II-ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

25 жовтня 2024 року

KINGU.EDU.UA

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Матеріали
ІІ Всеукраїнської
науково-практичної конференції

(25 жовтня 2024 року, Київський
інститут Національної гвардії України)

м. Київ
2024

УДК

Рекомендовано до опублікування та поширення через Інтернет вченою радою Київського інституту Національної гвардії України (протокол № 5 від 02.12.2024)

Актуальні проблеми забезпечення державної безпеки : матеріали II Всеукр. наук.практ. конф. (м. Київ, 25 жовтня 2024 р.). Київ : Київський інститут Національної гвардії України, 2024. 481 с.

Збірник містить матеріали однойменної науково-практичної конференції, у якій взяли участь науковці, викладачі та здобувачі вищих навчальних закладів і наукових установ України та зарубіжжя.

Матеріали конференції можуть бути використані в науково-дослідній роботі та в освітньому процесі спеціалізованих та військових ЗВО, а також у законотворчості та правоохоронній діяльності.

Матеріали опубліковано в авторській редакції.

За достовірність представлених матеріалів несуть відповідальність автори.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ; канд. юрид. наук М.О. Ктіторов (голова); д-р юрид. наук, проф. О. Ф. Кобзар (заст. голови); канд. юрид. наук, доц. М.Л. Комісаров (заст. голови); д-р юрид. наук, проф. О.Г. Комісаров канд. юрид. наук, доц. Н.О. Комісарова; канд. юрид. наук, доц. О.М. Волуйко; канд. юрид. наук, доц. С.Ю. Беньковський.

© Автори, 2024
© КІНГУ, 2024

ЗМІСТ

Yuliia HALENKO
THE ROLE OF THE NATIONAL POLICE IN ENSURING PUBLIC SAFETY AND ORDER UNDER MARTIAL LAW IN UKRAINE**…….17**
Devid LAST
Hybrid Threats, Grey Zones, and Securing the State……...20
АГАФОНОВА Юлія Павлівна
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПОНЯТЬ «ВОЄННИЙ СТАН» ТА «ВОЄННИЙ ЧАС» В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ**…….23**
БЕЙ Анна Миколаївна
ОБОРОННІ ЗАКУПІВЛІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЧАС СПЛИВАЄ, ПИТАННЯ ЗАЛИШАЮТЬСЯ**…….....26**
БЕЙКУН Андрій Леонардович
ФИЦЬКО Георгій Русланович
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ЧИННОСТІ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ МЕХАНІЗМІВ ІНСТИТУТУ СЛУЖБОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ**…….....30**
БЕНЬКОВСЬКИЙ Сергій Юрійович
ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ ЩОДО ДЕОКУПАЦІЇ ТИМЧАСОВО НЕПІДКОНТРОЛЬНИХ РЕГІОНІВ НА СХОДІ Й ПІВДНІ КРАЇНИ**……35**
БОГУЦЬКИЙ Павло Петрович
МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ІНСТИТУЦІЙНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР**……...39**
БОНДАРЕНКО Тарас Григорович
МАТВІЄВСЬКИЙ Олександр Миколайович
СВИРИДОВ Євген Олексійович
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОЇ БАЗИ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ**…….....42**
БУДЯК Юрій Віталійович
ТЕРОРИЗМ – ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ**……46**
БУНЕЧКО Артур Миколайович
АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**……..49**
ВАСИЛЬЄВ Олександр Сергійович
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ**…….....51**
ВЄДЄНЄЄВ Дмитро Валерійович
ЛЕВЧЕНКО Сергій Михайлович
КОРУПЦІЯ ТА ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННОСТЬ ЯК ЗАГРОЗИ БОЄГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ**……..54**
ВЕРХОТУРОВА Мар'яна Андріївна
НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «ІСТОРІЯ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ

ТЕХНІКИ» ПРИ ПІДГОТОВЦІ ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ (ЗА ДОСВІДОМ ВПРОВАДЖЕННЯ У НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ІМЕНІ ГЕТЬМАНА ПЕТРА САГАЙДАЧНОГО)**.....58**

ВОЛКОВА Юлія Геннадіївна

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ ОТРИМАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПІД ЧАС ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**…….61**

ВОЛУЙКО Олексій Миколайович

ПОНЯТТЯ ВЗАЄМОДІЇ СКЛАДОВИХ СИЛ ОБОРОНИ ТА ЇХ ДІЯЛЬНІСТЬ В СЕКТОРІ ОБОРОНИ**……..64**

ГАВРИЛЕНКО Денис Миколайович

ПРОТИДІЯ ВІЙСЬКОВІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**……..67**

ГАВРИЩУК Михайло Михайлович

ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**…….....70**

ГАЛАЙ Вікторія Олександрівна

ВИКОРИСТАННЯ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ КОНТРРОЗВІДУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**…….73**

ГРАДЕЦЬКА Наталія Миколаївна

ПРАВО НА САМООБОРОНУ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ**……...77**

ГРОХОЛЬСЬКИЙ Вадим Петрвич

ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБРОНИ В КОНТЕКСТІ ОБГОВОРЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ ПРО ВИЩУ ЮРИДИЧНУ ОСВІТУ ТА ПЕРВИННИЙ ДОСТУП ДО ПРАВНИЧОЇ ПРОФЕСІЇ**……...80**

ДАНИЛЕВСЬКИЙ Андрій Олександрович

СПІВВІДНОШЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ВОЄННОЇ РОЗВІДКИ**…….....82**

ДАШКОВСЬКИЙ Анатолій Вікторович

НАДЗВИЧАЙНИЙ СТАН ЯК ОСОБЛИВИЙ ПРАВОВИЙ РЕЖИМ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СЕКТОР БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ**…….85**

ДРУЧЕК Олена Василівна

БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ ТА НАЦІЇ: ІСТОРИЧНА ТРАНСФОРМЦІЯ КОНЦЕПТІВ**……...88**

ЄЛАЄВ Юрій Леонідович

ОКРЕМІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ЧАСУ ТА ПРОСТОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: МІЖДОКТРИНАЛЬНИЙ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК**…….92**

ЖАЛІЗНЯК Анна Сергіївна
ВАЖЛИВІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ПІДВИЩЕНИХ НАВАНТАЖЕНЬ, ОБУМОВЛЕНИХ ВОЄННИМ СТАНОМ**……95**
ЖУК Сергій Миколайович
БІЛОРУС Андрій Миколайович
ЮРЧАК Юрій Миколайович
ЩОДО СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ, СТРУКТУРИ, СКЛАДУ ЧИСЕЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**…….....98**
ЖУК Сергій Миколайович
ЖУРАВЕЛЬ Тарас Віталійович
ПІДГОТОВКА ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА-ПРИКОРДОННИКА ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**……...100**
ЖУКОВ Костянтин Вікторович
МЕДИЧНО-СТОМАТОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДО СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**……..102**
ЗАГОРОДНІЙ Сергій Валентинович
ПОВОРОЗНІК Євген Олександрович
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ**…….....105**
ЗЕЛЕНИЙ Володимир Іванович
ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ДО РОБОТИ З ОСОБОВИМ СКЛАДОМ**……...108**
ІВАЩЕНКО Сергій Миколайович
ШЕВЧЕНКО Андрій Михайлович
НАЦІОНАЛЬНА ГВАРДІЯ УКРАЇНИ, ЯК ВІЙСЬКОВЕ ФОРМУВАННЯ З ПРАВООХОРОННИМИ ФУНКЦІЯМИ**……111**
КАРПОВА Оксана Олександрівна
ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОМ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ**…….....114**
КОБА Марія Миколаївна
СПЕЦИФІКА ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ**…….....118**
КОБА Олександр Васильович
ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ТА ІНШИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ**…….....121**
КОБЗАР Олександр Федорович
ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**……..125**

КОВАЛЬОВА Тетяна Іванівна
ВІЙСЬКОВА ЗЛОЧИННІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЯК ЗАГРОЗА ДЕРЖАВНІЙ ТА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ……..**128**
КОЛОМІЄЦЬ Олександр Леонідович
ОНТОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИНИКНЕННЯ ТЕРОРИЗМУ……**132**
КОЛОМІЙЦЕВ Олександр Вікторович
ПАТРОНИ ДЛЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ СТРІЛЬБИ ГОТОВИМИ УРАЖАЮЧИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ ТА ОСКОЛКАМИ……**135**
КОМІССАРОВА Наталя Олександрівна
КОМІССАРОВ Микола Леонідович
ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОСУДДЯ.....**139**
КОНДРАТЮК-АНТОНОВА Тетяна Вячеславівна
ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ОСОБИСТІСНОГО ПРОСТОРУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ…….....**143**
КРАВЧЕНКО Сергій Афанасійович
ГЕНЕТИЧНІ МАРКЕРИ Y ХРОМОСОМИ В ПРАКТИЦІ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ……...**146**
КРИВОРУЧКО Віталій Олександрович
РІВНІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ, КОНВОЮВАННЯ, ЕКСТРАДИЦІЇ ТА ОХОРОНИ ПІДСУДНИХ…….…..**149**
КОРОП Сергій Вікторович
АДАПТИВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ: ПІДХОДИ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ПИТАННЯ…….**152**
КТІТОРОВ Максим Олександрович
ПУГАЧ Анжеліка Володимирівна
МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У ПІДГОТОВЦІ ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬЗ ПРАВООХОРОННИМИ ФУНКЦІЯМИ: ДОСВІД УКРАЇНИ І ФРАНЦІЇ……...**155**
КРІЦАК Іван
КРИМІНОЛОГІЯ, ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ У БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ…….....**159**
КРІЦАК Іван Васильович
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗВО СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ КРИМІНОТЕОЛОГІЧНУ/КРИМІНОПСИХОЛОГІЧНУ РЕТРОСПЕКТИВУ……...…**163**
ЛЕЩЕНКО Анджела Вячеславівна
РОЗВИТОК МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД……...**169**
ЛОБКО Валентина Вікторівна
ПРАВОВІ РЕЖИМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ…….…..**171**
ЛОГВИНЕНКО Борис Олексійович
ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ГЕНОФОНДУ НАРОДУ УКРАЇНИ ЯК ЗАПОРУКА ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ……**174**

МАКАРЕНКО Наталія Анатоліївна
КРИКУН Павло Анатолійович
ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В ПЕРШІ ГОДИНИ ПІСЛЯ РАКЕТНИХ ОБСТРІЛІВ, В ЧАСТИНІ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЖУРНАЛІСТІВ**……..177**
МАЛЬЦЕВ Віталій Вікторович
ПАВЛОВ Дмитро Миколайович
ОКРЕМІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТАНУ ВІЙНИ**……180**
МАЛЬЦЕВ Віталій Вікторович
ЧУБАЙ Євген Васильович
ПРАВОВИЙ СТАТУС ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНИЙ АСПЕКТ**……183**
МАТВЄЄВ Віталій Олексійович
АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ В АСПЕКТІ РОЗВИТКУ ЇХ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ**……..187**
МЕЛЬНИК Сергій Васильович
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**……191**
НЕМІНСЬКИЙ Ігор Вікторович
АКТИВАЦІЯ ОСОБИСТІСНИХ РЕСУРСІВ ПЕРСОНАЛУ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА**……..194**
НІКОНЕНКО Андрій Миколайович
СЕМЕНОВ Микола Володимирович
МУЛЬТИМЕДІЙНІ ЛАЗЕРНІ ТРЕНАЖЕРИ ЯК СКЛАДОВА СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**……197**
ОСТАПЕНКО Ігор Сергійович
ДЕРЖАВНА СПЕЦІАЛЬНА СЛУЖБА ТРАНСПОРТУ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ**……...200**
ОСТРОВСЬКИЙ Сергій Олександрович
МАЛЬЦЕВ Віталій Вікторович
ДАШКОВСЬКИЙ Анатолій Вікторович
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ЗБРОЙНИХ СИЛ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ**……...203**
ПАЛАМАРЧУК Іван Васильович
АРМА – ДЕРЖАВНИЙ ОРГАН СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ З ПРАВООХОРОННИМИ ФУНКЦІЯМИ, ЯКИЙ В МЕЖАХ ПОВНОВАЖЕНЬ СПРИЯЄ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**……..207**
ПАШИНСЬКИЙ Володимир Йосипович
НАЦІОНАЛЬНА ГВАРДІЯ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ**……210**

ПАШИНСЬКИЙ Володимир Йосипович
РЕБЕНОК Сергій Анатолійович
ПРОБЛЕМИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА САМОВІЛЬНЕ ЗАЛИШЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ АБО МІСЦЯ СЛУЖБИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**……213**
ПЕНЬКОВА Наталя Євгенівна
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ ВИВЧЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО БОЮ**……...217**
ПОЛУНІНА Лілія Валентинівна
ДЕРЖАВНА ТАЄМНИЦЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**……...220**
РОЛІН Ігор Федорович
ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО БОЙОВОГО СТАТУТУ В ЛАНКАХ ВЗВОД – БАТАЛЬЙОН**……...223**
СЕМЕНОВ Микола Володимирович
ЄСІПОВА Ольга Олександрівна
ПЕРМЯКОВ Дмитро Сергійович
ВИКЛИКИ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ МІННО-ВИБУХОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**……..225**
СІРОТОВ Олександр Андрійович
ЩОДО ЗАГАЛЬНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ**……227**
СТАХУРА Андрій Павлович
ВОЄННИЙ СТАН ЯК ЧИННИК НАБЛИЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**……...230**
СТРОКОВ Ігор Васильович
ДОСВІД ПСИХОЛГІЧНОЇ РОБОТИ В АРМІЇ США, СПРЯМОВАНОЇ НА ПОДОЛАННЯ БОЙОВИХ СТРЕСОВИХ РОЗДАДІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ**…….....233**
СУКОНЬКО Сергій Микоалйович
ЛУНЬОВ Олексій Юрійович
МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛУ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ З ОХОРОНИ ОБ'ЄКТУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЩОДО ПРОТИДІЇ ДИВЕРСІЯМ ТА ТЕРОРИСТИЧНИМ АКТАМ**……..237**
ТКАЧЕНКО Олександр Вікторович
БІРУК Анатолій Іванович
ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ НАУКОВОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «БЕЗПЕКА»**……...239**
ТКАЧЕНКО Микола Дмитрович
КРАВЧЕНКО Сергій Опанасович
ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК

ВІЙСЬКОВОЇ СФЕРИ…….242
ТРЕТЯК Дмитро Анатолійович
КИЩИШИН Олександр Володимирович
КУЛЬБАБА Тетяна Федорівна
СТРУКТУРНА СХЕМА РОЗРОБКИ МЕТОДИКИ ВИБОРУ РАЦІОНАЛЬНОГО ВАРІАНТА ЗАСТОСУВАННЯ ПКШР В УМОВАХ ВІДНОВЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ДЕРЖАВНИМ КОРДОНОМ…….245
ТИТАРЕНКО Олексій Олексійович
АБРАМОВ Сергій Олексійович
АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ…….249
ФАЛЬКО Сергій Анатолійович
ДІЯЛЬНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ МІСІЙ В КРАЇНАХ ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ, ТА АЗІЇ В ХХ – ПОЧАТКУ ХІХ ст.: УЗАГАЛЬНЕННЯ ДОСВІДУ…….....252
ФЕДОРОВИЧ Олександр Миколайович
ОСНОВНІ ЗАДАЧІ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАННЯ У СФЕРІ ОБОРОНИ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ……...256
ХУДЕНКО Дмитро Миколайович
МОЖЛИВІСТЬ ТА НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В СЛУЖБОВО-БОЙОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ……...259
ЧАЙКОВСЬКА Олена Євгенівна
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОРЯДКУ ПІДБОРУ ТА РОЗСТАНОВКИ ОСІБ ОФІЦЕРСЬКОГО СКЛАДУ В ОРГАНАХ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ…….…….264
ЧОРНОПІЩУК Іван Миколайович
ОХОРОНА УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКО-БІЛОРУСЬКОЇ ДІЛЯНОК ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ……....268
ЧУНАКОВ Р. В.
ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ……..271
ШАМАРА Олександр Володимирович
ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ХІМІЧНИМ, ЯДЕРНИМ, БІОЛОГІЧНИМ ТА РАДІОЛОГІЧНИМ ЗАГРОЗАМ……273
ШАПОВАЛОВ Олег Володимирович
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇН**І**……..280

ШАРКО Денис Вікторович
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРАГАНІВ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**……...282**
ШИМОНЮК Артем Володимирович
ОЦІНЮВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ПРАВОПОРЯДКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО ТА ЙОГО РОЛЬ У ПІДВИЩЕННІ СПРОМОЖНОСТЕЙ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ВИЩИХ ПОСАДОВИХ ОСІБ ВІЙСЬКОВОГО КОМАНДУВАННЯ ТА ІНОЗЕМНИХ ВІЙСЬКОВИХ ДЕЛЕГАЦІЙ**……287**
ЮШКЕВИЧ Володимир В'ячеславович
ЗАЛУЧЕННЯ ОФІЦЕРІВ ПСИХОЛОГІВ ДО ПРОВЕДЕННЯ КОНТРДИВЕРСІЙНИХ ЗАХОДІВ ПІДРОЗДІЛАМИ НГУ В УМОВАХ ВІЙНИ**……291**
ЯРЕМА Владислав Валерійович
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ НА ВЛАСНИЙ РОЗСУД ПРАЦІВНИКАМИ ПРАВООХОРОНИХ ОРГАНІВ**…….....294**
Hanna Martynenko
SPEECH ASPECT OF POLYCEISTICS**…….....296**
БАК Максим Анатолійович
РОЗВИТОК ВИБУХОВОЇ СИЛИ У КУРСАНТІВ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЧЕРЕЗ ПРОГРАМУ ТРЕНУВАНЬ З КРОСФІТУ**……298**
БАЛИЦЬКИЙ Назар Геннадійович
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МИРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ООН**……....301**
БОЛГАРЕНКО Вадим
CYBERCRIME INVESTIGATION: NAVIGATING THE DIGITAL FRONTIER**……....304**
БРЕСЛАВЕЦЬ Яна Олександрівна
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**……..308**
ГОРІЛИЙ Микола Михайлович
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД, ЩО ПЕРЕЙНЯЛИ ПІДРОЗДІЛИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**……..311**
ГОРОДНИЧОК Вячеслав Олександрович
ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ПОНЯТТЯ «ДОБРОЧЕСНОСТІ» У ВІЙСЬКОВІЙ ОСВІТІ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА БОРОНИ УКРАЇНИ**……..313**
ДЕНИСЕНКО Валентин Валентинович
ЛІДЕРСТВО КОМАНДИРА ТА ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ВІЙСЬКОВОМУ ПІДРОЗДІЛІ**……....316**

ДЕРКАЧ Артем Віталійович
СПІВПРАЦЯ З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ ПРАВООХОРОННИМИ АГЕНЦІЯМИ В РАМКАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ**…….319**
ДЕРЯГІН Олександр Сергійович
ПРИЧИНИ І УМОВИ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**……...322**
ДМИТРІЄВ Роман Юрійович
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**…….....325**
ДРАЖЕНКО Єва Сергіївна
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**……...…….....328**
ДУНЯШЕНКО Олександр Олександрович
ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЯК СКЛАДОВА БЕЗПЕКОВОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ**……330**
ЗАЙЦЕВ Роман Сергійович
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ДЕЗІНФОРМАЦІЙНИХ КАМПАНІЯХ: НОВІ ЗАГРОЗИ ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ**……...333**
ЗАЙЦЕВ Дмитро Сергійович
ЗУПИНЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ У РАЗІ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЕМ**……336**
ІЩЕНКО Євген
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ОБЛІКУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙ**……..338**
КАДЯЙКІН Кіріл Володимирович
ПОРІВНЯННЯ СИСТЕМИ AR ТА АК В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВЕДЕННЯ ВІЙНИ**…….....341**
КАМІНСЬКИЙ Платон Олексійович
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**……...345**
КОВАЛЬ Павло Володимирович
ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**……..348**
КОЛОБОВ Владислав Олександрович
ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ**……351**

КОЛОМІЄЦЬ Іван Петрович
ВОЄННА БЕЗПЕКА УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ВОЄННОЇ БЕЗПЕКИ ЄВРОПИ**…….....354**
КОНОПЛЯ Владислав
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРОРИТОРІЯХ**…….357**
КРУК Святослав
МАТЕРІАЛЬНІ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ**……362**
КРУТІКОВ Павло
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**……...368**
ЛИТВИН Андрій Віталійович
ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ В НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**……..372**
ЛИТВИН Андрій Віталійович
РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В БОРОТЬБІ З ТЕРОРИЗМОМ**…….....374**
ЛИТВИНЕНКО Євген
ПРОБЛЕМАТИКА ЗАСТОСУВАННЯ САМОРОБНИХ ВИБУХОВИХ ПРИСТРОЇВ В УМОВАХ ВІЙНИ: НЕБЕЗПЕКИ, ЗАХИСТ ЦІВІЛЬНОГО НАСЕЛЕНННЯ**…….....377**
ЛОБУНОВ Денис Олександрович
ГІБРИДНА ВІЙНА ЯК НОВІТНЯ ФОРМА ГЛОБАЛЬНОГО ПРОТИСТОЯННЯ**……380**
ЛОСЮК Тарас Тарасович
СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ПАРТНЕРАМИ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**……..383**
ЛОСЮК Тарас Тарасович
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В УКРАЇНІ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ТЕРОРИЗМУ**……..386**
ЛОСЮК Тарас Тарасович
ДЕТЕРМІНАНТИ ЗЛОЧИННОСТІ В НГУ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**……389**
ЛОЦКІН Тимофій Іванович
РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У КАДРОВОМУ СКЛАДІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ: ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**…….....393**
МАТЕЙ Данило
ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**…….....396**

МОРОЗ Ярослав
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ І РОЛІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ**……...398**
МУЛЯРЧИК Алевтина Миколаївна
ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ**…….....401**
НУЖНА Тамара Олександрівна
ОСОБЛИВОСТІ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ**……..404**
ОМЕЛЬЧЕНКО Мирослав Ігорович
КОРУПЦІЙНА ЗЛОЧИННІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**……..406**
ПАВЛЕНКО Владислав
ЗАКОНОДАВЧІ ТА ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ЮСТИЦІЇ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ**……...409**
ПАВЛЕНКО Владислав
ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ І ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ**……...413**
ПАВЛУШКІН Павло Олександрович
ДЕЗІНФОРМАЦІЯ ЯК ЗБРОЯ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ**…….....417**
ПАСІЧНИК Станіслав Миколайович
СИЛИ І ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИСТИЧНИМ ЗАГРОЗАМ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН (НА ПРИКЛАДІ ОКРЕМИХ КРАЇН ЄВРОПИ ТА США)**……..421**
ПЕТРЕНКО Дар'я Русланівна
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНОГО ПРАЦІВНИКА ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**…….....424**
ПЄВЦОВ Вадим Геннадійович
ЗАКОНОДАВСТВО ПРО БЕЗПЕКУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**……..426**
ПОПОВ Владислав Олегович
КІБЕРТЕРОРИЗМ ЯК НОВА ФОРМА МІЖНАРОДНОГО ТЕРОРИЗМУ**…….428**
ПОПОВ Владислав Олегович
КРИМІНАЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕННИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**…….....431**
РАЗІНЬКОВ Владислав Віталійович
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ СЛУЖБИ ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНСТВА У ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАННЯХ УКРАЇНИ**……...434**
САВЧУК Олександр Олександрович
ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНІЙ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ**……...437**

СОЛОПЕНКО Максим Євгенович
ВОЄННА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ**……440**
СЕВЕРІНОВ Даніїл Сергійович
АДМІНІСТРАТИВНО ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ**…….443**
СОКУР Олег Миколайович
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**……...446**
СОЛОПЕНКО Максим Євгенович
СУЧАСНІ НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА»**…….450**
СТЕЦКОВ Олександр Миколайович
ЗАПОБІГАННЯ ВІЙСЬКОВІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**……..453**
ТКАЧ Олексій Олегович
ЩОДО ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ ДІЙ ЗА НАСЛІДКАМИ ЗАСТОСУВАННЯ БОЙОВИХ БПЛА ДЕРЖАВОЮ-АГРЕСОРОМ**……....456**
ХАРЧЕНКО Матвій Андрійович
МОРАЛЬНО — ПСИХОЛОГІЧНІ ЯКОСТІ ПЕРСОНАЛУ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**……..459**
ЦИМБАЛ Артур Сергійович
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПІЛОТІВ FPV ДРОНІВ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**……..462**
ШЕЛУДЬКО Іван Олександрович
ВИКОРИСТАННЯ КОЛІМАТОРНИХ ПРИЦІЛІВ У СЛУЖБОВО-БОЙОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ**…….....464**
ЯКОВЕНКО Дмитро Віталійович
«ДЕРЖАВНА БЕЗПЕКА ЯК ОДИН З КЛЮЧОВИХ ФАКТОРІВ СТАБІЛЬНОСТІ І РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА»**……469**
ЯСІНСЬКИЙ Володимир Назарійович
ПРОБЛЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ РОЛЬ ВІЙСЬКОВОЇ ПОЛІЦІЇ В ЗДІЙСНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ**……473**
ЯСІНСЬКИЙ Володимир Назарійович
КІБЕРТЕРОРИЗМ ЯК НОВА ЗАГРОЗА ДЕРЖАВНІЙ БЕЗПЕЦІ**…….....475**

ШАНОВНІ УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ!

Дозвольте щиро привітати Вас від себе особисто, Вченої ради та колективу Інституту на Всеукраїнській науково-практичній конференції, присвяченій актуальним проблемам забезпечення державної безпеки. Мені приємно відзначити, що наша конференція викликала значний інтерес як серед наукового середовища, так і фахівців-практиків.

Наш, уже традиційний, щорічний науковий форум продовжує розширювати географію учасників. Цього року до роботи конференції долучилися представники установ сектору безпеки та оборони, Верховної ради України, наукових установ, вищих військових навчальних закладів, командувань та військових частин Національної гвардії та Збройних сил України, а також фахівці держав-членів НАТО – Канади, Франції, Латвійської Республіки. Учасниками конференції також є й молоді дослідники – здобувачі вищої освіти, магістри, аспіранти, ад'юнкти.

Динаміка процесів, які відбуваються в ході війни за нашу незалежність та національну ідентичність, їх вплив на суспільні відносини, розвиток сфер безпеки та оборони наочно демонструють нагальну потребу в проведенні подібних заходів, адже саме тут ми можемо обговорити питання розвитку теорії і практики державної та національної безпеки, висловити свої погляди щодо політики держави у військовій сфері, окреслити коло проблем, які мають місце в умовах сьогодення, та визначити шляхи їх вирішення. Без фахового наукового супроводу, проведення теоретичних та прикладних наукових досліджень, будь-який рух уперед та розвиток є неможливими.

Зважаючи на актуальність тематичних напрямів, запропонованих для обговорення учасникам конференції, я переконаний, що виступи представників наукової спільноти, діалоги та дискусії сприятимуть розвитку воєнної науки та правоохоронної сфери й будуть використані в практичній діяльності. Упевнений, що рішення й рекомендації сьогоднішньої всеукраїнської науково-практичної конференції знайдуть практичне застосування й стануть вагомим науковим внеском для наближення нашої спільної Перемоги!

Упевнений, що в ході роботи нашого заходу ми зможемо обговорити не тільки розвиток усталених наукових підходів у сфері державної безпеки, а й

почуємо нові погляди, ідеї, новації тощо. А це, у свою чергу, дозволить окреслити нові напрямки наукових досліджень, сприяти розвитку наукових шкіл та визначити коло завдань із наукового забезпечення практичної складової відсічі збройної агресії російської федерації.

Конференція відбувається у виключно складний і відповідальний момент історичного розвитку нашої країни – у час повномасштабної війни між Україною та росією, коли питання забезпечення державної безпеки є одним із ключових чинників для зміцнення нашої стійкості. Очевидно, що більшість важливих і складних питань можна вирішити лише спільними зусиллями представників вітчизняних наукових шкіл у їх співпраці з нашими зарубіжними колегами. Давайте разом прагнути до досягнення нашої спільної мети: безпеки та миру не лише для України, але й для всієї міжнародної спільноти.

Бажаю всім учасникам конференції, щоб Ваша праця була успішною, а прагнення творити в ім’я України – невичерпним.

Слава Україні!

З повагою
Т. в. о. начальника
Київського інституту Національної гвардії України
полковник Андрій МАРТИНЮК

Yuliia HALENKO
lecturer at the Department of Ukrainian Linguistics and Foreign Languages
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

THE ROLE OF THE NATIONAL POLICE IN ENSURING PUBLIC SAFETY AND ORDER UNDER MARTIAL LAW IN UKRAINE

In Ukraine, ensuring public safety and order is of primary importance, especially during the war period. The National Police plays a vital role in maintaining peace and security under such circumstances. Thus, it is worth highlighting the role of the National Police in ensuring public safety and order under the conditions of martial law in Ukraine.

The National Police of Ukraine is responsible for maintaining law and order. Within the martial law, its role has become even more critical, since currently it is responsible for ensuring the safety of the citizens and the security of the state. The National Police works closely with other law enforcement agencies to maintain public safety and order during this critical period.

To carry out their responsibilities effectively, the National Police undergoes extensive training and preparation. They are trained to handle a variety of situations, including riot control, crowd management and response to terrorism threats. The National Police also collaborates with military subdivisions and other law enforcement agencies to ensure coordinated efforts in maintaining public safety.

The National Police in Ukraine also relies heavily on technology to ensure public safety and order. They use advanced tools and software to monitor social media and detect any potential threats or suspicious activities as well as CCTV cameras to monitor public spaces and respond quickly to any incidents.

Moreover, the European Union Advisory Mission (EUAM) Ukraine continues providing complex training and assistance via sharing the experience of many countries involved in military conflicts and consequent safety and order stabilization. “Since 2014, EUAM has worked closely with its Ukrainian counterparts to expedite a sustainable reform of the civilian security sector, providing strategic advice and practical support for specific reform measures in accordance with EU standards and international principles of good governance and human rights”. In 2021, the Specialized Team of Trainers started educating internal security forces of Ukraine (the National Police, the National Guard, and the Rapid Operational Response Unit – KORD) in terms of counteraction with an aggressive crowd. The obtained knowledge and practical skills were based on the best European practices accommodated to the Ukrainian realities. Currently the Mission is supporting law enforcement officers of Ukraine by conducting specialized training workshops aimed at enhancing the capacity of police to identify and respond to PTSD-related crises. These trainings aim at equipping those on the frontline of public safety with the knowledge and skills necessary to handle such sensitive situations with empathy and professionalism [3].

A separate extremely vital field of operation of the National Police of Ukraine that is criminal investigation in terms of the Criminal Law of Ukraine. Criminal law itself is one of the most important branches of law aimed at ensuring peace, security, as well as law and order at both the national and international levels. In the context of world history, criminal law has become an important tool for responding to criminal violations, ensuring justice and keeping law and order. During the Second World War, mass killings of people, manifestations of cruelty and unlawful violence against both the military and civilians took place. The present time is no exception; russia's aggression against Ukraine has brought and continues bringing numerous savagery malicious cases of disgrace, and as a result the number of grave or especially grave crimes committed against both the military and civilians has increased [4, p. 5].

By establishing standards, rules and procedures for the resolution of criminal cases, criminal law helps to prevent crime and ensure law and order in society at the national level. Criminal law institutions, such as the National Police, courts and prosecutors' offices, play an important role in investigating criminal cases and punishing perpetrators.

International legal cooperation in the field of criminal justice is based on a system of international legal principles: the basic (general) principle of sovereign equality of states, non-interference in their internal affairs, respect for human rights and fundamental freedoms, good-faith fulfillment of obligations under international law, non-use of force or threat of force, inviolability of borders, territorial integrity of the state, and the special (sectoral) principle of inevitability of punishment, humanity, effectiveness and prompt response. Criminal law also contributes to the establishment of liability for war crimes and crimes against humanity [1, p. 37]. International tribunals, such as the International Criminal Court, are instruments that contribute to conflict resolution and international peace by bringing responsible persons to justice for crimes committed within the war, such as acts of violence, human rights abuses and discrimination, including genocide and ethnic cleansing.

Another key stage in the process of detecting, solving and investigating crimes in terms of the National Police operation is forensic support of pre-trial investigation. This important area of law enforcement plays an extremely important role in ensuring justice and punishment of the perpetrators by using modern technologies, such as DNA analysis, ballistics, computer forensics and other tools that greatly facilitate and speed up the investigation process. The development of cyber forensics and the use of digital technologies in the investigation of electronic crimes cannot be ignored.

Forensic support consists primarily in the involvement of forensic recommendations in crime investigation activities. For instance, forensic science detects and studies patterns of trace formation, peculiarities of witnesses' perception of the circumstances of a crime, typical methods of theft, etc. Based on the obtained data it creates new models of tools and effective programs of activity, gives recommendations and identifies typical solutions to certain practical problems [2].

Forensic support is characterized as a set of interrelated actions, including development of forensic recommendations; communication to law enforcement officials of the results of analysis, the content of criminal activity and data on effective methods and means of combatting crime; direct use of forensic recommendations by law enforcement officials [6, p. 12].

Forensic support is also important for ensuring justice. Its results are the basis for court decisions. It is a complex and multifaceted process that requires a high level of professionalism, modern technologies and systematic work of all participants in the legal process. Its importance should be considered as a fundamental element of fair trial and an integral part of public security.

In the conclusion it should be stressed that the National Police plays a crucial role in ensuring public safety and order under the conditions of martial law in Ukraine. They work tirelessly to maintain peace and security, and their efforts are commendable. It is essential to continue to provide them with the necessary resources and training to enable them to carry out their duties effectively. The National Police collaboration with other law enforcement agencies and the use of technology is crucial in maintaining public safety and order as well as investigating crimes, including war crimes, during the crisis in Ukraine.

REFERENCES

1. Andreichenko S., Vladyshevska V. International Criminal Law: Teaching and Methodological Instructions for Preparing to Seminars [e-edition] / S. Andreichenko, V. Vladyshevska; National University “Odesa Law Academy”. Odesa: Phoenix, 2022. 71 p.
2. Chornous Y. Theory and Practice of Forensic Support of Pre-Trial Investigation in International Crimes: a Monograph. // Kyiv: Skif Publishing House, 2012. 448 p.
3. European Union Advisory Mission (EUAM) Ukraine official website: https://www.euam-ukraine.eu/.
4. Haltsova V. Crimes against Peace and International Law and Order: Lectures / Edited by Professor M.I. Panov, Doctor of Law. Kharkiv: Yurait, 2019. 96 p.
5. Lysenko V. Problems of Forensic Support of Tax Crimes Investigation. / Lysenko Volodymyr. Kyiv, 2005. 499 p.

Devid LAST
Royal Military College of Canada Prepared for Kyiv Ins:tute, Na:onal Guard of Ukraine

Hybrid Threats, Grey Zones, and Securing the State

This exploratory presenta:on synthesizes the implica:ons of recent research about Grey Zone threats and hybrid war for securing the state. It begins by defining high and low policing (Brodeur, 1983) in the context of three state forms: liberal democracies, which priori:ze economic freedoms; social democracies, which priori:ze welfare; and authoritarian states, which priori:ze the regime (adapted from Milanovic, 2019). Police, paramilitary, military, and intelligence ins:tu:ons play dis:nct roles in securing these state forms within na:onal boundaries. They are also called upon to contribute to interna:onal stability through policing and peacekeeping opera:ons. The European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats (Hybrid CoE) specifies hos:le intent behind hybrid threats and war. The "grey zone" encompasses these threats and ac:ons below the threshold of war but also encompasses ac:ons by domes:c players, which may not result from hos:le intent. Domes:c ac:ons without hos:le intent have implica:ons for policing poli:cally sensi:ve ac:ons that threaten state cohesion and trust in state ins:tu:ons but fall within the scope of legi:mate poli:cal dissent. High policing in an environment of hybrid threats is a new challenge for na:onal security in democra:c states. There is a parallel change in interna:onal stability opera:ons. Interna:onal peacekeeping has had limited success. In contrast, authoritarian conflict management has demonstrated the capacity to control people and territory, keep autocrats in power, and extract resources for foreign benefit. Securing a democra:c state requires not only a military commitment to democra:c governance but also a commitment by police, paramilitary, and intelligence services, for whom it is difficult to discern the dividing line between dissent and hos:le intent. A conceptual u:lity curve describes the trade-off between permissible dissent and its manipula:on by hos:le foreign powers while acknowledging the need for pluralism and dissent in a healthy democracy. This norma:ve trade-off highlights the empirical differences in security policing by liberal democra:c, social democra:c, and authoritarian states. The new hybrid and grey zone threat environment also implies specific danger points for military, gendarme, police, and intelligence services in different state forms.

Figure 1: High and Low Policing in Democratic and Authoritarian States, at Home and Abroad

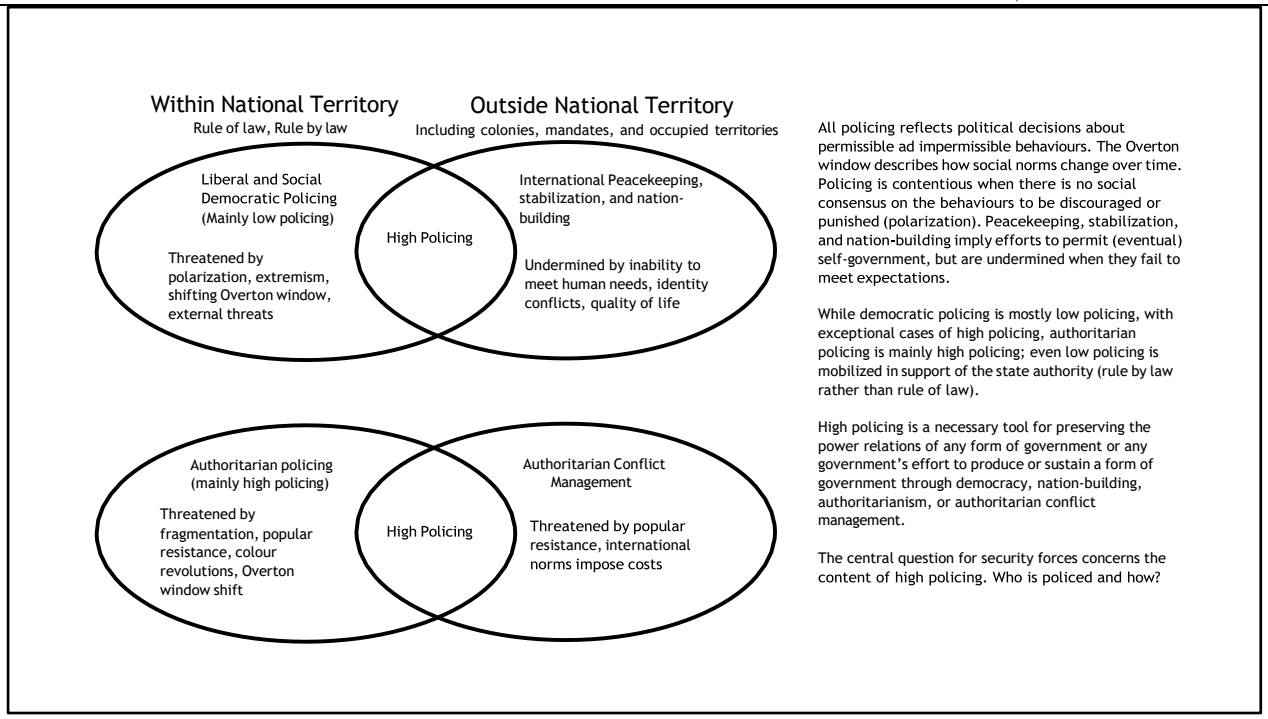

Figure 2 Utility Curve for High Policing

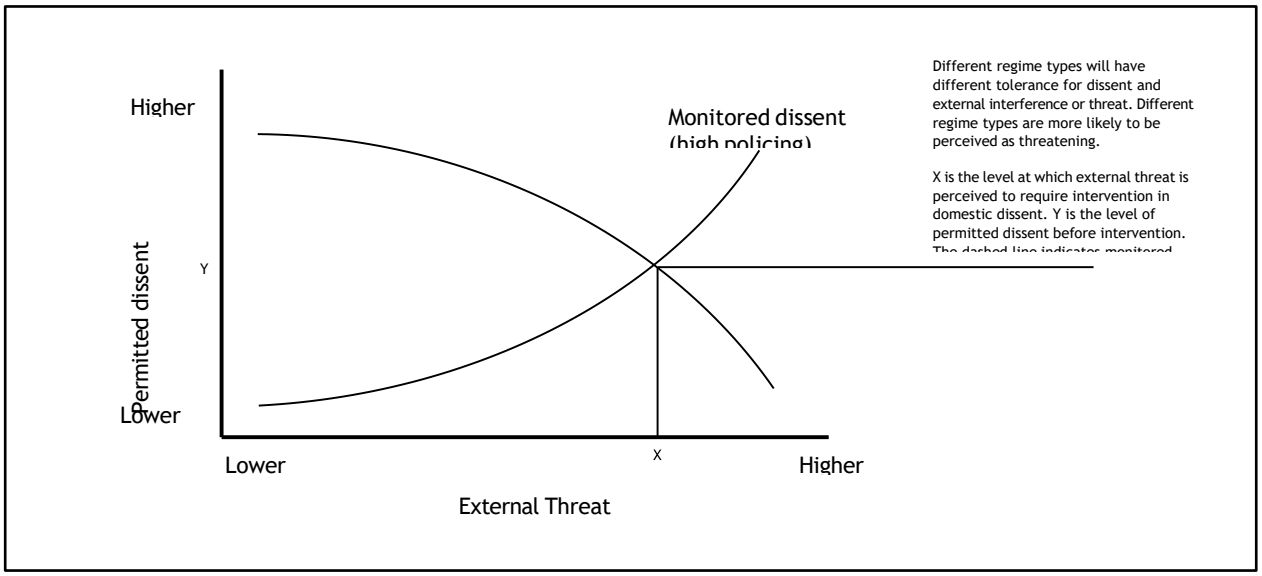

REFERENCES:

Barany, Z.(2012) The Soldier and the Changing State: Building Democratic Armies in Africa, Asia, Europe, and the Americas. Princeton University Press.

Borch, O.J. & Heier, T., eds.(2024) Preparing for Hybrid Threats to Security: Collaborative Preparedness and Response. Routledge. Open access link.

Brodeur, J-P (1983) High Policing and Low Policing: Remarks about the Policing of Political Activities. Social Problems. 30:5 (June), 507-520.

Costigan, S. & Hennessy, M.A. (2024) Hybrid Threats and Hybrid Warfare Reference Curriculum. NATO Consortium of Defense Academies. Brussels. Link.

Lewis, D., Heathershaw, J., & Megoran, N. (2018). Illiberal peace? Authoritarian modes of conflict management.

Cooperation and conflict, *53*(4), 486-506.

Karpenko, O.(2019) The “Overton Window" as Manipulative Mechanism of Public Values Transformation. *The Central and Eastern European Online Library, 1:2019*, 51:54

Milanovic, B. (2019) Capitalism, Alone: The Future of the System that Rules the World. Belknap Press of Harvard University.

АГАФОНОВА Юлія Павлівна
офіцер служби з питань запобігання та виявлення корупції Західного територіального управління Національної гвардії України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПОНЯТЬ «ВОЄННИЙ СТАН» ТА «ВОЄННИЙ ЧАС» В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

В умовах тривалої збройної агресії проти України актуальним залишається питання співвідношення понять «воєнний стан» та «воєнний час». Відсутність чіткого розмежування цих термінів у національному законодавстві дає противнику можливість застосовувати підміну понять під час інформаційних операцій проти України.

У чинному законодавстві немає чіткого визначення поняття «воєнний час». У частині 3 статті 4 Закону України «Про оборону України» зазначено, що з моменту оголошення стану війни чи фактичного початку воєнних дій настає воєнний час, який закінчується у день і час припинення стану війни. [1] Натомість визначення поняття «воєнний стан» міститься у статті 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» та в абзаці 14 статті 1 Закону України «Про оборону України», однак в Законі України «Про правовий режим воєнного стану» дане поняття розкрито більш ширше: воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень. [2]

Також згадуються поняття воєнного стану та воєнного часу у визначенні поняття «особливий період», яке наведене у Законі України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» та у Законі України «Про оборону України», а саме визначено, що особливий період настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і час демобілізації після закінчення воєнних дій. [3] Починаючи з 2014 року в Україні певний час тривала дискусія щодо початку дії особливого періоду,

допоки Верховний Суд однозначно не сформулював правову позицію щодо тлумачення поняття «особливий період» в постанові від 25.04.2018 у справі № 205/1993/17-ц (касаційне провадження № 61-1664св17).

Воєнний стан розглядається як вид надзвичайного адміністративно – правого режиму, який покликаний забезпечувати національну безпеку в України у випадку виникнення загроз. У зв'язку із цим питання порядку його введення, скасування/припинення, заходи, які проводяться, а також повноваження відповідних органів та посадових осіб визначені Законом України «Про правовий режим воєнного стану». Крім того, в умовах воєнного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод, передбачених Конституцією України.

Визначення поняття «воєнний час» у законодавстві України відсутнє, як і визначення поняття «мирний час». З цього можна зробити висновок, що такі поняття можна віднести до оціночних. Хоча в деяких нормативно-правових актах зустрічається словосполучення «воєнний час», на приклад пунктом 3.10 Положення про військово-лікарську комісію в Збройних Силах України, затвердженого наказом Міністерства оборони України від 14.08.2008 №402 передбачено, що у воєнний час та під час мобілізації, на особливий період відстрочка від призову за станом здоров'я надається військовозобов'язаному на строк від 1 до 6 місяців залежно від захворювання (травми, поранення, контузії, каліцтва) та прогнозованої тривалості лікування. [5] Абзацом першим підпункту а пункту 3 постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок обчислення вислуги років, призначення та виплати пенсій і грошової допомоги особам, які мають право на пенсію відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», крім військовослужбовців строкової служби і членів їх сімей та прирівняних до них осіб» від 17.07.1992 № 393 передбачено, що до вислуги років для визначення розміру пенсії військовослужбовцям зараховується на пільгових умовах один місяць служби за три місяці участь у бойових діях у воєнний час. [4] Також у Зводі відомостей, що становлять державну таємницю, затвердженому наказом Центрального управління Служби безпеки України від 23.12.2020 №383 зазначено, що штат військової частини може мати індекси мирного і воєнного часу, які визначають структурні та чисельні особливості утримання особового складу, озброєння та військової техніки військової частини. Військові частини, які передбачено утримувати лише в мирний чи у воєнний час, можуть мати індекси штатів лише мирного або лише воєнного часу. [6]

Таким чином, поняття «воєнний стан» і «воєнний час» не є тотожними, оскільки правовий режим воєнного стану може бути введений одночасно з фактичним початком воєнних дій, що означатиме настання воєнного часу; або правовий режим воєнного стану введено у зв'язку із загрозою нападу, а воєнні дії фактично не розпочались; також можливий варіант коли воєнний час може настати в тоді, коли правовий режим воєнного стану ще не введений.

Порівнюючи ці поняття можна зазначити, що «воєнний стан» – це особливий правовий режим, який має чітко врегульовану процедуру та підстави для його введення (припинення/скасування), а «воєнний час» наступає з моменту оголошення стану війни чи фактичного початку воєнних дій та закінчується у день і час припинення стану війни, тобто фактично воєнний час наступає автоматично та не тягне за собою серйозних правових наслідків без введення правового режиму воєнного стану або воєнний час існує під час функціонування держави в умовах особливого періоду без введення воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про оборону України»;
2. Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»;
3. Закон України «Про правовий режим воєнного стану»;
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок обчислення вислуги років, призначення та виплати пенсій і грошової допомоги особам, які мають право на пенсію відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», крім військовослужбовців строкової служби і членів їх сімей та прирівняних до них осіб» від 17.07.1992 № 393;
5. Положення про військово-лікарську комісію в Збройних Силах України, затверджене наказом Міністерства оборони України від 14.08.2008 №402;
6. Звід відомостей, що становлять державну таємницю, затверджений наказом Центрального управління Служби безпеки України від 23.12.2020 №383.

БЕЙ Анна Миколаївна
т. в. о. директора фінансово-економічного департаменту Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України
слухачка Національного університету оборони України

ОБОРОННІ ЗАКУПІВЛІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЧАС СПЛИВАЄ, ПИТАННЯ ЗАЛИШАЮТЬСЯ

Збройна агресія російської федерації, що триває вже понад два роки, вплинула на всі сфери суспільного життя в Україні. Звісно, свій вплив вона має і на організацію оборонних закупівель, що здійснюються складовими сил безпеки та сил оборони для забезпечення виконання завдань в умовах воєнного стану.

Так відповідно до Закону України «Про оборонні закупівлі» оборонні закупівлі – це здійснення державним замовником закупівель товарів, робіт і послуг, призначених для виконання державних програм у сферах національної безпеки і оборони, а також інших товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб безпеки і оборони.

Згідно зі статтею 30 Закону України «Про оборонні закупівлі» особливості здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану визначаються Кабінетом Міністрів України із забезпеченням захищеності державних замовників від воєнних загроз та з дотриманням вимог, встановлених цієї статтею. Відповідні повноваження Уряду передбачено і пунктом 3 частини першої статті 4 Закону України «Про оборонні закупівлі», а також статтею 12-1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Отже, ще 28 лютого 2022 року Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову № 169 «Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану» (далі – Постанова № 169), якою було встановлено, що в умовах воєнного стану оборонні та публічні закупівлі товарів, робіт і послуг здійснюються без застосування процедур закупівель та спрощених закупівель, визначених Законами України «Про публічні закупівлі» та «Про оборонні закупівлі». Тобто дія зазначеної постанови поширювалася як на оборонні, так і на публічні закупівлі, незалежно від їх вартості.

Протягом 2022 року до Постанови № 169 було внесено десять змін, і врешті решт вона втратила чинність у зв'язку з прийняттям нової постанови Кабінету Міністрів України від 11.11.2022 № 1275, якою було затверджено нові особливості здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану (далі – Особливості № 1275).

Особливостями № 1275 визначено порядок та умови здійснення оборонних закупівель для державних замовників у сфері оборони, служб державного замовника, а також військових частин, організацій (установ, закладів), що уповноважуються рішенням державного замовника у сфері оборони на здійснення закупівель та укладення державних контрактів (договорів).

Пунктом 4 Особливостей № 1275 встановлено, що оборонні закупівлі товарів, робіт і послуг оборонного призначення, інших товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб безпеки і оборони у період дії правового режиму воєнного стану здійснюються відповідно до цих особливостей.

У свою чергу діюча на сьогодні редакція пункту 8 Особливостей № 1275 передбачає, що державні замовники здійснюють оборонні закупівлі товарів і послуг оборонного призначення, інших товарів і послуг для гарантованого забезпечення потреб безпеки і оборони, вартість яких дорівнює або перевищує 200 тис. гривень, робіт оборонного призначення та робіт для гарантованого забезпечення потреб безпеки і оборони у разі, коли їх вартість дорівнює або перевищує 1,5 млн. гривень (крім закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення, що становлять державну таємницю, а також закупівлі озброєння, військової і спеціальної техніки, боєприпасів та їх складових частин та послуг із розроблення, ремонту, модернізації озброєння, військової і спеціальної техніки, боєприпасів та їх складових частин, товарів, робіт і послуг для будівництва військових інженерно-технічних і фортифікаційних споруд), в електронній системі закупівель в один із визначених способів.

Аналогічні граничні межі вартості закупівлі товарів, робіт, послуг встановлено і в пунктах 9 та 11 Особливостей № 1275. Виходячи із зазначеного, Особливості № 1275 не передбачають застосування їх норм при закупівлях товарів, робіт, послуг, що перевищують граничні межі вартості, визначені пунктом 9 Особливості № 1275.

Слід зауважити, що і сам Закон України «Про оборонні закупівлі» застосовується при закупівлі товарів, робіт і послуг оборонного призначення містить відомості, що становлять державну таємницю, у разі закупівлі товарів, робіт і послуг оборонного призначення за закритими закупівлями незалежно від вартості такої закупівлі, а також за умови, що вартість предмета закупівлі для товарів і послуг оборонного призначення, інших товарів і послуг для гарантованого забезпечення потреб безпеки і оборони дорівнює або перевищує 200 тис. гривень, для робіт оборонного призначення та робіт для гарантованого забезпечення потреб безпеки і оборони - 1,5 млн гривень, до визначених цим Законом державних замовників, які здійснюють оборонні закупівлі.

І що ж робити замовнику? Може у випадку придбання товарів, робіт, послуг на суму, що не перевищує визначені граничні межі вартості, слід керуватися нормами Особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня

його припинення або скасування, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 № 1178?

Навряд… Незважаючи на те, що військові частини (підрозділи, установи, заклади) складових сил безпеки та сил оборони і можуть бути визнані замовниками в розумінні Закону України «Про публічні закупівлі», частина дев'ята статті 3 цього закону передбачає, що особливості здійснення закупівель, визначених цим законом, для гарантованого забезпечення потреб оборони в особливий період, у період проведення операції об'єднаних сил, антитерористичної операції, у період введення надзвичайного стану встановлюються окремим законом. Тобто - Законом України «Про оборонні закупівлі», сфера застосування якого, як наведено вище, не поширюється на придбання товарів, робіт, послуг на суму, що не перевищує визначені граничні межі вартості (якщо закупівля не становить державної таємниці). Коло замкнулося… А питання залишилося...

Вирішити цю проблему могло б доповнення пункту 8 Особливостей

№ 1275, яке б унормувало право державних замовників, визначених Особливостями № 1275, застосовувати ці особливості при закупівлі товарів, робіт, послуг на суму, що не перевищує визначені граничні межі вартості:

«Для здійснення оборонних закупівель товарів і послуг оборонного призначення, інших товарів і послуг для гарантованого забезпечення потреб безпеки і оборони, вартість яких є меншою, ніж 200 тис. гривень, робіт оборонного призначення та робіт для гарантованого забезпечення потреб безпеки і оборони у разі, коли їх вартість є меншою, ніж 1,5 млн. гривень (крім закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення, що становлять державну таємницю, а також закупівлі озброєння, військової і спеціальної техніки, боєприпасів та їх складових частин та послуг із розроблення, ремонту, модернізації озброєння, військової і спеціальної техніки, боєприпасів та їх складових частин, товарів, робіт і послуг для будівництва військових інженерно-технічних і фортифікаційних споруд), державні замовники можуть використовувати електронну систему закупівель в один із способів, визначених у цьому пункті.».

І поки нормотворці думають, державні замовники очікують на чергові перевірки представників контролюючих органів.

Список використаних джерел:

1. Про оборонні закупівлі : Закон України від 17.07.2020 р. № 808-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text.

2. Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 р. № 169. Урядовий кур'єр. 2022. 28 лют. (№ 43).

3. Деякі питання здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від

11.11.2022 р. № 1275. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-2022-%D0%BF#n161.

БЕЙКУН Андрій Леонардович
доцент кафедри правового забезпечення та правохоронної діяльності факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат юридичних наук, доцент
ФИЦЬКО Георгій Русланович
курсант курсу №2 факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ЧИННОСТІ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ МЕХАНІЗМІВ ІНСТИТУТУ СЛУЖБОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Необхідність удосконалення нормативно-правової бази проведення службових розслідувань у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, правоохоронних і розвідувальних органах України зумовлює актуальність і важливість комплексного дослідження процедур їх здійснення та необхідність акцентування уваги на широкому колі питань, пов'язаних з подальшим удосконаленням означених вище процедур та процесуальних дій і правил. У цьому контексті на особливу увагу заслуговують питання узагальнення понятійного апарату нормативних актів і розпорядчих рішень з питань проведення службових розслідувань та питання універсалізація процесуальних механізмів їх здійснення (з урахуванням структурних та функціональних особливостей різних суб'єктів сектору безпеки і оборони). У цьому контексті важливим елементом дослідження є обсяг компетенції суб'єктів службових розслідувань у секторі безпеки і оборони або окремих обсягів їх прав, обов’язків та повноважень.

Отже, як відомо, службові розслідування характеризуються специфічним колом осіб, які є їх учасниками (суб'єктами) та, відповідно, мають особливий процесуальний статус.

Наукова думка пропонує різні варіанти визначення суб'єктів службових розслідувань. Наприклад, А.С. Крижановський та В.А. Крижановська пропонують поділяти їх на суб'єктів (керівники, наділені правом вживати заходів дисциплінарного впливу), заінтересованих суб'єктів (суб'єкти, щодо яких порушується провадження) та допоміжних суб'єктів (особи, які уповноважені проводити службове розслідування (одноособово чи комісійно), свідки дій та подій, потерпілі від протиправної поведінки чи певних подій, експерти тощо) [1, с. 100-101].

На думку С.С. Баглаєнка, суб'єкти службових розслідувань поділяються на:

ініціаторів службових розслідувань (керівників військових частин, органів військового управління або їх структурних підрозділів);

осіб, які безпосередньо проводять службові розслідування (окремі посадові особи або у складі комісії);

осіб, яким делегується дисциплінарне або адміністративне чи кримінальне провадження за наслідками проведення службових розслідувань (правонаступників) [2, с. 12].

У своєму дослідженні В. Гурін пропонує таку систему класифікації суб'єктів службових (внутрішніх) розслідувань:

- уповноважені особи, які безпосередньо започатковують процедуру проведення (призначають службове розслідування);
- особа (особи), яка (які) призначені безпосередньо проводити службове розслідування;
- особи, щодо яких провадиться службове розслідування;
- інші учасники службового розслідування (особи, що доповіли по факту правопорушення або події, потерпілі, фахівці з питань, що потребують кваліфікованого втручання тощо);
- допоміжні суб'єкти службового розслідування (свідки дій та подій, експерти) [3, с. 106-107].

Щодо процесуально-правового місця суб'єктів службового розслідування в системі Збройних Сил України, то А.О. Буличев пропонує поділити суб'єктів службового розслідування на дві групи: обов'язкові та добровільні. До суб'єктів обов'язкового службового розслідування належать органи управління (в особі керівників органів чи підрозділів) та суб'єкти, щодо яких провадиться службове розслідування (застосовуються відповідні процесуальні заходи). До добровільних суб'єктів автор відносить осіб, які тим чи іншим чином сприяють проведенню розслідування (потерпілих, свідків, заявників, експертів і спеціалістів) [4, с. 215].

Аналізуючи процесуальні питання притягнення до дисциплінарної відповідальності, В.К. Колпаков пропонує наступні категорії суб'єктів службового розслідування як підставу для окремої, власної класифікації:

- суб'єкти, уповноважені накладати дисциплінарні стягнення (органи та посадові особи, наділені дисциплінарною компетенцією);
- суб'єкти власне дисциплінарного провадження;
- суб'єкти, щодо яких провадяться певні дисциплінарні процедури і які притягуються до відповідальності і можуть бути піддані дисциплінарному стягненню;
- суб'єкти «дисциплінарного захисту»;
- суб'єкти, які сприяють дисциплінарному провадженню (потерпілі, свідки, експерти тощо) [5, с. 324].

Свого часу А.А. Астаф'єв зазначав, що законодавець по-різному визначає процесуальний статус суб'єктів дисциплінарного провадження і кожен з них має

свої права та обов'язки при здійсненні відповідних процесуальних дій. Дослідник запропонував класифікувати учасників відповідно до їхніх функцій у дисциплінарному провадженні. Отже, функція особи, що реалізує певний обсяг компетенції, тобто, одного з суб'єктів дисциплінарного провадження полягає у виявленні та розслідуванні дисциплінарних проступків і порушенні перед дисциплінарним органом питання про притягнення особи, яка вчинила дисциплінарний проступок, до дисциплінарної відповідальності; таким суб'єктом є керівник структурного підрозділу, який не обов'язково має бути безпосереднім керівником особи, щодо якої провадяться певні дисциплінарні процедури. За загальним правилом, суб'єкт «дисциплінарного захисту» є суб'єктом дисциплінарного провадження і має право на подання заяви та оскарження прийнятого рішення. Функція суб'єкта дисциплінарного провадження (насамперед, суб'єкта, який реалізує певний обсяг дисциплінарних прав) полягає у дослідженні зібраних матеріалів, визначенні винуватості чи невинуватості суб'єкта можливого дисциплінарного проступку та, при доведенні провини (вини), - накладенні на нього дисциплінарного покарання або (при наявності у діях суб'єкта інших видів правопорушень) передачі матеріалів за підвідомчістю [6, с. 32].

На думку науковців, особами, уповноваженими накладати стягнення, мають бути вищі посадові особи, а також безпосередні керівники особи, яку притягнуто до дисциплінарної відповідальності. Роль цих учасників також полягає в ознайомленні особи, яка притягається до дисциплінарної відповідальності, з рішенням (наказом) про накладення дисциплінарного стягнення та реєстрації стягнення. Свідки, експерти, спеціалісти та потерпілі є учасниками провадження. Їх роль полягає у наданні інформації, необхідної для встановлення істини [6, с. 33-34].

Як випливає з відомчого Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України та Методичних рекомендацій щодо проведення службового розслідування (перевірки) у Збройних Силах України [7; 8], суб'єктів службових розслідувань у Збройних Силах України можна позиціонувати (відповідно до їх функціональних аспектів) наступним чином:

- суб'єкти дисциплінарної влади (органи (посадові особи), уповноважені накладати дисциплінарні стягнення або заохочення та призначати службові розслідування);

- суб'єкт (орган, посадова особа), який ініціює проведення службового розслідування та призначає посадових осіб, які будуть його проводити (прямий (безпосередній) начальник, керівник органу управління, а також особа, уповноважена на проведення цільових перевірок органу управління, військової частини, установи чи підрозділу);

- особа, яка безпосередньо проводить службове розслідування або готує документи для його ініціювання (безпосередній начальник, інспекція з особового складу, посадова особа дисциплінарної комісії);

- особи, стосовно яких проводиться службове розслідування (особи, які перебувають на посадах, передбачених штатами структурних підрозділів Збройних Сил України);

- зацікавлені особи (особи, які беруть участь у службовому розслідуванні: заявник, потерпілий, треті особи);

- допоміжні суб'єкти (особи, які сприяють дисциплінарному провадженню: свідки, експерти, спеціалісти);

- організаційні структури, що забезпечують виконання рішення (наказу) командира (начальника) за результатами службового розслідування.

Водночас, існують певні нюанси щодо «суб'єкта дисциплінарної влади», тобто особи, уповноваженої призначати службове розслідування та накладати дисциплінарні стягнення: Як підкреслюють І.П. Голосніченко та М.Ф. Стахурський, керівник, який призначив службове розслідування, постійно контролює його проведення, перевіряє зібрані матеріали, може давати окремі вказівки та розглядати подані заяви, рапорти і повідомлення. У разі необхідності, керівник може брати участь у проведенні службового розслідування особисто і замінити особу, яка його проводить, або, якщо він не має на це повноважень, - звернутися з відповідним клопотанням до керівника вищого рівня, який має на це право. Оцінюючи результати службового розслідування, керівники можуть вимагати додаткового вивчення фактів та обставин, які раніше не були відомі або не були враховані, що може вплинути на результати службового розслідування, а, отже, на кваліфікацію правопорушення та розуміння розміру заподіяної суспільної шкоди [9, с. 146]. Таким чином, необхідність запровадження якісно нового підходу до процесу проведення службових розслідувань у Збройних Силах України та інших військових формуваннях (зокрема, Національній гвардії України), а також потреба у розробці та вдосконаленні відповідної нормативно-правової бази, що відповідає сучасному етапу розвитку суспільства, - зумовила виникнення широкого кола проблемних питань, пов'язаних з їх проведенням та застосуванням відповідних процедур.

Список використаних джерел:

1. Крижановський А.С., Крижановська В.А. Правові засади дисциплінарного провадження в органах Національної поліції України. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Юридичні науки. 2016. № 845. С. 99–106. URL: http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/aug/5806/ vnulpurn201684517.pdf. (дата звернення: 20.05.2024)

2. Баглаєнко С.С. Особливості правового регулювання службових розслідувань в органах Національної поліції України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 25 с. URL: https://dspace.univd.edu.ua /items/4af4dc97-f439-4682-85cc-d692f7e419e1. (дата звернення: 20.05.2024)

3. Гурін В.В. Проблеми правового регулювання термінів службових розслідувань та шляхи їх подолання. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. 2014. № 5. С. 103–109.

4. Буличев А.О. Адміністративно–правовий статус військовослужбовця Національної гвардії України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. К., 2014. 279 с.

5. Колпаков В.К. Адміністративне право України: підручник / Київ: Юрінком Інтер, 2015. 736 с.

6. Астаф'єв А.А. Проведення службового розслідування як засіб стимулювання службової дисципліни. Право як ефективний суспільний регулятор: матеріали Міжн. наук.-практ. конф. (Львів, 15–16 лютого 2019 р.). Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2019. С. 32–34.

7. Про затвердження Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України. Наказ Міністерства оборони України від 21.11.2017 № 608. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1503-17#Text. (дата звернення: 20.05.2024)

8. Методичні рекомендації щодо проведення службового розслідування (перевірки) у Збройних Силах України: Затверджена начальником Генерального штабу – Головнокомандувачем Збройних Сил України № 27655/С від 11.11.2019, 35 с.

9. Голосніченко І.П., Стахурський М.Ф. Адміністративний процес: навч. посіб. / За заг. ред. д.ю.н., проф. Голосніченка І. П. Київ: ГАН, 2013. 256 с.

БЕНЬКОВСЬКИЙ Сергій Юрійович
начальник кафедри соціально-гуманітарних та правових дисциплін факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
кандидат юридичних наук, доцент

ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ ЩОДО ДЕОКУПАЦІЇ ТИМЧАСОВО НЕПІДКОНТРОЛЬНИХ РЕГІОНІВ НА СХОДІ Й ПІВДНІ КРАЇНИ

Стратегії України з деокупації тимчасово непідконтрольних регіонів на Сході й Півдні країни мають відображати фіксацію й позови до міжнародних судів щодо злочинів російських військових проти нашої країни, які, зокрема, включають:

- *Незаконні атаки на цивільних громадян.*

рф систематично проводить акти ракетних атак і бомбардувань по всій території України. ЗС росії систематично використовують зброю, заборонену Женевською конвенцією (фосфорні та касетні боєприпаси), навмисно наносять удари по об'єктам критичної й цивільної інфраструктури, обстрілюють гуманітарні коридори. Фіксується спрямоване застосування російськими військово-повітряними силами бомб великої потужності проти цивільних об'єктів, що майже напевно спричинило загибель сотень і тисяч мирних осіб. Основними прикладами цього є ряд ракетних ударів по житлових будинках та місцях скупчення цивільного населення, зокрема:

16 березня 2022 р. – авіаудар по Драмтеатру в м. Маріуполь із надписом «діти» поруч з будівлею, бомбосховище слугувало укриттям для більше ніж 1 300 цивільних осіб, в результаті удару загинуло щонайменше 300 осіб та велика кількість отримала травми.

8 квітня 2022 р. російські війська завдали ракетного удару по залізничному вокзалу в Краматорську, де велика кількість людей очікувала на евакуаційний потяг, у результаті удару загинуло 60 людей і 11 отримало поранення.

23 квітня 2022 р. ракетний удар по житловій багатоповерхівці у м. Одеса в результаті якої загинуло 8 людей в т.ч. 3-х місячна дитина та 18 отримали поранення та інші злочинні випадки.

Також систематично здійснюється обстріл прифронтових зон, де проживає цивільне населення, у результаті чого часто відбувається руйнування приватних будинків, однак наразі неможливо провести точний облік руйнувань. Міста в яких ведуться активні бойові дії зруйновано на 80-90%, повністю зруйнована цивільна інфраструктура, зокрема: Маріуполь, Бахмут, Попасна, Сєвєродонецьк, Лисичанськ, Соледар, Мар'янка, Авдіївка, Кремінна, Рубіжне [1-32].

- *Атаки на особливо захищені об'єкти*

Станом на січень 2023 року щонайменше 4 497 закладів соціальної сфери, освіти та охорони здоров'я зазнали прямих збитків внаслідок повномасштабного вторгнення рф, а саме, 3 127 – закладів освіти (школи, садочки, виші); 1245 – медичні заклади (амбулаторії, лікарні); 154 – заклади соціального захисту (санаторії, соціальні центри, інтернати).

Протягом осені-зими 2022 року зс рф здійснювали неодноразові удари по об'єктах енергетичної інфраструктури, в результаті чого було виведено з ладу понад 50% енергетичної системи України. Як наслідок – було знеструмлено лікарні, дитбудинки, будинки для людей похилого віку, що безпосередньо порушує норми міжнародного гуманітарного та кримінального права стосовно особливого захисту цивільних об'єктів у силу їх гуманітарної значущості [2-28].

- *Тортури та умисні вбивства*

Поширеним явищем на підконтрольних рф територіях стало затримання цивільних. Більшість жертв були теперішніми або колишніми службовцями місцевих органів влади, правозахисниками або громадським активістами, журналістами чи відставними військовими ЗСУ. Викрадені таким чином громадяни нерідко зазнають катувань та жорсткого поводження, зафіксовані непоодинокі випадки коли жертв знаходили мертвими.

Зокрема, після деокупації в Київській області було знайдено близько 400 страчених та закатованих цивільних осіб, у більшості жертв були зв'язані руки за спиною та сліди тортур на тілі, що свідчить про катування напередодні. 90% загиблих мирних жителів Бучі втратили життя унаслідок розстрілів російськими військовими.

Також зафіксовані репресії й страти цивільних осіб у Сумській, Чернігівській, Харківській областях, де на деокупованих територіях було виявлено безліч братських могил [1-32].

- *Доступ до полонених*

Наразі міжнародні гуманітарні організації не можуть отримати від рф повний та безперешкодний доступ до полонених – як цивільних так і військових. рф продовжує використовувати фейкову аргументацію про складнощі координації погодження між силовими відомствами рф візиту делегації до місць ув'язнення полонених (якщо мова йде про територію рф). Водночас у разі знаходження полонених на ТОТ України, рф посилається на безпекові чинники.

Загальновідома є резонансна ситуація із розстрілом беззбройного українського військовослужбовця після його слів «Слава Україні», що був знятий на відео та розповсюджений у мережі. Дані факти є прямим порушенням міжнародного гуманітарного права [1-32].

- *Сексуальне насильство*

Зґвалтування та інші форми сексуального насильства російських військовослужбовців на тимчасово окупованих територіях України складають воєнний злочин, злочин проти людяності та порушення міжнародного гуманітарного права. Сексуальне насильство також може дорівнюватися до

тортур або нелюдського поводження, що складає окремий склад воєнного злочину та брутальне порушення міжнародного гуманітарного права [1-32].

- *Насильне переміщення та депортація цивільного населення; викрадення і примусове вивезення українських дітей до РФ; вивезення зерна та істотне погіршення рівня продовольчої безпеки на окупованих територіях; розграбування та експропріація власності; використання живих щитів; атаки, які спричиняють серйозну шкоду навколишньому середовищу; змушення громадян України до служби в російській армії* та багато інших злочинів, які вчиняють російські військові проти нашої країни.

Крім того, важливо зазначити, що заходи Української держави щодо реінтеграції тимчасово окупованих територій України є комплексними та мають виражений політичний характер, тому вимагають вирішення багатьох питань та подальших дій, які повинні бути ефективними і результативними. Серед них варто враховувати наступне:

Акцент на принципі «боротьби за людей» як основі політики реінтеграції тимчасово окупованих територій України. Це включає перехідне правосуддя, підтримку внутрішньо переміщених осіб та молоді з окупованих територій, а також компенсацію втраченого майна. Мешканці ТОТ повинні відчувати, що держава піклується про них та захищає їхні права.

Забезпечення прозорості політики шляхом додержання принципів доказовості. Розробка нормативно-правових актів та політик повинна враховувати експертну думку та використовувати дані опитувань, а також засвідчений досвід інших країн.

Критичний аналіз міжнародного досвіду як інструмент для розвитку ефективних заходів, враховуючи особливості українського контексту та вивчаючи не лише успішні практики, але й невдачі.

Здійснення політики, що враховує як цілі та інтереси держави, так і громадську думку. Комунікаційна політика повинна бути спрямована на будівництво довіри та уникання популістичних настроїв, зокрема в контексті перехідного правосуддя, амністії та відповідальності за вчинені дії.

Прийняття документів, спрямованих на реінтеграцію, таких як стратегії та плани дій до 2025 року, стратегії інформаційної безпеки, стратегії зовнішньої політики та нормативної бази для вирішення питань власності на тимчасово окупованих територіях.

Посилення координації між державними органами у розробці напрямів політики реінтеграції, включаючи вирішення конфліктів у нормативно-процесуальних актах.

Взаємодія з громадським суспільством, включаючи участь громадянського суспільства у розробці політик і законів, пов'язаних з реінтеграцією, та забезпечення контролю за їх ефективністю.

Підсилення і завершення розпочатих інституційних реформ, таких як децентралізація, реформи судових органів та зміцнення обороноздатності, які слугують аргументами для України у процесі реінтеграції.

Слід зазначити, що ефективність взаємодії громадянського суспільства зі структурами державного управління залежить від трансформацій, які відбуваються в Україні упродовж останніх років (економічна криза, війна).

Отже, стратегії України з деокупації тимчасово непідконтрольних регіонів на Сході й Півдні країни мають відображати фіксацію й позови до міжнародних судів щодо злочинів російських військових проти нашої країни. Крім того, заходи Української держави щодо реінтеграції тимчасово окупованих територій України повинні мати комплексний та загально виражений політичний характер, тому вимагають вирішення багатьох питань та подальших дій, які повинні бути ефективними і результативними.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний суд ООН розглядає позов України проти Росії за конвенцією про геноцид. До позову долучились 32 країни . URL: https://detector.media/infospace/article/212335/2023-06-10-mizhnarodnyy-sud-oon-rozghlyadaie-pozov-ukrainy-proty-rosii-za-konventsiieyu-pro-genotsyd-do-pozovu-doluchylys-32-krainy.
2. Круглий стіл «Геноцид українців під час російсько-української війни 2014-2022». URL: https://uinp.gov.ua/pres-centr/anonsy-podiy/kruglyy-stil-genocyd-ukrayinciv-pid-chas-rosiysko-ukrayinskoyi-viyny-2014-2022.

БОГУЦЬКИЙ Павло Петрович
державна наукова установа «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України»
доктор юридичних наук, доцент

МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ІНСТИТУЦІЙНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Проблема механізму правового забезпечення державної безпеки у сучасній українській юриспруденції не стала предметом поглиблених досліджень. Зрештою такий стан є невипадковим, адже наразі актуальною та недостатньо розробленою у юридичній науці є проблема механізму правового забезпечення національної безпеки, як більш загальна стосовно механізму правового забезпечення державної безпеки.

Окремі достатньо ґрунтовні наукові розробки комплексу питань, що стосуються забезпечення державної безпеки України не зосереджують належної уваги на правових аспектах цієї проблеми.

Дослідження проблемних питань впливу права на вирішення завдань забезпечення державної безпеки полягають у виокремленні особливостей тих чи інших правових режимів, де, як правило, зосереджується увага на їхній адміністративно-правовій природі.

Відтак поняття, зміст механізму правового забезпечення державної безпеки, як проблема загальнотеоретичного та галузевого рівнів, потребує відповідного опрацювання та вирішення, зокрема, з використанням інституційно-функціонального підходу.

Загальнотеоретичний контекст механізму правового забезпечення державної безпеки полягає у наукових розвідках, що дають можливість розкрити онтологічні ознаки та сутність вказаного правового феномену.

Галузевий рівень наукового дослідження проблеми вирішує прикладні питання інституційно-функціональної характеристики механізму правового забезпечення державної безпеки у межах загальної проблематики права національної безпеки з виокремленням інституційних особливостей власне правового забезпечення державної безпеки.

Державна безпека є необхідною складовою національної безпеки та визначається як стан і діяльність щодо захисту національних інтересів України від загроз невоєнного характеру.

Поняття державної безпеки, що містить Закон України «Про національну безпеки України» [1], як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру піддається критичному аналізу науковців [2] .

Проте для змістовної характеристики механізму правового забезпечення державної безпеки важливо зосередити увагу власне на об'єкті правового забезпечення державної безпеки, яким є національні інтереси та відповідні цінності, що є по суті об'єктами права національної безпеки – державний суверенітет, територіальна цілісність, демократичний конституційний лад. Тут необхідно акцентувати уваги на загрозах, які потребують встановлених нормами права заходів протидії. Такими загрозами є негативні, руйнівні чинники впливу на стан національної безпеки, що мають невоєнне походження.

Натомість загрози воєнного характеру суверенітету, територіальній цілісності, конституційному ладу, найважливішим національним інтересам, до переліку яких належать життя і безпека людини, вимагають вжиття встановлених правом заходів, що утворюють у системній єдності з іншими характеристиками та ознаками об'єкт воєнної безпеки та, відповідно, об'єкти права національної безпеки, військового права [3].

Механізм правового забезпечення державної безпеки, як і механізм правового забезпечення воєнної безпеки, передбачає дію права щодо встановлення та реалізації нормативів, процедур певних інститутів держави, які належать до сектору безпеки і оборони. В одних випадках – для забезпечення державної безпеки такими інститутами є сили безпеки, в інших випадках – для забезпечення воєнної безпеки – сили оборони.

За фактичних обставин виникнення потенційних і реальних загроз державній безпеці – суверенітету, територіальній цілісності, конституційному ладу такі загрози, що мають невоєнне та воєнне походження, поєднуються.

Відтак право має реагувати системно на вирішення завдань щодо правового впливу на визначення інститутів держави, які виконують завдання щодо протидії вказаним загрозам.

Відповідно до мети щодо захисту суверенітету, територіальної цілісності та конституційного ладу державні органи, призначенням яких є забезпечення державної та воєнної безпеки, отримують спільні інституційно-функціональні ознак. Такі спільні ознаки стосуються діяльнісних характеристик, однак не впливають на особливості правового статусу інститутів, що належать до сил безпеки і до сил оборони.

Механізм правового забезпечення державної безпеки з урахуванням його інституційно-функціональної характеристики можливо визначити як єдність нормативів, інститутів та легітимних процедур щодо впливу права на захист суверенітету, територіальної цілісності, конституційного ладу та інших важливих національних інтересів від загроз невоєнного характеру.

Державні інститути, що мають своїм призначенням відповідно до законодавства забезпечення державної безпеки, насамперед, Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України, Національна гвардія України, Національна поліція України, можуть вирішувати певні завдання протидії загрозам воєнного характеру, що визначається функціями зазначених державних

органів, закріпленими у законодавчих актах.

Отже, нормативна складова (нормативи) у змісті механізму правового забезпечення державної безпеки є визначальною, проте інституційні особливості сил безпеки і, за певних, визначених законодавством умов, сил оборони, діяльність яких піддається нормативно-правовому впливу, а також процедурні аспекти такої діяльності утворюють певну цілісність, що важливо для ефективності механізму правового забезпечення державної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 №2469-VIII. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text

2. Гордієнко С.Г., Доронін І.М. Державна безпека України в сучасних умовах: проблеми компетенції державних органів. *Інформація і право*. №2. 2021. С.81-92.

3. Богуцький П.П. Право національної безпеки та військове право: сучасні виклики: *навчальний посібник.* Державна наукова установа «Інститут інформації, безпеки і права НАПрН України. Київ-Одеса: Фенікс. 2023. 252 с.

БОНДАРНЕКО Тарас Григорович
ТОВ «Науково-виробнича компанія «Енергія 2000»»
кандидат технічних наук, доцент
МАТВІЄВСЬКИЙ Олександр Миколайович
ТОВ «Науково-виробнича компанія «Енергія 2000»»
кандидат військових наук, старший науковий співробітник
СВИРИДОВ Євген Олексійович
ТОВ «Науково-виробнича компанія «Енергія 2000»»
кандидат технічних наук

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОЇ БАЗИ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ

На протязі останніх десяти років національна безпека України зазнає найсильнішого впливу зовнішніх та внутрішніх загроз, пов’язаних в першу чергу з російською агресією проти нашої країни.

Найбільш суттєвого впливу зазнає саме воєнна безпека держави в умовах відсічі російської агресії. Державне керівництво України вживає всіх необхідних заходів, щоб із залученням всіх можливостей сектору безпеки і оборони забезпечити дієву відсіч російської воєнної агресії та досягти воєнної безпеки держави.

Зважаючи на те, що провідну роль у відсічі російської агресії на полі бою відіграють силові структури сектору безпеки та оборони, а саме Міністерство оборони України, Збройні Сили України, Міністерство внутрішніх справ України, Національна гвардія України, Національна поліція України, Державна прикордонна служба України, Служба безпеки України, надзвичайно важливу роль має рівень бойової підготовки військових формувань, які безпосередньо діють на полях битв, створюються та проходять підготовку до ведення бойових дій.

За останні роки відбулися суттєві зміни в організації та порядку бойової підготовки військових формувань, а саме:

– різко скоротилися терміни підготовки у зв’язку із зростаючими потребами фронту у боєздатних підрозділах та з’єднаннях;

– для комплектування підрозділів і частин надходить особовий та офіцерський склад, який раніше не проходив ніякої військової підготовки, або проходив дуже давно;

– суттєво змінився характер сучасного бою, що змінює та підвищує вимоги до одиночної та колективної підготовки; зміни тактики ведення бою відбуваються дуже швидко та безперервно;

– на озброєнні постійно з'являються нові зразки озброєння та військової техніки як західного, так і українського виробництва;

– суттєво змінився порядок бойового застосування значної кількості зразків озброєння та військової техніки за рахунок впровадження безпілотних засобів аеророзвідки та цілевказівки;

– матеріальна база бойової підготовки навчальних центрів та військ інтенсивно поповнюється новими зразками навчально-тренувальних засобів;

– суттєво скоротилися можливості навчальних центрів та військ з проведення польових виходів та навчань, стрільб штатними боєприпасами та ракетами.

Наявність в нашого науково-виробничого підприємства довготривалого практичного досвіду в сфері тренажеробудування дозволяє провести аналіз проблем створення навчально-тренувальної бази військ, яка повинна відповідати вимогам бойової підготовки в надскладних сучасних умовах.

В українському ОПК історично склалася ситуація недооцінки важливості виробництва широкої номенклатури навчально-тренувальних засобів. Незважаючи на потреби військових, розробкою та виробництвом дуже вузького переліку тренажерів опікувалися тільки два державних підприємства – ХКБМ (тренажери механіків-водіїв та екіпажів танків Т-64 та Т-72 та БМП-2) та КБ «Луч» (тренажери операторів ПТРК «Стугна» та ЛПРК «Корсар»). Розробкою та обгрунтуванням доцільних комплектів тренажерів та вимог до них, методик бойової підготовки на базі тренажерів не займалася ні одна державна науково-дослідна організація.

Як такої, системи вимог до тренажерів озброєння та військової техніки та військових тренажерів в цілому в Україні немає досі. Саме це стало одною з причин того, що з початком війни декілька комерційних компаній почали освоювати прибуткову сферу виробництва та постачання до силових структур великої кількості примітивних пристроїв із звучними назвами на кшталт «Мультимедійна тренінгова система…», «Інтерактивний симулятор…» тощо. Ця продукція зовсім не відповідає базовим вимогам до військових тренажерів – конструктивній та функціональній адекватності, наявності системи оцінювання дій тих, хто навчається.

Аналіз відгуків, отриманих від інструкторів, які застосовують тренажери, зокрема однотипні, різних виробників дозволяє зробити наступні висновки:

1) в умовах відсутності єдиних затверджених методик бойової підготовки на базі тренажерів, їх розробкою та впровадженням займаються інструктори, які експлуатують тренажери, на свій розсуд, а враховуючі різний рівень підготовки інструкторів ці методики мають різний рівень ефективності;

2) тільки продукція, яка відповідає базовим вимогам до військових тренажерів, забезпечує:

- формування та підтримання правильних навичок ефективного застосування зразків озброєння та військової техніки;
- автоматичне оцінювання дій того, хто навчається, за для усунення в подальшому похибок в діях шляхом їх повторювання та досягнення потрібного рівня дій, що є головним принципом підготовки військовослужбовця із застосуванням тренажерів;
- скорочення термінів освоєння озброєння та військової техніки;

3) в умовах нестачі палива та боєприпасів застосування тренажерів озброєння для початкової та поглибленої підготовки військовослужбовців є єдиним ефективним способом бойової підготовки підрозділів;

4) застосування навчально-тренувальних засобів, які не відповідають базовим вимогам до військових тренажерів, завжди призводить до формування в особового та офіцерського складу хибних навичок, що само по собі означає низький рівень підготовки підрозділу та загрожує невиправданими втратами в реальній бойовій обстановці, та вимагає обов'язкової перепідготовки військовослужбовців, що є вкрай складним процесом.

В чому небезпека придбання військовими підрозділами навчально-тренувальних засобів, які не відповідають базовим вимогам до військових тренажерів?

По-перше, неможливість вирішення завдань бойової підготовки, тобто формування у військовослужбовців навичок бойової роботи, здатності виконувати бойові завдання згідно з призначенням.

По-друге, марна трата значних бюджетних коштів. Для бойової підготовки це означає втрату можливості підготовки бійців, а в подальшому і реальні втрати на полі бою з-за ненавчених солдат та офіцерів.

Крім того, кошти йдуть не на розвиток підприємств, здатних розробляти та виготовляти потрібні тренажери для бойової підготовки, а комерційним фірмам, метою яких є тільки отримання прибутку на цій актуальній зараз темі.

Не треба нехтувати і психологічним аспектом. Добра підготовка на адекватних тренажерах в складних умовах віртуального поля бою під керівництвом досвідчених інструкторів, які мають бойовий досвід, безумовно додає військовослужбовцям впевненості у своїх діях з використання зброї вже в реальному бою.

Таким чином, на наш погляд, можна виділити такі проблеми створення навчально-тренувальної бази бойової підготовки військових формувань для виконання завдань забезпечення воєнної безпеки в сучасних умовах:

1. Відсутність єдиних затверджених вимог до військових тренажерів, нормативів та методичних підходів до їх використання в системі бойової підготовки військових формувань .

2. Відсутність практики застосування реальної порівнювальної оцінки тренажерів різних виробників за результатами їх експлуатації.

3. Загальна практика використання ціни як єдиного критерія вибору при проведенні відкритих тендерів на закупівлю тренажерів через систему Prozorro (в 100% випадків єдиним критерієм вибору є ціна, хоча за Законом України «Про публічні закупівлі» замовник самостійно визначає перелік критеріїв оцінки та методику оцінки тендерних пропозицій із зазначенням питомої ваги кожного критерію).

Список використаних джерел:

1. ЗАКОН УКРАЇНИ Про національну безпеку України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text

2. Сергій Гринченко. Як захиститись від фейкових тренажерів. https://defence-ua.com/minds_and_ideas/jak_zahistitis_vid_fejkovih_trenazheriv-14722.html

БУДЯК Юрій Віталійович
офіцер служби оперативного керівництва відділу командних пунктів секції планування застосування штабу управління Північного Київського територіального управління Національної гвардії України, слухач магістратури Національного університету оборони України,
майор

ТЕРОРИЗМ – ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Тероризм є одним із найгостріших викликів, з якими стикається сучасний світ, і Україна не є винятком. У зв'язку з агресією російської федерації проти нашої держави, терористичні акти та підривні дії стали інструментом гібридної війни, спрямованим на дестабілізацію ситуації всередині країни, послаблення обороноздатності та залякування населення. В умовах військових дій, терористична загроза набуває не лише внутрішнього, але й міжнародного виміру, впливаючи на безпеку всього європейського регіону.

Сучасна загроза тероризму стала критичною через використання терористичних методів у гібридній війні та військовій агресії держави-агресора проти України. Небезпека тероризму в Україні полягає у масштабному використанні різних терористичних методів: від обстрілів житлових кварталів і критичної інфраструктури до кібертероризму. Посилення сепаратистських рухів на тимчасово окупованих територіях та використання пропаганди через інтернет також ускладнюють ситуацію. Актуальність дослідження проблеми тероризму зумовлена необхідністю розробки ефективних механізмів протидії як на національному, так і міжнародному рівнях.

Значна кількість дослідників зосереджують свої наукові пошуки на питаннях протидії тероризму. Серед провідних українських вчених варто відзначити Н. М. Грущинську, яка вивчала загрози тероризму як глобальної проблеми сучасності [1]. Герман Малахов досліджує терористичні загрози в умовах воєнного стану в Україні, висвітлюючи взаємозв'язок тероризму з військовими діями та гібридною агресією [2]. О. В. Чемакіна та Н. Ю. Авдєєва вивчають соціально-політичні аспекти тероризму, зокрема його вплив на міське середовище та функціонування суспільства в умовах постійної терористичної загрози [3]. Вони зазначають, що терористичні атаки в міському просторі, особливо в умовах збройного конфлікту, мають значний вплив на соціальні процеси, підриваючи стабільність та знижуючи рівень довіри до державних інститутів. Соціально-психологічні дослідження також показують, що терористичні акти призводять до масових страхів і тривожності серед населення,

що є додатковою метою терористичних груп. Їхні дослідження є важливими для розвитку ефективних механізмів протидії терористичним загрозам в умовах урбанізованого суспільства.

Правові засади боротьби з тероризмом в Україні ґрунтуються на Конституції та законах країни, таких як Закон України «Про боротьбу з тероризмом» та Закон України «Про національну безпеку України» [4;5]. Ці акти визначають основні заходи для запобігання терористичним актам, а також встановлюють відповідальність за вчинення терористичних дій. Так, зокрема, у Законі України «Про боротьбу з тероризмом» визначено, що «тероризм – це суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей» [5]. Терористи також можуть вчиняти злочини із застосуванням зброї масового ураження або шкідливих речовин, засобів електромагнітної дії, а також комп'ютерних систем та комунікаційних мереж. Своїми цілями терористичні групи найчастіше обирають поліцію і військових, інфраструктуру – транспорт, водо- і енергопостачання. Також, як зазначає Красільнікова О. та Шевченко Д. Людство знаходиться під загрозою ядерного тероризму, тероризму із застосуванням отруйних речовин та інформаційного тероризму [6].

З правовій сфері ефективна боротьба з тероризмом вимагає постійного оновлення нормативно-правової бази з урахуванням новітніх форм і методів терористичної діяльності, включаючи кібертероризм. Організація Об'єднаних Націй відіграє ключову роль у розробці міжнародно-правових документів, спрямованих на протидію тероризму. В межах її компетенції було підготовлено і прийнято низку важливих міжнародних угод, таких як: Конвенція про запобігання і покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом 1973 р., Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників 1979 р., Міжнародна конвенція про боротьбу з вербуванням найманців 1989 р. та Конвенція про безпеку персоналу ООН 1994 р.

Разом з тим, світова практика боротьби з тероризмом зосереджена на міжнародній співпраці між державами та організаціями, такими як ООН, ЄС, НАТО, Інтерпол. Багато вчених наголошують на необхідності обміну досвідом і технологіями у сфері кібербезпеки, протидії кібертероризму та іншим формам сучасного тероризму. Наприклад, Герман Малахов у своїх дослідженнях відзначає, що країни, які мають досвід боротьби з тероризмом (Ізраїль, США, Велика Британія), вже давно використовують інтегрований підхід, що включає не лише силові методи, але й інформаційні та пропагандистські кампанії для протидії радикалізації [4].

Таким чином, тероризм є однією з найбільших загроз для національної безпеки України в умовах війни та гібридної агресії. Сучасні виклики вимагають

розробки та впровадження більш ефективних правових, організаційних та технічних заходів для боротьби з тероризмом. Досвід інших країн, а також впровадження передових технологій, таких як кібербезпека, мають бути невід'ємною частиною національної антитерористичної стратегії. Успішна боротьба з тероризмом можлива лише за умов міжнародної співпраці, інтеграції глобальних стандартів і підтримки з боку міжнародних організацій.

Список використаних джерел:

1. Грущинська Н. М. Тероризм – загроза національній безпеці та глобальна проблема сучасності. – Всеукраїнське науково-педагогічне підвищення кваліфікації. – Львів – Торунь: Liha-Pres, 2024. С. 50

2. Малахов Г. Тероризм як загроза національній безпеці України в умовах воєнного стану. – Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції. – ДДУВС, 2023

3. Чемакіна О. В., Авдєєва Н. Ю. Теоретичні засади протидії терористичним актам в міському середовищі. – Містобудування та територіальне планування, 2023

4. Закон України «Про національну безпеку України» №2469-VIII від 21 червня 2018 р. Режим доступу: Про національну безпеку Ук... | від 21.06.2018 № 2469-VIII (rada.gov.ua)

5. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» №638-IV від 20 березня 2003 р. Режим доступу: Про боротьбу з тероризмом | від 20.03.2003 № 638-IV (rada.gov.ua)

6. Красільнікова, О. Тероризм як глобальна проблема сучасності. Відповідальний за випуск МВ Ліпін, д-р філос. наук, доц., 86.

БУНЕЧКО Артур Миколайович
старший викладач мовного відділу Київського інституту Національної гвардії України

АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сучасні реалії в сфері освіти вимагають від викладачів нових рішень. З такою проблемою стикнулися ми в Київському інституті Національної гвардії України. Підписання закону про підтримку англійської мови в Україні кинуло нові виклики в питаннях мовної підготовки постійного особового складу КІНГУ. Зважаючи на все це мовний відділ КІНГУ стикнувся з необхідністю проводити заняття з іноземної мови в умовах постійного службового навантаження на слухачів без відриву їх від навчального процесу. Категорія слухачів науково-педагогічні працівники інституту та військовослужбовці які проходять службу в Київському інституті Національної гвардії України. Рішенням даного питання було прийнято впровадження підходу змішаного навчання.

Змішане навчання – цілеспрямований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, заснований на поєднанні технологій традиційного, комп'ютерно орієнтованого, дистанційного та мобільно орієнтованого навчання [1].

Основні компоненти змішаного навчання:

Традиційне навчання: Заняття в класі, лекції, практичні роботи під керівництвом викладача.

Онлайн-навчання: Самостійна робота студентів з навчальними матеріалами через інтернет, використання онлайн-платформ, відеоуроків, інтерактивних вправ.

Флексибільність: Можливість студентам обирати час, місце та темп навчання, що відповідає їхнім індивідуальним потребам [2].

Мовним відділом було відпрацьовано методичні рекомендації для самостійного вивчення англійської мови постійним особовим складом. Матеріали для самостійного вивчення надавалися з допомогою різних онлайн платформ, таких як YouTube та Moodle з урахуванням рівнів володіння мовою відповідно до рівнів STANAG 6001. Окрім самостійного вивчення також здійснювався інтенсивний місячний курс в аудиторії з використанням стандартних методик викладання, а також забезпечувались постійні консультації викладачів щодо матеріалів які вивчалися. Заняття проводилися тричі на тиждень по шість годин протягом місяця.

Для проведення контролю якості та ефективності окрім вхідного тестування рівня володіння англійською мовою з особовим складом на регулярній основі (поквартально) проводиться незалежне тестування з метою

оцінки прогресу та покращення навичок слухачів. Провівши аналіз тестування можна помітити позитивні зміни рівня володіння англійською мовою. Загальна кількість осіб які пройшли тестування в березні місяці – 119. Результати за системою оцінювання STANAG 6001відображенні в таблиці 1.

Рівень	**0**	**0+**	**1**	**1+**
Березень	**77**	**23**	**11**	**8**
Липень	**61**	**31**	**18**	**9**

(Таблиця 1)

Проаналізувавши дані можемо зробити висновки що присутнє незначне покращення. Найбільшу ефективність можна спостерігати при переході з рівнів 0 та 0+ на рівень 0+ та 1 відповідно.

Імплементація змішаного навчання в Київському інституті національної гвардії України можна вважати ефективною якщо оцінити відношення витраченого часу на освітню роботу та наглядні результати. На проведення даного пілотного проєкту було відведено 48 аудиторних годин, решта часу була відведена на самостійне вивчення. Спостерігається закономірність в результатах між слухачами які ходили на аудиторні заняття та тими які були відсутні. Також найкращі результати отримали слухачі які протягом періоду навчання приходили до викладачів на консультації для роз'яснення питань які в них виникали в процесі самостійного вивчення.

Список використаних джерел:

1. Свиридюк, О. ЗМІСТ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, 2021. (4), С. 120–128. https://doi.org/10.31499/2307-4906.4.2021.250184

2. Ткачук Г.В. Змішане навчання та особливості використання ротаційної моделі у навчальному процесі. *Інформаційні технології в освіті*. 2017. № 4 (33). С. 143–156

ВАСИЛЬЄВ Олександр Сергійович
начальник відділу організації юридичного забезпечення адміністративно-господарської діяльності Управління юридичного забезпечення Адміністрації Державної прикордонної служби України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України указом Президента України з 24 лютого 2022 року в Україні введено правовий режим військового стану який триває і на теперішній час.

В зв’язку із зазначеним перед державою постали нові проблеми які потребують постійного розв’язання та удосконалення нормативно-правової бази. Зазначені питання не оминули і організацію діяльності Державної прикордонної служби України як правоохоронного органу спеціального призначення. Так відповідно до статті 1 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» на Державну прикордонну службу України покладено завдання щодо забезпечення недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав України в її прилеглій зоні та виключній (морській) економічній зоні.

Основними завданнями та функціями визначено:

охорона державного кордону України на суші, морі, річках, озерах та інших водоймах з метою недопущення незаконної зміни проходження його лінії, забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму;

здійснення в установленому порядку прикордонного контролю і пропуску через державний кордон України та до тимчасово окупованої території і з неї осіб, транспортних засобів, вантажів, а також виявлення і припинення випадків незаконного їх переміщення;

охорона суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні та контроль за реалізацією прав і виконанням зобов'язань у цій зоні інших держав, українських та іноземних юридичних і фізичних осіб, міжнародних організацій;

ведення розвідувальної, інформаційно-аналітичної та оперативно-розшукової діяльності в інтересах забезпечення захисту державного кордону України згідно із законами України "Про розвідувальні органи України" та "Про оперативно-розшукову діяльність";

участь у боротьбі з організованою злочинністю та протидія незаконній міграції на державному кордоні України та в межах контрольованих прикордонних районів;

участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом;

участь у здійсненні державної охорони місць постійного і тимчасового перебування Президента України та посадових осіб, визначених у Законі України "Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб";

охорона закордонних дипломатичних установ України;

координація у мирний час діяльності утворених відповідно до законів України військових формувань та відповідних правоохоронних органів, пов'язаної із захистом державного кордону України, відповідно до частини третьої статті 2 Закону України "Про державний кордон України";

координація діяльності державних органів, що здійснюють різні види контролю при перетинанні державного кордону України, пропуску до/з тимчасово окупованої території України або беруть участь у забезпеченні режиму державного кордону, прикордонного режиму і режиму в пунктах пропуску через державний кордон України та в контрольних пунктах в'їзду-виїзду.

Виконання вищезазначених функцій і є оперативно-службовою діяльністю Держприкордонслужби України.

Як ми бачимо, під час дії військового стану Державою значно розширено функції Державної прикордонної служби України, та доповнено новими яких не існувало до цього.

Разом з цим Указом Президента України «Про введення воєнного стану в України» на Державну прикордонну службу, як на військове командування було покладено додаткові завдання щодо запровадження та здійснення передбачених Законом України "Про правовий режим воєнного стану" заходів і повноважень, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави, та доручено Кабінету Міністрів України ввести в дію план запровадження та забезпечення заходів правового режиму воєнного стану в Україні та забезпечити фінансування та вжити в межах повноважень інших заходів, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану на території України.

Саме цим Указом Президента України Державну прикордонну службу України було віднесено до військового командування, але під час подальшого внесення змін до вказаного Указу, перелік органів, що відносяться до військового командування був виключений, в зв’язку з чим виникла проблема у тлумаченні вказаної норми та можливостей різних органів державної влади реалізовувати повноваження передбачені Законом України "Про правовий режим воєнного стану". Однак чинне законодавство, а саме Закон України «Про оборону України» відносить до військового командування -

Головнокомандувача Збройних Сил України, Командувача об'єднаних сил Збройних Сил України, командувачів видів та окремих родів військ (сил) Збройних Сил України, командувачів (начальників) органів військового управління, командирів з'єднань, військових частин Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань.

Таким чином Голова Державної прикордонної служби не відноситься до військового командування не зважаючи на той факт, що більшість органів Державної прикордонної служби України є військовими частинами, та до її загальної чисельності входить 52 000 військовослужбовців, що в деяких випадках перевищує загальну чисельність інших військових формувань в Україні.

Підсумовуючи зазначене, хочу звернути увагу на необхідність більш ретельного та чіткого правового регулювання визначення статусу органів державної влади, що входять до складу сил сектору безпеки і оборони України та здійснюють відсіч збройної агресії з боку російської федерації, що в свою чергу має призвести до більш якісного та ефективного виконання покладених завдань.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
2. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII.
3. Закон України «Про затвердження Указу Президента України "Про введення воєнного стану в Україні"» від 24.02.2022 № 2102-IX.
4. Закон України «Про Державну прикордонну службу України» від 03.04.2003 № 661-IV.
5. Закон України «Про оборону України» від 06.12.1991 № 1932-XII.
6. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 64/2022.

ВЄДЄНЄЄВ Дмитро Валерійович
провідний науковий співробітник науково-дослідного центру військової історії Національного університету оборони України
доктор історичних наук, професор
ЛЕВЧЕНКО Сергій Михайлович
провідний науковий співробітник науково-дослідного центру військової історії Національного університету оборони України кандидат військових наук

КОРУПЦІЯ ТА ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННОСТЬ ЯК ЗАГРОЗИ БОЄГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ

Згідно Стратегії воєнної безпеки України «Воєнна безпека – всеохоплююча оборона», затвердженій Указом Президента України від 25 березня 2021 р. № 121/2021 до цілей, пріоритетів та завдань реалізації державної політики у воєнній сфері, сфері оборони і військового будівництва віднесено реалізацію ефективних антикорупційних програм і запровадження нетерпимості до корупції та проявів корупційних явищ, виявлення та припинення кримінальних та інших правопорушень. Водночас, на думку представників воєнно-юридичної науки, у 2022–2023 рр. зареєстровано значний ріст кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (у чотири та більше разів). Злочини, вчинені у секторі безпеки і оборони організованими групами або у складі злочинної організації нерідко не реєструвалися, була відсутня офіційна статистика з цих питань. Як вважають експерти, поглибленого аналізу потребують особливості протиправної діяльності у галузі мобілізаційного, кадрового, технічного, матеріального, фінансового, медич¬ного тощо забезпечення Збройних Сил України, а також у діяльності оборонно-промислового комплексу.

Поширення корупційних кримінальних правопорушень у сфері оборони загрожує комплексом негативних наслідків: зниження обороноздатності країни;

ескалація організованої злочинності; збільшення кількості випадків

колабораційної діяльності та інших кримінальних правопорушень проти основ

національної безпеки; падіння рівня забезпечення критичної інфраструктури

та логістики; збільшення кількості загальнокримінальних протиправних діянь у військових формуваннях. Нові напрями, форми та зміни у структурі організованої злочинності, що активізувалися під час проведення АТО та ООС, відбиття широкомасштабного вторгнення в Україну промовисто ілюструються

організованою злочинною діяльністю по відношенню до Збройних Сил (ЗС) та інших військових формувань України, що набуває статусу небезпечного чинника підриву обороноздатності держави в умовах воєнного стану.

У рамках протидії спробам налагодження організованої злочинної діяльності, співробітники Департаменту військової контррозвідки (ДВКР) СБУ здійснювали системні заходи із попередження, виявлення та припинення правопорушень у сфері оборони. Лише у 2014–2021 рр. військові контррозвідники виявили майже 2 тис. фактів незаконного обігу військових засобів ураження. Із незаконного обігу вилучили 4 гармати, 81 од. переносних зенітно-ракетних та протитанкових ракетних комплексів, керовані ракети до них, майже 1000 гранатометів, вогнеметів та мінометів, 14 тис. ручних гранат, 2,7 тис. одиниць стрілецької зброї, 150 тис. одиниць боєприпасів, 6,3 млн набоїв та 6,7 тони вибухових речовин.

При цьому вчинення злочинів, пов'язаних з обігом зброї, вибухових речовин та боєприпасів було властиве саме для організованих злочинних угруповань (ОЗУ). За даними правоохоронних органів, з 2019 р. фіксується зростання активності ОЗУ, пов'язаних з незаконним обігом або використанням зброї. Переважно зберігали зброю ОЗУ, раніше судимі особи, особи, що займаються збутом наркотичних, психотропних речовин/рослин. У 2020 р., наприклад, найчастіше зброя вилучалася у випадках вчинення кримінальних правопорушень злочинними організаціями (19% від загальної кількості випадків).

В цілому, як встановлено аналітиками військової контррозвідки, найбільш ураженими організованою злочинною діяльністю й корупцією сферами діяльності військових формувань України ставали ділянки, пов'язані із зловживаннями при розподілі державного бюджету. Передовсім, йшлося про закупівлю озброєння, боєприпасів та військової техніки, продовольчого забезпечення, розподілення житла, використання земель та інших ресурсів оборонного призначення, хабарництво, надання відстрочок та ухилення від військової служби тощо.

ДВКР СБ України виявив до 10 тис. фактів протиправних посягань на економічні інтереси держави, ліквідував десятки протиправних схем розкрадання військовими службовими особами та комерційними структурами державних коштів. Із 2014 до 2021 р. вдалося запобігти завданню економічної шкоди державі на майже 100 млрд грн, чим попереджено негативний вплив на забезпечення обороноздатності України. Унаслідок вжитих ДВКР заходів, МО України відмовилось від закупівлі старих зразків озброєння (не допущено збитків на 2,8 млрд грн.). Серед результатів правоохоронної діяльності по лінії забезпечення воєнно-економічної сфери у 2014–2021 рр. – виявлення протиправних механізмів укладання посадовцями військових формувань 59 угод, реалізація яких могла завдати збитків державі на 743 млн грн, викриття

фактів закупівлі бракованих боєприпасів на суму 324 млн. грн. Було відхилено сумнівні тендерні пропозиції на суму у 728 млн. грн

Розглянемо деякі характерні види (напрями) незаконної організованої злочинної діяльності, що несуть загрозу боєздатності військових формувань України:

розкрадання військового майна. Контррозвідниками викрито ряд схем організованої злочинної діяльності з порушення земельного законодавства в оборонній сфері. Зокрема, у 2020–2021 рр. попереджено втрату 28 земельних ділянок Міністерства оборони України з оціночною вартістю понад 8 млрд грн.

замахи на розкрадання військової техніки. Так, оперативники ВКР влітку 2018 р. відвернули викрадення двох авіаційних двигунів з військової частини у Київській області – командир роти охорони військової частини через посередників підшукував покупців (включаючи представників РФ) двох двигунів до вертольотів Мі-8. У 2020 р. співробітники ВКР із залученням бійців спецпідрозділу СБУ «А» припинили викрадення і продаж дефіцитних комплектуючих для вертольотів Мі-8 та Мі-24, а також незаконний збут вкрадених у військовій частині на Львівщині багатофункціональних радіостанцій. Спільно з іншими правоохоронними органами, ДВКР СБУ припинив протиправну діяльність організованої групи з військовослужбовців, котрі незаконно виводили з-під обліків автозапчастини.

шахрайство та інші організовані злочинні схеми. Відомо про запровадження протиправних схем незаконного збагачення при проведенні тендерів, укладанні угод на виконання будівельних робіт, постачанні продуктів харчування для військових підрозділів. Правоохоронні органи виявили незаконні механізми реалізації паливно-мастильних матеріалів (ПММ). Зокрема, між однією з київських комерційних структур та МО України було укладено договір про постачання дизельного палива іноземного виробництва на понад 164 млн грн. Зловмисники намагалась внести зміни до договорів у частині постачання ПММ нижчої якості.

розкрадання державного бюджету при виконанні дослідно-конструкторських робіт (ДКР). Лише за однією із ДКР із виділених 680 млн грн зловмисники привласнили 263 млн грн. Проведені слідчі дії підтвердили значне завищення цін під час закупівлі матеріалів, сировини товарів та послуг в рамках ДКР, а також фіктивне виконання низки досліджень та розробок.

Список використаних джерел:

1. Богуцький П.П. Проблема протидії організованій злочинності у секторі безпеки і оборони в умовах воєнного стану та шляхи її вирішення. Актуальні проблеми координації та взаємодії правоохоронних та інших державних органів, що беруть участь у протидії організованій злочинності під час воєнного стану: Збірник матеріалів круглого столу (м. Київ, 24 травня 2023 року). Київ : НА СБУ, 2023. С.20–22.

2. Військова контррозвідка Служби безпеки України: становлення, досвід, пріоритети діяльності. К., 2021. 150 с.

3. Вітвіцький С.С. Протидія корупційним кримінальним правопорушенням, що вчиняються у військовій сфері. Актуальні проблеми протидії злочинності і корупції: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків,22 грудня 2023 р.). Харків: Юрайт, 2023. С.34–36.

4. Запорожець С.В. Корупція під час війни – союзник ворога всередині країни. Збірник матеріалів науково-практичного семінару кафедри військового права та правоохоронної діяльності (Київ, 15 листопада 2023 року). К.: ТРОПЕА, 2023. С.85 –87.

ВЕРХОТУРОВА Мар'яна Андріївна
керівник відділу організаційного забезпечення наукових проєктів і міжнародної діяльності Науково-дослідний інститут публічного права
кандидат історичних наук, доцент

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «ІСТОРІЯ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ» ПРИ ПІДГОТОВЦІ ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ (ЗА ДОСВІДОМ ВПРОВАДЖЕННЯ У НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ІМЕНІ ГЕТЬМАНА ПЕТРА САГАЙДАЧНОГО)

Філософія професіоналізму офіцерів військових формувань та правоохоронних органів України формується не лише в процесі вивчення фахових дисциплін та набуття професійних вмінь та навичок, але й у першу чергу при вивченні гуманітарних та соціальних наук. Саме вони прививають розуміння причинно-наслідкових зв'язків історичних, політичних та соціальних подій та явищ. Важко перебільшити вплив вивчення історії на розвиток особистості майбутнього офіцера. «Історія України», «Історія українського війська», «Історія української культури» – традиційні навчальні дисципліни, які викладають практично у всіх вищих навчальних закладах нашої держави.

З розвитком військової освіти в Україні та переходом до стандартів НАТО відбулася низка змін у структурах освітньо-професійних програм, зокрема, було впроваджено можливість вільного вибору освітньої траєкторії курсантами. Для вищих військових навчальних закладів України вже традиційною стала навчальна дисципліна «Історія війн і воєнного мистецтва», – окрема історична дисципліна, предметом вивчення якої є історичні процеси розвитку армій, прийоми та способи ведення бойових дій в історичній ретроспективі. Суб'єктивно вважаємо, що добре сприймається той навчальний матеріал, який загалом співпадає із особистісними зацікавленнями тих, хто навчається. Служба у військових формуваннях та у правоохоронних органах в тій чи іншій мірі в будь якому випадку є пов'язаною зі зброєю та військовою технікою. Саме тому історія крізь призму розвитку озброєння та військової техніки стає цікавою альтернативою «традиційній» історії.

Позитивний досвід впровадження навчальної дисципліни «Історія озброєння та військової техніки» є в Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного [1]. Вивчається впродовж 7-8 семестрів і є вибірковою до навчальної дисципліни «Історія війн і воєнного мистецтва». Передують вивченню предмета «Історія України і українського війська» і «Тактика». Особливістю викладання дисципліни є постійна візуалізація об'єктів вивчення та максимальна увага до історії винайдення і технічного вдосконалення

зброї та військової техніки, до людей і чинників, які впливали на ці процеси, історичних прикладів застосування зброї під час ведення бойових дій та наслідків застосування для їх перебігу.

Метою вивчення дисципліни є формування знань у курсантів з історії розвитку озброєння та військової техніки. Розуміння курсантами ролі і місця зброї в воєнно-політичних подіях світу. Вивчення передумов, причин та наслідків війн, окремих воєнних кампаній, операцій, збройних конфліктів та їх вплив на розвиток озброєння та військової техніки, зміну та особливості тактики їх застосування. Отримання навичок критичного аналізу питань історії розвитку озброєння та військової техніки.

В ході вивчення навчальної дисципліни «Історія озброєння та військової техніки» передбачається здобуття компетентностей, теоретичних знань та умінь, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю (спеціалізацією), а саме: здатність критично аналізувати розвиток озброєння та військової техніки, особливості їх тактичного застосування та стратегічне значення; розуміти роль і місце зброї в світовій культурі та історії, її вплив на воєнно-політичні події в історії людства. Формування історичної пам'яті про воєнно-політичну історію України, творче застосування історичного досвіду у відповідних напрямках розвитку сучасних Збройних Сил України, патріотичне виховання молоді.

За результатами вивчення навчальної дисципліни «Історія озброєння та військової техніки» курсанти набудуть сукупність знань, умінь та навичок: розуміння сутності етапів історії озброєння та військової техніки; досягнення вітчизняної і зарубіжної історіографії в дослідженні проблематики історії озброєння та військової техніки; вплив війн, окремих воєнних кампаній, операцій, збройних конфліктів на розвиток озброєння та військової техніки; зміна тактики застосування озброєння та військової техніки в історичній ретроспективі; зміна стратегічних напрямків розвитку видів зброї, озброєння та військової техніки в історичній ретроспективі; історичні науково-технічні передумови винайдення чи вдосконалення різних видів озброєння та військової техніки; політичні фактори впливу на розвиток озброєння, формування та реалізації воєнних доктрин, напрямків геополітичної стратегії, концепцій міжнародної та національної безпеки; стан розвитку озброєння та військової техніки в Україні та світі на кожному з етапів історичного розвитку; логічно та аргументовано відстоювати власне бачення проблем історії розвитку озброєння та військової техніки; аналізувати проблеми історії розвитку озброєння та військової техніки.

Список використаних джерел:

1. Харук А., Верхотурова М. Навчальний курс «Історія озброєння та військової техніки» в Національній академії сухопутних військ імені гетьмана

Петра Сагайдачного. Історія давньої зброї. Дослідження 2020. Київ, 2023. 209-217 С.

ВОЛКОВА Юлія Геннадіївна
директор Департаменту європейської інтеграції та міжнародного співробітництва Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України
кандидат економічних наук

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ ОТРИМАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПІД ЧАС ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Залучення міжнародної технічної допомоги для діяльності військових формувань при виконанні завдань із забезпечення державної безпеки має важливе значення в контексті виконання основних завдань державної політики в сфері безпеки. Зважаючи на підвищення загроз, спричинених тероризмом, кіберзлочинністю та транснаціональною організованою злочинністю, а також необхідність забезпечення захисту об'єктів критичної інфраструктури, міжнародна технічна допомога стає важливим інструментом для підвищення інституційної спроможності військових формувань.

Водночас, ефективність використання цієї допомоги стикається з низкою проблем, пов'язаних із моніторингом її отримання та обліком. Недостатня координація між державними структурами, а також ризики корупції і неефективного управління можуть підірвати довіру міжнародних партнерів і вплинути на здатність країни успішно протистояти загрозам.

Станом на сьогодні, відносини, що стосуються сфери міжнародної технічної допомоги, регулюються Конституцією України, Законом України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики», нормативно-правовими актами та міжнародними договорами України. Варто зауважити, що в Україні безпосередньо регулює правовідносини у зазначеній сфері постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 р. № 153 «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги»

та Указ Президента України «Про приєднання України до Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги», до якої Україна приєдналася у 2007 році. Основним нормативно-правовим актом у сфері правового регулювання міжнародної технічної допомоги є Порядок залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 р. № 153

(далі – Порядок).

Порядок регламентує основні процеси, пов'язані з реєстрацією міжнародної технічної допомоги, вимоги до необхідних документів та є чітким механізмом

для формування нових проектів у цій сфері. Він забезпечує прозорість процедур залучення міжнародної допомоги та визначає порядок її використання, що дозволяє ефективно впроваджувати допомогу в Україні.

Однак, попри свою функціональність, документ написаний досить складною юридичною мовою, що може створювати труднощі для іноземних партнерів, які не завжди повністю розуміють вимоги та процедури для подання необхідних документів. Це може призводити до непорозумінь і затримок у процесі реєстрації та запуску нових проектів.

Однією з основних проблем, пов'язаних із моніторингом отримання та використання міжнародної технічної допомоги в контексті військових формувань, є складність її адаптації до специфічних потреб національної безпеки. Міжнародні донори, надаючи міжнародну технічну допомогу, часто керуються загальними принципами розвитку та відновлення, які не завжди враховують унікальні вимоги, що постають перед військовими структурами в умовах конфлікту чи війни.

Військові формування мають свої особливі потреби, які включають специфічне обладнання, інфраструктуру, матеріально-технічне забезпечення та логістику. Це може стосуватися, наприклад, сучасної військової техніки, спеціалізованих засобів зв'язку, безпілотних літальних апаратів чи інших технологій, які необхідні для ефективного виконання завдань на полі бою. Однак міжнародна технічна допомога часто спрямовується на загальні проекти, такі як цивільна інфраструктура або соціальні програми, що не завжди відповідають нагальним потребам армії чи інших силових структур.

Крім того, адаптація допомоги може бути ускладненою через різницю в технічних стандартах і процедурних вимогах між країною-отримувачем та донорами. Наприклад, обладнання може не відповідати військовим стандартам України, що вимагає додаткових ресурсів на їх модифікацію або інтеграцію в існуючі системи. Це знижує ефективність використання такої допомоги та може призводити до затримок у її реалізації.

Отже, недостатня адаптація міжнародної технічної допомоги до специфічних потреб військових формувань є суттєвим бар'єром для її ефективного використання. Це вимагає кращої комунікації між донорами та військовими структурами, а також розробки індивідуальних програм допомоги, що відповідають реальним потребам для виконання завдань з забезпечення державної безпеки.

Разом з тим, однією з проблем моніторингу міжнародної технічної допомоги в контексті військових формувань є обмежений доступ до інформації через необхідність збереження конфіденційності. Забезпечення державної безпеки вимагає обмеження відкритості щодо використання допомоги, що ускладнює прозорість процесу моніторингу. Військові формування не можуть розкривати деталі про місця використання ресурсів через ризики для національної безпеки,

що створює певні виклики для контролю та звітності перед міжнародними донорами.

Тому вкрай важливо не лише забезпечити належний облік і контроль за використанням міжнародної технічної допомоги, але й враховувати під час моніторингу сучасні виклики у сфері безпеки. Це дозволить зміцнити співпрацю у безпековій сфері, підвищити оперативну готовність військових формувань і, в кінцевому підсумку, сприятиме зміцненню національної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги: постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 153. URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF#Text

2. Омельченко А. В. Правові засади отримання та використання міжнародної технічної допомоги в Україні. Наукові записки. Серія: Право| Scientific Notes. Series: Law. 2021. № 11. С. 63-74 URL.: https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/97/80

3. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text

4. Паризька декларація щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги від 02.03.2005. URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_271#Text

ВОЛУЙКО Олексій Миколайович
начальник кафедри правового забезпечення та правоохоронної діяльності Київського інституту Національної гвардії України
кандидат юридичних наук, доцент

ПОНЯТТЯ ВЗАЄМОДІЇ СКЛАДОВИХ СИЛ ОБОРОНИ ТА ЇХ ДІЯЛЬНІСТЬ В СЕКТОРІ ОБОРОНИ

Поняття взаємодії можна сформулювати як взаємний вплив певних елементів один на одного (через діяльність або бездіяльність), а також використання можливостей один одного для досягнення спільної мети та отримання спільного результату способами та методами, що не забороняються законом.

Мета, яка об'єднує сили оборони України – це «захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки» (стаття 17 Конституції України) [1]. Це є «найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу». Це той наріжний камінь, на якому повинна ґрунтуватись діяльність Збройних сил України під час взаємодії із громадянським суспільством.

Дуже важливо, щоб обидві сторони розуміли в чому ж полягають переваги, позитив, необхідність або користь від їхньої взаємодії.

Для військових структур ефективна взаємодія сприяє: 1) створенню механізму незалежного моніторингу щодо забезпечення військових потреб; 2) підвищенню соціального захисту військовослужбовців; 3) є запобіжником від корупції.

Україна в 1991 році проголосила свою незалежність і створила збройні сили для забезпечення власної воєнної безпеки та оборони, а з прийняттям Конституції у 1996 році заявила, що буде розвиватися як суверенна, незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Це передбачає наявність активного та позитивного контакту між всіма державними структурами та громадянами, що уможливлює розвинуте громадянське суспільство.

Актуальним питанням в умовах воєнного часу є взаємодія між різними компонентами Сил оборони нашої держави. Загальна взаємодія представляє собою фундаментальну одиницю аналізу в соціальних науках і описує будь-які добровільні чи мимовільні міжособистісні стосунки між двома або більше особами всередині та/або між групами.

Військова взаємодія при виконанні бойових завдань – це спільні узгоджені за цілями, завданнями, місцем, часом і способами виконання завдань дії військ (сил) для досягнення мети операції (бойових дій, бою). Військова взаємодія – це принцип військового мистецтва і залежно від масштабу воєнних дій і складу

військ (сил), що беруть у ній участь, розрізняють тактичну, оперативну й стратегічну взаємодію. Ціль взаємодії визначається в інтересах тих військ (сил), які діють на головних напрямках і виконують основні завдання, що визначають результат воєнних дій.

Залежно від мети взаємодії й способів її досягнення розрізняють основні форми взаємодії: придання й підтримки. Військова взаємодія у формі придання означає передачу в оперативне підпорядкування військ тому командирові, в інтересах якого забезпечується взаємодія. Військова взаємодія у формі підтримки передбачає виконання завдань у визначених інтересах військами, що лишаються у підпорядкуванні своїх командирів. Для досягнення зазначеної мети, взаємодія повинна бути ефективною, цілеспрямованою, централізованою, гнучкою, безперервною і стійкою.

Залежно від того, з якими військами забезпечується взаємодія, розрізняється внутрішня й зовнішня взаємодія. Внутрішня взаємодія реалізується між частинами з'єднання або підрозділами частини тим командиром, якому вони підпорядковані, у тому числі й тимчасово. Зовнішня взаємодія здійснюється між підрозділами, частинами або з'єднаннями, підпорядкованими різним командирам. У цьому випадку взаємодія між ними з основних питань забезпечується старшим командиром (командуючим), а не з основних питань вони узгоджують порядок спільних дій самі на основі вказівок старшого командира.

Організація взаємодії являє собою практичну діяльність командира (командуючого), штабу й служб за узгодженням зусиль і дій з'єднань, частин і підрозділів при спільному виконанні ними завдань під час бойових дій. Метою організації взаємодії є найбільш повне й ефективне використання бойових можливостей військ, що беруть участь у спільних діях.

У загальному випадку організація взаємодії включає: визначення порядку взаємодії, тобто узгодження дій військ за завданнями, способами, місцем і часу; узгодження заходів щодо забезпечення, підтримки й відновлення взаємодії; планування взаємодії; доведення завдань до взаємодіючих з'єднань, частин, підрозділів і органів управління.

Військова взаємодія організовується на різних етапах і рівнях. Етапи військової взаємодії: планування, підготовка, виконання завдань, аналіз проблемних питань виконання. Існують наступні рівні військової взаємодії:

–стратегічний – на рівні міністерств і відомств України;

–оперативний – на рівні оперативних угруповань військ і бригад;

–тактичний – на рівні батальйонів, рот, взводів, відділень, загонів;

–індивідуальний – на рівні окремого військовослужбовця.

Взаємодія у силах оборони України організовується і координується Радою національної безпеки і оборони України. У відповідності до ст. 107 Конституції України, РНБО України є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України. РНБО координує і контролює

діяльність органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони. Головою Ради національної безпеки і оборони України є Президент України [1].

Взаємодія охоплює широкий спектр проблем, а саме:

–характер ставлення населення до сил оборони (рівень довіри, ступінь впевненості в їх здатності захистити суспільство і державу);

–наявність демократичного контролю з боку інститутів громадянського суспільства;

–престиж військової служби та професії військовослужбовця;

–моральна готовність населення до захисту своєї Вітчизни і підтримки збройних сил;

–готовність суспільства на матеріальні витрати щодо утримання та забезпечення нормального функціонування армії та ін. [2].

У статті 11 Закону України «Про Збройні Сили України» вказано, що Збройні сили України провадять свою діяльність на засадах:

–вірності конституційному обов'язку та військовій присязі;

–верховенства права, законності та гуманності, поваги до людини, її конституційних прав і свобод;

–гласності, відкритості для демократичного цивільного контролю [3].

Отже, взаємодія між складовими Сил оборони України має стратегічне і загальнонаціональне значення в умовах протистояння збройній агресії РФ проти нашої держави. В свою чергу, форми взаємодії компонентів сил оборони України – це регламентоване правовими нормами зовнішнє вираження сумісної діяльності суб'єктів взаємодії для досягнення поставлених перед ними цілей. Правовий характер форм взаємодії, одним з учасників якої є Збройні Сили України, обумовлюється вимогами ст. 19 Конституції України [1], відповідно до якої останні зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією та законами України. Форми взаємодії складових сил оборони України охоплюють правотворчі, правозастосовні, контрольні форми, а також захист прав і свобод людини і громадянина. Кожній формі кореспондує група методів, які являють собою усталені способи їх реалізації.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text.

2. Тощенко Ж.Т. Взаємодія суспільства і Армії: людський вимір. Політична соціологія. Київ 2014. URL: https://stud.com.ua/60952/ sotsiologiya/politichna_sotsiologiya.

3. Про Збройні Сили України: Закон України від 06.12.1991 № 1934-XII / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text.

ГАВРИЛЕНКО Денис Миколайович
начальник курсу №4 факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

ПРОТИДІЯ ВІЙСЬКОВІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах дії правового режиму воєнного стану проблема протидії військовій злочинності набуває особливої гостроти та значущості. Протиправні дії у військовій сфері не лише підривають боєздатність збройних формувань, але й завдають суттєвої шкоди репутації держави на міжнародній арені. Генерал-майор Сергій Кривонос, колишній заступник секретаря РНБО, наголошує, що ефективна протидія військовій злочинності є ключовим фактором збереження високої боєготовності військ та підтримки суспільної довіри до збройних сил [1]. Тому розробка та впровадження дієвих механізмів запобігання та протидії злочинності у військовій сфері стає одним з пріоритетних завдань для забезпечення національної безпеки в цілому.

Військова злочинність в умовах воєнного стану характеризується підвищеною суспільною небезпекою та специфічними формами прояву. Полковник Максим Комісаров, начальник управління правового забезпечення Генерального штабу ЗСУ, звертає увагу на зростання кількості таких військових злочинів, як самовільне залишення військової служби, непокора, а також злочини проти місцевого населення в зоні бойових дій [2]. Ці явища не лише підривають військову дисципліну, але й створюють серйозні загрози для цивільного населення та міжнародного іміджу України.

Для ефективної протидії військовій злочинності необхідно застосовувати комплексний підхід. Генерал-лейтенант Анатолій Баргилевич, колишній заступник начальника Генерального штабу ЗСУ, підкреслює важливість посилення профілактичної роботи та психологічного супроводу військовослужбовців, особливо тих, хто перебуває на передовій [3]. На його думку, своєчасна психологічна підтримка та регулярні заходи з підвищення морально-психологічного стану особового складу є ключовими у запобіганні злочинним проявам.

Полковник Віталій Головань, начальник управління кадрового забезпечення Головного управління Національної гвардії України, підкреслює необхідність вдосконалення системи професійно-психологічного відбору кандидатів на службу в НГУ. Він зазначає, що впровадження сучасних методик оцінки психологічної стійкості та морально-вольових якостей дозволить значно знизити ризик потрапляння до лав гвардії осіб, схильних до протиправної поведінки [4].

Генерал-лейтенант Ігор Романенко, колишній заступник начальника Генерального штабу ЗСУ, акцентує увагу на важливості створення ефективної системи соціального захисту військовослужбовців [5]. За його словами, належне матеріальне забезпечення та соціальні гарантії значно знижують ризики корупційних та інших економічних злочинів у військовій сфері.

Генерал-майор Володимир Гриняк, колишній начальник Головного управління Національної гвардії України, акцентує увагу на важливості посилення роботи з патріотичного виховання та формування правової свідомості військовослужбовців НГУ. На його думку, це є ключовим фактором у запобіганні військовим злочинам та підтриманні високого рівня дисципліни в підрозділах [6].

Важливим елементом протидії військовій злочинності є також міжнародне співробітництво. Генерал-лейтенант Михайло Коваль, колишній виконувач обов'язків Міністра оборони України, підкреслює важливість обміну досвідом з країнами-партнерами щодо протидії військовій злочинності в умовах збройних конфліктів [7]. Він зазначає, що такий обмін дозволяє впроваджувати найкращі світові практики та адаптувати їх до українських реалій.

Генерал-майор Олександр Порхун, начальник Військової служби правопорядку у ЗСУ, наголошує на необхідності створення ефективної системи моніторингу та раннього виявлення ознак протиправної поведінки серед військовослужбовців [8]. На його думку, це дозволить своєчасно виявляти потенційні ризики та вживати превентивних заходів.

Протидія військовій злочинності в умовах правового режиму воєнного стану є комплексним завданням, яке вимагає системного підходу та координації зусиль різних державних інституцій. Як зазначає генерал-полковник Віктор Муженко, колишній начальник Генерального штабу ЗСУ, лише послідовна та системна робота у цьому напрямку дозволить зберегти високий моральний дух армії та забезпечити її ефективність у протистоянні зовнішній агресії [9].

Ефективна протидія військовій злочинності не лише зміцнює обороноздатність держави, але й сприяє підвищенню довіри суспільства до збройних сил та покращенню міжнародного авторитету України. Це особливо важливо в контексті євроатлантичної інтеграції та співпраці з міжнародними партнерами у сфері безпеки та оборони.

Реалізація комплексу заходів, спрямованих на протидію військовій злочинності, включаючи вдосконалення системи відбору кадрів, посилення психологічної підтримки, забезпечення соціальних гарантій, реформування військової юстиції та розвиток міжнародного співробітництва, дозволить створити потужний механізм запобігання та протидії злочинним проявам у військовому середовищі. Це, в свою чергу, сприятиме підвищенню боєздатності збройних сил та зміцненню національної безпеки України в цілому.

Список використаних джерел:

1. Кривонос С. Протидія військовій злочинності як фактор національної безпеки // Національна безпека і оборона. 2023. №2. С. 15-22.
2. Комісаров М. Правові аспекти протидії військовим злочинам в умовах воєнного стану // Право України. 2022. №9. С. 34-41.
3. Баргилевич А. Психологічна підтримка військовослужбовців як інструмент запобігання злочинності // Вісник Національної академії оборони України. 2023. №4. С. 67-74.
4. Головань В. Сучасні підходи до професійно-психологічного відбору кандидатів на службу в НГУ // Вісник Національної академії Національної гвардії України. 2022. №3. С. 72-79.
5. Романенко І. Соціальний захист військовослужбовців як фактор протидії корупції // Оборонний вісник. 2023. №8. С. 12-18.
6. Гриняк В. Патріотичне виховання як фактор запобігання військовим злочинам // Наука і правоохорона. 2023. №2. С. 45-52.
7. Коваль М. Міжнародне співробітництво у сфері протидії військовій злочинності // Міжнародне право. 2023. №3. С. 55-62.
8. Порхун О. Система раннього виявлення ознак протиправної поведінки у військових колективах // Військово-юридичний вісник. 2023. №2. С. 81-88.
9. Муженко В. Стратегічні аспекти протидії військовій злочинності // Стратегічна панорама. 2022. №4. С. 5-12.

ГАВРИЩУК Михайло Михайлович
начальник відділу внутрішнього забезпечення якості освітнього процесу, Київського інституту Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Широкомасштабне вторгнення російської федерації в Україну в 2022 році суттєво впливає на зміни в організації освітнього процесу вищого військового навчального закладу (ВВНЗ). Сьогодні військові частини НГУ реалізовують нетипові для мирного часу функції. Нові умови середовища, зміни, які кожного дня вносить російсько-українська війна, звертають увагу організаторів освітнього процесу на перегляд досягнення програмних результатів навчання майбутніх офіцерів, які пов'язані з формуванням компетентностей, які належать до загальних. Їх прийнято називати soft skills. Вищезазначене є практичною проблемою, яка полягає в необхідності визначення нових педагогічних умов формування soft skills у майбутніх офіцерів Національної гвардії України в процесі професійної підготовки. Дослідження полягає у експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов формування soft skills у майбутніх офіцерів НГУ в процесі професійної підготовки.

Над даною проблемою працювало багато науковців у різних сферах діяльності, проте мало хто враховував специфіку діяльності майбутніх офіцерів та й ще в умовах війни.

Обов'язковими педагогічними умовами забезпечення якості професійної підготовки є науково-методичні і педагогічні заходи, спрямовані на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у здобувачів освіти.

На основі аналізу наукових джерел було розроблено програму педагогічного експерименту, де визначено незалежні та залежні змінні у майбутніх офіцерів НГУ в процесі професійної підготовки, також виділено три типи завдань: опис даних (компактне й інформативне відображення результатів вимірювань характеристик досліджуваних об'єктів); встановлення збігів характеристик двох груп; встановлення розбіжностей характеристик двох груп.

Проведено дослідно-експериментальну роботу в три етапи (констатувальний, формувальний та контрольний).

За проведеними розрахунками у комп'ютерній програмі «Статистика в педагогіці» (Computerprogram, 2015) одержано, що у процесі порівняння контрольної та експериментальної груп до початку експерименту за

згрупованими soft skills, які необхідні для формування у майбутнього офіцера НГУ, емпіричне значення критерію $\chi 2$ менше за критичне, тому характеристики порівнюваних груп збігаються на рівні значущості 0,05. Зроблено статистично обґрунтований висновок, що обидві групи є статистично подібними. Отже, всі умови для проведення констатувального експерименту були витримані.

У процесі порівняння контрольної групи до початку експерименту та контрольної групи після його завершення за усіма згрупованими softskills, які необхідні для формування у майбутнього офіцера НГУ (окрім етика, мораль і професіоналізм),зафіксовано, що емпіричне значення критерію $\chi 2$ менше за критичне, то характеристики порівнюваних груп збігаються на рівні значущості 0,05. Зроблено статистично обґрунтований висновок, що обидві групи є статистично подібними.

У процесі порівняння контрольної та експериментальної груп після закінчення експерименту за усіма згрупованими softskills, які необхідні для формування у майбутнього офіцера НГУ (окрім етика, мораль і професіоналізм), визначено, що емпіричне значення критерію $\chi 2$ більше за критичне. Достовірність розбіжностей характеристик порівнюваних груп становить 95 %. Зроблено статистично обґрунтований висновок, що обидві групи є статистично різні.

У процесі порівняння експериментальної групи до початку експерименту з експериментальною групою після його завершення за усіма згрупованими softskills, які необхідні для формування у майбутнього офіцера НГУ (окрім етика, мораль і професіоналізм), з'ясовано, що емпіричне значення критерію $\chi 2$ більше за критичне. Достовірність розбіжностей характеристик порівнюваних груп становить 95 %. Зроблено статистично обґрунтований висновок, що обидві групи є статистично різні.

Отже, усі умови для проведення експерименту були витримані, а в експериментальній групі спостерігалася позитивна динаміка сформованості softskills у майбутніх офіцерів НГУ в процесі професійної підготовки за усіма згрупованими softskills, які необхідні для формування у майбутнього офіцера НГУ (окрім етика, мораль і професіоналізм).

У процесі порівняння контрольної групи до початку експерименту та контрольної групи після його завершення за згрупованими softskills – етика, мораль і професіоналізм зафіксовано, що емпіричне значення критерію $\chi 2$ дорівнює 14,4447, критичне – 5,991. Достовірність розбіжностей характеристик порівнюваних груп становить 95 %. Зроблено статистично обґрунтований висновок, що обидві групи є статистично різні. Це свідчить про те, що підготовка, яка формує групу softskills – етика, мораль і професіоналізм є якісною і не потребує впровадження нових педагогічних умов.

У процесі порівняння контрольної та експериментальної груп після закінчення експерименту за згрупованими softskills – етика, мораль і професіоналізм визначено, що емпіричне значення критерію $\chi 2$ дорівнює 0,8035,

критичне – 5,991. Оскільки емпіричне менше за критичне, то характеристики порівнюваних груп збігаються на рівні значущості 0,05. Зроблено статистично обґрунтований висновок, що обидві групи є статистично подібними. Це свідчить про те, що педагогічні умови, які були додатково впроваджені для формування групи softskills – етика, мораль і професіоналізм не дають ефекту.

У процесі порівняння експериментальної групи до початку експерименту та експериментальної групи після його завершення за згрупованими softskills – етика, мораль і професіоналізм констатовано, що емпіричне значення критерію $\chi 2$ дорівнює 18,6147, критичне – 5,991. Достовірність розбіжностей характеристик порівнюваних груп становить 95 %. Зроблено статистично обґрунтований висновок, що обидві групи є статистично різні.

Отже, умови для проведення експерименту не були витримані, а в контрольній та експериментальній групі спостерігалася позитивна динаміка сформованості softskills у майбутніх офіцерів НГУ в процесі професійної підготовки за згрупованими softskills – етика, мораль і професіоналізм.

Порівняльний аналіз даних експерименту свідчить про збільшення відсотків здобувачів освіти ЕГ порівняно з КГ з високим рівнем сформованості soft skills у майбутніх офіцерів НГУ (за групою «Комунікативні навички» – на 31 %, за групою «Навички критичного мислення та вирішення проблем» – на 23 %, за групою «Командна робота» – на 31 %, за групою «Навчання протягом усього життя та навички аналізу інформації» – на 64 %, за групою «Етика, мораль і професіоналізм» – на 31 %, за групою «Лідерські здібності» – на 33 %).

У процесі порівнювання результатів експерименту до і після його проведення отримано: у КГ емпіричні значення критерію $\chi 2$ менші за критичне, характеристики порівнюваних груп збігаються на рівні значущості 0,05 (за винятком за групою «Етика, мораль і професіоналізм»); у ЕГ емпіричні значення критерію $\chi 2$ більші за критичне, достовірність різниці характеристик порівнюваних груп становить 95 %, що свідчить про ефективність визначених педагогічних умов.

ГАЛАЙ Вікторія Олександрівна
науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з підготовки військ Київського інституту Національної гвардії України
доктор юридичних наук, професор

ВИКОРИСТАННЯ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ КОНТРРОЗВІДУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Національна гвардія України [1] як військове формування з правоохоронними функціями призначена, у взаємодії з правоохоронними органами, для виконання забезпечення державної безпеки.

Серед вказаних у Стратегії забезпечення державної безпеки [2] основних завданнях державної політики у сфері забезпечення державної безпеки визначено, зокрема, необхідність удосконалення контррозвідувального забезпечення державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічної безпеки; забезпечення дієвості контррозвідувального режиму в державі; здійснення контррозвідувального забезпечення сфери здійснення та забезпечення органів правопорядку, відомств із правоохоронними функціями.

Врахування іноземного досвіду контррозвідувальної діяльності військових формувань в процесі впровадження міжнародних стандартів є важливим фактором забезпечення державної безпеки на території України.

Необхідність завчасного виявлення й оцінювання широкого спектра загроз, у т. ч. гібридного типу, підвищує вимоги до контррозвідувальних органів державної влади, оскільки до їх компетенції належить своєчасне виявлення загроз у визначеній сфері відповідальності, що актуалізує питання про регулярне оцінювання спроможностей сектору безпеки та оборони щодо протидії традиційним і новим загрозам [3, с. 140].

На думку Є.С. Чайки [4], контррозвідувальне забезпечення – це контррозвідувальна діяльність, спрямована на своєчасне інформування органів військового управління та органів державної влади про розвідувальні загрози, диверсійні, терористичні та інші протиправні дії з боку іноземних спецслужб, захист цих структур від таких загроз та забезпечення належної готовності військових формувань (органів) до виконання завдань за призначення. Національна гвардія підпорядковується спеціальним службам, а розвідувальні підрозділи органів військового командування і управління та військові частини Національної гвардії можуть виконувати окремі розвідувальні завдання.

Зокрема, участь військовослужбовців внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України та Національної гвардії України у складі

Антитерористичного центру та його координаційних груп згідно «Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України» [5] задля сприяння органам і підрозділам Служби безпеки України у проведенні контррозвідувальної діяльності в інтересах забезпечення державної безпеки, а також взаємодії зі спеціальними службами, правоохоронними органами іноземних держав та міжнародними організаціями з питань боротьби з тероризмом.

Формування розвідувального співтовариства в США дозволило покращити координацію діяльності розвідувальних і контррозвідувальних органів та обмін інформацією між ними, а також сприяло розвиткові спроможностей у сфері прогнозування загроз і надзвичайних ситуацій та підвищенню рівня готовності до своєчасного та адекватного реагування на них [3, с. 241-242].

Інтеграція до НАТО висуває певні вимоги щодо проведення процедур управління всією системою оборони країни, у тому числі і її контррозвідувального забезпечення. До прикладу, командувачі Резерву армії США та Національної гвардії проводять відповідну контррозвідувальну діяльність у період мобілізації, а також здійснюють щорічну контррозвідувальну підготовку відповідного персоналу Резерву [6, с.112, 114].

Згідно з Інструкцією № 381-12 «Диверсія та шпигунство, спрямовані проти Армії США» [7, с. 109], якою регламентується проведення контррозвідувальних тренувань, а також встановлюються обов’язки командирів щодо контролю за виконанням вимог Інструкції підлеглими, діючі військовослужбовці Армії, Національної гвардії, Резервної армії США повинні проходити контррозвідувальне тренування принаймні один раз на рік.

За своєю природою та повноваженнями цікавим прикладом може слугувати Національна жандармерія Франції, яка нагадує Національну гвардію України, однак має підпорядкування Міністерству оборони. Жандармерія виконує більш небезпечні та складніші завдання, зокрема, забезпечення державної безпеки [8, с.186].

Безпосередня діяльність розвідувальних і контррозвідувальних служб регламентується декретами Президента Франції. Так, декрет № 82-306 від 2 квітня 1982 р. визначає функції служби загальнодержавної розвідки – Головного управління зовнішньої безпеки (DGSE) [9]. Спеціальний комітет з контррозвідки координує та спрямовує роботу всіх контррозвідувальних підрозділів МВС і МО держави. До виконання завдань розвідувального характеру залучається Головне управління національної жандармерії (DGGN). Завдання контррозвідки сформульовані у декреті Президента № 82-1100 від 22 грудня 1982 р.: а) протидія шпигунству (оперативне забезпечення ефективного функціонування інших режимів безпеки Франції; розробка іноземних дипломатів, оперативний розшук, викриття, перевірка сигналів та розробка фактів державної зради та ін.); б) боротьби з тероризмом; забезпечення безпеки іноземних дипломатичних представництв у Франції та французьких за кордоном.

На саміті Директорів та Командувачів Асоціації сил жандармерії та поліції країн Європи та Середземного моря в статусі військової установи (FIEP) Національна гвардія України отримала статус повноправного члена Асоціації як результат шляху реформування в рамках Євроатлантичного курсу держави та продовження реформ у адаптації національного законодавства України до демократичних норм та стандартів провідних країн світу [10].

Враховуючи необхідність покращення міжнародної співпраці у сфері забезпечення державної безпеки військовими формуваннями, доцільним є активне залучення підрозділів Національної гвардії України до спільних заходів, зокрема проведення навчань та тренувань у рамках FIEP та НАТО, які стосуються розвідувальної та контррозвідувальної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 року № 876-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 17. ст. 594. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text

2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року «Про Стратегію забезпечення державної безпеки»: Указ Президента України від 16 лютого 2022 року № 56/2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/2022#n5

3. Резнікова О.О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища: монографія. Київ: НІСД. 2022. 532 с.

4. Чайка Є. С. Використання зарубіжного досвіду у впровадженні контррозвідувальних заходів щодо Національної гвардії та Державної прикордонної служби України: аналіз успішних практик та викликів. Академічні візії. Випуск 16/2023. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/604/551

5. Про Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України: Указ Президента України від 14 квітня 1999 року № 379/99. Офіційний вісник України. 2010. № 7. ст. 38. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/379/99#Text

6. Кравченко Р.М. Діяльність військової контррозвідки в армії США: організаційно-правовий аспект. Інформація і право. № 4(27)/2018. С. 112-120.

7. Кравченко Р.М. Щодо деяких підходів до вдосконалення контррозвідувального пошуку органів військової контррозвідки СБ України з урахуванням аналізу законодавства США. Інформація і право. № 2(29)/2019. С.106-114.

8. Гриценко В.Г. Зарубіжний досвід Франції щодо організації та функціонування правоохоронних органів і можливості його використання в Україні. Право та інноваційне суспільство. 2015. №1(4). С.185-189.

9. Загальна характеристика системи забезпечення національної безпеки, захисту національних інтересів та інформаційного простору Франції. URL:

https://pidru4niki.com/1821071237001/politologiya/sistemi_zabezpechennya_natsionalnoyi_bezpeki_zahistu_natsionalnih_interesiv_frantsiyi

10. Національна гвардія стала повноправним членом FIEP. 2017. URL: https://www.ukrmilitary.com/2017/10/fiep.html#google_vignette

ГРАДЕЦЬКА Наталія Миколаївна
доцент кафедри соціально-гуманітарних та правових дисциплін
Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВО НА САМООБОРОНУ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Право на самооборону традиційно розглядається державами як невідчужуване, що знаходиться виключно в компетенції вищих органів влади держави і здійснюване цілком на їх розсуд без будь-якого тиску чи втручання ззовні. Кожна держава вважає тільки себе правомочною визначати ступінь загрози своїй безпеці, час здійснення права на самооборону, а також характер і види засобів самооборони [1, с. 298].

Історія засвідчує, що найпоширенішим випадком застосування сили державами є реалізація ними права на самооборону, закріпленого в загальному міжнародному праві і підтвердженого Статуту ООН. Це робить право держави на самооборону одним з фундаментальних інститутів сучасного міжнародного права.

Право держави на самооборону походить від суверенітету та захисту народу від агресії, воно не залежить від політичної могутності, розміру країни, її відносини з іншими державами.

В доктрині самооборону визначають – «як право держави на примусове забезпечення своєї територіальної недоторканості і політичної незалежності від насильницького акту в формі збройного нападу, здійснюване з дотриманням норм міжнародного права» [2, с. 12]. У системі гарантій міжнародної безпеки метою інституту права на самооборону є захищення міжнародного миру як загальнолюдської цінності, а також захищення національної безпеки і суверенітету кожної держави як окремої одиниці [3, с. 277¬-283].

Щодо місця інституту права держави на самооборону в сучасній системі міжнародного права, можна виокремити три основні напрямки:

- право держав на самооборону в міжнародному праві в той чи інший спосіб розглядається у порівнянні з національно-правовим інститутом права індивіда на необхідну оборону; як наслідок, найчастіше інститутові самооборони держав за міжнародним правом відводиться функція обставини, що виключає протиправність діяння;

- самооборона держав за міжнародним правом – особливий вид санкцій в порядку самодопомоги, вживаний у відповідь на вчинення міжнародного злочину агресії;

- право держав на самооборону – вид законного застосування сили на захист національної безпеки [4, с. 98].

У сучасному міжнародному праві інститут права на самооборону розвивається як складова принципу незастосування сили або загрози силою.

У статті 51 Статуту ООН збройний напад на державу визначено як єдину підставу для реалізації права держави на індивідуальну або колективну самооборону. Положення ст. 51, що дозволяє використання права на самооборону тільки на підставі озброєного нападу, є імперативним [5].

Індивідуальною обороною є реалізація самозахисту державою яка є жертвою. Поняття колективної самооборони – передбачає застосування для відсічі агресивного збройного нападу військ держав, які не є його безпосередніми жертвами. Міжнародний Суд ООН «право на колективну самооборону», визначив як право, належне державі, що не є безпосередньою жертвою агресії, але яке реалізується виключно на користь жертви агресії і за її заявою. Відповідно до тексту Статуту ООН слід розрізняти два види міжнародних організацій, які можуть застосовувати військову силу: організації колективної самооборони та регіональні організації колективної безпеки. Організації колективної самооборони – це ті, установчий договір яких містить безпосереднє посилання на ст. 51 Статуту ООН. Їх чільна мета – надання допомоги будь-якій з держав-членів у випадку збройного нападу на неї, якщо вона на основі чинних норм міжнародного права констатує факт збройного нападу і оголосить по це у встановленому порядку. При цьому має бути додержаний обов'язок повідомити до Ради Безпеки ООН про заходи, вжиті в порядку реалізації права на колективну самооборону.

До реалізації права на самооборону висувається вимога пропорційності: дії, вжиті в порядку самооборони, повинні бути розумно співрозмірні за обсягом нападові і не можуть заподіяти нападникові більше шкоди, ніж заподіяно ним при нападі. Принцип пропорційності передбачає, що характер дій в самообороні підлягає зовнішній оцінці. З одного боку, обов'язковим є самоконтроль держав, що здійснюють право на самооборону, але з іншого, як додаткова гарантія, виникає потреба в існуванні міжнародного органу, повноважного надавати оцінку дій цих держав від імені всього світового співтовариства. В системі ООН як такий орган виступає передусім Рада Безпеки. У сучасному міжнародному праві принцип пропорційності об'єднує інститути права на самооборону, збройних заходів самодопомоги, невійськових репресалій (контрзаходів) і санкцій до порушника миру відповідно до глави VII Статуту ООН [6, с. 101].

Момент закінчення самооборони – застосування Радою Безпеки «заходів, необхідних для підтримки міжнародного миру та безпеки», цілковито на власний розсуд і незалежно від того, що вже було зроблено в порядку самооборони жертвою нападу. З положень Статуту не випливає обов‘язку Ради Безпеки автоматично доручити застосування санкцій до агресора саме тій державі/ групі

держав, яка здійснює в цьому випадку право на самооборону, індивідуальну чи колективну [4, с. 67].

Доктрина і практика міжнародного права засвідчують, що право на самооборону залишається одним з найскладніших і найсуперечливіших міжнародно-правових інститутів. Адже держави продовжують посилатися на це право в тому числі і для виправдання власної агресивної політики, наукові школи відрізняються у визначенні змісту норм міжнародного права, які обмежують здійснення права на самооборону. Призначення права на самооборону: захищати міжнародний мир як загальнолюдську цінність і захищати національну безпеку держави. Вдосконалення міжнародно-правового регулювання самооборони держав є чинником, що сприятиме зміцненню всієї системи гарантій міжнародного миру та безпеки в усьому світі

Список використаних джерел:

1. Невелєв О. М. Сталий розвиток регіону: стратегічні напрями та механізми. Київ : НДІСЕП, 2002. 410 с.
2. Сіваш О. М. Самооборона як обставина, що виключає протиправність діяння. Євроатлантична інтеграція України: свідомий вибір моделі безпеки : зб. наук. ст. за матеріалами ІІІ Харків. міжнар.-прав. читань, присвяч. пам’яті проф. М. В. Яновського і В. С. Семенова, м. Харків, 3 листоп. 2017 р. : у 2 ч. Харків, 2017. Ч. 1. С. 108–115.
3. Чехович Т. В. Забезпечення міжнародної безпеки міжнародно-правовими засобами. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 277–283.
4. Ржевська В. С. Право держави на самооборону в світлі розвитку юридичних гарантій міжнародної безпеки. Дис. … канд. юрид. наук. Київ, 2003. 217 с.
5. Статут ООН і Статут Міжнародного Суду: міжнародний документ від 26.06.1945 р. URL: http: //zakon2. rada. gov.ua/laws/ show/995_010.
6. Малишева Ю. Д. Цілеспрямовані санкції та їх застосування Радою Безпеки ООН. Дис. … канд. юрид. наук. Київ, 2016. 241 с.

ГРОХОЛЬСЬКИЙ Вадим Петрвич
провідний науковий співробітник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
кандидат юридичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБРОНИ В КОНТЕКСТІ ОБГОВОРЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ ПРО ВИЩУ ЮРИДИЧНУ ОСВІТУ ТА ПЕРВИННИЙ ДОСТУП ДО ПРАВНИЧОЇ ПРОФЕСІЇ

Питання реформування вищої освіти розпочалось майже з моменту набуття Україною своєї незалежності. І це нормальний процес у будь-якій державі, яка прагне стати повноправним членом європейської спільноти. Тому приведення законодавства України в сфері освіти у відповідність до стандартів Європейського Союзу є цілком логічною діяльністю. За цей період, більш як 30 років, процедура здобуття вищої освіти зазнала докорінних змін. Вказаний процес ще триває, оскільки реформування системи, створеної ще за радянські часи, йде поступово і відносно повільно.

12 вересня 2024 на сайті Верховної Ради України комітетом Верховної Ради України з питань правової політики було опубліковано проект Концепції проекту Закону України про вищу юридичну освіту та первинний доступ до правничої професії (далі Проект). Вказаний Проект був створений Комітетом Верховної Ради України з питань правової політики 14 грудня 2023 року в рамках діяльності робочої групи з питань реформування юридичної освіти. Співголовами робочої групи визначено голову підкомітету з питань адаптації законодавства України до положень права Європейського Союзу (acquis ЄС), виконання міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції Комітету з питань правової політики Стефанчука Миколу Олексійовича та голову підкомітету з питань вищої освіти Комітету з питань освіти, науки та інновацій Гришину Юлію Миколаївну. Відповідно до рішення цієї робочої групи на веб-сторінці Комітету з питань правової політики було розміщено проект Концепції проекту Закону України про вищу юридичну освіту та первинний доступ до правничої професії. [1]

Вказаний Проект суттєво впливає на формування процесу підготовки персоналу для військових формувань та правоохоронних органів при виконанні завдань із забезпечення державної безпеки, тому що багато фахівців сектору безпеки та оборони мають вищу юридичну освіту через те, що є учасниками кримінального та адміністративного процесу, а також виконують завдання, які потребують відповідного фаху.

Аналіз Проекту, який був представлений для ознайомлення та обговорення, безперечно має за мету вдосконалити процес набуття вищої юридичної освіти.

Однак, далеко не всі положення Проекту є беззаперечними. Особливо це стосується питання припинення підготовки фахівців за спеціальністю 081 «Право» у вузах відомчої освіти, а саме закладах СБУ, МВС, Національної гвардії, ДСНС та інших.

Система підготовки у вишах відомчої освіти має відповідну специфіку та диференціює процес підготовки здобувача вищої юридичної освіти під конкретні завдання держави, що відповідає Європейським вимогам освіти, яка уникає створення уніфікованого фахівця, віддаючи перевагу диференціації у підготовці.

Підготовка фахівців за спеціальністю 081 «Право» у вишах відомчої спрямованості може бути переглянута в рамках державного замовлення без створення окремих нормативних актів, які б регулювали саме питання юридичної освіти в цілому.

Процес підготовки фахівців у вишах відомчої освіти за спеціальністю 081 «Право» є виваженої системою повного циклу, в якої присутні наступні елементи:

а) Навчальні заклади фахової передвищої освіти з посиленою підготовкою.

б) Виші відомчої освіти, які готують бакалаврів, магістрів та докторів філософії відповідного фаху на базі спеціальності 081 «Право».

в) На базі вишів відомчої освіти формується відповідна система безперервної освіти, а саме заходи спрямовані на постійне підвищення кваліфікації фахівців.

Питання чисельності набору здобувачів вищої освіти для забезпечення потреб сектору безпеки та оборони, які готуються на базі спеціальності 081 «Право», регулюється відповідно державним замовленням, яке обґрунтовано відповідними державними потребами.

В цілому проект Концепції проекту Закону України про вищу юридичну освіту та первинний доступ до правничої професії потребує дуже ретельного вивчення, оскільки певні положення виглядають дуже суперечливо, а інколи недостатньо необґрунтовано. Також слід зауважити, що в умовах протидії повномасштабній військовій агресії, в якій сектор безпеки і оборони займає основне місце, реформування вищої юридичної освіти та первинний доступ до правничої професії виглядає несвоєчасно.

Список використаних джерел:

1. Проект Концепції проекту Закону України про вищу юридичну освіту та первинний доступ до правничої професії. URL: https://kompravpol.rada.gov.ua/news/notice/75193.html (дата звернення 30.09.2024).

ДАНИЛЕВСЬКИЙ Андрій Олександрович
начальник кафедри розвідки факультету службово-бойової діяльності Національної гвардії України Київського інституту Національної гвардії України, кандидат юридичних наук, доцент

СПІВВІДНОШЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ВОЄННОЇ РОЗВІДКИ

Важливість розвідки та розвідувальних даних складно переоцінити. Як справедливо відзначається, ефективна політика держави щодо національної безпеки і оборони України є найвагомішою передумовою для забезпечення суверенітету, територіальної цілісності і непорушності державних кордонів. Розвідка, зокрема воєнна розвідка, є невід'ємною і визначальною складовою сил безпеки і сил оборони у складі сектору національної безпеки і оборони, особливо у час війни. Розвідувальна діяльність визначається спеціальним механізмом держави, який органічно поєднує у цілісну систему його різнорідні складові [1, с. 58]. Однією з таких складових є розвідувальна діяльність у сфері економіки або економічна розвідка.

Питання розвідки в цілому та її окремих видів, розглядали у своїх роботах: Баланда А. Л., Іващенко О.І., Курдюк В.Ф., Муравська Ю.Є., Огарок А.П., Черняк А.М. та інші, проте співвідношення економічної та воєнної розвідки залишається недостатньо дослідженим.

Метою роботи є дослідження співвідношення економічної та воєнної розвідки.

У літературі зустрічаються різні варіанти класифікації розвідки та місця економічної розвідки у цій системі. Зокрема, економічну розвідку виділяють як окремий вид розвідки поряд з військовою та політичною [2, с. 68-69]. Така класифікація будується на сферах життєдіяльності, у якій здійснюється розвідка, проте не є не повною, оскільки не охоплює інші сфери життєдіяльності суспільства, зокрема інформаційну, соціальну, духовну.

Певним орієнтиром для виділення видів розвідки залежно від сфери розвідувальної діяльності може бути положення Закону України «Про розвідку». Так, відповідно до положень статті 8 зазначеного закону Служба зовнішньої розвідки України здійснює розвідувальну діяльність у зовнішньополітичній, економічній, військово-технічній, науково-технічній, інформаційній, екологічній сферах, сфері кібербезпеки [3].

У країнах НАТО розвідка класифікується залежно від засобів та систем, за допомогою яких отримується розвідувальна інформація. Так, розвідка розподіляється на такі види: акустична розвідка (ACINT), агентурна розвідка (HUMINT), видова розвідка (IMINT), параметрична та сигнатурна розвідка

(MASINT), розвідка з відкритих джерел (OSINT), радіорозвідка (Signals Intelligence), (електроннарозвідка (ELINT), розвідка комунікацій (COMINT)), розвідка збройних сил, хімічна, біологічна, радіологічна та ядерна розвідка, біометрична розвідка, медична розвідка, науково-технічна розвідка, технічна розвідка [4, с. 35].

На думку А.Л. Баланди та А.М. Черняка під економічною розвідкою слід розуміти цілеспрямовану діяльність державних і приватних суб'єктів, спрямовану на отримання інформації про фінансово-економічну політику держави (включаючи її технологічні аспекти), а також будь-якої іншої інформації, яка прямо чи опосередковано сприятиме до зростання конкурентних переваг країни-донора на міжнародному глобальному та національному ринках [5, с. 22].

Американська академічна спільнота пропонує розрізняти економічну розвідку, економічне шпигунство та промислове шпигунство. Таким чином, термін «економічна розвідка» стосується отримання політичної чи важливої комерційної інформації економічного характеру, включаючи технологічні дані, фінансову, комерційно чутливу та урядову інформацію, отримання якої прямо чи опосередковано сприятиме конкурентна позиція економіки країни-реципієнта. Найчастіше ця категорія визначається як спосіб управління та контролю інформації, що стосується всіх галузей економіки, використання інтелектуальної діяльності при формуванні економічних рішень [6]

Найважливішою метою збору економічної інформації є отримання даних про сучасні технології та їх швидке впровадження у виробничі цикли. Завдання економічної розвідки та воєнної є різними. Остання розвідує економічний потенціал конкретної країни чи організації та її вплив на обороноздатність країни. Крім того, воєнна розвідка є організацією, що спеціалізується на зборі інформації про інші країни з метою її використання для політичних, економічних та воєнних цілей власної держави [7].

У спектр інтересів економічної розвідки входить уся інформація, що має важливе значення, і тим самим гарантує переваги конкуренту. Це діяльність у сфері наявних у розпорядженні ресурсів, процесу виробництва економічних благ, розподілу і обігу, споживання, моделювання виробництва і економічних явищ, дослідницьких процесів [8, с. 125].

Як правильно зазначається в літературі, дані економічної розвідки є більш доступними, ніж інша розвідувальна інформація, оскільки більшість релевантних індикаторів розвитку країни можна взяти з відкритих джерел. Дані економічної розвідки ґрунтуються на інформації про обсяги продажу товарів, конкретні види товарів та їх наявність, а також розподіл і зміни цін на окремі види продукції тощо. Аналізуючи такі інформації, можна визначити обсяг і види ресурсів, що використовуються іншою країною, а також часові рамки їх споживання. Усе це дозволяє не лише визначити ефективність економічних

стратегій держави, а й дає можливість робити прогнози щодо намірів керівництва інших країн та розробляти відповідні сценарії реагування [9].

Таким чином, можна зробити висновок, що економічна розвідка є відносно самостійним видом розвідки, яка поряд з воєнною може здійснюватися суб'єктами зовнішньої розвідки. Разом з тим, воєнна розвідка тісно пов'язана з економічною, оскільки оцінка економічного потенціалу ймовірного противника тісно пов'язана з оцінкою його воєнних можливостей, здатності швидко налагодити випуск військової продукції, здійснювати закупівлю зброї тощо. І навпаки, оцінка економічного потенціалу тісно пов'язана з аналізом економічних показників виробництва у різних сферах, в тому числі воєнній.

Список використаних джерел:

1. Максименко Ю., Рудинський В., Попов С., Маміч В., Литвиновський С. Методологічний підхід до побудови типології напрямів досліджень воєнної розвідки. Зібрник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: «Військові та технічні науки». 2023. № 2. С. 57-68.

2. Іванюта Т. М. Економічна розвідка як фактор стабільного розвитку підприємств в умовах ринкових відносин. Аспекти соціально-економічного розвитку транзитивної економіки : колективна монографія; під заг. ред. д.е.н., О. О. Непочатенко. Ч. 2. Умань : «Сочінський», 2011. С. 63-79.

3. Про розвідку : Закон України від 17 вересня 2020 року № 912-IX. Офіційний вісник України. 2020. № 86. Ст. 2761.

4. Іващенко О. І., Курдюк В. Ф., Огарок А. П. Концептуальні засади адаптації розвідки Збройних Сил України відповідно до стандартів НАТО. Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України. 2019. № 2. С. 33-38.

5. Balanda, A.L., & Cherniak, A.M. (2022). Economic intelligence and counter-intelligence in ensuring national economic interests: theoretical and applied aspect. Law Journal of the National Academy of Internal Affairs, 12(3), 17-29.

6. Georgescu I., Balan I., Mihai I. Economic intelligence. Innovation and Sustainable Competitive Advantage: From Regional Development to World Economies. 2012. Vol. 1–5. P. 1761–1767.

7. Муравська Ю. Є. Економічна та воєнна розвідка: від теорії до практики. Економічна думка. 2019. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38994/1/Муравська%20_текст%20.pdf.

8. Черниш О. Сутність економічної розвідки як одного з факторів ефективного ведення господарської діяльності підприємства. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/161261238.pdf.

9. Taillard M. Economics and modern warfare. Palgrave Macmillan, 2019. 302 p.

ДАШКОВСЬКИЙ Анатолій Вікторович
викладач кафедри державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
ПІСКУН Іван Іванович
доцент кафедри військового права та правоохоронної діяльності Національного університету оборони України, кандидат юридичних наук, доцент

НАДЗВИЧАЙНИЙ СТАН ЯК ОСОБЛИВИЙ ПРАВОВИЙ РЕЖИМ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СЕКТОР БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

Сьогодні, у зв'язку зі складними політичними та геополітичними викликами, сектор безпеки та оборони в Україні є однією з найбільш важливих сфер державного управління. Умови особливих правових режимів, такі як воєнний стан чи надзвичайний стан, вимагають відповідних правових механізмів регулювання цієї сфери.

З метою забезпечення національної безпеки та обороноздатності держави, необхідно встановити чіткі норми та правила, що регулюють діяльність сектора безпеки та оборони в умовах особливих правових режимів. Такі норми повинні забезпечувати захист прав та свобод громадян, у той же час, дозволяючи владі ефективно реагувати на загрози безпеці держави.

У цьому контексті, питання правового регулювання сектору безпеки та оборони в умовах особливих правових режимів є актуальним та важливим для подальшого розвитку держави та забезпечення її безпеки. Відповідне правове регулювання дозволить ефективно захищати національні інтереси та забезпечувати права громадян в умовах військово-політичної напруги.

У рамках надзвичайного стану сектор безпеки та оборони України отримує значні повноваження для підтримки правопорядку, захисту стратегічних об'єктів і забезпечення обороноздатності держави. Це включає мобілізацію додаткових людських і матеріальних ресурсів, посилення координації між різними державними та військовими структурами, а також застосування спеціальних заходів для боротьби з терористичними загрозами або внутрішніми збуреннями.

Під час надзвичайного стану підрозділи Збройних сил України та інші структури сектору безпеки можуть залучатися до виконання завдань, які не є їхніми типовими функціями в мирний час, наприклад, до забезпечення громадського порядку, охорони критичної інфраструктури та навіть участі у пошуково-рятувальних операціях під час природних катастроф. Особливу роль у таких умовах відіграють Служба безпеки України (СБУ) та Національна

гвардія, які беруть на себе основні функції з протидії внутрішнім загрозам та стабілізації ситуації.

Введення надзвичайного стану вимагає від держави чітких правових механізмів для забезпечення балансу між потребами безпеки і захистом прав людини. Це зумовлено необхідністю гарантувати, що надані державі повноваження не будуть зловживанні, а дії сектору безпеки будуть відповідати вимогам Конституції та міжнародним зобов'язанням України. Серед ключових правових механізмів регулювання діяльності сектору безпеки під час надзвичайного стану є забезпечення прозорості у прийнятті рішень, контроль з боку парламенту та судових органів, а також можливість оскарження рішень про обмеження прав і свобод громадян.

В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. [1]

Крім того, держава зобов'язана інформувати міжнародні організації, такі як ООН та Рада Європи, про введення надзвичайного стану та обмеження певних прав, як це передбачено міжнародними конвенціями. Надзвичайний стан вводиться лише за наявності реальної загрози безпеці громадян або конституційному ладові, усунення якої іншими способами є неможливим. [2]

Для того, щоб надзвичайний стан був ефективним та мав позитивний вплив на сектор безпеки та оборони, необхідно дотримуватися певних принципів та вимог:

По-перше, введення надзвичайного стану повинно бути обґрунтоване та необхідним в даній ситуації. Також воно повинно бути обмежене за терміном та територією дії.

По-друге, введення надзвичайного стану не повинно призводити до порушення прав та свобод громадян, зокрема права на життя, здоров'я, свободу думки, віросповідання, зборів тощо. Також необхідно забезпечувати безпеку та права преси та інших засобів масової інформації.

По-третє, введення надзвичайного стану не повинно призводити до порушення демократичних принципів та засад правової держави, зокрема незалежності судової влади та захисту прав людини.

Таким чином, введення надзвичайного стану є необхідним заходом для забезпечення безпеки та захисту прав громадян в критичних ситуаціях. Проте, воно повинно бути вжите з дотриманням принципів правової держави та з урахуванням інтересів суспільства в цілому [7, с. 230-235].

Крім того, введення надзвичайного стану може мати вплив на зовнішню політику країни. Залежно від обставин, введення надзвичайного стану може викликати реакцію міжнародного співтовариства, зокрема інших держав, які можуть сприймати це як порушення демократичних принципів та прав людини. Це може мати наслідком дипломатичний тиск на країну, включно з можливими санкціями [1].

Також, надзвичайний стан може впливати на роботу правоохоронних органів, зокрема поліції та служб безпеки. Умови надзвичайного стану можуть змінювати стандартні процедури та правила роботи, зокрема збільшувати повноваження правоохоронців та обмежувати права громадян. У таких умовах можуть виникати проблеми з охороною прав людини, зокрема порушення прав на свободу вираження думки, збору та поширення інформації, на збори та мирні протести [1].

Надзвичайний стан, як особливий правовий режим, відіграє ключову роль у забезпеченні національної безпеки в умовах кризових ситуацій. Водночас його вплив на сектор безпеки та оборони вимагає високого рівня підготовки, координації та дотримання правових норм. Ефективне функціонування сектору безпеки та оборони в умовах надзвичайного стану є запорукою стабільності держави та її здатності протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам. Для цього необхідно постійно вдосконалювати правові механізми регулювання, підвищувати оперативність реагування органів безпеки та зміцнювати демократичні інституції, що контролюють виконання цих функцій.

З огляду на все вище перераховане, можна сказати, що на сьогоднішній день, в Україні існує достатньо законодавчої бази для регулювання діяльності сектору безпеки та оборони в умовах особливих правових режимів. Однак, важливо підтримувати цю базу в актуальному стані, враховуючи зміни в суспільстві та зовнішньополітичній ситуації.

Також важливо забезпечити ефективну реалізацію цих законодавчих норм та контроль за їх дотриманням. Для цього потрібно мати дієві механізми контролю, які б допомагали уникати зловживань та корупції в цій сфері. Узагалі, правове регулювання сектору безпеки і оборони є важливою складовою державного управління та забезпечення національної безпеки. Продовження розвитку і покращення законодавства в цій сфері є важливою передумовою для зміцнення національної безпеки та державного суверенітету.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. URL: https://zakon.rada. gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text (дата звернення: 18.09.2024).
2. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України. 16.03.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text (дата звернення: 18.09.2024).
3. Пономарьов С.П. Адміністративно-правове забезпечення діяльності сектору безпеки і оборони України: дис. докт. юр. наук: 12.00.07. Дніпро, 2018.

ДРУЧЕК Олена Василівна
професор кафедри правового забезпечення діяльності Національної гвардії України Київського інституту Національної гвардії України
кандидат юридичних наук, доцент

БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ ТА НАЦІЇ: ІСТОРИЧНА ТРАНСФОРМЦІЯ КОНЦЕПТІВ

Формування концептів особистої, державної та національної безпеки має багатовікову історію. До перших розробників проблем безпеки слід віднести Аристотеля, Платона, Томаса Гоббса, Ніколо Мак'явеллі, Гуго Гроція, Жана Жака Руссо, Георга Вільгельми Гегеля та ін.

На сьогодні аналізом історичної трансформації категорій державної, національної безпеки займаються Сергій Горбатюк [1], Ігор Козьяков [2], Вікторія Павленко [3], Віктор Пилипчук [4], Тетяна Подковенко [5], Олексій Полтораков [6], Олена Ремез [7] та ін.

Існують різні погляди на питання періодизації історичної трансформації концепту безпеки. В одній із раніше опублікованих праць [8] було доведено, що його розвиток слід розглядати у межах загальноприйнятої періодизації історичного процесу, з урахуванням стану розвитку тогочасної філософської та політико-правової думки, у парадигмі переважаючого на той час світогляду.

Відповідно, історичну трансформацію концептів безпеки держави та нації пропонуємо розглядати у межах періодів: 1) античного; 2) Середньовіччя; 3) Нового часу; 4) розвитку капіталістичних (буржуазних) відносин; 5) новітнього часу.

Основним вектором історичної трансформації концептів безпеки, у межах зазначених періодів, стало розширення та поглиблення їх змісту: від поглядів на безпеку як сукупність умов, необхідних для біологічного виживання індивіда, і забезпечення яких ніким і нічим не гарантується – до визнання державної і національної безпеки як явищ, що мають глобальний зміст і загальноцивілізаційну цінність.

Узагальнений аналіз змісту трансформації безпекового концепту дозволяє констатувати, що в античні часи розуміння безпеки трактувалося зазвичай у контексті проблем індивіда, і лише найбільш сміливі філософи того часу пов'язували безпеку із функціями держави або суверена; у період Середньовіччя трактування поняття безпеки здійснювалося, переважно, з позицій теософії, і розглядалося як результат сили індивіда у Бога і щирості його молитви; у період Нового часу прогресивні мислителі прийшли до розуміння того, що безпека є гарантією матеріальних, економічних, політичних умов існування людської спільноти, а її забезпечення є основним завданням влади і суспільства; у період

розвитку буржуазних (капіталістичних) відносин безпека особи, суспільства та держави розглядалися, переважно, як взаємопов'язані та взаємозалежні поняття, а загроза для безпеки держави розглядалася як загроза для її громадян; у новітній період феномен безпеки зазнає суттєвого переосмислення у напрямку формування уявлення про безпеку як про комплексний і всеосяжний соціальний, політичний, філософський феномен, та усталеності ідеї про те, що забезпечення державної/національної безпеки, як основне завдання держави та громадянського суспільства, можливе лише у контексті формування всеосяжної системи колективної безпеки, за участю усіх суб'єктів міжнародного права.

Характеризуючи трансформаційні зміни концепту державної, національної безпеки у наш час, зазначимо, завдяки зусиллям цілої плеяди представників вітчизняної та зарубіжної соціологічної, правничої наук, їх зміст було суттєво розширено та поглиблено. До основних здобутків у зазначеному контексті відносимо, зокрема: 1) обґрунтування безпеки як базової потреби людини (А. Маслоу); 2) визнання у якості головних загроз безпеці зміну характеру і змісту суспільних цінностей і суспільної свідомості (Е. Дюркгейм); 3) розширення уявлень про передумови загальної безпеки суспільства, якими є політична стабільність, економічний розвиток та обороноздатність країни (В. Парето); 4) введення у науковий обіг понять онтологічної (Е.Гідденс) та екзистенційної (П. Штомптка) безпеки; 5) обґрунтування безпеки як основи для формування усіх соціальних установ (Л. Уорд); обґрунтування безпеки як нормативного та рушійного принципу суспільного розвитку (У. Бек) та ін.

Перша половина ХХ століття стала часом, коли осмислення проблем безпеки отримало новий імпульс. Зокрема, у юридичних текстах з'являється поняття «національна безпека». Відомо, що перше публічне використання поняття національної безпеки мало місце під час виступу президента США Т. Рузвельта до американського конгресу, у контексті обґрунтування важливості зони Панамського каналу для національної безпеки США. Відтоді поняття національної безпеки стало об'єктом досліджень представниками політичної та юридичних наук, зокрема, у контексті аналізу зовнішньо- та внутрішньополітичної ситуації для прийняття відповідних політичних рішень. Як слушно зазначає О. Полтораков, «відтоді, з переважно воєнно-політичної точки зору, в США та інших країнах Заходу під «безпекою» (security) розуміють стан, що є результатом здійснення оборонних заходів, які підвищують захищеність держави від ворожих актів чи інших видів зовнішнього втручання. Безпеку також розглядають як комплекс заходів для захисту від будь-якого зовнішнього впливу, спрямованого на порушення ефективності функціонування об'єкта» [6, с. 21].

Від початку 30-х і до середини 80-х років ХХ ст. поняття безпеки у політичному і гуманітарному дискурсі розглядалося, переважно, у військово-політичному вимірі. У 70-х роках, у зв'язку із світовими енергетичними кризами, на перший план у концепціях національної безпеки передових країн світу

вийшло поняття економічної безпеки, що знайшло своє відображення у відповідній Резолюції 40-ої сесії Генеральної асамблеї ООН (1985 р).

У 90-х роках ХХ ст. основою концепту національної безпеки для більшості країн світу став ідеал сталого розвитку громадянського суспільства в умовах колективної відповідальності, що було закріплено Концепцією сталого розвитку, прийнятій на Всесвітній конференції ООН (1992 р.).

Важливими концептуальними складовими парадигми національної безпеки для більшості країн світу протягом останнього десятиріччя стали ідеї: 1) необхідності забезпечення самоідентичності нації в умовах мультикультурності та глобалізму; 2) безпечного розвитку екологічної та соціальної систем; 3) якісного управління розвитком територіальної та регіональної систем; 4) співпраці з самоорганізованими системами, зокрема, громадянським суспільством.

На сьогодні основну парадигму державної і національної безпеки нашої держави складає завдання оборони і захисту України, її суверенітету і територіальної цілісності, відсічі збройної агресії з боку російської федерації.

З урахуванням зазначеного, наголосимо, що послідовність та комплексність у опрацюванні проблем, пов'язаних із трансформацією концептів безпеки, державної, національної безпеки, сприятимуть кращому осмисленню шляхів та механізмів забезпечення державної і національної безпеки України, зокрема, в умовах сучасних військово-політичних викликів.

Список використаних джерел:

1. Горбатюк С.Є Еволюція феномену безпеки: від стародавніх політико-правових учень – до сучасної наукової думки. Вісник НАДУ при Президентові України. 2016. № 2. С. 28-35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2016_2_6.

2.Козьяков І. Законодавче визначення державної безпеки: проблеми теорії та практики. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 9. С. 160–164. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/9/27.pdf.

3.Павленко В.П. Щодо визначення поняття «безпека держави»: проблеми теорії та практики у сучасних умовах України. Нове українське право. 2022. № 3. С. 103-110. https://doi.org/10.51989/NUL.2022.3.15.

4. Пилипчук В.Г. Еволюція наукових поглядів стосовно поняття «державна безпека». Стратегічна панорама. 2006. № 2. С. 17-20.

5.Подковенко, Тетяна. Національна безпека: аксіологічний та правовий аспекти. Актуальні проблеми правознавства. 2021 № 1(25). С. 11-18.

6.Полтораков, Олексій. Реконцептуалізація поняття «національна безпека» в сучасному політико-політологічному дискурсі. Політичний менеджмент. 2009. № 5. С. 19-28.

7.Ремез, Олена. Історія розвитку розуміння правової концепції безпеки. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 4. С. 196-201.

8.Дручек О.В., Кондратюк-Антонова Т.В., Зелений В.І. Історичні і філософські аспекти формування концептів державної та національної безпеки. Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України. 2023. № 2. С. 61-69. DOI 10.59226/2786-6920.2.2023.61-69. URL: https://kingu-visnyk.kyiv.ua/index.php/journal/article/view/33/31.

ЄЛАЄВ Юрій Леонідович
старший викладач кафедри кримінального права та кримінології факультету №1 Донецького державного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ЧАСУ ТА ПРОСТОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: МІЖДОКТРИНАЛЬНИЙ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК

В умовах воєнного стану актуальним є питання щодо умовно-дострокового звільнення засуджених від відбування покарання з подальшим залученням вказаних осіб до військової служби під час мобілізації. Одним із аспектів вказаного питання є вимір кримінальних процесуальних часу й простору у вищеназваних кримінально-юрисдикційних відносинах, звісно, з урахуванням їхньої мілітарної специфіки.

У відповідності до положень Закону України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо запровадження інституту умовно-дострокового звільнення осіб від відбування покарання для безпосередньої їх участі в обороні країни, захисті її незалежності та територіальної цілісності» від 08 травня 2024 року № 3687-IX [1] (далі за текстом – Закон України від 08 травня 2024 року № 3687-IX) визначаються новітні правові приписи в багатьох нормативно-правових актах у кримінально-юрисдикційній сфері, які стосуються питання залучення осіб, які відбувають покарання до участі в захисті України від триваючої повномасштабної збройної агресії рф проти України.

Об'єктом даного дослідження буде саме царина кримінальних процесуальних відносин щодо умовно-дострокового звільнення осіб від відбування покарання для безпосередньої їх участі в обороні країни, захисті її незалежності та територіальної цілісності. Предметом даного дослідження будуть питання кримінальних процесуальних часу та простору в зазначеній сфері юридичного регулювання.

Так, якщо звернути увагу на новітню редакцію частини 9 статті 336 Кримінального процесуального кодексу України [2] (далі за текстом – КПК України), вбачається, що в якості кримінального процесуального простору є можливим визначити два окремі його різновиди, а саме: установи попереднього ув'язнення, установи виконання покарань.

Особливо звертаємо увагу на те, що в даному випадку дефініції: «установи попереднього ув'язнення», «установи виконання покарань» розглядаються не в якості суб'єктів кримінального процесу, а саме в якості кримінального процесуального простору. До такого висновку можна дійти із урахуванням того,

що у тексті частини 9 статті 336 КПК України, вказується формулювання «у приміщенні такої установи».

Одночасно з цим, зауважимо й те, що в даному випадку, окрім зазначення кримінального процесуального простору шляхом вказівки на установи попереднього ув'язнення й установи виконання покарань (фізичного кримінального процесуального простору) є можливим, із застосуванням формально-логічного та системного методів тлумачення правових норм, визначити також й інший вид кримінального процесуального простору, а саме: цифровий кримінальний процесуальний простір, яким є відеоконференція. До такого висновку можливо дійти, якщо враховувати те, що тексті частини 9 статті 336 КПК України серед іншого передбачається формулювання: Технічну можливість участі у відеоконференції, належну якість зображення та звуку, інформаційну безпеку тощо забезпечує така установа.

У зв'язку з цим, вбачається, що саме зображення та звук є основними ознаками, котрі дають підстави вважати, що відеоконференція є саме кримінальним процесуальним простором. Адже, зображення можна виміряти за допомогою довжини та ширини, також для зображення притаманні певні кольори. При цьому, вищеназвані зображення та звук, у даному випадку, є саме цифровим кримінальним процесуальним простором.

Натомість, простором у звичайному, фактичному розумінні є певна територія або приміщення, які можуть вважатися фізичним кримінальним процесуальним простором, який можливо виміряти за допомогою ширини, довжини, висоти, площі, об'єму (обсягу), тощо; із застосуванням відповідних математичних одиниць вимірювання (метр, квадратний метр, кубічний метр).

Звертаємо увагу на те, що окрім питання кримінального процесуального простору в зазначених кримінально-юрисдикційних правовідносинах суттєве значення має кримінальний процесуальний час. Так, якщо звернутися до системного тлумачення тексту вищеназваного Закону України від 08 травня 2024 року № 3687-IX необхідно звернути увагу на дефініцію – час проведення мобілізації та/або дії воєнного стану. Вказана дефініція прямо передбачена в нормах пункту І.1. вищеназваного Закону України.

У свою чергу, вказане положення Закону України від 08 травня 2024 року № 3687-IX, містить зміни до Кримінального кодексу України [3] (далі за текстом – КК України) шляхом його доповнення новою нормою права, а саме: статтею 81-1 КК України, яка власне і встановлює вищевикладену дефініцію – час проведення мобілізації та/або дії воєнного стану (абзац 1 частини 1 статті 81-1 КК України). В даному випадку, дефініція – час проведення мобілізації та/або дії воєнного стану, в формально-юридичному розумінні хоча і вказується саме в тексті КК України, як у Законі в сфері підсистеми матеріального права (тобто, дана дефініція є кримінально-правовим поняттям). Проте, вищевказана дефініція перебуває в теоретичному взаємозв'язку з положеннями КПК України, як Закону в сфері підсистеми процесуального права.

Також, питання про дефініцію – час проведення мобілізації та/або дії воєнного стану, перебуває в теоретичному взаємозв'язку з приписами конституційного та адміністративного права, як галузей права в межах підсистеми публічного права України.

Крім того, дефініція – час проведення мобілізації та/або дії воєнного стану, буде обов'язково враховуватись судом при розгляді та вирішенні конкретного кримінального провадження щодо можливості застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання для проходження військової служби в умовах воєнного стану до певного засудженого, який виявив бажання проходити таку військову службу за контрактом та відповідає вимогам проходження військової служби за контрактом, що визначені нормами статті 21-5 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» [4].

Все вищенаведене свідчить про необхідність подальших наукових пошуків у сфері кримінальних процесуальних простору та часу в царині умовно-дострокового звільнення від відбування покарання для проходження засудженими військової служби за контрактом, за наявності умов воєнного стану в державі. Разом з цим, в даному випадку, визначальним буде саме міждоктринальний підхід до гносеологічної природи наукового дослідження, який буде враховувати знання в багатьох сферах знань, передусім, у межах вчень і концепцій у царинах кримінального права та кримінального процесу, адміністративного права, конституційного права України та державного права зарубіжних держав та в інших царинах підсистеми публічного права.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо запровадження інституту умовно-дострокового звільнення осіб від відбування покарання для безпосередньої їх участі в обороні країни, захисті її незалежності та територіальної цілісності: Закон України від 08 травня 2024 року № 3687-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws /show/3687-20#Text (дата звернення: 30.09.2024 року).

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001, № 25-26, ст.131.

3. Кримінальний процесуальний Кодекс України: Закон від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text (дата звернення: 30.09.2024 року).

4. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25 березня 1992 року № 2232-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992, № 27, ст.385.

ЖАЛІЗНЯК Анна Сергіївна
ад'юнкт кафедри адміністративного права і процесу Навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ ДДУВС

ВАЖЛИВІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ПІДВИЩЕНИХ НАВАНТАЖЕНЬ, ОБУМОВЛЕНИХ ВОЄННИМ СТАНОМ

З моменту повномасштабного вторгнення працівники поліції щодня стикаються з психологічним навантаженням при виконанні службових обов'язків. У зв'язку з особливостями несення служби в умовах воєнного стану поліцейські майже постійно знаходяться у засобах індивідуального захисту, зі зброєю, наражають на небезпеку себе, своє життя і здоров'я, допомагають постраждалим звільнитися з-під завалів, одними із перших прибувають на місця подій, тощо. Всі ці фактори безумовно впливають і на психо-емоційний стан самих працівників поліції. Тому дуже важливо забезпечити належну психологічну підготовку поліцейських та вміти вчасно розпізнати прояви психо-емоційного вигорання, що, в свою чергу, негативно вплине на подальші виконання службових обов'язків правоохоронцями.

У 2022 році на базі Харківського національного університету внутрішніх справ гуртком «ТСП-ЩИТ» кафедри тактичної спеціальної та фізичної підготовки було проведено комплексне дослідження, спрямоване на встановлення психологічного та емоційного самопочуття працівників поліції при виконанні тактико-оперативних завдань, наближених до реальних щоденних подій обумовлених режимом воєнного стану [1].

Дослідження проводилось в декілька етапів, кожен з яких був складніший за попередній (від спостереження за противником на відстані до затримання противника, який чинить збройний опір). Після виконання практичних тренувань, зі складом, який брав участь у дослідженні, було проведено опитування з метою визначення основних змін у їх поведінці, фізіології та психоемоційному стані в залежності від складності етапів практичної частини занять. Отже, вдалось встановити, що у більшості правоохоронців спостерігались наступні психо-емоційні стани:

- зміна у складності в орієнтуванні на місцевості;
- почервоніння шкіри обличчя, яке виникло внаслідок стресу;
- прискорений пульс приблизно до 90-100 ударів на хвилину;
- дихання прискорене та поверхневе;
- тривожність та страх;
- паніка, неминуче бажання припинити дії;

- пітливість долонь;

- оціпеніння, порушення координації рухів і, як наслідок, втрата стійкості та рівноваги при приготуванні до прицільної стрільби по цілі;

- збільшення тремору рук і коливань зброї;

- погіршення здорового сприйняття (тунельний зір).

Крім цього слід зазначити, що на підставі вищевказаних змін можливе виникнення психологічного напруження, такого як тривожність, втома. Але найсерьознішим видом напруження є агресія, в тому числі до оточуючих. Тому вкрай важливим є розуміння чи є рівень агресії працівника дозволеним і це не впливає негативно на виконання ним службових обов'язків, чи навпаки це може призвести до деструктивних наслідків [2].

Під впливом надзвичайних умов також можуть пізнати зміни і начебто звичайні комунікаційні навички правоохоронців. Адже стиль їх спілкування змінюється внаслідок набутого професійного досвіду, наприклад гостра нестача часу, висока психологічна напруга, потреба у відповідальних рішеннях тощо. Правоохоронець демонструє ознаки рішучого, прямого та суб'єктивного характеру, що є нормальним у надзвичайних ситуаціях, але ж інколи не доречний і не ефективний у роботі саме з цивільним населенням [3].

Тому штатні психологи системи МВС систематично проводять скринінги, тренінги, опитування тощо, направлені на виявлення депресії, тривожності, невротичних станів тощо у діючих працівників поліції. У випадку, коли вдається встановити певну психологічну проблему - психологи запрошують правоохоронця опрацювати це, задля вниження рівня цього стану. Практика показує, що як тільки співробітник потрапляє до психолога на бесіду, то у більшості випадків вдає ніби то все добре і його нічого не турбує. Але спеціалізацією психолога і є налагодження контакту із співрозмовником, пошук "підходу" до нього, допомога розкритись особистості під час бесіди, виявлення в процесі спілкування відхилень у психо-емоційному стані та готовність до співпраці задля його покращення [4].

Наприклад, у Черкасах 09.10.2024, до Всесвітнього дня психічного здоров'я у межах реалізації Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» та проєкту #Пункт психологічних практик, психологи поліції провели навчання зі співробітниками поліції з метою розпізнання стресу та навчання методам опанування та зниження психологічної напруги [5]. Крім цього з метою відновлення ментального здоров'я поліцейських та працівників Національної гвардії України, які отримали поранення та перебувають на відновленні в медичному закладі, психологи разом із кінологами поліції Черкас провели сеанс каністерапії (метод позитивного психосоціального і фізіореабілітаційного впливу на людей, які цього потребують, через спеціально керованих і навчених собак).

На підставі вищезазначеного можна зробити висновки, що задля збереження психоемоційного стану працівників поліції вкрай важливим є забезпечення їм

підтримки та професійної психологічної допомоги. Інакше виконання покладених на правоохоронців службових завдань стає практично неможливим.

Список використаних джерел:

1. Скляр О.С., Бойко Х.О., Сизихін С.В. Важливість психологічної підготовки поліцейських для вирішення тактично-оперативних задвань в умовах воєнного стану: Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану. Харків, 2022. С. 255-258. URL: https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f36602d8-e723-41d5-ada7-3aec64e471e4/content (дата звернення 06.10.2024).

2. Зінченко Д.А., Бутко А.О., Макарова О.П. Психоемоційний стан працівників поліції під час воєнного стану в Україні: Соціально-психологічне забезпечення діяльності сил безпеки та оборони України. Харків, 2023. С. 134-137. URL: https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9f903d79-2230-44aa-ac78-8d613028525a/content (дата звернення 07.10.2024).

3. Буданова М. Воєнний стан і можливі трансформації особистості поліцейського: Юридична психологія. 2023. № 1 (32). С. 79-85. URL: https://psychped.naiau.kiev.ua/index.php/psychped/article/view/1572/1564 (дата звернення 07.10.2024).

4. Костюк А., інтерв'ю. Інформаційне агенство "Interfax-Україна", 10.07.2024. URL: https://interfax.com.ua/news/interview/999326.html (дата звернення 07.10.2024).

5. Медіагрупа "Нова молодь Черкащини" - "Дзвін". 09.10.2024. URL: https://dzvin.media/news/u-cherkasah-policzejski-psyhology-provely-trening-na-resursnist-dlya-policzejskyh/ (дата звернення 09.10.2024).

ЖУК Сергій Миколайович
доцент кафедри загальновійськових дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України
кандидат військових наук
БІЛОРУС Андрій Миколайович
Національна академія Державної прикордонної служби України
кандидат перагогічних наук, доцент
ЮРЧАК Юрій Миколайович
Національна академія Державної прикордонної служби України

ЩОДО СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ, СТРУКТУРИ, СКЛАДУ ЧИСЕЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Сьогодні, в умовах воєнного стану на території нашої держави, керівництвом Державної прикордонної служби України (далі ДПСУ), а також науково-дослідними установами активно вдосконалюється структура і склад ДПСУ, опрацьовано та вжито заходів щодо реалізації документів стратегічного розвитку Служби. Отже, очевидною є необхідність розробити і ввести методику обґрунтування структури, складу, чисельності державної прикордонної служби України при виконанні завдань із забезпечення державної безпеки.

Визначення складу угруповання ДПСУ здійснюється шляхом порівняння його варіантів, які відрізняються кількісно-якісними параметрами умовних компонентів. Формування варіантів складу угруповання ДПСУ може здійснюватися з використанням евристичних методів або методу планування експерименту. Порівняння варіантів здійснюється за сукупністю показників, які характеризують ефективність застосування угруповання ДПСУ, внески в ефективність умовних компонентів, економічні витрати на створення угруповання ДПСУ. Для порівняння варіантів бойового складу угруповання військ (сил) доцільно використовувати методи таксономії, що дає змогу визначити збалансований склад його умовних компонентів (склад ДПСУ у відповідності до законодавства України). Алгоритм методики визначення раціонального бойового складу угруповання військ (сил) з використанням методів таксономії. Далі проводиться перевірка відповідності угруповання ДПСУ вимогам за ефективністю й економічними витратами. Якщо вимоги не виконуються, може здійснюватися зміна способу оперативно-службових

(службово-бойових) дій та обмежень щодо складу умовних компонентів угруповання ДПСУ.

Склад ДПСУ визначається з урахуванням резерву, а також з'єднань, частин видів і родів військ Збройних Сил, у взаємодії з якими виконує завдання ДПСУ. При визначенні складу ДПСУ при виконанні завдань із забезпечення державної безпеки враховується склад систем управління, оперативного, всебічного забезпечення, а також підрозділів спеціального призначення та органів забезпечення.

При цьому важливо передбачити раціональне співвідношення бойових підрозділів до підрозділів забезпечення.

Досвід службово-бойової діяльності та подальшого розвитку ДПСУ свідчить, що їх удосконалення повинно ґрунтуватися на науковому підході, в основу якого покладено аналіз сучасних факторів, що впливають на обґрунтування структури та складу, оцінюванні відповідності вимогам і принципам будівництва та розвитку під час виконання завдань із забезпечення державної безпеки. Виходячи з цього, зупинимося на існуючій структурі ДПСУ.

Наведені методологічні положення визначають шлях розв'язання проблеми, яка полягає у воєнно-економічному обґрунтуванні складу, зокрема й чисельності особового складу ДПСУ при виконанні завдань із забезпечення державної безпеки. Положення базуються на використанні евристичних методів, моделюванні завдань угруповання ДПСУ та бойових дій, принципів теорії ігор, методів прогнозування та багатовимірного аналізу. На основі цих положень може бути розроблено методичне забезпечення для розрахунку збалансованого складу та чисельності особового складу ДПСУ під час виконання завдань із забезпечення національної безпеки, а також раціонального складу озброєння, матеріально-технічного забезпечення, оперативного забезпечення ДПСУ, сил спеціального призначення та допоміжних органів. Розробка такого методичного забезпечення є корисною для воєнно-економічного обґрунтування заходів з розвитку та реформування ДПСУ в сучасних умовах.

ЖУК Сергій Миколайович
доцент кафедри загальновійськових дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України кандидат військових наук
ЖУРАВЕЛЬ Тарас Віталійович
Інститут СБУ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПІДГОТОВКА ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА-ПРИКОРДОННИКА ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

У сучасному середовищі роль і значення інформаційних елементів у житті країни різко зросла. Інформаційне середовище може прискорювати або гальмувати розвиток усіх сфер життя країни, втому числі і процесів, тісно пов'язаних із забезпечення державної безпеки.

З початком російської агресії розвідувальні загрози, особливо небезпечні розвідки під час бойових дій, є однією з найбільших загроз національній безпеці України. У зв'язку з цим існує нагальна потреба у протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад у воєнний час.

Наслідками негативного інформаційно-психологічного впливу на військовослужбовців можуть бути розгубленість професійної орієнтації у вигляді втрати орієнтирів у паніці та депресії, викривлене сприйняття подій та участі в них, низький моральний дух та послаблення професійної мотивації. Серед інших наслідків - дезадаптація, підвищення тривожності та страху, поява невмотивованої агресії, загострення особистісних проблем, таких як депресія, апатія та відчуття кризи.

Отже, на сьогодні постає потреба у протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на військовослужбовців Державної прикордонної служби України.

Виникнення інформаційного суспільства нерозривно пов’язане з усвідомленням фундаментальної ролі інформації у суспільному розвитку, розглядом в широкому соціокультурному контексті таких феноменів, як інформаційні ресурси, нові інформаційні технології, інформатизація. В сьогоденні в структури розвитку управління інформаційною безпекою є інформаційна культура.

Управлінська культура майбутнього офіцера-прикордонника являє собою міру і спосіб творчої самореалізації особистості управлінця в різноманітних видах управлінської діяльності, спрямованої на освоєння, передачу і створення цінностей і технологій в управлінні військовим підрозділом під час виконання завдань із забезпечення державної безпеки. У такому випадку критеріями

управлінської культури вважаємо: аксіологічний, технологічний, особистісний та мотиваційний.

Мотиваційно-аксіологічний критерій інформаційної культури майбутнього офіцера-прикордонника є сукупність інформаційної культури та управлінсько-педагогічних цінностей, що мають значення і сенс у формуванні значення інформаційної безпеки держави та особистого місця офіцера в цьому процесі. У процесі опанування інформаційною культурою майбутній офіцер засвоює нові теорії та концепції інформаційних технологій, основ управління, оволодіває вміннями і навичками і в залежності від ступеню їх застосування в практичній діяльності, щодо забезпечення управління інформацією. Сьогодні більшу значимість для ефективного управління інформаційною безпекою мають знання, ідеї, концепції, бо саме вони виступають основою інформаційного управління при виконанні завдань із забезпечення державної безпеки.

ЖУКОВ Костянтин Вікторович
доцент кафедри стоматології Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
кандидат медичних наук

МЕДИЧНО-СТОМАТОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДО СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Зубний біль є одним із найсильніших видів болю та значним подразником, який максимально відволікає людину від виконання, покладених на неї обов'язків. Із позиції фізіології та патологічної фізіології біль є запобіжником, який рятує організм від руйнівних впливів: механічних, термічних та хімічних. Рівень інтенсивності та ступень сприйняття болю регулюється психічними, психологічними та фізіологічними (патофізіологічними) механізмами. На рівні центральної нервової системи регуляція сили болю відбувається взаємодією ноцицевної та антиноцицептивної систем, на зубний біль також впливає ступень активності парасимпатичного відділу вегетативної нервової системи (nervus vagus).

Сприйняття болю відрізняється від звичайного у деяких групах людства. За даними літературних джерел, частина людської популяції не страждає від болю, отримує від нього насолоду та складає 4-6% від загалу. Зафіксовані поодинокі випадки, коли люди зовсім не відчували біль: всі вони мали численні переломи, опіки та помирали відносно молодими від отриманих травм. Ці факти підкреслюють важливість болю як захисної функції організму.

Зубний та лицевий біль інформують про наявність гострого запалення або загострення хронічного запалення у щелепно-лицевій ділянці. Є багато медичної та медичної-стоматологічної літератури, присвяченої цій проблемі. Дуже чітко, докладно та яскраво симптоми болю порівняв із катуванням шотландській поет Роберт Бернс у творі "Ода до зубного болю":

"Нападнику, від тебе світ мені немилий!
Де взяти сили знести твої отруйні стріли?
Мов сто гармат стріляє в вухах,
Мов тягне жили з мене кат!.."

Несподіваний зубний біль може з'являтися від поверхневого карієсу: він проходить дуже бистро, - від глибокого карієсу тримається довше, при гострому пульпіті та періодонтиті, або при їх загостренні - тримається довго. Гнійний пульпіт може повністю виключити людину з любого виду діяльності. Наведені форми карієсу та його ускладнень не завжди можуть бути виявлені лікарем-стоматологом або лікарем-стоматологом-терапевтом при звичайному стоматологічному огляді. Трапляються такі клінічні прояви цих захворювань,

діагностування яких вимагає додаткового рентгенологічного (променевого) дослідження.

Є досить велика кількість інших одонтогених та неодонтогених захворювань щелепно-лицевої ділянки, загострення яких викликає досить сильний біль. Для діагностування або первинного виявлення таких захворювань також необхідне променеве дослідження.

У відкритій до вільного доступу вітчизняній медичній літературі та у відкритих нормативно-правових актах ми не знайшли інформації про особливості стоматологічного обстеження військовослужбовців при підготовці персоналу для військових формувань та правоохоронних органів при виконанні завдань із забезпечення державної безпеки або при підготовці кадрів для виконання надзвичайних завдань службово-бойової діяльності.

У англомовній літературі є достатньо публікацій про обстеження та надання стоматологічної допомоги військовим, які виконують особливі завдання. Так, наприклад, у Mil Med. 2014 Nov;179(11):e1401-3 (doi: 10.7205/MILMED-D-13-00579) опубліковано повідомлення Marcus Stoetzer, Roland Schmidt, Nils-Claudius Gellrich та Constantin von See (Асоціація військових хірургів США) “Surgical dental treatment for military personnel: where and when?--a case report” (“Хірургічне стоматологічне лікування військовослужбовців: де і коли? - опис хвороби”), у якому йдеться про наявність класифікації бойової готовності військово-службовців, яка включає категорії стоматологічної придатності для оцінки потреби солдата в невідкладній стоматологічній допомозі під час дислокації за кордоном. У публікації описана історія хвороби здорового 20-річного солдата, який звернувся до лікаря із зубним болем у нижній щелепі. Йому за допомогою комп’ютерної томографії була діагностована наявність додаткового зуба 45, зубів мудрості та додаткових зубів мудрості, ретенованого зубу 23. Стоматологічна допомога солдату включала остеотомію всіх ретенованих зубів під наркозом та встановлення стабілізаційної титанової мініпластини.

Рекомендація Асоціація військових хірургів США полягає у доповненні клінічного стоматологічного обстеження призначенням радіологічного (рентгенологічного) дослідження, тобто для попередження виникнення несподіваного зубного болю під час службово-бойової діяльності необхідно доповнювати стоматологічне обстеження рентгенологічним обстеження щелепно-лицевої ділянки. Це може бути зроблено конусно-променевою комп'ютерною томографією або ортопантомографією. Кошторис ортопантомографії значно менший ніж конусно-променевої комп'ютерної томографії.

Таке променеве дослідження надасть можливість попередити несподіваний зубний біль під час виконання задач службово-бойової діяльності. Аналіз вище викладеного дає можливість зробити висновок, про те, що медичний огляд персоналу для військових формувань та правоохоронних органів для виконання завдань із забезпечення державної безпеки, надзвичайних завдань службово-

бойової діяльності у частині огляду лікарем-стоматологом або лікарем-стоматологом-терапевтом доцільно доповнити обов’язковим променевим (рентгенологічним) дослідженням: конусно-променевою комп'ютерною томографією або ортопантомографією.

ЗАГОРОДНІЙ Сергій Валентинович
Начальник відділу кадрової роботи Київського інституту Національної гвардії України
ПОВОРОЗНІК Євген Олександрович
Начальник служби координації мовної підготовки відділу підготовки у військових навчальних закладах (навчальних центрах) департаменту професійної підготовки Головного управління Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Збройна агресія російської федерації у відношенні української державності щодня прогресує, що створює ряд складнощів і перепон у формуванні та становленні елементів правової системи суспільства та стабільному функціонуванні органів правопорядку, у тому числі військових формувань з правоохоронною функцією.

Водночас, підготовка військовослужбовців Національної гвардії України як елемент кадрового забезпечення функціонування відповідного формування є ключовим у контексті організації сталої, ефективної та результативної його роботи. Саме тому, одним із найбільш актуальних питань, на нашу думку є підготовка військовослужбовців Національної гвардії України в умовах збройної агресії, котра на сьогоднішній день здійснюється системою закладів освіти – вищими військовими навчальними закладами, інших вищих навчальних закладах, а також за кордоном.

Як указує О. Хацаюк на відміну від Збройних сил України, військовослужбовці Національної гвардії України основними силами у мирний час навіть у звичайній оперативній обстановці виконують службово-бойові завдання у спосіб бойової служби у плановому, регулярному порядку і посилюють службово-бойову діяльність за надзвичайних обставин [2], що й зумовлює необхідність забезпечення комплексної підготовки військовослужбовця Національної гвардії України з урахуванням усіх завдань і цілей, котрі ставить перед ними законодавство України не лише в воєнний чи інший надзвичайний стан, а й у мирний час.

Положенням про вищі військові навчальні заклади, що затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12 травня 2021 року № 467 «Про затвердження Положення про вищі військові навчальні заклади», до таких закладів належать військові університети, академії, інститути, коледжі, які діють у системі військової освіти Міністерства оборони, Служби безпеки, Державної

прикордонної служби та Національної гвардії України, а також Служби зовнішньої розвідки. Крім цього, першим завданням функціонування таких навчальних закладів є провадження освітньої діяльності, що забезпечує підготовку військових фахівців за рівнями вищої та військової освіти, а також професійний розвиток військовослужбовців за програмами післядипломної освіти [3]. Це дає підстави стверджувати про наявність сталої практики підготовки військовослужбовців, зокрема Національної гвардії України в форматі денного навчання в спеціалізованих для цього умовах і з конкретними цілями та за встановленими напрямами, що й забезпечує можливість підготовки професійних, висококваліфікованих кадрів, які здатні виконувати бойові завдання за напрямами діяльності Національної гвардії України.

Сьогодні в системі МВС України функціонує два вищих військових навчальних заклади Національна академія Національної гвардії України та Київський інститут Національної гвардії України, що з урахуванням окреслених законодавством України завдань діяльності відповідного органу, здійснюють підготовку офіцерських кадрів. Крім цього, підготовка військовослужбовців для Національної гвардії України хоч і може здійснюватися в інших закладах вищої освіти та закордоном, на нашу думку, найбільш ефективною є організація освітнього процесу саме у вищих військових навчальних закладах.

Ця позиція, серед інших аргументується тим, що військовослужбовець Національної гвардії України зобов'язаний пройти фахову комплексну підготовку, котра передбачає набуття професійних компетенцій, неодноразове їх відпрацювання в умовах наближених до бойових, сформувати та укріпити низку моральних якостей, що уможливлять ефективне виконання ним службових обов'язків й оперативно-тактичних і бойових завдань.

Основними нормативними документами зазначених вище вищих військових навчальних закладів визначається, що навчальна робота є основним видом діяльності Інституту та включає заходи щодо організації і науково-методичного забезпечення проведення всіх видів навчальних занять, самостійної роботи, практичної підготовки, дистанційного навчання, моніторингу результатів навчання, виховання і розвитку здобувачів вищої освіти, їх атестації та управління якістю освітнього процесу, що дає підстави стверджувати про комплексний підхід у навчанні, можливість завдяки ресурсам і матеріальному забезпеченню вищого військового навчального закладу забезпечити високий рівень службово-бойових навичок і компетенцій, здобуття яких є неможливим у цивільних закладах вищої освіти.

Крім цього, встановлюється, що виховна робота є невід'ємною частиною освітнього процесу і включає організаційні, морально-психологічні, педагогічні, інформаційні, правові, культурно-просвітницькі та військово-соціальні заходи. На нашу думку, ці норми є ключовими, адже виключно в умовах несення служби (навчання та проживання в певній обстановці) можливим є формування комплексу морально-психологічних якостей і практичних навичок, що

безпосередньо пов'язані з виконанням поставлених перед військовослужбовцями Національної гвардії України завдань.

Особливу увагу слід звертати на питання впровадження бойового досвіду та його інтеграції в освітній процес. Підготовка висококваліфікованих офіцерських кадрів для Національної гвардії України повинна ґрунтуватись на досвіді виконання бойових завдань частинами та підрозділами НГУ та інших складових сил безпеки і оборони України. Цей досвід є безцінним з огляду на інтенсивність і характер бойових дій, застосування сил та засобів які використовуються під час виконання бойових завдань.

Таким чином, особливості підготовки військовослужбовців в умовах збройної агресії та в мирний час, перш за все полягають в необхідності створення належних умов для здобуття необхідних для виконання завдань знань та здобуття необхідних морально психологічних якостей і практичних навичок, що уможливлюється в умовах навчання у вищих військових навчальних закладах Національної гвардії України. Особливості та позитивні аспекти підготовки військовослужбовців у таких закладах, на відміну від альтернативно передбачених законодавством України – навчання в цивільних закладах вищої освіти та здобуття військового фаху закордоном, полягає перш за все в особливостях і процедурі здобуття цих знань, якостей і навичок.

Список використаних джерел:

1. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 року № 876-VII. Голос України. 15.03.2014, № 48. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text

2. Хацаюк О. В. Сутність та структура готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань за призначенням засобами спеціальної фізичної підготовки. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019, № 65, Т. 2. doi: https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.65-2.26.

3. Про затвердження Положення про вищі військові навчальні заклади: постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2021 року № 467. Урядовий кур'єр офіційне видання. 2021, № 95. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/467-2021-п#Text.

4. Доктрина Діяльності Національної гвардії України, затверджена Наказом командувача Національної гвардії України від 22.12.2023 № 1097

ЗЕЛЕНИЙ Володимир Іванович
професор кафедри соціально-гуманітарних та правового дисциплін факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України кандидат педагогічних наук, професор

ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ДО РОБОТИ З ОСОБОВИМ СКЛАДОМ

Незважаючи на заходи, що вживаються командуванням Національної гвардії України (далі – НГУ), у частинах та підрозділах продовжують мати місце випадки девіантної поведінки, порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями та застосування до них нестатутних засобів впливу.

Актуальність питання полягає в тому, що воно торкається негативних проблем військового середовища, розв'язання яких дасть змогу значно підняти ефективність роботи у військових колективах щодо попередження нестатутних взаємовідносин, адекватного використання сучасних індивідуально-групових методів впливу на підлеглих та підвищити рівень дисциплінованості військовослужбовців НГУ.

Робота з особовим складом в підрозділі та частині проводиться офіцерами з різними категоріями підлеглих, а в сучасних умовах якісні характеристики військовослужбовців, які проходять службу, значно змінилися і не завжди у кращий бік. Поруч з патріотично налаштованими, достатньо розвиненими, вмотивованими військовослужбовцями є такі, що мають недоліки у фізичному розвитку і здоров'ї, не зовсім високий соціокультурний статус та ін. Але підлеглих не обирають і з усіма категоріями особового складу, в будь-яких умовах, працюють офіцери НГУ.

Наявність визначеної проблеми вимагає якісної підготовки майбутніх офіцерів-гвардійців до роботи з особовим складом в умовах вищого військового навчального закладу. В його стінах кожний курсант готується навчати та виховувати підлеглих, передавати їм свої знання і досвід. Вивчення структурних елементів теорії та педагогічної характеристики процесу підготовки майбутніх офіцерів до роботи з особовим складом показало, що цей цілісний і відносно самостійний процес вищої військової школи характеризується достатньо складним внутрішнім змістом і різноманіттям зовнішнього прояву. Він включає єдиний комплекс явищ і процесів, взаємозалежних між собою і взаємообумовлених як зовнішніми так і внутрішніми факторами, зв'язками і відносинами.

Негативні явища, що виникли в даний час у суспільстві, військових формуваннях України здійснюють вплив на підготовку майбутніх офіцерів до

роботи з особовим складом, яка ґрунтується в основному на базі теоретичних уявлень і накопиченого практичного досвіду. Курсанти найчастіше мають відповідні психолого-педагогічні знання, але не впевнено діють в різних педагогічних ситуаціях. Про це свідчить спілкування з командирами підрозділів та частин, які звертають увагу на не зовсім достатній рівень теоретичної підготовки в галузі педагогіки, психології, соціології, наявності практичних навичок в організації та проведенні індивідуально-виховної роботи, який знижує якість та ефективність діяльності молодих офіцерів. Досвід навчання курсантів свідчить, що процес підготовки майбутніх офіцерів до роботи з особовим складом у ВВНЗ ще не повною мірою сприяє формуванню особистості офіцера як вчителя та вихователя підлеглих.

Від якості викладання у ВВНЗ соціально-гуманітарних та правових дисциплін, а також тих, які безпосередньо пов'язані з майбутньою військово-професійною діяльністю курсантів, залежить процес підготовки майбутніх офіцерів-гвардійців до роботи з особовим складом. У підґрунтя прищеплення майбутнім офіцерам якостей необхідних для роботи з особовим складом покладено крім теоретичної складової, посилення практичної спрямованості навчальних занять. Для цього науково-педагогічні працівники під час занять створюють умови для розвитку у курсантів військово-педагогічного інтересу, схильності до військово-педагогічної діяльності, вироблення педагогічного мислення. Разом із тим, ця робота у багатьох випадках має тимчасовий, не системний характер. Тому деякі курсанти не встигають повністю засвоїти той навчальний матеріал, який потрібен їм у роботі з особовим складом, тим більше набути практичних психолого-педагогічних навичок.

У зв’язку з цим з’являються протиріччя, що виникають у процесі функціонування даного виду підготовки. До них можна віднести педагогічні протиріччя між предметним навчанням курсантів і необхідністю комплексного застосування знань у реальних умовах військової педагогічної практики; наданням курсантам переважно інформаційного змісту навчальних дисциплін психолого-педагогічного спрямування та інших соціально-гуманітарних дисциплін і необхідністю оволодіння ними педагогічними навичками й уміннями у процесі навчання; існуючою практикою формування навичок і вмінь педагогічної діяльності в специфічній обстановці ВВНЗ та їх подальшим застосування в нових умовах військового підрозділу; колективними формами, методами навчання і необхідністю індивідуалізації підготовки курсантів.

Крім цього необхідно звернути увагу на особистісні протиріччя між офіційним статусом курсанта та його підготовкою до діяльності в новій ролі керівника військового колективу; цілеспрямованою і спеціально організованою педагогічною взаємодією науково-педагогічних працівників, командирів, курсантів і факторами суспільного буття, що стихійно впливають на їх розвиток; формуванням у свідомості курсантів переважно функціонально-раціонального

підходу до навчання і виховання підлеглих і необхідністю морально-емоційної основи в практичній педагогічній діяльності та ін.

Аналіз основних протиріч допомагає глибше зрозуміти специфіку процесу підготовки майбутніх офіцерів до роботи з особовим складом, об'єктивні причини його розвитку і саморозвитку, багатогранний характер і можливості прояву.

Однак, крім розглянутих вище протиріч, мають місце різні труднощі. Їх розгляд має певне значення для розвитку теорії та вдосконалення практики підготовки майбутніх офіцерів до роботи з особовим складом. Особисті спостереження, спілкування з науково-педагогічними працівниками та курсантами дозволили виокремити такі з них: соціально-педагогічні, особистісні (психологічні), навчально-побутові, фізіологічні.

Визначені протиріччя і труднощі дозволили виявити основні педагогічні умови вдосконалення підготовки курсантів до роботи з особовим складом, а саме: підвищення якості підготовки науково-педагогічних працівників і командирів курсантських підрозділів; формування у курсантів свідомого ставлення до того, що пізнається в процесі навчання; розвиток активності курсантів у процесі підготовки до роботи з особовим складом; цілеспрямоване вивчення передового педагогічного досвіду офіцерів у військах; активізація педагогічного самовдосконалення курсантів та офіцерів; посилення ролі соціально-гуманітарних та правових дисциплін у освітньому процесі.

Таким чином, у процесі підготовки курсантів до роботи з особовим складом важливим є формування особистості майбутнього офіцера як військового педагога, яка розвивається під час подолання педагогічних та особистісних протиріч і труднощів на основі оволодіння курсантами педагогічними знаннями, навичками та уміннями у спеціально створених педагогічних умовах.

Список використаних джерел:

1. Васищев В. С. «Розвиток загальнопедагогічної культури майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки у військовому вищому навчальному закладі дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Полтава, 2021. 235 с.

2. Галімов А. В. Етапи організаційно-педагогічного забезпечення процесу підготовки майбутніх офіцерів до виховної роботи з особовим складом. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». 2004. Випуск 36. С. 150–155.

3. Петренко В. М. Методика виховної роботи у військових підрозділах : підручник. Суми : Сумський державний університет, 2016. 475 с.

ІВАЩЕНКО Сергій Миколайович
доцент кафедри права Національної безпеки та правової роботи Військово-юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
полковник
ШЕВЧЕНКО Андрій Михайлович
курсант Військово-юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

НАЦІОНАЛЬНА ГВАРДІЯ УКРАЇНИ, ЯК ВІЙСЬКОВЕ ФОРМУВАННЯ З ПРАВООХОРОННИМИ ФУНКЦІЯМИ

Національна гвардія України (НГУ) є унікальним військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України [1]. Створена у 2014 році на базі Внутрішніх військ МВС України, НГУ відновила історичну традицію, що бере свій початок з першої Національної гвардії України, яка існувала з 1991 по 2000 рік [2].

Діяльність НГУ ґрунтується на міцній правовій основі, що включає Конституцію України, Закон України "Про Національну гвардію України" від 2014 року та інші нормативно-правові акти [3]. Ця законодавча база чітко визначає роль, функції та повноваження НГУ в системі національної безпеки держави.

Основні завдання та функції НГУ охоплюють широкий спектр діяльності, спрямованої на забезпечення державної безпеки та громадського порядку [4]. НГУ відіграє ключову роль у захисті конституційного ладу та охороні важливих державних об'єктів. Гвардійці активно залучаються до патрулювання вулиць та забезпечення безпеки під час масових заходів, що сприяє підтриманню громадського порядку [5]. Крім того, НГУ бере участь в антитерористичних операціях, захищає державний кордон та надає допомогу при надзвичайних ситуаціях [6].

Структура НГУ є комплексною та ефективною. Вона включає центральний орган управління, оперативно-територіальні об'єднання, з'єднання, військові частини і підрозділи [7]. Важливу роль у системі НГУ відіграють вищі військові навчальні заклади та навчальні військові частини, які забезпечують підготовку висококваліфікованих кадрів [8].

Особовий склад НГУ формується з військовослужбовців різних рангів, включаючи офіцерів, сержантів та солдатів. Важливим компонентом є також резервісти та цивільні працівники, які разом забезпечують ефективне функціонування цієї структури [9].

Підготовка кадрів для НГУ здійснюється через розгалужену систему військової освіти. Ключову роль у цьому процесі відіграє Національна академія Національної гвардії України, а також інші військові навчальні заклади [10]. Постійно діючі програми підвищення кваліфікації та перепідготовки забезпечують безперервне вдосконалення професійних навичок особового складу [11].

Матеріально-технічне забезпечення НГУ включає сучасне озброєння та військову техніку, спеціальні засоби, а також уніформу та екіпірування, що відповідають високим стандартам та специфіці виконуваних завдань [12]. За даними Міністерства внутрішніх справ, в останні роки значно оновлено парк бойових машин, стрілецької зброї та спеціальних засобів [13].

НГУ активно розвиває міжнародне співробітництво, беручи участь у міжнародних навчаннях, обмінюючись досвідом з іноземними партнерами та долучаючись до миротворчих місій [14]. Ця діяльність сприяє підвищенню професійного рівня гвардійців та зміцненню міжнародного авторитету України.

Роль НГУ в забезпеченні національної безпеки особливо яскраво проявилася під час участі в антитерористичній операції (АТО) та операції Об'єднаних сил (ООС) на сході України [15]. Гвардія демонструє високу ефективність у протидії гібридним загрозам та забезпеченні внутрішньої стабільності держави [16].

НГУ також відіграє важливу роль у забезпеченні кібербезпеки держави. За даними Національного координаційного центру кібербезпеки, підрозділи НГУ залучаються до захисту критичної інформаційної інфраструктури та протидії кіберзагрозам [17].

Перед НГУ стоять важливі виклики та перспективи розвитку. Серед ключових напрямків – удосконалення нормативно-правової бази, модернізація матеріально-технічної бази, постійне підвищення рівня професійної підготовки особового складу та адаптація до нових видів загроз та викликів [18].

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про Національну гвардію України" від 13.03.2014 № 876-VII.

2. Офіційний сайт Національної гвардії України: https://ngu.gov.ua/ua/istoriya

3. Конституція України, ст. 17.

4. Закон України "Про Національну гвардію України", ст. 2.

5. Наказ МВС України "Про затвердження Положення про військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку Національної гвардії України" від 16.06.2014 № 566.

6. Закон України "Про боротьбу з тероризмом" від 20.03.2003 № 638-IV.

7. Наказ МВС України "Про затвердження Положення про головний орган військового управління Національної гвардії України" від 30.10.2014 № 1118.

8. Офіційний сайт Національної академії Національної гвардії України: https://nangu.edu.ua/

9. Закон України "Про Національну гвардію України", ст. 9.

10. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про вищі військові навчальні заклади" від 12.05.2021 № 467.

11. Наказ МВС України "Про затвердження Інструкції про організацію професійної підготовки військовослужбовців, працівників Національної гвардії України" від 14.08.2020 № 625.

12. Закон України "Про Національну гвардію України", ст. 15.

13. Міністерство внутрішніх справ України, Програма розвитку Національної гвардії України на 2022-2024 роки.

14. Міністерство закордонних справ України, "Участь України у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки".

15. Указ Президента України "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року "Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України"" від 14.04.2014 № 405/2014.

16. Національний інститут стратегічних досліджень, "Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2021 році»".

17. Національний координаційний центр кібербезпеки, Щорічна доповідь про стан кібербезпеки в Україні.

[18] Стратегія розвитку Національної гвардії України на період до 2025 року, затверджена наказом МВС України від 28.12.2018 № 1057.

КАРПОВА Оксана Олександрівна
старий офіцер юридичної служби Західного територіального управління Національної гвардії України

ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОМ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ

Держава зобов'язана здійснювати соціальний захист військовослужбовців, які виконуючи обов'язки військової служби постійно ризикують власним життям та здоров'ям. Особливої уваги потребує питання житлового забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей. Минулого року Уряд започаткував реалізацію програми доступної іпотеки «єОселя». Основна суть іпотечного житлового кредитування полягає в наданні довгострокового банківського кредиту на придбання чи будівництво житлової нерухомості, де заставою є нерухоме майно. Процентна ставка за таким типом кредитування є найменшою в порівнянні з іншими видами кредитів. На даний час іпотечний кредит під 3% річних зможуть отримати військовослужбовці Збройних Сил за контрактом, СБУ, Служби зовнішньої розвідки, Головного управління розвідки Міноборони, Національної гвардії, Держприкордонслужби, Управління державної охорони, Держспецзв'язку, Держтрансслужби, військові прокурори Офісу Генерального прокурора, особи рядового і начальницького складу ДСНС, співробітники Служби судової охорони, особи начальницького складу управління спеціальних операцій Національного антикорупційного бюро, поліцейські та члени їх сімей. Кредити, що видаються на пільгових умовах, повинні відповідати таким вимогам:

- процентна ставка для окремих категорій осіб становить 3 відсотки річних (для всіх інших осіб 7 відсотків).
- умовами кредитного договору може бути передбачено застосування штрафних санкцій за кредитом у разі невиконання або порушення позичальником умов кредитного договору та/або договору іпотеки;
- відповідно до порядку погашення кредиту та відсотків за ним ануїтет або погашення основного боргу здійснюється рівними частинами і нарахування процентів щомісяця;
- максимальний строк кредиту – 240 місяців (20 років);
- мінімальний перший (початковий) внесок сплачує позичальник у розмірі не менш як 20 відсотків вартості предмета іпотеки;
- розрахунок суми кредиту;
- комісії за надання та/або обслуговування кредиту сукупно за весь строк дії кредитного договору повинні становити не більш як 0,5 відсотка суми наданого кредиту.

Важливо, що житло, що є предметом іпотеки, обов'язково підлягає страхуванню позичальником від ризиків випадкового знищення або ж випадкового пошкодження на повну оціночну вартість. За бажанням позичальника предмет іпотеки може бути додатково застрахований від ризиків пошкодження житла внаслідок воєнних дій; при цьому страховий тариф за договором страхування предмета іпотеки не повинен перевищувати 0,25 відсотка на рік вартості предмета іпотеки, погодженої кредитором, а у разі страхування додаткових ризиків пошкодження житла внаслідок воєнних дій – 1 відсоток на рік вартості предмета іпотеки, погодженої кредитором. Крім цього, позичальник несе витрати пов'язані з оформленням права власності на житло (під час придбання), страхуванням предмета іпотеки, оцінкою вартості предмета іпотеки суб'єктом оціночної діяльності та послугами нотаріуса.

Вище зазначені умови передбачають наявність у позичальника, враховуючи усі вище перелічені послуги не менше як 30 відсотків вартості предмета іпотеки, що створює додаткові фінансові витрати. За для цього органи місцевого самоврядування ухвалили «Комплексну програму підтримки ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України та деяких інших категорій осіб [1]. У деяких випадках місцева влада компенсує позичальникам відсотки за кредитами. У серпні 2023 року в рамках "єОселі" запустили чотири регіональні програми: у Закарпатській, Миколаївській, Чернівецькій областях та в Кропивницькому. У кожному регіоні свої особливості. Закарпатська обласна військова адміністрація компенсує відсоткову ставку військовим ЗСУ, які служать за контрактом. Миколаївська обласна військова адміністрація частково відшкодовує виплати за іпотекою військовим, які перебували в полоні. Чернівецька обласна військова адміністрація компенсує частину відсоткової ставки за іпотечними кредитами військовим, силовикам, ветеранам війни, внутрішньо переміщеним особам. Кропивницька міська рада компенсує місцевим мешканцям виплату відсотків за кредитом під 3% річних. У 2024 році подібну програму запустили у Львівській області. Там кадрові військовослужбовці, правоохоронці, ветерани війни та учасники бойових дій можуть отримати кредит на придбання житла під 0%. Ставку 3% компенсують коштом обласного бюджету відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 02.08.2022 № 856 "Деякі питання забезпечення приватним акціонерним товариством "Українська фінансова житлова компанія" доступного іпотечного кредитування громадян України"[2]. Ці умови доступні місцевим клієнтам Приватбанку та Ощадбанку. Подібні двосторонні угоди Приватбанк підписав з Криворізькою міськрадою та Одеською ВА. У Кривому Розі 3% компенсуватимуть кадровим військовослужбовцям, правоохоронцям, медикам, вчителям, науковцям та науково-педагогічним працівникам. В Одесі – лише військовослужбовцям.

Таким чином, програма пільгового іпотечного кредитування «єОселя» користується високим рівнем попиту серед населення. Від початку дії програми

кредити вже отримали 6916 родин. У планах Уряду в 2025 році видати 23 тисячі на загальну суму 56,6 млрд грн. Задля цього Мінекономіки разом з «Укрфінжитлом» та банками-партнерами працюють над тим, щоб зробити програму єОселя максимально доступною для широкого кола громадян, розширивши можливості для кредитування об'єктів нерухомості. Відсьогодні, позичальники вже можуть купувати не тільки квартири в багатоквартирних будинках, а й приватні будинки або таунхауси.

Також була збільшена гранична норма надання кредиту за програмою єОселя при купівлі будинків. Нормативна площа житлового будинку, на придбання якого надається кредит, має становити для сім'ї з однієї особи (одинока особа) не більш як 62,5 кв. метра загальної площі та додатково 21 кв. метр – на кожного наступного члена сім'ї. Тобто родина із трьох людей може отримати кредит на купівлю будинку площею до 104,5 кв. метрів.

Крім того, було приведено до реалій ринку граничну вартість квадратного метра у тому чи іншому населеному пункті. Так, зменшено граничну вартість житла для міст Київ, Дніпро, Львів, Одеса та Харків. Коефіцієнт відношення до опосередкованої вартості будівництва одного квадратного метра змінено з 2,5 до 2. В той же час було збільшено з 1 до 1,75 коефіцієнт для населених пунктів, що мають населення менше 100 тисяч. Це підвищує соціальну спрямованість програми.

За підсумками 2024 року зросла кількість банків що долучилися до програми «єОселя». На початку дії програми в ній брало участь 5 комерційних банків, а станом на кінець серпня 2024-го – вже 11. По-третє, поступово лібералізувалися умови надання пільгових кредитів. Найважливішими змінами в програмі «єОселя», що набрала чинність з 16 серпня 2024 року можна виділити такі:

- умови для участі в програмі молоді віком до 25 років: початковий внесок по кредитах зменшено вдвічі – з 20% до 10 %;
- сертифікат «єВідновлення», що компенсують збитки громадянам за зруйноване та пошкоджене майно, можна використати, як початковий внесок за іпотечним кредитом в програмі «єОселя»;
- кандидат на участь в програмі може отримати кредит в разі, якщо він не відчужував майно протягом 12 місяців до подання заявки на кредит, сумарна площа якого разом із площею житла, яке є у власності сімї не перевищує 52,5 кв. метри для сім'ї з однією особи та додатково 21 кв. метри на кожного наступного члена родини;
- ставка 3% (для військовослужбовців) дається на перші 10 років погашення кредиту, далі збільшується до 6 %.

Наразі «єОселя» покриває до 98% всіх іпотечних кредитів на первинному ринку житла [3]. Найбільш ефективним підходом забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей житлом для постійного проживання є запуск програми пільгового іпотечного кредитування. Натомість за наявності того самого обсягу фінансування завдяки такій програмі можна забезпечити житлом в рази більшу

кількість військовослужбовців та їхніх сімей. Крім ефективності з погляду витрати ресурсів, цей підхід ще й забезпечить впровадження принципу спільної відповідальності, коли пільгову іпотеку будуть брати насамперед ті військовослужбовці, які справді потребують житла.

Список використаних джерел:

1. Комплексна програма підтримки ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України та деяких інших категорій осіб. RL: https://city-adm.lviv.ua/lmrdownloads/2023pdf.
2. Деякі питання забезпечення приватним акціонерним товариством «Українська фінансова житлова компанія»: постанова Кабінету Міністрів України від 02 серпня 2022 року № 856. URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2022-%D0%BF#Text.
3. До кінця року частка житла на первинному ринку, придбаного за програмою «єОселя» може сягнути 12-15%: https://3m2.ua/nevs/do-kinczya-roku-chastka-zhutla-na-pervynnomu-rynku-prudbanogo-za-programoyu-yeoselya-mozhe-syagnuty-12-15/.

КОБА Марія Миколаївна
доцент кафедри правового забезпечення та правоохоронної діяльності Київського інституту Національної гвардії України доктор філософії в галузі права, доцент

СПЕЦИФІКА ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Профілактична робота в Збройних Силах України є невід'ємною складовою забезпечення як бойової готовності військових формувань, так і захисту здоров'я та психологічної стійкості військовослужбовців. Військова служба пов'язана з високим рівнем стресу, фізичними та психологічними навантаженнями, що потребує спеціальних превентивних заходів для запобігання негативних наслідків. Важливість профілактичної роботи особливо зросла в умовах російсько-української війни і ставить перед Збройними Силами нові виклики щодо забезпечення ефективної підтримки та допомоги військовослужбовцям.

Актуальність профілактичної роботи в Збройних Силах України визначається тим, що сучасні військові конфлікти вимагають не тільки високого рівня бойової підготовки, але й комплексної підтримки військовослужбовців, спрямованої на збереження їхнього фізичного та психічного здоров'я. Профілактика в цьому контексті набуває особливого значення, оскільки своєчасне виявлення й усунення потенційних проблем дозволяє мінімізувати ризики дезадаптації, порушень дисципліни, а також посттравматичних стресових розладів. Важливість профілактичних заходів також підтверджується результатами досліджень сучасних українських науковців, які акцентують на необхідності інституційного підходу до профілактичної діяльності у військовій сфері [1, с. 35; 3, с. 22].

Сучасні наукові підходи акцентують увагу на необхідності превентивних заходів, спрямованих на мінімізацію ризиків психологічного виснаження, порушень дисципліни та дезадаптації військових. Так, О. В. Скрипник зазначає, що ефективна профілактична робота сприяє збереженню психічного здоров'я військовослужбовців та підвищенню їх стійкості до стресів [1, с. 35]. Одним з ключових напрямків профілактики є психологічна робота з військовослужбовцями. В дослідженнях Л. М. Лебедєвої підкреслюється, що ефективна профілактика психологічних порушень повинна включати як індивідуальну, так і групову роботу з акцентом на ранню діагностику ознак психологічних відхилень [2, с. 58]. Важливою складовою є навчання військових технікам саморегуляції та адаптації до стресових умов.

Організація профілактичної роботи в Збройних Силах України повинна здійснюватися на всіх рівнях військового управління. На думку Ю. М. Шарикова, необхідно покращувати координацію між командирами підрозділів,

психологічною службою та іншими структурами, що займаються питаннями профілактики [4, с. 44]. Зокрема, важливо інтегрувати профілактичні заходи в повсякденну діяльність військових частин.

На законодавчому рівні профілактична робота в Збройних Силах України регулюється низкою нормативних актів, зокрема Законом України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей". Дослідження С. І. Гончаренко показують, що правові механізми профілактичної роботи повинні бути доповнені спеціалізованими програмами, орієнтованими на специфічні умови військової служби [3, с. 22].

Важливо враховувати міжнародний досвід профілактичної роботи у збройних силах інших країн. Наприклад, у Збройних Силах США особливий акцент робиться на профілактиці посттравматичного стресового розладу (PTSD). Науковці О. М. Соколова і Н. П. Ковальова звертають увагу на важливість впровадження аналогічних програм в Україні, адаптованих до українських реалій [5, с. 67].

Впровадження сучасних інформаційних технологій дозволяє підвищити ефективність профілактичної роботи. Дослідження М. І. Іващенка показують, що використання дистанційних технологій для психологічної підтримки та профілактики є важливим інструментом у сучасних умовах [6, с. 50]. Особливо це стосується військових, що знаходяться на передовій або у віддалених гарнізонах.

Профілактична робота в Збройних Силах України є критично важливим напрямом забезпечення стійкості військовослужбовців як до бойових, так і до мирних стресових ситуацій. Вона вимагає комплексного підходу, що включає психологічну підготовку, правову регламентацію, а також сучасні інформаційні та організаційні заходи. Врахування міжнародного досвіду та впровадження інноваційних технологій також є важливими факторами підвищення ефективності профілактичної роботи. Це дозволить мінімізувати ризики дезадаптації та забезпечити більш надійний соціально-психологічний захист військовослужбовців в умовах сучасних викликів.

Список використаних джерел:

1. Скрипник О. В. Психологічна профілактика у військових формуваннях: проблеми та перспективи // Військова психологія. – 2022. – № 3. – С. 32-37.

2. Лебедєва Л. М. Психологічна допомога військовослужбовцям в умовах бойових дій // Соціальна психологія. – 2021. – Т. 19, № 2. – С. 57-60.

3. Гончаренко С. І. Правові аспекти профілактичної роботи в Збройних Силах України // Вісник правових наук. – 2020. – № 4. – С. 20-24.

4. Шариков Ю. М. Організація профілактичної роботи у військових частинах: сучасний стан та перспективи // Військове управління. – 2019. – № 2. – С. 42-46.

5. Соколова О. М., Ковальова Н. П. Міжнародний досвід профілактики посттравматичного стресового розладу у військовослужбовців // Міжнародне право. – 2022. – Т. 10, № 1. – С. 65-68.

КОБА Олександр Васильович
доцент кафедри управління підрозділами НГУ Київського інституту Національної гвардії України
кандидат педагогічних наук, старший дослідник

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ТА ІНШИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

Дослідження запобігання кримінальних та інших правопорушень у військових формуваннях є важливим напрямом наукової діяльності, який спрямований на забезпечення дисципліни, порядку, етики та безпеки в секторі безпеки та оборони. Такі дослідження допомагають розробляти стратегії та політику для запобігання правопорушенням серед військовослужбовців, а також покращувати системи дисциплінарного контролю.

Тематика, присвячена запобіганню кримінальних та інших правопорушень у військових формуваннях та військовій дисципліні, досліджується вченими та юристами-науковцями як в Україні, так і за кордоном. Так, зокрема, серед вітчизняних дослідників у зазначеному напрямку слід виділити праці В.В. Бабаніна, Ю.П. Дзюби, О.М. Сарнавського, Н.А. Дмитренко. З числа зарубіжних науковців вагомий внесок здійснили А. Є. Жалинський, Eugene R. Fidell та ін.

В період повномасштабного вторгнення країни-агресора в територію України правоохоронним органам поряд з їх основними функціями одночасно доводиться виконувати нетипові завдання по обороні держави і територіальних громад, захисту та евакуації цивільного населення, виявленні і затриманні членів диверсійно-розвідувальних груп, ідентифікації військових злочинців, розшуку безвісти зниклих цивільних осіб, а також брати участь у розмінуванні територій, розшуку активів держави-агресора та ін. Очевидно, що війна породжує нові виклики і загрози для національної безпеки, державного управління, основних прав та свобод людини та громадянина [1].

Міжвідомча взаємодія і міжнародна співпраця в секторі безпеки і оборони піднялися на якісно новий рівень. Це дозволяє забезпечити більшу довіру населення до правоохоронних інституцій держави, і відіграти більш ефективну роль у забезпеченні безпеки та оборони країни.

Криміногенна ситуація в секторі безпеки та оборони під час війни є доволі складною, але контрольованою. Разом з тим необхідно зазначити, що змінилися стан і характер злочинів, які можуть вчиняються представниками силових структур, збереглися усталені види злочинності і з’явилися нові форми злочинної поведінки.

Так, зокрема, в умовах сьогодення у військовому середовищі військових вчиняються такі кримінальні правопорушення, як: воєнні злочини, зловживання

владою, кримінальні корупційні правопорушення, сексуальне насильство, крадіжки та розбійні напади, дезертирство, злочини проти майна, тощо. Окремою та досить значною категорією в системі кримінальних правопорушень, які вчиняються в силових структурах, є правопорушення, пов’язані з розпорядженням бюджетними коштами.

Усі вищезазначені діяння є значними за розмірами заподіяння шкоди і несуть негативні наслідки, як для самого військового формування, так і для суспільства в цілому. Запобігання та притягнення винних до відповідальності є важливими завданнями для забезпечення порядку та законності в умовах воєнного конфлікту.

Саме тому пошук і розробка різноманітних способів запобігання кримінальних та інших правопорушень військовослужбовцями має важливе значення як для самого військового устрою, так і для міжнародної безпеки в цілому.

На основі опрацювання наукових здобутків дослідників можна виділити кілька підходів та стратегій, які є ефективними засобами запобігання скоєння правопорушенням у військовому середовищі:

- якісна військова освіта та підготовка військовослужбовців є важливим кроком у запобіганні правопорушенням. Адже грамотно навчені військові краще розуміють свої обов'язки та відповідальність перед законом.

- розвиток етики та лідерських навичок у військовослужбовців сприяє створенню військового середовища, де дотримання норм та цінностей має велике значення. Лідери повинні бути прикладом для інших у військовій громаді.

- ефективний внутрішній контроль, аудит та моніторинг діяльності військових формувань можуть вчасно виявляти та реагувати на можливі правопорушення. Це може включати в себе дисциплінарні розслідування та покарання за порушення.

- використання такого науково-технічного приладу як – поліграфа, який можна вважати як одним із заходів запобігання злочинності серед військових, так і засобом забезпечення дієвого зменшення проникнення в армію осіб, схильних до вчинення кримінальних правопорушень [2].

- відкрита та прозора система звітності допомагає уникнути корупції та інших злочинних дій. Військові формування повинні мати механізми для звітності перед вищими органами і громадськістю.

- індивідуальна виховна робота як форма військового виховання, яка базується на принципі особистого підходу до підлеглих осіб. Включає в себе систему систематичного вивчення індивідуальних особливостей підлеглих та забезпечення педагогічної взаємодії з ними для ефективного їх виховання та розвитку, а також передбачає забезпечення належного рівня військової підготовки з урахуванням їх психологічних, психічних, фізіологічних і інших можливостей.

- забезпечення психологічної допомоги для військовослужбовців у стресових ситуаціях може допомогти уникнути випадків насильства та інших правопорушень.

- вивчення досвіду країн-партнерів та розроблення на основі їх досвіду стратегій для запобігання кримінальним правопорушенням у військових формуваннях.

Водночас І .Г. Богатирьов у своїй праці при розробці сучасної моделі запобігання злочинності в ЗСУ пропонує враховувати такі компоненти як: вид вчиненого кримінального правопорушення (від невеликої тяжкості до більш тяжкого й особливо тяжкого); класифікацію злочинності з урахуванням історичного, правового, фінансово-економічного, політичного, ідеологічного, морального, медичного та соціально-психологічного критеріїв; вид шкоди (пряма чи побічна), заподіяної спеціальним суб'єктом не лише потерпілому, а й державі та суспільству в цілому та ін. [3, с. 114–120].

Таким чином, у сучасному світі, де геополітичні конфлікти і загрози залишаються актуальними, запобігання кримінальним та іншим правопорушенням у військових формуваннях стає надзвичайно важливим завданням. Ефективна система запобігання правопорушенням є ключовою складовою забезпечення стабільності, безпеки і ефективності в сфері національної оборони. Вона передбачає вдосконалення військової підготовки, етичної та лідерської підготовки військовослужбовців, впровадження системи внутрішнього контролю та аудиту, створення культури звітності та відкритості, а також надання психологічної підтримки.

Важливо також враховувати індивідуальні потреби та можливості кожного військовослужбовця і забезпечувати індивідуальну виховну роботу, особливо в разі звернення за психологічною допомогою або під час психоемоційного напруження. Застосування сучасних технологій, таких як поліграф, може бути корисним для попередження правопорушень та забезпечення дисципліни.

Сьогодні триває пошук ефективних стратегій та політик, спрямованих на запобігання правопорушенням і забезпечення дисципліни у військових структурах з метою забезпечення мирного та стабільного світу.

Список використаних джерел:

1. Актуальні проблеми протидії злочинності та корупції: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 17 лютого 2023 р.). Харків: Юрайт, 2023. 379 с. URL: https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2023/03_17.02.23.pdf (дата звернення: 01.10.2024).

2. Дмитренко Н. А. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинності у Збройних силах України. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Херсонський державний університет, Херсон; Одеський державний університет внутрішніх справ, Одеса, 2020. 235 с.

URL: https://oduvs.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/Disertatsiya_Dmitrenko-20.07.pdf (дата звернення: : 01.10.2024).

3. Богатирьов І. Г. Злочинність в Україні: ціна та соціальні наслідки. Публічне право. 2014. № 4. С. 114–120. URL: file:///C:/Users/%D0%9F%D0%9A/Downloads/pp_2017_4_17.pdf (дата звернення: 01.10.2024).

4. Сарнавський О. Криміналізація суспільно небезпечних діянь у військовій сфері. Вісник Національної академії прокуратури України. 2015. № 2 (10). С. 71–75. URL: file:///C:/Users/%D0%9F%D0%9A/Downloads/Vnapu_2015_2_12.pdf (дата звернення: 01.10.2024).

КОБЗАР Олександр Федорович
начальник факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України,
доктор юридичних наук, професор

ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ.

На сучасному етапі становлення правової системи українського суспільства актуалізуються проблеми, пов’язані з забезпеченням реалізації правоохоронними органами своїх повноважень. Адже оскільки саме це питання в умовах функціонування правового режиму воєнного стану в Україні та триваючої збройної агресії росії проти територіальної цілісності та державного суверенітету України є пріоритетним.

Забезпечення реалізації правоохоронними органами своїх повноважень, особливо в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні, є надзвичайно важливим не лише в контексті локального забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина на території та за межами України, а й у контексті дотримання сталої демократичної політики та принципів правової державності, що є основоположними, навіть в умовах активних бойових дій. [1, С.79]

Слід зазначити, що правоохоронна діяльність одна з важливих форм діяльності держави, що реалізується через уповноважені нею органи державної влади. Досліджувана діяльність, насамперед, направлена на збереження законності у суспільстві, додержання правопорядку та захист конституційних прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина в Україні. Правоохоронна діяльність являє собою зумовлений потребами людини особливий вид соціальної діяльності, яка визначена нормами права та об'єктивною необхідністю впливу на суспільні відносини. Вона знаходить своє практичне втілення в процесі функціонування правоохоронних органів, які повинні попереджувати, запобігати правопорушенням і застосовувати державний примус або громадський вплив на осіб, які порушили встановлений законом порядок в суспільстві.

Сутність правоохоронної діяльності також визначається її метою, яка полягає в охороні прав і свобод людини та громадянина, публічного порядку та безпеки, відновленні та забезпеченні правопорядку. Ця мета досягається при реалізації завдань і функцій, що покладаються суспільством і державою на відповідні суб’єкти. А особливого значення досягнення мети правоохоронної діяльності набуває в умовах повномасштабної збройної агресії росії проти України.

До основних завдань правоохоронної діяльності слід віднести наступні: профілактика, попередження, запобігання, виявлення та розслідування

правопорушень; здійснення оперативно-розшукової діяльності; здійснення заходів із забезпечення процесуальної діяльності; забезпечення відновлення порушених і дотримання прав і свобод людини; нагляд за процесом правозастосування; виконання рішень, передбачених законом; відновлення та забезпечення правопорядку на деокупованих територіях; забезпечення правових режимів, і режиму воєнного стану зокрема.

Узагальнюючи підходи до визначення правоохоронної діяльності, можна сказати, вона являє собою зумовлений потребами людини особливий вид соціальної діяльності держави, що встановлена нормативно-правовими актами, визначена об'єктивною необхідністю впливу на суспільні відносини та знаходить своє практичне втілення в процесі функціонування правоохоронних органів, які повинні попереджувати, запобігати правопорушенням і застосовувати державний примус або громадський вплив на осіб, які порушили встановлений законом порядок в суспільстві.[2, с.14]

Реалізація військовими формуваннями та правоохоронними органами своїх повноважень в умовах дії правового режиму воєнного стану має певні особливості, що полягають у потребі визначення сталих і співмірних пріоритетів захисту прав і свобод людини і громадянина як члена соціуму та індивіда, а також збереженні державного суверенітету та територіальної цілісності в масштабі держави.

З огляду на сутність правоохоронної функції держави, механізму та змісту правового режиму воєнного стану, його тісного взаємного взаємозв'язку з правоохороною, основними аспектами напрямками реалізації правоохоронними органами своїх повноважень в умовах дії правового режиму воєнного стану, можуть бути такі як: участь у заходах пов'язаних із відсіччю збройної агресії росії проти України; відновлення та забезпчення правопорядку на деокупованих територіях; забезпечення попередження повторної окупації деокупованих територій; забезпечення відселення місцевих жителів з метою збереження людського життя; використання основних механізмів і суб'єктів правоохоронної діяльності для забезпечення дотримання непорушних і тих, що не можуть бути обмежені прав і свобод людини і громадянина як на території всієї держави так і, в першу чергу на деокупованих територіях; забезпечення реалізації державних програм і стратегій, що спрямовані на вдосконалення й підвищення рівня розуміння населенням потенційних і реальних загроз окупації їх місць постійного проживання; розробка та запровадження моделей захисту об'єктів критичної інфраструктури; забезпечення виконання загальнонаціональних стратегій, особливо тих які визначають функціонування складових сектору безпеки і оборони; забезпечення підготовки та реалізації населенням різних форм національного спротиву.

В контексті реалізації правоохоронними органами своїх повноважень, на нашу думку, слід розглянути підхід щодо формування окремої підсистеми права – права державної безпеки, як складової права національної безпеки. В даному

випадку, право державної безпеки слід розглядати як міжгалузеве системне утворення, що має свої групи норм права, правові режими, методи, засоби та прийоми правового впливу, коло суб'єктів, внутрішньогалузеві зв'язки, джерела тощо.

Правоохоронна діяльність доповнює інші сфери державного впливу. Пріоритетним змістом правоохоронної діяльності є встановлення і контроль за додержанням правопорядку та вжиття превентивних заходів для зниження показників злочинності, а також вона направлена на задоволення потреб суспільства, які полягають у дотриманні законності та правовій охороні суспільних відносин. Однак, в силу спеціальних правових режимів (особливий період, воєнний стан) правоохоронна діяльність може бути спрямована на виконання інших, не притаманних їй, завдань. При цьому, такий вид державної діяльності повинен базуватись на фундаментальних принципах правої держави, а саме: принципах законності, гуманізму, верховенства права, забезпечення прав і свобод людини тощо.

Список використаних джерел:

1. Кобзар О.Ф., Романов М.Ю. Особливості реалізації правоохоронної функції держави в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні. Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України. Київ: КІ НГУ №2 2023 С. 79-87.
2. Кобзар О.Ф. Правоохоронна діяльність: теоретико-правовий аналіз. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. № 3. 2017. С. 7-14.
3. Бистрик Г. Правоохоронна діяльність у контексті вдосконалення правових форм діяльності держави. Юридична Україна. 2010. № 2. С. 20–27.
4. Фатхутдінов В. Г. Правоохоронна діяльність: природа, сутність, гуманізм (теоретико-правові та методологічні аспекти) : автореф. дис. … канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / В. Г. Фатхутдінов. К., 2006. С.9.
5. Дубінчак В. М. Правоохоронна діяльність: сутність, суб'єкти, засоби забезпечення (теоретико-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / В. М. Дубінчак. К., 2010. 20 с.
6. Drozd, O., Kobzar , O., Romanov, M., Hryhorii , D., & Pohoretskyi, M. (2022). Aspects of implementation of the law enforcement function of the state under the legal regime of martial law in Ukraine: Aspectos de la implementación de la función de aplicación de la ley del Estado bajo las condiciones del régimen legal de la ley marcial en Ucrania. Cuestiones Políticas, 40(75), P. 569-580.

КОВАЛЬОВА Тетяна Іванівна
старший викладач кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки
Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат юридичних наук

ВІЙСЬКОВА ЗЛОЧИННІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЯК ЗАГРОЗА ДЕРЖАВНІЙ ТА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ

Військова злочинність під час воєнного стану становить серйозну загрозу для державної та національної безпеки. Ця проблема набуває особливої актуальності в умовах збройних конфліктів та надзвичайних ситуацій, коли військові структури мають відігравати ключову роль у забезпеченні безпеки і порядку.

Військова злочинність охоплює будь-які протиправні дії, що здійснюються військовослужбовцями під час виконання службових обов'язків. Це можуть бути злочини проти військової служби (дезертирство, непокора), проти цивільного населення (насильство, мародерство), а також економічні злочини (корупція, незаконна торгівля зброєю). Військова злочинність є особливо небезпечною в умовах воєнного стану, коли країна перебуває у стані підвищеної вразливості.

Військова злочинність в умовах воєнного стану спричинена рядом факторів, які взаємодіють та підсилюють однин одного.

Військові операції та бойові дії створюють надзвичайно стресові умови для військовослужбовців. Вплив бойових дій призводить до посттравматичного стресового розладу (ПТСР), депресії та інших психічних розладів, що підвищує ризик агресивної поведінки та інших злочинних дій (психологічний стрес і травми). Часто спостерігається зниження рівня дисципліни серед військовослужбовців. Це може бути наслідком недостатнього контролю, втрати командування, або певного хаосу, що супроводжує бойові дії. Низький рівень дисципліни може призвести до мародерства, насильства проти цивільного населення та інших злочинів. Правові інститути ослаблені або не функціонують належним чином. Це створює умови безкарності, коли військовослужбовці відчувають, що їхні дії не будуть піддані належному розслідуванню або покаранню.

Соціально-економічні труднощі, такі як бідність, безробіття та нестача ресурсів також сприяють зростанню злочинності. Військовослужбовці, які стикаються з фінансовими проблемами або недостатнім забезпеченням, можуть займатися протиправною діяльністю, щоб вижити або поліпшити свої умови. Звичайно, корупція в армії та зловживання владою з боку військового керівництва також можуть сприяти зростанню злочинності. В умовах війни

контроль за корупційними діями недостатній, що призводить до збільшення випадків незаконного продажу зброї, хабарництва, присвоєння ресурсів, та інших корупційних злочинів

Військова злочинність має безпосередній вплив на різні аспекти безпеки. Випадки військової злочинності підривають довіру населення до армії та інших військових інституцій, що знижує підтримку військових дій та мобілізацію ресурсів. Злочинна діяльність всередині військових структур порушує дисципліну, координацію та бойову готовність підрозділів, що негативно впливає на результати військових операцій.

Таке злочинне явище, як зрада та шпигунство, створює ризики для витоку конфіденційної інформації та проникнення ворожих агентів у військові структури. Це має катастрофічні наслідки для обороноздатності країни. Зрада може призвести до передачі критично важливих військових секретів ворогу, що може включати плани операцій, розташування військових об'єктів, інформацію про озброєння та технології. Витік розвідувальної інформації може загрожувати життю агентів, дестабілізувати операції та розкрити стратегії.

Ворожі агенти, проникнувши у військові структури, саботують операції, здійснюють диверсії та збирають додаткову інформацію для подальших атак. Це підриває морально-психологічний стан військовослужбовців, поширює дезінформацію та провокує внутрішні конфлікти. Витоки інформації знижують рівень довіри та підтримки з боку міжнародних партнерів, що впливає на військову допомогу та співпрацю.

Для ефективної протидії військовій злочинності необхідно впровадити комплекс таких заходів, як: посилення контролю та наглядом за діяльністю військовослужбовців; проведення регулярних перевірок та розслідування протиправних дій в найкоротші терміни; створення спеціалізованих відділів внутрішніх розслідувань для оперативного розгляду випадків протиправних дій і порушень дисципліни. Крім того, командири на всіх рівнях повинні здійснювати постійний нагляд за поведінкою та діяльністю підлеглих.

Співпраця з міжнародними організаціями та іншими країнами є важливим елементом у боротьбі з військовою злочинністю. Таке співробітництво дозволяє обмінюватися досвідом, отримувати необхідну допомогу та забезпечувати координацію зусиль на міжнародному рівні. Участь у міжнародних конференціях, семінарах та форумах, присвячених питанням військової безпеки та протидії військовій злочинності, дозволяє обмінюватися досвідом та найкращими практиками з фахівцями з різних країн. Вивчення міжнародних дослідницьких проєктів, спрямованих на вивчення причин та наслідків військової злочинності, дозволить здійснити розробку нових методів запобігання військовій злочинності. Співпраця у сфері екстрадиції військових злочинців, дозволить притягати до відповідальності осіб, які переховуються в інших країнах.

Україна має ряд міжнародних договорів та угод, що передбачають взаємну правову допомогу у розслідуванні та переслідуванні військових злочинців. Наприклад: Договір між Україною та США про взаємну правову допомогу у кримінальних справах, який укладений 22 липня 1998 року, ратифікований 10 лютого 2000 року, і набув чинності 27 лютого 2001 року [1]. Ця угода забезпечує обмін інформацією та правову допомогу між країнами для розслідування та переслідування злочинів, включаючи військові злочини. Договір між Україною та Китайською Народною Республікою про екстрадицію, укладений 10 грудня 1998 року, ратифікований 21 жовтня 1999 року, і набув чинності 13 липня 2000 року [2]. Цей договір регулює питання видачі осіб, що обвинувачуються або засуджені за злочини, включаючи військові злочини, між двома країнами. Договір між Україною та В'єтнамом про правову допомогу у цивільних та кримінальних справах, укладений 6 квітня 2000 року, ратифікований 2 листопада 2000 року, і набув чинності 18 серпня 2002 року [3]. Цей договір передбачає надання правової допомоги у кримінальних справах, включаючи питання військових злочинів. Договір між Україною та Канадою про взаємодопомогу у кримінальних справах, укладений 23 вересня 1996 року, ратифікований 17 грудня 1997 року, і набув чинності 1 березня 1999 року [4]. Ця угода також сприяє співпраці у розслідуванні та переслідуванні військових злочинів.

Зазначені угоди є частиною ширшої системи міжнародного співробітництва, яка включає обмін інформацією, видачу підозрюваних і засуджених осіб, а також інші форми правової допомоги. Це дозволяє Україні ефективніше боротися з військовими злочинами, забезпечуючи справедливість та верховенство права на міжнародному рівні.

Отже, військова злочинність в умовах воєнного стану є багатофакторним явищем, яке вимагає комплексного підходу для запобігання та протидії військовій злочинності. Психологічна підтримка, суворий контроль дисципліни, належне правове забезпечення, соціально-економічна підтримка військовослужбовців, боротьба з корупцією та забезпечення належної підготовки військових кадрів є ключовими напрямками для мінімізації ризиків військової злочинності. Для ефективної протидії цій загрозі необхідно впровадити комплекс заходів, що включають поліпшення умов служби та міжнародне співробітництво. Тільки так можна забезпечити стабільність та безпеку держави в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Договір між Україною та Сполученими Штатами Америки про взаємну правову допомогу у кримінальних справах. Договір ратифіковано Законом № 1438-III (1438-14) від 10.02.2000.
URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_019#Text

2. Договір між Україною та Китайською Народною Республікою про екстрадицію. Договір ратифіковано Законом № 1184-XIV (1184-14) від 21.10.99. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156_026#Text
3. Договір між Україною і Соціалістичною Республікою В'єтнам про правову допомогу і правові відносини в цивільних і кримінальних справах. Договір ратифіковано Законом № 2080-III (2080-14) від 02.11.2000. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704_050#Text
4. Договір між Україною та Канадою про взаємодопомогу у кримінальних справах. Договір ратифіковано Законом № 740/97-ВР від 17.12.97. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_003#Text

КОЛОМІЄЦЬ Олександр Леонідович
офіцер відділення планування, організації та контролю освітнього процесу навчального відділу
Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат філософських наук

ОНТОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИНИКНЕННЯ ТЕРОРИЗМУ

З початку глобалізацій них процесів у Світі тероризм стає однією найбільш актуальних проблем з якими ми зіштовхуємось сьогодні. «Одна з основних цілей терористів – залякування, створення атмосфери страху, невпевненості, підрив стабільності міжнародних відносин» [1].

Онтологічні підвалини зародження тероризму досі недостатньо досліджені хоча багато науковців займаються етичною стороною цієї проблеми. Думки дослідників тероризму щодо моральних підвалин цього явища значно різняться. Серед сучасних світових дослідників варто відзначити наступних вчених як: І. Пріморац, П. Гілберт, В. Хелда, Т. Хондерич.

Пріморац визначає тероризм як: «…навмисне застосування насильства або загрози його застосування проти невинних людей з метою залякування всіх інших до того, як вони почнуть діяти певним чином» [2].

Гілберт розмірковує, чи необхідно знищувати самі терористичні організації, чи достатньо зруйнувати їхні соціальні зв’язки. Це питання він залишає відкритим. Висновком дослідника є ідея загального суспільного блага, яке має примирити всі сторони [3].

Хелд вважає, що якщо певні війни можуть бути виправдані, то й деякі форми тероризму також можуть мати виправдання. Дослідниця пропонує протидіяти потенційному тероризму за допомогою «етики турботи», яка передбачає моральну відповідальність більш розвиненого суб'єкта за менш розвиненого [4]. У цьому контексті М. Сточетті зазначає: «Етика турботи не прагне заперечити або звести на нівець зловживання владою через «баланс сил», а радше, має на увазі розподіл влади, у якому той, хто турбується, є домінантом, але їх стосунки з тим про кого турбуються, повинні бути принципово як максимально повними» [5].

Хондерич розглядає у тероризму намагаючись відмежуватись від існуючих у суспільстві стереотипів. Вчений доводить ідею, що основою соціальних стосунків має бути «принцип Людяності» [6], який закликає до раціональних рішень, а не емоційних реакцій. Він зазначає, що «… ми повинні робити дійсно раціональні кроки, а не вдавати, що можемо позбавити людей від поганого життя і вберегти їх від розчарувань, поневірянь, страждань» [6].

Онтологічною основою тероризму є діалектичне поєднання фанатичної впевненості та жаху. Фанатична впевненість заснована на безсумнівності яка руйнує будь-які перешкоди. На відміну від філософської віри, що передбачає сумнів і толерантність, впевненість не допускає альтернативної думки.

Основними відмінностями між впевненістю та вірою є:

1. відсутність сумнівів і відповідно чіткість дій;
2. перехід від теоретичних роздумів до практичної реалізації ідеї в реальному світі;
3. завершеність і замкнутість світогляду, що веде до стагнації та припинення саморозвитку.

З нашої точки зору, є певні паралелі між фанатизмом терориста і фанатизмом футбольного фаната. Обидві ці категорії людей впевнені у перевазі своїх ідей та символів над іншими, а свою енергію черпають із ненависті до тих, хто відрізняється від них. Однак є кілька відмінностей між проявами фанатизму у спортивних фанатів і терористів:

1. у футбольних фанатів впевненість і ненависть проявляються через спонтанні акти агресії.
2. у терористів це виявляється через залякування до стану жаху тих, кого вони вважають своїми противниками. Їхня агресія спрямована саме на створення страху.

У діях терориста обов'язково присутні і агресія, і залякування, бо вони взаємопов'язані. Кінцева мета терориста – змусити «чужих» підкорятися через страх. Для футбольного фаната мета агресії полягає у знятті емоційної напруги через агресивні дії.

Ці приклади допомагають зрозуміти різницю між спонтанною агресією і панікою. Агресія для фаната чи релігійного фанатика є природним станом і результатом їхнього світогляду. Вона може виявлятися зовнішньо, коли футбольні фанати руйнують все довкола, або внутрішньо, як, наприклад, самокатування в релігіях. У терористів, натомість, паніка є штучно створеним інструментом для досягнення своїх цілей. Тероризм може бути емоційно неконтрольованим, але водночас і раціональним, логічним.

Аналізуючи екзистенціальний портрет терориста з позицій метаантропології, можна стверджувати що він відноситься до категорії людей, граничного буття [7]. Методи, які використовують терористи, схожі з поведінкою членів радикальних угруповань і релігійних сект, що можна вважати проявами фанатизму. Психологічно терористи нагадують солдатів на війні, які впевнені, що мають боротися до останнього. Їхнє входження в цей граничний стан відбувається через так званий «екзистенціальний стрибок» [8], коли людина обмежує своє існування ситуацією агресивного протистояння між своїми культурними цінностями і цінностями чужої культури, які їй загрожують.

Тероризм можна розглядати як найрадикальніший спосіб, за допомогою якого фанатики втілюють свої ідеї та цінності на практиці. Цікаво, що терористи

обирають жах своєю головною зброєю, що може свідчити про те, що вони втратили віру в можливість досягти істини та справедливості іншим шляхом. Тому в основі тероризму лежить зневіра. Це означає, що віруючі та терористи або фанатики є антагоністами не лише в контексті їх ставлення до духовного, але й у сутнісному сенсі стосовно протиставлення віри та безвір'я.

Список використаних джерел:

1. Велика Українська Енциклопедія.
URL:https://vue.gov.ua/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC, (дата звернення: 13.10.2024).
2. Primoratz I. Terrorism: A Philosophical Investigation.
URL:https://www.academia.edu/25884670/Terrorism_A_Philosophical_Investigation_by_Igor_Primoratz, (дата звернення 13.10.2024).
3. Gilbert P. Terrorism, Security and Nationality. An Introductory Study in Applied Political Philosophy.
URL:https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203004463/terrorism-security-nationality-paul-gilbert?context=ubx&refId=49438924-24c2-4e08-be7e-d2cd0b3f0e19, (дата звернення: 13.10.2024).
4. Held V. How Terrorism Is Wrong. Morality and Political Violence
URL:https://voidnetwork.gr/wp-content/uploads/2016/09/How-Terrorism-Is-Wrong-Morality-and-Political-Violence-by-Virginia-Held.pdf, (дата звернення: 13.10.2024).
5. Stocchetti M. Book review: Virginia Held How Terrorism Is Wrong: Morality and Political Violence
URL:file:///C:/Users/Dell/Downloads/stocchetti-2009-book-review-virginia-held-how-terrorism-is-wrong-morality-and-political-violence-new-york-oxford.pdf, (дата звернення: 13.10.2024).
6. Honderich T., Aaronovitch D. A look by honderich at their don't get me started television programmes, the real friends of terror and no excuses for terror.
URL:https://www.ucl.ac.uk/~uctytho/TvHonderichAaronovitchLookTranscripts.html., (дата звернення: 13.10.2024).
7. Философская антропология: словарь / под ред. Н. Хамитова. К.: КНТ, 2011. 472 с.
8. Kierkegaard S. Frygt og Bæven. Dialektisk Lyrik af Johannes de Silentio.
URL:https://tekster.kb.dk/text/sks-fb-txt-root, (дата звернення: 13.10.2024).

КОЛОМІЙЦЕВ Олександр Вікторович
науковий співробітник
Національної академії Національної гвардії України
кандидат технічних наук

ПАТРОНИ ДЛЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ СТРІЛЬБИ ГОТОВИМИ УРАЖАЮЧИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ ТА ОСКОЛКАМИ

Дослідження ефективності осколкової дії бойових припасів по різним видам цілей потребує проведення значної кількості експериментальних досліджень та натурних випробувань. Особливе значення це має для визначення спроможності ураження особового складу супротивника тим чи іншим зразком боєприпасу як при наявності у нього засобів індивідуального захисту так і без них. Ураження цілей відбувається за рахунок влучання високошвидкісних готових уражаючих елементів, напівготових уражаючих елементів, осколків природного дроблення та ударних ядер. Для гарантованого ураження біологічних цілей особливе значення має вилична їх кінетичної енергії, а також форма, розміри, маса і положення у момент влучання.

Дослідження особливостей механізму формування тілесних ушкоджень, завданих у результаті влучання у тіло людини високошвидкісних ГУЕ або ОПД потребує введення їх у вільний політ із високою надзвуковою швидкістю, оскільки їх початкова швидкість у результаті вибуху заряду вибухової речовини може досягати 1000…2000 м/с і більші. Окрім того, для отримання достовірних результатів досліджень наслідків влучань необхідно визначити особливості механізму формування тілесного ушкодження, яке було спричинено виключно окремим ГУЕ або ОПД.

Досягнення означеного діапазону швидкостей можливе при підриві зарядів вибухової речовини із досліджуваними зразками ГУЕ або ОПД, але досягти їх окремих влучань у імітатор біологічних тканин тіло людини практично неможливо. Множина дія ГУЕ або ОПД нівелює результати експериментів, оскільки наслідки одночасних влучань перекриваються і не дають змоги визначити особливості формування тілесного ушкодження, а також визначити ступінь тяжкості і об’єм завданих ушкоджень.

При проведенні експериментальних досліджень у галузі ранової балістики та досліджень протиосколкової стійкості захисних структур засобів індивідуального захисту через значну різноманітність форм і розмірів осколків застосовують стандартні імітатори осколків FSP, введені стандартом НАТО STANAG 2920 і військовим стандартом США MIL-STD-662F. Розміри і форма імітаторів осколків описані у специфікаціях MIL-P-46593A та MIL-P-46593B [1 – 3].

Вимоги до форми імітаторів осколків, їх розмірів, твердості по Роквеллу, спосіб їх введення у політ за допомогою спеціальної балістичної установки суттєво ускладнюють на практиці визначення уражаючих властивостей і пробивної здатності досліджуваних ГУЕ або ОПД.

Певним рішенням цього питання є застосування патронів, споряджених ГУЕ або ОПД із використанням капсульованих гільз і порохових зарядів унітарних патронів до стрілецької зброї калібру 5,45 – 12,7 мм, а також металеві гільзи широко розповсюджених мисливських патронів від .410 калібру і до 12-го калібру. Це дозволяє провести експериментальні дослідження досить широкої номенклатури реальних зразків ГУЕ або ОПД із поперечним розміром від 5,0 мм і до 18,0 мм. Загальний вигляд зразків експериментальних патронів представлено на рис. 1.

Реалізація за допомогою 5,45 мм автомата АК-74М такого способу введення у політ ГУЕ циліндричної форми від протипіхотної осколкової міни «ОЗМ-72» масою 0,77 г і діаметром 5,0 мм дозволило досягти максимальних значень швидкостей в момент влучання у діапазоні 712,3…1082,0 м/с (див. рис. 2). При застосуванні для експериментальних пострілів сферичних уражаючих елементів діаметром 5 мм і масою 0,5 г контактна швидкість у момент влучання становила 817,2…869,2 м/с, що не є межою.

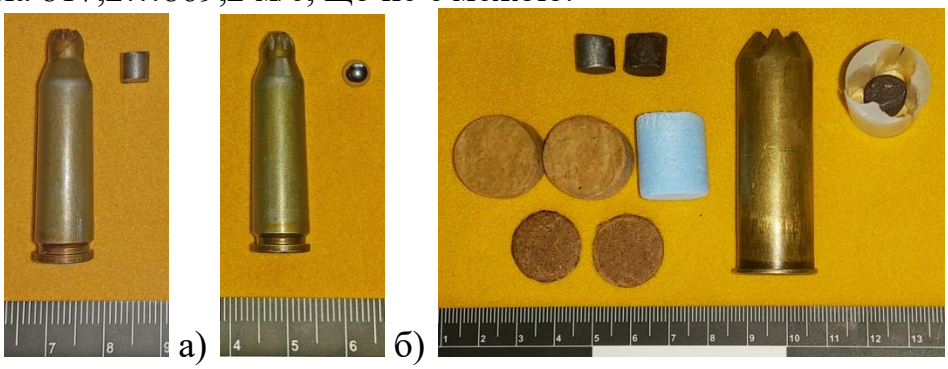

а) б) в)

Рис. 1 Загальний вигляд експериментальних патронів, споряджених готовим уражаючим елементом міни «ОЗМ-72» (поз. а) та металевим шариком діаметром 5,0 мм (поз. б), а також експериментальний патрон на основі гільзи 16-го калібру (поз. в)

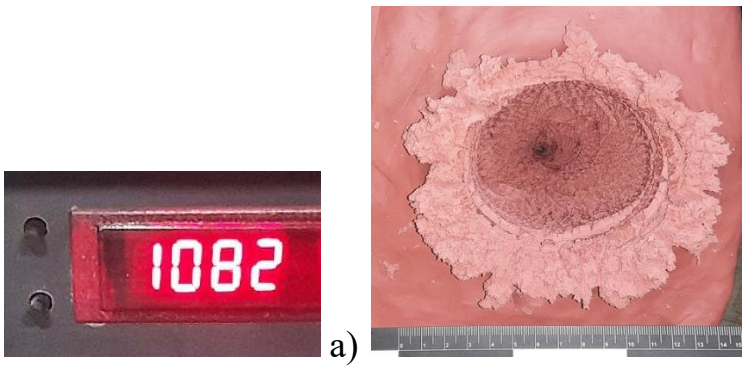

а) б)

в)

Рис. 2 Характер пошкодження балістичного пластиліну після влучання ГУЕ міни «ОЗМ-72» при контактній швидкості 1082,0 м/с (поз. а – показання вимірювально приладу; поз. б – вхідний отвір пошкодження; поз. в – повздовжній перетин пошкодження)

За допомогою металевих гільз мисливських патронів 16-го калібру стало можливим досягти контактних швидкостей у діапазоні до 400 м/с для уражаючих елементів циліндричної форми, якими споряджаються осколково-фугасні головні частини «9Н55» 122 мм некерованих реактивних снарядів «9М28Ф»(«9М28Ф-1»).

Перевагою такого способу введення у вільний політ досліджуваних зразків ГУЕ або ОПД є застосування широкої номенклатури нарізної та гладкоствольної вогнепальної зброї відповідного калібру, стан каналу ствола якої не має суттєвого значення, оскільки це дозволяє ввести у вільний політ досліджуваний об’єкт максимально близько до реальних умов його руху після підриву боєприпаса.

Окрім проведених досліджень по визначенню уражаючих властивостей зразків ГУЕ або ОПД, ними також можуть проводитися експериментальні стрільби по захисним елементам бронежилетів. Так при стрільбі із автомата АК-74М готовими уражаючими елементами від міни «ОЗМ-72» по керамічній бронеплиті були досягнуті швидкості 957,9…989,4 м/с. Внаслідок влучань готових уражаючих елементів масою 0,77 г окремі керамічні плитки були повністю зруйновані. Повного пробиття бронеплити не сталося, що свідчить про її високу стійкість і відповідні захисні можливості по відношенню до високошвидкісних осколків.

Іншим прикладом застосування експериментальних патронів і описаного способу введення у політ досліджуваних зразків ГУЕ або ОПД є визначення їх енергетичних характеристик, необхідних для ураження різних типів безпілотних літальних апаратів. У ході експериментів був використаний елемент конструкції БПЛА «Герань-2» («Shahed-136»). Елемент конструкції крила виготовлений із

композитного матеріалу загальною товщиною 12 мм. Стрільба здійснювалася з метою визначення величини кінетичної енергії, необхідної для гарантованого пробиття досліджуваного елемента конструкціхії. Результати стрільби представлено на рис. 3.

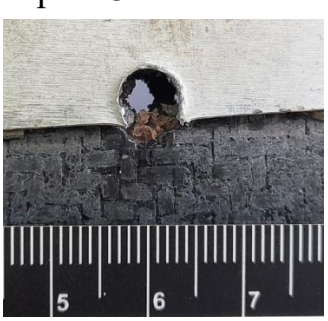
а)
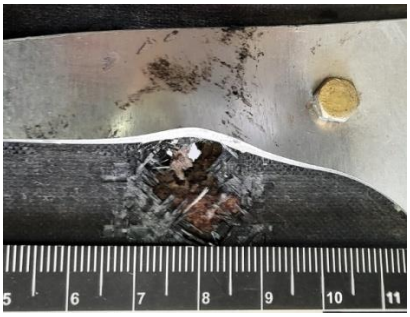
б)

в)

г)

Рис. 3. Загальний вигляд характеру вхідного (поз. а) та вихідного (поз. б) отворів після влучання циліндричного уражаючого елемента діаметром 5,0 мм і масою 0,77 г при контактній швидкості у момент влучання 1014,0 м/с (поз. в) та швидкістю після пробиття перешкоди 339,0 м/с (поз. г)

Проведений комплекс натурних випробувань із застосуванням для стрільби розроблених патронів дозволяє у найкоротші строки провести відповідні експериментальні дослідження у різних галузях. Реалізація програми досліджень не потребує значних матеріальних затрат, оскільки для цього використовуються широко розповсюджені матеріали, засоби та обладнання.

Список використаних джерел:

1. Lightweight ballistic composites. Military and law-enforcement applications. Edited by Ashok Bhatnagar. Second Edition. Woodhead Publishing Limited, 2016. – 483 p.

2. NATO, 2003. STANAG 2920 Edition 2: Ballistic Test Method For Personal Armour Materials and Combat Clothing. NATO Standardisation Agency, Brussels.

3. Department of Defense, 2006. MIL-P-46593B e Projectile, Calibers .22, .30, .50 and 20 mm Fragment-simulating. Department of Defense, Aberdeen Proving Ground, USA.

КОМІССАРОВА Наталя Олександрівна
Начальник кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки, Київський інститут Національної гвардії України
кандидат юридичних наук, доцент
КОМІССАРОВ Микола Леонідович
Начальник науково-організаційного відділу, Київський інститут Національної гвардії України
кандидат юридичних наук, доцент

ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОСУДДЯ

Війна росії проти України зумовила необхідність більш конкретного розуміння ознак складів воєнних злочинів. Очевидним є той факт, що теоретичне розуміння ознак тих чи інших складів злочинів може не давати відповіді на ті запитання, які виникають у практиці правозастосування. Прогалини у вивченні цієї проблеми проявляються саме через потреби практичного правозастосування наявних правових норм.

Воєнний злочин – це порушення міжнародного гуманітарного права або національного законодавства з боку військовослужбовця або іншої особи, яка бере участь у збройному конфлікті або залучена до військової діяльності, з метою завдання шкоди цивільному населенню, військовополоненим, об'єктам культурної спадщини тощо. Такі небезпечні дії є серйозними порушеннями міжнародного гуманітарного права, порушеннями законів, звичаїв війни, за вчинення яких передбачена кримінальна відповідальність фізичних осіб на національному та міжнародному рівнях. Вони є одним із видів міжнародних злочинів поряд із злочином агресії, злочинами проти людяності та геноцидом. Це є порушення заборон, що містяться як у договірному, так і у звичаєвому міжнародному гуманітарному праві [1]

До небезпечних, злочинних дій можуть відноситися вбивства, катування, насильство, сексуальні злочини, етнічну чистку, насильство проти дітей, примусове переміщення населення та інші злочини, що тягнуть за собою відповідальність за міжнародним правом. До особливостей воєнних злочинів доцільно відносити таке: особливу тяжкість та шкідливість не тільки для кожної людини та окремого суспільства й держави, а також усього людства в цілому; відсутність строку давності притягнення до кримінальної відповідальності, а задля їх доказування необхідною є належна фіксація; вчинення в умовах збройного конфлікту або військової діяльності, де зазвичай є велика кількість

жертв як серед військових, так і цивільного населення; порушення міжнародного гуманітарного права або національного законодавства, що регулює поведінку сторін у збройному конфлікті; вчинення з метою завдання шкоди цивільному населенню, військовополоненим, об'єктам культурної спадщини тощо; вчинення не тільки військовослужбовцями, але й іншими особами, які беруть участь у збройному конфлікті або залучені до нього [2]

Російська агресія проти України розпочалася ще у 2014 році та весь цей час супроводжувалася скоєнням численних і різноманітних злочинів, новий її етап, пов’язаний із широкомасштабним вторгненням армії рф в Україну у 2022-му, відрізняється вражаючими за масштабністю та жорстокістю воєнними злочинами, які вчиняють представники різноманітних збройних формувань держави-агресора. Склад злочину, передбачений ст. 438 КК України («Порушення законів та звичаїв війни», а саме «Жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням, вигнання цивільного населення для примусових робіт, розграбування національних цінностей на окупованій території, застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також віддання наказу про вчинення таких дій», сформульований законодавцем шляхом переліку форм його вчинення. Складність застосування цієї статті зумовлена тим, що звертатися вітчизняному правозастосувачу слід до положень міжнародних договорів, ратифікованих Верховною Радою України. Також, необхідно чітко розуміти коло тих міжнародних договорів, що стосуються регулювання означеної проблематики. Отже, ст.438 КК України потребує вичерпного наукового аналізу, насамперед для теоретичного обґрунтування того, які саме діяння становлять «інші порушення законів та звичаїв війни» [3]

При кваліфікації тих чи інших діянь мало встановити факт порушення певної норми міжнародного договору, необхідно довести, що це становить «серйозне» порушення законів і звичаїв війни і вважається злочином у міжнародному праві. У деяких випадках у тексті відповідного міжнародного договору міститься вказівка на те, які порушення його положень є «серйозними», в інших такі вказівки відсутні, а отже, «серйозні порушення» мають бути визначені шляхом тлумачення. А оскільки йдеться про необхідність тлумачення передусім норм міжнародного гуманітарного права, з огляду на вимогу «передбачуваності» такого тлумачення, воно має узгоджуватися з наявними у міжнародному праві підходами. І якщо кваліфікація певних порушень як «серйозних» може бути достатньо очевидною (наприклад, неправомірне убивство військовополоненого), то в інших, менш очевидних ситуаціях, це потребуватиме звернення до інших джерел тлумачення, включно з іншими (нератифікованими Україною) міжнародними договорами, міжнародним

звичаєвим правом, практикою міжнародних трибуналів, авторитетними науковими дослідженнями тощо [4]

Відсутність у ст. 438 КК України вичерпного переліку воєнних злочинів, як і чіткого визначення їх ознак, загалом не порушує положення ст. 7 Європейської конвенції з прав людини. Національні суди можуть визначати ознаки тих чи інших воєнних злочинів з урахуванням того, як вони розуміються в сучасному міжнародному праві. Судам необхідно не лише посилатися на порушені норми міжнародних договорів, ратифікованих Україною, але й конкретизувати суть порушення законів і звичаїв війни (зокрема із вказівкою на суб'єктивну сторону діяння тощо)[5]

Під час кваліфікації тих чи інших діянь як воєнного злочину необхідно довести, що вони становлять «серйозне» порушення законів і звичаїв війни та відповідно вважаються злочином у міжнародному праві. Римський статут Міжнародного кримінального суду може бути використаний судовою практикою як взірець широкого міжнародного консенсусу щодо розуміння поняття, переліку та ознак воєнних злочинів. Безпосередньо посилатися під час кримінально-правової кваліфікації діянь за ст. 438 КК України слід на ратифіковані Верховною Радою України міжнародні договори, як це випливає зі змісту вказаної статті кримінального закону [3]

У цьому контексті необхідно звернути увагу на положення Римського статуту Міжнародного кримінального суду, ст. 8 якого містить перелік з понад 50 воєнних злочинів, які можуть бути вчинені під час міжнародних і неміжнародних збройних конфліктів. Україна підписала цей Статут 20 січня 2000 року, однак не ратифікувала його. У зв'язку з цим положення Статуту не можуть утворювати самостійну нормативну основу для застосування ст. 438 КК України [3]

Питання воєнних злочинів все ще залишається актуальним, особливо для нашої держави. Вказані злочини, безумовно, слід вважати злочинами проти людства, адже вони відрізняються особливою жорстокістю та масовістю, а також носять виключно умисний характер, є серйозною загрозою для гуманітарної ситуації як у конкретній державі, так і у всьому світі взагалі.

Список використаних джерел:

1. Червякова О. В. Відповідальність за воєнні злочини: механізми та процеси відновлення суверенітету та безпеки України. Форум Права. 2020. 61(2). С. 150–162.

2. Медведєва, О. В. Психологічний зміст воєнних злочинів в Україні / Ольга Вікторівна Медведєва. Злочинність і протидія їй в умовах війни: глобальний, регіональний та національний виміри: зб. доп. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 12 квіт. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Кримінол. асоц. України, Наук. парк «Наука та безпека». Харків: ХНУВС, 2023. С. 155-157.

3. Орлов Ю. В. Злочини проти людяності в контексті збройного конфлікту в Україні: визначення, проблеми розмежування із суміжними складами злочинів. Право і безпека. 2023. № 1(88). С. 99-112. DOI : https://doi.org/10.32631/pb.2023.1.09.

4. Головюк І. В., Тетерятник Г. К. Контекстуальні елементи у провадженнях щодо воєнних злочинів: предмет доказування Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 6. С. 394–398.

5. Дуфенюк О. М. Розслідування воєнних злочинів: логістичні, криміналістичні та судово-медичні питання. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. Вип. № 4. С. 369–374.

КОНДРАТЮК-АНТОНОВА Тетяна Вячеславівна
професор кафедри соціально-гуманітарних та правового дисциплін факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат філософських наук, доцент

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ОСОБИСТІСНОГО ПРОСТОРУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

Актуальність теми даного дослідження у сучасних умовах обумовлена цілою низкою загроз, які постали перед військовослужбовцями сектору безпеки та оборони під час військової агресії на теренах нашої держави. Інформаційне протистояння та інформаційна протидія, зорієнтовані на поширення власних світоглядних позицій, способу життя, культури, розуміння минулого і сьогодення набирають нових обертів.

Проблема інформаційної безпеки особистості безпосередньо пов'язана з національною безпекою держави, з ефективним та сталим розвитком суспільства. Інформаційна безпека особистості – це готовність і здатність особистості зберігати цілісність і сталість світоглядних позицій, системи цінностей і ціннісних орієнтацій, переконань і життєвих стратегій в умовах інформаційно-пропагандистських та інформаційно-психологічних впливів на свідомість і психіку, цивілізаційної ідентифікації соціуму та особистості, соціокультурних трансформацій суспільства [3, с.56].

На рівні національного законодавства, в працях науковців (Т. Мужанової, В. Богуша, О. Юдіна, О. Дзьобаня, О. Данильяна, Є. Мануйлова, В. Ліпкана, П. Квіткіна, І. Дятлової, Л. Петрової та інших) існують різні визначення поняття інформаційної безпеки.

Інформаційна безпека – це стан захищеності особи, суспільства і держави від зовнішніх та внутрішніх небезпек і загроз, який базується на діяльності людей, суспільства, держави, світового співтовариства з виявлення (вивчення), попередження, послаблення, ліквідації і відбиття небезпек і загроз, здатних знищити їх, позбавити фундаментальних матеріальних і духовних цінностей, завдати неприйнятної шкоди, закрити шлях для прогресивного розвитку.

Інформаційна безпека особистісного простору передбачає стан захищеності життєво важливих інтересів особи, її свідомості від маніпулювання інформацією і дезінформування, інформаційніх впливів на підсвідомість і психіку індивіда, який виключає можливість заподіяння шкоди через неповноту, несвоєчасність і недостовірність інформації; здійснення негативного інформаційного впливу;

протиправного застосування інформаційних технологій; несанкціонованого розповсюдження і використання інформації, порушення конфіденційності та доступності. Ці фактори впливають на ступінь адекватності сприйняття суб'єктами навколишньої дійсності та обґрунтованість прийнятих рішень [4].

Особистість виступає носієм різноманітної інформації, витік якої за умов дестабілізації функціонування свідомості і психіки людини в результаті інформаційних та інформаційно-психологічних впливів у сучасних умовах справляє суттєвий вплив на стан національної безпеки і міжнародний авторитет держави, процеси суспільної життєдіяльності.

Інформаційна безпека особистісного простору передбачає такий стан людини, коли їй не може бути завдано істотної шкоди шляхом здійснення впливу на навколишній інформаційний простір.

Військовослужбовці сектору безпеки та оборони в першу чергу стають об'єктами інформаційно-пропагандистських та інформаційно-психологічних операцій противника, метою яких є вплив під час виконання службово-бойових завдань, дезінформація та дезорієнтація особистості. Акцент робиться на проблемах в соціально-економічному розвитку країни, процесах політичної і духовної сфер суспільної життєдіяльності, які використовуються для дискредитації внутрішньої та зовнішньої політики держави, національно-історичних цінностей і євроатлантичних прагнень українського народу.

В сучасних умовах зростає роль держави як суб'єкта інформаційної безпеки особистості. Існує безліч прикладів в історії, коли держава забезпечувала перекриття каналів впливу на свідомість і психіку особистості негативної та деструктивної інформації. Підвищення впливу держави як суб'єкта забезпечення інформаційної безпеки особистості завжди відбувалося під час ведення війн та у період холодної війни. Тому намагання держави обмежити і контролювати інформаційний та інформаційно-психологічний впливи на свідомість і психіку особистості в умовах сьогодення є досить своєчасними і актуальними.

До основних компонентів цієї діяльності можна віднести: захист національного інформаційного простору від розповсюдження спотвореної або забороненої для поширення законодавством країни інформаційної продукції; проведення активної та цілеспрямованої контрпропагандистської діяльності; нейтралізація можливих негативних і деструктивних наслідків інформаційних та інформаційно-психологічних впливів; формування інформаційної безпеки особистості [3, с.52].

Інформаційна безпека особистісного простору військовослужбовців в секторі безпеки та оборони є важливим чинником національної безпеки в умовах збереження власної ідентичності та української державності.

Список використаних джерел:

1. Золотар О. О. Інформаційна безпека людини: теорія і практика: монографія. Київ: Вид. дім «АртЕк», 2018. 446 с.

2. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навч. посіб. / за заг. ред. В. О. Жадька ; ред.-упоряд: О. І. Харитоненко, Ю. С. Полтавець. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. 356 с.

3. Квіткін П., Дятлова І., Петрова Л. (2021). Інформаційна безпека особистості: теоретико-методологічний аналіз. «Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія, 4(51). С.46-62. / URL / https://doi.org/10.21564/2663-5704.51.241998

4. Мужанова Т.М. Інформаційна безпека держави. Навчальний посібник. Київ, 2019. 131 с.

КРАВЧЕНКО Сергій Афанасійович
науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з питань підготовки військ Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат біологічних наук, науковий співробітник НДЛзПВ

ГЕНЕТИЧНІ МАРКЕРИ Y ХРОМОСОМИ В ПРАКТИЦІ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Відкриття гіперваріабельних VNTR- та STR-локусів ДНК стало одним із найважливіших наукових досягнень 80-х років в галузі популяційної генетики людини через величезну значимість їх застосування для вивчення біологічної історії, генетичної спорідненості чи диференціації популяцій та етнічних груп. Спираючись на численні популяційні дослідження дані локуси наразі рутино використовуються як генетичні маркери в практиці судово-медичної експертизи. Визначення ДНК-профілю за аутосомними STR-локусами стало «золотим стандартом» для індивідуальної ідентифікації особи та для визначення біологічної спорідненості близьких родичів (батьків, дітей, братів і сестер). Проте, встановити біологічну спорідненість за допомогою аутосомних STR-локусів для далеких родичів важко, а іноді взагалі неможливо через постійні рекомбінаційні події, які відбуваються у кожному поколінні і суттєво змінюють ДНК-профіль із збільшенням поколінь. Стандартний ДНК-аналіз з використанням аутосомних STR-локусів добре підходить для ідентифікації донора сліду з місця злочину, якщо ДНК-профіль цієї особи вже відомий – наявний в судово-медичних базах даних ДНК або співпав з підозрюваною особою. Очевидно, що у випадку абсолютно невідомих злочинців чи підозрюваних осіб проста алельна характеристика встановленого аутосомного STR-профілю є неінформативною. Іншими обмеженнями аутосомного профілювання є випадки, коли більш ніж одна особа залишила сліди на місці злочину (суміш зразків з декількох джерел), наприклад, у справах про сексуальне насильство.

У випадках, коли стандартний ДНК-аналіз є неінформативним, дослідження Y-хромосоми людини широко застосовується в криміналістичному аналізі ДНК. Специфічне успадкування по чоловічій лінії, відсутність рекомбінації та значна географічна диференціація роблять Y-хромосому людини однією з найбільш використовуваних систем для дослідження питань, пов'язаних з криміналістикою та молекулярною антропологією [1]. Дослідження гаплотипів, що складаються з поліморфізму коротких тандемних повторів Y-хромосоми (Y-STR) може (i) перевірити певну особу на причетність до злочину чи протиправної діяльності, (ii) визначити батьківську лінію чоловіків-злочинців,

(iii) диферинціювати декількох чоловіків, які залишили сліди, і (iv) надати слідчі зачіпки для пошуку невідомих чоловіків-злочинців. Окрім того, Y-STR аналіз застосовується в дослідженнях батьківської спорідненості, а також в особливих випадках ідентифікації зниклих безвісти і жертв катастроф за участю чоловіків. Поліморфізм Y-хромосоми застосовується для встановлення біогеографічного походження батька слідів невідомого донора або зниклих безвісти осіб [2]. У зв'язку з військовими діями в Україні в тисячі разів зросла кількість фактів безвісного зникнення, невпізнаних трупів, виявлення тіл невстановлених осіб; виявлення фрагментів, обгорілих тіл людей. Така колосальна потреба у встановленні осіб жертв війни - найбільший виклик для сучасної ДНК-ідентифікації. З огляду на це, проведення аналізу STR-локусів Y-хромосоми для вирішення піднятих питань є вкрай актуальним і в багатьох випадках безальтернативним.

Починаючи з 1992 року, коли було опубліковано перший поліморфний STR-локус, виявлений на Y-хромосомі, його одразу ж почали застосовувати в судово-медичній практиці. Згодом було розроблено все більше і більше Y-STR маркерів які наразі входять до різних комерційних наборів. Завдяки високому різноманіттю гаплотипів ці набори дозволяють характеризувати батьківську лінію з високим ступенем достовірності. Для оцінки ймовірності збігу на основі Y-STR потрібні дані по частотам гаплотипів. Оскільки гаплотипи Y-STR набагато більш мінливі, ніж аутосомні STR-локуси, бази даних Y-STR-гаплотипів повинні бути на порядок більшими, ніж бази даних аутосомних STR-алелів, щоб забезпечити надійні оцінки частот. Найбільш широко використовуваною базою даних Y-STR гаплотипів є YHRD (https://yhrd.org), яка на даний час (жовтень 2024 р., версія 69) включає 349 750 Y-STR гаплотипів. Слід зазначити, що в Інституті молекулярної біології і генетики НАН України (ІМБГ) було проведено молекулярно-генетичний аналіз Y-STR гаплотипів серед населення деяких регіональних популяцій України, і отримані частоти Y-STR гаплотипів було внесено в базу YHRD (https://yhrd.org/details/national_database/372-Ukraine).

Короткі тандемні повтори Y-хромосоми (Y-STR), які зазвичай використовуються в судово-медичних дослідженнях, мають середню частоту мутацій (~ 10-3), що робить їх ідеальним інструментом для дослідження чоловічих родоводів, але вони не здатні диференціювати членів однієї батьківської лінії (дід, батько, син, онук). Нещодавно були виявлені нові Y-STR маркери, названі швидко мутуючими Y-STR (RM Y-STR), зі швидкістю мутацій понад 1×10-2 на локус за покоління. Швидко мутуючі RM Y-STRs були введені в криміналістику з метою підвищення диференціації Y-хромосомних профілів навіть у випадку близьких родичів. В рамках міжнародного проєкту по вивченню швидко мутуючих RM Y-STR, в якому також приймали участь дослідники з ІМБГ, було досліджено 14644 споріднених і неспоріднених індивідів чоловічої статі з 111 популяцій по всьому світу [3], слід зазначити, що 12272 неспоріднених

чоловіків мали унікальні гаплотипи (різноманіття >99%), а загальна диференціація осіб чоловічої статі була підвищена на 23,5%. Всі (RM) Y-STR генотипи, визначені серед індивідів, які репрезентували українську популяцію, виявилися унікальними. Дані дослідження продемонстрували практичну цінність RM Y-STRs для ідентифікації неспоріднених і споріднених чоловіків. [4]

Варто зазначити, що поліморфізми Y-хромосоми є цінним інструментом для отримання інформації про біогеографічне походження предків людини по батьківській лінії, така інформація може спрямувати розслідування на пошук невідомих злочинців, а також може бути корисною у справах про зниклих безвісти осіб. Дані про біогеографічне походження разом із прогнозуванням зовнішніх видимих ознак людини (колір очей, волосся, шкіри) є компонентом судово-медичного фенотипування ДНК, яке реалізується, зокрема, завдяки дослідженню однонуклеотидних поліморфізмів Y хромосоми (Y-SNP) [5]. Генотипувння великої кількості Y-SNP відбувається з використанням технологій масово-паралельного секвенування (MPS), які є досить коштовними і наразі в Україні рутино не застосовуються.

В підсумку можна зазначити, що поліморфні локуси Y хромосоми, такі як Y-STR, RM Y-STR, Y-SNP є вагомим і незамінним інструментом судової молекулярно-генетичної експертизи.

Список використаних джерел:

1) Jobling MA, et al. The Y chromosome in forensic analysis and paternity testing. Int J Legal Med. (1997); 110: 118–124. PMID: 9228562.

2) Manfred Kayser. Forensic use of Y-chromosome DNA: a general overview. (2017);136(5):621-635. doi: 10.1007/s00439-017-1776-9.

3) BallantyneKN, et al. Toward male individualization with rapidly mutating Y-chromosomal short tandem repeats. (2014); 35(8):1021-32. doi: 10.1002/humu.22599.

4) Franz Neuhubera et al. Improving the differentiation of closely related males by RMplex analysis of 30 Y-STRs with high mutation rates. (2022):58:102682. doi: 10.1016/j.fsigen.2022.102682.

5) Schneider, P.M. et al; The Use of Forensic DNA Phenotyping in Predicting Appearance and Biogeographic Ancestry. Dtsch. Arztebl. Int. (2019), 51–52, 873–880. doi: 10.3238/arztebl.2019.0873.

КРИВОРУЧКО Віталій Олександрович
начальник курсу №2 факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

РІВНІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ, КОНВОЮВАННЯ, ЕКСТРАДИЦІЇ ТА ОХОРОНИ ПІДСУДНИХ

Відповідно до Закону України «Про Національну гвардію України» до основних функцій Національної гвардії України (НГУ) відноситься: охорона громадської безпеки і порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян; участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадської безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян; участь у припиненні групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань.

Військові частини (підрозділи) НГУ, що виконують завдання з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, під час дії воєнного стану залишаються у підпорядкуванні Міністерства ВСУ. Порядок організації виконання зазначених завдань, у тому числі порядок взяття та зняття з обслуговування НГУ судів, організації військових і спеціальних перевезень затверджуються Міністром ВСУ відображений в наказах Про затвердження Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів та Про затвердження Положення з організації конвоювання військовими частинами (підрозділами) НГУ.

Військові частини (підрозділи) НГУ, що виконують завдання з охорони громадської безпеки у своїй діяльності керуються Інструкцією про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) НГУ.

Такі військові частини НГУ поділяються за призначенням з конвоювання, з охорони громадського порядку. Проте багато військових частин є змішаними, які містять у собі підрозділи як і з конвоювання так і з охорони громадського порядку.

На основі аналізу наукової літератури щодо уточненого змісту поняття «готовність майбутніх офіцерів НГУ до виконання службових завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних в процесі професійної підготовки» та визначених компонентів структури готовності нами схарактеризовано рівні такої готовності (високий, середній, низький). Тобто готовність майбутніх офіцерів НГУ до виконання службових

завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних в процесі професійної підготовки вимірюється за порядковою шкалою.

Високий рівень. Курсант усвідомлює потреби у здійсненні службової діяльності, йому притаманне ціннісне ставлення до неї. Ступінь оволодіння знаннями за освітньо-професійною програмою високий, курсант уміє використовувати набуті знання у службовій діяльності. Здатний до самооцінювання та рефлексії, адекватно оцінює свої якості, необхідні для здійснення службової діяльності, здатний до рефлексії результатів своєї діяльності.

Середній рівень. Курсант не усвідомлює потреби у здійсненні службової діяльності, проте цінує таку діяльність і сумнівається щодо своїх намірів проходити військову службу на посадах офіцерів. Ступінь оволодіння знаннями за освітньо-професійною програмою середній, ті знання, які засвоїв, курсант уміє використовувати у службовій діяльності. Здатність до самооцінювання та рефлексії невисока, адекватно оцінює свої якості, необхідні для здійснення службової діяльності, знає свої слабкі сторони і прагне до самовдосконалення, саморозвитку, здатність до рефлексії результатів своєї діяльності є слабкою.

Низький рівень. Курсант не усвідомлює потреби у здійсненні службової діяльності, не цінує таку діяльність і не має намірів проходити військову службу на посадах офіцерів. Ступінь оволодіння знаннями за освітньо-професійною програмою низький, курсант не вміє використовувати набуті знання у службовій діяльності. Не здатний до самооцінювання та рефлексії, неадекватно оцінює свої якості, необхідні для здійснення службової діяльності, не здатний до рефлексії результатів своєї діяльності.

За результатами проведеного дослідження схарактеризовано рівні готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних, а саме: високий, середній та низький.

Подальші дослідження будуть присвячені: моделюванню процесу професійної підготовки, що передбачає формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних з урахуванням виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов; експериментальній перевірці ефективність педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних.

Список використаних джерел:

1. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 № 876-VI. URL: http://surl.li/uiclg (дата звернення: 01.10.2024).

2. Про затвердження Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів : наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державна судова адміністрація України, Генеральна прокуратура України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68. URL: http://surl.li/uicov (дата звернення: 01.10.2024).

3. Про затвердження Положення з організації конвоювання військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 24.12.2019 № 1090. URL: http://surl.li/umflw (дата звернення: 01.10.2024).

4. Про затвердження Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 24.12.2019 № 1089. URL: http://surl.li/lbtjfp (дата звернення: 01.10.2024).

5. Желаго А. М. Обґрунтування періодів і фаз професійного становлення командира підрозділу з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних на стадії самостійної професійної діяльності. Вісник Національного університету оборони України. 2010. Вип. 6. С. 81–86.

6. Криворучко В. Сутність і структура готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань з охорони громадської безпеки та порядку. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки. 2023. № 3. С. 168–182.

7. Медвідь М., Криворучко В. Удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів військових частин (підрозділів) з охорони громадського порядку Національної гвардії України. Молодь і ринок. 2023. № 1. С. 64–69.

8. Медвідь М. М., Мартинюк А. В., Медвідь Ю. І., Криворучко В. О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2024. Вип. 100. С. 64–69.

КОРОП Сергій Вікторович
слухач магістратури
Національного університету оборони України

АДАПТИВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ: ПІДХОДИ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ПИТАННЯ

У війні XXI сторіччя безперервно впроваджуються військові інновації (безпілотні засоби ведення бою та розвідки, підвищення точності та потужності боєприпасів, тотальне мінування, «машинний зір» та «машинне навчання» тощо), пристосування до яких потребує напруженості всіх адаптаційних резервів військовослужбовця в умовах підвищеної небезпеки, невизначеності та обмеженого часу. Проблематику поглиблює те, що множина і новизна діючих бойових стресових факторів потребує формування військовослужбовцем цілого комплексу нових адаптивних реакцій та стратегій, поєднання психологічної опірності і гнучкості, вищого прояву моральних, емоційно-вольових та когнітивних якостей. Сучасна бойова техніка та озброєння пред'являє якісно нові вимоги до фізіологічних, психофізичних і психічних функцій військового фахівця. Військова діяльність вимагає швидкої адаптації спеціалістів до специфічної військово-професійної діяльності й тих умов, в яких вона протікає.

Вся діяльність військових спеціалістів пов'язана з навчанням професійним навичкам, знанням, вмінням і є за своєю суттю адаптивною. Тому однією з провідних теоретичних та практичних основ військової психології слід вважати проблематику не тільки формування адаптації військовослужбовців до певних часово-просторових умов діяльності, але й розвитку адаптивності – як провідної властивості особистості військовослужбовця та необхідної спроможності в процесі військово-професійної діяльності. Саме в ній, на думку автора, міститься ключ до вирішення конкретних психологічних та психофізіологічних завдань, пов'язаних із збереженням психічного та фізичного здоров'я, і як наслідок, підвищенням боєздатності військовослужбовців під час дії екстремальних факторів військової діяльності та бойового стресу.

Аналіз психологічної літератури виявляє різні погляди на розуміння сутності адаптивності. Згідно одного з напрямків, пов'язаного з динамічною сутністю цього феномена, поняття адаптивності (неадаптивності, дезадаптивності) людини, як суб'єкта власної життєдіяльності, відображає структуру та динаміку адаптивної активності, перебіг адаптивних процесів, де адаптивність розглядається, як тенденція відповідності між цілями і досягненням результату активності особистості.

Інше значення поняття "адаптивність особистості" в психології пов'язане з уявленням про відповідну властивість особистості, її особливу здатність.

Саме з позицій представленої українським дослідником В. Розовим моделі, яку умовно можна було б позначити як функціонально-структурну, найчіткіше простежується зв'язок адаптивності особистості з іншими рівнями ширшої системи – адаптивності як загальної властивості живих саморегульованих систем [3]. Крім того, функціонально-структурний підхід дає змогу досліджувати фактори адаптивності особистості через адаптивну функцію різних її особливостей та властивостей, а також розглянути психічну адаптацію на основі застосування, екстраполяції та адекватної інтерпретації положень концепції функціональних систем П. Анохіна. У функціонально-структурних моделях адаптивності знаходять своє відображення розроблені Б. Ломовим принципи багатомірності, різнопорядковості, багаторівневості та ієрархічного принципу організації системи, інтегративності утворюючих будь-яку систему підсистем, наявності загальних та специфічних закономірностей управління психічними явищами. Найважливішою ж умовою виявлення цих взаємин є визначення системоутворюючого фактора, завдяки якому різні механізми об'єднуються в цілісну функціонально-динамічну систему. У даному випадку таким фактором виступає сам феномен адаптивності, тобто необхідність пристосування суб'єкта (організму, особистості, соціального індивіда) до змінних вимог середовища.

Виділяється група інженерно-психологічних досліджень адаптивності людини в екстремальних та стресогенних умовах. У військовій психології особлива увага приділяється дослідженням, предметом яких є надійність, ефективність, боєздатність, психологічна стійкість та готовність до виконання бойових завдань, психофізіологічний чи функціональний стани, профілактика негативних станів, їхня регуляція і саморегуляція, вплив різних видів діяльності (операторської, військово-професійної, авіаційної, спеціальної тощо) на здоров’я й особистість військовослужбовців. Ряд дослідників піднімають проблему «професійної адаптації» і розглядають її як процес формування і підтримки «функціональної системи», що забезпечує умови і рівні ефективності діяльності й функціонального стану особистості.

Однак існуючий, згідно дослідження Н. Агаєва, у силових структурах стереотип ставлення до військовослужбовців («їх необхідно берегти як «живу силу» – тобто на рівні організму») не припускає приділення особливої уваги їхньому психічному світові, тому переломлення поняття професійної адаптації стосовно військової діяльності виявляється орієнтованим переважно на фізіологію та психофізіологію. Н. Агаєв військово-професійну адаптацію розглядає як процес соціального, психологічного, психофізіологічного та біологічного пристосування людини до виконання бойових завдань в особливих умовах діяльності [1]. Ряд інших дослідників бачать у професійній адаптації фізіологічну основу боєздатності військових фахівців, що полягає в пристосуванні до впливу факторів, пов’язаних із професійною діяльністю (фактору змісту видородової військової діяльності та відповідних психологічних, соціально-психологічних, ергономічних і кліматично-

географічних умов). На їх думку, в дослідженнях адаптації до особливих умов діяльності фізіологічний та психофізіологічний рівень продовжує залишатись домінуючим, а основними задачами, що стоять перед військовослужбовцем в бою – це виконати бойове завдання і зберегти «функціональний стан» для здійснення подальшої військово-професійної діяльності.

Досвід провідних країн НАТО доводить, що людський фактор є одним із найважливіших пріоритетів у розвитку армії. Наприклад, серед п'яти основних стратегічних пріоритетів побудови армії США майбутнього (ASPG), включених до Стратегічного плану розвитку армії (TAP), дві позиції стосуються підготовки особового складу. Армійська стратегія виховання лідерів (ALDS) визначає системний процес становлення армійських лідерів-професіоналів з високою адаптивністю та гнучкістю (adaptability and flexibility). Крім того, в країнах НАТО існують документи, які присвячені інтегративній охороні психічного здоров'я (STANAG 2564, AmedP 8.6, STANAG 2548 тощо) [2].

Досвід армій закордонних країн помножений на досвід російсько-української війни дає змогу, на думку автора, перейти до системи приорітетів орієнтованих на людський (особистісний) фактор. Це дає змогу крім виключно «суб'єкт-об'єктного підходу», в якому військовослужбовець є об'єктом впливу (примусу, навчання, виховання, психологічного забезпечення тощо) активно використовувати «суб'єкт-суб'єктний підхід», який ментально ґрунтується на відповідальності, довірі, лідерстві, самосвідомості, самонавчанні, прийнятті цінностей і мотивації військової служби через особистісне сприйняття, здатності до доцільної цілеспрямованої військово-професійної діяльності. Саме за таких умов, адаптивність військовослужбовця може розглядається, як полісисистемна властивість інтегральної індивідуальності, як здібності, які включають у себе підсистеми індивідних, особистісних і суб'єктних властивостей, що забезпечують ефективне соціальне та професійне функціонування в умовах травматичного стресу з мінімальними витратами індивідуальних психофізіологічних ресурсів і збереження психічного та соматичного здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Агаєв Н.А. Психологічні чинники адаптації військовослужбовців миротворчого контингенту до діяльності в особливих умовах : дис. ... канд. псих. наук : 19.00.09. Київ, 2006. 130 с.

2. Агаєв Н.А., Кокун О.М., Герасименко М.В., Пішко І.О., Лозінська Н.С. Досвід роботи в армії США та арміях інших країн щодо недопущення втрат особового складу з причин, не пов'язаних із виконанням завдань за призначенням. Методичний посібник. — К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2018. — 156 с.

3. Розов В.І. Адаптивні антистресові психотехнології : навч. посібн. Київ : Кондор, 2005. 278 с.

КТІТОРОВ Максим Олександрович
заступник начальника Київського інституту Національної гвардії України з наукової роботи,
кандидат юридичних наук
ПУГАЧ Анжеліка Володимирівна
старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з питань підготовки військ
Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат педагогічних наук

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У ПІДГОТОВЦІ ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ З ПРАВООХОРОННИМИ ФУНКЦІЯМИ: ДОСВІД УКРАЇНИ І ФРАНЦІЇ

В умовах повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну набуває особливої значущості питання підготовки кадрів для сектору безпеки і оборони на нових методологічних засадах. Ідеться про нову модель військової освіти, спрямовану на становлення вмотивованих, високоосвічених військових фахівців шляхом неперервного професійного поступу, здобуття відповідних компетентностей, культивування військового лідерства, креативного мислення, доброчесності. Це має забезпечити багаторівнева система професійної військової освіти з урахуванням методик підготовки, принципів і стандартів НАТО, національних традицій, досвіду ведення бойових дій. У реалізації таких завдань значну увагу приділено міжнародному співробітництву, зокрема співпраці між військовими навчальними закладами України та держав Альянсу й ЄС [1].

Міжнародне співробітництво актуалізовано у Стратегії забезпечення державної безпеки (Указ Президента України від 16 лютого 2022 р. № 56/2022). Воно передбачає співробітництво в безпековій сфері, зокрема щодо боротьби з тероризмом і кіберзлочинністю, нерозповсюдження зброї масового знищення, протидії транснаціональній організованій злочинності, захисту об'єктів критичної інфраструктури, запровадження національної системи стійкості.

До сектору безпеки і оборони належить Національна гвардія України – військове формуванням з правоохоронними функціями, підпорядковане МВС України і призначене для виконання завдань із захисту громадян, суспільства і держави від протиправних посягань, охорони громадського порядку, забезпечення громадської та державної безпеки, протидії терористичній діяльності, незаконним воєнізованим формуванням, злочинним організаціям тощо (Закон України про Національну гвардію України від 13 березня 2014 р. №

876-VII). Відповідно до згаданого закону, НГУ зобов'язана брати участь у міжнародному співробітництві, міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки на підставі міжнародних договорів, відповідно до законів України.

Поняття міжнародного співробітництва знайшло відображення у законодавчо-нормативних документах. Зокрема, його потрактовано як складник зовнішніх відносин України, що здійснюються в рамках реалізації державної політики для забезпечення національних інтересів у зовнішньополітичній сфері, сфері оборони та воєнній сфері згідно із законодавством України та нормами міжнародного права (Інструкція з організації та здійснення міжнародного співробітництва в системі Міністерства оборони України, Наказ МО України від 23.07.2021 № 218). З'ясувати сутність означеного поняття дає змогу словникова база, згідно з якою дефініція «міжнародний» стосується відносин між народами і країнами, а «співробітництво» – спільна діяльність, спільні дії (СУМ, Академічний тлумачний словник).

Актуалізуємо також наявне визначення міжнародного співробітництва як діяльності спеціальних органів при Головному управлінні НГУ, військовослужбовців НГУ щодо налагодження зв'язків із міжнародними структурами з метою отримання допомоги та запровадження міжнародного військово-правоохоронного потенціалу шляхом організації навчання, реалізації проєктів, програм адаптації, стандартів військової підготовки тощо [2]. Водночас зазначимо важливість узгодження дій, позицій, взаємозацікавленості, дотримання зобов'язань щодо прийнятих рішень для суб'єктів співпраці.

Міжнародне співробітництво – важливий чинник реформування НГУ, що дає змогу узагальнювати кращі міжнародні практики і впроваджувати інновації та досвід, розвивати спроможності. Воно охоплює: 1) участь у підготовці та реалізації проєктів у рамках євроатлантичної інтеграції; 2) миротворчу діяльність; 3) співпрацю і спільні навчання НГУ та аналогічних військових формувань інших держав; 4) візити представників військових правоохоронних структур іноземних держав до НГУ, наради, конференції тощо; 5) міжнародну технічну допомогу; 6) гуманітарну допомогу; 7) реабілітацію й оздоровлення; 8) мовну підготовку; 9) підвищення кваліфікації за кордоном [3].

До прикладу, міжнародне співробітництво Київського інституту Національної гвардії України реалізується у контексті інтеграції вищої освіти України в європейській освітньо-науковий простір. Йдеться про впровадження в освітній процес ефективних практик підготовки у навчальних закладах держав-членів НАТО та FIEP. Це забезпечується, зокрема, шляхом залучення здобувачів і викладачів до навчання за кордоном, участі у спільних наукових дослідженнях. У рамках міжнародної співпраці відбулися робочі зустрічі з: Аташе із питань оборони Посольства Французької Республіки в Україні щодо обміну досвідом та знаннями з питань безпеки, оборони, військової підготовки, підвищення кваліфікації персоналу; Аташе з правоохоронних питань Посольства Французької Республіки – впровадження бойового досвіду в систему підготовки

і на цій основі коригування освітніх програм, обміну досвідом між навчальними закладами Національної жандармерії Французької Республіки та КІ НГУ [4].

Завдяки міжнародним контактам представники НГУ ознайомилися з особливостями підготовки у Школі офіцерів Національної жандармерії Французької Республіки за напрямами: кримінальна поліція, адміністративна поліція, охорона громадського порядку та дорожньо-патрульна поліція, а також пройшли навчання (м. Мелен, Франція) [3]. Школа офіцерів Військової Академії Національної жандармерії Французької Республіки забезпечує підготовку та навчання протягом кар'єри з виконання різноманітних обов'язків командирів оперативних підрозділів і стратегічного рівня. Пропонує ступінь МВА – магістр ділового адміністрування, спеціалізація «управлінні безпекою» для керівників вищої ланки. Підготовку, що забезпечує 370 викладачів, орієнтовано на саморозвиток і здатність до розуміння особистісного, соціального і професійного середовища; здобуття юридичних, технічних і управлінських знань; розвиток військового лідерства; становлення відповідальних і моральних особистостей. Контингент школи – 350 офіцерів, 1000 слухачів для перепідготовки, 50 офіцерів жандармерії, 100 студентів політехнічних та інженерних факультетів із технічних досліджень зброї. Навчання – від 3 місяців до 2 років залежно від типу набору. Як справжня школа передового досвіду, зокрема з питань етики та професійної поведінки, демонструє високий рівень якості навчання, вимог до навчання і викладання, професіоналізм викладачів [5].

У контексті порушеної проблеми потребують подальшого розвитку напрями міжнародного співробітництва, які ще не здобули належної уваги. Ефективними вважаємо заходи: підвищення кваліфікації (стажування) науково-педагогічних працівників у двосторонньому форматі; вивчення та впровадження досвіду (бойового) в систему підготовки кадрів у ВВНЗ країн-партнерів; науково-дослідницьку діяльність, зокрема участь у міжнародних науково-практичних конференціях і оприлюднення результатів наукових досліджень у наукових виданнях ВВНЗ країн-партнерів; введення посади міжнародного радника на базі ВВНЗ для надання експертної допомоги з упровадження кращих європейських практик в освітній процес та наукову діяльність.

Список використаних джерел:

1. Концепція трансформації системи військової освіти (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 р. № 1490). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1490-2022-%D0%BF#top

2. Агапова О. Міжнародне співробітництво як чинник вдосконалення діяльності Національної гвардії України. Підприємництво, господарство і право. 2016. №12. С. 131–135. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2016_12_25

3. Міжнародне співробітництво Національної гвардії України. URL: https://nguinunpeaceoperations.tilda.ws/mizhnarodne_spivrobitnytstvo2019

4. Київський інститут Національної гвардії України. URL: https://kingu.edu.ua/

5. Académie Militaire de la Gendarmerie Nationale. URL: https://www.gendarmerie.interieur.gouv.fr/amgn/l-ecole-des-officiers.

КРІЦАК Іван
доцент кафедри кримінального права і кримінології Харківського Національного університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

КРИМІНОЛОГІЯ, ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ У БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Концепт ціни/цінностей, сьогодні не досліджений і потребує особливої актуалізації з духовно-ціннісних позицій. За все у цьому житті треба платити. Життя – це супермаркет: бери, що хочеш, але попереду каса. Йде вічна боротьба добра і зла. І, на жаль, часто здається, що зло перемагає. Однак це те так. Адже добро полягає в тому, що ми живемо у цьому житті, – це найбільший дар, даний Богом, а також ще можна дихати чистим повітрям та сонце світить на грішних і праведних. Навіть волос з голови людини не впаде без волі Божої. «А вам же все волосся на голові пораховано», «Вам же и вла́си главни́и вси изочте́ни суть» (Мф.10:30). Тому слід усвідомлювати/міркувати, що добро повсюдне, а зло – лише може повставати проти людини, коли вона грішить в результаті, волі Божої або, навпаки, в результаті праведного життя, коли здається, що все зло, вся сила пекла повстає проти праведника, що допомагає йому у вдосконаленні та досягненні стану святості, блаженства, гармонії з Богом, людьми та навколишнім світом. Це нагадує євангельську історію про Гедаринського біснуватого, якого Господь зцілив, і біси просяться, щоб увійти у стадо свиней, що кинулося з кручі та загинуло у морі. (Мк.10:20). Людина повинна випити рівну чашу терпінь/страждань, тоді неодмінно у неї буде винагорода добра і втіхи чи у цьому, чи в майбутньому/потойбічному світі. Лише у такому випадку є надія на вічне спасіння та життя, щоб чаша терезів переважила у сторону Добра. Ось і ціна життя, і змагання, щоб дати достойну відповідь та сплатити необхідну ціну на митарствах за гріхи, за свою душу, щоб бути у Царстві Божому, у вічному блаженстві. Людина нинішньої епохи повинна також міркувати у тому руслі, що вагон гріхів тягнеться за нею з її роду, від усіх тих, що жили до неї/найрідніших, кров яких тече у її жилах. Йдеться про криміногенність у людському єстві. Значить, якщо вона хоче змінити своє життя, слід заглиблюватися через детермінаційний кримінологічний комплекс причин, умов і факторів у родові лінії, через молитву за своїх спочилих/предків, усіх оточуючих/навколишніх, щоб можна було отримати необхідну/бажану перемогу у Вічності. Якщо вміло/вдало усуваються такі детермінанти та перешкоди, що сковують людину, не дають щасливого життя, значить їй легше бачити навколишню просторовість, легше йти по цьому житті, коли вона не грішить. Цим самим вона підіймається набагато вищими щаблями святості, досягнень, універсалізму мислення, праведності.

Як правильно вибудовувати українську економіку в умовах нинішньої російсько-української війни та формувати бюджет, щоб наступного року він дав приріст – ще два або три таких бюджети? Все це залежатиме від ціноутворення на ринку праці та оптимальності державної політики, унеможливлення корупції тощо. В умовах нестабільності української економіки важливо зайняти проактивну кримінологічну позицію багатьох попереджень/превентивних заходів та втручань у негативну сторону діяльності держави, щоб вона потенційно сприяла стабільному та успішному середовищу для українських громадян. Тут можливі три сценарії: реалістичний, оптимістичний і песимістичний. Державне регулювання економікою повинне бути максимально ефективним та збалансованим, щоб утримати курс долара, цінову політику тощо.

Ж. Т. Черноусова, О. Р. Климович наголошують, що сьогодні важливо враховувати динаміку при формуванні державного бюджету та плануванні ресурсів. Такий підхід допомагає запобігти різким коливанням, які можуть негативно вплинути на купівельну спроможність населення. Отже, під час розробки цих важливих стратегій надзвичайно важливо прийняти проактивну позицію та оцінити мінливість економічних чинників, таких як інфляція та ринкові коливання. Це гарантує те, що держава зможе запобігти потенційним економічним кризам і сприяти стабільному та процвітаючому середовищі для своїх громадян [1, с. 12].

Прогнозування на майбутнє за допомогою регресійних моделей та побудованих даних до сценаріїв. Цей аналіз розглядає три можливі економічні сценарії: реалістичний, оптимістичний і песимістичний. Кожен сценарій відображає різний шлях розвитку економіки. Реалістичний сценарій передбачає, що економіка залишатиметься стабільною. Це означає, що кількість доступної готівки, індекс споживчих цін і обмінний курс залишаться незмінними. У результаті ціни на хлібобулочні вироби, молоко та птицю також мають залишатися стабільними. За оптимістичним сценарієм спостерігається позитивний економічний розвиток зі зменшенням кількості доступної готівки та ІСЦ (індексу споживчих цін). Курс також знижується, а ціни на продукти залишаються стабільними або навіть трохи знижуються, що буде вигідно споживачам. Однак у песимістичному сценарії можливі негативні економічні наслідки. Зросте кількість готівки в обігу та обмінний курс, а ІСЦ трохи впаде. Прогнозується також зростання цін на товари, що може призвести до ринкової волатильності. Загалом досліджені економічні сценарії допомагають оцінити, як різні фактори впливають на ціни на продовольство. Стабільна економіка, як це видно в реалістичному або оптимістичному сценарії, призводить до стабільних цін на продукцію та забезпечує економічну безпеку, задовольняючи основні потреби населення [1, с. 19–20].

Загалом державне регулювання є ефективним інструментом управління економікою та соціальним розвитком, особливо в періоди економічної нестабільності. Державне регулювання забезпечує певний захист економіки від

раптових змін рівня вартості товарів та послуг. Проте вплив має бути повністю збалансованим, враховуючи умови на ринку та потреби суспільства, щоб його внесок в економіку був найбільш позитивний [1, с. 22].

Висновки. В нинішніх умовах війни та економічної нестабільності, Україна стикається з багатьма викликами, що потребують комплексного та продуманого підходу до управління економікою і формування державного бюджету. Важливо розглянути три потенційні сценарії розвитку:

1. Реалістичний сценарій, за яким держава повинна зосередитися на підтримці основних галузей економіки, таких як агросектор, IT та експортні напрямки. Основними завданнями буде пошук зовнішньої фінансової допомоги та збереження контролю над інфляцією і курсом національної валюти. Важливою також буде боротьба з корупцією, яка послаблює економіку.

2. Оптимістичний сценарій, передбачає ефективне відновлення інфраструктури, активний приплив іноземних інвестицій та стабілізацію національної валюти. Для цього необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат та мінімізувати втрати на фронті. Уряд має зосередитися на реформах у сферах правосуддя та державного управління.

3. Песимістичний сценарій передбачає можливість затяжної війни, зниження економічної активності та втрату зовнішніх інвестицій. У цьому випадку важливими стають соціальні програми, спрямовані на підтримку населення, а також жорсткий контроль за використанням ресурсів.

Важливу роль у стабілізації економіки відіграє державне регулювання: необхідність тримати курс долара стабільним, контролювати цінову політику на ринку праці та товари, а також запроваджувати антикорупційні заходи, що дозволять ефективніше використовувати державні ресурси. Крім того, міжнародна підтримка, зокрема кредити та гранти від міжнародних організацій, можуть бути важливим фактором у підтримці бюджету.

Україні слід займати проактивну позицію в економічних та соціальних реформах, щоб створити стабільне і процвітаюче середовище для громадян навіть в умовах війни. Превентивні кримінологічні заходи, спрямовані на запобігання економічних злочинів і корупції, повсюдного викорінення зла у рамках знаменитої «теорії розбитих вікон» у духовно-ціннісній ретроспективі будуть важливим елементом у цьому процесі.

Правильно сформований бюджет з урахуванням багатьох ризиків та загроз наступного року дасть ще два-три таких бюджети: кримінологія/кримінологічна політика у цих процесах мають зайняти провідну роль і значення. Це означає, що грамотне планування фінансових ресурсів, врахування економічних ризиків та загроз дозволить забезпечити стабільність та ефективність бюджету впродовж декількох років.

У цьому контексті кримінологія та кримінологічна політика мають відігравати важливу роль, адже вони сприяють зменшенню рівня злочинності та підвищенню безпеки. Кримінологічна політика може допомогти передбачити та

мінімізувати ризики, пов'язані з кримінальною діяльністю, що своєю чергою позитивно вплине на стабільність державних фінансів.

Всяка економіка не можлива без ідеології, ціннісної складової, що є своєрідною мастильною силою державно-політичного життя. Сьогодні надзвичайно важливо розробляти тему аксіології – науки про цінності. В сучасному світі концепція цінностей, особливо в духовному контексті, потребує глибшого дослідження та переосмислення. Кожна людина стикається з питанням: що є цінним у житті, і якою є ціна, яку ми платимо за свідомий чи не свідомий вибір?

Якщо міркувати за концептом життя, що за все доведеться платити у цьому чи у майбутньому житті, тобто невідворотність наслідків кожного нашого вибору, тоді аксіологія відіграє основну/ключову роль і значення. У християнській аксіології питання добра і зла має глибокий зміст. Здається, що зло часто перемагає, але цей світ створений Богом, і сам факт нашого існування – це найбільший дар. Бог дбає про кожного з нас, навіть про дрібниці.

Цінність страждань і терпіння має велике значення у духовному житті людини. Здається, що зло підсилюється, коли людина наближається до праведності, як це трапляється в результаті протистояння з силами зла. Однак такий стан, допомагає людині вдосконалюватись і підійматися до стану святості.

Міркування про гріхи роду, резонує в багатьох релігійних системах. Людина несе відповідальність не лише за свої власні вчинки, але й за гріховну спадщину, що залишилася від попередніх поколінь. Молитва за предків, очищення власного роду та боротьба з детермінантами, що обтяжують життя, може допомогти змінити не лише власне життя, а й наблизитися до вічного спасіння.

Отож, для досягнення вічного блаженства та гармонії з Богом, людина повинна пройти шлях терпіння та випробувань, духовного вдосконалення та осмислення свого місця у світі. Життя – це постійна боротьба, але саме через цю боротьбу ми можемо досягти справжньої святості/праведності.

Список використаних джерел:

1. Черноусова Ж. Т., Климович О. Р. Економіко-математичне моделювання динаміки цін на ринку продуктів споживання за умови державного регулювання. Ефективна економіка. 2024. № 3. С. 1–26.

КРІЦАК Іван Васильович
Харківський національний університет внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗВО СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ КРИМІНОТЕОЛОГІЧНУ/КРИМІНОПСИХОЛОГІЧНУ РЕТРОСПЕКТИВУ

«Те, що ви психічно здорові – це не ваша заслуга. Це наше недопрацювання» – зазвичай так говорять психологи й психіатри, психотерапевти. Однак, втілити цей принцип у життя практичному психологу у ЗВО системи МВС не вдається і здебільшого все обмежується банальним анкетуванням, а не живим спілкуванням, що здатне дати багато спектрів бачення світогляду людини у прагненні Істини, корекції людської психіки, якщо є відповідні рівні класичної психологічної освіти, а не диплом заочника. Тут потрібна згода на спілкування із психологом та підписання відповідної двосторонньої угоди, щоб не були порушеними права та свободи людини. У разі, якщо психолог не відповідає емоційно-вольовим станам співрозмовника, можна на будь-якому етапі відмовитися від такого спілкування чи взагалі не дати відповідної згоди на спілкування. Зазвичай, у нас відбувається розмова з психологом, коли щось трапилося, а потрібно/слід спрямувати зусилля на запобігання/превенцію/попередження. Раніше, з часів Київської Русі, основними психологами у нашого боголюбивого українського народу були священники/православне старчество, якого так шукали християни. Саме до них стояли великі черги на сповідь, коли кожен виходить плачучи, коли омивається серце, душа і тіло, Дух животворить. А сьогодні місію священників взяли на себе психологи, більшість з яких ні разу не були у Храмі Божому, Церкві Христовій, не сповідаються і не причащаються, а навпаки, захоплюються езотерикою, різними енергіями, метафоричними картами, що не від Бога. І це добре відчувається на емоційно-вольових рівнях співрозмовника. Психолог, як і священник, як адвокат, має вміти тримати таємницю, дотримуватися почуття такту. За словами Іоанна Златоуста, у кожного священника, поряд із хрестом і Євангелієм, що знаходиться на сповіді, має бути ніж. Якщо розповів гріхи Таїнства Сповіді, відріж собі язика. Це ж відноситься й до повсякденного нашого життя, коли людина розповіла нам таємницю, ніхто не повинен про неї знати. Ось такі рівні професії слід здобувати. «Блаженні лагідні, бо землю вспадкують вони». «Блаже́ни кро́тцыи: я́ко ті́и наслѣ́дятъ зе́млю» (Мф.5:5).

Психологічне забезпечення у ЗВО системи МВС бажає кращого. На превеликий жаль, психологи не виконують тієї високої місії й ролі, що покладена на них даною професією. Психо- з грецького означає Душа. Значить, слід

працювати, насамперед, із концептом справжньої сутності людини як «Духу, Душі й Тіла». Дарвіністська/біосоціальна природа людини й твердження, що людина походить від мавпи, має піти у небуття. Найціннішим даром є Душа, дар Життя, подарований нам батьками та Богом. Значить, слід добре позмагатися/безперестанно боротися за найбільший скарб – власну Душу, а також душі рідних і близьких, родичів і знайомих, усіх покійних/«усопших», коли взиваємо щодня за них, аж до Адамового коліна, про помилування. Справді, найбільшою/найсильнішою повинна бути молитва за тих, хто відійшов до іншого, загробного світу. І саме на нас – нинішніх поколіннях – тих, що ще живуть тут і зараз, лежить особлива відповідальність за них, адже вони вже не можуть самі помолитись за себе. Особливою повинна бути наша молитва за воїнів, які віддали найсвятіше, найдорожче, що є в кожного із нас, – власне життя. «Ніхто більшої любові не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх». «Бóлши сея́ любвé никтóже ймать, да кто́ ду́шу свою́ положи́тъ за дру́ги своя́» (Іоанна 15:13). «Спаси себе і вистачить з тебе». Однак, не байдужою повинна бути доля усіх людей, тому кожен має взивати щодня про помилування до Неба/до Бога. Хоча б пів години/годину зранку і пів години/годину ввечері слід знайти на ранішні та вечірні молитви, багато інших правил, які з часом беремо на себе через зростання/розгоряння нашої Віри. Коли ж знайти час, якщо його катастрофічно не вистачає? Однак, такі цілі слід ставити щодня перед собою. За словами класика: «На полі битви йде постійне повстання/війна зла проти Добра, а заручником є людське серце/душа». І багато від нас залежатиме: яку сторону оберемо у цьому житті, чи наважимося на рішучий крок, чи зважимо усі за і проти, куди веде нас дорога життя тощо.

Викладання кримінології у Харківському національному університеті внутрішніх справ серед курсантів, випускних курсів показало, що значна частина підтримує дарвінізм, апатично/нейтрально ставляться до Бога і, можливо, більшість з них засвідчили те, що людина – це трискладова сутність: «Духу, Душі й Тіла». Тобто аудиторія сучасної молоді, попри право свободи релігії та віросповідання, як і в часи безбожництва та атеїзму, поділилася на дві частини. Одні горять, що Бог є, інші – що його немає. Хтось зайняв нейтральну позицію. Здивування викликало те, що після прочитаних лекцій та проведених семінарських занять абсолютна більшість курсантів висловила спротив смертній карі, вказавши на те, що життя є найдорогоціннішим/найціннішим даром людини, чого раніше важко було почути. Більшість курсантів не знає 10 Заповідей Божих, коли, за словами фахівців-класиків, КК міг би складатися з 10 Заповідей Божих, адже він найбільше/найкраще відображає їх. Не вбий – злочини проти життя та здоров'я. Не вкради – злочини проти власності. Не прелюбодій – злочини проти статевої свободи та недоторканості. Лише одиниці з курсантів знають молитву «Отче Наш». Порушувалося питання абортів та евтаназії, що також дало можливість розширити кругозір аудиторії. Можна з упевненістю сказати: «Слухачі знають стільки, скільки знає викладач», читати

глибше ніхто не бажає. Тому сьогодні слід постійно прагнути до високих стандартів освіти, йти в ногу з часом, ретельно випробовувати те, що сприймається аудиторією, а на чому в принципі не слід так багато акцентувати у навчальних програмах. Воїну слід давати те, що найбільше знадобиться в бою. Курсант/студент хоче більше статистики, так званих закономірностей, а не випадковостей. Насправді ситуація заставляє серйозно замислитися, викликає певну стурбованість/пригніченість – невже ми так далеко зайшли, де істинне виховання батьків, наших матерів і бабусь, як це було раніше, що змалечку привали любов до Бога? Справді, треба багато зробити, щоб навести лад в умах/головах та серці кожного, пояснювати науково/практично обґрунтованими прикладами, чому слід поступати саме так чи інакше. Наприклад, викорінення лихослів'я, масових татуювань на тілі людини у курсантських та поліцейських колективах, багатьох інших важливих негативних аспектів/моментів, що допомагають здобути високі якості професіонала і людини. Ми настільки захопилися навчанням/раціональністю у ЗВО, що зовсім забули про виховання. Колишня школа, справжніх/істинних вчителів/викладачів, все навчання намагались вибудовувати/засновувати на цікавих/важливих виховних прикладах, що допомагали/давали стимул ефективного навчання. Теорія забувається, а приклади згадуються/запам'ятовуються та є орієнтиром на все життя. Отже, психолог, будь-який викладач має бути добре озброєним такими прикладами та історіями з реального життя, що здатні перемінити вмить, щоб обрати правильний варіант поведінки. З наших позицій, метод бібліотерапії, що активно застосовується сьогодні на Заході, або кримінотеологія/кримінопсихологія, яку ми активно розробляємо, може дати необхідні/бажані результати.

Знаємо, що латентна злочинність сьогодні займає понад 60% у загальній кількості/питомій вазі злочинності. Однак, все ж таки, звернімося до статистики, що дає певне розуміння/усвідомлення тієї чи іншої проблеми. Так, в Україні у 2020 році було зареєстровано приблизно 70 тисяч абортів. За даними Європейського бюро ВООЗ та Євростату, загальна кількість абортів у ЄС становить близько 1-1,2 мільйона у рік. У Франції щорічно проводиться близько 200 тисяч абортів. У Німеччині цей показник становить приблизно 100-110 тисяч абортів. В Італії – близько 70-80 тисяч абортів щороку. У Китаї щороку виконується приблизно 9-10 мільйонів абортів, як хірургічних, так і медикаментозних. У США у 2020 році було зареєстровано приблизно 620 тисяч абортів. Своєю чергою, Інститут Гуттмахера оцінює цю кількість на рівні близько 930 тисяч на рік. У Росії у 2020 році було зареєстровано близько 450 тисяч абортів. І, це лише статистика, а реальна картина є набагато більш плачевною. Якщо аборти, за Законом Божим, це вбивство, тож бачимо, якими є наші невидимі гріхи в очах Божих. Звідси – й війни на планеті Земля. Головне – це віра у Бога, а контролювати народжуваність не потрібно. Господь неодмінно прогодує кожного.

Є цікавий приклад стосовно заборони абортів: «До сповіді прийшла одна жінка, яка розповідає, що завагітніла п'ятою дитиною і вирішила зробити аборт. Люди добрі порадили поїхати їй з'їздити у Почаїв. Там вона говорить монаху, що у мене четверо дітей, а на п'ятого не готова. Хочу зробити аборт. Ось у тебе четверо дітей, а є серед них найбільш неслухняний. Так, є. Коли ти додому приїдеш, заріж його. Як, я свою дитину? Ви що? Так він у крайньому разі хоч чимось тобі досадив. А ця дитина, що в утробі. Вона ж нічого поганого тобі не зробила, а ти її вбити хочеш. Народився хлопчик – п'ятий. Я лише за віник візьмусь. А він говорить мамі – я сам підмету. Я захворію. А він від мого ліжка не відходить. Я на нього подивлюсь. Він, буває, до мого плеча пригорнеться, а я по голові його гладжу, а сама плачу. Мамо, а чого ти плачеш? А мені йому страшно признатися, адже я його вбити хотіла».

Психологія сьогодні охоплює широкий спектр питань, пов'язаних з психічним здоров'ям, стресостійкістю, профдеформацією/комунікацією/взаємодією зі співрозмовником. Основні проблеми, що можна виокремити на цих теренах, включають наступне:

- курсанти ЗВО системи МВС знаходяться у режимі постійного стресу у зв'язку з особливостями проходження служби та навчання, патрулювання, господарчих робіт, постійних чергувань, що формує загартованість характеру та витримку стійко переносити труднощі. Однак, бувають й інші випадки, коли емоційно-вольова сфера свідомісного в людині неспроможна витримати високі навантаження, тому тут слід постійно тримати руку на пульсі, щоб чого гіршого не трапилося. Звідси залучення теолога до багатьох процесів психології може дати бажані плоди й результати;

- науково-педагогічний склад має готувати курсанта/студента до того, що він буде стикатися/зустрічатися з небезпечними ситуаціями (серійними вбивцями, маніяками, особами, які засуджені до довічного позбавлення волі, заглиблюючись у феномен «Чікотіла/Онопрієнка/Ткача та багатьох інших вбивць на планеті Земля тощо), що вимагає швидких/оперативних/ефективних рішень, коли вже немає часу читати багатотомні видання, а все має бути на озброєнні негайно і зараз. Справді, віктимологія як наука про жертву злочину має важливіше значення за особу злочинця, адже повсякчасно/повсяксекундно ми можемо бути жертвою/заручником поганого/лихого помислу. З іншого боку, за концепцією «злочини державі, гріхи – Церкві», важливо, щоб ми не були злочинцями в очах Божих в аспекті гріховного, пам'ятаючи, що найважчий гріх, той у якому не розкаялись на сповіді у присутності священника. «Кому відпустите гріхи – відпустяться їм, кому ж затримаєте – затримаються», «И́мже отпустите́ грѣхи́, отпу́стятся и́мъ: и и́мже держите́, держа́тся» (Іоанна 20:23). «Отож я з вами по всі дні аж до кінця віку» «А́зъ съ ва́ми е́смь во вся́ дни́ до скончáнія вѣ́ка. Ами́нь» (Мф.28:20).

На Афоні поширеною є така практика, коли молодий послушник/монах щодня сповідує помисли старцю, щоб погана думка не мала можливості

матеріалізуватися, втілитися у життя. Багато різних негативних станів у курсантських колективах часто призводять до підвищеного рівня стресу, депресії, відчаю, відчайдушності до людського горя і біди. Постійний контакт психолога з кризовими ситуаціями, намагання пізнати/зрозуміти психіку молодої людини, через різного роду обставини, допомагає попередити багато негативних станів. З іншого боку, слід завжди пам'ятати принцип лікаря – «не нашкодь», відчувай почуття такту, молись Богові, щоб відкрив тобі великі процеси людської психіки, щоб молода людина справді виходила від психолога на крилах/одухотвореною та позбавленою багатьох негативних факторів і обставин, що можуть спричинити емоційне вигорання та погіршують загальну ефективність проходження служби й навчання; те, що негативно впливає на психічне здоров'я»;

- недостатня професійно-психологічна підготовка психолога може бути серйозною завадою регулярній підтримці курсантів ЗВО системи МВС, навіть з боку кваліфікованих психологів. Це означає, що до кожного спілкування слід ретельно готуватися, особливо в час нинішньої російсько-української війни, коли вже існує попередня розмова/анкета, особова психологічна справа на кожного курсанта. Важливо, щоб спілкування з психологом не призвело до збільшення кількості випадків нервових зривів чи суїциду серед курсантів. Психолог – це лікар, що лікує душу, що підготовлює людину до покаяння, до Храму, Добра та Справедливості. Кожна людина є психологом, адже за тих чи інших обставин вона повинна дати пораду. У кожного з нас багато небайдужих людей, що розповіли про свої випробування, за яких тримаємо «кулаки»/щоденну оборону і постійно молимося про помилування та добробут. Тому розробка та впровадження багатьох методик/програм психологічної підтримки та реабілітації, орієнтованих на профілактику стресу/депресії та психічних розладів, у ЗВО системи МВС є важливим превентивним завданням;

- проходження служби та навчання в умовах підвищеного стресу та постійних ризиків/загроз у бажанні здобуття першості може призводити до формування профдеформації, що проявляється у зачерствілості серця, жорстокості мислення, зниження емпатії, багатьох негативних змінах в особистісному началі, що може впливати на якість виконання службових обов'язків і взаємовідносин/стосунків з колегами та громадянами;

- психологічна допомога курсанта має охоплювати навички ефективної/одухотвореної комунікації, щоб зняти стани агресії чи недовіри до психолога. Вміння зберігати спокій/таємницю та професіоналізм є важливим компонентом успішної роботи психолога;

- зміни у методрекомендаціях через значний розвиток сучасних інформаційних технологій мають відповідати очікуванням курсанта, що вимагає від психолога постійного навчання та адаптації до багатьох обставин сьогодення. Недостатня професійна підготовка в цьому процесі може поглиблювати стрес/депресію та знижувати ефективність психологічної допомоги. Так,

психологія без істинних начал православ'я може завести у такі нетрі/хащі/дебрі, з яких можна й не вибратись. Тому так важливо сьогодні проводити паралель між теологією та психологією у бажанні вихолощення багатьох правд у досягненні Істини;

- для ефективного вирішення цих та багатьох інших проблем слід впроваджувати комплексні/міждисциплінарні програми надання професійної психологічної допомоги з багатьма фаховими спеціалістами інших галузей, що включають регулярні тренінги з управління стресом/депресією, розвивають емоційні компетентності у сфері «Духу, Душі й Тіла». Важливо розробляти та підтримувати культуру психічного/духовного здоров'я у ЗВО системи МВС, де курсанти та працівники можуть отримувати необхідну підтримку.

Висновки. Ми живемо у складний час російсько-української війни, глобальних катаклізмів, коли ціннісна основа/духовно-ціннісна складова вийшла на перший план. Бачимо, що права людини не спроможні виконати життєдайну роль, яка на них покладається, і людина дедалі глибше усвідомлює крах індивідуалізму/ідентичності через усвідомлення народних принципів: «Один у полі не воїн», «Без Бога ані до порога». Потрібна відповідна ідеологія держави та ще багато аспектів/моментів Добра, соціальних роликів, культура тік-тока, щоб змінити на краще навколишній світ. Ідея Богоцентризму у часи буремних змін і потрясінь знову має стати пріоритетною. Ми наситились свободою як вседозволеністю та потребуємо свободи без гріха. Сьогоднішня апокаліптична епоха чотирьох вершників апокаліпсиса – чуми, війни, голоду і смерті – яскраво про це засвідчує (Откр.6:1-17). Непоодинокими є випадки суїцидів у ЗВО системи МВС та поліцейських колективах. Тому, з позицій психолога, йдеться насамперед за профілактику найстрашнішого – суїцидальних проявів та багатьох інших важливих питань. Слід постійно спілкуватися з курсантом/студентом та виявляти відповідні тенденції/прояви всього життєвого, щоб згодом, не дай Боже, вони не вилилися у більш негативні форми. Психолог – це права рука ректора, який у загальних рисах, з дотриманням таємниці спілкування, повідомляє, що відбувається на емоційно-вольовому, духовно-чуттєвому, свідомісному рівні сучасного молодого покоління.

ЛЕЩЕНКО Анджела Вячеславівна
Викладач кафедри мовної підготовки, Київський інститут Національної гвардії України

РОЗВИТОК МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Міжнародна співпраця у військовій сфері є невіддільним елементом для сучасної системи колективної безпеки. Прагнення України до інтеграції з Європейським Союзом та активна співпраця з військовослужбовцями НАТО підкреслюють важливість мовної підготовки для Збройних Сил України. Комунікація під час спільних навчань, операцій, обміну досвідом та воєнних планувань часто ускладнюється недостатньою мовною підготовкою військових кадрів. Тому знання іноземних мов стає необхідним інструментом для ефективної взаємодії між військовими підрозділами різних країн.

Під час військових навчань і операцій у багатонаціональних силах різні мови можуть бути причиною непорозумінь та помилок, що впливають на безпеку і координацію дій. Для зниження ризиків часто використовують спільну мову, наприклад, англійську. Тому англійська мова є обов'язковою вимогою для військових формувань НАТО.

Більшість країн-учасниць НАТО розробили потужні системи підготовки військовослужбовців до роботи у багатонаціональних силах. Сучасні тренди у вивченні англійської мови спрямовані на інтеграцію мови та предметних знань. Метод CLIL (предметно-мовне інтегроване навчання), що передбачає викладання предметів виключно іноземною мовою, стає все популярнішим. Він є ефективним інструментом для вивчення іноземної мови, оскільки він поєднує мовне навчання з практичним застосуванням у конкретних предметних областях [4]. Наприклад, Польща запровадила предметно-мовленнєвий та білінгвальний метод навчання, де всі заняття проводяться виключно англійською. А Естонія обов'язкове вивчення англійської мови військовослужбовцями всіх категорій, не тільки базової англійської, але і військовий переклад [2, с. 69].

У Великій Британії діє спеціальне військове училище, яке готує фахівців з багатьох іноземних мов для потреб армії та інших силових структур. Спектр мов широкий і охоплює як європейські, так і азійські мови, що є актуальними для міжнародного співробітництва та операцій [1, с. 44].

Федеральне відомство іноземних мов Німеччини (BSprA) пропонує детально розроблену систему підготовки військових лінгвістів. Їхній підхід базується на індивідуальному підході, орієнтації на практичні навички, використанні сучасних технологій та співпраці з міжнародними партнерами [2, с. 72].

«Армійський метод» вивчення іноземних мов, розроблений у США, передбачає інтенсивне навчання протягом 6-8 місяців в малих групах з фокусом на розвитку розмовних навичок. Метод базується на принципах поведінкової психології та лінгвістики, використовуючи вправи-дрили для швидкого засвоєння лексики та граматики [3, с. 79].

Враховуючи збільшення спільних навчань з країнами НАТО, впровадження сучасних мовних програм для українських військових стає критично важливим. Поглиблення знань іноземних мов, зокрема англійської, дозволить українським військовослужбовцям ефективніше співпрацювати з міжнародними партнерами, підвищуючи боєздатність та інтеграцію у міжнародні військові структури. А переймання досвіду мовної підготовки країн-партнерів сприятиме підвищенню оперативної сумісності з військовими підрозділами іноземних колег, зменшенню ризиків через мовні бар'єри та збільшенню ефективності виконання спільних бойових завдань.

Список використаних джерел:

1. Ворона Т., Ворона А., Ворона М. Мовна підготовка військовослужбовців: закордонний досвід. Військова освіта. 2022. № 1 (45). С. 40-51. DOI: https://doi.org/10.33099/2617-1783/2022-45/40-51

2. Орлов Є. В. Досвід іншомовної підготовки військовослужбовців у зарубіжних країнах. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2020. № 28 (1-2020). С. 67-78. DOI: https://doi.org/10.32626/2309-9763.2020-28-67-78

3. Шостак О. Г., Глушаниця Н. В., Білоконь Г. М. Принципи організації процесу мовної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». 2023. № 101. С. 74-81. DOI: https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2023-101-12

4. Makhmudova Jamila. Understanding and implementing CLIL in modern education: challenges and opportunities. Academia Repository. 2023. № 4(12). P. 271–277. URL: https://academiarepo.org/index.php/1/article/view/291.

ЛОБКО Валентина Вікторівна
Державна наукова установа «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України», аспірантка

ПРАВОВІ РЕЖИМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Проблематика забезпечення національної безпеки характеризується як надзвичайно актуальна, що особливо виявляється в умовах відсічі збройної агресії російської федерації.

Механізм правового забезпечення національної безпеки передбачає низку правових режимів. Окрім правових режимів воєнного та надзвичайного станів, важливими для правового забезпечення національної безпеки є: кримінально-правовий, адміністративно-правовий та санкційний правові режими.

Правові режими воєнного та надзвичайного станів урегульовано Законами України «Про правовий режим надзвичайного стану» [1] та «Про правовий режим воєнного стану» [2]. Законодавчими актами встановлено зміст відповідних правових режимів, порядок їх введення та припинення дії (скасування), особливості (правові засади) діяльності органів державної влади (військового командування, військових адміністрацій) та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій.

Науковці звертаються до концептів адміністративного режиму у сфері національної безпеки, адміністративно-правового забезпечення оборони.

Так, Н.Ю. Цибульник розглядає адміністративний режим в контексті сектору безпеки як систему правових механізмів та процедур, які регулюють функціонування органів та структур влади, що забезпечують національну безпеку, а також їх взаємодію з іншими суб'єктами, включаючи громадян та представників приватного сектору [3, с. 353].

Адміністративно-правове забезпечення оборони, на думку

В.Й. Пашинського, це – регламентована адміністративно-правовими нормами системна діяльність суб'єктів забезпечення оборони щодо адміністративно-правового регулювання, реалізації, охорони та захисту суспільних відносин у сфері оборони, гарантування прав і законних інтересів усіх суб'єктів правовідносин, спрямовану на створення необхідних умов для оборони держави в разі збройної агресії» [4, с. 181].

Одним із важливих правових режимів забезпечення національної безпеки України є кримінально-правове забезпечення.

Як зазначає П.П. Богуцький кримінальний закон має важливе значення для охорони національної безпеки від найбільш небезпечних посягань, якими є злочини. Водночас, кримінальний закон відображає важливість національних

цінностей, що трансформуються у національні інтереси та стають об'єктом захисту від злочинної діяльності [5, с. 172].

З метою забезпечення національної безпеки активно використовується санкційний правовий режим, що встановлюється державою з метою захисту національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України, протидії терористичній діяльності, а також запобігання порушенню, відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави можуть застосовуватися спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи [6, ст. 1].

Санкції встановлюють певні заборони, зобов'язання та обмеження для фізичних осіб, так і для урядових структур та юридичних осіб, діяльність яких призвела порушень міжнародного права.

Порядок застосування санкцій передбачає прийняття рішення Радою національної безпеки і оборони України про застосування санкції до порушника, введення рішення в дію указом Президента. Необхідно наголосити, що «процедура застосування санкцій для захисту національних (економічних, політичних, державних тощо) інтересів державою часто не може мати судового характеру, оскільки потребує оперативного та безумовного реагування з метою забезпечення національної безпеки» [7]. Це своєю чергою є і перевагою, і водночас містить негативний аспект, адже необхідно ураховувати усі обставини, які стосуються упровадження санкцій, захисту національних інтересів за умови реальних загроз національній безпеці.

Отже, правові режими забезпечення національної безпеки діють на основі принципу верховенства права, повинні мати обов'язково нормативно-правову визначеність, характеризуються встановленням певних заборон, зобов'язань, обмежень, а також мають темпоральні, територіальні обмеження, стосуються, як правило, конкретно визначених фізичних та юридичних осіб, або ж їх груп. Дієвість правових режимів забезпечення національної безпеки залежить від взаємодії між різними суб'єктами правовідносин та ефективності правового механізму їх реалізації, а також потребують постійного удосконалення відповідно до сучасних викликів.

Список використаних джерел:

1. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16 березня 2000 року № 1550-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text.

2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: https: //zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text.

3. Цибульник Н.Ю. Класифікація та правова характеристика адміністративних режимів у секторі безпеки україни. Юридичний науковий електронний журнал. – 2023. - № . – с. 352-354.

4. Пашинський В. Й. Адміністративно-правове забезпечення оборони України: теорія і практика: дис. … д-ра юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2020. 520 с.

5. Богуцький П.П. Кримінальний закон у системі правового забезпечення Національної безпеки України. Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України): у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.). – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. – Т. 2. – С. 172-175.

6. Про санкції: Закон України від 14 серпня 2014 року № 1644-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text

7. Про санкції: санкційний механізм і національна безпека. «Українське право». URL: https://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/pro-sanktsiyi-sanktsiynyy-mekhanizm-i-natsionalna-bezpeka/.

ЛОГВИНЕНКО Борис Олексійович
професор кафедри адміністративного права і процесу
Дніпровського державного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ГЕНОФОНДУ НАРОДУ УКРАЇНИ ЯК ЗАПОРУКА ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

В сьогоднішніх реаліях збереження генофонду народу України має вирішальне значення для майбутнього. Це не комплексне питання національної ідентичності, культури, самобутності, що поєднує правові, медичні, організаційні та етичні аспекти. Зокрема, в умовах відбиття повномасштабної збройної агресії розв'язаної проти України, генофонд виступає основою національної ідентичності, а також запорукою сталого розвитку.

На жаль, сьогодні демографічна ситуація в Україні залишається складною. Це обумовлено негативними міграційними процесами, втратами у війні, низьким рівнем народжуваності та іншими чинниками, що призводять до скорочення населення. Відповідно, збереження генофонду є вкрай важливим завданням для покращення демографічної ситуації в країні.

Слід зазначити, що статтею 3 Конституції України визначено головний обов'язок держави – утвердження і забезпечення прав і свобод людини [1]. Щодо збереження генофонду народу України, відповідний обов'язок знайшов розвиток у статті 29 Основ законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 № 2801-XII [2]. У цій статті основ законодавства йде мова про важливість збереження генофонду народу України, запобігання демографічній кризі, забезпечення здоров'я майбутніх поколінь і профілактики спадкових захворювань. Для чого держава здійснює комплекс заходів, спрямованих на усунення факторів, що шкідливо впливають на генетичний апарат людини, а також створює систему державного генетичного моніторингу, організує медико-генетичну допомогу населенню, сприяє збагаченню і поширенню наукових знань в сфері генетики і демографії [3, с. 109].

До особливостей генофонду людини належать: глибока диференційованість або неоднорідність генотипів при збереженні загальної сукупності генів; залежність генофонду сучасної людини від генофонду його предків; генетична цілісність генофонду; генетичний вантаж. Постійний обмін спадковим матеріалом усередині популяції забезпечується завдяки репродуктивному процесу. Таким чином кожне нове покоління людей робить в генофонд той чи інший внесок в залежності від пристосованості їх генотипів до середовища проживання. У зв'язку із тим, що умови навколишнього середовища по-різному впливають на життєздатність і репродуктивність організмів з різними

генотипами, генофонд людини (людства) поступово змінюється в результаті природного відбору, і більш пристосовані люди (генотипи) частіше за інших виживають і залишають потомство[3, с. 109].

У наведеному аспекті надзвичайно важливими видаються законодавчі ініціативи, спрямовані на збереження генофонду народу України в складних умовах сьогодення. Однією з важливих новел тут є прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення права військовослужбовців та інших осіб на біологічне батьківство (материнство)» від 22.11.2023 № 3496-IX. Цим законом у період дії воєнного стану забезпечується реалізація права військовослужбовців на біологічне батьківство (материнство), зокрема на здійснення забору, кріоконсервації та зберігання їхніх репродуктивних клітин на випадок втрати репродуктивної функції при виконанні обов'язків із оборони держави, захисту Вітчизни та інших покладених на них обов'язків відповідно до законодавства, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України [4].

На наше переконання збереження і відродження генофонду народу України становить собою надважливе завдання. Його вирішення полягає не лише у забезпеченні відповідних прав людини державою сьогодні, а й у створенні умов для сталого розвитку України у повоєнний час. Відповідно, проблема має вирішуватися мультидисциплінарно, з урахуванням децентралізованого та комплексного підходів, через поєднання зусиль вітчизняних та зарубіжних фахівців.

Значення збереження генофонду народу України як запоруки забезпечення державної безпеки полягає у тому, від його успішного вирішення залежить не тільки майбутнє нації, а й її здатність України протистояти викликам сучасності та забезпечити подальший сталий розвиток.

Наостанок, зупинимось на окремих складових збереження генофонду народу України. По-перше, найголовнішу роль тут відіграє ефективна й комплексна державна політика, яка включатиме заходи у сфері охорони здоров'я, демографії, екології, освіти, культури тощо. По-друге, важливу роль відведено належним чином організованій системі охорони здоров'я України. По-третє, має суттєве значення екологічна безпека та мінімізація впливу шкідливих факторів на довкілля. По-четверте, важлива державна підтримка народжуваності, адже матеріальна підтримка сімей з дітьми, розвиток закладів освіти на всіх рівнях, мають сприяти поліпшенню ситуації. По-п'яте, необхідним і доцільним є міжнародне співробітництво у цій сфері. По-шосте, збереженню генофонду сприятиме просвітницька діяльність серед населення для підвищення рівня обізнаності громадян про важливість цієї проблеми.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text.

2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-XIII URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text.

3. Науково-практичний коментар до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» / Борис Логвиненко. Київ: ВД «Дакор», 2021. 272 с.

4. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення права військовослужбовців та інших осіб на біологічне батьківство (материнство): Закон України від 22.11.2023 № 3496-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3496-20#Text.

МАКАРЕНКО Наталія Анатоліївна
доцент кафедри цивільного та господарського права факультету № 2 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент
КРИКУН Павло Анатолійович
аспірант 2 курсу кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В ПЕРШІ ГОДИНИ ПІСЛЯ РАКЕТНИХ ОБСТРІЛІВ, В ЧАСТИНІ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЖУРНАЛІСТІВ

Умови війни висувають особливі вимоги до роботи журналістів. З одного боку, інтереси національної безпеки, захисту цивільних осіб та військових можуть мати пріоритет над правами на доступ до інформації, свободу слова та вираження поглядів. З іншого боку, вільні засоби масової інформації та свобода слова в Україні є не лише основою демократії, а й додатковим елементом українського опору – незалежні ЗМІ та журналісти можуть чітко окреслити існуючі проблеми та наблизити до їх вирішення. Якісна робота вітчизняних журналістів дозволяє доносити до українців та іноземців справжню картину війни в Україні та забезпечувати підтримку багатьох країн світу.

Частина 4 статті 25 Закону України «Про інформацію» передбачає, що після пред'явлення документа, що засвідчує його професійну належність, працівник суб’єкта у сфері медіа має право збирати інформацію в районах стихійного лиха, катастроф, у місцях аварій, масових безпорядків, воєнних дій та на територіях, де оголошено надзвичайний стан, надзвичайну ситуацію або вжиті адміністративні та медико-санітарні заходи (карантин), крім випадків, передбачених законом. [1]

Однак, на практиці, вітчизняні ЗМІ часто стикаються з такою проблемою, як недопуск журналістів на місця влучання російських ракет, відразу після прильотів. Нерідко працівники правоохоронних органів перешкоджають доступу журналістів на місця обстрілів, аргументуючи веденням слідчих дій. Зауважимо, що при цьому акредитація ЗСУ для журналістів не допомагає та просто ігнорується.

Відмова представникам ЗМІ у доступі до місць влучання є порушенням права на інформацію. Навіть під час війни громадськість має бути обізнана про події, що відбуваються. Такі запобіжні заходи можуть бути обґрунтовані в зоні

активних бойових дій, але в даному випадку це має вигляд спроби обмежити контроль громадськості над тим, що трапилось.

Такі дії створюють враження інформаційної закритості, і фактично нівелюють позитивні зміни в діючому законодавстві, покликані максимально якісно врегулювати правовий статус осіб, що займаються журналістикою.

У більшості випадків обмеження доступу ЗМІ на місця ракетних прильотів немає посилань на конкретні рішення та документи, які б встановлювали такі обмеження. Вони часто виникають як реакція на певні конфлікти чи надзвичайні події.

Єдине що, на початку повномасштабного вторгнення, в квітні 2022 року представники ЗМІ спільно з Міністерством культури та інформаційної політики України та Міністерством оборони України узгодили спільні правила та орієнтовні часові проміжки, після яких можна оприлюднювати результати обстрілів.

Таким чином, відповідно до Спільної заяви Міністерства культури та інформаційної політики України, Міністерства оборони України та представників ЗМІ, опублікованої 27 квітня 2022 року, було узгоджено, що журналісти можуть збирати інформацію на місцях відразу після обстрілів. Проте на місцях, представники окремих правоохоронних органів прямо перешкоджають роботі журналістів, що фактично призводить до розвитку анонімних телеграмканалів.

При цьому дозволяється оприлюднення зроблених фото та відео представниками ЗМІ та журналістами щодо подій на місці ведення бойових дій по завершенню 12 годин для військових об’єктів, через 3 години – для цивільних об’єктів. [2]

На практиці, за інформацією Інституту масової інформації, у Харкові та Херсоні журналісти оприлюднюють інформацію через три години, у Сумах користуються правилом однієї години, в Києві також діє правило однієї години (за винятком випадків, коли інформацію оприлюднили раніше офіційні джерела чи анонімні пабліки-мільйонники). Якщо інформацію про приліт опублікувало офіційне джерело (телеграм керівництва ОВА, міського голови), логічно припустити, що медіа мовчати вже немає сенсу. [3]

Крім того, у 2022 році було запроваджено кримінальну відповідальність саме за несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану.

Отже, таким чином, станом на сьогоднішній день, в Україні до кінця не врегульовано питання допуску журналістів на місця подій відразу після прильотів.

Проте, слід розуміти, що робота журналістів вкрай важлива, аби світ не забував про війну, та забороняти висвітлювати кадри руйнувань не можна.

Список використаних джерел:

1. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2658-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text.

2. Спільна заява Міністерства культури та інформаційної політики України, Міністерства оборони України та представників ЗМІ. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/spilna-zayava-ministerstva-kulturi-ta-informacijnoyi-politiki-ukrayini-ministerstva-oboroni-ukrayini-ta-predstavnikiv-zmi.

3. Як журналісти з Харкова, Сум та Херсона працюють на місцях обстрілів. URL: https://imi.org.ua/news/yak-zhurnalisty-iz-harkova-sum-ta-hersonu-pratsyuyut-na-mistsyah-obstriliv-i61461.

МАЛЬЦЕВ Віталій Вікторович
доцент кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України, полковник, кандидат юридичних наук, старший дослідник
ПАВЛОВ Дмитро Миколайович
Інститут Управління державної охорони України Київського національного університету імені Тараса Шевченка доктор юридичних наук, професор

ОКРЕМІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТАНУ ВІЙНИ

На початку XXI ст. Україна стала об’єктом гібридної війни зі сторони Росії, основою якої є потужна інформаційно-пропагандистська складова.

В умовах стану війни, коли країна стала об’єктом агресії і підпадає під значну низку інформаційних загроз, їх ліквідація вимагає вжиття певних організаційно-правових заходів.

Інформаційна безпека є важливою функцією держави, повинна передбачати, насамперед, формування відповідними державними органами політики організаційно-правових механізмів в галузі інформаційної безпеки. Важлива роль в даному напрямі належить державним органам, які відповідно до наданих повноважень в сферах своєї відповідальності повинні здійснювати організаційне, нормативно-правове, матеріально-технічне та фінансове забезпечення реалізації державної політики інформаційної безпеки.

Інформаційна безпека характеризує стан захищеності життєвоважливих інтересів, інформаційну озброєність держави, суспільства, особистості, за якої жодні інформаційні впливи на них неспроможні викликати деструктивні думки і дії, що призводять до негативних відхилень на шляху стійкого прогресивного розвитку названих суб’єктів [1].

Стратегічна ціль забезпечення інформаційної безпеки як складової національної безпеки обумовлена національними інтересами України у внутрішньополітичній сфері, до яких відноситься збереження конституційного устрою, підтримка національної злагоди та єдність правового простору.

У сучасних військово-політичних реаліях важко і навіть недоречно заперечувати роль інформації як інструменту протистояння, фактично – зброї. Інформація дозволяє вигравати війни та політичні кризи без жодного пострілу, формуючи та розпалюючи внутрішні протиріччя. Така тактика характерна для

війн нового формату – гібридних, де безпосередній військовий фактор є лише однією зі складових цілого.

Питання інформаційної безпеки та культури в умовах стану війни є питанням виживання людини, суспільства та держави. Адже забезпечення інформаційної безпеки визначається не тільки інтересами держави, а й інтересами особи в контексті забезпечення її прав і свобод. Основою сучасної інформаційної безпеки є цілісність даних, доступність інформації, конфіденційність і надійність її збереження.

24 лютого 2022 року Верховною радою України було введено воєнний стан через пряме повномасштабне вторгнення Росії на територію України. Президентом України було підписано Указ «Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану»[2].

Останніми роками Україна зробила важливі кроки щодо регулювання інформаційної безпеки на нормативно-правовому рівні. Зокрема, 28 грудня 2021 року було затверджено Стратегію інформаційної безпеки, головною метою прийняття якої є посилення спроможностей щодо забезпечення інформаційної безпеки держави, її інформаційного простору, підтримки інформаційними засобами та заходами соціальної та політичної стабільності, оборони держави, захисту державного суверенітету, територіальної цілісності України, демократичного конституційного ладу, забезпечення прав та свобод кожного громадянина [3].

Головними напрямами вдосконалення системи забезпечення інформаційної безпеки є наступні:

- стратегічне стримування та ліквідація військових конфліктів, що можуть виникнути в результаті застосування інформаційних технологій;
- вдосконалення системи забезпечення інформаційної безпеки Збройних Сил України, військових формувань, включаючи в себе сили та засоби інформаційної протидії;
- прогнозування, виявлення та оцінка інформаційних загроз, включаючи загрози Збройним Силам України в інформаційній сфері.

Під час стану війни інформаційна зброя є достатньо потужним засобом ведення війни, оскільки її технічна інноваційність, потужність та непомітність є дуже небезпечними. Тому, інформаційна безпека України має ґрунтуватися на скоординованих діях державних установ та структур громадянського суспільства. В умовах війни зростає значення інформаційної культури, як фактору посилення протидії інформаційній зброї, в громадян для збереження державного суверенітету країни.

Серйозною проблемою сьогодні є недостатня розвиненість законодавчої бази щодо захисту інформації та протидії новим загрозам. Значна кількість явищ інформаційного простору досі не класифікована та не відображена в нормативних актах, що ускладнює застосування заходів відповідальності за вчинення будь-яких дій чи організацію діяльності, яка може завдати шкоди

інформаційній безпеці Збройних Сил та безпосередньо військовослужбовцям. Але ці напрямки розвиваються, приймаються нормативно-правові акти, які законодавчо регулюють допустимість використання в техніці, що постачається у війська, тих чи інших технологій іноземного виробництва.

Одним з першочергових завдань держави є забезпечення захисту інформації, що в свою чергу є гарантією національної безпеки. В результаті цивілізаційного розвитку інформація стає повноцінним ресурсом. Забезпечення інформаційної безпеки на даний час є не менш важливим напрямом державної політики, чим підтримка економічної стійкості та високих соціальних стандартів.

Список використаних джерел:

1. Кочубей Л.О. Інформаційна безпека держави: інструменти захисту українського інформаційного поля (на прикладі особливостей інформаційно-комунікаційних технологій у сучасному Донбасі). Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса. 2015. Вип. 3. С. 220–237.

2. Указ Президента України від 18 березня 2022 року «Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/152/2022

3. Указ Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/202 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року "Про Стратегію інформаційної безпеки" https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069

МАЛЬЦЕВ Віталій Вікторович
доцент кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України, полковник, кандидат юридичних наук, старший дослідник
ЧУБАЙ Євген Васильович
Київський інститут Національної гвардії України,
здобувач вищої освіти

ПРАВОВИЙ СТАТУС ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНИЙ АСПЕКТ

Сьогодні перед керівництвом Національної гвардії України виникла проблема, пов'язана з недостатньою співпрацею з іншими правоохоронними органами, відсутністю комплексного, узгодженого та системного нормативного забезпечення цієї діяльності, рядом нерозроблених організаційних та тактичних питань тощо.

Це в значній мірі пов'язано з відсутністю науково обґрунтованих рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення діяльності сектору безпеки та оборони України загалом, а також недостатньою теоретичною розробкою питань службово-бойової діяльності Національної гвардії України [1, с. 506].

Тому, сучасна потреба в реформуванні правоохоронної системи та сфери безпеки України вимагає використання наявних ухвалених доктрин, концепцій та стратегій, а також детального аналізу вітчизняного та позитивного закордонного досвіду діяльності суб'єктів національної безпеки. Основними напрямками цієї значущої трансформації мають бути: поліпшення правових і тактичних засад функціонування Національної гвардії України та реформування її управлінської структури; впровадження європейських стандартів та позитивного закордонного досвіду у підготовку військовослужбовців; створення ефективної логістичної системи; удосконалення механізмів взаємодії.

Покращення координації співпраці з органами, що відповідають за національну безпеку та оборону в Україні; забезпечення прозорості у роботі Національної гвардії України для громадського контролю тощо. Реалізацію цих та суміжних завдань повинно взяти на себе Головне управління Національної гвардії України, що підкреслює важливість проведеного дослідження.

Дослідження вчених, таких як О.М. Бандурка, С.В. Бєлай, С.А. Буткевич, В.П. Городнов, В.В. Довбня, І.О. Кириченко, О.В. Кривенко, С.О. Кузніченко, Ю.Ю. Орлов, С.Т. Полторак, О.М. Шмаков, Д.В. Щербаков і інші, фокусувались

на окремих аспектах діяльності внутрішніх військ МВС України та конвойної охорони.

Сучасна Національна гвардія України, як правонаступник внутрішніх військ, є частиною Міністерства внутрішніх справ України. Роль і місце Головного управління Національної гвардії України в системі управління службово-бойовою діяльністю сил охорони правопорядку не досліджувалося окремо і тому не отримало відповідного відображення у юридичній літературі. Метою Національної гвардії України є виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод та законних інтересів громадян, суспільства та держави від злочинних та інших порушень закону, забезпечення громадського порядку та гарантування громадської безпеки.

Взаємодіючи з правоохоронними органами, вона також забезпечує державну безпеку та охорону державного кордону, припиняє терористичну діяльність, веде боротьбу з незаконними воєнізованими чи збройними формуваннями (групами), терористичними організаціями, злочинними угрупованнями.

Керівництво Національною гвардією України, яке відповідає за організацію діяльності, розвиток, технічне забезпечення, підготовку та управління цією структурою, а також визначення способів і областей застосування, здійснюється командувачем, який одночасно очолює головний орган військового управління Національної гвардії України [2, с. 36].

Організаційно вона включає в себе органи військового управління, включаючи головний орган військового управління Національної гвардії України, та органи військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, а також військові частини, що відповідають за охорону державних об'єктів, перевезення спеціальних вантажів, дипломатичних установ і консульства іноземних держав, а також представництва міжнародних організацій в Україні.

В Указі Президента України від 28.03.2014 р. № 346/2014 зазначено, що Головне управління Національної гвардії України є головним органом військового управління цієї структури. Також встановлено, що командувач Національної гвардії України має права, що передбачені Положенням "Про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України", затвердженим Указом Президента України від 10.12.2008 р. № 1153 [3, с. 26-27].

Основними завданнями Головного управління Національної гвардії України є:

1) організація та проведення аналізу стану виконання завдань підрозділами Національної гвардії України, які визначені Законом України «Про Національну гвардію України», а також подання командувачу узагальнень і пропозицій з цих питань.

2) підготовка планів бойової готовності до всіх видів службово-бойової діяльності підпорядкованих з'єднань, військових частин та підрозділів, їх участі в бойових діях, підтриманні надзвичайного стану, ліквідації наслідків аварій, катастроф, а також у створенні планів формуванню в особливий період частин для охорони та оборони об'єктів критичної інфраструктури;

3) узагальнення й аналіз наслідків службово-бойової діяльності військових частин, об'єднань та установ Національної гвардії України, визначення її основних напрямів та заходів по вдосконаленню тактики їх дій;

4) участь у здійсненні державної політики щодо діяльності Національної Гвардії України;

5) визначення тактико-технічних вимог на розробку і модифікацію озброєння, бойової, інженерної та хімічної техніки, засобів зв'язку, спеціальних і транспортних засобів;

6) підготовка пропозицій стосовно комплектування військових частин, підрозділів та установ відділами кадрів, розробка програм підготовки, навчання, виховних заходів та підвищення кваліфікації особового складу Національної гвардії;

7) контроль за дотриманням особовим складом вимог правил техніки безпеки та охорони праці під час виконання службових завдань, роботи з озброєнням, бойовою та іншою технікою, боєприпасами, проведення занять і стрільб;

8) підготовка документів для проведення атестації офіцерів і сержантів, нагородження персоналу, присвоєння військових звань, переведення в запас і відставку офіцерів, сержантів і військовослужбовців, а також призначення пенсій.

9) підготовка до схвалення командуванням нормативних документів з питань тилового забезпечення та ведення військового господарства, організація розробки та схвалення функціональних обов'язків посадових осіб Національної гвардії, які відповідають за тилове забезпечення та ведення військового господарства; контроль за виконанням чинних у цій сфері документів.

10) визначення потреб та розподіл озброєння, бойової та спеціальної техніки, транспорту, обладнання та іншого військового майна, забезпечення їх збереження, обліку, правильного використання та ремонту.

11) розробка пропозицій щодо планування та ведення нового будівництва та ремонту існуючих об'єктів Національної гвардії у межах виділених лімітів від уряду України та власних коштів, забезпечення житлом для осіб військовослужбовців та інших осіб, експлуатація будівель і споруд;

12) виконання вказівок командувача з питань організації медичного обслуговування особового складу, планування та контроль за проведенням лікувально-профілактичних, санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів у Національній гвардії, а також узагальнення та аналіз даних про захворюваність та відсторонення військовослужбовців у зв'язку з хворобою;

13) складання проектів кошторисів та фінансування витрат підпорядкованих військових з'єднань, частин і установ;

14) аналіз, розробка і підготовка рекомендацій (наказів, вказівок, розпоряджень) з фінансових питань, організація бухгалтерського обліку і звітності, контрольно-ревізійної роботи у військових з'єднаннях, частинах та установах Національної гвардії;

15) розробка заходів щодо забезпечення функціонування допоміжних служб і підприємств, робітників і службовців відповідно до законодавства про працю та інших законодавчих актів України.

Що стосується функцій Головного управління Національної гвардії України, їх можна розглядати в контексті пріоритетних напрямків його діяльності, які включають: організаційну, контрольну, аналітичну, навчально-методичну, режимну, кадрову, тилову, технічну, фінансову, функцію міжнародного співробітництва.

Правовий статус Головного управління Національної гвардії України чітко визначає його місце в системі МВС України та створює умови для формування мобільних військових підрозділів, які відповідають європейським стандартам. Також це сприяє ефективному управлінню службово-бойовою діяльністю всіх структурних підрозділів, підтримує позитивний баланс сил у системі забезпечення громадської безпеки, просуває цінності демократії, верховенства права, захист прав людини, законних інтересів суспільства й держави та інше [4, С. 312].

Список використаних джерел:

1. Про військові формування на Україні: Постанова Верховної Ради України від 24 серпня 1991 р. № 1431-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 38. Ст. 506.

2. Про створення в системі Міністерства внутрішніх справ України військ внутрішньої і конвойної служби: Розпорядження Голови Верховної Ради України від 29 листопада 1991 р. № 1860-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 5. Ст. 36

3. Питання головного органу військового управління Національної гвардії України: Указ Президента України від 28 березня 2014 р. № 346/2014. Урядовий кур'єр. 2014. № 59. С. 26–27.

4. Про «Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України»: Указ Президента України від 10 грудня 2008 р. № 1153/2008. Офіційний вісник України. 2008. № 95. Ст. 312.

МАТВЄЄВ Віталій Олексійович
професор кафедри соціально-гуманітарних та правових дисциплін ФЗДБ, Київський інститут Національної гвардії України
доктор філософських наук, доцент

АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ В АСПЕКТІ РОЗВИТКУ ЇХ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ

У період війни та інших кардинальних для України соціально- економічних, політичних та культурних перетворень і потрясінь загострилася проблема значущості та функціонування кожного елемента соціальної структури суспільства. В результаті такого ускладнення професійної діяльності в сучасних умовах паралельно значно зростають вимоги також до інтелектуальних, психічних, вольових та навіть фізичних якостей фахівця. Все перераховане повною мірою стосується й армії, зокрема Національної гвардії України.

Вимоги до фізичних, інтелектуальних та психічних функцій нацгвардійців у сучасних умовах настільки високі, що знаходяться на межі граничної можливості не досить підготовленої людини. Виходячи з цього, проблема самореалізації майбутнього офіцера НГУ, розвитку його лідерських якостей стоїть надзвичайно гостро.

Професійна самореалізація, розвиток лідерських якостей - багатоаспектне явище, що включає самопізнання, самоствердження, самовизначення, самовираження, тісно пов'язане з саморозвитком і його засобами. Зокрема цей стан речей стосується й вищої військової школи, де ще не досить часу приділяється особистісній складовій навчання, хоча для цього вже формується як методична, так і методологічна база [1-7].

В «Доктрині розвитку військового лідерства у Збройних Силах України» вказується; «Військове лідерство - це цілеспрямований вплив військовослужбовців різних категорій у повсякденній, службовій, навчальній і бойовій діяльності, а також в неупорядкованих (нестандартних, критичних)

ситуаціях на особовий склад шляхом підтримання довіри і поваги, надання мети, спрямування на її досягнення, забезпечення дисципліни і мотивації до виконання завдань за призначенням та вдосконалення Збройних сил України як суспільного інституту» [4].

Вітчизняний і зарубіжний досвід показує, що в сучасних умовах проблема виховання у вищій військовій школі набуває все більшої актуальності. Тому цілком очевидно, що зміцнення духовних, морально-психологічних засад Збройних Сил України, особливо НГУ, висувається до пріоритетних напрямів військової політики держави і є вкрай актуальним практичним завданням армії, зокрема Національної гвардії України.

На наш погляд, існуюча система підготовки майбутніх офіцерів до служби та організаційно-виховна робота здійснюються поки що в більшій мірі на вербальному рівні, носять психотехнологічний характер і не в повній мірі ще враховують питання особистісного зростання слухачів. У системі військового навчання та виховання курсантів основна увага в основному приділяється засвоєнню знань, навичок та умінь майбутнього офіцера, а питання особистісного зростання, ціннісно-смислової самореалізації, пов'язані з усвідомленням свого «Я» та можливостей самоздійснення, розвитку лідерських якостей все ще залишаються в більшій мірі, на периферії професійної підготовки. Стає зрозумілим, що стиль діяльності командирів, який вирішальною мірою спирається лише на командно-адміністративні методи роботи з людьми, повинен відійти у минуле. Нові підходи до роботи з людиною у погонах відкривають нові перспективи для реалізації потенційних можливостей кожної особистості, кожного військового колективу.

Стає зрозумілим, що для вдосконалення системи підготовки офіцерів необхідно всебічно дослідити проблему їх особистісного зростання, виявивши при цьому сутність цього поняття, його структуру та критерії. І, потім, на основі цього теоретично обґрунтувати застосування аспектів самореалізації особистості з метою активізації особистісного зростання

курсантів у процесі їхнього військового навчання та розробити найбільш ефективну програму побудови цього процесу.

Потреба в особистісному зростанні курсантів, з одного боку, та досвід успішного використання відповідної наукової бази для вирішення цієї проблеми, з іншого боку, диктує необхідність розробки спеціальних програм, націлених на активізацію особистісного зростання майбутніх офіцерів, та їх теоретичного і методологічного обґрунтування в аспекті самореалізації особистості, досягнення професійної майстерності, особливо в аспекті розвитку їх лідерських якостей. Велику роль в цьому плані відіграє така дисципліна як «Лідерство», але на погляд автора даної публікації, їй у військових ВЕЗ, зокрема в Київському інституті Національної гвардії України, приділяється ще не достатньо уваги, хоча така дисципліна повинна проходити червоною ниткою через весь період підготовки курсанта.

Не викликає сумнівів, що професійна самореалізація курсанта в навчальній діяльності - складний, багатоетапний процес, в основі якого лежить прагнення до більш повного виявлення та розвитку індивідуальних можливостей з подальшою реалізацією особистісних смислів, цілей, планів у сфері військово-професійної діяльності, що ведуть до появи професійно- психологічних новоутворень: прийняття професії (сородна праця за Григорієм Сковородою), що виражається у підйомі своїх духовних сил, задоволенні своєю професією і відповідно - зниженні психічної напруженості; підвищення активності курсантів у діяльності при досягненні певного рівня стабільності та сталості у результатах;

адекватності професійної самооцінки та професійної ідентифікації; позитивного ставлення та прагнення до професійного вдосконалення та самореалізації.

Більш конкретно можна виділити такі критерії та показники професійної самореалізації курсантів: когнітивний (знання особливостей своєї особистості, якостей, що впливають на самореалізацію, розуміння сенсу виконання завдань та ін.); цільової (позитивні мотиви у навчанні; готовність виконати поставлене завдання та ін.); діяльнісно-практичний (вимогливість

до себе, володіння способами самоорганізації, вміння у навчальній діяльності реалізувати поставлені цілі та ін.); емоційно-вольовий (впевненість у собі, наполегливість, почуття задоволеності від виконаної діяльності). І в цьому плані найбільш ефективною формою розвитку базових компонентів професійного самовизначення слухачів військового ВНЗ можна вважати психологічний тренінг програмно-цільової спрямованості на розвиток лідерський якостей.

Список використаних джерел:

1. Бойко О. В. Теорія і методика формування лідерської компетентності офіцерів Збройних сил України : монографія Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2020. 667 с.

2. Вінтоняк В. Ф Професійний “Я-образ” як чинник визначення оофіцером стратегії кар’єрного зростання // Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата психологічних наук. //Електронний ресурс: https://mydisser.com/ru/avtoref/view/vintonyak-viktoriya-fedorivna-profesiyniy-ya-obraz-yak- chinnik-viznachennya-oficerom-strategii-kar-.htm/

3. Доктрина «Морально-психологічне забезпечення військ (сил) в об’єднаних операціях// Електронний ресурс: https://drive.google.com/file/d/1UIiju9rm8ehXoCLEV6AY2dqAgdMc7Qc/view

4. Доктрина розвитку військовоголідерства у Збройних Силах України //Електронний ресурс: https://dovidnykmpz.info/wp- content/uploads/2020/12/Doktryna_rozvytku_viys-kovoho_liderstva_v_Zbroynykh_sylakh_Ukrainy_compressed.pdf

5. Збірник матеріалів науково-практичного семінару. Проблеми морально-психологічного забезпечення участі особового складу Збройних Сил України в антитерористичній операції та соціального захисту учасників бойових дій . 3 липня 2014 року. –ІНВ. № 16303 ДСК.

6. Методичні рекомендації з психологічної підготовки військовослужбовців збройних сил України щодо формування стресостійкості до дій в умовах різкої зміни бойової обстановки // Електронний ресурс: https://drive.google.com/file/d/1UIiju9rm8ehXo- CLEV6AY2dqAgdMc7Qc/view/

7. Прикладна психологія службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку [Текст] : підручник І. І. Приходько, І. І. Ліпатов, Л. Ф. Шестопалова та ін. – Х. : Акад. ВВ МВС України, 2012. – 336 с.

МЕЛЬНИК Сергій Васильович
Командир військової частини А7178, полковник

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Зондування проблематики забезпечення державної безпеки являється важливою гілкою наукової діяльності в питаннях становлення та розвитку національної безпеки України особливо в такий складний період для нашої країни. Історіографію цієї теми досліджували безліч наукових діячів, які вклали значних науковий доробок щодо з'ясування чіткого визначення поняття «державна безпека». Однак головним вказівником у цьому виступає Закон України «Про національну безпеку України», де зазначено, що «державна безпека - захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру».

Стаття 17 Конституції України визначає, що «захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України. Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом.». Відповідно аналізу Конституції України, закону України «Про національну безпеку України» та інших нормативно-правових актів можна припустити, що до суб'єктів на яких покладаються виконання цих функцій, належать: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Рада національної безпеки і оборони України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, Національний банк України, судові органи, органи прокуратури, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, Збройні Сили України, Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України, інші військові формування, утворені відповідно до законів України.

Досліджуючи роль військових формувань та правоохоронних органів у забезпеченні державної безпеки і аналізуючи викладення завдань в законодавчих актах, а особливо Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 16.02.2022 р. № 56/2022 за для уникнення дестабілізації державної безпеки необхідно здійснити корегування і модернізацію підходів забезпечення.

Основними актуальними проблемами діяльності військових формувань та правоохоронних органів при виконанні завдань із забезпечення державної безпеки є:

1. Відсутність достатньої фінансової та матеріально-технічної підтримки для забезпечення ефективного функціонування цих організацій.

2. Дефіцит кваліфікованого персоналу через відсутність ефективної системи освіти, що унеможливлює якісну підготовку та досконалі навички. Людський ресурс країни - найважливіший важіль забезпечення державної безпеки, який відповідає за формування боєздатних підрозділів, посилення наукового потенціалу, тому навчальні заклади, навчальні центри мають здійснювати корегування та модернізацію освітньої сфери з урахування специфіки воєнного стану і впроваджувати загальносвітові тенденції розвитку.

3. Поширення корупції, недостатність підзвітності військовослужбовців та працівників правоохоронних органів, проблематика функціонування демократичного цивільного контролю, що наносить непоправної шкоди репутації країни, органам державної влади, шкодить плідній міжнародній співпраці, яка так потрібна на даному етапі. Також, корупційні дії руйнують вдосконалення воєнно-промислового комплексу, запровадження інноваційних засобів захисту військовослужбовців, розробку нових видів зброї та технологій, забезпечення належної якості обладнання та спорядження, що являється необхідним для підтриманням національної безпеки.

4. Недостатня координація і взаємодія між різними відомствами при вирішенні складних завдань з безпеки, що ускладнено правовими рамками та недостатньою інтеграцією; відсутність змістовних міжвідомчих нормативно-правових актів щодо організації взаємодії у різних варіантах загроз державної безпеки, а саме розробка організаційних засад взаємодії військових формувань та правоохоронних органів, створення міжвідомчих оперативних управлінь на базі ситуаційних центрів технічного та прикладного програмного забезпечення підтримки прийняття рішень; удосконалення тактичних засад взаємодії – відпрацювання тактики спільних дій при виконанні службово-бойових завдань.

5. Відсутність всебічного правового регулювання діяльності та повноважень військових формувань та правоохоронних органів при виконанні завдань із забезпечення державної безпеки, а саме обмежена легітимізація деяких аспектів діяльності підрозділів, які забезпечують державну безпеку, що викликає правові спори та недовіру з боку суспільства.

Для формування ефективної системи забезпечення державної безпеки слід звернутися також і до міжнародного досвіду. Так, аналізуючи відкриту частину Стратегії національної контррозвідки Сполучених Штат Америки (далі – США) на 2020-2022 рр. Національного центру контррозвідки та безпеки та організаційно-правові аспекти діяльності контррозвідки в армії США, а саме щільний підбір кандидатів, досконалу організацію навчально-виховної роботи, новітні матеріально-технічні засоби та здійснення центрального управління, контролю, координації та нагляду за контррозвідувальною діяльністю в Армії США стає зрозуміло, що побудований комплексний механізм, являється ефективним сектором забезпечення державної безпеки США.

Потреба системного підходу та комплексних заходів з метою усунення проблем забезпечення ефективної службово-бойової діяльності цих структур в умовах забезпечення державної безпеки є надважливою, тому слід налаштувати дієву співпрацю України з міжнародним співтовариством з питання оборони та захисту, також формувати безпекове середовище життєдіяльності світового співтовариства та захист від глобальних викликів та проблем.

Отже, наростаючий характер реальних та потенційних загроз життєво важливим інтересам України потребує від усіх державних структур розроблення комплексного механізму модернізації забезпечення державної безпеки, що передбачає співпрацю між усіма гілками влади, громадським суспільством та міжнародними організації.

Список використаних джерел:

1. Про національну безпеку України. Закон України від 21.06.2018 №2469 VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text.
2. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 [Електронний ресурс] / Верховної Ради України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр
3. Про рішення Ради національної безпеки України від 30.12.2021 «Про Стратегію забезпечення державної безпеки»: Указ Президента України від 16.02.2022 № 56/2022 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/2022#Text.
4. Шевченко М.М., Зозуля О.С., Храпач Г.С., Лепіхов А.В. Російсько-українська війна: особливості реалізації загроз державному суверенітету України та перспективи виходу з війни. Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняховського.2022. №2(75). URL: http://znp-cvsd.nuou.org.ua/article/view/266598/262571.
5. Розвадовський Б.Л. Актуальні питання стратегії забезпечення державної безпеки [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-05/aktualni-pytannya-derzhavnoi-bezpeky.pdf.

НЕМІНСЬКИЙ Ігор Вікторович
Начальник відділу Генеральний штаб ЗСУ

АКТИВАЦІЯ ОСОБИСТІСНИХ РЕСУРСІВ ПЕРСОНАЛУ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Нині особовий склад залучений до найвідповільніших завдань, пов`язаних із захистом суверенітету і територіальної цілісності нашої держави, а тому до освоєння відповідних ним технологій, що мають стохастичний характер і передбачають збільшення вимог до особистісних ресурсів персоналу (особового складу). Таким чином, для участі у розв'язанні поставлених перед персоналом завдань кожному військовому керівнику сьогодні потрібно: підвищення усвідомленої активності, подолання натуральних форм проживання себе у професії; освоєння проєктування ідеальних форм спільної діяльності; усвідомлення та прийняття суперечностей перебігу своєї професіоналізації у сучасних соціально-економічних умовах як специфічного завдання, для розв'язання якого необхідно ініціювати і реалізовувати процеси професійно-особистісного саморозвитку; залучення власних сил та можливостей для розвитку.

Разом з тим, система військового управління сьогодні стикається із великими труднощами у реалізації ресурсного підходу в управлінні особовим складом. По-перше, надзвичайно великою є проблема соціальної дезінтеграції керівників у зв'язку зі складним характером завдань управління на тлі відсутності професійно-управлінської підготовки. По-друге, переважним як у військовій практиці, так і у теорії управління є директивний, раціоналістичний підхід, що означає націленість керівника на чітке виконання оперативно-технологічних функцій управління та алгоритмів в ухваленні управлінських рішень, які забезпечують надійність і стабільність функціонування керованої системи. Однак функціональний зміст управлінської дії у раціоналістичному підході явно не передбачає розвиток суб'єктності учасників управлінської взаємодії. Різні форми існування мети діяльності за означеного функціонального змісту управління виявляються редукованими у меті; з усіх форм діяльнісного існування суб'єкта військова практика для військовослужбовця зводиться до натуральної форми, традиційної для військової практики, зорієнтованої на виконання методики; із моделей і способів побудови спільної дії актуалізується, насамперед, нормативно-примусова дія. Отже, функціональний зміст раціоналістичної стратегії управління виявляється у функціональній редукції суб'єктності будь-якого і кожного учасника спільної діяльності. Особливо інтенсивно проявляються негативні властивості цієї моделі менеджменту в умовах інтенсифікації управлінського впливу за усією вертикаллю влади.

Виявляючи у наявній управлінській практиці та відповідній літературі можливості військового керівника впливати на систему з метою збільшення

особистісного ресурсу персоналу, однією із його функціональних ролей, якою він може створювати умови для прояву (у спільній діяльності) механізмів суб'єктогенезу, можна вважати формування організаційних структур об'єкта військового управління [1].

Аналіз розвитку менеджменту свідчить про те, що види різноманітних структур виявлялися і розвивалися як відповідь на потреби покращення процесів організації досягнення цілей [4]. При цьому багаторічний досвід використання лінійно-функціональних структур управління засвідчив згодом необхідність їхньої заміни проектними, а потім і матричними структурами. Трансформація механічних структур в органічні (адаптивні) передбачала нарощування ними таких характеристик: гетерархія; поліцентричний тип керівництва; система норм і цінностей, що змінюється, у формалізації відносин; розвиток персоналу, самоорганізація та ініціативність працівників як джерело ефективності.

Дослідники проблеми управління констатують, що організаційні структури у військовій сфері пройшли шлях розвитку, аналогічний усім іншим [2]. При цьому із розвитком вимог із середини 80-х рр. минулого століття, знадобився пошук нових організаційних рішень. Увагу керівників звертають на те, що розвиток децентралізованих систем забезпечує переваги у підвищенні компетентності та оперативності; у створенні сприятливих умов для зростання та розвитку персоналу; у стимулюванні ініціативи персоналу, розвитку у них почуття причетності до справ військової частини чи підрозділу та відповідальності за результати її роботи. Аналіз досліджень свідчить також про можливість наповнення цієї функції (а вона структурно містить розв'язання задачі визначення способів координації та інтеграції підлеглих; визначення ступеня централізації влади; визначення способів реагування організаційної структури управління військовим підрозділом на зміни; створення середовища, сприятливого для професійного спілкування, зростання та розвитку кадрів тощо) змістом, необхідним для реалізації поставлених завдань.

Інтерес для розроблення змісту діяльності військового керівника з активації особистісних ресурсів персоналу становлять концепції професійного розвитку, хоча в явному вигляді роль адміністрації у них не розглядається. Значення має поняття професійного розвитку військового керівника [3]. Важливими є уявлення про спрямованість, професійну компетентність та емоційну гнучкість військового керівника як інтегральні характеристики, які розглядаються як чинники професійного розвитку його особистості. Особливий інтерес викликає опис психологічних умов розвитку інтегральних характеристик військового керівника. Динаміка професійного розвитку військового керівника визначається перебудовою мотиваційної структури особистості із предметної спрямованості на гуманістичну; зміною репродуктивного рівня виконання дій на творчий; гармонізацією та ускладненням діяльнісних і комунікативних компонентів управлінської компетентності; здатністю оживляти справжні емоції у багатократно повторюваному процесі військової життєдіяльності.

Отже, завдання опису способів активації особистісних ресурсів персоналу є найважливішим завданням психології військового управління. Для його розв'язання у межах управлінського сприяння особовому складу в активації особистісного ресурсу створено такі передумови: розроблено багаторівневий аналіз управлінської діяльності як діяльності суб'єкт-суб'єктного типу, показано її метадіяльнісний характер, роль і значення комунікативних засобів у її реалізації; виявлено результативні ефекти застосування військовим керівником різних стратегій управління (директивної, програмно-цільової, цілеутворювальної).

Список використаних джерел:

1. Психологія професійної діяльності офіцера / Кремень В.Г., Костицький М.В., Максименко С.Д., Сафін О.Д./ Підручник. Хмельницький: вид-во АПВУ, 1999. 436 с.

2. Сафін О.Д. Психологія управлінської діяльності командира: Навчальний посібник. Хмельницький: Академія ПВУ, 1997. 149 с.

3. Сідак В.С., Сафін О.Д. Психолого-акмеологічні основи професійного та особистісного самовдосконалення співробітників правоохоронних органів України: монографія. Київ: НА СБУ, 2004. 112 с.

4. Штепа О.С. Теоретичний аналіз ресурсного стану особистості. Вісник Харківського національного університету. Серія «Психологія». №1121, 2014. С. 51-56.

НІКОНЕНКО Андрій Миколайович
викладач кафедри вогневої підготовки Київського інституту Національної гвардії України
СЕМЕНОВ Микола Володимирович
викладач кафедри бойового та логістичного забезпечення Київського інституту Національної гвардії України

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ЛАЗЕРНІ ТРЕНАЖЕРИ ЯК СКЛАДОВА СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Повномасштабне вторгнення росії в Україну дало змогу переглянути забезпечення службово-бойової діяльності, розробити план дій стосовно удосконалення навчального процесу в тому числі із застосуванням мультимедійних тренажерів та тренажерних комплексів у вищих військових навчальних закладах.

В умовах сьогодення військові дії ведуться з використанням нетипових методів ведення бою, тому вкрай необхідно застосовувати сучасне та новітнє озброєння. Вогнева підготовка є важливим та необхідним елементом службово-бойової діяльності та освітньої складової здобувачів.

У вогневій підготовці військовослужбовців та майбутніх офіцерів Національної гвардії України, широко застосовуються мультимедійні засоби (тренажери лазерних мультимедійних комплексів). Вони дозволяють набути та вдосконалити професійні навички у поводженні та використанні штатної зброї, виявити сильні та слабкі сторони стрільців, що тренуються також сприяють розвитку ефективної командної взаємодії.

До теперішнього часу здобувачі підлаштовувались під вже існуючі тренажери у ВВНЗ, але такий підхід не відповідає сучасним вимогам підготовки фахівців.

Тому на основі бойового досвіду та за пропозиціями і рекомендаціями представників кафедри вогневої підготовки Київського інституту Національної гвардії України та за участю ТОВ «Науково-виробнича компанія «Енергія 2000»» було розроблено груповий лазерний тренажер, який став пілотним проектом для розробників.

На сьогодні в Україні «Тренажер вогневої та тактичної підготовки відділення оперативного призначення» єдиний на якому є можливість проводити стрілецькі тренування та відпрацьовувати вправи стрільб в складі відділення, згідно з вимогами «Курсу стрільби зі стрілецької зброї та озброєння бойових машин» № 1111 Національної гвардії України від 26.12.2023.

Тренажер має повну відповідність роботі реального озброєння. Навчання і тренування відділення застосовувати комплекс озброєння у ході виконання вогневих та тактичних задач можливе у різних умовах та на різній місцевості.

Він дає змогу здобувачам Київського інституту Національної гвардії України підвищити ефективність та безпеку підготовки, відточуючи навички у реалістичних умовах з візуалізацією, у якості пристроїв відображення використовуються рідкокристалічні монітори і матриці високої роздільної здатності.

Також тренажер дозволяє здійснювати контроль за діями курсантів під час виконання вправ, виводити інформацію на екран для групи у ході занять, записувати та відтворювати дії курсантів, зберігати данні стрільб у архів.

З появою новітніх технологій та нового озброєння, що надходить до нашої держави від зарубіжних партнерів, важливою та необхідною стає співпраця з виробниками сучасних мультимедійних комплексів, що дають змогу набувати та вдосконалювати навички з використання штатного озброєння державного та іноземного виробництва.

Список використаних джерел:

1. Моргунов О.А., Ярещенко О.А., Хацаюк О.В. Удосконалення прикладних навичок практичної стрільби в системі професійної освіти Національної поліції України. Честь і закон. 2016. № 1. С. 49–56.

2. Волошин В.Д. Формування умінь застосування спеціальних засобів і зброї майбутніми офіцерами-прикордонниками у процесі фахової підготовки: дис. … канд. пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2018. 217 с.

3. Марков О.В., Самсонов Ю.В., Бородін С.В., Шемчук В.А., Атаманенко І.О. Формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів різних інституцій сектору безпеки і оборони України в системі вогневої підготовки із використанням сучасних технічних засобів навчання. Інноваційна педагогіка. 2021. Вип. 32 (2). С. 60–74.

4. Самсонов Ю., Гарбар Є., Безбородов Є., Толокнєєв В., Литовченко А. Програма формування готовності курсантів ВВНЗ, які спеціалізуються в практичній стрільбі до змагальної діяльності. Військова освіта. 2022. № 1 (45). С. 249–264.

5. Романов І.В., Кочкін В.Г., Демченко О.М. Система лазерного симулятора двостороннього вогневого контакту: аспекти підготовки здобувачів вищої освіти до участі в спеціальних операціях. Інноваційна педагогіка. 2023. № 57 (2). С. 238–247.

6. Хацаюк О. В., Пістряк П. В., Літвінов О. В., Самсонова Г. С., Абдрахімов О. Ф. Коригування техніки стрільби з автоматичної зброї майбутніх офіцерів із використанням сучасних технічних засобів навчання. Інноваційна педагогіка. 2023. Вип. 62 (2). С. 174–180.

7. Медвідь М. М., Бірюков О. І., Ніконенко А. М., Задорожний К. А., Повар О. В., Магмет Т. М. Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування у майбутніх офіцерів здатності до застосування штатного озброєння підрозділу. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія “Педагогічні науки”. Вип. №2. 2023.

8. Ніконенко А.М. Всеукраїнська науково-практична конференція. Актуальні проблеми теорії-бойової діяльності складових сектору безпеки та оборони в сучасних умовах. “Актуальність вогневої підготовки в реаліях сьогодення.” Збірник матеріалів КІНГУ 2023. С. 357–358.

ОСТАПЕНКО Ігор Сергійович
начальник кафедри військової підготовки спеціалістів Державної спеціальної служби Українського державного університету науки і технологій,
доктор філософії з будівництва та цивільної інженерії

ДЕРЖАВНА СПЕЦІАЛЬНА СЛУЖБА ТРАНСПОРТУ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Вторгнення російської федерації на територію України та ведення війни відкрили ряд значних кризових явищ у воєнній сфері, аналіз яких свідчить про нагальну потребу в більш ретельному підході до розвитку та вдосконалення механізмів забезпечення національної безпеки України. Основу чинних механізмів реагування на такі загрози становлять суб'єкти національної безпеки - сили безпеки і оборони у тому числі і центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику. Відмінності у правовому статусі, їхня компетенція та специфіка діяльності кожного із суб'єктів зумовлюють потребу пошуку й обґрунтування ефективних

шляхів удосконалення управлінського, нормативно-правового, теоретико-методологічного, науково-технічного та іншого супроводження організації взаємодії, координації та комплексного застосування наявних сил і засобів під час виконання покладених на них завдань. З огляду на зазначене, цілком правильною практикою є визначення суб'єктам забезпечення національної безпеки, основних напрямів їхньої діяльності та взаємодії саме на рівні норм і принципів, оскільки це в сукупності утворює систему забезпечення національної безпеки та її основу — вихідні принципи (задум), які визначають стратегію діяльності визначеного кола суб'єктного складу або стратегію забезпечення національної безпеки. Державна спеціальна служба відіграє ключову роль у системі національної безпеки, забезпечуючи захист державних інтересів та безпеки громадян.

Основні аспекти її функціонування включають:

технічне прикриття, відбудова, встановлення загороджень на об'єктах національної транспортної системи України з метою забезпечення діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України;

будівництво та ремонт у мирний час і в умовах воєнного стану нових та підвищення строку експлуатації і пропускної спроможності діючих об'єктів національної транспортної системи;

відбудова транспортних комунікацій, порушених унаслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, аварій і катастроф;

охорона об'єктів національної транспортної системи України в мирний час і в особливий період;

виконання інших завдань, пов'язаних із участю в обороні держави та забезпеченням ефективного функціонування національної транспортної системи України.

Ці функції підкреслюють важливість Державної спеціальної служби у забезпеченні стабільності та безпеки держави, а також у захисті її суверенітету. Між тим сама наявність структур і їхніх функцій забезпечення національної безпеки та визначення їхнього правового статусу не вирішує всіх проблем у цій сфері. Поточні й перспективні проблеми у сфері забезпечення національної безпеки можуть бути вирішені лише за умови ефективної діяльності уповноважених суб'єктів у рамках єдиної нормативно закріпленої системи. Це, у свою чергу, передбачає необхідність вироблення відповідного механізму координації діяльності не лише окремих суб'єктів забезпечення національної безпеки, а й ефективного виконання ними взаємозалежних завдань.

У цьому аспекті слід зазначити що для ведення штурмових дій в інтересах загальновійськових підрозділів і прикриття дій основних підрозділів Служби були створені штурмові підрозділи які беруть безпосередню участь у бойових діях. Здійснення надійної охорони та оборони об'єктів національної транспортної системи сумісно з іншими силами оборони дало змогу підтримувати логістичне забезпечення діяльності Сил оборони України під час проведення оборонних та наступальних операцій в умовах ураження противником транспортної інфраструктури. Наразі Державною спеціальною службою транспорту сумісно із Силами підтримки встановлюються інженерні загородження, виконуються заходи інженерного обладнання території, об'єкти транспортної інфраструктури на суходолі та акваторії водоймищ. Також сумісні групи розмінування структурних підрозділів Державної спеціальної служби транспорту, підрозділів Сил оборони працюють в інтересах Сил Оборони України, встановлюючи інженерні загородження, прорублення проходів у мінних полях противника тощо. Сумісно з Державною службою з надзвичайних ситуацій надають допомогу працівникам критичної інфраструктури до доступу до об'єктів, місцевому населенню щодо знешкодження вибухонебезпечних предметів на власних подвір'ях, садибах та інформують населення з питань протимінної безпеки. Всього від початку широкомасштабної агресії російської федерації підрозділами Держспецтрансслужби виявлено, вилучено і знешкоджено понад двісті тисяч вибухонебезпечних предметів, розміновано (перевірено) територію площею 150242,70 гектарів, 972,31 км – автомобільних доріг. У питаннях протимінної діяльності державною спеціальною службою транспорту здійснюється стійка співпраця з офісами НАТО, ОБСЄ, командуванням Збройних сил США в Європі.

Щоденно триває активна робота над створенням нових укріплень, що включає в себе як традиційні, так і сучасні технології. Підрозділи

Держспецтрансслужби виконують завдання з фортифікаційного обладнання територій в інтересах Збройних Сил України і інших військових формувань Сил оборони держави. Слід зазначити, що військовослужбовці Служби виконують великий об'єм роботи з відновлення об'єктів транспортної інфраструктури. Силами і засобами Державної спеціальної служби транспорту на де окупованих територіях відновлено понад двісті мостових переходів. На теперішній час враховуючи нагальну потребу в оперативному обладнанні території в інженерному відношенні в структурних підрозділах Служби сформовані інженерні підрозділи, які забезпечені відповідною технікою та виконують завдання на найнебезпечніших напрямках.

Відповідно до раніш викладеного маємо підкреслити що законодавчо визначений і вдосконалений інструментарій відповідних заходів забезпечив досить високу можливість вирішення ширшого переліку завдань за рахунок системи заходів, характерних, як правило, для умов надзвичайних правових режимів в умовах ведення війни здійснюваних у взаємодії суб'єктами сектору безпеки та оборони України. Система відповідних заходів і дій які виконує Державна спеціальна служба транспорту, як вимога часу, покликана забезпечити адекватне реагування на сучасні прояви загроз національним інтересам держави.

ОСТРОВСЬКИЙ Сергій Олександрович
доцент кафедри державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат юридичних наук, доцент
МАЛЬЦЕВ Віталій Вікторович
доцент кафедри державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат юридичних наук, старший дослідник
ДАШКОВСЬКИЙ Анатолій Вікторович
доцент кафедри державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України,
доцент

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ЗБРОЙНИХ СИЛ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Забезпечення державної безпеки в умовах повномасштабної війни, яка триває в Україні з лютого 2022 року, вимагає чіткої, скоординованої взаємодії між Збройними Силами України, правоохоронними органами та Національною гвардією. В умовах щоденних бомбардувань, окупації територій, підтримки правопорядку на деокупованих землях та контролю «сірих зон», кожна з цих структур виконує завдання, спрямовані на захист державного суверенітету, збереження територіальної цілісності та безпеку цивільного населення. Збройні Сили України зосереджені на обороні країни від зовнішньої агресії, веденні бойових дій та контролі над стратегічними об'єктами інфраструктури. Водночас правоохоронні органи, такі як Національна поліція, Державна прикордонна служба та Служба безпеки України, здійснюють заходи з підтримання громадського порядку, протидії злочинним угрупованням та забезпечення безпеки громадян на звільнених і тимчасово окупованих територіях. Національна гвардія України, у свою чергу, виконує особливу роль у забезпеченні правопорядку на стратегічних об’єктах та здійснює підтримку військових операцій. Вона також забезпечує охорону урядових установ, бере участь у патрулюванні, підсилюючи сили поліції на деокупованих територіях і в зонах, де здійснюється посилена евакуація цивільних.

Законодавче регулювання взаємодії військових і правоохоронних структур під час повномасштабної війни визначається кількома ключовими нормативними актами. Зокрема, Закон України «Про оборону України» від 6 грудня 1991 року №1932-XII [ ] та Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року №389-VIII [ ] регламентують основні аспекти оборонної діяльності та визначають порядок взаємодії у кризових ситуаціях. Ці закони забезпечують правові рамки для координації між Збройними Силами, Національною гвардією України та правоохоронними структурами у виконанні спільних завдань, спрямованих на захист населення і протидію агресії з боку окупаційних військ.

Серед ключових напрямів діяльності є спільна робота над захистом суверенітету, що передбачає не тільки контроль над визволеними територіями, але й підтримку громадського порядку та боротьбу з колабораціоністськими проявами. На звільнених територіях це завдання набуває особливої значущості, оскільки окупація часто залишає по собі інфраструктурні пошкодження, мінні загородження та ризики мародерства. Тому Збройні Сили України та Національна гвардія України спільно здійснюють заходи з контролю над такими територіями, а Національна поліція, Державна прикордонна служба та Служба безпеки України фокусуються на розшуку колабораціоністів і забезпеченні громадської безпеки.

Процес підтримки правопорядку включає регулярні патрулі, організацію пропускних пунктів, а також заходи із забезпечення розмінування та запобігання диверсіям. Правоохоронні органи беруть активну участь у слідчих діях, таких як проведення обшуків, збір доказів злочинів окупантів, розслідування діяльності колабораціоністів та фіксація порушень прав людини. Ці дії спрямовані на відновлення правопорядку, підтримку стабільності у деокупованих регіонах та зміцнення довіри місцевого населення до правоохоронних структур і держави загалом.

Крім того, у відповідь на безперервні бомбардування з боку ворога та складну ситуацію в регіонах бойових дій, правоохоронні органи співпрацюють із Збройними Силами для забезпечення безпечної евакуації мирного населення. В умовах інтенсивних обстрілів така координація вкрай важлива для швидкого організування рятувальних операцій, зокрема під час евакуації дітей, інвалідів та інших уразливих категорій громадян. Заходи з евакуації здійснюються під охороною правоохоронців, які співпрацюють із військовими для захисту маршрутів евакуації від можливих обстрілів і забезпечення логістичної підтримки.

Окреме місце в цій системі займає контррозвідувальна та антитерористична діяльність, яка регулюється Законом України «Про боротьбу з тероризмом» від 20 березня 2003 року №638-IV [ ] та іншими відомчими наказами. Служба безпеки України та спеціалізовані підрозділи Збройних Сил України виконують завдання з нейтралізації терористичних і диверсійних загроз, виявлення

агентурної мережі ворога та попередження можливих диверсій на об'єктах критичної інфраструктури, зокрема в зонах активних бойових дій. Це передбачає тісну співпрацю і обмін інформацією між структурами для оперативного реагування на загрози, що виникають в умовах війни. Завдяки залученню Національної гвардії України, яка виконує завдання з охорони стратегічних об'єктів, таких як електростанції, транспортні вузли та об’єкти зв’язку, система захисту критичної інфраструктури значно посилюється. Це важливе завдання регламентоване Положенням «Про охорону важливих державних об'єктів», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2017 року №188 [ ]. Присутність Національної гвардії на таких об’єктах допомагає мінімізувати ризики терористичних атак, диверсій та інших загроз, які можуть порушити стабільність роботи критичних інфраструктурних елементів країни, особливо під час повномасштабної війни.

Національна гвардія також активно залучається до бойових дій, виконуючи оборонні та наступальні завдання спільно зі Збройними Силами України. Згідно з Законом України «Про Національну гвардію України» від 13 березня 2014 року №876-VII [ ], гвардія бере участь у бойових операціях, здійснюючи захист деокупованих територій та витіснення окупаційних сил. Це передбачає безпосередню участь у бойових діях на передовій, проведення операцій із зачистки територій від ворожих сил та забезпечення безпеки на визволених територіях.

Разом з тим, в умовах нових викликів сьогодення, таких як повномасштабна війна, окупація територій та зростання загроз для національної безпеки, відсутність єдиного комплексного нормативного акту, що регулював би всі аспекти взаємодії між Збройними Силами України, Національною гвардією та правоохоронними органами, значно ускладнює скоординоване виконання завдань у кризових умовах. Існуючі нормативні акти охоплюють лише окремі аспекти співпраці та часто не відповідають сучасним вимогам, що може призводити до розбіжностей у виконанні обов’язків, дублювання функцій та затримок у прийнятті оперативних рішень. На нашу думку, вирішенням проблеми недостатньої скоординованості дій між Збройними Силами України, Національною гвардією та правоохоронними органами може стати прийняття єдиного інтегрованого нормативного акту. Такий документ, умовно названий «Інструкція щодо координації дій Збройних Сил України, Національної гвардії та правоохоронних органів з питань забезпечення національної безпеки в умовах воєнного стану», матиме комплексний характер і регулюватиме всі аспекти взаємодії цих структур.

Основною метою такого акту є забезпечення узгоджених дій між усіма залученими структурами під час виконання завдань національної безпеки та підтримання правопорядку в умовах воєнного стану. Завданнями документа стане розробка механізмів обміну інформацією, стандартизація процедур проведення спільних операцій та впровадження чіткого розподілу повноважень.

Це дозволить усунути дублювання функцій і забезпечить оперативність реакції на виникаючі загрози.

Призначення такого акту полягає у створенні нормативної бази, яка б дозволила структурам координувати дії з врахуванням особливостей умов ведення бойових дій, охорони визволених територій і захисту критичної інфраструктури. Усі залучені органи матимуть чітко визначені ролі та зобов'язання, що посилить ефективність їх діяльності та мінімізує ризики для безпеки як на стратегічних об'єктах, так і на звільнених територіях. В умовах, коли території потребують посиленого контролю, а також реалізації заходів із протидії диверсіям, такий документ стане основою для побудови злагодженої системи національної безпеки.

Прийняття єдиного нормативного акту дозволить забезпечити своєчасне і точне виконання завдань, зокрема у сфері захисту територіальної цілісності, громадського порядку, а також реагування на терористичні загрози.

. Про оборону України: Закон України від 6 грудня 1991 року №1932-XII // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 9. Ст. 106.

. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року №389-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 28. Ст. 250

. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 року №638-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 25. Ст. 180.

. Про охорону важливих державних об'єктів: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2017 року №188 // Офіційний вісник України. 2017. № 20. Ст. 599

. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 року №876-VII // Відомості Верховної Ради України. 2014. № 17. Ст. 594

ПАЛАМАРЧУК Іван Васильович
Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА),
кандидат юридичних наук

АРМА – ДЕРЖАВНИЙ ОРГАН СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ З ПРАВООХОРОННИМИ ФУНКЦІЯМИ, ЯКИЙ В МЕЖАХ ПОВНОВАЖЕНЬ СПРИЯЄ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Забезпечення державної безпеки України покладається на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави [1]. Так, державна безпека – це захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру [2].

У свою чергу, національними інтересами України визначаються життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян [2]. При цьому, національна безпека України – це захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз [2].

Загрозами державній безпеці визначаються [3]: явища, тенденції і чинники, що унеможливлюють чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності та демократичного конституційного ладу й інших життєво важливих національних інтересів.

Основними завданнями державної політики у сфері забезпечення державної безпеки, зокрема, [3] є:

розвиток спроможностей суб'єктів системи забезпечення державної безпеки щодо своєчасного попередження, виявлення зовнішніх і внутрішніх загроз державній безпеці України, запобігання та протидії таким загрозам (у тому числі виявлення та розшук активів [7], осіб, які своєю діяльністю створюють загрозу державній безпеці, що дає можливість для застосування відповідних санкцій та арештів з метою локалізації фінансових та інших можливостей таких осіб);

системна протидія економічному тероризму як суспільно небезпечній діяльності, спрямованій на дестабілізацію та/або завдання іншої шкоди економіці з метою досягнення політичних цілей, економічної вигоди або примушування органів державної влади, міжнародних організацій, юридичних чи фізичних осіб учинити певні дії або утриматися від їх учинення (у тому числі

у взаємодії із складовими силами безпеки виявляти та розшукувати активи, які в подальшому можуть бути використанні як засоби для економічного тероризму, задля упередженого застосування санкційних механізмів, що унеможливлює економічний тероризм завдати відчутних наслідків);

інтенсифікація боротьби з тероризмом та організованою злочинністю, протидія руйнуванню державного апарату та місцевого самоврядування у зв'язку з поширенням системної корупції в державних органах (відомо, що будь-яка протиправна діяльність, яка створює загрози державній безпеці може нанести шкоди в залежності від своїх фінансових можливостей, які на підготовчому етапі в національних інтересах за результатами виявлення джерел цих можливостей у вигляді активів можна локалізувати).

Також, слід зазначити, що поширення явища легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом є загрозою у сфері фінансової безпеки України [4].

Тому, з метою протидії вказаним загрозам АРМА безпосередньо здійснює діяльність з виявлення та розшуку таких доходів [7], результати такої діяльності та впливають на рівень профілактики (превентивності) такого явища. При цьому, задля локалізації та нейтралізації зазначених загроз державній безпеці, АРМА здійснює виявлення та розшук активів осіб, до яких застосовано санкції [5], що є забезпеченням реалізації механізму протидії загрозам державної безпеки України. Також доречно зазначити, що сили безпеки визначаються як правоохоронні та розвідувальні органи, державні органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення національної безпеки України [2].

Отже, АРМА по суті виконання своїх завдань, які полягають у забезпеченні не тільки кримінального судочинства, а й в реалізації механізму з протидії загрозам державної безпеки, тобто є складовим державним органом в загальному механізмі органів державної влади, що забезпечують протидію загрозам державної безпеки, у вигляді виявлення та розшуку фінансових можливостей, які по суті є одним із видів «зброї» у протидії національній безпеці України.

З огляду на викладене, АРМА є державним органом спеціального призначення з правоохоронними функціями, який сприяє в забезпеченні (у межах повноважень як свою чітко відведену роль) державної безпеки України.

Продовжуючи слід зазначити, що для системного захисту України від загроз національній безпеці необхідним є розвиток сектору безпеки і оборони. Для цього Україна, зокрема [6]:

зміцнить демократичний цивільний контроль за сектором безпеки України як запоруку законності та ефективності діяльності його складових, підвищить ефективність управління, зміцнить нагляд і посилить відповідальність посадових і службових осіб органів сектору безпеки;

створить систему ефективного управління та координації діяльності органів сектору безпеки, удосконалить її архітектуру;

створить ефективне розвідувальне співтовариство, посиливши його роль у реалізації державної політики у сферах національної безпеки і оборони, зміцнить систему координації та контролю діяльності розвідувальних органів, розвиватиме розвідувальні спроможності.

Також, догматичним є те, що АРМА у відповідності до міжнародних договорів ратифікованих в установленому порядку Верховною Радою України, здійснює також міжнародну взаємодію із виявлення та розшуку активів за межами України, так і на виконання аналогічних інституцій відносно активів, які знаходяться в Україні [7].

Таким чином, АРМА як центральний орган виконавчої влади спеціального призначення із явними правоохоронними функціями, який також безпосередньо сприяє у забезпеченні державної безпеки України є невід'ємною складовою архітектури органів сектору безпеки.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 14 жовт. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 14.10.2024).

2. Про Національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII : станом на 14 жовт. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text (дата звернення: 14.10.2024).

3. Стратегія забезпечення державної безпеки : Указ Президента України від 16.02.2022 р. № 56/2022 : станом на 14 жовт. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/2022#Text (дата звернення: 14.10.2024).

4. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року : Указ Президента України від 11.08.2021 р. № 347/2021 : станом на 14 жовт. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text (дата звернення: 14.10.2024).

5. Про санкції : Закон України від 14.08.2014 р. № 1644-VII : станом на 14 жовт. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644- 18#Text (дата звернення: 14.10.2024).

6. Стратегія національної безпеки України «БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ – БЕЗПЕКА УКРАЇНИ» : Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020 : станом на 14 жовт. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text (дата звернення: 14.10.2024).

7. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів : Закон України від 10.11.2015 р. № 772-VIII : станом на 14 жовт. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19/ed20240516#n462 (дата звернення: 14.10.2024).

ПАШИНСЬКИЙ Володимир Йосипович
професор кафедри адміністративного права та процесу Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, доцент

НАЦІОНАЛЬНА ГВАРДІЯ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ

В умовах широкомасштабної російської військової агресії для ефективної реалізації функції оборони держави важливе значення має розподіл повноважень та завдань між спеціальними суб'єктами забезпечення оборона держави. До сил оборони, на які покладається забезпечення оборони держави, належать Збройні Сили України, інші утворені відповідно до законів України військові формування, а також правоохоронні та розвідувальні органи, органи спеціального призначення з правоохоронними функціями [1].

Особливе місце серед спеціальних суб'єктів забезпечення оборони, складових сил оборони, посідає Національна Гвардія України (далі - НГУ). Створена у 2014 р. в умовах російської збройної агресії, на базі внутрішніх військ, НГУ є військовим формуванням з правоохоронними функціями, яке призначене для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань; охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки; забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій. Крім того, НГУ як військове формування, відповідно до закону, у взаємодії зі Збройними Силами України бере участь у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони [2].

У мирний час НГУ входить до складу сил безпеки і виконує правоохоронні функції, а також розвиває спроможності, необхідні для виконання завдань у складі сил оборони. Із введенням воєнного стану, НГУ приводиться в готовність до виконання завдань за призначенням в умовах дії правового режиму воєнного стану, входить до складу сил оборони та підпорядковується Головнокомандувачу Збройних Сил України [1].

З урахуванням досвіду участі НГУ у відбитті російської гібридної агресії на сході України виникла необхідність щодо уточнення завдання НГУ з оборони держави в умовах воєнного стану. Під час дії воєнного стану НГУ для виконання

завдань з оборони держави підпорядковується Міністерству оборони України. Міністерство оборони України здійснює керівництво та забезпечує діяльність НГУ як суб'єкта забезпечення оборони, а саме: 1) організовує підготовку та здійснює керівництво НГУ з виконання заходів правового режиму воєнного стану та завдань територіальної оборони; 2) узгоджує програми розвитку НГУ в частині, що стосується оборони держави, а також плани підготовки її органів військового управління, з'єднань і військових частин, призначених для підпорядкування органам військового управління Збройних Сил України в особливий період; 3) визначає порядок застосування нацстандартів та кодексів усталеної практики для забезпечення потреб НГУ під час її підготовки та залучення до виконання завдань з оборони; 4) затверджує єдині вимоги щодо якісних характеристик військового озброєння і військової техніки та розрахункову кількість основних видів номенклатури військового озброєння і військової техніки, необхідних для оснащення НГУ; 5) розробляє єдині технічні регламенти у сфері військового озброєння і військової техніки; 6) забезпечує в межах компетенції комплектування НГУ військовослужбовцями, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом офіцерського складу; 7) бере участь у забезпеченні мобілізації та демобілізації в НГУ; 8) погоджує тактико-технічні завдання на виконання дослідно-конструкторських робіт з розроблення нових зразків військового озброєння, військової техніки та військової зброї, їх складових частин, а також модернізації зазначених зразків для потреб НГУ; 9) здійснює методологічне, методичне та наукове забезпечення мобілізаційної підготовки НГУ тощо [3].

Щодо діяльності НГУ як суб'єкта забезпечення національної безпеки і оборони, то слід зауважити, що на сьогодні не існує єдиного наукового підходу до визначення функціонального змісту та адміністративно-правового статусу НГУ (орган охорони правопорядку, військове формування). Спостерігається надмірна деталізація функцій та повноважень НГУ залежно від зовнішніх факторів, відповідних спеціальних режимів, наявності надзвичайного стану або воєнного часу, що ускладнює реалізацію покладених завдань щодо забезпечення оборони держави.

Як вважає О. В. Кривенко, функції НГУ обумовлюють її особливе становище в секторі безпеки і оборони України та визначають належність її як до сил безпеки, так і до сил оборони, що вимагає створення організаційної структури, здатної виконати специфічні, вузько спрямовані функції та забезпечити посилення під час виконання бойових завдань при зростанні загроз воєнного характеру. Для організації взаємодії та сумісності з органами військового управління, потребують подальшого розвитку й удосконалення структура та складу НГУ в напрямі наближення організаційно-штатної структури до найбільш оптимального стану сумісності з органами військового управління інших складових сектору безпеки і оборони та аналогічними

органами військового управління відповідних військових формувань держав-членів НАТО [4].

Нині НГУ як військове формування з правоохоронними функціями виступає одним із спеціальних суб'єктів забезпечення оборони держави, який у взаємодії зі Збройними Силами України бере безпосередню участь у відсічі збройній агресії проти України шляхом ведення воєнних (бойових) дій. В той же час, як показує проведений аналіз досвіду виконання завдань у сфері оборони в умовах російської військової агресії, потребують подальшого законодавчого врегулювання питання діяльності НГУ як суб'єктів забезпечення оборони держави.

На нашу думку, що уже зазначалося у наших наукових працях, потребують подальшого законодавчого врегулювання питання щодо: уточнення завдань та функцій НГУ в умовах особливого періоду та воєнного стану; удосконалення системи управління НГУ та приведення структури органів військового управління до стандартів Збройних Сил України та держав-членів НАТО; нормативно-правового закріплення взаємодії та координації спільних дій з іншими складовими сил оборони; інтеграції системи бойової та спеціальної підготовки НГУ до єдиної системи підготовки сил оборони [5], а також запровадження єдиних стандартів щодо озброєння і військової техніки, логістичного та медичного забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 55. Ст. 1903.

2. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 берез. 2014 р. № 876-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 17. Ст. 594.

3. Про внесення змін до Закону України «Про Національну гвардію України» щодо удосконалення правових засад діяльності Національної гвардії України: Закон України 24 груд. 2015 р. № 920-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 3. Ст. 35.

4. Кривенко О. В. Роль і місце Національної гвардії України в секторі безпеки та оборони. Стан та перспективи реформування сектору безпеки і оборони України: матеріали ВУНПК (Київ, 25–26 жовт. 2016 р.). Київ : ПАЛИВОДА А. В., 2016. 363 с. С. 150.

5. Пашинський В. Й. Забезпечення оборони України: адміністративно-правові аспекти: монографія [Текст] / В. Й. Пашинський. Київ : ФОП Маслаков, 2018. 408 с.С.370.

ПАШИНСЬКИЙ Володимир Йосипович
професор кафедри адміністративного права та процесу Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, доцент
РЕБЕНОК Сергій Анатолійович
офіцер відділу претензійно-позовної та договірної роботи юридичного управління військової частини А0105
лейтенант юстиції

ПРОБЛЕМИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА САМОВІЛЬНЕ ЗАЛИШЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ АБО МІСЦЯ СЛУЖБИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В Україні від 24 лютого 2022 року Указом Президента «Про введення воєнного стану в Україні» № 64/2022, затвердженого Законом України № 2102-IX від 24 лютого 2022 року, запроваджено воєнний стан та оголошено загальну мобілізацію [1].

Вищезазначена обставина спричинила значне збільшення чисельності Збройних Сил України та відповідне збільшенням кількості військовослужбовців, а також зросла кількість випадків самовільного залишення військової частини або місця служби військовослужбовцями.

Самовільним залишенням частини або місця служби вважається таке, що вчинене без дозволу начальника (командира), який згідно з законодавством уповноважений такий дозвіл надати. Нез'явлення військовослужбовця вчасно на службу – це його нез'явлення на службу в строк, указаний у відповідному документі.

Адміністративна відповідальність за вказане діяння передбачена статтею 17211 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП).

Частиною першою статті 17211 КУпАП передбачена відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби військовослужбовцем строкової служби, а також нез’явлення його вчасно без поважних причин на службу у разі звільнення з частини, призначення або переведення, нез’явлення з відрядження, відпустки або з лікувального закладу тривалістю до трьох діб [2].

У випадку вчинення діяння, передбаченого частиною першою цієї статті, вчиненого особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі самі порушення, відповідальність настає за частиною другою статті 17211 КУпАП [2].

Частиною третьою статті 17211 КУпАП передбачена відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби військовослужбовцем (крім строкової військової служби), а також військовозобов`язаним та резервістом під час проходження зборів, а також нез`явлення його вчасно без поважних причин на військову службу у разі призначення або переведення, нез`явлення з відрядження, відпустки або з лікувального закладу тривалістю до десяти діб [2].

До адміністративної відповідальності згідно частини четвертої статті 17211 КУпАП притягується військовослужбовець у разі вчинення діяння, передбаченого частинами першою або третьою цієї статті, вчиненого в умовах особливого періоду, крім воєнного стану [2].

Одним із основоположних принципів притягнення правопорушників до адміністративної відповідальності є те, що ніхто не може бути підданий заходу впливу в зв`язку з адміністративним правопорушенням інакше як на підставах і в порядку, встановлених законом. Провадження в справах про адміністративні правопорушення здійснюється на основі суворого додержання законності. Застосування уповноваженими на те органами і посадовими особами заходів адміністративного впливу провадиться в межах їх компетенції, у точній відповідності з законом [2].

Законодавцем, в Кодексі України про адміністративні правопорушення, під адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність (ст.2) [2].

Особливий період - період, що настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій [3].

З наведеного визначення випливає, що воєнний стан є одним із видів особливого періоду.

Отже, відсильна диспозиція частини четвертої статті 17211 КУпАП фактично виключає адміністративну відповідальність за діяння, передбачені частинами першою або третьою цієї статті, вчинені в умовах воєнного стану, а натомість встановлює відповідальність за такі діяння, вчинені під час дії іншого особливого періоду, зокрема під час мобілізації але за відсутності воєнного стану.

Воєнний стан в Україні було введено з 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року і на сьогоднішній день воєнний стан триває, а відтак випадки самовільного залишення військової частини інкримовані військовослужбовцям-правопорушникам в період воєнного стану унеможливлюють кваліфікацію їх дій

за частиною четвертою статті 17211 КУпАП. Водночас кваліфікація дій військовослужбовців за частиною третьою статті 17211 КУпАП суперечить вищенаведеним положенням Кодексу України про адміністративні правопорушення, оскільки не відповідає принципу законності.

В свою чергу, частиною четвертою статті 407 Кримінального кодексу України (далі - КК України) передбачена кримінальна відповідальність за самовільне залишення військової частини або місця служби військовослужбовцем, а також нез`явлення його вчасно на службу без поважних причин, вчинених в умовах воєнного стану, кваліфікуючою ознакою якого є тривалість понад три доби, чим фактично декриміналізовано такі діяння, що тривають до трьох діб [4].

Зазначені діяння тривалістю до трьох діб також не підпадають під дію статті 17211 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Єдиним виключенням, що дозволяє кваліфікувати дії військовослужбовця за частиною п'ятою статті 407 КК України незалежно від тривалості самовільного залишення військової частини або місця служби, а також нез`явлення вчасно на службу без поважних причин, є вчинення таких дій в бойовій обстановці [4].

Законодавче регулювання адміністративної відповідальності, зокрема за самовільне залишення військової частини, вчинене в умовах воєнного стану, не узгоджується з вимогами регулятивного законодавства у цій сфері правовідносин, у тому числі з Дисциплінарним статутом Збройних Сил України, затвердженим Законом України від 24 березня 1999 року № 551-XIV, який визначає сутність військової дисципліни, обов'язки військовослужбовців, а також військовозобов'язаних та резервістів під час проходження навчальних (перевірочних) і спеціальних зборів щодо її додержання, види заохочень та дисциплінарних стягнень, права командирів щодо їх застосування, а також порядок подання і розгляду заяв, пропозицій та скарг, і Статутом внутрішньої служби Збройних Сил України, затвердженим Законом України від 24 березня 1999 року № 548-XIV, який визначає загальні права та обов'язки військовослужбовців Збройних Сил України і їх взаємовідносини, обов'язки основних посадових осіб бригади (полку, корабля 1 і 2 рангу, окремого батальйону) та її підрозділів, правила внутрішнього порядку у військовій частині та її підрозділах [5, 6].

Вищезазначена неузгодженість у нормах чинного законодавства створює передумови для уникнення будь-якої відповідальності військовослужбовців за самовільне залишення військової частини або місця служби в зв'язку з відсутністю складу адміністративного правопорушення. З огляду на наведене, є доцільним внесення змін до статті 17211 КУпАП та запровадження адміністративної відповідальності для військовослужбовців за самовільне залишення військової частини або місця служби, вчинене в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лют. 2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text (дата звернення: 14.09.2024).
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 80731-X. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text (дата звернення: 14.09.2024).
3. Про оборону України: Закон України від 6 груд. 1991 р. № 1932-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text (дата звернення: 14.09.2024).
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14 (дата звернення: 14.09.2024).
5. Дисциплінарний статут Збройних Сил України: Закон України від 24.03.1999 № 551-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text (дата звернення: 14.09.2024).
6. Статут внутрішньої служби Збройних Сил України: Закон України від 24.03.1999 № 548-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14#Text (дата звернення: 14.09.2024).

ПЕНЬКОВА Наталя Євгенівна
доцент кафедри соціально-гуманітарних та правових дисциплін,
Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат психологічних наук, доцент

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ ВИВЧЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО БОЮ

У наукових дослідженнях поняття «готовність» має широкий діапазон значень та, зазвичай, розглядається в контексті її психологічних проявів. Феномен психологічної готовності яскраво проявляється в моменти що мають особистісний сенс для людини.

Сьогодні у психологічній літературі можна спостерігати декілька основних напрямків щодо визначення поняття «готовність до діяльності». Вчені що проводять власні дослідження у межах першого напрямку вважають її загальною системою здібностей що розкриваються у якостях та властивостях особистості. Згідно уявлень представників, що поділяють погляди другого напряму «готовність до діяльності» є стійкою властивістю особистості та повинна розглядатися як сукупність поглядів, переконань, знань, звичок, умінь, ставлень, мотивів, вольових та інтелектуальних якостей, почуттів та установок особистості. Третій же напрямок розглядає «готовність до діяльності» як тимчасовий особистісний стан.

Має сенс зауважити що переважна більшість дослідників вважають психологічну готовність стійкою особистісною рисою, яка формується в результаті підготовки людини до певної діяльності. Психологічна готовність людини до професійної діяльності є запорукою успішності при виконанні покладених на неї обов'язків.

Отримала подальший розвиток проблема психологічної готовності, також, у теорії та практиці психологічної підготовки представників різних ризиконебезпечних професій у роботах Я. Бондаренко, О. Колесніченко, О. Кретчак та Л. Матохнюк та ін. [2-5].

У підручнику «Психологія професійної діяльності офіцера» автори стверджують, що «психологічна готовність належить до виду тих психічних явищ, що в психології називають станом тимчасового підвищення чи пониження загальної активності психічної діяльності. Інакше кажучи, готовність – це націленість, активність, налаштованість, мобілізованість психіки воїна на подолання якихось труднощів бойових дій, а також саме їхнє подолання» [6].

Професійна діяльність військовослужбовців Національної гвардії України здебільшого має екстремальний характер, оскільки відбувається в складних умовах, які закономірно відбиваються на психічному рівні особистості через тривожність, страхи, стреси, дистреси тощо. Факторами появи таких станів є: раптовість, несподіваність виникнення та прояву різних ситуацій службово-бойової діяльності; загроза нормальній життєдіяльності, здоров'ю та життю індивіда (діяльність, пов'язана із застосуванням зброї, авіаційної техніки, зіткненням з реальним супротивником, постійним ризиком для життя тощо); незвичність та новизна ситуацій; невизначеність (повна або ж часткова відсутність інформації, її нестача, суперечливість службово-бойової обстановки); надлишок інформації (при перевищенні інформації про певні події явища виникає загроза щодо проведення глибокого і точного їх аналізу та адекватних висновків); дефіцит часу (на аналіз, оцінку обстановки, прийняття рішення та виконання конкретних дій, порівняно зі звичними умовами діяльності, військовослужбовцям надається дуже мало часу); відповідальність (за виконання наказів і розпоряджень, згідно із статутами, військовослужбовці несуть юридичну відповідальність; окрім цього, на них покладається висока соціальна, моральна відповідальність за всі дії та вчинки); усвідомлення військовослужбовцями особливого характеру та результатів службово-бойової діяльності.

Психологічна готовність військовослужбовців до виконання поставлених завдань в умовах бойових дій являє собою психологічне підґрунтя їхніх активних дій у бойовій обстановці, що допомагає їм керувати власною психікою та ефективно діяти у складних ситуаціях. Зовнішніми ознаками психологічної готовності військовослужбовця є: відсутність метушливості чи замкненості, «рівна» поведінка; чітке, безпомилкове виконання наказів і команд; нормальний фізіологічний стан (частота пульсу, дихання, колір обличчя тощо) [6].

Аналіз наукової літератури вказує на виокремлення феномену психологічної готовності до діяльності в особливих та дійсно особливих умовах, що стало особливо актуальним із початком повномасштабної війни в нашій країні, в якій безпосередню участь приймають військовослужбовці Національної гвардії України.

Наразі найбільш уразливим місцем у системі психологічної підготовки військовослужбовців Національної гвардії України залишається формування психологічної готовності до діяльності в умовах сучасного бою, запропоновані багатьма науковцями методи щодо її підвищення, нажаль, не знайшли свого місця в практичній площині.

Список використаних джерел:

1. Бабаян Ю. О., Грішман Л. О. Особливості психологічної готовності військовослужбовців до дій в екстремальних умовах. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія

: Психологічні науки. 2014. Вип. 2.13. С. 17–21. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvmdups_2014_2.13_4.pdf

2. Бондаренко Я. Г. Психологічна готовність фахівців спеціальних підрозділів МВС України до виконання професійних завдань різного виду складності :автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.06 "Юридична психологія" / Я. Г. Бондаренко ; Національний університет цивільного захисту України. – Харків, 2011. – 27 с.; .

3. Колесніченко О. С. Психологічна готовність працівників МНС України до професійної діяльності в екстремальних умовах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.09 "Психологія діяльності в особливих умовах" / О. С. Колесніченко ; Національний університет цивільного захисту України. – Харків, 2011. – 23 с.;

4. Кретчак О. М. Психологічний аналіз професійної діяльності міліціонерів ДСО при МВС України та визначальні умови її удосконалення : автореф. дис.на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.06 "Юридична психологія" / О. М. Кретчак ; Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2003. – 17 с.;

5. Матохнюк Л. О. Дослідження процесу формування психологічної готовності курсантів-прикордонників інженерних груп до професійної діяльності у ВВНЗ / Л. О. Матохнюк // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки. Випуск 10 (34) – К. : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006. – С. 222–229;

6. Психологія професійної діяльності офіцера : підручник. – Хмельницький: Видавництво Академії ПВУ, 1999. – 488 с

ПОЛУНІНА Лілія Валентинівна
доцент кафедри правового забезпечення та правоохоронної діяльності Київського інституту Національної гвардії України, кандидат юридичних наук, доцент

ДЕРЖАВНА ТАЄМНИЦЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Поняття «національна безпека» на сьогодні у науковому середовищі є досить дискусійним. Існує ряд визначень, як у наукових працях, та і у чинних законодавчих актах, які їх доповнюють і розкривають. Різноманітність наукових досліджень, присвячених аналізу нових викликів та загроз у сфері забезпечення національної безпеки в епоху активного використання інформаційних технологій веде до виникнення нових поглядів та пошук орієнтованого на інтеграцію міждисциплінарного наукового знання в галузі, що розглядається.

Незаперечним є той факт, що повномасштабне вторгнення рф на територію України, складна міжнародна ситуація, інформатизація суспільства, активне використання технічних засобів у процесі суспільних комунікацій є каталізатором несприятливих умов та факторів, що сприяють появі гострих та актуальних питань, які потребують наукового опрацювання, у сфері захисту державної таємниці. За цих обставин однією з основних загроз національній безпеці залишається розвідувальна діяльність спеціальних служб та організацій іноземних держав.

Беззаперечно, основні ознаки сучасного поняття державної таємниці випливають із змісту норм Закону України «Про державну таємницю», п. 1 ст. 1 якого визначають, що «державна таємниця (далі також - секретна інформація) – вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою» [1].

Інформація, яка віднесена до державної таємниці з установленням ступеня її секретності включена до Зводу відомостей, що становлять державну таємницю [2]. Відповідно до вказаного Зводу до такої інформації відноситься:

1. Відомості у сфері оборони (відомості про стратегічне розгортання військ (сил); відомості про зміст стратегічних (оперативних) планів застосування ЗС (військ або сил); відомості про зміст документів з управління військами (силами), які розкривають за окремими показниками питання підготовки, організації, ведення бойових дій, розташування військ (сил); відомості про організацію або здійснення взаємодії військ (сил); відомості про систему бойової, мобілізаційної готовності, рівень готовності (здатності) військ (сил) до

виконання завдань за призначенням; відомості про підготовку, організацію, виконання завдань бойового чергування; відомості за окремими показниками про планування, проведення та результати проведення заходів безпеки застосування військ (сил) чи військових об'єктів, сили та засоби, які до них залучаються та ін);

2. Відомості у сфері економіки, науки і техніки (відомості за окремими показниками про заходи мобілізаційної підготовки або мобілізаційного плану галузей національної економіки щодо виробництва, капітального ремонту, поставки озброєння (боєприпасів, військової техніки); відомості за сукупністю всіх показників про номенклатуру, норми накопичення (у тому числі незнижуваного запасу) матеріальних цінностей державного резерву; відомості про фактичні об'єми запасів, місця розташування поверхневих або підземних резервних джерел водозабезпечення; відомості про перспективи розвідки або видобутку корисних копалин в цілому щодо України, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці та ін.);

3. Відомості у сфері зовнішніх відносин (відомості про зміст або результати конкретних переговорів з питань зовнішньополітичної (зовнішньоекономічної) діяльності України, якщо за взаємною домовленістю сторін вони не підлягають розголошенню, а їх розголошення створює загрозу національним інтересам і безпеці; відомості про номенклатуру, обсяги надходжень від експорту товарів військового призначення або подвійного використання (крім тих відомостей, що мають передаватися відповідно до міжнародних зобов'язань), розголошення яких створює загрозу національним інтересам і безпеці за сукупністю всіх показників у цілому щодо України та ін.);

4. Відомості у сфері державної безпеки та охорони правопорядку (відомості про причетність працівників БЕБ, ГУР, ДБР, ДПС, СБ, ССО, УДО, органів внутрішніх справ, податкової міліції ДФС, персоналу ДКВС до здійснення оперативно-розшукової, контррозвідувальної чи розвідувальної діяльності, розголошення яких може завдати шкоду цій діяльності або життю чи здоров'ю цих працівників (персоналу), їх близьких родичів у зв'язку з виконанням цими працівниками (персоналом) завдань цієї діяльності; відомості про причетність конкретних осіб до безпосереднього здійснення оперативно-розшукової, контррозвідувальної чи розвідувальної діяльності; відомості про персональні переліки, посади, належність до підрозділів, домашні адреси особового складу (персоналу); відомості про дислокацію, склад, діяльність організаційних структур закордонного апарату СЗР, ГУР, ДПС, розвідувального органу Адміністрації ДПС; відомості про штат, штатну чисельність, фактичну укомплектованість за штатом; відомості про організацію, засоби, об'єкти технічної розвідки та ін.) [2].

Враховуючи те, що на території України проходить повномасштабна війна та той факт, що загрози національній безпеці існують постійно, можна

припустити, що кількість критеріїв диференціації таємниць не зменшуватиметься, а збільшуватиметься.

Функціональна структура органів, організацій, підрозділів, що забезпечують захист державної таємниці, представляє собою масштабну та досить складну систему, що накладає відбиток на якість їх взаємодії. Закономірно, постає питання про те, чи мають в своєму розпорядженні контролюючі та наглядові органи справжні знання про процеси захисту державної таємниці та яка частка латентності порушень у зазначеній сфері. Адже деякі проблеми, залишаючись непоміченими зараз, можуть у перспективі суттєво впливати на стан національної безпеки.

В умовах нестабільного стану країни найважливіше завдання кожного керівника органу, організації, підрозділу, який забезпечує захист державної таємниці, незважаючи на всі проблеми, – забезпечити ефективне управління персоналом, які мають допуск до відомостей, що складають державну таємницю.

Відповідальність за розголошення державної таємниці (ст. 328 КК України), втрату документів, що містять державну таємницю (ст. 329 КК України) та передачу або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни (ст. 330 КК України) передбачена Кримінальним кодексом України [3].

Таким чином, як висновки необхідно зазначити: 1) З метою забезпечення національної безпеки правовий інститут державної таємниці вимагає подальшого розвитку та вдосконалення; 2) Існує складна система органів, організацій, підрозділів, які забезпечують захист державної таємниці, спираючись на правовий інститут, функціонує в умовах недостатньої та неефективної взаємодії між собою; 3) Серйозною загрозою національній безпеці є умови активного впровадження нових інформаційних технологій у процеси обробки інформації, що охороняється державою та відсутність достатньо підготовленого та мотивованого персоналу для роботи із вказаними відомостями.

Список використаних джерел:

1. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 р. № 3855-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text (дата звернення 10.10.2024).

2. Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю: Служба безпеки України; Наказ, Звід від 23 грудня 2020 р. № 383. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-21#Text (дата звернення 10.10.2024).

3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text (дата звернення 10.10.2024).

РОЛІН Ігор Федорович
професор кафедри військового управління Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» доктор воєнних наук, професор

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО БОЙОВОГО СТАТУТУ В ЛАНКАХ ВЗВОД – БАТАЛЬЙОН

Аналіз бойового досвіду [1, 2 та ін.] свідчить про таке.

На рівні взвод – рота і, навіть, батальйон, більшість офіцерів (особливо ті, що були мобілізовані вже після повномасштабного вторгнення) не знають процедур прийняття раціональних рішень, не володіють методиками оцінювання обстановки.

Майже не розробляються бойові накази. Замість них управління здійснюється бойовими розпорядженнями (БР) в яких вимагається повернути втрачену позицію негайно (впродовж 1–3 годин). На цей час, в умовах ведення стратегічної оборони, як і під час наступальних дій улітку 2023 р., у БР не зазначається відповідь на найважливіше і мотивуюче запитання – навіщо це робити? (яка мета конкретної атаки?, навіщо обороняти не обладнану позицію, яка знаходиться тактично невигідно?).

Не завжди проводиться кропітка робота з прийняття обґрунтованих рішень. Бойовими статутами не визначені і не використовуються (або використовується недостатньо) такі процедури та прийоми:

- планування розподілу часу за правилом «1/3 до 2/3»,
- управління ризиками,
- використання припущень,
- ставлення завдання у форматі «Хто? Що? Де? Коли? Навіщо?»,
- аналіз проведених дій.
- воєнна гра (на рівні батальйону).

Ці процедури підміняються «вольовим впливом» на підлеглих, а в гіршому випадку командири підрозділів перетворюються на статистів, задача яких полягає у тому, щоб призначити та відправити особовий склад на «нуль».

Результатом зазначених недоліків може бути втрата довіри до командирів і, разом з тим, нашого головного ресурсу: вмотивованої піхоти.

З метою мінімізації зазначених слабких місць і недоліків в управлінні діями підрозділів пропонується розробити і додати до існуючого бойового статуту механізованих (танкових) військ Сухопутних військ таке.

1. Деталізовані методики оцінювання елементів обстановки, як-то:

- оцінювання противника,
- оцінювання своїх та доданих підрозділів і сусідів,

- оцінювання району дій та погодних умов.

Зазначені методики можливо доцільно буде подати у виді додатків.

2. В процесі прийняття рішення командиром підрозділу на дії передбачити процедури управління ризиками, використання припущень, а розрахунок часу робити обов'язково за правилом «1/3 до 2/3» (тобто, не пізніше 1/3 від наявного часу на підготовку бою (дій) поставити бойове завдання підлеглим підрозділам).

3. Ставлення бойового завдання підлеглим підрозділам має передбачати відповіді на 5 запитань: «Хто? Що? Де? Коли? Навіщо?» повинен виконати. Питання «Навіщо?» вважати ключовим мотивуючим чинником.

4. Методику організації взаємодії з елементами воєнної гри.

3. Методику аналізу проведених дій.

Суть зазначених методик, процедур та прийомів визначено стандартами та публікаціями НАТО та держав-членів НАТО [3, 4 та ін.], а також доволі детально (з адаптацією до вітчизняної військової термінології) подані в навчальних посібниках [5, 6],

Список використаних джерел:

1. Інформаційний бюлетень з питань вивчення досвіду застосування військ (сил) Збройних сил України та військових частин (підрозділів) противника (Із врахуванням досвіду російсько-Української війни 2022-2024 років). Військова публікація ВП 3(7)-(01, 03-05)162.55 : Головне управління доктрин та підготовки Генерального штабу Збройних сил України спільно з центром оперативних стандартів і методики підготовки Збройних сил України. Серпень 2024 р. 58 с.

2. СВП 7-00(11). Інформаційний бюлетень з вивчення та впровадження досвіду. Військова публікація СВП 7-00(11) : Командування підготовки командування Сухопутних військ Збройних сил України. Липень 2023 р. 56 с.

3. NATO STANDARD APP-28 – Tactical Planning For Land Forces. URL : https://www.forsvarsmakten.se/siteassets/english/swedint/engelska/swedint/information-to-admitted-students-and-participants/nltpc/app-28-eda.pdf. (дата звернення: 20.09.2024).

4. The Operations Process (ADP 5-0). Army Doctrine Publication No. 5-0 Headquarters Department of the Army. Washington, D.C. 31 July 2019. URL : https://armypubs.army.mil/epubs/DR_pubs/DR_a/ARN18126-ADP_5-0-000-WEB-3.pdf. (дата звернення: 20.09.2024).

5. Управління діями підрозділів за стандартами НАТО (батальйон): навч. посіб. / Ролін І. Ф., Серпухов О. В., Марущенко В. В., Чернявський О. Ю. Харків : ВІТВ НТУ "ХПІ", 2023. 242 с

6. Основи управління підрозділом за стандартами НАТО: навч. посіб. / І. Ф. Ролін, Д. В. Дяченко, В. В. Марущенко – Х.: ВІТВ НТУ "ХПІ", 2021. 124 с.

СЕМЕНОВ Микола Володимирович
викладач кафедри бойового та логістичного забезпечення Київського інституту Національної гвардії України
Єсіпова Ольга Олександрівна
Національна академія Національної гвардії України
кандидат педагогічних наук
ПЕРМЯКОВ Дмитро Сергійович
Київський інститут Національної гвардії України

ВИКЛИКИ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ МІННО-ВИБУХОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Сьогодні Збройні Сили України та вся держава загалом стикаються з найсерйознішою загрозою за всю історію свого існування. Країна-агресор використовує різні типи крилатих ракет, новітні зразки артилерії, реактивного та бронетанкового озброєння, а також радіоелектронні засоби. Широко застосовуються безпілотні літальні апарати для розвідки та дрони-камікадзе. Однак основною ударною силою противника досі залишаються піхота та бойові машини, які безпосередньо доставляють військовослужбовців до лінії бойового зіткнення та прикривають їхні дії, адже, як відомо, "жодна територія не вважається захопленою, доки нога солдата не ступила на її землю."

У сучасних умовах ведення бойових дій, коли оборонні операції мають важливе значення, інженерні загородження, особливо вибухові, є ключовим елементом захисту. Вони не тільки затримують просування противника, але й завдають йому значних втрат, підвищуючи ефективність оборонних заходів.

Однак значна частина протитанкових (ПТМ) та протипіхотних мін (ППМ), що залишилися у спадок від Радянського Союзу, не повною мірою задовольняють сучасні потреби. Ці міни були розроблені для масових наступальних чи оборонних дій за умов війни минулого століття і не відповідають сучасним вимогам до мобільності, точності, ефективності та автономності. До того ж, багато з них потрапили під заборону відповідно до Оттавської конвенції, яка регулює використання протипіхотних мін. Це значно звузило перелік мін та способів їх встановлення, що могли б бути використані в нинішній війні. Технологічний прогрес, зміни в тактиці бойових дій і більш складні системи захисту техніки та солдатів роблять необхідним впровадження нових систем інженерних загороджень, які можуть краще адаптуватися до сучасних викликів.

Втім виготовлення сучасних ПТМ та ППМ є складним і, головним чином, тривалим процесом. Це створює певні виклики, оскільки актуальність таких засобів може суттєво знижуватися протягом часу, необхідного для їх розробки, виробництва та впровадження. Швидкість розвитку технологій і зміни характеру бойових дій свідчать, що новітні системи, які розробляються сьогодні, можуть частково або взагалі втратити актуальність на момент їх масового використання. Тому в сформованих умовах використання окремими підрозділами саморобних вибухових пристроїв (СВП) є цілком зрозумілим та ефективним рішенням. Їх гнучкість і можливість імпровізації під конкретні завдання робить їх важливим інструментом у сучасних умовах ведення бойових дій.

Аналізуючи складові частини міни, можна зауважити, що для ефективного виготовлення СВП достатньо замінити лише одну-дві ключові частини стандартного мінно-вибухового пристрою, такі як датчик цілі та детонатор. Це дозволяє надати пристрою нові, більш ефективні та нестандартні характеристики. Саме ці елементи є вирішальними, оскільки визначають момент і спосіб активації вибухового пристрою, а також додають елемент «несподіваності». Міна, що зовні має всім знайомі ознаки — форма, колір, розмір — може спрацювати інакше, ніж очікує противник.

До того ж, деякі елементи інженерного озброєння, які в минулому відігравали важливу роль на полі бою, з розвитком ударних безпілотних літальних апаратів (БПЛА) противника в сучасних умовах втрачають свою актуальність. Однак ці елементи залишаються джерелом вибухових речовин, таких як пластична вибухова речовина (ВР), яка ідеально підходить для виготовлення саморобних вибухових пристроїв (СВП), оскільки її легко формувати для досягнення необхідної форми, що підвищує гнучкість у використанні.

Отже технологічний прогрес, зміни в тактиці бойових дій і більш складні системи захисту техніки та солдатів роблять необхідним впровадження нових систем інженерних загороджень, які можуть краще адаптуватися до сучасних викликів. Ця адаптація не лише ускладнює виявлення і знешкодження міни, але й підвищує її тактичну ефективність. Здатність пристрою працювати нестандартно або непередбачувано може змінити сценарії бою та дезорієнтувати противника. Крім того, використання різних датчиків, таких як тискові, магнітні або інфрачервоні, дозволяє пристрою активуватися в умовах, коли класичні методи детонації були б неефективними.

СІРОТОВ Олександр Андрійович
докторант, Харківський національний університету внутрішніх справ,
доктор філософії

ЩОДО ЗАГАЛЬНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Кожен день поліцейські виконують небезпечні, особливо складні та надзвичайно важливі завдання і функції, починаючи з охорони громадського порядку і боротьби зі злочинністю та закінчуючи реалізацією операцій пов'язаних із відбиттям збройної агресії російської федерації. Така діяльність пов'язана із значним фізичним та психологічним навантаженням, що становить суттєві ризики для здоров'я працівників Національної поліції України (далі – НПУ). У зв'язку із цим прямим обов'язком держави є організація та належна реалізація соціального захисту поліцейських та їх сімей, що дозволить компенсувати негативний вплив їх професії. Внаслідок особливостей покладених на НПУ функцій, соціальний захист працівників правоохоронного органу суттєво відрізняється за змістом та структурою.

Відповідно до статті 46 Конституції України від 28.06.1996 №254к/96-ВР всі громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними [1].

Відповідно до енциклопедичних правових джерел, соціальний захист в узагальненому розумінні визначено, як система юридичних, економічних, фінансових та організаційних засобів держави щодо захисту населення від соціальних ризиків [2]. Система охоплює виплату пенсій, різні види матеріальної допомоги і компенсацій, обслуговування хворих та осіб похилого віку, турботу про дітей і молодь, фінансування з державних і місцевих бюджетів відповідних соціальних програм (охорона здоров'я, освіта, будівництво житла, подолання безробіття тощо) [3].

Якщо звернутись до авторських концепцій, то Є.Є. Мачульська соціальним захистом визнає діяльність держави, спрямовану на забезпечення процесу становлення та розвитку повноцінної особистості [4]. Н.П. Борецька пише, що соціальний захист – це система закріплених державою соціальних та економічних прав і гарантій, реалізованих у межах її соціальної політики на

основі механізмів забезпечення життєвого рівня, достатнього для становлення й розвитку особистості на всіх етапах життєдіяльності людини [5]. М.Д. Жадан соціальний захист тлумачить, як державну підтримку верств населення, які зазнають соціальних ризиків, у тому числі й внаслідок негативного впливу ринкових процесів, з метою забезпечення відповідного життєвого рівня [6, с.14]. Натомість, М.В. Чічкань обстоює позицію про те, що соціальний захист – це система правовідносин, які виникають між державою, що зобов'язана забезпечувати громадян в разі настання певних обставин, які унеможливлюють повноцінну діяльність, та всебічно знижувати вірогідність настання цих обставин, а також громадянами, яким надано право на отримання всебічної допомоги у випадку настання визначеного кола умов, передбачених законом. Суб'єктами правовідносин із соціального захисту є фізична особа та державний орган, які є носіями суб'єктивних прав та обов'язків. Фізичних осіб об'єднує те, що вони підлягають соціальному забезпеченню зі спеціально створених фондів у зв'язку з настанням соціального випадку (старість, безробіття) або виконанням певних професійних обов'язків (робота у шкідливих умовах). Існують також правовідносини, в яких суб'єктом виступає сім'я, а не фізична особа. Представництво одним із членів сім'ї інтересів інших не позбавляє права останніх бути самостійними учасниками цих правовідносин [7, с.17].

Отже, узагальнено можна говорити на те, що соціальний захист – це комплексна сфера державної підтримки окремих верст населення, яка передбачає різноманітні соціальні допомоги націлені на задоволення базових людських потреб, покращення чи полегшення рівня життєдіяльності. Дана сфера складається з численних інститутів та гарантій дія яких передбачає виникнення соціальних зв'язків між фізичною особою та державою.

Водночас, соціальний захист не передбачає «зрівнялівку», однак, націлений на підтримку справедливості та рівних можливостей всіма людьми користуватись своїми правами і мати високий рівень життя. Через це, поліцейські, які виконують особливі, суспільно та національно важливі функції, ризикуючи своїм життям та здоров'ям користуються більш високими гарантіями соціального захисту.

Відповідно до Розділу IX Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 №580-VIII соціальний захист працівників НПУ включає в себе: 1) особливий розподіл службового часу і часу відпочинку; 2) організацію їх відпусток; 3) спеціальний порядок грошового забезпечення; 4) житлове забезпечення та спеціальне медичне забезпечення поліцейських та членів їх сімей; 5) можливість на отримання одноразової грошової допомоги; 6) навчання дітей поліцейських; 7) недоступні для інших верст населення умови пенсійного забезпечення [8]. В сукупності дані особливості призначені для компенсації складних та ризикованих умов праці, які впливають на здоров'я поліцейських, а також їх особисті обмеження в процесі поточної життєдіяльності.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: закон від 28.06.1996 №254к/96-ВР. Офіційний вісник України. 2010. №72/1. Ст.15.
2. Великий енциклопедичний юридичний словник: ред. Ю.С. Шемшученко. Київ : Юридична думка, 2007. 992 с.
3. Юридичний словник: за ред. Б. М. Бабія. Київ : Гол. ред. укр. рад. енцикл., 1983. 872 с.
4. Мачульська Є. Є. Право соціального забезпечення. М. :Міжнар. центр фінансово-економ. розвитку, 1997. 315 с.
5. Борецька Н. П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми. Донецьк : Янтра, 2001. 351 с.
6. Жадан М.Д. Особливості реалізації права на пенсію науковими (науково-педагогічними) працівниками: дисертація. Харків: Харківський національний педагогічний університет. 2007. 182 с.
7. Чічкань М.В. Правове регулювання соціального захисту інвалідів в Україні: автореферат. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ. 2009. 24 с.
8. Про Національну поліцію: закон від 02.07.2015 №580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. №40-41. Ст.379.

СТАХУРА Андрій Павлович
аспірант кафедри адміністративно-правових дисциплін та публічного управління Дніпровського державного університету внутрішніх справ

ВОЄННИЙ СТАН ЯК ЧИННИК НАБЛИЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Розв'язана проти України збройна агресія стала випробуванням як для держави, так і для кожного громадянина. У зв'язку із запровадженням особливого правового режиму воєнного стану була переформатована діяльність сил безпеки і оборони, посилена військова складова, оптимізоване публічне адміністрування за рахунок утворення військових адміністрацій тощо.

З іншого боку, у таких надзвичайних умовах розпочалася і продовжує відбуватись зміна стереотипу про поділ професій на суто чоловічі і суто жіночі. На відміну від осіб, які ухиляються від виконання військового обов'язку, значна кількість жінок долучилася до сил безпеки і оборони після початку повномасштабного вторгнення, навпаки, ставши на захист Батьківщини.

Відповідно, представляє інтерес вивчення дії воєнного стану на забезпечення гендерної рівності у Національній поліції України. Тут потрібно вказати на досвід другої світової війни, коли замість мобілізованих чоловіків, для жінок стали доступними раніше асоційовані із чоловічою статтю професії – водіїв, будівельників, поліцейських, лікарів, шахтарів тощо.

На превеликий жаль сьогодні в Україні також відбуваються процеси, коли на тлі масового виїзду населення, у багатьох сферах виникає нестача кадрів. Серед інших суб'єктів публічної влади не є виключенням і Національна поліція.

Слід погодитись із Д.Г. Тініним у тому, що державна політика щодо досягнення гендерної рівності реалізується відповідно до міжнародних зобов'язань та національного законодавства, зокрема Конституції України. Так, у ст. 24 Конституції України зазначено, що кожен має всі соціально-економічні, політичні та особисті права і свободи. За останні десять років триваючої в Україні війни ситуація щодо участі жінок у громадсько-політичному житті суттєво змінилася. Сьогодні жінки частіше беруть участь у суспільних процесах, особливо в політиці та у секторі безпеки і оборони, а підтримка ідей гендерної рівності стає дедалі помітнішою і на рівні громадської думки [1, с. 434].

До прояву таких тенденцій у Національній поліції нами віднесені наступні:

А) збільшення кількості жінок-поліцейських серед прийнятих на службу в поліції осіб;

Б) розширення представництва жінок-поліцейських у різноманітних формах поліцейської діяльності (патрулювання, конвоювання, евакуація, чергова служба тощо);

В) трансформація громадської думки. Жінок-поліцейських у переважно чоловічих колективах почали сприймати як рівноправних колег, які роблять належний внесок у забезпечення публічного порядку і безпеки;

Г) підняття проблеми гендерного паритету на державному рівні, що обумовлює нормативно-правові та організаційні зміни у діяльності правоохоронних органів.

Звертаючись до досвіду Польщі, потрібно вказати на те, що сьогодні у Польщі кожна п'ята жінка працює у безпековому секторі. У країні був утворений Повноважний орган у справах рівного поводження, до складу якого входять Повноважний орган з питань рівного поводження у службових формах та Консультативна група «Жінки в мундирах». Утім, найголовніше полягає у тому, що польських жінок-поліцейських підтримує громадянське суспільство. Зокрема, жінки-поліцейські отримують юридичну та соціальну підтримку на рівні з чоловіками [2].

Принагідно зазначимо, що за словами заступниці Міністра оборони України, Наталії Калмикової, в Україні активізовано зусилля щодо збільшення кількості жінок на керівних посадах у Збройних Силах України. За інформацією Міноборони, станом на січень 2024 року, загальна чисельність жінок у армії склала 66,9 тисяч, з яких понад 47 тисяч – військовослужбовиці. Причому 6,5 тисяч жінок займають керівні посади, а близько 4 тисяч із них перебувають безпосередньо на лінії зіткнення [3].

Подібні процеси відбуваються в системі Національної поліції, де роль і значення жінок-поліцейських істотно зросла в умовах воєнного стану. Зокрема, ще у 2016 році експертка з гендерних питань О. Захарова зазначала, що перевагами служби жінок у поліції для суспільства слід вважати такі: а) жінки менш схильні безпідставно застосовувати силові методи та перевищувати застосування сили; б) жінки мають такі ж самі компетенції, як і їхні колеги-чоловіки; в) жінки більш схильні застосовувати стиль патрулювання, спрямований на задоволення потреб громади; г) жінки мають більше можливостей та більше включені у подолання насилля проти жінок і домашнього насилля; ґ) залучення жінок-поліцейських до роботи у поліцейських департаментах впливає на зниження рівня ґендерної дискримінації всередині установ та ґендерних упереджень серед самих співробітників; д) присутність жінок-поліцейських у поліцейських департаментах позитивно впливає на усіх співробітників [4].

Підводячи підсумок та визнаючи інтенсифікуючу роль воєнного стану на наближення гендерної рівності у Національній поліції України, слід наголосити на проблемних аспектах, що супроводжують відповідний процес.

Насамперед, попри низку позитивних здобутків на шляху досягнення гендерної рівності у Національній поліції значний вплив мають стереотипи щодо ролі жінки у Національній поліції та правоохоронних органах загалом.

По-друге варто вказати на невеликий відсоток жінок-поліцейських на керівних посадах. Пересвідчитись у достовірності нашої тези доволі просто лише переглянувши склад керівництва поліції в областях (ГУНП) на офіційних сайтах.

Третім дестабілізуючим чинником ми вважаємо відсутність достатньої кількості жінок-наставниць, які б могли передати власний досвід новим поліціянткам.

Четвертим проблемним аспектом слід вважати дію воєнного стану та повоєнний період що, як видається, буде супроводжуватись загостренням оперативної обстановки на місцях через демобілізацію значної кількості осіб із бойовим досвідом та насиченість України незареєстрованою зброєю.

Таким чином, особливий правовий режим воєнного стану викликав консолідацію зусиль Національної поліції України для функціонування в надзвичайних умовах, але разом із тим, він відкрив нові перспективи. Саме у цей період відбувається збільшення ролі жінок-поліцейських у системі Національної поліції, що свідчить про позитивні тенденції у напрямку досягнення гендерної рівності. Але досягнути такої рівності можливо тільки за рахунок застосування комплексного підходу на всіх рівнях – від загальнодержавного, до суб'єктивного.

Список використаних джерел:

1. Тінін Д.Г. Гендерна рівність у воєнний час: як війна змінює роль жінок у суспільстві. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО. 2023. Вип. 80. Ч. 2. С. 432-437.

2. Права та можливості жінок, зайнятих у сфері безпеки. UPLAN від 20.03.2023. URL: https://uplan.org.ua/analytics/prava-ta-mozhlyvosti-zhinok-zainiatykh-u-sferi-bezpeky/ (дата звернення: 24.09.2024).

3. Україна активізує зусилля щодо збільшення кількості жінок на керівних посадах в армії. Судово-юридична газета від 02.05.2024. URL: https://sud.ua/uk/news/ukraine/299646-ukraina-aktiviziruet-usiliya-po-uvelicheniyu-kolichestva-zhenschin-na-rukovodyaschikh-dolzhnostyakh-v-armii (дата звернення: 24.09.2024).

4. Силові відомства і ґендерна рівність: якою є роль жінки у реформованих та нереформованих органах правопорядку. Міжнародний центр перспективних досліджень від 28.10.2016 URL: https://icps.com.ua/sylovi-vidomstva-i-enderna-rivnist-yakoyu--rol-zhinky-u-reformovanykh-ta-nereformovanykh-orhanakh-pravoporyadku/ (дата звернення: 24.09.2024).

СТРОКОВ Ігор Васильович
доцент кафедри соціально-гуманітарних та правового дисциплін
факультету забезпечення державної безпеки
Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат юридичних наук, доцент

ДОСВІД ПСИХОЛГІЧНОЇ РОБОТИ В АРМІЇ США, СПРЯМОВАНОЇ НА ПОДОЛАННЯ БОЙОВИХ СТРЕСОВИХ РОЗДАДІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Для сучасних умов існування нашої держави в умовах війни актуально постає питання щодо створення ефективної системи надання психологічної допомоги військовослужбовцям, які отримують посттравматичні стресові розлади під час ведення бойових дій.

Організація психологічної підготовки військовослужбовців для сьогодення є одним найактуальніших завдань для боєздатності сил оборони України, до складу яких входять військові формування Національної гвардії України.

За останні роки розроблено значну кількість наукових та навчально-методичних посібників щодо організації морально-психологічної роботи та здійснення психологічної підготовки військовослужбовців Збройних сил України. Науковцями навчальних закладів та наукових установ Збройних Сил України та Національної гвардії України, зокрема, це наукові праці таких вчених, як Агеєв Н.А., Герасименко І.О., Кокун О.М., Клочков В.В., Мороз В.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В., Стасюк В.В. та інших [1].

Для створення системи ефективної психологічної підготовки військовослужбовців сил оборони України актуальним та важливим є вивчення досвіду проведення відповідної підготовки в арміях країни НАТО та, зокрема, армії США.

В армії США розроблена комплексна багаторівнева програма контролю бойового та військово-професійного стресу (Combat and Operational Stress Control, COSC), яку також розповсюджено на армії кран НАТО.

Система психологічної роботи розрахована на командирів всіх рівнів, військовослужбовців та членів сімей, завданнями якої є контроль психологічного стану військових, своєчасне виявлення у них психічних розладів та надання багаторівневої допомоги.

Важливу роль у вказаної системі відіграє командний склад, яких зобов'язані вживати всі можливі заходи забезпечення найскорішого повернення військовослужбовців до підрозділів, які тимчасово втратили боєздатність через

вплив стресогенних факторів бою або в яких діагностовано розлади психічного здоров'я.

На командирів покладаються п'ять основних функцій:

підтримка військовослужбовців;

послаблення дії стресових чинників;

виявлення стресових реакцій, травм і захворювань;

забезпечення лікування стресових травм і захворювань;

реінтеграція військовослужбовців, які постраждали від стресу.

В армії США застосовуються такі загальні засади забезпечення психічного здоров'я військовослужбовців:

допомога командирів, які перебувають на передовій можуть збалансувати зростаючі тактичні вимоги, через які військові неминуче опиняються в небезпечній ситуації та отримують психологічні травми;

безпосередні командири можуть охопити повний спектр діяльності з охорони здоров'я військовослужбовців, визначення необхідності надання психологічної допомоги різних рівнів з метою прискорення, охорони, покращення, збереження та відновлення психічного й фізичного здоров'я військовослужбовців у різноманітних військових ситуаціях та операціях;

визначення вимог до командира або наставники військовослужбовця щодо здатні усунути стигматизацію, пов'язану з визнанням наявності психічних проблем, а також забезпечити готовність військовослужбовців отримувати допомогу для вирішення психологічних проблем.

Командири для посилення стійкості особового складу можуть застосовувати заходи, які в армії США класифікують за трьома категоріями: професійна підготовка, згуртованість підрозділу, лідерство.

З метою реалізації вказаної програми в армії США військовослужбовці двічі на рік проходять оцінювання на психологічний і фізичний стан із використанням інструменту Глобального оцінювання (Global Assesment Tool GAT 2.0), що інтегрує психометричні методики в поєднанні з результатами фізіологічних функціональних проб та результатами Армійського тесту фізичної підготовки (Army Physical Fitness Test - APFT) [2, 57].

Підготовка військовослужбовців армії США ретельно спланована, організована, метою якої є виховання фізичних, духовних сили та витривалість, підвищує впевненість військовослужбовців в особистій та колективної здатності підрозділу забезпечити виконання поставлених завдань, а також готує їх до майбутніх стресових чинників бойової обстановки.

Для здійснення підготовки особового скалду застосовуються певні правила:

підготовка повинна бути достатньо жорсткою та реалістичною для виховання стійкості, однак не такою жорсткою, щоб спричинити психологічні травми;

витривалість здобута під час тренувань та наслідки пережитого стресу в процесі підготовки має як фізіологічний так і біологічний компоненти;

підготовлені військовослужбовці вирішують знайомі їм завдання з більшою впевненістю та меншою втратою психологічної концентрації.

Отже, підготовка спрямовано на набуття сталих практичних навичок з виконання певних вправ (завдань) в різних умовах.

Важливою частиною підготовки військовослужбовців армії США є лідерство командирів, яке визначається головним фактором впливу та підтримки військовослужбовців та їхніх сімей. Військовослужбовцям надають підтримку командири, які навчають, надихають, допомагають їм сконцентруватися на виконанні завдання, надають довіру та впевненість в своїх діях, створюють демонструють модель етичної та моральної поведінки.

Крім того, з 2010 року в США почала діяти програма Comprehensive Soldier & Family Fitness (CSF2). Її штаб-квартира знаходиться в Пентагоні. Програма передбачає створення навчальних центрів, які широко представлені в мережі армії США та спрямовані на навчання й саморозвиток солдатів і членів їх сімей, для подолання складних життєвих ситуації, підвищення рівня емоційної стійкості та збільшення якості життя. У навчальних центрах проводять повний курс, який складається з елементів розвитку ментальних здібностей, побудови довіри, постановки мети, управління увагою, контролю психічною енергією, формування креативно-направленої уяви. [3, 120].

Аналізуючи досвід соціально-психологічної підтримки сімей військовослужбовців США варто зазначити системний та цілісний підхід. Така система психологічної підготовки довела свою ефективність [4, 255]. У дослідженнях вказується, що під час війни в Кореї незворотні психологічні втрати американських військ склали 4 особи, а у В'єтнамі – 7 осіб на кожні 1000 військовослужбовців. У період війни Ізраїлю проти Лівану 9 % ізраїльських солдатів і офіцерів були виведені зі строю через психологічну нестійкість і втрати бойової активності. В Іракcько-Кувейтському конфлікті загальні психологічні втрати іракських військових після масованих бойових ударів американської авіації протягом перших 3-х діб склали в регулярній армії – 45%, серед ополченців-непрофесіоналів – 68-70% [5, 4-5] .

Список використаних джерел:

1. Забезпечення психологічної стійкості військовослужбовців в умовах бойових дій : метод. посіб. / О. М. Кокун, В. В. Клочков, В. М. Мороз, І. О. Пішко, Н. С. Лозінська. Київ-Одеса : Фенікс, 2022. 128 с, Організація психологічної підготовки у Збройних Силах України: навч.-метод. посіб./ За редакцією генерал-майора В. Клочкова. К.: НДЦ ГП ЗС України, 2023. 325 с., Методологія дослідження психологічних станів особового складу військ (сил): навч.-метод.посібник. / Дикун В.Г., Мороз В.М., Стасюк В.В. Київ : БЦ, 2023. 383., Н.А. Агеєв, О. М. Кокун, О.І. Герасименко. Досвід роботи в армії США та арміях інших країн щодо недопущення втрат особового складу : методичний посібник. Київ : Видавницнтво КНТ, 2024. 158 с.

2. Психологічне вивчення особового складу Збройних Сил України. Методичний посібник. / Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Корня Л.В. К.: ФОП Маслаков, 2019. 288 с.

3. Ткаченко В., Костюкова Н. До проблеми організації психологічної підготовки до бойових дій в арміях країн НАТО. Вісник Національного університету оборони України. 2018. № 2. С. 119–126

4. Шинкарьова Л.В. Досвід соціально-психологічної допомоги дружинам учасникам бойових дій у США та в Україні. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. Випуск 3, 2022. С. 252-257.

5. Забезпечення психологічної стійкості військовослужбовців в умовах бойових дій : метод. посіб. / О. М. Кокун, В. В. Клочков, В. М. Мороз, І. О. Пішко, Н. С. Лозінська. Київ-Одеса : Фенікс, 2022. 128 с.

СУКОНЬКО Сергій Миколайович
Національна академія Національної гвардії України
доктор філософії
ЛУНЬОВ Олексій Юрійович
Національна академія Національної гвардії України
доктор філософії

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛУ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ З ОХОРОНИ ОБ'ЄКТУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЩОДО ПРОТИДІЇ ДИВЕРСІЯМ ТА ТЕРОРИСТИЧНИМ АКТАМ

Збройна агресія російської федерації проти України стала складним випробування для українського народу. До повномасштабного вторгнення російських військ на територію України, ніхто в світі навіть не міг уявити, що атомні електростанції (АЕС) можуть стати об'єктом збройного нападу, а саме регулярних військ російської федерації. Але уже у перші тижні війни, російські загарбники захопили дві атомні електростанції: Чорнобильську та Запорізьку. Це був перший у світі прецедент, коли діючу атомну станції атакували регулярні війська. Цілком зрозуміло, що до цього моменту ніхто не розглядав питання оборони атомних електростанцій від загрози застосування армійських підрозділів для захоплення даного об'єкту, руйнування якого може призвести до катастрофічних наслідків не тільки для України, а і для всієї Європи. Крім того на сьогодні існує ряд нових загроз щодо об'єктів критичної інфраструктури, таких як підрив об'єктів життєзабезпечення за межами цих об'єктів, ураження вразливих технологічних систем об'єктів за допомогою використання малорозмірних безпілотних літальних апаратів та інше.

Охорону об'єктів критичної інфраструктури, у тому числі атомних електростанцій, відповідно до Закону [1], здійснюють військові частини Національної гвардії України (НГУ) з охорони важливих державних об'єктів (ВДО). До складу цих частин входять підрозділи спеціального призначення, основним завданням яких є попередження та припинення терористичних (диверсійних) проявів щодо атомних електростанцій, тобто виявлення терористично-диверсійних груп (озброєних злочинців) та їх затримання або знищення на підступах до об'єкту чи на його території. Чисельність вказаного підрозділу визначається міжвідомчою комісією у разі зміни проектної загроз. На сьогодні розрахунок кількості особового складу підрозділу спеціального призначення розраховується відповідно тактичних норм під час наступу – три спецназівці проти одного терориста (злочинця). Однак, використання

визначеного методу розрахунку чисельності підрозділу спеціального призначення може призвести до не виконання завдання щодо виявлення терористично-диверсійних груп (озброєних злочинців) та їх затримання або знищення на підступах до об'єкту через недостатню кількість спецназівців з одного боку або до великої кількості особового складу в підрозділі та їх «недовантаження» з іншого. Таким чином, необхідно мати методичний апарат, який би дозволив визначити потрібну кількість особового складу підрозділу спеціального призначення з урахуванням особливостей виконання службово-бойових завдань для кожної атомної електростанції. З цією метою розроблена методика визначення необхідної чисельності особового складу підрозділу спеціального призначення для виконання завдання з охорони атомної електростанції.

У визначеній методиці враховані основні умови виконання бойових завдань підрозділу спеціального призначення з виявлення терористично-диверсійних груп (озброєних злочинців) на підступах до об'єкту, в межах зони відповідальності, та відрив особового складу на соціальні потреби. Також у основу методики покладено моделювання бойових дій окремого бійця дозору з озброєними злочинцями з використання математичного апарату неповно доступних систем масового обслуговування, що дозволяє спрогнозувати результат бою особового складу дозору з озброєними злочинцями і як наслідок – визначити можливість підрозділу спеціального призначення виконати завдання щодо затримання або знищення терористично-диверсійної групи (озброєних злочинців).

Це дає змогу обґрунтовано отримувати оцінки необхідної чисельності особового складу підрозділу спеціального призначення при попередженні та припиненні терористичних (диверсійних) проявів щодо атомної електростанції.

Список використаних джерел:

1. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 № 876-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text (дата звернення 09.09.2024.

ТКАЧЕНКО Олександр Вікторович
доцент кафедри державної безпеки та управління Національної академії Національної гвардії України,
кандидат юридичних наук, старший дослідник
БІРУК Анатолій Іванович
старший викладач кафедри вогневої підготовки факультету службово-бойової діяльності Національної гвардії України
Київського інституту Національної гвардії України

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ НАУКОВОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «БЕЗПЕКА»

Державна політика у сфері національної безпеки та оборони – це відносно стабільна, організована та цілеспрямована діяльність, яку прямо чи опосередковано здійснюють існуючі державні інституції щодо існуючої проблеми чи сукупності проблем, на які впливає реальна чи потенційна загроза у цій сфері. Це засіб, за допомогою якого держави використовують свій правовий, економічний та адміністративний вплив для досягнення конкретних цілей у конкретних обставинах на основі наявних у них ресурсів [1; с. 1].

Відповідно до Конституції України людина, її права і свободи, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищими соціальними цінностями. Визначений Основним Законом порядок речей зумовлює необхідність ефективного функціонування суб'єктів сектору безпеки і оборони та своєчасне, результативне виконання ними своїх завдань на належному рівні. Так, участь і заходах, спрямованих на забезпечення безпеки громадян України в умовах введення правового режиму надзвичайного стану є одним із ключових напрямів у діяльності сил безпеки.

Суспільство являє собою історичну сукупність стосунків між людьми, групами людей, які формуються у процесах їхньої спільної діяльності. Для свого розвитку суспільство потребує всебічного забезпечення, що є системою заходів, пов'язаних із задоволенням його потреб, тобто суспільство має забезпечити свою безпеку.

Досліджуючи зміст і сутність поняття управління силами безпеки та розкриваючи його зміст, доцільно звернутися до визначення терміну «безпека». Так, сучасній українській мові слово «безпека» означає стан, коли кому-, чому-небудь ніхто і ніщо не загрожує [2; с. 430], а небезпека – це можливість якогось нещастя, лиха, катастрофи [3; с. 953].

Безпека як явище має поліфункціональний характер, де безпека як соціальна цінність суспільства – діяльність певної групи різних суб'єктів, а як соціальна потреба – це цілеспрямований результат такої діяльності. Причому безпека є необхідною умовою існування особистості, суспільства й держави, що гарантує можливість подальшого прогресивного розвитку цих елементів [4]. В.П. Циганов визначає термін «безпека» як діяльність людей, суспільства, держави, світового співтовариства народів щодо виявлення, запобігання, послаблення, відвернення загрози, здатної загубити їх, позбавити матеріальних і духовних цінностей, завдати невідшкодованих збитків, заблокувати шляхи для прогресивного розвитку [5; с. 32]. Переважна більшість науковців сходиться з думкою про те, що безпека є соціально-необхідною умовою для існування і розвитку громадянина, суспільства, держави.

Досліджуючи методологічні підходи до поняття «безпека», І.Ф. Корж розглядає зазначене поняття в соціальному розумінні, а саме, як збалансований стан функціонування соціальної системи (людини, держави, світового співтовариства), антропогенних, природних систем тощо, за якого людина завдяки знанням про навколишнє природне середовище і тенденції його розвитку своїми діями спроможна своєчасно виявити та мінімізувати негативний вплив наявних та потенційних загроз або уникнути їх, що, своєю чергою, дає їй можливість зберігати систему своїх цінностей і забезпечувати подальший їх розвиток [6].

У системі здійснення головних загальнодержавних заходів, пов'язаних із задоволенням потреб суспільства, важлива роль надається саме забезпеченню безпеки. Існує декілька ознак, що характеризують поняття «безпека», а саме:

а) нормативно-правові (відсутність ризику, загроз і небезпек);

б) технічні правила захищеності (відповідність технічним нормам, правам, параметрам);

в) дотримання певного стану безпеки конкретної діяльності (авіаційна безпека, безпека дорожнього руху, безпека мореплавства, радіаційна безпека тощо);

г) інформаційна безпека (захищеність інформації);

ґ) правова безпека, особиста, суспільна, державна (особистості, суспільства, держави).

Взагалі критерієм безпеки в державі є безпека суспільства у всіх сферах її діяльності.

В українському законодавстві категорія «безпека» знайшла своє вираження у різних безпекових термінах, як-то: «національна безпека», «державна безпека», «воєнна безпека», «інформаційна безпека», «кібербезпека» тощо. Так, у рамковому Законі «Про національну безпеку України» та у низці підзаконних актів усі безпекові терміни базуються на такій безпековій характеристиці, як «захищеність» від різнобічних загроз. Таким чином, зазначений вище підхід містить у собі значення ролі силового компонента в забезпеченні безпеки.

Створення такої моделі безпеки передбачає задіяння зусиль усіх державних та суспільних структур та свідомого відношення до цього всієї нації. А тому під безпекою розуміється не лише безпека країни, а й суспільства й окремої людини, тобто це є «національна безпека»; це не просто безпека, яка досягається лише силовими засобами, а й безпека, яка досягнута внаслідок розвитку людини, суспільства і держави; це безпека між людьми, суспільствами, народами, державами, що є глобальною безпекою [6].

Таким чином, держава є гарантом безпеки через створені за допомогою юридичних приписів механізмів реалізації стану безпеки, що забезпечується спеціально утвореними суб'єктами, які в Законі України «Про національну безпеки України» визначені як сектор безпеки та оборони. При цьому, забезпечення безпекової складової покладено на сили безпеки. У свою чергу, незважаючи на розвиток суспільства, технологій, чинників, які впливають на безпекове середовище у всіх сферах, поняття «безпеки» та розуміння його змісту та «внутрішнього наповнення» залишаються у незмінними. Натомість, заходи та засоби, за допомогою яких досягається стан безпеки, безперечно підлягають трансформації та розвитку.

Безпосередньо стан безпеки залежить від чинників, які на нього впливають. Відтак, визначення чинників, які впливатимуть на стан безпеки є одним із головних завдань наукового середовища, у свою чергу практична площина полягає у визначенні дієвості застосованих заходів впливу на стан безпеки.

Список використаних джерел:

1. Реалізація державної політики у сферах національної безпеки і оборони на регіональному рівні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. А. М. Мурашко. Національний університет «Чернігівська політехніка». Чернігів. 2021. – 18 с.
2. Словник української мови : в 20 т. – К. : Наук. Думка. 2010. – Т. 1: А-Б. – С. 1–100.
3. Словник синонімів української мови : в 2 т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк та ін. – К. : Наук. Думка. 2006. – Т. 1. – 1026 с.
4. Чуваков А.О. Безпека: соціально-політична сутність поняття. Правова держава. 2014. № 18. С. 119–123.
5. Циганов В.В. Національна безпека України : посібник. Нац. акад. внутр. справ України. Київ. 2004. 100 с.
6. Корж І. Ф. Безпека: медотологічні підходи до поняття. JURNALUL JURIDIC NAȚIONAL: TEORIE ȘI PRACTICĂ. № 4. Vol.1. p.68-72.

ТКАЧЕНКО Микола Дмитрович
доцент кафедри державної безпеки та управління Національної академії Національної гвардії України,
кандидат військових наук, доцент
КРАВЧЕНКО Сергій Опанасович
Національний університет оборони України імені Івана Черняховського,
кандидат військових наук, доцент

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК ВІЙСЬКОВОЇ СФЕРИ

Нестабільна військово-політична обстановка, нові економічні і військові центри сили, асиметричні загрози, різке збільшення інформаційного потоку і зростання ролі самої інформації — усе це стало специфікою XXI ст..

Тенденції останніх десятиліть в області військового мистецтва свідчать про підвищення комплексності воєнних операцій і збільшення їх просторового розмаху.

Впровадження інформаційних технологій у військову сферу в арміях провідних зарубіжних держав спрямоване на підвищення бойових можливостей озброєних формувань, але вже не лише за рахунок підвищення вогневих, маневрених і інших характеристик окремих зразків озброєння, а в першу чергу за рахунок забезпечення усіх учасників бойових дій своєчасними і точними даними ситуаційної обізнаності про обстановку на полі бою, а також за рахунок скорочення циклу бойового управління.

Таким чином, в XXI ст., в епоху «інформаційної ери», на перше місце виходять інформаційні технології, які, на думку ряду зарубіжних експертів, дозволять на практиці реалізувати «революцію» у військовій справі.

В цій ситуації проблеми зміцнення воєнної безпеки України, участь нашої держави у світовій системі збереження миру передбачають розробку і застосування на практиці нових підходів до запобігання та врегулювання воєнних конфліктів.

Оцінка характеру воєнних конфліктів, з’ясування причин і джерел їх виникнення, окреслення етапів їх перебігу є першочерговим завданням для визначення умов запобігання і врегулювання цих конфліктів воєнно-політичними засобами. Саме тому наукове вивчення проблематики запобігання виникненню збройного конфлікту набуває принципового значення.

Саме сьогодні в період створення концепцій інформаційної війни розробляються способи комплексного впливу на системи військового та державного управління, масової дезінформації світової спільноти, інформаційної блокади держави – жертви.

Як стверджують ряд військових аналітиків, однією з найбільш важливих складових сучасної війни стає так звана інформаційно-ударна операція. Її головною цілю є нейтралізація та знищення інформаційного ресурсу противника при одночасному захисті свого ресурсу.

Водночас переваги сучасного цифрового світу та розвиток інформаційних технологій обумовили виникнення нових загроз національній та міжнародній безпеці. Поряд із інцидентами природного (ненавмисного) походження зростає кількість та потужність кібератак, вмотивованих інтересами окремих держав, груп та осіб.

Кіберпростір поступово перетворюється на окрему, поряд із традиційними "Земля", "Повітря", "Море" та "Космос", сферу ведення бойових дій, у якій все більш активно діють відповідні підрозділи збройних сил провідних держав світу. З урахуванням широкого застосування сучасних інформаційних технологій у секторі безпеки і оборони, створення єдиної автоматизованої системи управління Збройних Сил України оборона нашої держави стає більш уразливою до кіберзагроз.

Оцінюючи високий ступінь кіберзагроз для держави, орієнтуючись на провідні держави світу в Україні впродовж останніх років значно інтенсифікується діяльність щодо прийняття та внесення змін до низки нормативно-правових актів, які стосуються кібербезпеки.

Відповідно до Закону України “Про основні засади забезпечення кібербезпеки України” визначені основні загрози кібербезпеці держави, суб’єкти та напрями її. Міністерство оборони України та Генеральний штаб Збройних Сил України відповідно до компетенції здійснюють заходи з підготовки держави до відбиття воєнної агресії у кіберпросторі (кібероборони); здійснюють військову співпрацю з НАТО та іншими суб’єктами оборонної сфери щодо забезпечення безпеки кіберпростору та спільного захисту від кіберзагроз; впроваджують заходи із забезпечення кіберзахисту критичної інформаційної інфраструктури в умовах надзвичайного і воєнного стану.

Передовий світовий досвід показує, що для ефективного виконання цих завдань необхідне створення спеціалізованих кіберполігонів для здійснення підготовки фахівців

Спеціалізований комплексний кіберполігон створюється по ідеології відкритих, розподілених, складних, ергатичних інформаційно-управляючих систем, інваріантних за своєю структурою та рівнем завдань. У його структурі та архітектурі передбачено впровадження технологій захищених комп’ютерних мереж зі стаціонарним та мобільним комплектами обладнання зі взаємозамінними, стандартизованими в межах цільових завдань модулями.

Для реалізації основних функціональних можливостей кіберполігон складається з двох ідентичних за структурою та призначенням комплектів

спеціалізованих програмно-апаратних комплексів, один з яких виконує роль сил кібероборони, інший – сил тестування на кіберзахищеність.

До складу базової окремої компоненти кіберполігону входять два ідентичні за призначенням, складом, функціональними можливостями комплекту спеціалізованих програмно-апаратних комплексів: комплект сил кібероборони; комплект сил тестування на кіберзахищеність.

Список використаних джерел:

1. Філімонов С.М. Інформаційні технологіїї у військовій справі: Навчальний посібник. – Л.: НАСВ, 2018. – 237 с.

2. [Електронний ресурс] http://www.iai.co.il/Shared/UserControls/Print/PopUp.aspx?lang=en&docid=

47062. IAI's "Drone Guard" system shows increasing sales as Leading Anti-Drone Provider.

3. [Електронний ресурс] http://gosindex./materialy/others/rol-tehnologij.

ТРЕТЯК Дмитро Анатолійович
ад'юнкт, Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького,
КИЩИШИН Олександр Володимирович
Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький Україна
КУЛЬБАБА Тетяна Федорівна
Державна прикордонна служба України

СТРУКТУРНА СХЕМА РОЗРОБКИ МЕТОДИКИ ВИБОРУ РАЦІОНАЛЬНОГО ВАРІАНТА ЗАСТОСУВАННЯ ПКШР В УМОВАХ ВІДНОВЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ДЕРЖАВНИМ КОРДОНОМ

З введенням в дію плану оборони України сили і засоби Державної прикордонної службу України (далі ДПСУ) виконують завдання, що передбачені даним Планом. Під час особливого періоду ДПСУ бере участь у стабілізаційних операціях (стабілізаційних діях), які спрямовані на підтримання безпеки та стабільності в контрольованому прикордонному районі в постконфліктний період [1]. Крім того на правоохоронний орган спеціального призначення покладено завдання щодо відновлення контролю над неконтрольованими ділянками державного кордону (далі ДК).

Залучення сил і засобів усіх складових сил безпеки та оборони держави до відсічі збройній агресії російської федерації, яка має ресурсну перевагу не тільки в військовій техніці, а й в живій силі, призвело до створення в системі ДПС України ПКШР. Прикордонна комендатура швидкого реагування є одним з основних підрозділів ДПСУ в системі захисту ДК та оборони держави. Вони мають на озброєнні сучасну броньовану техніку, адаптовану сучасним умовам ведення бойових дій організаційно-штатну структуру, підготовлений персонал та відповідне озброєння і здатні виконувати завдання в різних умовах бойової обстановки [2].

Відновлення контролю за ДК проводиться під час стабілізаційних дій в різні періоди (див. табл. 1).

Таблиця 1

Режими функціонування Державної прикордонної служби України в різних умовах

<table>
<tr><td colspan="2">Мирний
час</td><td colspan="5">Особливий
період</td><td>Мирний
час</td></tr>
<tr><td>Повсякденна
діяльність</td><td>Загострення
обстановки</td><td>Надзвичайний
стан</td><td colspan="2">Воєнний
стан</td><td colspan="2" rowspan="2">Частково
відбудовний період
(демобілізація)</td><td rowspan="2">Повсякденна
діяльність</td></tr>
<tr><td rowspan="3">повсякденна
охорона
ДК</td><td rowspan="3">посилена
охорона
ДК
(ПОДК)</td><td>Стаб.
дії</td><td>Стаб.
дії</td><td>Воєнні
дії</td></tr>
<tr><td rowspan="2">посилення
охорони
ДК</td><td rowspan="2">прикриття
ДК</td><td rowspan="2">бойові
дії</td><td colspan="2">стаб.
дії</td><td rowspan="2">повсякденна
охорона
ДК</td></tr>
<tr><td>відновлення
контролю
за ДК</td><td>ПО
ДК</td></tr>
</table>

Аналіз керівних документів [3]-[9] та отриманий досвід, надали можливість згрупувати за характерними ознаками основні завдання, що покладаються на ПКШР, та синтезувати систему завдань, які покладаються на ПКШР в умовах відновлення контролю за державним кордоном (див. рис.1).

Рис. 1. Ілюстрація системи завдань, які покладаються на ПКШР в умовах відновлення контролю за державним кордоном

Неефективне виконання зазначеної системи завдань може призвести до значних військових та невійськових втрат в районі відповідальності ПКШР.

Невідповідності між необхідністю протидії загрозам, які можуть проявлятися під час виконання завдань в умовах відновлення контролю за ДК та відсутністю методичного апарату, який би дозволяв формувати раціональний розподіл елементів службового порядку ПКШР для виконання завдань в умовах відновлення контролю за державним кордоном підтверджує потребу у вирішенні наукового завдання щодо розробки методики вибору раціонального варіанта застосування ПКШР в умовах відновлення контролю за державним кордоном.

Для розробки зазначеної методики, у відповідності до теорії моделювання, існує потреба в синтезі структурної схеми методики вибору раціонального варіанта застосування ПКШР в умовах відновлення контролю за ДК.

Структурна схема повинна відображати необхідність досягнення визначеної мети і вирішення наукового завдання.

Виходячи із представленого вище матеріалу було визначено, що на першому етапі проводиться обґрунтування мети дослідження. На користь актуальності мети дослідження свідчить існування невідповідності між нормативно правовими забезпеченням [3]-[9], наявними методичними розробками та практичним застосуванням ПКШР в умовах відновлення контролю за ДК. Розв’язання невідповідності спрямовано на вирішення прагматичного завдання, яке сформовано на засадах проведення аналізу відомого науково-методичного апарату, директивних документів щодо виконання завдань прикордонними підрозділами під час дії особливого періоду. На підставі результату проведеного аналізу можна стверджувати про відсутність на сьогодні підходів для вирішення прагматичного завдання дослідження, що виявило його актуальність.

Обрана структура методики проведення дослідження передбачає необхідність використання сукупності методів для вирішення часткових завдань.

Таким чином, структурна схема методики вибору раціонального варіанта застосування ПКШР в умовах відновлення контролю за державним кордоном передбачає використання сукупності методів для вирішення часткових завдань. Визначено ряд методів, які повинні забезпечити вирішення часткових завдань під час дослідження.

Подальшим напрямком наукового дослідження є розробка моделі раціонального застосування ПКШР для виконання завдань в умовах відновлення контролю за державним кордоном.

Список використаних джерел:

1. Про оборону України: *Закон України від 06 грудня 1991 р. No 1932-XII. Відомості Верховної Ради України.* 1992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text (дата звернення 20.06. 2024).

2. Третяк Д. А. Аналіз застосування прикордонної комендатури швидкого реагування в умовах відновлення контролю за державним кордоном. *Збірних наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Військові та технічні науки.* Хмельницький : НАДПСУ. 2023. № 4 (93). С. 88-96.

3. Про Державну прикордонну службу України: *Закон України від 03.04.2003 № 661-IV. Відомості Верховної Ради України.* 2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text (дата звернення 21.06.2024).

4. Про державний кордон України : Закон України від 04.11.1991 р. № 1777 XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1991 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text (дата звернення: 20.06.2024).

5. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: *Закон України від 21 жовтня 1993 р. No 3543-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text (дата звернення 20.06. 2024).

6. Положення про прикордонну комендатуру швидкого реагування Державної прикордонної служби України*: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21 березня 2016 р. № 190. Зареєстрований в Міністерстві юстиції України 15 квітня 2016 р. № 566/28696.*

7. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Частина II (Батальон, рота) : наказ командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 30.12.2016 р. № 605. Київ, 2016. С. 163–176.

8. Практичні рекомендації з організації планування дій органів і підрозділів охорони державного кордону при виникненні кризових ситуацій воєнного характеру : *розпорядження першого заступника Голови ДПСУ від 23 червня 2018 р.* Київ : АДПСУ. 2018.

9. Про затвердження Методичних рекомендацій з вивчення та впровадження бойового досвіду в органах (підрозділах) Державної прикордонної служби України : наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 18.08.2022 р. № 55/0/8/22-ОД. Київ : АДПСУ, 2022.

ТИТАРЕНКО Олексій Олексійович
начальник науково-дослідної лабораторії з питань підготовки військ Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат юридичних наук, доцент
АБРАМОВ Сергій Олексійович
Національна академія Національної гвардії України,
кандидат технічних наук, доцент

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан, який було введено в Україні у відповідь на збройну агресію з боку російської федерації, поставив перед державою та суспільством низку викликів у сфері забезпечення безпеки. В умовах постійних реальних загроз комбінованого характеру та напруженої політичної та суспільної ситуації (здебільшого викликана недоліками у механізмі проведення мобілізації), питання забезпечення державної безпеки як невід'ємної складової національної безпеки стає одним із ключових пріоритетів.

Сьогодні питання забезпечення державної безпеки регулюється низкою програмних документів державного рівня, а саме: Стратегією національної безпеки України [1], Стратегії забезпечення державної безпеки [2], План заходів з реалізації Стратегії забезпечення державної безпеки [3] та інші.

По-перше, важливо відзначити, що воєнний стан змінив традиційні підходи до охорони державних кордонів і внутрішньої безпеки країни. Активні бойові дії на сході та півдні країни, зростання рівня диверсій, терористичних загроз, та військових провокацій вимагає від українських силових структур, зокрема з правоохоронними функціями, оперативної реакції та адаптації до нових умов. Наявність не лише зовнішніх, а й внутрішніх загроз, зокрема, дестабілізаційних процесів, вимагає комплексного підходу у сфері реагування на виклики, в тому числі із залученням міжнародних суб'єктів.

По-друге, ресурсне забезпечення військових та силових структур є ще однією істотною проблемою. Незважаючи на дію міжнародної допомоги, Україна стикається з обмеженими фінансовими та матеріально-технічними ресурсами. Важливим є питання своєчасності та якості постачання зброї, техніки та іншого обладнання, створення умов, що критично необхідно для подолання агресії, створення сприятливих умов для розвитку та впровадження науково-технічних інновацій (розробок) оборонного характеру з використанням можливостей штучного інтелекту.

Крім того, психологічний стан суспільства та військовослужбовців також є важливим елементом у забезпеченні державної безпеки. Постійна напруга та страх перед можливими обстрілами та просуванням військ противника в глиб території України здатні підривати моральний дух, що, в свою чергу, може негативно відобразитись на бойових можливостях сил борони. У зв'язку з цим необхідно вживати комплекс заходів спрямованих на покращення морально-психологічного стану суспільства, зокрема через інформування населення про шляхи протидії загрозам, а також розвиток волонтерського руху.

Однією з актуальних проблем, яка на сьогодні також постає у напряму забезпечення державної безпеки - це Інтенсифікація боротьби з тероризмом, організованою злочинністю, злочинами агресії, воєнними злочинами та зниження їх рівня. Щодо останнього, то мова ведеться про проблеми протидії саме злочинам проти миру, безпеки людства та міжнародного порядку. Поширення цих злочинів як в Україні, так і в інших країнах, де відбуваються воєнні конфліктики, може призвести до дестабілізації міжнародного правопорядку та суттєвим геополітичним змінам у світі (зникнення, поява та розширення територій окремих країн, поява нових територіальних об'єднань). Щодо України, то КК України у Розділі XX «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» передбачено відповідно 14 статей. Серед них, найбільше застосовуються в умовах збройного конфлікту правоохоронними органами ст. 437 та ст. 438 КК України (злочини агресій та воєнні злочини) і сягають до 141458 злочинів [4]. Аналіз наявної у відкритих джерелах інформації про результати роботи органів досудового розслідування за даною категорією злочинів, показав, що протидія здебільшого полягає у притягненні винних до кримінальної відповідальності. Проте, більшість фігурантів відповідних кримінальних проваджень є громадянами рф (військові збройних сил рф) та відносно яких здійснюється заочне кримінальне провадження, та виносяться заочні вироки. Тривалий час відсутня можливість реально притягнути винних до відповідальності і потребує задіяння міжнародних механізмів, в тому числі через Міжнародний кримінальний суд. У зв'язку з цим навряд чи можна сьогодні казати про реальну протидію цим злочинам в Україні у зв'язку з їх специфікою та обстановкою, в якій вони вчинюються. Все це підштовхує до перегляду наявних внутрішніх та зовнішніх (міжнародних) механізмів саме протидії кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, що впливає на стан державної безпеки України. В подальшому це потребуватиме внесення відповідних змін та доповнень як до чинної стратегії забезпечення державної безпеки України, так і до Плану заходів з реалізації Стратегії державної безпеки України.

Не менш важливим є питання міжнародної політики, яка впливає на державну безпеку країни в умовах воєнного стану. Співпраця з партнерами, зміцнення військових альянсів, просування питання входження України до

НАТО, участь у міжнародних миротворчих операціях та ведення дипломатичних переговорів – це все елементи, що сприяють зміцненню державної безпеки України.

Отже, забезпечення державної безпеки України в умовах воєнного стану стикається з численними викликами, які потребують комплексного підходу та ефективних рішень. Справжня безпека може бути досягнута лише за умов тісної взаємодії державних структур, суспільства та міжнародного співтовариства.

Список використаних джерел:

1. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text

2. Стратегія забезпечення державної безпеки, затверджена Указом Президента України від 16 лютого 2022 року № 56/2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/2022#Text

3. План заходів з реалізації Стратегії забезпечення державної безпеки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2023 р. № 328-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/328-2023-%D1%80?find=1&text=%D0%B3%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B4%D1%96%D1%8F#Text

4. Злочини вчиненні в період повномасштабного вторгнення рф. (станом на 15.10.2024). URL: https://gp.gov.ua/

ФАЛЬКО Сергій Анатолійович
Національна академія Національної гвардії України,
кандидат історичних наук, доцент

ДІЯЛЬНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ МІСІЙ В КРАЇНАХ ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ, ТА АЗІЇ В ХХ – ПОЧАТКУ ХІХ ст.: УЗАГАЛЬНЕННЯ ДОСВІДУ

Кровавi війни другої половини ХІХ – ХХ ст. дали старт черговому витку військової модернізації у світі. У цей період армії продовжували формуватися в багатьох країнах. Військові реформи в країнах, які намагалися подолати відставання в організації армії, зазвичай, не відбувалися систематично. Дослідження історії наздоганяючої військової модернізації на Балканах та серед країн Азії в вказаний термін є актуальною науковою проблемою. Використаний у дослідженні метод порівняння модернізаційних процесів серед балканських держав та держав Азії дає багату палітру поглядів на військові реформи, що проводяться в регіоні. Період дослідження – друга половина ХІХ та початок ХХІ ст. надає широкій простір для порівняння з метою пошуку відповіді на питання – як модернізувати Сили безпеки й оборони України. Звичайно, діяльність в умовах технологічних досягнень у військової сфері кінця ХХ – початку ХХІ ст., коли сучасна технологічна революція на полі бою потребує додаткових воєнно-наукових досліджень в галузі тактики, військового управління, космічної розвідки та дослідження появи штучного інтелекту на полі бою.

Проведений аналіз бойового досвіду і літератури дає змогу дійти висновку, що воєнно-політичне керівництво кожної з країн, що досліджуються в роботі, незважаючи на віддаленість за часом та воєнне минуле військової думки в різні роки орієнтувалося на передові військові моделі під час будівництва власних збройних сил. Так, наприклад, Сербія на протязі ХІХ – ХХ ст. орієнтувалася на російську, австрійську, французьку та німецькі армії. Болгарія, велику допомогу у створенні армії якої надала Росія, у 80-х рр. ХІХ ст. орієнтувалася на австро-угорську армію при реформуванні власних збройних сил. На початку ХХ ст. Болгарія взяла за зразок модель реформ поєднання декількох військових шкіл. Певний вплив на модернізацію справили й офіцери, які навчалися в Італії, Франції, Австро-Угорщині та Німеччині. Румунська армія відчула на собі французький військові впливи. Однак після приходу до влади Кароля І румунська армія почала орієнтуватися в реформування власних збройних сил на Берлін і Відень. Незважаючи на те, що в країні діяла численна французька військова місія. Але, Румунія в подальшому воювала проти союзників. Вступ у Першу світову війну Румунії в 1916 р., і поразка в боротьбі з австро-німецькими силами, призвело до направлення в цю країну військової місії з Франції. Місія

дісталася до Румунії через Скандинавію і Росію. Чисельний склад місії становив близько 400 офіцерів і майже 1000 солдатів і лікарів. Вона відновила армію.

Навіть у невеликій Чорногорії на створення війська в різні періоди впливали різні військові школи. У Цетіньє, наприклад, працювали італійські офіцери, але вирішальною силою у створенні чорногорської армії виступила російські військові інструктори. Утім найбільш яскраво вплив різних військових шкіл можна побачити на прикладі турецьких військових реформ. Під час Кримської війни 1853–1856 рр. військову допомогу в командуванні та організації воєнних дій Туреччини надали англійські офіцери. Протягом 40-х – 70-х рр. XIX ст. найсильніше на реформи впливали французи. Однак з 1882 р. і до проголошення республіки армія Туреччини стала орієнтуватися на німецьку військову машину. В 1913 р. після перерви у Стамбул черговий раз було запрошено німецьку місію генерала Лімана фон Сандерса. Кількість офіцерів у ній досягла 40. Перша світова війна 1914–1918 рр. трансформувала діяльність військових місій на Балканах. Німецькі інструктори інтенсивне допомагали в організації бойових дій турецької армії. Склад місії у війну було збільшено до 1 100 офіцерів, унтер-офіцерів і цивільних фахівців. Німці працювали в Туреччині до 30-х рр. XX ст.

Варто зазначити, що в сусідньому з Туреччиною Ірані також працювали дві європейські місії. В армії шаха, протягом багатьох років функціонувала російська військова місія. Військові зі Швеції навчали перську жандармерію. Далі на Схід у Китаї, при модернізації збройних сил також вдавалися до найму військових місій з Німеччини. Схожий варіант підготовки збройних сил за допомогою іноземних офіцерів зі складу військових місій використовували і в Латинській Америці. У Чилі з 1895 р. діяла німецька військова місія у складі 37 офіцерів, а в Перу допомагали реформувати місцеву армію 7 офіцерів-інструкторів із Франції.

Американські військові радники були призначені в американську зону окупації в Кореї (1946–1948), а потім до Військової групи Сполучених Штатів в Республіці Корея (KMAG 1948–1950). Поступово місію було збільшено, з 100 офіцерів до 234 офіцерів і солдатів. Досягнення радників у перші два роки існування Республіки було унікальним. Вони завоювали міцний авторитет своїх корейських колег в умовах, що визначаються чужою культурою та мовою.

Що ж впливало на орієнтацію реформ армій в країнах, Південно-Східної Європи, Латинської Америки та Азії? Опрацьований науковий матеріал дає змогу стверджувати, що політична воля конкретного уряду, фінансово-економічні можливості, культурний рівень еліти і народу та інші ментальні чинники відігравали значну роль в успішній своєчасній модернізації армій на Балканах та в збройних силах країн Азії. Звичайно, не останню роль відігравали і зовнішньополітичні обставини. Без сумніву, важливим іспитом перевірки боєздатності збройних сил були війни, що відбувалися в регіоні. Наприклад, Кримська війна 1853–1856 рр. показала незавершеність реформ османської армії, розкривши безліч проблем. Реформована армія Туреччини перемогла Сербію та

Грецію в 1876 та в 1897 рр. Не менш тривожними для військової системи Сербії були війни з Туреччиною 1876 і 1877–1778 рр., а військова поразка сербів від молодої болгарської армії в 1885 р. призвела до складних військових реформ у Сербському королівстві. Не менш показовими були й інші війни в регіоні. Але ключовим випробуванням багаторічних реформ для збройних сил досліджуваних нами країн стали Балканські війни 1912–1913 рр. Вони розкрили всі проблеми, притаманні культурно-політичній моделі країн півострова. Головним тригером реформ були військові тривоги і війни, що відбувалися в регіоні, а також бажання створення «військового важеля» для реалізації своїх політичних прагнень. Дослідження дозволяє дійти висновку щодо значної залежності модернізації в країнах Південно-Східної Європи, Азії та Південної Америки від зовнішньої допомоги, зокрема військових місій, озброєнь, боєприпасів і технологій виробництва зброї, методики навчання і створення національної військової школи на підставі отриманих знань офіцерами національних армій. Саме порівняльний спосіб дає змогу констатувати факт безальтернативності військової модернізації на підставі європейської військової моделі.

Список використаних джерел:

1. Military Advising and Assistance: From Mercenaries to Privatization 1815–2007. Edited by Donald Stoker. Londra: Routledge, 266 p.
2. Wallach L.J. Anatomie einer Militarhilfe. Die Preußisch–deutschen Militärmissionen in der turkei 1835–1919. Dusseldorf, 1976. 326 p.
3. Erickson E. Ottoman Army Effectiveness in World War I: A Comparative Study. London: Praeger Security International, 2007. 252 p.
4. Ђукић С. Страни утицај на развој српске војне доктрине у XIX и првој деценији XX века. Београд: Медија центар “Одбрана”, 2019. 308 с.
5. Cronin. S. An experiment in military modernization: constitutionalism, political reform and the Iranian Gendarmerie, 1910–21 Middle Eastern Studies, Vol. 32, № 3, July 1996. P. 106–138.
6. Kaske E. Teachers, Drillmasters or Arms Dealers? German Military Instructors in China 1870-1914. 2nd International Convention of Asia Scholars, August 9–12, 2001. Berlin. P. 90–98.
7. Fischer F. La expansión (1885–1918) del modelo military alemán y su pervivencia (1919–1933) en América Latina, Revista del Cesla, Uniwersytet Warszawski. 2008. № 11. P. 135–160. https://www.redalyc.org/pdf/2433/243316550011.pdf
8. Фалько С.А. Діяльність воєнно-інструкторських місій європейських країн і США в арміях держав, що реформували збройні сили (остання третина XIX – перша третина XX ст.): проблеми та перспективи досліджень. Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал. 2022. № 2. (18). С. 41–64.

9. Фалько С.А. Поставки зброї з Європи та США в Азію у другій половині XIX – початку XX ст.: порівняльний аналіз. Воєнно-історичний вісник. 2019. Вип. 4 (30). НУОУ ім. Івана Черняховського. С. 19–31.

10. Фалько С.А. Діяльність європейських воєнно-інструкторських місій у країнах Південно-Східної Європи на початку XX ст. Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал. 2021. № 1. (13). С. 24–53.

11. Grandhomme Jean-Noël. Le général Berthelot et l'action de la France en Roumanie et en Russie méridionale (1916-1918): Genèse; aspects diplomatiques, militaires et culturels avec leurs incidences; prolongements et perspectives. Lille, Vincennes: Service historique de l'armée de terre. 1999. 1120 p.

12. Фалько С. А. Воєнна модернізація на Балканах 1856–1914 рр.: особливості та результати (порівняльний аспект). Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал. 2023. № 21. С.59-93.

ФЕДОРОВИЧ Олександр Миколайович
Національний університет оборони України. Військова частина 3066 Національної гвардії України, слухач

ОСНОВНІ ЗАДАЧІ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАННЯ У СФЕРІ ОБОРОНИ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

З 2014 року перед Україною повстали тяжкі часи пов'язані з захищенням і збереженням цілісності державних кордонів, оборона та витіснення загарбників з окупованої території, що дало поштовх до створення Антитерористичної операції (АТО). Але в 2022р. відбулось повномасштабне вторгнення, що стало ще більшим випробування для України.

Протягом 2014-2024 рр. Україна героїчно відбиває натиск зі сторони окупантів, корегує старі та розробляє нові задачі щодо удосконалення військової оборони України в цілому. Сектор безпеки і оборони України - це система органів державної влади, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних та розвідувальних органів, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, сил цивільного захисту, оборонно-промислового комплексу України, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним контролем і відповідно до Конституції та законів України за функціональним призначенням спрямована на захист національних інтересів України від загроз, а також громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України [1].

Один із основних елементів оборонної та правоохоронної системи України – це Держане бюро розслідувань (ДБР).

Відповідно до закону України про «Державне бюро розслідувань» ДБР є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів, віднесених до його компетенції [2]. В сфері оборони України головний напрямок контролю ДБР направлений на протидію злочинам в секторі безпеки України, виявлення та протидія корупційних злочинів під час державних закупівель та закупівель для потреб армії, викриття зловживання посадовими особами своїх повноважень, допомога Збройним Силам України (забезпечення майном, необхідною технікою та озброєнням).

Надалі хочемо відобразити основні завдання діяльності Державного бюро розслідування в умовах військового стану:

 забезпечення, виявлення та документування державної зради, співробітництва та інших злочинів проти основ національної безпеки країни з урахуванням можливостей та обов'язків Служби безпеки та розвідки. Відповідно до звітності діяльності ДБР у 2023 р. відкрито 1957 кримінальних проваджень щодо захисту національної безпеки України, з них: 295 проваджень – державна зрада (ст. 111 КК України); 90 проваджень – колабораційна діяльність (ст.. 111-1 КК України); 12 проваджень – пособництво державі-агресору (ст..111-2 КК України) та інші.

 розслідування військових злочинів та фактів порушення законів і звичаїв України збройними силами держави-агресора під час ведення війни (порушення правил ведення військових операцій, норми та принципи міжнародного гуманітарного права державною агресором). У 2023 р. ДБР почало досудове розслідування у 25 кримінальних проваджень цієї категорії.

 прийнято міри для забезпечення виявлення щодо необґрунтованості активів та збору доказів їх необґрунтованості в порядку і в межах повноважень, передбачених законодавством, що допоможе наповнювати держаний бюджет України, та збільшувати обсяг фінансування на оборонну діяльність. За результатами роботи ДБР у звітному періоді 2023 р. Фонду державного майна України було передано 2.6 млрд. грн. у дохід держави - повернуто нерухоме майно та земельні ділянки в різних регіонах. 690 запитів було розглянуто на надано відповідь від ДБР до Міністерства Юстицій України.

 здійснення спільних стабілізаційних заходів з сектором безпеки України, а саме: Збройними Силами України, Національною гвардією України, Державної прикордонної служби України, МВС України, СБУ і іншими правоохоронними, контролюючими та силовими органами на деокупованих територіях України задля стабільного функціонування та забезпечення відповідного рівня життя населення звільнених територій.

 виявлення кримінальних правопорушень у бюджетній сфері України – корупція, привласнення виділених коштів та майна закордонними партнерами України. В цьому напрямку ДБР розслідує та запобігає злочинам які пов'язанні з посяганням на економічні інтереси держави. У 2023 р. ДБР розпочав 193 кримінальних проваджень, щодо цієї категорії. Всього досудове розслідування здійснювалось у 483 кримінальних проваджень, але до суду було направлено 86 обвинувальних актів стосовно 114 осіб. Експертно підтверджено збитки країні на суму понад 69 млн. грн., відшкодовано – 19 млн. грн., арештованого майна – 25,7 млн. грн.

 із правами людини під час виконання своїх повноважень працівниками правоохоронних, контролюючих органів чи військових структур. У 2023 році здійснювалось досудове розслідування у 2466 таких кримінальних провадженнях, розпочато досудове розслідування у 768 кримінальних провадженнях. Більшу частину кримінальних проваджень було закрито через відсутність складу злочину. За результатами розслідування повідомлено про

підозру 125 фігурантам, до суду було направлено 73 обвинувальних актів кримінального провадження за звинуваченням 113 правоохоронців. Розслідувалось 2566 кримінальних проваджень щодо неналежному поводженню із затриманими [3].

Отже, в умовах військового стану ДБР – це центральний орган виконавчої влади України, який своїми функціями допомагає забезпечити стабільність оборонної сфери (колаборація, держ.зрада і т.п), виявлення фактів корупції та запобіганню подальшого її розвитку, зловживання службовим становищем та розслідування щодо неправомірних дій зі сторони країни-агресора.

Список використаних джерел:

1. Закон України Про національну безпеку України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text.].

2. Закон України Про Державне бюро розслідувань [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text.

3. Офіційний сат Державного бюро розслідуваннння [Електронний ресурс] // Річна звітність за 2023 р. – Режим доступу до ресурсу: https://dbr.gov.ua/assets/files/zvit/zvit-pro-diyalnist-derzhavnogo-byuro-rozsliduvan-za-2023-rik.pdf..

ХУДЕНКО Дмитро Миколайович
ветеран Національної поліції України, керівник Департаменту кримінального аналізу Національної поліції України у 2021-2023 роках

МОЖЛИВІСТЬ ТА НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В СЛУЖБОВО-БОЙОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Національна гвардія України (далі - НГУ) продовжує відігравати одну із ключових ролей у забезпеченні правопорядку, охороні важливих об'єктів та участі у боротьбі з терористичними загрозами. Сучасні виклики, зокрема війни, у т.ч. гібридні, та організована злочинність, вимагають використання новітніх технологій і методів для підвищення ефективності діяльності цієї унікальної державної інституції. За таких викликів питання, пов'язане із вдосконаленням службово-бойової діяльності НГУ набуває особливої актуальності.

Ми поділяємо думку О.Ф. Кобзаря, який стверджує, що підходи щодо сутності і змісту службово-бойової діяльності НГУ потребуватимуть суттєвого перегляду з огляду на бойовий досвід підрозділів НГУ з відсічі збройній агресії російської федерації проти України. При цьому особливу увагу необхідно буде приділити виконанню підрозділами НГУ правоохоронних функцій, покладених на неї законодавством, що й становитиме зміст подальших наукових розвідок [1].

Загалом вдосконалення службово-бойовій діяльності НГУ досліджено у працях вчених, серед яких О.М. Бандурко, А.І. Берлач, В.Г. Дудурич, Ю.В. Дубко, О.В. Коба, М.Л. Комісаров, О.І. Курило, М.І. Лошицький, В.П. Пєтков, Р.С. Троцький, О.В. Ткаченко, та багато інших. Наукові розвідки кримінального аналізу в правоохоронній діяльності робили В.А. Барангулов, В.Г. Головацький, О.М. Заєць, О.Є. Користін, М.В. Кузнєцов, Ю.В. Крутік, В.А. Некрасов, Д.Й. Никифорчук, Д.І. Овсянюк, І.А. Федчак, В.І. Школьніков та інші.

Однак, можливість та напрями використання в службово-бойовій діяльності НГУ кримінального аналізу, підхід до нього не висвітлено. Відповідних норм права у законодавстві не закріплено.

Закордонний досвід свідчить про підхід залучення військових формувань з правоохоронними функціями до однієї з таких форм діяльності з кримінального аналізу, як ф'южн-центри, які дещо нагадують координаційні штаби. Але ф'южн-центри були створені переважно для того, щоб служити в якості єдиного контактного центру для отримання інформації про злочинність, тероризм та інформації, пов'язаної зі злочинністю, тероризмом і загрозами, для її аналізу та розповсюдження з метою покращення ситуативної та оперативної обізнаності [2, с. 504].

Метою нашого дослідження є характеристика можливості та напрямів використання в службово-бойовій діяльності НГУ кримінального аналізу.

На початку нашої характеристики визначимось у декількох основних поняттях.

Кримінальний аналіз є діяльністю співробітників правоохоронних органів з використання інтелектуального програмного забезпечення та системного підходу щодо збору відповідної інформації, аналітичного вивчення певних характеристик, тенденцій з метою встановлення взаємозв'язків між фактами, подіями, явищами, суб'єктами та об'єктами, оптимізації управління правоохоронними органами на державному, територіальному рівні та під час вирішення конкретних задач протидії злочинності.

Кримінальний аналіз – специфічний вид інформаційно-аналітичної діяльності, спрямований на встановлення та перед бачення взаємозв'язків між даними про злочинну діяльність та іншими даними, потенційно з ними пов'язаними, їх оцінювання, інтерпретація та прогнозування розвитку досліджуваних подій з метою їх використання під час досудового розслідування та здійснення оперативно-розшукової діяльності, а також для розроблення тактичних і стратегічних заходів із протидії злочинності [3, с. 16-17].

НГУ є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами - із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.

НГУ бере участь відповідно до закону у взаємодії зі Збройними Силами України у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони [4].

Зміст службово-бойової діяльності підрозділів НГУ в академічному розумінні розкривають через: нормативно-правове забезпечення службово-бойової діяльності НГУ; забезпечення охорони громадської безпеки і порядку військовими частинами (підрозділами) НГУ; службово-бойову діяльність підрозділів з охорони дипломатичних представництв і консульських установ іноземних держав та представництв міжнародних організацій в Україні; службу варт з конвоювання; службово-бойову діяльність підрозділів НГУ з охорони органів державної влади [5].

Враховуючи відомий зв'язок кримінального аналізу із розвідувальною воєнною аналітикою та спільну правоохоронну діяльність можна висунути гіпотезу, що потенціал кримінального аналізу здатний в комплексі зіграти

прикладну роль у підвищенні ефективності службово-бойовій діяльності НГУ за умови нормативно-правового врегулювання.

Як варіант, можливо розглядати спробу підвищення рівня забезпечення охорони громадської безпеки і порядку військовими частинами (підрозділами) НГУ та службово-бойової діяльності підрозділів НГУ з охорони органів державної влади. Наприклад, під час посиленого варіанту несення служби, організації служби в разі здійснення заходів правового режиму надзвичайного або воєнного стану, участі в ліквідації наслідків надзвичайних або кризових ситуацій.

Водночас постане питання, що саме доцільно використати – адаптовані чи неадаптовані знання, власні чи сторонні сили або засоби, власні чи сторонні результати кримінального аналізу?

Кримінальний аналіз може запропонувати, як знання, так і сили та засоби, а зокрема, таке.

По-перше, це знання про всесвітні підходи, які дозволяють не лише реагувати на загрози, але й проактивно передбачати їх, наприклад, Intelligence-Led Policing (далі - ILP) або розвідувальна діяльність, керована аналітикою. ILP є аналітично-орієнтованим підходом, що передбачає використання даних про злочинність та кримінальні загрози для прийняття стратегічних рішень. У найбільш загальному розумінні при реалізації даного підходу відбувається аналіз ризиків і загроз на основі зібраних даних про злочинні групи, криміногенну активність та територіальні особливості. За його результатами прогнозується злочинна активність та розроблюються ефективні методи її запобігання. Керівник оптимізує підпорядковані ресурси шляхом націлювання особового складу та технічних засобів на пріоритетні напрями.

По-друге, засоби кримінального аналізу:

- інструменти, наприклад, від аналітичних платформ, (Analytical Platforms) чи систем розпізнавання обличь (Facial Recognition Systems) до географічних інформаційних систем (GIS);

- методи, наприклад, розвідка відкритих джерел, географічна розвідка або аналітичні методи (профілювання злочинців - аналіз поведінкових шаблонів (патернів), психологічне профілювання; прийоми виявлення шахрайства - аналіз транзакцій, виявлення нестандартних шаблонів; аналіз зв’язків - вивчення взаємодії чи характеру відношень між особами, групами та об’єктами для виявлення або підтвердження зв’язків; мережевий аналіз – застосування теорії графів для аналізу соціальних та організаційних зв’язків злочинців; аналіз попередніх операцій - накопичення інформації про раніше здійснені злочини або терористичні акти сприяє кращому розумінню динаміки та трендів загроз, що дозволяє запобігти новим інцидентам).

По-третє, способи використання результатів кримінального аналізу, наприклад, в реальних операціях. Зокрема, для біографічної розвідки на командування противника, розвідки людських мереж, що постачають зброю або

матеріальну підтримку противнику, або попередження диверсій і терористичних атак через аналіз поведінкових моделей особи.

По-четверте, покращити роль НГУ у забезпеченні доказової бази для міжнародних чи вітчизняних судів по воєнних злочинах та кримінальних правопорушеннях. Кримінальний аналіз дозволяє ефективно збирати й систематизувати інформацію, що може використовуватися у судових розглядах, а також вжити заходів до фіксації трофейних документів, оргтехніки та матеріальних носіїв інформації, які можна використати у подальшому як доказ або джерело важливої інформації.

Звісно, це не повний перелік можливостей та напрямів. Є випадки використання кримінального аналізу при доборі та прийнятті на службу, що у перспективі буде вкрай доцільно при вивченні кандидатів на службу та членів їх родин, наприклад, за відкритими джерелами.

Однак, все вищенаведене містить в собі проблеми та виклики: відсутність достатнього правового регулювання, про що мова вже йшла вище; ризики в інформаційній безпеці, в межах якої важливо забезпечити захист аналітичних даних від кібератак та витоків, оскільки інформація про персональні дані, кримінальні мережі та загрози є надзвичайно чутливою; не підготовлені фахівці. Для роботи, наприклад, із аналітичними платформами необхідні фахівці з відповідною освітою та досвідом. Наразі існує нестача таких спеціалістів в правоохоронних органах, що може вимагати створення програм підготовки для особового складу НГУ; не адаптована міжвідомча співпраця. Ефективне використання кримінального аналізу вимагає тісної співпраці з поліцією, органами воєнної та зовнішньої розвідки, а також із іншими силовими та військовими структурами. Відсутність інтегрованих механізмів обміну інформацією може уповільнити процеси прийняття рішень; неналежне фінансування. Повномасштабна інтеграція тих же аналітичних систем вимагає значних ресурсів. НГУ стикається з обмеженнями в бюджеті, що ускладнює модернізацію технічних засобів; тощо.

Отже, використання кримінального аналізу в службово-бойовій діяльності НГУ може нести прикладний характер, але можливість його адаптації залежить від подолання багатьох проблем та викликів. Перспективи його використання - ефективне прогнозування загроз, підвищення оперативної, тактичної та стратегічної обізнаності та покращення координації з іншими військовими та правоохоронними структурами тощо.

Список використаних джерел:

1. Кобзар О.Ф. Поняття та зміст службово-бойової діяльності Національної гвардії України // Науковий вісник київського інституту національної гвардії України. - № 1. - 2023. - С. 11-15 // Режим доступу: https://kingu-visnyk.kyiv.ua/index.php/journal/article/view/14/15. - Назва з екрана.

2. Свиридюк Н.П., Кардашевський Ю.Р. Ф'южн-центри як важливий компонент моделі Intelligence-led Policing (ILP) // Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». – С. 504-509 // Режим доступу: https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/12/89.pdf. - Назва з екрана.

3. Федчак І.А. Основи кримінального аналізу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. - 288 с.

4. Закон України від 13.03.2014 № 876-VII «Про Національну гвардію України» // Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#n6. - Назва з екрана.

5. Службово-бойова діяльність підрозділів Національної гвардії України: навч. посіб. / Р.С. Троцький, О.В. Коба, О.В. Ткаченко, В.Г. Дудурич, О.І. Курило – К.: Київ. інст. НГ України, 2022. – 217 с.

ЧАЙКОВСЬКА Олена Євгенівна
старший викладач кафедри менеджменту персоналу і підготовки військ (сил) командно-штабного інституту застосування військ (сил) Національного університету оборони України,
підполковник

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОРЯДКУ ПІДБОРУ ТА РОЗСТАНОВКИ ОСІБ ОФІЦЕРСЬКОГО СКЛАДУ В ОРГАНАХ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ

Широкомасштабна збройна агресія російської федерації проти України визначила нагальну необхідність у зміні, актуалізації та модернізації багатьох напрямків діяльності Міністерства оборони і Збройних Сил України. Як ніколи гостро постає питання вдосконалення національної нормативно-правової бази та приведення воєнної організації України до задекларованих раніше принципів і стандартів НАТО, що посилить раціональне використання, в першу чергу, людських ресурсів.

Професійна та кропітка робота на різних щаблях військових організаційних структур відповідних командирів (начальників), які безпосередньо виконують персональну роботу з особовим складом під час оцінювання військовослужбовців, відбору кандидатів до просування по службі, направлення на навчання, присвоєння чергових військових звань, нагородження іноді непомітно, але дуже чуттєво створює підґрунтя максимально ефективного виконання бойових (службових) завдань. Адже відомо, що діяльність Збройних Сил на 70% залежить від людського фактору.

Зважаючи на специфіку роботи з особовим складом, необхідно у першу чергу приділити увагу комплектуванню посад органів військового управління, а саме порядку відбору та розстановці осіб офіцерського складу.

Це одне з найболючіших питань військової кадрової політики – призначення на посаду підготовленого та вмотивованого офіцера. На жаль, спостерігається тенденція щодо скорочення кількості офіцерів з належними особистими морально-діловими та професійними якостями, які спроможні проходити військову службу на керівних посадах в органах військового управління, а динаміка ситуативності призначень та плинності кадрів набула ознак систематичності.

Комплектування посад в органах військового управління, які за штатами та паспортами посад передбачають стратегічний рівень освіти доречно здійснювати виключно з числа офіцерів, які не менше трьох років проходять військову службу на посадах в органах військового управління ланки тактичного та оперативного

рівня. У разі службової необхідності призначення на зазначені посади офіцерів без досвіду проходження служби та з посад за невідповідною військово-обліковою спеціальністю, перед призначенням на посаду за новим фахом пропонується організовувати обов'язкову підготовку за спеціальністю із неодмінним стажуванням на майбутніх посадах терміном один-два місяці. Призначення на посади здійснювати за результатами підсумкового контролю навчання і наявності позитивних висновків стажування.

Ефективності, прозорості та гнучкості управління кар'єрою персоналу пропонується досягати виведенням її за межі абсолютної прерогативи командирів (начальників). З цією метою при управлінні кар'єрою військовослужбовців за військовими званнями потрібно переглянути статус та обов'язки атестаційних комісій. На даний час законодавчо визначено, що лише на безпосереднього командира (начальника) покладено здійснення об'єктивного аналізу службової діяльності, всебічного вивчення і оцінювання ділових та моральних якостей військовослужбовця, який підлягає оцінюванню. На практиці визначальними є особисті якості і суб'єктивна думка керівника. З іншого боку командир (начальник), який піклується про укомплектованість підлеглого органу військового управління навченим особовим складом не зацікавлений у призначенні офіцерів на вищі посади до інших структур (підрозділів). Відповідно рекомендації щодо подальшого службового використання військовослужбовця можуть носити необ'єктивний характер. Для виключення можливості суб'єктивного оцінювання військовослужбовців, пропонується розширити повноваження атестаційних комісій військових організаційних структур.

Разом з тим, пропонується введення практики складання відгуків на військовослужбовців перед призначенням на вищі посади із обов'язковим визначенням:

рівня ефективності службової діяльності офіцера на займаній посаді;

мотивації до військової служби взагалі та до діяльності на конкретній посаді;

сумісності офіцера з військовим колективом.

Рішення про призначення командиром (начальником) приймати лише за результатами складання атестації та затвердження рішення атестаційною комісією відповідного рівня. Також доречним є створення у видах Збройних Сил України діючих на постійній основі комісій по визначенню рейтингу та розгляду кандидатів для призначення на посади в органи військового управління. Враховуючи досвід країн НАТО, на зазначені комісії пропонується покласти завдання:

визначення рейтингу кандидатів ву для просування по службі;

розгляду атестацій кандидатів, поданих до призначення на вищі посади відповідно до номенклатур призначення на посаду;

надання пропозицій щодо призначення на посади згідно рейтингових показників та паспортів посад;

розгляд відгуків та атестацій офіцерів, у яких виходить строк перебування на посаді із наданням пропозицій стосовно проходження ними військової служби;

розгляд необхідності і терміновості переміщення військовослужбовців, які не досягли граничного віку перебування на військовій службі і визнані військово-лікарською комісією за станом здоров'я обмежено придатними до військової служби, з посад, що вони займають, на інші посади, на яких вони можуть виконувати обов'язки військової служби з урахуванням стану здоров'я, підготовки і досвіду служби;

розгляд відгуків та атестацій військовослужбовців, у яких вийшов термін вислуги у військовому званні з відповідними висновками стосовно подальшого проходження ними військової служби.

Вказані заходи сприятимуть впровадженню євроатлантичних принципів та підходів до оцінки службової діяльності військовослужбовців, виключенню формалізму під час підбору та розстановки осіб офіцерського складу в органах військового управління, забезпечать прозорий і доброчесний підбір, розстановку, призначення на посади, присвоєння чергових військових звань.

Доцільним вважається запровадження обов'язкового попереднього ознайомлення офіцера із паспортом посади, на яку його призначають. Військовослужбовець повинен бути обізнаним із стислими характеристиками військових посад та переліком вимог і компетентностей, які висуваються до кандидатів на ці посади. Це надаватиме усвідомлення та чіткого бачення перспектив кар'єрного зростання, пов'язаного із необхідністю професійного розвитку. Офіцер органу військового управління повинен прагнути до самовдосконалення, підвищення професійної майстерності, що у свою чергу спонукатиме його до цілеспрямованого набуття відповідних знань і вмінь в системі індивідуальної підготовки.

Закономірною є необхідність розмежування (уточнення) в штатах або паспортах посад вимоги стосовно наявності відповідного рівня освіти або проходження професійних курсів. Підготовка при проходженні L-курсів враховує військові звання, але спрямована на набуття офіцерами та військовими фахівцями виключно військово-професійних компетентностей, не прив'язаних до функціональних особливостей конкретної посади. Чітке визначення необхідності наявності певного визначеного рівня професійної військової освіти сприятиме усвідомленому вдосконаленню професійного рівня військового фахівця, набуття ним фахових компетентностей. Це забезпечить поєднання ефективного виконання службових (бойових) функцій із реалізацією принципу "Освіта впродовж військової кар'єри" – навчання протягом життя та створить умови кар'єрного зростання офіцерів, успішного проходження ними служби в органах військового управління тощо.

Список використаних джерел:

1. Стратегія людського розвитку : затв. Указом Президента України від 02.06. 2021 р. № 225/2021. URL :https://www.president.gov.ua/ documents/2252021-39073

2. Про Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008?find=1& text (дата звернення: 25.09.2024).

3. Про військовий обов'язок і військову службу. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12?find=1&text (дата звернення: 25.09.2024)

4. Про Збройні Сили України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text (дата звернення: 27.04.2024).

5. Про затвердження Концепції військової кадрової політики в системі Міністерства оборони України на період до 2028 року: наказ Міністерства оборони України від 27.10.2023 р. № 637. URL : https://www.mil.gov.ua/content/tenders/koncepcia_kadr_29012024. pdf (дата звернення: 25.09.2024).

6. Білик О., Тіхонов Г. Аналіз умов і факторів, що впливають на якість підбору та розстановки кадрів в органах військового управління. Journal of Scientific Papers “Social Development and Security”, Vol. 11, № 2, – 2021. – С. 100–106.

7. Joint Task Force Headquarters [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/pubs/jp3_33.pdf.

ЧОРНОПІЩУК Іван Миколайович
ад'юнкт, Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

ОХОРОНА УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКО-БІЛОРУСЬКОЇ ДІЛЯНОК ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Охорона Державного кордону України в умовах відбиття збройної агресії з боку російської федерації, на основі якісного аналізу, досвіду й інтуїції стає дедалі важчим. У зв'язку з переходом до нових підходів охорони державного кордону особливої важливості набуває процес обробки інформації в різних ланках управління Державної прикордонної служби України. Важливе місце в цьому процесі займає оцінка обстановки та прогнозування можливих сценаріїв розвитку обстановки і на їх основі формування рішення на охорону державного кордону.

Запровадження нової організаційно-штатної структури на українсько-російській та українсько-білоруській ділянці державного кордону та реформування системи управління потребує вироблення нових підходів до роботи органів управління в ході прийняття рішення під час підготовки до організації оперативно-службової діяльності [1].

Оперативно-службова діяльність – це комплекс правоохоронних, оперативних, режимних, контрольних та інших заходів, спрямованих на реалізацію функцій Державної прикордонної служби. Прикордонні підрозділи під час охорони державного кордону України, згідно з чинним законодавством, застосовує зброю, бойову техніку, озброєння кораблів (катерів), літаків і вертольотів, спеціальні засоби та заходи фізичного впливу [2].

До підрозділів охорони кордону відносяться: відділи (відділення) прикордонної служби, прикордонні комендатури (прикордонні застави), підрозділи швидкого реагування. Кількість та склад підрозділів охорони кордону визначаються наказом АДПСУ і залежать від умов обстановки, у яких здійснюється охорона державного кордону, визначених завдань та інших чинників, що виникають [3].

На українсько-російській, українсько-білоруській ділянці державного кордону основним підрозділом охорони державного кордону, призначеним для безпосередньої охорони визначеної ділянки державного кордону України – є прикордонна застава. Мобільні підрозділи призначені для посилення та вирішення завдань, що виникають раптово.

Охорона державного кордону будується шляхом доцільного розташування підпорядкованих сил та засобів по напрямках, районах (секторах) та об'єктах для ведення оперативно-службової діяльності [4].

З урахуванням умов обстановки, що складається ділянках українсько-російського та українсько-білоруського державного кордону основними загрозами протягом тривалого часу будуть залишатися:

військова агресія з боку російської федерації, у тому числі з територій республіки білорусь, здійснення озброєних та інших провокацій;

обстріли територій українського прикордоння;

активна робота диверсійно-розвідувальних груп та використання гібридного впливу російської федерації з метою дестабілізації соціально-політичної та економічної обстановки;

масоване застосування противником засобів радіоелектронної розвідки, радіоелектронної боротьби та безпілотної авіації у тому числі ударної;

порушення державного кордону громадянами у зв'язку з відсутністю прикордонного руху;

відсутністю (невиконання) міжнародних договорів з питань дотримання режиму державного кордону та інших [5].

В сучасних умовах обстановки на ділянках українсько-російського та українсько-білоруського державного кордону прикордонні підрозділи будуть приймати участь в:

прикритті державного кордону (з підготовлених вогневих позицій) за задумом військового командування у взаємодії з підрозділами Збройних Сил України, Національної гвардії України, Сил територіальної оборони з метою відбиття нападу противника, забезпечення сприятливих умов розгортання військ і ведення ними бойових дій;

пошуку та ліквідації ворожих диверсійно-розвідувальних груп у взаємодії з підрозділами Збройних Сил України, Національної гвардії України, Національної поліції України, Сил територіальної оборони;

обороні окремих населених пунктів і прикриття важко доступних для противника ділянок місцевості на другорядних напрямках;

веденні військової розвідки, у тому числі з використанням безпілотних авіаційних комплексів;

улаштуванні вогневих засідок;

охороні тилових районів угруповань військ (сил) та військових частин з їх складу;

заходах з забезпечення безпеки військ (імітації, демонстративних діях) та підтримання правового режиму воєнного стану;

проведенні контрольно-обмежувальних заходів шляхом виставлення блокпостів в районах населених пунктів, на основних шляхах та перехрестях доріг спільно з Національною поліцією, Збройними Силами, Національною гвардією України, а також патрулювання найбільш загрозливих районів (ділянок) місцевості;

проведенні фільтраційних заходів.

Враховуючи набутий за роки повномасштабної агресії бойовий досвід та основні загрози, які слід очікувати в при охороні державного кордону під час ведення бойових дій можна констатувати той факт, що за таких умов суттєво зростуть перелік та зміст завдань прикордонних підрозділів з охорони державного кордону, в першу чергу пов'язані з підвищення захищеності державного кордону, створення необхідних моніторингових систем стану державного кордону та важливих державних об'єктів, організація їх захисту, формування та підтримання моделі протидії впливу спецслужб противника, підвищення розвідувальних можливостей.

Отже охорона державного кордону прикордонними підрозділами на ділянках українсько-російського та українсько-білоруського державного кордону забезпечить своєчасність реагування на сучасні загрози та доцільне застосування наявних сил, засобів та ресурсів.

Запровадження зазначених змін надасть можливість створити чітку систему контролю та забезпечити адекватний вплив на обстановку, що складається.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту державного кордону України : Закон України від 24 лютого 2023 року № 2952-IX. Відомості Верховної Ради України. 2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2952-20#Text (дата звернення: 13.10.2024).

2. Про затвердження Положення про орган охорони державного кордону Державної прикордонної служби України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 30.11.2018 № 971. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1468-18#n15 (дата звернення: 13.10.2024).

3. Про затвердження Положення про відділ прикордонної служби Державної прикордонної служби України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 15.04.2016 № 311. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-16#Text (дата звернення: 13.10.2024).

4. Про затвердження Інструкції з організації ОСД відділу прикордонної служби ДПСУ : Наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 29.12.2009 № 1040. Київ : АДПСУ, 2009.

5. Марчук В. Особливості організації оперативно-службової діяльності органів та підрозділів охорони державного кордону у 2023 році. Матеріали доповіді круглого столу НАДПСУ.

ЧУНАКОВ Р. В.
ад'юнкт кафедри військового права та правоохоронної діяльності інституту стратегічних комунікацій Національного університету оборони України

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасні події, зокрема з 22 лютого 2024 року, знову підкреслили, що законодавче регулювання порядку проходження військової служби та пов'язаних з ним процесів в Україні потребує значного вдосконалення. Реалії, з якими стикається українське суспільство у контексті протидії збройній агресії та захисту територіальної цілісності, нерідко випереджають правові норми, що їх регулюють. Це вимагає від законодавчих і виконавчих органів перегляду підходів до військової служби, зокрема щодо адміністративно-правового регулювання належних умов її проходження громадянами.

З моменту початку війни з російською федерацією у 2014 році питання захисту Вітчизни набуло особливої актуальності. На даний час перед Україною стоїть завдання повернення тимчасово окупованих територій та протидії агресору на всіх рівнях. У цьому контексті саме Збройні Сили України та інші військові формування є основним гарантом безпеки та суверенітету держави. Водночас на державу та суспільство покладено важливу задачу — забезпечити ефективну правову основу для функціонування цих структур, що включає чітко визначений порядок проходження військової служби.

На даний час чинний Закон України "Про військовий обов'язок і військову службу" регулює правовідносини між державою та її громадянами у зв'язку з виконанням ними конституційного обов'язку захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності, а також встановлює основні засади проходження військової служби в Україні. Однією з ключових норм цього закону є стаття 24, яка визначає, коли для різних категорій громадян починається військова служба. Однак події останніх років виявили суттєві недоліки в цьому законодавчому акті, які не дозволяють повною мірою ефективно застосовувати його положення в сучасних умовах.

Одним із багатьох прикладів неврегульованості хочемо навести, Закон України "Про основи національного супротиву" який визначає не лише те, що територіальна оборона складається з військової, цивільної та військово-цивільної складових. А і зокрема те, що у разі введення воєнного стану відповідно до абзацу четвертого частини першої статті 9 Закон України "Про основи національного супротиву", громадяни України можуть бути зараховані до військових частин Сил територіальної оборони Збройних Сил України без

дотримання процедур, передбачених Законом України "Про військовий обов'язок і військову службу". Така практика фактично суперечить нормам статті 24 Закону “Про військовий обов'язок і військову службу”, яка встановлює чіткий порядок зарахування військовослужбовців, а саме після їхнього проходження певних етапів. Це породжує правову невизначеність щодо моменту початку проходження військової служби для таких осіб.

Також не менш важливе питання постає, щодо категорії громадян які вже на виконання цієї норми зараховані до списків особового складу військової частини, та наприклад мають судимість за вчинення злочинів проти основ національної безпеки України, вчинення умисного вбивства двох або більше осіб, або вчиненого з особливою жорстокістю, або поєднаного із зґвалтуванням або сексуальним насильством, або особливо тяжких корупційних кримінальних правопорушень чи мають судимість за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених статтями 152-156-1, 258-258-6, частиною четвертою статті 286-1, статтею 348 Кримінального кодексу України, а також засудженими службовими особами, які згідно з підпунктом 1 пункту 3 примітки до статті 368 Кримінального кодексу України займали особливо відповідальне становище, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку, або які є інвалідами та перебувають на посадах, що не можуть бути заміщені такими військовослужбовцями відповідно до Переліку визначеного Міністерством оборони України та іншими центральними органами виконавчої влади, що здійснюють керівництво військовими формуваннями. Оскільки порядок звільнення цієї категорії законодавством не визначений.

Тобто сучасні виклики, що постають перед Україною у зв’язку з війною та необхідністю захисту територіальної цілісності, вимагають перегляду та вдосконалення законодавства, що регулює військову службу. Національне законодавство має бути адаптованим до умов активних бойових дій та відповідати вимогам часу. Необхідно розробити механізми, які забезпечать ефективне залучення громадян до військової служби в умовах воєнного стану, забезпечать їхній правовий захист та водночас відповідатимуть нормам міжнародного права. Одним із можливих шляхів вирішення цієї проблеми може бути прийняття спеціального законодавства, яке регулюватиме порядок зарахування громадян до військових частин в умовах воєнного стану чи надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел:

1. Конституція України;
2. Закон України “Про військовий обов'язок і військову службу”;
3. Закон України “Про основи національного супротиву”.

ШАМАРА Олександр Володимирович
радник деректора Державної наукової установи «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України»
доктор філософії у галузі права, старший дослідник, доцент

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ХІМІЧНИМ, ЯДЕРНИМ, БІОЛОГІЧНИМ ТА РАДІОЛОГІЧНИМ ЗАГРОЗАМ

Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 уведено в дію Стратегію національної безпеки України. Пунктом 66 Стратегії національної безпеки України визначено вичерпний перелік, документів щодо планування у сферах національної безпеки і оборони, які визначатимуть шляхи та інструменти її реалізації, а саме: Стратегія людського розвитку; Стратегія воєнної безпеки України; Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України; Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України; Стратегія економічної безпеки; Стратегія енергетичної безпеки; Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату; Стратегія біобезпеки та біологічного захисту; Стратегія інформаційної безпеки; Стратегія кібербезпеки України; Стратегія зовнішньополітичної діяльності; Стратегія забезпечення державної безпеки; Стратегія інтегрованого управління кордонами; Стратегія продовольчої безпеки; Національна розвідувальна програма. Основою для розроблення вище зазначених документів є Стратегія національної безпеки України.

Україна зіштовхнулася з багатьма проблемами, які стали очевидні під час збройної агресії росії проти України, в рамках правового режиму воєнного стану. Виходячи з наявності у російської федерації усіх відомих видів зброї масового знищення, існує реальна загроза можливості її застосування проти України. Війська агресора продовжують застосовувати проти сил безпеки та оборони України боєприпаси, споряджені хімічними речовинами, про що повідомляє Генеральний штаб Збройних Сил України 9 вересня 2024 року, так зазначено, що «За серпень подібних випадків зафіксовано 447. Загалом за період з 15 лютого 2023 року по 24 серпня поточного року – 4035» .

З цього приводу слід зазначити, що в Декларації лідерів G7, в місті Апулія, Італія у червені 2024, зазначено, що «Ми підтверджуємо нашу прихильність Глобальному партнерству проти розповсюдження зброї та матеріалів масового знищення під керівництвом G7, яке є рушійною силою глобальних зусиль із запобігання, виявлення та реагування на придбання та використання зброї масового знищення як державами, так і терористами» .

Виходячи з положень Стратегії національної безпеки України поза увагою залишилось питання розробки Стратегії радіологічної, хімічної, біологічної, ядерної безпеки/Strategies of radiological, chemical, biological, nuclear safety (РХБЯ безпеки/CBRN safety), розробку якої, виходячи з повноважень державних органів України, слід покласти на:

1. Міністерство закордонних справ України, яке здійснює загальну координацію діяльності, пов'язаної з підготовкою та поданням до Організації по забороні хімічної зброї національних декларацій згідно з Конвенцією про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення, на підставі Положення про порядок підготовки національних декларацій згідно з Конвенцією про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2001 р. № 109 та яке виконує функції національного органу з виконання Україною Конвенції про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення згідно з Указом Президента України від 26 серпня 1999 р. №1080.

2. Офіс Генерального прокурора – у складі Офісу Генерального прокурора утворено (на правах Департаменту) Спеціалізовану екологічну прокуратуру (наказ Офісу Генерального прокурора «Про затвердження Положення про Спеціалізовану екологічну прокуратуру (на правах Департаменту) Офісу Генерального прокурора» від 05.07.2023 № 185) . Серед основних завдань Спеціалізованої екологічної прокуратури визначено організація і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження та підтримання публічного обвинувачення у кримінальних провадженнях про кримінальні правопорушення у сфері охорони навколишнього природного середовища, розслідування у яких здійснюється Головними слідчими управліннями Національної поліції України, Державного бюро розслідувань, Служби безпеки України, центральним апаратом Бюро економічної безпеки України, зокрема:

- передбачені розділом VIII, а також статтею 441 Особливої частини Кримінального кодексу України;
- пов'язані зі збройною агресією, якими заподіяно шкоду довкіллю;
- пов'язані із ввезенням на територію України чи транзитом через її територію відходів без належного дозволу, незаконним обігом радіоактивних матеріалів, незаконним поводженням з ними, а також з порушенням вимог радіаційної безпеки.

Також, статтею 25 Закону України «Про прокуратуру» передбачено, що прокурор здійснює нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, користуючись при цьому правами і виконуючи обов’язки, передбачені Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» та Кримінальним процесуальним кодексом

України. Письмові вказівки прокурора органам, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, надані в межах повноважень, є обов'язковими для цих органів і підлягають негайному виконанню. Окремо слід звернути увагу, що частиною другою статтею 25 Закону України «Про прокуратуру» визначено, що Генеральний прокурор, керівники відповідних прокуратур, їх перші заступники та заступники відповідно до розподілу обов'язків координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності. Основною формою координації є проведення координаційних нарад з керівниками правоохоронних органів, на яких заслуховується інформація щодо їхньої діяльності у сфері протидії злочинності. Рішення координаційної наради є обов'язковим до виконання всіма зазначеними в ньому правоохоронними органами.

Крім того, відповідно до статті 7 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» нагляд за додержанням законів під час проведення контррозвідувальної діяльності здійснюється Генеральним прокурором, виконувачем його обов'язків або уповноваженими наказом Генерального прокурора заступниками Генерального прокурора.

3. Міністерство юстицію України – у сфері криміналістичного забезпечення досудового розслідування злочинів пов'язаних із РХБЯ/CBRN загрозами, при якому утворено на підставі статті 8 Закону України «Про судову експертизу», постанови Кабінету Міністрів України від 16 листопада 1994 р. №778 «Про затвердження Положення про Координаційну раду з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України» Координаційну раду з проблем судової експертизи для розгляду найважливіших питань розвитку судової експертизи, що мають міжвідомчий характер.

4. Службу безпеки України – як головний орган у загальнодержавній системі боротьби з терористичною діяльністю (стаття 4 Закону України «Про боротьбу з тероризмом), який статтею 5 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» визначено спеціально уповноваженим органом державної влади у сфері контррозвідувальної діяльності, до завдань якого входить попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень проти миру і безпеки людства, тероризму та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України (стаття 2 Закону України «Про Службу безпеки України»). Крім того, на підставі пунктів 17 та 21 статті 24 Закону України «Про Службу безпеки України» відповідно до своїх основних завдань Служба безпеки України зобов'язана брати участь у розробленні та здійсненні заходів щодо фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, а також у проведенні спеціальної перевірки щодо допуску до особливих робіт, а також здійснювати попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів технологічного тероризму, запобігання вчиненню терористичних актів з використанням небезпечних

хімічних речовин, диверсій у суб'єктів господарювання хімічної промисловості та на об'єктах критичної інфраструктури.

5. Міністерство внутрішніх справ України, як суб'єкт боротьби з тероризмом (стаття 4 Закону України «Про боротьбу з тероризмом»), на підставі Положення «Про Міністерство внутрішніх справ», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878, в якості головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах:

- забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності (у тому числі здійснення досудового розслідування злочинів передбачених Кримінальним кодексом України, пов'язаних із РХБЯ/CBRN загрозами, здійснення за цим напрямом оперативно-розшукової діяльності), підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг;

- захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні;

- цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності;

Крім того, на підставі пункту 23 цього Положення вживає заходів до забезпечення силами і засобами Національної гвардії охорони ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів і органів державної влади.

6. Міністерство оборони України, як головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику з питань національної безпеки у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва у мирний час та особливий період (пункт перший Положення «Про Міністерство оборони України», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 р. № 671), а також як суб'єкт боротьби з тероризмом (стаття 4 Закону України «Про боротьбу з тероризмом»).

7. Міністерство енергетики України, серед основних завдань якого, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України №507 від 17.06.2020, є здійснення державного управління у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки, а відповідно до покладених на нього завдань Міністерство серед іншого здійснює:

- розробляє і виконує державні програми використання ядерної енергії, підвищення ядерної та радіаційної безпеки;

- забезпечує організацію безпечного поводження з радіоактивними відходами під час використання ядерної енергії на об'єктах ядерної енергетики

та атомної промисловості (збирання, переробка, зберігання) до моменту передачі радіоактивних відходів на захоронення;

- планує заходи щодо забезпечення мінімального рівня утворення радіоактивних відходів під час використання ядерної енергії на об'єктах ядерної енергетики та атомної промисловості;

- створює державну систему заходів щодо забезпечення готовності до ліквідації аварій на ядерних установках, об'єктах, призначених для поводження з радіоактивними відходами, джерелах іонізуючого випромінювання;

- забезпечує реалізацію гарантій МАГАТЕ на об'єктах ядерної енергетики та атомної промисловості;

- забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, реалізацію державної політики щодо фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання об'єктів, що належать до сфери управління Міненерго, та стосовно суб'єктів господарювання, визначених Кабінетом Міністрів України, перевезень вантажів радіоактивних матеріалів та здійснює контроль за її реалізацією.

За необхідності до участі в розробці Стратегії радіологічної, хімічної, біологічної, ядерної безпеки можуть бути долучені інші органи державної влади України, навчальні та наукові заклади.

Серед кроків нашої держави щодо участі у процесах не розповсюдження зброї та матеріалів масового знищення під керівництвом G7 є створення на базі підкомітету з енергетичної безпеки відповідної Робочої групи для розробки та парламентського нагляду за впровадженням «Національного плану дій» з реагування на ХБРЯ/CBRN загрози та відповідних регуляторних механізмів. За результатами засідання Комітету з питань енергетики та житлово-комунальних послуг Верховної Ради України (Протокол №93 від 17.11.2023 року) було створено Робочу групу з розробки та парламентського нагляду/моніторингу за впровадженням «Національного плану дій» з реагування на ХБРЯ/CBRN загрози та відповідних регуляторних механізмів, а також з метою забезпечення членства України у Виконавчій раді Організації по забороні хімічної зброї у 2024 – 2026 роках утворення указом Президента України № 467 від 17.07.2024 року делегації України для участі у засіданнях Виконавчої ради Організації по забороні хімічної зброї у 2024 – 2026 роках.

Серед основних законодавчих актів якими унормовано правові, організаційні засади у сфері забезпечення хімічної безпеки та радіаційної безпеки є закони України «Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією», «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», «Про боротьбу з тероризмом», Кримінальний кодекс України. Законом України «Про хімічні джерела струму» визначено правові, організаційні та економічні засади у сфері поводження з хімічними джерелами струму. Закон України «Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії»

визначає правові та організаційні засади дозвільної діяльності у сфері використання ядерної енергії.

За результатами аналізу Закону України «Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією» звертає на себе увагу стаття 19 цього Закону якою у 2020 році визначено нові повноваження Служби безпеки України у сфері регулювання цього Закону, а саме з питань забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією, а також розділ XII цього Закону де передбачено внесення змін до статтю 24 Закону України «Про Службу безпеки України», а саме доповнення пунктом 21 такого змісту «21) здійснювати попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів технологічного тероризму, запобігання вчиненню терористичних актів з використанням небезпечних хімічних речовин, диверсій у суб'єктів господарювання хімічної промисловості та на об'єктах критичної інфраструктури». Також звертає на себе увагу стаття 31 (Запобігання терористичним актам та диверсіям з використанням хімічних речовин подвійного використання) цього Закону.

За результатом аналізу законодавства України автор дійшов висновку щодо необхідності його систематизації та уніфікації у сфері протидії ХБРЯ/CBRN загроз. По-перше, із прийняттям Закону України «Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією» положення статті 19 повинні були знайти своє відображення в положеннях Закону України «Про Службу безпеки України» у відповідних статтях якими врегульовано завдання, права, обов'язки Служби безпеки України, оскільки Законом України «Про Службу безпеки України» визначаються права, обов'язки, задання та повноваження державного органу спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України. Окремо слід звернути увагу на нові повноваження щодо участі в ідентифікації та інвентаризації цільових об'єктів, погодження порядків, схвалення планів захисту цільових об'єктів, які доцільно насамперед відобразити у Законі України «Про Службу безпеки України».

По-друге, визначення окремою нормою повноважень Служби безпеки України у статті 19 Закону України «Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією» не корелюється з положеннями Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», який є основоположним у ядерному законодавстві України. Він встановлює пріоритет безпеки людини та навколишнього природного середовища, права і обов'язки громадян у сфері використання ядерної енергії, регулює діяльність, пов'язану з використанням ядерних установок та джерел іонізуючого випромінювання, встановлює також правові основи міжнародних зобов'язань України щодо використання ядерної енергії та не містить окремих повноважень Служби безпеки України у цій сфері, за аналогією із Законом України «Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією».

По третє, перехідні положення Закону України «Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією» не містять відповідних змін до

Закону України «Про боротьбу з тероризмом», через призму змін внесених до статті 24 Закону України «Про Службу безпеки України», а саме доповнення її пунктом 21.

По-четверте, повноваження Служби безпеки України визначені у статті 19 Закону України «Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією» повинні бути уніфіковані із законами України «Про Службу безпеки України», «Про боротьбу з тероризмом» та мати відповідний підхід щодо повноважень Служби безпеки України в положеннях Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».

По-п’яте, діяльність щодо запобігання та мінімізації наслідків терористичної діяльності, згідно з положеннями Закону України «Про боротьбу з тероризмом» є складовими боротьби з тероризмом та повинна бути врегульована саме цим Законом, оскільки ним унормовано захист особи, держави і суспільства від тероризму, виявлення та усунення причин і умов, які його породжують, визначає правові та організаційні основи боротьби з цим небезпечним явищем, повноваження і обов'язки органів виконавчої влади, об'єднань громадян і організацій, посадових осіб та окремих громадян у цій сфері, порядок координації їх діяльності. На думку автора, у статті 31 (запобігання терористичним актам та диверсіям з використанням хімічних речовин подвійного використання) мало би йтися не про заходи запобігання терористичним актам та диверсіям з використанням хімічних речовин подвійного використання, а безпосередньо про ідентифікацію таких хімічних речовин та ідентифікацію та інвентаризацію цільових об’єктів тощо.

У пункті 63 Стратегією національної безпеки України визначено, що для системного захисту України від загроз національній безпеці необхідним є розвиток сектору безпеки і оборони. Для цього Україна відповідно до цієї Стратегії оптимізує структуру, функції і чисельність Служби безпеки України як спеціально уповноваженого державного органу у сферах контррозвідувальної діяльності та охорони державної таємниці, головного органу у загальнодержавній системі боротьби з терористичною діяльністю, що дасть змогу попереджати, своєчасно виявляти зовнішні та внутрішні загрози безпеці України і запобігати їм, припиняти розвідувальні, терористичні та інші протиправні посягання спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на державну безпеку України, усувати умови, що їм сприяють, та причини їх виникнення. Отже, враховуючи наведене вище оптимізація структури, функцій, завдань, прав, обов’язків і чисельності Служби безпеки України повинна комплексно враховувати нові загрози у сфері ядерної, радіологічної, хімічної, біологічної безпеки.

ШАПОВАЛОВ Олег Володимирович
слухач магістратури інституту стратегічних комунікацій Національного університету оборони України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Тероризм є однією з найбільших загроз людства. Це системне явище з масовими трагічними наслідками, яке має безліч форм та не має кордонів. Особливо гострою стає проблема терористичної діяльності не окремих організацій, а цілих держав. Міжнародний тероризм виступає дієвим інструментом зовнішньої політики, він є основою майбутньої війни [3, с. 5].

Сьогодні Україна потерпає від збройної агресії росії – терористичної держави, яка зневажає міжнародні норми права. Фахівці вважають, що в період дії воєнного стану створюються сприятливі умови для терористичних загроз, а саме, здійснюються атаки на цивільну інфраструктуру, відбувається залякування населення, ведеться активна інформаційна війна тощо [1, с.79].

В цьому світлі, протидія тероризму є основою забезпечення національної безпеки нашої країни, що вимагає злагодженої роботи державних органів, міжнародної спільноти та громадськості. Отже, основними аспектами протидії тероризму в умовах дії воєнного стану в Україні є:

- оновлення законодавства щодо боротьби з тероризмом: чіткі визначення актів тероризму та суворі покарання за їх здійснення, проведення розслідувань і судових процесів над особами, причетними до терористичних дій або колабораціонізму;
- посилення діяльності силових структур, зокрема Служби безпеки України, Національної поліції, Збройних сил України, спрямоване на попередження та нейтралізацію терористичних загроз;
- створення та підтримка ефективної системи координації між державними органами;
- збір та аналіз інформації щодо можливих терористичних загроз, особливо з боку ворога або його агентів на окупованих територіях;
- контроль за інформаційними потоками для боротьби з дезінформацією, що може підірвати довіру населення до держави або сприяти паніці, терористи часто використовують медіапростір та соціальні мережі для поширення паніки, фейкових новин і маніпуляцій, важливо оперативно реагувати на такі спроби і блокувати деструктивну інформацію;
- попередження можливих терактів та мінімізація їх наслідків, що включає: розробку необхідних заходів щодо захисту критичної інфраструктури (енергетичної, транспортної, комунікаційної); проведення навчань серед

цивільного населення щодо дій у випадку терористичних атак; запровадження сучасних технологічних рішень тощо;

- активне залучення громадських організацій і населення до процесу інформування та виявлення підозрілих дій, поширення просвітницьких програм для підвищення обізнаності щодо загроз тероризму;

- співпраця з міжнародними партнерами, такими як Європейський Союз, НАТО, ООН, у сфері обміну розвідувальною інформацією, спільних навчань та підготовки спеціалістів з протидії тероризму, також важливою є спільна боротьба з фінансуванням терористичних організацій, в тому числі замороження активів та контроль за фінансовими потоками [2, с. 36 - 38].

Таким чином, в умовах дії воєнного стану в Україні протидія тероризму охоплює військові, соціальні, інформаційні і дипломатичні аспекти. Адже тільки комплексний підхід, що включає всі вищезазначені компоненти, може бути ефективним у боротьбі з тероризмом.

Список використаних джерел:

1. Албул С.В. Загрози терористичного характеру: до питання визначення поняття. Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення: матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 16 червня 2023 р.). Дніпро: ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2023. С. 78 – 80.

2. Бабенко С.Д. Проблеми протидії тероризму: міжнародний досвід та його застосування в Україні. Харків, 2023. 187 с.

3. Організаційно-правові основи запобігання тероризму: підручник /

Ю. О. Лісіцина, І. Р. Серкевич, Г. З. Яремко та ін.; за заг. ред. В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 432 с.

ШАРКО Денис Вікторович
старший викладач кафедри правового забезпечення діяльності Національної гвардії України Київського інституту Національної гвардії України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРАГАНІВ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Державна безпека – це захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру. Саме таке поняття «державної безпеки» передбачено статтею 1 Закону України «Про національну безпеку України».

З метою реалізації положень цього закону Указом Президента України від 16.02.2022 № 56/2022 введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30.12.2021 «Про Стратегію забезпечення державної безпеки» та затверджено саму Стратегію забезпечення державної безпеки на період до 2025 року. Зазначена Стратегія визначає реальні й потенційні загрози державній безпеці України, напрями та завдання державної політики у

сфері державної безпеки, є основою для планування і реалізації політики у сфері державної безпеки. Зокрема такі загрози як недостатня ефективність державних органів, непослідовність та незавершеність реформ складових сил безпеки, недосконаліть механізмів правового, організаційного, кадрового, фінансового, матеріально-технічного забезпечення процесу розвитку системи забезпечення державної безпеки підвищують уразливість держави і знижують ефективність заходів із протидії загрозам.

З 24 лютого 2022 року через повномасштабне вторгнення росії Україна також зіткнулася з воєнними загрозами, що підсилює необхідність комплексного підходу до забезпечення державної безпеки. У таких умовах особлива роль належить психологічній підготовці військовослужбовців, яка є невід'ємною частиною підготовки персоналу Сил оборони держави. Це цілісний процес формування психічної стійкості та готовності військових до виконання завдань у небезпечних і стресових умовах. Психологічна підготовка дозволяє зберігати боєздатність, долати стрес та травматичні переживання, а також ефективно виконувати поставлені завдання. Професійна психологічна допомога є ключовою у підтримці морально-психологічного стану військовослужбовців як під час бойових дій, так і після їх завершення.

Психологічна підготовка – це невід’ємна складова підготовки персоналу Сил оборони держави, цілісний і організований процес формування у військовослужбовців психічної стійкості та психологічної готовності до

виконання завдань із забезпечення державної та національної безпеки у складних і небезпечних умовах. Вона дозволяє військовослужбовцям зберігати боєздатність, долати стрес та травматичні переживання, а також ефективно виконувати поставлені завдання.

Екстремальні ситуації часто призводять до розвитку гострих стресових реакцій. Екстрена психологічна допомога спрямована на зменшення негативного впливу стресу на психічне здоров'я постраждалих, а також на профілактику розвитку посттравматичних стресових розладів. Психотерапевтична допомога надається як безпосередньо постраждалим, так і їхнім рідним, а також рятувальникам. Важливими аспектами екстреної психологічної допомоги є психологічна підтримка, інформаційна терапія та навчання навичкам самодопомоги. Психолог в екстремальних умовах виконує роль своєрідного "емоційного рятувальника". Він створює безпечний простір, де людина може висловити свої почуття, страхи та переживання без осуду. Крім того, психолог допомагає людям розробити ефективні стратегії подолання стресу та відновлення після травматичних подій.[2]

Робота в екстремальних умовах – це серйозне випробування для психіки людини. Постійний ризик, невизначеність, висока відповідальність – все це створює значний психологічний тиск. Професійна підготовка фахівців для таких умов повинна включати не лише розвиток технічних навичок, а й формування психологічної стійкості.

Ключові аспекти психологічної підготовки:

• Розуміння психологічних механізмів стресу: Фахівці повинні розуміти, як стрес впливає на організм людини, які фізіологічні та психологічні процеси запускаються в стресовій ситуації. Це допоможе їм ефективніше справлятися зі своїми емоціями та приймати обґрунтовані рішення.

• Розвиток емоційної регуляції: Здатність контролювати свої емоції – одна з найважливіших якостей фахівця, який працює в екстремальних умовах. Це дозволяє зберігати спокій і зосередженість навіть у складних ситуаціях.

• Формування навичок прийняття рішень в умовах невизначеності: В екстремальних ситуаціях часто доводиться приймати рішення швидко і за недостатньої інформації. Фахівці повинні вміти аналізувати ситуацію, оцінювати ризики і приймати обґрунтовані рішення.

• Розвиток комунікативних навичок: Ефективна комунікація – важлива складова роботи в команді. Фахівці повинні вміти чітко висловлювати свої думки, слухати інших і працювати в команді.

• Формування позитивного ставлення до себе та своїх можливостей: Віра у власні сили допомагає долати труднощі і досягати успіху.

Методи психологічної підготовки:

• Тренінги: Рольові ігри, симуляції, групові дискусії – ефективні методи для відпрацювання практичних навичок і розвитку психологічної стійкості.

• Коучинг: Індивідуальна робота з коучем допомагає фахівцям визначити свої сильні сторони, розробити стратегії розвитку і подолати внутрішні бар'єри.

• Психотерапія: В разі необхідності, фахівці можуть звернутися за психотерапевтичною допомогою для вирішення особистих проблем, які можуть негативно впливати на їхню роботу.

Важливо розуміти, що психологічна підготовка – це не одноразовий захід, а безперервний процес. Фахівці повинні регулярно проходити тренінги, відвідувати семінари і працювати над своїм особистісним зростанням.[3]

Навчальна база для підготовки фахівців складається з наступних компонентів:

• Полігони та тренажерні комплекси: Спеціально обладнані майданчики з різноманітними перешкодами, які імітують реальні умови виконання завдань.

• Військова техніка та озброєння: Сучасні зразки військової техніки, оснащені системами імітації бою, дозволяють проводити реалістичні навчання.

• Навчальні симулятори: Комп'ютерні програми та тренажери, що відтворюють різні бойові ситуації, від простих до складних.

• Наочні матеріали: Схеми, плакати, відеоматеріали, навчальні посібники та інша інформація, що допомагає засвоїти теоретичний матеріал.

• Класи психологічної підготовки: Спеціально обладнані приміщення з сучасними технологіями для проведення тренінгів, спрямованих на розвиток психологічної стійкості та навичок командної роботи.

Психологічна підготовка спрямована на формування у військовослужбовців стійкості до стресу, вміння приймати рішення в екстремальних ситуаціях та ефективно взаємодіяти в команді. Для досягнення цих цілей використовуються різноманітні методи, включаючи імітацію бойових ситуацій. Головна мета такого моделювання – викликати у військовослужбовців ті ж психологічні стани, які вони відчували б у реальному бою. Для створення реалістичних моделей бойових ситуацій використовуються різноманітні методи, які впливають на різні канали сприйняття військовослужбовців. Це можуть бути словесні описи, демонстрація матеріальних об'єктів, комп'ютерні симуляції, тренування на спеціальних тренажерах та навіть часткова імітація реальних бойових дій. Кожен з цих методів має свої особливості та застосовується залежно від поставлених навчальних завдань.[4.с.29-31,35-36]

Військовослужбовці, які тривалий час перебували в зоні бойових дій, особливо потребують підтримки для контролю бойового стресу. Командири та колеги повинні уважно стежити за ознаками емоційного виснаження і стресу у таких бійців. Один з ефективних способів полегшити напругу – це створення можливостей для «виговорення» (вентиляції), де військовослужбовця заохочують до відкритих розмов про пережитий досвід. Важливо виявляти розуміння та підтримку, оскільки критика чи осуд лише поглиблять емоційне напруження.

Ось кілька практичних заходів, які можуть допомогти:

• Кожен військовослужбовець, який тривалий час перебував у бойових умовах, повинен мати «бойового товариша», з яким можна ділитися своїми переживаннями та досвідом.

• Командири та молодші офіцери мають створювати атмосферу довіри, заохочуючи відкриті розмови з тими, хто довго перебував у бойовій зоні, зокрема обговорення складних емоцій і ситуацій.

• Підтримка між офіцерами сусідніх підрозділів також є важливою – вони мають спілкуватися і надавати одне одному можливість «випускати пару».

• Корисно проводити групові зустрічі для всього підрозділу після виконання тривалих бойових завдань, де кожен зможе обговорити свій досвід.

• Наявність військового капелана чи іншого психологічного фахівця в підрозділі допоможе забезпечити простір для розмови про глибокі емоційні переживання та стресові ситуації.

Такі заходи допоможуть знизити емоційне навантаження та підтримати психічне здоров'я військових після тривалого перебування у зоні бойових дій.

[5.с.120-125]

Проте, незважаючи на все вище сказане, варто зазначити, що психологічна підготовка та психологічна допомога військовослужбовцям наразі не мають чіткого регулювання в законодавстві України. Хоча ці аспекти і є важливою складовою забезпечення боєздатності та психічного здоров'я персоналу Сил оборони, нормативна база, що визначає порядок проведення психологічної підготовки та надання професійної психологічної допомоги, залишається недостатньо розробленою. Це створює прогалини у забезпеченні системної підтримки військових, особливо в умовах бойових дій та після їх завершення. Крім того, відсутність законодавчого регулювання ускладнює контроль за роботою психологів, які займаються підготовкою військовослужбовців та наданням їм психологічної допомоги. Для забезпечення належної якості послуг і ефективності роботи фахівців необхідно впровадити чіткі правові норми, що регламентують їхню діяльність та створюють механізми моніторингу і контролю. Це є важливим кроком для зміцнення національної безпеки та захисту психічного здоров'я військослужбовців.

Психологічна підготовка та психологічна допомога повинна стати системною і невід'ємною частиною навчання у військових закладах на всіх етапах підготовки військовослужбовців. Це вимагає розробки державних програм і стандартів, які визначатимуть зміст, методи та етапи цієї підготовки, а також критерії для оцінки її ефективності. Інтеграція психологічної підготовки на державному рівні є необхідною, оскільки психічна стійкість військових має вирішальне значення для ефективної оборони країни, особливо в умовах тривалих бойових дій.

На державному рівні необхідно впровадити системні заходи, щоб забезпечити повноцінну психологічну підготовку на всіх етапах служби — від базового навчання до участі в реальних бойових операціях та реабілітації після

них. Для цього також необхідно розробити та ухвалити відповідну законодавчу базу, яка визначатиме чіткі правила і стандарти психологічної підготовки, включаючи порядок її проведення, відповідальність за організацію та забезпечення належного рівня підготовки. Законодавче регулювання має передбачати механізми контролю, моніторингу та оцінки ефективності, а також нормативно врегулювати питання надання психологічної допомоги під час бойових дій та після їх завершення. Це сприятиме створенню комплексної системи захисту психічного здоров'я військових, яка є критично важливою для національної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Афанасьєва Н.Є.Психологічне консультування представників екстремальних професій: теорія, методологія, практика: монографія / Н.Є. Афанасьєва. – Х.: НУЦЗУ, 2017. – 315 с
2. В. О. Тюріна Екстренна. психологічна допомогав екстремальних ситуаціях: Матеріали науково-практичної конференції (Харків, 16 квітня 2015 р.) с.19-21.
3. О.О. Дячкова. Психологічна підготовка фахівців до професійної діяльності в особливих умовах: Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Хмельницький. 2019 с.91-94
4. Організація психологічної підготовки у Збройних Силах України: навч.-метод. посіб./ За редакцією генерал-майора В. Клочкова.– К.: НДЦ ГП ЗС України, 2023. – 325 с.
5. Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С. Основи психологічної допомоги військовослужбовцям в умовах бойових дій: Методичний посібник. – К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2015. – 170 с.

ШИМОНЮК Артем Володимирович
офіцер відділу військового співробітництва командування медичних сил Збройних сил України

ОЦІНЮВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ПРАВОПОРЯДКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО ТА ЙОГО РОЛЬ У ПІДВИЩЕННІ СПРОМОЖНОСТЕЙ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ВИЩИХ ПОСАДОВИХ ОСІБ ВІЙСЬКОВОГО КОМАНДУВАННЯ ТА ІНОЗЕМНИХ ВІЙСЬКОВИХ ДЕЛЕГАЦІЙ

Відповідно до чинного законодавства України забезпечення безпеки вищих посадових осіб військового командування та іноземних військових делегацій (далі – охороняємі особи) покладається на підрозділи спеціального призначення Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (далі - Служба правопорядку). Дане завдання здійснюється з метою запобігання протиправним посяганням на життя і здоров’я зазначених посадових осіб і членів їхніх сімей у зв’язку із службовою діяльністю цих осіб.

Вважається, що завдання із забезпечення безпеки охороняємих осіб являється одним із пріоритетних завдань у ході широкомасштабної війни російської федерації проти України. Успішний замах на життя охороняємих осіб в умовах дії правового режиму воєнного стану являється досить небезпечним, адже зазначені охороняємі особи відповідають за прийняття критично важливих рішень, забезпечення національної безпеки та безпосереднє військове керівництво Збройними Силами України. Окрім цього, слід зазначити, що неналежне виконання завдань із забезпечення безпеки іноземних військових делегацій носить репутаційний характер і високо ймовірно призведе до погіршення або навіть розриву взаємовідносин на державному рівні.

З метою нарощення спроможностей підрозділів Служби правопорядку, зокрема належної підготовки особового складу до виконання завдань із забезпечення безпеки охороняємих осіб пропонується ініціювати процеси залучення зазначених підрозділів до участі у заходах оцінювання (сертифікації) підрозділів за стандартами НАТО, а саме у рамках Програми перевірки та зворотного зв’язку Концепції оперативних можливостей НАТО

(далі – ППЗЗ КОМ).

Основною метою Концепції оперативних можливостей НАТО є забезпечення підготовки визначених сил та засобів збройних сил країн-партнерів до повноцінної участі у проведенні операцій з подолання кризових ситуацій під проводом НАТО. Це здійснюється на основі надання рекомендацій та висновків за результатами перевірок військових частин та підрозділів країн-партнерів експертами з питань Концепції оперативних можливостей НАТО.

Концепцію оперативних можливостей включає чотири основних складові:

1. Дозволяючий механізм – комплекс заходів, які надають можливість НАТО та країнам-партнерам створити необхідні умови для впровадження Концепції оперативних можливостей на легітимній, правовій та політичній основі. Залучення підрозділів Служби правопорядку дозволить вирішити актуальне проблемне питання стосовно відсутності відповідних нормативно-правових актів для здійснення заходів забезпечення безпеки вищих посадових осіб військового командування та іноземних військових делегацій.

2. Робочі взаємовідносини мирного часу – щоденні робочі стосунки між командними структурами НАТО та країн-партнерів з питань організації та практичного проведення заходів у рамках Концепції оперативних можливостей, що у свою чергу дозволить проводити обмін досвідом та підвищувати спроможності підрозділів Служби правопорядку.

3. База даних Спільного фонду оперативних сил та можливостей Концепції оперативних можливостей – це база даних заявлених до Спільного фонду оперативних сил та можливостей військових частин та підрозділів, яка ведеться та контролюється управлінням підготовки та навчань штабу Верховного Головнокомандувача Об'єднаних сил НАТО в Європі. Вона дозволяє фахівцям оборонного планування НАТО мати об'єктивну інформацію щодо наявних підрозділів країн-партнерів та їх можливостей і використовувати її на етапі формування бойового складу сил та засобів для проведення операцій.

4. ППЗЗ КОМ – це практичні заходи з перевірки визначених військових частин та підрозділів, які включають самооцінки та оцінки НАТО, що проводяться на двох рівнях та складання відповідних звітів за результатами перевірок.

Для підготовки до участі у заходах в рамках ППЗЗ КОМ потрібна певна кількість часу для підготовки підрозділів у відповідності до вимог стандартів НАТО, що включає у себе мовну підготовку особового складу, закупівлю нового озброєння та військової техніки та інше.

Загальний порядок дій щодо участі сил та засобів країн-партнерів НАТО у заходах ППЗЗ КОМ передбачає проходження восьми наступних кроків:

1. Подачу заявки на участь у програмі;

2. Подачу запитальника Огляду загальної взаємосумісності в якості заявки на участь у Процесі планування і оцінки сил;

3. Подачу заявки щодо участі визначених військових частин та підрозділів у Процесі планування і оцінки сил і організацію досягнення ними визначених цілей партнерства;

4. Декларування визначених військових частин та підрозділів до складу Спільного фонду оперативних сил та можливостей Концепції оперативних можливостей;

5. Заповнення та надання до штабу Верховного Головнокомандувача Об'єднаних сил НАТО в Європі анкети Системи оперативного планування,

залучення військ та імітації (TOPFAS) у якості заявки на участь визначених військових частин та підрозділів в заходах ППЗЗ КОМ;

6. Планування та проведення перевірок (самооцінок та оцінок НАТО) військових частин та підрозділів, які заявлені до складу Спільного фонду оперативних сил та можливостей Концепції оперативних можливостей, в рамках ППЗЗ КОМ;

7. Досягнення силами та засобами, заявленими до складу Спільного фонду оперативних сил та можливостей Концепції оперативних можливостей необхідного рівня взаємосумісності і бойових можливостей та їх сертифікація щодо готовності до участі в операціях під проводом НАТО (навчаннях НАТО);

8. Залучення визначених сил та засобів до підготовки та участі у складі чергової ротації Сил реагування НАТО.

Декларування підрозділів до Спільного фонду оперативних сил та можливостей військових частин та підрозділів ініціює процеси щодо внесення змін до програм бойової підготовки у зв'язку із необхідністю імплементації стандартів НАТО. Для належної підготовки до участі у заходах ППЗЗ КОМ країна-партнер отримує рекомендації від експертів НАТО, які стосуються питань підготовки та участі у заходах у рамках ППЗЗ КОМ.

Базуючись на власному досвіді безпосередньої участі в організації підготовки взводу військової поліції роти багатонаціональної військової поліції спільної литовсько-польсько-української бригади до проходження оцінювання в рамках ППЗЗ КОМ та оцінюванні визначеного підрозділу із представниками країн-членів НАТО, а саме: успішне проходження самооцінки першого рівня та оцінки НАТО першого рівня у складі зведеної роти військової поліції під час українсько-американського командно-штабного навчання «Репід Трайдент – 2020» «Репід Трайдент – 2021», можна чітко стверджувати про значний позитивний вплив на нарощення спроможностей підрозділів Служби правопорядку у разі подальшої участі та залучення до заходів у рамках ППЗЗ КОМ.

Результатом участі у ППЗЗ КОМ стало набуття необхідного рівня взаємосумісності і бойових можливостей зведеної роти військової поліції, шляхом їх повноцінної підготовки та забезпечення у відповідності до вимог стандартів НАТО, проведенням їх перевірок та надання звітної інформації за результатами проведення перевірок. Особливу увагу оцінювачі приділяли одному із багатьох штатних завдань зведеної роти військової поліції - охорона ВІП-осіб, яке було оцінено закордонними представниками (експертами з питань охорони ВІП-осіб) на високому рівні та отримано оцінку для підрозділу – «Повністю взаємосумісний».

Враховуючи зазначене вище, можна чітко стверджувати, що участь у заходах ППЗЗ КОМ дозволить значним чином підвищити бойові спроможності підрозділів Служби правопорядку щодо виконання завдань із забезпечення

безпеки вищих посадових осіб військового командування та іноземних військових делегацій.

ЮШКЕВИЧ Володимир В'ячеславович
старший викладач кафедри соціально-гуманітарних та правових дисциплін,
Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат історичних наук, старший викладач

ЗАЛУЧЕННЯ ОФІЦЕРІВ ПСИХОЛОГІВ ДО ПРОВЕДЕННЯ КОНТРДИВЕРСІЙНИХ ЗАХОДІВ ПІДРОЗДІЛАМИ НГУ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах війни, активізації гібридних загроз, існуванні випадків колабораціонізму особливої уваги набуває необхідність проведення ефективних контрдиверсійних заходів. Однією з ключових складових таких заходів є психологічна підготовка особового складу та безпосередня участь офіцерів психологів у їх проведенні. Роль психологів полягає не лише в забезпеченні психологічної стійкості військовослужбовців, але й у проведенні операцій, спрямованих на нейтралізацію та знешкодження психологічних атак з боку супротивника. Метою є аналіз ролі офіцерів психологів у контрдиверсійних заходах Національної гвардії України (НГУ) в умовах воєнного стану, розуміння рівня залученості та ефективності.

Контрдиверсійні заходи – це комплекс дій, спрямованих на протидію диверсіям та саботажу з боку противника. Вони передбачають як фізичні, так і психологічні операції. Сучасні конфлікти, особливо гібридного типу, часто включають інформаційні війни та психологічні атаки, спрямовані на деморалізацію особового складу, підрив довіри до командування та дезорганізацію операцій.

Діяльність психологів НГУ як важливий чинник успішного функціонування підрозділів, що спеціалізуються на контрдиверсійній роботі доцільно розглядати у двох площинах: психологічна підготовка особового складу, а також супроводження та підтримка проведення контрдиверсійних заходів.

У свою чергу, підготовка психологами військовослужбовців акцентується на тренуванні стресостійкості, підготовці до роботи в умовах дезінформації, розвитку комунікативних навичок, покращення рівня злагодженості підрозділу (командозгуртування або «тім-білдинг»), навчання основам надання первинної психологічної допомоги, а також технік саморегуляції.

Щодо стресостійкості, то психологи залучаються вже на етапі професійного відбору в підрозділи, адже визначається рівень нервово-психологічної стійкості в екстремальних умовах. В подальшому, завданням психолога, завдяки спеціалізованим методикам та тренінгам спрямованим на ефективніше

реагування на несподівані загрози, розвинути рівень психологічної резильєнтності [2, с. 50].

На етапі «злагодження» контрдиверсійних підрозділів психологи проводять підготовку до роботи в умовах дезінформації. Противник часто використовує методи дезінформації та пропаганди для впливу на психологічний стан військових. Офіцери психологи навчають особовий склад розпізнавати та протидіяти таким атакам, що дозволяє зберігати психологічну рівновагу та не піддаватися маніпуляціям [4, с. 18].

Ефективне спілкування в умовах контрдиверсійних операцій є важливою складовою. Психологи навчають військових правильній комунікації в умовах стресу, що сприяє оперативному прийняттю рішень та підтриманню злагодженості в підрозділі [3, с. 37].

Не поодинокою практикою є, коли в контрдиверсійних підрозділах діє позаштатний психолог, який на випадок відсутності штатних психологів надає первину психологічну допомогу, проводить психоедукацію, здійснює психологічний моніторинг на визначення рівня депресивних станів та суїцидальної поведінки серед військовослужбовців.

Під час супроводу психологами контрдиверсійних операцій основне завдання – зберегти боєздатність підрозділу. забезпечити підтримку високого рівня моральної готовності до виконання бойових завдань. При належних умовах психологи проводять тренінги, індивідуальні консультації та психоедукацію, згідно протоколів, здійснюють психологічну інтервенцію. [1, с. 23].

Психологи аналізують психологічний стан військових та виявляють потенційні загрози для моральної обстановки в підрозділі, вчасно реагуючи на можливі прояви паніки, стресу або психологічного тиску з боку противника [2, с. 45].

Окремим напрямком роботи фахівців психологів є протидія інформаційно-психологічним атакам ворога. Психологи розробляють та впроваджують стратегії нейтралізації ворожих психологічних атак, які можуть включати дезінформацію, пропаганду та інші способи впливу на свідомість військових [4, с. 12].

Для досягнення максимального ефекту контрдиверсійних заходів необхідна тісна взаємодія офіцерів психологів з іншими службами НГУ, зокрема з оперативними, розвідувальними та контррозвідувальними підрозділами. Така взаємодія включає:

Спільну оцінку загроз. Психологи співпрацюють з розвідувальними підрозділами для аналізу та оцінки психологічних загроз з боку супротивника, що дозволяє розробити ефективні контрзаходи [4, с. 21].

Участь у розробці стратегії. Психологи беруть участь у плануванні операцій, надаючи рекомендації щодо морально-психологічної підтримки особового складу та захисту від інформаційно-психологічних атак [3, с. 40].

Як висновок, офіцери психологи відіграють важливу роль у контрдиверсійних заходах НГУ, забезпечуючи психологічну стійкість особового складу та ефективну протидію ворожим психологічним операціям. Їхня участь сприяє збереженню високого морального духу та оперативної здатності підрозділів. Важливо усвідомлювати необхідність залучення психологів до контрдиверсійної роботи, удосконалюючи підготовку офіцерів психологів та покращуючи їх взаємодію з іншими службами НГУ; на практиці не обмежуватись виключно тестуванням особового складу та проведенням анкетування з визначення соціально-психологічного рівня в підрозділі

Список використаних джерел:

1. Верещака, О. В. Психологічне забезпечення контрдиверсійної діяльності у збройних силах / О. В. Верещака // Науковий вісник. – 2021. – № 5. – С. 22-30.

2. Логвиненко, Ю. В. Психологічна підготовка військовослужбовців до контрдиверсійних операцій / Ю. В. Логвиненко // Військова думка. – 2019. – № 3. – С. 43-55.

3. Сидоренко, Т. О. Психологічна підтримка особового складу в умовах гібридної війни / Т. О. Сидоренко // Збірник наукових праць НГУ. – 2020. – № 7. – С. 35-45.

4. Черненко, І. П. Інформаційно-психологічні загрози в сучасних конфліктах та методи їхньої нейтралізації / І. П. Черненко // Національна безпека і оборона. – 2022. – № 2. – С. 10-25.

ЯРЕМА Владислав Валерійович
викладач кафедри соціально-гуманітарних та правових дисциплін,
Київського інституту Національної гвардії України

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ НА ВЛАСНИЙ РОЗСУД ПРАЦІВНИКАМИ ПРАВООХОРОНИХ ОРГАНІВ

Прийняття рішення працівниками правоохоронних органів є складним психологічним процесом, що включає кілька етапів: усвідомлення проблеми, збір інформації, аналіз альтернатив, вибір оптимального варіанту та оцінка результатів. Психологічні аспекти цього процесу можна розділити на кілька ключових компонентів:

Когнітивні процеси: Включають сприйняття, пам'ять, мислення та уяву. Ці процеси допомагають працівникам правоохоронних органів аналізувати інформацію та формувати можливі варіанти рішень. Наприклад, сприйняття дозволяє отримувати інформацію з місця події, пам'ять зберігає цю інформацію для подальшого використання, а мислення та уява допомагають створювати нові ідеї та рішення на основі наявних знань [4, С. 45-47].

Емоційні фактори: Емоції можуть значно впливати на прийняття рішень, як позитивно, так і негативно. Наприклад, страх може призвести до уникнення ризиків, тоді як ентузіазм може стимулювати до прийняття більш сміливих рішень. Емоції також можуть впливати на те, як працівник оцінює альтернативи та результати своїх рішень. Наприклад, позитивні емоції можуть підвищити впевненість у правильності вибору, тоді як негативні емоції можуть викликати сумніви та невпевненість [2, С. 123-125].

Мотиваційні аспекти: Мотивація визначає, наскільки важливим є для працівника досягнення певної мети. Висока мотивація може підвищити зосередженість та рішучість у прийнятті рішень. Наприклад, якщо працівник сильно мотивований досягти успіху в розслідуванні, він може бути готовий приймати більш ризиковані рішення, щоб досягти своїх цілей. Мотивація також може впливати на те, як працівник сприймає ризики та вигоди різних альтернатив [3, С. 89-91].

Інтуїція: Інтуїтивні рішення часто базуються на підсвідомому аналізі попереднього досвіду та знань. Інтуїція може бути корисною в умовах обмеженого часу або недостатньої інформації. Наприклад, досвідчений слідчий може швидко прийняти правильне рішення на основі інтуїції, спираючись на свій багаторічний досвід та знання. Інтуїція також може допомогти уникнути аналізу паралічу, коли надмірна кількість інформації ускладнює прийняття рішення [5, С. 67-69].

Соціальні впливи: Думки та поради інших людей, соціальні норми та очікування можуть впливати на процес прийняття рішень. Наприклад, працівник може

приймати рішення, орієнтуючись на думку своїх колег або керівництва. Соціальні впливи також можуть включати культурні та суспільні норми, які визначають, які рішення є прийнятними або неприйнятними в певному контексті. Наприклад, у деяких культурах прийняття ризикованих рішень може вважатися героїчним, тоді як в інших - нерозсудливим [1, С. 101-103].

Таким чином, прийняття рішення на власний розсуд працівниками правоохоронних органів є багатогранним процесом, що залежить від взаємодії когнітивних, емоційних, мотиваційних та соціальних факторів. Розуміння цих аспектів може допомогти покращити процес прийняття рішень та зробити його більш ефективним.

Список використаних джерел:

1. Прийняття управлінських рішень: підручник / за ред. І. В. Сидоренко. – Київ: Видавництво “Освіта”, 2020. – 150 с.
2. Прийняття рішення особистістю: монографія / О. П. Іваненко. – Харків: Видавництво “Психологія”, 2018. – 200 с.
3. Психологія вибору: як ми приймаємо рішення та чому це важливо / М. В. Самет. – Львів: Видавництво “Наука”, 2023. – 180 с.
4. Рубахін, Б. Ф. Психологічні аспекти прийняття рішень / Б. Ф. Рубахін // Журнал психології. – 2018. – № 3. – С. 45-47.
5. Соціальні впливи на прийняття рішень / за ред. Н. В. Коваленко // Журнал соціальної психології. – 2019. – № 2. – С. 67-69.

Тези здобувачів вищої освіти

Hanna Martynenko
4th year cadet
Dnipro State University of Internal Affairs
Supervisor: Yuliia Halenko
Senior lecturer at the Department of Language Studies
Dnipro State University of Internal Affairs

SPEECH ASPECT OF POLYCEISTICS

Language is not only a system of sound and written signs that serve as a means of human communication. The national language is also the carrier of the linguistic consciousness of the people, performing its cultural function. Thus, the Constitution of Ukraine gives the Ukrainian language the status of the state language (part 1 of article 10) [2]. Which is quite logical and justified by the state-building role of the Ukrainian nation, as indicated in the preamble of the Constitution of Ukraine, a nation that historically lives at the territory of Ukraine makes up the absolute majority of its population and gave the official name to the state.

The state (official) language is understood as the language to which the state has granted the legal status of a mandatory means of communication in public spheres of public life. Thus, Part 7 of Art. 1 of the Law of Ukraine "On Ensuring the Functioning of the Ukrainian Language as the State Language" provides for the mandatory use of it throughout the territory of Ukraine in the exercise of powers by public authorities. Art. 9 of the same law provides that the persons of an ordinary, sergeant, senior and commanding staff of the National Police, as well as persons applying for election or appointment to these posts are required to speak the state language and use it in the performance of their official duties [3].

However, the law also provides for exceptional cases in which a police officer is authorized to speak with a person not in the state language, but in a language that is understandable to that person. As an example, Part 2 of Art. 29 of the Criminal Procedure Code of Ukraine states that a person is notified of suspicion of committing a criminal offense in the state language or in any other language that he/she is proficient at enough to understand the essence of the suspicion of committing a criminal offense [1]. In view of this, the importance for police officers to study foreign languages, in particular English, can be emphasized, since they are of help when communicating with representatives of other cultures.

Analyzing the above mentioned, it can be concluded that for the effective implementation of law enforcement functions by the police, taking into account the rapid pace of European integration of Ukraine, it would be advisable to introduce mandatory knowledge of English for police officers, after all, the free and confident use of the international language by bodies exercising law enforcement functions in

the performance of their official duties would serve to increase the effectiveness of ensuring the rights of citizens of foreign states located at the territory of Ukraine.

REFERENCES:

1. Criminal Procedure Code of Ukraine dated 13.04.2012 No. 4651-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text.

2. The Constitution of Ukraine. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine, 1996, No. 30, Art. 141.

3. The Law of Ukraine "On Ensuring the Functioning of the Ukrainian Language as the State Language" dated April 25, 2019. No. 2704-VIII. Information of the Verkhovna Rada, 2019, No. 21, Art. 81.

БАК Максим Анатолійович
Київський інститут Національної гвардії України
Науковий керівник:
КРИВИЧ Віталій Миколайович
викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Київського інституту Національної гвардії України,
майор

РОЗВИТОК ВИБУХОВОЇ СИЛИ У КУРСАНТІВ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЧЕРЕЗ ПРОГРАМУ ТРЕНУВАНЬ З КРОСФІТУ

В умовах сьогодення обумовлені специфічнимі вимоги до фізичної підготовки військовослужбовців під час війни. Військові підрозділи часто стикаються з ситуаціями, що потребують високого рівня фізичної готовності та здатності до швидкої адаптації до змінюваних обставин. У таких умовах таке поняття як “вибухова сила” та здатність миттєво генерувати максимальне зусилля є ключовим компонентом ефективності військовослужбовців, оскільки вона сприяє виконанню завдань сьогодення, що вимагають швидкості, сили та витривалості.

Тема набуває особливої актуальності на тлі сучасних військових викликів і необхідності забезпечення високого рівня боєздатності. Науковець Домінюк М.М. в своїх працях зазначає що такий вид спорту як кросфіт націлений на те, щоб зробити людину одночасно сильнішою, витривалішою, більш координованою та спритною [1], що суміжно з вимогами до військовослужбовців та курсантів вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ) України.

Вибір кросфіту як основи для розвитку вибухової сили у курсантів ВВНЗ базується на низці важливих факторів, які роблять цю тренувальну систему максимально ефективною в умовах підготовки майбутніх військових фахівців, тому вибір кросфіту як основи для розвитку вибухової сили у курсантів є обґрунтованим. Ця методика не тільки відповідає специфічним потребам військової служби, але й забезпечує комплексний розвиток фізичних здібностей, важливих для виконання бойових завдань.

У Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони Україн зазначається що фиізична підготовка - складова частина загальної системи навчання та виховання військовослужбовців, яка спрямована на забезпечення їх фізичної готовності до професійної діяльності [2], що безпосередньо межує зі здатністю виконувати завдання в екстремальних умовах військової служби.

Експерти описують кросфіт як систему підготовки, що розвиває всі фізичні якості атлета: витривалість, силу, швидкість, гнучкість, координацію, спритність тощо [3]. Атлетом в нашому випадку виступають курсанти ВВНЗ якім необхідно мати ці фізичні якості, для для ефективного виконання службових та бойових обов'язків.

Вибухова сила — це здатність м'язів до максимально швидкого розвитку сили за найкоротший проміжок часу. Вона поєднує швидкість та силу, що робить її критично важливою для виконання рухів, які потребують максимальної інтенсивності у мінімальні терміни.

Науковець Чоботько М.А. розглядає вибухову силу – як швидкісно-силові здібності які повинні виявлятися в діях, де поряд з силою потрібна висока швидкість руху, наприклад, при ударах рукою або ногою, кидках, подоланні різних перешкод [4]. Це ключова характеристика в багатьох видах спорту, де рухи спрямовані на швидке і потужне виконання дій — наприклад, стрибки, спринт або метання.

Основною метою розвитку вибухової сили є збільшення здатності організму до різкого та ефективного виконання рухів, що вимагають максимального залучення м'язової маси за мінімальний час.

Науковець Васільєва Я.К. у своїй курсовій роботі зазначає, що найпоширенішими методом та засобами тренування і удосконалення вибухової сили є використання вправ у швидкісних (вибухових) ізометричних напруженнях м'язів, вправи з комбінованим обтяженням (маса власного тіла + спеціальний пояс масою кілька кілограмів та ін.).

Військовослужбовці мають специфічні вимоги до розвитку вибухової сили через необхідність швидкого і потужного реагування на непередбачувані бойові ситуації. Умови військової служби часто передбачають різкі зміни фізичних навантажень — від спокійної ходьби до спринту чи стрибків через перешкоди.

Кросфіт – це «високоінтенсивна тренувальна система загальної та функціональної фізичної підготовленості, в основі якої лежить поєднання рухів, рухових дій, фізичних вправ з різних видів спорту та спортивних методик» [5]. Завдяки особливостям кросфіту, він є гарним засобом для розвитку вибухової сили, оскільки забезпечує швидку активацію м'язових груп та покращує їх здатність генерувати потужність у короткі проміжки часу.

Виходячи з вищезазначеного ми можемо виділити та оглянути вправи у розрізі кросфіту, які спрямовані на розвиток вибухової сили, такі як:

1. **Стрибки на тумбу** які допомагають тренувати швидкість і потужність у стрибках, що є важливим в розрізі бойових дій.
2. **Ривки зі штангою**. Ривок – які поєднують швидкість і силу, оскільки вимагає миттєвого підйому штанги з підлоги над головою. Це чудовий засіб для розвитку вибухової сили верхньої частини тіла і м'язів-стабілізаторів.
3. **Присідання зі стрибком** - які допомагають зміцнити ноги і збільшити вибухову силу, одночасно розвиваючи швидкість у виконанні рухів.

4. **Тяга штанги до підборіддя** - яка буде націлена на розвиток вибухової сили верхньої частини тіла, зокрема плечей і спини.

5. **Кидки медбола** - які розвивають потужність і вибухову силу верхньої частини тіла, а також стимулюють роботу всього корпусу.

6. **Ривки з гирями** - які розвивають "вибухову силу" у стегнах, сідницях і нижній частині спини.

Підсумовуючи слід зазначити, що кросфіт є ефективним засобом розвитку вибухової сили як для курсантів ВВНЗ, так і для військовослужбовців загалом завдяки своїм основним принципам, такми як: висока інтенсивність, функціональні рухи і постійне варіювання тренувань. Комплексні вправи кросфіту дозволяють активувати різні групи м'язів одночасно, що забезпечує розвиток не тільки вибухової сили, але й інших важливих фізичних якостей, таких як витривалість, координація та швидкість реакцій. Це робить кросфіт ідеальним для підготовки військовослужбовців, які стикаються з різними фізичними викликами під час бойових дій.

Крім того, кросфіт є адаптивним для різного рівня підготовки, що дозволяє розробляти індивідуальні програми тренувань для курсантів, враховуючи їх фізичний стан та потреби. У порівнянні з традиційними методами тренувань, кросфіт має переваги у швидкості досягнення результатів, зокрема у розвитку вибухової сили, завдяки високій інтенсивності та функціональності вправ.

У цілому, кросфіт демонструє високу ефективність у розвитку вибухової сили, однак подальші дослідження можуть допомогти ще більше оптимізувати цю систему для військових цілей, підвищуючи бойову готовність та фізичну підготовку військовослужбовців.

Список використаних джерел

1.Домінюк М.М., Кмицяк М.В., Костовський М.Г. Кросфіт в системі підготовки поліцейських. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022.

2.Міністерство оборони України. Наказ від 05.08.2021 № 225 "Про затвердження Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України". Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 01 жовтня 2021 р. за № 1289/36911.

3.Геннадій Гапоненко, Національний університет оборони України імені Івана Черняховського. «КРОСФІТ – СИСТЕМА ТРЕНУВАНЬ» С.75.

4.Чоботько, М. А., Чоботько, І. І. "Підвищення рівня фізичної і психологічної підготовки співробітників ОВС." Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020; с. 341.

5.Степанова І., Дутко Т., Жорова О. Засоби кросфіту в системі секційних занять фізичним вихованням студентів закладів вищої освіти. Актуальные научные исследования в современном мире. 2018. No. 4 (36), Ч. 6. P. 88–93.

БАЛИЦЬКИЙ Назар Геннадійович
Київський інститут Національної гвардії України
Науковий керівник:
ГРАДЕЦЬКА Н. М.
Київський інститут Національної гвардії України
Кандидат юридичних наук, доцент

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МИРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ООН

Інструментом миротворчої діяльності є миротворчі операції – сукупність політико-дипломатичних, воєнних та інших форм і методів колективних міжнародних зусиль щодо відновлення міжнародного миру та стабільності у конфліктних регіонах через систему координованих заходів щодо запобігання, зниження загострення, врегулювання, ліквідації наслідків міжнародних та неміжнародних конфліктів [1, с. 19].

На цей час міжнародна миротворча діяльність здійснюється з такими завданнями: запобігання виникненню міждержавних або внутрішніх збройних конфліктів; врегулювання або створення умов для врегулювання міждержавних, а також внутрішніх збройних конфліктів за згодою сторін конфлікту або з використанням примусових заходів за рішенням Ради Безпеки ООН; надання гуманітарної допомоги населенню, яке постраждало внаслідок міждержавних або внутрішніх збройних конфліктів; забезпечення безпеки і додержання прав людини; надання допомоги у подоланні наслідків конфліктів; усунення загрози миру, порушень миру чи акту агресії; запобігання виникненню міждержавних або внутрішніх конфліктів [2, с. 92-99].

До правової бази ООН для проведення міжнародних миротворчих операцій належить низка правових документів: 1) Статут ООН, що регулює правові питання проведення миротворчих операцій; 2) Мандат конкретної миротворчої операції; 3) універсальні міжнародно-правові акти, що регламентують захист прав людини як у мирний, так і у воєнний час; 4) інші міжнародно-правові документи, а саме: Угода про статус дій (місій) (SOMA); Угода про статус збройних сил (SOFA); Конвенція про привілеї та імунітети ООН 1946 р.; Конвенція ООН щодо безпеки персоналу ООН та пов'язаного з нею персоналу 1994 р.; меморандуми про взаєморозуміння між урядами країн-контрибуторів та ООН щодо надання ресурсів до миротворчої місії ООН; бюлетень Генерального секретаря ООН «Щодо застосування міжнародного гуманітарного права для Сил ООН із підтримки миру» 1999 р., технічні угоди між міністерствами оборони країн-контрибуторів та міжнародними організаціями.

Правовий захист персоналу ООН, який залучається до операцій із підтримання миру, передбачений такими нормативно-правовими актами: 1) Конвенція ООН щодо безпеки персоналу ООН та пов'язаного з нею персоналу 1994 р.; 2) Конвенція про привілеї та імунітети ООН 1946 р.; 3) Право збройних конфліктів (для операцій із примушення до миру, за главою VII Статуту ООН).

Сьогодні в практиці ООН сформувалися такі засоби підтримання миру як превентивна дипломатія (preventive diplomacy), встановлення миру (peace-making), підтримання миру (peacekeeping), примушення до миру (peace-enforcement) та миробудівництво в постконфліктний період (peace-building) [3, с. 74-77].

Під операціями по підтриманню миру розуміють всі засоби і методи, які були застосовані ООН для врегулювання конфліктів (посередництво Генерального секретаря ООН; представництво ООН з метою сприяння врегулюванню конфліктів; місії по наданню допомоги в постконфліктний період, групи спостерігачів, а також військові спостерігачі і миротворчі збройні сили [4, с. 433-442]. Підтримання миру є правовим порядком ведення миротворчих операцій з можливістю використання зброї для самооборони, які проводяться за згодою сторін конфлікту з метою сприяння укладенню перемир'я та створення безпечних умов для миробудівництва [5, с. 186-191].

Операція з підтримання миру може вважатись успішною, якщо вона ефективно виконала мандат, доручений їй Радою Безпеки. Водночас критерієм ефективності зусиль ООН у постконфліктних ситуаціях слід вважати здатність країни зберегти тривалий мир і стабільність, а також стати на шлях реконструкції і розвитку. Головною теоретичною проблемою, пов'язаною з операціями з підтримання миру, є відсутність нормативного регулювання операцій з підтримання миру. У зв'язку з цим важливо в умовах збільшення кількості операцій з підтримання миру в постконфронтаційний період внести чіткі нормативні положення в Статут ООН або спеціальний додатковий документ до нього.

Миробудівництво – це комплекс заходів, які застосовуються в період, наступний за відкритим протистоянням сторін, і спрямовані на зміцнення миру та відновлення довіри і взаємодії між колишніми супротивниками з метою недопущення поновлення конфлікту. Миробудівництво є пріоритетом і стратегічним завданням для всієї миротворчої діяльності, що й визначає тривалість його проведення і широкий спектр дій, тому тут необхідна колективна рішучість займатися будівництвом миру на всеосяжній і конкретній основі. Досить часто діяльність місій ООН із миробудівництва в постконфліктних ситуаціях полягає також у контролі над збором та знищенням сотень тисяч одиниць озброєння, а також наданні допомоги колишнім комбатантам повернутися до цивільного життя. Миробудівництво часто здійснюється паралельно з миротворчими операціями та входить до їх мандату [6, с. 451-455].

Вжиття найбільш рішучих заходів з використанням військової сили, включаючи знищення деяких збройних угруповань, які перешкоджають деескалації, локалізації або ліквідації конфлікту й змушення учасників конфлікту погодитися з міжнародними санкціями та резолюціями без обов'язкової згоди сторін, головною метою яких є збереження або відновлення миру, характеризує операції з примушення до миру. Примушення до миру є міжнародно-правовою формою миротворчої діяльності у вигляді введення тимчасового режиму міжнародно-правових санкцій або застосування збройної сили або її погрози з метою примусити учасників конфлікту виконати рішення Ради Безпеки ООН, головною метою яких є збереження або відновлення миру.

Велика кількість конфліктних ситуацій, які виникають у різних регіонах світу, потребують індивідуального підходу до кожної з них під час планування, підготовки і проведення миротворчих операцій. Їх ефективність і успішність проведення в майбутньому залежатиме від того, чи зможе міжнародне співтовариство проявити єдність у поглядах і цілях, а також рішучість у діях щодо забезпечення всезагального миру і безпеки. Аналіз тієї чи іншої миротворчої операції повинен завершуватися оцінкою її ефективності, що і є ключовим моментом у всій миротворчій діяльності. Питання підвищення ефективності миротворчої діяльності і миротворчих операцій гостро стоїть на порядку денному всього світового співтовариства [1, с. 11].

Список використаних джерел:

Панченко Л. Є. Новітні форми міжнародно-правового регулювання миротворчої діяльності: автореф. дис. … канд. юрид. наук : 12.00.11. Київ, 2016. 23 с.

Кірєєв С. Л. Правове регулювання участі Збройних Сил України у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки. Юридична наука. 2014. № 1. С. 92–99.

Болгов О. Є. Роль ООН в забезпеченні міжнародної безпеки після «холодної війни» (міжнародноправові питання) (дис. на здоб. … канд. юрид. наук за спец. 12.00.11). Київ, 1999. 148 с.

Назаренко О. В. Сучасна концепція підтримання миру в рамках ООН. Правове регулювання економіки. Київ : КНЕУ. 2012. № 11–12. С. 433–442.

Перова Л. В. Проблеми міжнаодно-правового регулювання миротворчих операцій ООН. Держава та регіони. Серія: Право, 2019 р., № 4 (66). С. 186-191.

Мельниченко Н. О. Міжнародно-правове забезпечення постконфліктного врегулювання (на прикладі практики ООН). Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія «Право». 2022. № 69. С. 451-455.

БОЛГАРЕНКО Вадим
курсант 4-го курсу ФПФДОДР НПУ Дніпровського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
ГАЛЕНКО Юлія
старший викладач кафедри мовної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ

CYBERCRIME INVESTIGATION: NAVIGATING THE DIGITAL FRONTIER

Modern society, intertwined with a vast amount of information and technological innovations, becomes a target of systematic cyber-attacks and cybercrime. Thorough investigation of these crimes necessitates the adaptation of law enforcement agencies to the digital environment and the utilization of advanced methodologies and technologies. Cybercrime, as a contemporary phenomenon, is characterized by a diverse range of manifestations. This section examines key terms and concepts associated with cybercrime to refine their meanings and understanding. Primarily, "cybercrime" is defined as any criminal activity that utilizes technological means or Internet networks to commit offenses. This encompasses a wide spectrum of actions, such as hacking attacks, theft of personal information, and dissemination of malicious software among others. Additionally, the classification of cybercrimes, such as phishing, DDoS attacks, ransomware, data abuse and others is explored. This expands the comprehension of the diversity of cybercriminal actions and lays the groundwork for further investigation analysis.

Digital investigation in the context of cybercrime emerges as a pivotal element in combating this phenomenon. Defining methodologies and approaches to digital investigation, their development and enhancement are mandatory steps in implementing effective investigative strategies. Some methodologies and approaches are as follows:

Digital Trace Analysis: In the realm of cybercrime, the analysis of digital traces becomes a crucial stage in investigations. For instance, in the case of cyber-attacks on corporate networks digital investigation experts can analyze event logs, network traffic and virus artifacts to identify attack methods and define perpetrators.

Electronic Evidence Repository: The application of an electronic evidence repository allows the collection, storage and analysis of digital data that can serve as evidence in cybercrime cases. An example is the use of hash functions to verify the integrity of data stored in the evidence repository.

It is noteworthy that the effective implementation of these methods requires continuous updating of personnel skills and the improvement of existing technologies,

as cybercriminals are constantly evolving their methods. Moreover, digital technologies applied in investigations must account for the rapid and constant changes in the cyberspace to be effective and adaptive. Law enforcement agencies must enhance their technical skills and methods to meet the challenges of the digital era. In the context of ongoing technological advancements and increased online interactions, global cybercrime becomes more complex and perilous. One of the current threats is the rise in state-sponsored or cyber espionage-initiated cyber-attacks. For instance, attacks on critical infrastructure leading to disruptions in energy networks or transportation systems underscore the importance of global cooperation and the protection of critical assets. The growing activity of cybercriminal groups and the use of ransomware pose a serious threat to businesses and citizens. For example, the REvil group demonstrated high organization and the ability to execute effective attacks, demanding significant ransom amounts in cryptocurrencies [1].

The contemporary law enforcement environment faces a multitude of challenges in combating cybercrime that warrant careful consideration and analysis. The rapid evolution of cybercrime makes it difficult for law enforcement to keep pace with the new techniques and methods employed by cybercriminals. The global nature of cyber-attacks underscores the importance of collaboration between countries and organizations to effectively respond to threats. Moreover, cybercriminals apply technologies to safeguard their anonymity, complicating the task of law enforcement in detecting and apprehending the offenders. Measures taken to enhance anonymity in cryptocurrencies and the use of anonymizers further complicate investigations.

In the modern world where cybercrime is becoming increasingly sophisticated the use of technological innovations in the field of cyber investigations becomes exceptionally crucial. Artificial intelligence (AI) emerges as a key tool for analyzing large volumes of data and identifying patterns, crucial in the realm of cyber investigations. The application of machine learning algorithms and neural networks allows for the automation of anomaly detection and the identification of potential threats. The National Police Agency of Japan has implemented an artificial intelligence system for analyzing large volumes of cyber-related data [2]. The system automatically detects discrepancies and anomalies, streamlining the work of investigators and assisting in timely responses to cyber threats.

Block-chain technologies prove to be highly effective tools in enhancing the security and integrity of electronic evidence repositories. Block-chain systems provide a reliable registration of events and enable the creation of traces that cannot be altered or deleted. Airbus Corporation utilizes block-chain for protection against cyber-attacks [3]. Each access to digital data is recorded in the block-chain, allowing for the timely detection of breaches and prevention of unauthorized access. The development of quantum computing promises to fundamentally change the paradigm of cyber investigations. Quantum computers can quickly solve tasks that are too complex for classical computers, thereby increasing the efficiency of investigations. As part of the Sycamore project, Google uses quantum computing to create algorithms aimed at

solving cybersecurity challenges [4]. This opens up new possibilities for rapid analysis of cryptographic algorithms and the detection of vulnerabilities.

Considering global trends and technological innovations in the field of cybercrime, it is particularly important to examine the national context and challenges that Ukraine faces in combating this issue. Ukraine, like many other countries, is a constant target of cyber threats. Specifically, the continuing conflict in the Eastern part of the country as well as the large-scale war and the geopolitical situation contribute to the intensification of cyber-attacks targeting critical infrastructure and government agencies. In response, Ukraine is actively enhancing its cybersecurity measures, including strengthening the protection of critical assets and increasing cybersecurity in state institutions.

The Cyber Police Department of the National Police of Ukraine, or shortly Cyber Police, is a territorial body within the structure of the National Police of Ukraine. It is part of the criminal police and, according to the Ukrainian legislation, plays a crucial role in implementing state policies to counter cybercrime. In addition, it coordinates and conducts operational and investigative activities in accordance with the law, specializing in preventing, detecting, terminating and uncovering criminal offenses involving the use of electronic computers, telecommunications as well as computer networks and systems. The growth in the quantity and quality of qualified personnel in the field of cybersecurity is one of the key tasks for Ukraine. Ensuring high-quality education in the field of cybersecurity and supporting training programs enable the creation of an effective workforce capable of responding to the growing challenges provoked by cybercrime activities.

Global trends in cybercrime, as presented in the current paper, indicate that states and enterprises must enhance their cybersecurity measures, focusing on protecting critical infrastructure and ensuring a high level of cyber defense. Technological innovations in cyber investigations, such as artificial intelligence, block-chain technologies and quantum computing open new opportunities for improving the processes of detection and resistance to cyber threats. These technologies not only increase the efficiency of investigations, but also make them more adaptive to the rapidly changing cyber landscape. Ukraine as a subject of global cybersecurity demonstrates a recognized need to strengthen cybersecurity precautions and improve the course of cybercrime investigations. Ukraine successfully develops its cybersecurity infrastructure, actively involving qualified professionals and collaborating both nationally and internationally. By following global trends and integrating new technologies, Ukraine has the opportunity not only to enhance its own cyberspace, but also to act as a catalyst for global changes in cybersecurity.

REFERENCES:

1. What is REvil/Sodinokibi Ransomware.LEPIDE. URL: http://surl.li/njaih
2. “Cyberdefense Report”. Japan’s National Cybersecurity and Defense Posture. URL: http://surl.li/njaiu

3. Airbus Cybersecurity. Official Website. URL: https://www.cyber.airbus.com

4. Semiconductor Engineering. Quantum Plus AI Widens Cyber-Attack Threat Concerns. URL: https://semiengineering.com/quantum-plus-ai-widens-cyberattack-threat-concerns/

БРЕСЛАВЕЦЬ Яна Олександрівна
криворізький навчально-науковий інститут Донецького державного університету внутрішніх справ, студентка

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Зараз тяжкий час для нас та нашої країни, тому надзвичайно важливим етапом є підготовка персоналу військових та правоохоронних органів, що має досить важливе значення при виконанні завдань. Важливо бути не тільки підготовленим, а й мати морально-психологічну стійкість та вміння працювати в команді. Щоб якісно підготовити військовий персонал, досить часто військових відправляють на навчання закордон. Варто розуміти, що якщо людина підготовлена, то вона має менші шанси загрози життю.

Пріоритетним напрямом розвитку сучасної української армії є розроблення, освоєння і впровадження інновацій та військових технологій. Від воєнної науки вимагається зосередження зусиль на вирішенні актуальних завдань, пов’язаних з модернізацією Збройних Сил України за нормами, принципами та стандартами НАТО. Результати фундаментальних, пошукових та прикладних досліджень є основою для подальшого розвитку Збройних Сил. Інноваційна політика у сфері військової наукової діяльності спрямована на задоволення практичних потреб [1].

Також, актуальним напрямом реалізації інноваційних проєктів є трансформація інформаційної боротьби у самостійний вид воєнної діяльності з широким застосування інформаційно-психологічного фактору. Проте рівень виконання завдань, що покладені на Збройні Сили України, багато у чому залежить від якості планування та координації діяльності наукових установ Міністерства оборони і Збройних Сил України.

Настанова з підготовки персоналу у Збройних Силах України узагальнює та конкретизує основні положення з підготовки персоналу ЗС України, що забезпечують формування визначених професійних компетентностей, які дозволяють виконувати функціональні обов’язки за посадою у мирний час та визначені бойові (спеціальні) завдання у воєнний час. Ця Настанова надає рекомендації із загальних питань, порядку та безпосереднього здійснення підготовки персоналу:
структурним підрозділам (посадовим особам) Міністерства оборони України, Апарату Головнокомандувача ЗС України, органам військового управління, безпосередньо підпорядкованим Головнокомандувачу ЗС України, і Генеральному штабу ЗС України, командуванням видів (родів) військ (сил) ЗС

України, які відповідають за підготовку персоналу у ЗС України, супроводження окремих напрямків;

командувачам (командирам, начальникам), органам військового управління (структурним підрозділам), установам (організаціям), командирам військових частин (підрозділів), які безпосередньо виконують завдання з підготовки персоналу та відповідають за його рівень підготовки.

Правовим та нормативним забезпеченням підготовки персоналу є:

Закони України "Про національну безпеку України", "Про військовий обов'язок і військову службу", "Про освіту", "Про вищу освіту" та інші законодавчі та нормативно-правові акти, що регламентують освітню діяльність та професійний розвиток персоналу [2].

Правоохоронні органи є частиною державного механізму і їхня роль у нестійкий час складностей та змін, який виник з часу повномасштабного збройного вторгнення росії в Україну наприкінці лютого 2022 року [3].

Статтю 8 Закону України «Про Національну поліцію» доповнено частиною четвертою, яка передбачає, що під час дії воєнного стану поліція діє згідно з призначенням та специфікою діяльності з урахуванням тих обмежень прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, що визначаються відповідно до Конституції України та Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Загалом за час дії воєнного стану було прийнято три закони України, які стосувалися зокрема й Національної поліції:

1) Закон України «Про внесення змін до законів України "Про Національну поліцію" та "Про Дисциплінарний статут Національної поліції України" з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану» – діє тимчасово, на період введення в Україні воєнного стану, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії рф та/або інших держав проти України та 60 днів після цього;

2) Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про правовий статус осіб, зниклих безвісти" та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних із набуттям статусу осіб, зниклих безвісти за особливих обставин»;

3) Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо присвоєння спеціальних звань поліції під час дії воєнного стану» [4].

Правоохоронці завжди повинні бути готовими до виконання складних завдань, які вимагають швидкої реакції. Тому підготовка персоналу правоохоронних органів є надзвичайною важливою складовою у сучасному світі, бо від якості навчання залежить ефективність виконання службових обов'язків. Кожен правоохоронець має бути підготовлений фізично, психологічно, юридично, тактично. Фізична підготовка- це основа виконання службових завдань. Психологічна стійкість правоохоронця, це дуже важливо, так як в будь якій ситуації він має приймати обґрунтовані рішення та діяти впевнено.

Юридична підготовка забезпечує знання законів та дотримання прав людини. Тактичні навчання включають в себе затримання правопорушників, що є не менш важливим процесом.

В ході повномасштабної збройної агресії рф проти нашої держави, важливу роль відіграє співпраця правоохоронних органів зі Збройними Силами України. Її головна мета - подолання злочинності, що виникла в умовах воєнного стану. Поліцейські отримали розширені повноваження щодо захисту свого життя та здоров`я, а також громадян суспільства і держави. Ключовим аспектом сьогодення залишається забезпечення військовими формуваннями та правоохоронними органами забезпечення правового режиму воєнного стану, стабілізації ситуації в країні та захисту громадського порядку.

Список використаних джерел:

1. Збройні Сили України. Іноваційна наука у сучасній армії. URL: https://www.zsu.gov.ua/rozvytok-armiyi/innovaczijna-nauka-u-suchasnij-armiyi/.
2. Настанова «З підготовки персоналу у Збройних Силах України» від 28.09.2020р. № 2894/НВГШ. URL: https://sprotyvg7.com.ua/wp-content/uploads/2024/03/2_ВКП-7-0001.01-НАС-З-ПІДГ-ПЕРС-У-ЗСУ.pdf
3. Діяльність правоохоронних органів під час війни. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2022/54.pdf
4. Національна поліція в умовах воєнного стану: зміни в законодавстві. URL: https://law-in-war.org/naczionalna-policziya-v-umovah-voyennogo-stanu-zminy-v-zakonodavstvi/)

ГОРІЛИЙ Микола Михайлович
студент Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД, ЩО ПЕРЕЙНЯЛИ ПІДРОЗДІЛИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про Національну гвардію України», Національна гвардія України (надалі – НГУ) є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами - із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.

Відповідно до діючого законодавства, на НГУ покладено функції з захисту конституційного ладу України, цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом; охорони громадської безпеки і порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян; здійснення заходів правового режиму воєнного стану; з виконання завдань територіальної оборони; тощо.

Бойові підрозділи НГУ відіграють ключову роль у забезпеченні правопорядку та безпеки в країні. Для ефективного виконання своїх завдань ці підрозділи вивчають та впроваджують досвід зарубіжних колег. Ось кілька аспектів, які стали основою для адаптації міжнародних практик в українських реаліях.

Структура:

Одним із важливих елементів, що переймаються від зарубіжних колег, є структура підрозділів. Наприклад, в країнах Європейського Союзу та США існують чітко визначені підрозділи, які спеціалізуються на різних аспектах роботи з правопорядком. Це дозволяє підвищити ефективність оперативної роботи, зокрема в кризових ситуаціях. НГУ активно використовує ці принципи, оптимізуючи свою структуру для швидкого реагування на різноманітні виклики.

Зарубіжний досвід:

Зарубіжний досвід в підготовці особового складу також відіграє важливу роль. Наприклад, у Сполучених Штатах особлива увага приділяється тактичній підготовці, психологічній підготовці та навичкам взаємодії з цивільним населенням. НГУ адаптує ці практики, організовуючи спеціалізовані тренінги для своїх бійців. Зокрема, програми підготовки включають навчання у сценаріях,

що відображають реальні умови, з якими можуть стикатися українські військовослужбовці.

Технології:

Сучасні технології стали важливим інструментом для підвищення ефективності оперативних підрозділів. У багатьох країнах активно використовуються дрони, системи моніторингу та управління, а також програмне забезпечення для аналізу даних. НГУ почала впроваджувати подібні технології, що дозволяє зібрати важливу інформацію про потенційні загрози, а також забезпечити більш точне управління силами.

Також НГУ активно співпрацює з міжнародними організаціями, такими як НАТО та ОБСЄ. Ця співпраця включає не лише навчання, а й спільні операції, що дозволяє українським підрозділам отримувати практичний досвід та знання. Така інтеграція допомагає адаптувати міжнародні стандарти до українських умов, підвищуючи загальний рівень безпеки в країні. Особливо важливим є досвід країн, що пережили соціальні конфлікти, у сфері психологічної підготовки. Оперативні підрозділи НГУ вивчають методи, що дозволяють ефективно взаємодіяти з населенням, підтримувати правопорядок у напружених ситуаціях і знижувати рівень напруженості. Це включає в себе навички медіації та конфліктології, що є важливими для стабільності в суспільстві.

Отже, зарубіжний досвід є важливим фактором у розвитку оперативних підрозділів Національної гвардії України. Адаптація іноземних практик дозволяє підвищити ефективність роботи НГУ, що в свою чергу сприяє забезпеченню безпеки в країні. Використання новітніх технологій, спеціалізованої підготовки та активна співпраця з міжнародними партнерами допоможуть НГУ залишатися на передовій у боротьбі за правопорядок та безпеку.

ГОРОДНИЧОК Вячеслав Олександрович
курсант 114 групи факультету забезпечення державної безпеки,
Київський інститут Національної гвардії України
Науковий керівник:
КОНДРАТЮК-АНТОНОВА Тетяна Вячеславівна
Київський інститут Національної гвардії України,
кандидат філософських наук, доцент

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ПОНЯТТЯ «ДОБРОЧЕСНОСТІ» У ВІЙСЬКОВІЙ ОСВІТІ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Тема даного дослідження пов'язана з філософським осмислення поняття «доброчесності» в умовах реформування військової освіти у секторі безпеки та оборони України згідно програм НАТО з виховання доброчесності. Метою даних програм є сприяння формуванню не лише військових фахівців, але й освічених, морально відповідальних лідерів, готових до викликів сучасного світу. Успішність цих програм залежить від їх інтеграції в загальну структуру військової освіти та культуру, а також від підтримки та особистого прикладу військового керівництва.

Філософський підхід до поняття «доброчесності» сягає своїм корінням у роботи античних мислителів, таких як Аристотель, який вважав доброчесність ключовим елементом для досягнення щасливого життя. Він визначав доброчесність як «золоту середину» між двома крайнощами, акцентуючи увагу на розвитку характеру через практику та осмислене самовдосконалення.

У психології теорії доброчесності зосереджуються на розвитку моральної ідентичності та саморегуляції. Важливою є роль особистого вибору та відповідальності у формуванні етичної поведінки. Емоційний інтелект, здатність співпереживати та розуміти етичні дилеми, також відіграють ключову роль у розвитку доброчесності. Соціологічний аспект включає вивчення впливу соціального середовища, культури та інституцій на формування моральних норм та цінностей.

Сьогодні, в умовах проживання військового конфлікту, для нас все більш очевидним стає той факт, що глобальні загрози постійно еволюціонують, а важливість морального та етичного виховання військових кадрів стає невід'ємною складовою оборонної готовності. Організація Північноатлантичного договору (НАТО) визнає цю потребу і активно інтегрує програми доброчесності у свої військові освітні структури. Ці програми мають

на меті не лише підвищення професійних стандартів, але й формування глибокого розуміння етичних принципів та відповідальності, що є критично важливими для військових лідерів.

Враховуючи глобальний характер НАТО, дані програми сприяють розвитку міжкультурного розуміння та поваги, які є фундаментальними для міжнародної військової співпраці. Новий імпульс розвитку цих програм був наданий з початком глобальної боротьби з тероризмом у XXI столітті. Військові конфлікти в Іраку, Афганістані та інших регіонах виявили необхідність глибшого розуміння міжкультурної динаміки та етичних дилем, з якими стикаються військовослужбовці.

Ефективність доброчесності виходить за рамки простої відповідності правилам чи нормам. Вона охоплює глибоке розуміння та внутрішнє прийняття моральних принципів, що стають основою для відповідальних та етичних рішень. Цей комплексний підхід до доброчесності сприяє формуванню інтегрованої, зрілої особистості, здатної діяти етично не лише під зовнішнім тиском чи очікуваннями, але й на основі глибокого внутрішнього переконання.

Практичний досвід ефективності програм доброчесності в країнах НАТО відображає як успіхи, так і виклики, з якими зіткнулися ці ініціативи. Одним із ключових аспектів успіху цих програм є їхня здатність адаптуватися до специфічних культурних та інституційних умов кожної країни. Наприклад, в деяких країнах акцент робиться на розвитку лідерських якостей та відповідальності, у той час як інші зосереджуються на міжнародному гуманітарному праві та повазі до цивільних осіб у конфліктних зонах. Іншим значним фактором, що впливає на ефективність цих програм, є їх інтеграція з існуючими військовими навчальними процесами.

Програми доброчесності, які реалізуються паралельно з тактичною та оперативною підготовкою, демонструють вищу ефективність, оскільки вони стають частиною загального професійного розвитку військовослужбовців. Практика показує, що одним з важливих елементів успіху цих програм є активне залучення військового керівництва та викладачів. Коли лідери відображають доброчесність у своїй поведінці та прийнятті рішень, це створює потужний приклад для підлеглих.

Впровадження та постійне вдосконалення програм доброчесності у військовій освіті сектору безпеки та оборони України є вирішальними для забезпечення високого рівня професійної компетентності та етичної поведінки військовослужбовців. Програми доброчесності у військовій освіті країн НАТО повинні стати для нас фундаментом щодо підготовки ефективних, відповідальних та морально освічених військових кадрів, готових відповідати на сучасні глобальні виклики та сприяти підтримці миру та стабільності у світі.

Список використаних джерел:

1. Зелений І. Реалізація принципу неперервності у контексті трансформації системи військової освіти. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи, 2023, вип. 61 /URL / https:// journals.hnpu.edu.ua/index.php/sciencemeans/article/view/14556/ DOI: https://doi.org/10.34142/2312-1548.2023.61.02

2. Програма НАТО з виховання доброчесності /URL / https://dduvs.edu.ua/2023/10/10/programa-nato/

3. Стріха С. Трансформація системи військової освіти України на шляху до досягнення стандартів НАТО. Військова освіта, 2019 /URL / https:// znp-vo.nuou.org.ua

4. Цевельов О. Формування політики професійної військової освіти в Україні в сучасних умовах. Військова освіта, 2021/URL / https:// znp-vo.nuou.org.ua

ДЕНИСЕНКО Валентин Валентинович
магістр групи 144М Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
МАТВЄЄВ Віталій Олексійович
професор кафедри соціально-гуманітарних та правових дисциплін ФЗДБ Київського інституту Національної гвардії України,
доктор філософських наук, доцент

ЛІДЕРСТВО КОМАНДИРА ТА ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ВІЙСЬКОВОМУ ПІДРОЗДІЛІ

Реформування Збройних Сил України, що триває в умовах війни, зумовлене необхідністю якісного підвищення боєготовності та боєздатності військ. Комплектування частин та підрозділів військовослужбовцями, які проходять військову службу як за контрактом, так і за призовом, передбачає якісні та кількісні зміни офіцерського корпусу, реорганізацію системи виховної роботи. Складна обстановка, втрати на полі бою, не можуть не позначитися на процесі управління підрозділами: втрачаються деякі звичні управлінські зв'язки, порушуються управлінські відносини, виникають випадки неадекватного реагування на управлінські впливи, які призводять до зниження ефективності діяльності підрозділів. У даній ситуації гостро постає питання про пошук необхідних ресурсів, перш за все психологічних, для забезпечення нормального функціонування процесів військового управління. В країнах, що входять до НАТО проблемі військового лідерства присвячена велика кількість літератури, розроблені відповідні методичні рекомендації [Див., напр. 1,2,3,4].

Однак, сучасне уявлення про процес управління як про управлінську взаємодію всередині соціальної системи передбачає аналіз не тільки особливостей впливу з боку керуючої підсистеми (командир або вища інстанція) на конкретний підрозділ, а й дослідження параметрів функціонування керованої підсистеми - особливостей прийняття, переробки та відповіді на даний вплив з боку самого підрозділу. Отже, істотний внесок і

управлінські відносини вносить здатність особового складу адекватно сприймати вхідні управлінські впливи та трансформувати їх у реальні дії членів колективу щодо реалізації поставлених завдань. Йдеться про таку властивість військового підрозділу, як керованість. Знаючи, яким чином підрозділ відреагує на той чи інший управлінський вплив, можна спрогнозувати динаміку протікання процесу з моменту отримання наказу до його реалізації. Це, своєю чергою, дозволяє оцінити можливості системи управлінської взаємодії в підрозділі.

З точки зору командного складу, керованість підрозділу в першу чергу залежить від професіоналізму військовослужбовців та рівня їх адаптації до умов військової служби, тобто від індивідуальних особливостей підлеглого особового складу. Керованість визначається як свідоме ставлення підлеглих до вирішення першочергових, значущих для функціонування організації в цілому, завдань, що стоять перед підрозділом.

Важливо зазначити, що керованість підрозділом носить груповий характер, тобто залежить від військового колективу загалом, його згуртованості, злагодженості тощо. Військовий підрозділ необхідно формувати та розвивати таким чином, щоб при надходженні управлінських впливів колектив приступав до його реалізації спільними зусиллями всіх своїх членів. Ця задача залежить від наявності та ступеня розвитку індивідуально-психологічних особливостей військовослужбовців підрозділу та реалізується за допомогою функції керівництва свого командира, тогбто його лідерських якостей.

Керованість підрозділу обумовлена як груповим рівнем (залежить від психології колективу), так й індивідуальним (залежить від окремих особистісних якостей військовослужбовців підрозділу). Військовий підрозділ керований, коли дотримується баланс формальної та неформальної дисципліни, тобто особистої дисциплінованості кожного члена колективу, що складається з дотримання вимог, що пред'являються Дисциплінарним статутом Збройних Сил України [5] і утверджуються в підрозділі в якості

норм і традицій. Взаємодія командира з підлеглими повинна будуватися за принципом взаємної поваги, визнання одне одного повноцінними учасниками процесу спілкування із дотриманням етики поведінки. Командир підрозділу повинен бути незаперечним авторитетом для всього підлеглого особового складу, що забезпечує високу ефективність реалізації управлінських впливів.

Оцінка зовнішньої сторони керованості підрозділу респондентами є можливою, якщо враховувати наступну сукупність необхідних критеріїв: а) інтенсивність реакції на управлінський вплив (сила реагування підрозділу на наказ свого командира); б) швидкість реагування на управлінський вплив (час, витрачений від надходження управлінського впливу до його повної реалізації); в) ступінь позитивного ставлення до управлінського впливу (відкритість і готовність підрозділу до виконання управлінських впливів, що надходять); г) рівень конфліктності між підлеглими та керівником при реалізації управлінського впливу (наявність суттєвих розбіжностей у взаєминах між членами підрозділу та своїм командиром з різних управлінських та організаційних питань). Від того, наскільки військовий підрозділ відповідає даним критеріям, а саме - швидке і точне виконання поставлених завдань, низький рівень конфліктогенності при реалізації управлінських впливів, позитивне ставлення до цих впливів з боку військовослужбовців підрозділу, - характеризуватиме його як керований. Таку керованість з соціально-сихологічного погляду необхідно розглядати як якість управлінського взаємодії

керуючої (командир) і керованої (підрозділ) підсистем управління, тобто як атрибут управлінських відносин.

Керованість з соціально-психологічного погляду необхідно розглядати як якість управлінського взаємодії керуючої (командир) і керованої (підрозділ) підсистем управління, тобто як атрибут управлінських відносин.

Норми керованості визначаються складністю керованої підсистеми, розбіжністю між формальною та неформальною структурами, повнотою та достовірністю інформації, якістю рішень та ін. Підвищення керованості

забезпечується за рахунок поліпшення якості керуючих впливів, посилення згуртованості колективу, укріплення дисципліни виконання. Таким чином, керованість військового підрозділу - це якість системи управлінської взаємодії, при якому сприйняття, інтерпретація та реалізація управлінських впливів підрозділом відповідають цілям спільної діяльності, спонукають до мобілізації внутрішніх можливостей. Реалізація лідерських якостей командира прямо залежить від того, наскільки вони реалізуються за допомогою адекватних методів і засобів, що повинно забезпечувати максимальну ефективність діяльності підрозділу .

Очевидно, що для формування оптимальної керованості підрозділів найбільш ефективним для роботи в умови військової частини є колективозгуртовуючий соціально-психологічний тренінг, що дозволяє спрямувати розвиток соціально-психологічних процесів необхідне для військової організації русло з метою забезпечення оптимальної керованості підрозділу, а також здійснювати необхідну для цього корекцію.

Список використаних джерел:

1. Introduction to army leadership https://www.uakron.edu/armyrotc/MS1/24.pdf

2. 12 principles of modern military leadership: Part 1 https://www.army.mil/article/208766/12_principles_of_modern_military_leadership_part_1

3. leadership and how armed forces officers can be effective senior managers in the corporate world with tangible and transferable skills https://www.linkedin.com/pulse/leadership-how-armed-forces-officers-can- effective-senior-kahlon

4. Learning Leadership in the Military https://www.ccl.org/articles/leading-effectively-articles/learning-leadership-in-the-military/

5. . Дисциплінарний статут Збройних Сил України https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text

ДЕРКАЧ Артем Віталійович
студент Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СПІВПРАЦЯ З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ ПРАВООХОРОННИМИ АГЕНЦІЯМИ В РАМКАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Співпраця України з європейськими правоохоронними агенціями є важливим напрямом міжнародної діяльності держави в умовах сучасних безпекових викликів. Дана співпраця охоплює кілька ключових аспектів, серед яких обмін інформацією, спільні операції з протидії організованій злочинності, боротьба з тероризмом та кіберзлочинністю, а також навчання і підготовка кадрів. Взаємодія з такими агенціями, як Європол, Євроюст та Фронтекс, дозволяє Україні отримувати необхідну підтримку в реформуванні правоохоронної системи та підвищенні її ефективності [1].

Європол (Агенція Європейського Союзу з правоохоронної діяльності) є одним із основних партнерів України у сфері забезпечення державної безпеки. Спільні проєкти з Європолом спрямовані на боротьбу з організованою злочинністю, зокрема незаконною міграцією, торгівлею людьми та контрабандою зброї. Важливим аспектом цієї співпраці є обмін оперативною інформацією, що дозволяє швидше реагувати на загрози та забезпечувати безпеку як на національному, так і на міжнародному рівні [2]. Для України така співпраця є можливістю підвищити рівень координації з іншими європейськими державами та вдосконалити власні підходи до забезпечення безпеки.

Попри значні переваги співпраці з європейськими правоохоронними структурами, існують і певні виклики, які потребують уваги. Основними з них є правові та організаційні розбіжності між українською та європейською правоохоронною системою. Наприклад, різниця у підходах до збору та обробки персональних даних ускладнює ефективний обмін інформацією [3]. Також актуальними є питання адаптації українського законодавства до стандартів ЄС, що є необхідною умовою для повноцінної інтеграції у систему європейської безпеки.

Іншим важливим викликом є потреба у підвищенні рівня кваліфікації українських правоохоронців для участі у спільних операціях та проєктах, що вимагає значних ресурсів для проведення навчальних програм та стажувань, які б відповідали європейським стандартам [4].

З огляду на важливість забезпечення державної безпеки, Україна прагне поглиблювати співпрацю з європейськими партнерами. Зокрема, перспективним напрямом є участь України в регіональних ініціативах, таких як Платформа східного партнерства у сфері безпеки, що надає можливість брати участь у

спільних операціях та розширювати співпрацю у сфері протидії кіберзагрозам та тероризму [5].

Також важливою перспективою є підписання нових угод та меморандумів про співпрацю з правоохоронними агенціями ЄС, які б полегшили процедури обміну інформацією та забезпечували взаємне визнання оперативних рішень, що дозволить Україні не лише підвищити рівень національної безпеки, а й сприяти стабільності та безпеці у регіоні загалом [6].

Одним з ключових елементів успішної співпраці з європейськими правоохоронними агенціями є участь у спільних навчальних програмах та стажуваннях. Вони спрямовані на підвищення кваліфікації українських правоохоронців, знайомство з новітніми технологіями, методиками розслідувань та управління кризовими ситуаціями. Наприклад, стажування українських фахівців у Європолі та Євроюсті сприяє обміну досвідом щодо протидії транснаціональним загрозам, таким як торгівля людьми, контрабанда наркотиків і зброї [7], Такий вид обміну досвідом дозволяє покращити ефективність роботи українських правоохоронних органів, адаптувати міжнародний досвід до місцевих реалій та застосовувати сучасні методи управління безпековими ризиками.

Ще одним важливим аспектом співпраці є інституційна підтримка з боку європейських партнерів, яка включає фінансування спільних проєктів та програм у сфері правоохоронної діяльності. ЄС виділяє значні кошти на проєкти з модернізації інфраструктури українських правоохоронних органів, закупівлю сучасного обладнання, що сприяє підвищенню ефективності правоохоронних заходів. Наприклад, у 2023 році було реалізовано кілька проєктів з підвищення безпеки на кордонах України за підтримки Фронтекс [8]. Така підтримка є важливим чинником для забезпечення стабільності в умовах загострення безпекової ситуації на сході країни та дозволяє розширювати можливості співпраці на нових рівнях.

Таким чином, співпраця України з європейськими правоохоронними структурами є багатовимірним процесом, який охоплює як оперативний, так і стратегічний рівні. Вона забезпечує Україні доступ до найкращих практик, передових технологій та досвіду, що допомагає ефективніше реагувати на загрози національній безпеці. Проте для досягнення максимальних результатів необхідно враховувати не лише позитивний досвід, а й розуміти специфічні виклики, які стоять на шляху до інтеграції у загальноєвропейський простір безпеки.

Список використаних джерел:

1. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво {Угоду ратифіковано Законом України № 2129-VIII «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським

поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво» від 12.07.2017}

2. Європейська інтеграція України: виклики та можливості для правоохоронної системи / А. С. Коваленко // Юридичний журнал. – 2022. – № 4. – С. 45-53.

3. Сучасні тенденції співробітництва України та ЄС у сфері безпеки / І. М. Грищенко // Право України. – 2023. – № 6. – С. 15-22.

4. Звіт про результати співпраці України з Європолом у 2023 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://europol.gov.ua.

5. Платформа східного партнерства у сфері безпеки: перспективи для України / О. В. Шевченко // Міжнародне право і безпека. – 2023. – № 2. – С. 67-74.

6. Меморандум про співпрацю між Україною та Європейським Союзом у сфері протидії тероризму від 15.04.2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mvs.gov.ua.

7. Програма стажувань українських правоохоронців у Європолі: досягнення та виклики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mvs-training.gov.ua.

8. Проєкти з модернізації прикордонної інфраструктури за підтримки Фронтекс у 2023 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://border-security.eu.

ДЕРЯГІН Олександр Сергійович
курсант курсу №4 факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
КОВАЛЬОВА Тетяна Іванівна
кандидат юридичних наук

ПРИЧИНИ І УМОВИ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах повномасштабної війни питання військових кримінальних правопорушень набуває особливої актуальності та потребує ґрунтовного наукового аналізу. Військові кримінальні правопорушення становлять особливу небезпеку в умовах воєнного стану, оскільки безпосередньо впливають на боєздатність військових формувань та загальний стан національної безпеки держави. Це підкреслює важливість розуміння причин та умов, що сприяють вчиненню таких правопорушень.

Причини військових кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану мають комплексний характер та охоплюють соціально-економічні, психологічні, організаційні та правові аспекти. Дійсно, практика показує, що на вчинення військових правопорушень впливає широкий спектр факторів, які потребують системного аналізу та відповідного реагування.

Особливу увагу варто приділити психологічним факторам, які суттєво впливають на поведінку військовослужбовців в умовах бойових дій. Тривале перебування в зоні бойових дій, постійний стрес та психологічне виснаження можуть призводити до зниження самоконтролю та підвищення ризику вчинення правопорушень. Ця думка знаходить своє підтвердження у численних дослідженнях військових психологів та кримінологів.

Аналізуючи організаційні причини військових кримінальних правопорушень, Карпенко М.І. наголошує на тому, що недоліки в організації військової служби, зокрема проблеми з матеріально-технічним забезпеченням, можуть створювати умови для вчинення правопорушень [1, С. 201]. При цьому автор підкреслює необхідність вдосконалення системи контролю та превентивних заходів.

Цікавий погляд на проблему пропонує Пасіка С.П., який стверджує, що в умовах воєнного стану зростає кількість правопорушень, пов'язаних з невиконанням наказів та порушенням статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями [2, С. 112]. Автор пов'язує це з підвищеним рівнем стресу та зміною звичного режиму несення служби.

Важливим аспектом є також вплив соціально-економічних факторів на вчинення військових кримінальних правопорушень. Проблеми з виплатою грошового забезпечення, незадовільні умови проживання та недостатнє соціальне забезпечення можуть провокувати вчинення корисливих правопорушень.

Особливої уваги заслуговує аналіз правових причин військових кримінальних правопорушень. Шульга А.М. зазначає, що недосконаліть правового регулювання окремих аспектів військової служби в умовах воєнного стану може створювати правові колізії, які використовуються для виправдання протиправних дій [3, С. 72]. Це твердження вказує на необхідність постійного вдосконалення військового законодавства.

Порівнюючи погляди різних дослідників на причини військових кримінальних правопорушень, можна виділити певні розбіжності. Так, Сенько В.В. акцентує увагу на переважному впливі психологічних факторів [4, С. 147], тоді як Богуцький П.П. наголошує на визначальній ролі організаційно-управлінських причин [5, С. 85]. Компромісну позицію займає Кобзар О.Ф., який стверджує, що в умовах воєнного стану причини військових кримінальних правопорушень мають комплексний характер та потребують системного підходу до їх усунення [6, С. 119].

Аналізуючи умови, що сприяють вчиненню військових кримінальних правопорушень, не можна оминути увагою фактор бойового стресу. Тривале перебування в бойових умовах може призводити до психологічних змін, які знижують здатність військовослужбовця до критичної оцінки власних дій. Ця думка підкреслює важливість психологічного супроводу військовослужбовців та профілактики посттравматичних розладів.

В умовах активних бойових дій зростає і кількість правопорушень, пов'язаних з порушенням правил поводження зі зброєю та військовим майном. Це спостереження має важливе значення для розробки превентивних заходів.

Значна частина правопорушень вчиняється внаслідок недостатньої професійної підготовки військовослужбовців та їх неготовності до дій в екстремальних ситуаціях. Ця теза підкреслює важливість вдосконалення системи військової підготовки та навчання.

Підсумовуючи проведений дослід, можна зробити такі висновки. Причини і умови військових кримінальних правопорушень, вчинених в умовах воєнного стану, мають комплексний характер та охоплюють широкий спектр факторів. Ключову роль відіграють психологічні чинники, зокрема бойовий стрес та психологічне виснаження, організаційні недоліки, включаючи проблеми з матеріально-технічним забезпеченням, а також соціально-економічні та правові фактори. При цьому різні дослідники по-різному оцінюють вагомість окремих причин, що свідчить про необхідність подальших досліджень у цій сфері.

Аналіз наукових праць показує, що ефективна протидія військовим кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану можлива лише за

умови комплексного підходу, який включає вдосконалення системи військової підготовки, покращення матеріально-технічного забезпечення, розвиток системи психологічної підтримки військовослужбовців та вдосконалення правового регулювання військової служби. Особливу увагу слід приділити превентивним заходам та раннього виявлення факторів, що можуть призвести до вчинення правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Карпенко М.І. Військові злочини: характеристика, методика розслідування та запобігання: монографія. Київ: НАУ, 2020. 315 с.
2. Пасіка С.П. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту військовослужбовців в Україні. Київ: Алерта, 2021. 276 с.
3. Шульга А.М. Кримінально-правова охорона військової служби в Україні: монографія. Харків: ХНУВС, 2021. 344 с.
4. Сенько В.В. Психологічні аспекти військових правопорушень в умовах бойових дій. Юридична психологія. 2022. № 1. С. 82-88.
5. Богуцький П.П. Військове право України: джерела, структура та розвиток: монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 372 с.
6. Кобзар О.Ф. Адміністративно-правове регулювання діяльності військової служби правопорядку. Науковий вісник ДДУВС. 2021. № 4. С. 118-124.

ДМИТРІЄВ Роман Юрійович
навчальний інститут №3 Харківського національного університету внутрішніх справ,
здобувач вищої освіти
Науковий керівник:
НАЙДА Віталій Олегович
науковий співробітник науково-дослідної лабораторії соціально-психологічного забезпечення, супроводу та реабілітації працівників МВС навчально-наукового інституту №3 ХНУВС

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

За останні роки технологічний прогрес інтенсивно проникає у всі сфери нашого життя, включаючи і правоохоронні органи. Сучасні технології стають невід'ємною складовою правоохоронної діяльності, що дозволяє поліції та іншим службам більш ефективно виконувати свої обов'язки. Сучасний світ вимагає від правоохоронних органів постійного оновлення методів і засобів боротьби зі злочинністю в умовах швидкого розвитку технологій, які злочинці використовують у своїх цілях.

Впровадження цифрових технологій у поліцейську діяльність багато в чому зумовлене необхідністю протистояти злочинному світу, який дедалі краще озброюється, використовуючи останні досягнення четвертої промислової революції: технології блокчейну, дрони, штучний інтелект (ШІ) тощо, а наслідки кримінальних правопорушень стають все більш масштабними та тяжкими, що необхідно враховувати у роботі поліції[1].

Зараз правоохоронні органи мають доступ до величезного обсягу інформації, яка збирається з різних джерел, включаючи відеоспостереження, телефонні розмови, соціальні мережі тощо. Аналіз цих даних дозволяє виявляти закономірності в ході готування та вчинення кримінальних правопорушень, їх ефективно та своєчасно попереджати. Використання цифрових технологій допомагає поліції ефективно виконувати свої обов'язки та сприяє підвищенню довіри громадян, а також зменшує ризики корупції. Водночас наразі в ході забезпечення державної безпеки постає потреба ефективної протидії не лише традиційній, а й кіберзлочинності. Так, у діяльності поліції підвищується значення збору та аналізу великих обсягів даних.

Один із ключових аспектів у вдосконаленні діяльності Національної поліції України в ході забезпечення державної безпеки полягає у створенні мобільних патрульних груп, які негайно реагують на виклики про допомогу або

повідомлення про вчинення правопорушень. Удосконалення системи управління нарядами мобільної патрульної служби, зокрема управління каналами відеопотоків між диспетчером і патрульним поліцейським, зводиться до уведення нових зв'язків елементів, забезпечення можливості відображення у диспетчера інформації, яка попадає в об'єктив відеорегістратора патрульного поліцейського Це дозволяє диспетчеру в режимі реального часу оперативно контролювати дії патрульного поліцейського в процесі відпрацювання поставленого завдання і, при необхідності, своєчасно втручатися в його роботу, та за рахунок цього підвищити ефективність та безпеку діяльності патрульного наряду [2].

Згідно з рішенням Колегії МВС України від 05.11.2018 р. № 18КМ, а також наказом МВС України від 11.12.2018 р. № 1004 в МВС України [3-4] з метою інтеграції інформаційних ресурсів МВС в національну систему електронної взаємодії державних інформаційних ресурсів в МВС України розробляється і впроваджується єдина інформаційна система (далі – ЄІС). В Концепції і Програмі реалізації цієї Концепції передбачено створення єдиної програмно-технічної платформи для інформаційної взаємодії всіх відомчих структур МВС України. Крім того, цими документами передбачено реалізацію механізму міжвідомчої взаємодії ЄІС з інформаційними ресурсами інших відомств [3]. Традиційні реляційні та об'єктно-орієнтовані бази даних мають чітку структуру на відміну від неструктурованих і напівструктурованих даних. Для інтеграції апаратних і програмних рішень у корпоративних системах підбирають оптимальні комбінації платформ. Це дозволяє виконати необхідні функції та налаштувати параметри розподіленої бази даних відповідно до вимог технічного завдання.

Традиційні методи виявлення вторгнень не гарантують надійного захисту від вірусів і несанкціонованого доступу. Штучний інтелект дозволяє створювати нові алгоритми для виявлення шкідливих програм і підвищує безпеку через системи виявлення вторгнень (далі - СВВ). Особливо перспективними є методи, засновані на нейронних мережах, моделюванні та принципах імунної системи. Штучна імунна система (далі - ШІС) розпізнає загрози як антигени й генерує антитіла для їх нейтралізації.

Останнім часом збільшився показник використання безпілотних летальних апаратів. Поліція та рятувальники все частіше розглядають можливість використання безпілотників у своїй повсякденній роботі. Деякі регіони вже впроваджують ці технології і набувають цінного досвіду використання даних апаратів у різних ситуаціях. Використання безпілотних літальних апаратів, оснащених оптичними, масштабуючими або телевізійними камерами, підвищує ефективність правоохоронних органів. У ситуаціях з озброєними злочинцями або заручниками безпілотники можуть фіксувати загрози з безпечної відстані, забезпечуючи безпеку працівників правоохоронних органів. Вони надають правоохоронним органам необхідні інструменти для належного реагування на надзвичайні ситуації, де оперативна обізнаність важлива.

Отже, застосування сучасних технологій в правоохоронній діяльності відкриває безліч можливостей для покращення ефективності та реагування правоохоронних органів на різноманітні виклики. Технології штучного інтелекту, аналізу даних, безпілотних літальних апаратів, відеоспостереження та інші дозволяють фіксувати більш точну інформацію для прийняття рішень, повною мірою забезпечувати безпеку громадян. Однак важливо враховувати етичні та правові аспекти використання цих технологій, а також розробляти відповідні нормативні рамки, щоб забезпечити відповідність діяльності правоохоронних органів принципам права та захисту особистих прав громадян.

Список використаних джерел:

1. Сокуренко В.В. Використання сучасних інформаційних технологій у правоохоронній діяльності // Застосування інформаційних технологій у діяльності правоохоронних органів: матеріали круглого столу, м. Харків, 14 грудня 2021 р. / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2021. С. 6-8.

2. Фоменко А.Є., Вишня В.Б. Системи управління нарядами патрульної служби // Використання сучасних інформаційних технологій в діяльності Національної поліції України: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 28 листоп. 2019 р.). С. 7-8.

3. Про затвердження Положення про єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ та переліку її пріоритетних інформаційних ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.11.2018 № 1024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2018-п#Text

4. Про затвердження Концепції програми інформатизації системи Міністерства внутрішніх справ України на 2018-2020 роки: Рішення колегії МВС від 05.11.2018 № 18 КМ. URL: https://mvs.gov.ua/upload/file/koncepc_ya_nformatizac_mvs_12.12.2018.pdf.

5. Могілевський Л.В. Аргументація єдиного підходу архітектури баз даних правоохоронних агенцій України // Застосування інформаційних технологій у діяльності правоохоронних органів : матеріали наук.-практ. семінару, м. Харків, 18 грудня 2019 р. / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків. ХНУВ

ДРАЖЕНКО Єва Сергіївна
криворізький навчально-науковий інститут Донецького державного університету внутрішніх справ, студентка

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

В наш час дуже важлива підготовка військових та правоохоронців, тому що саме вони наразі є захисниками держави та мирного населення. Не можна забувати і про те, що підготовка сприяє, тому щоб менше було поранених та померлих на фронті чи у цивільному житті на службі у правоохоронних органах. Навіть якщо війна найближчим часом завершиться, то нам не потрібно забувати про ефективну підготовку військових у мирний час.

Науковий та інноваційний підхід у підготовці військових формувань та правоохоронних органах - це підбирання кожному свій напрямок, тобто проходити, наприклад, тестування, за яким можна підібрати людині ту спеціальність в якій він буде розвиватися та робити добре свою справу, або за характеристикою людини підбирати напрямок її. Наприклад, особа розуміється на аналітиці, вона може аналізувати стан, в якому знаходяться військові на фронті, та, завдяки своїм навичкам, вибудовувати стратегії для того, щоб менше військових загинуло або як знешкодити ворога. Так само знаходити напрямок і для правоохоронних органів. Якщо людині буде подобатися напрямок, в якому вона працює, то вона буде налаштована на те, щоб покращити безпеку держави. Завдяки такому підходу, можливо, ті люди, які не хотіли нести службу, будуть бачити, що вони можуть себе знайти саме тут і ще й допомогти державі .

Безкоштовні майстер-класи та курси, завдяки яким особа може навчитися або під корегувати свої навички,- це одне з важливих етапів для того, щоб особа самостійно мала можливість розвиватися, а можливо, навіть і пізнати себе у цій професії Кожна людина хоче досягнути успіху, і кожна обирає свій шлях, і кваліфікований спеціаліст може допомогти іншим людям у їхньому успіху. Наразі дуже актуальні тренінги та курси з тактичної медицини, основи вогневої підготовки , тактика , зв’язок на полі і це ще не всі перелічені курси які можуть цікавити як військових, правоохоронців так і цивільних .

Обмін досвідом з закордонними військовими -це не аби яка допомога у підготовці з боку інших країн . Вони можуть ділитися своїми навиками, яких їх навчають, ми ж зі свого боку можемо робити те ж саме, тому що кожна держава вона як і кожна людина, схожа, але й в той час і різна. Ми набираємось знань та навиків і стаємо через це кращими та сильнішими Кожен буде захищати те, що важливе йому, будь-якими зусиллями , а ось як - це питання інше. І ось саме це

нам і може знадобиться, наприклад, для стратегії у майбутній війні чи розкритті злочинів. Ще, наприклад, кожна держава (країна), знаходиться у різному природньому кліматі , ми можемо завдяки цьому розуміти, як краще зберігати свої сили для бою, наприклад, в тих чи інших умовах .

Психологічний стан: кожній людині потрібна людина, яка допоможе її у важкий час. Військовим та правоохоронцям, як і звичайним людям, потрібна допомога психологічна, особливо у важкі часи для неї. Особливо зараз у кожної другої людини не витримує психіка, а військові, які бачать своїх побратимів загиблими чи безвісті зниклими, їм важко це все переживати, тому їм як не як, але потрібна допомога кваліфікованого фахівця. Правоохоронці теж стикаються з неприємними картинами на робочих місцях, тому їм теж потрібна допомога, але вона потрібна не тільки тоді, коли вже щось трапилось, а й за довгий час до якоїсь ситуації чи випадку, тому психічний стан треба готувати як і фізичне тіло .

Підготовка персоналу має бути комплексною, охоплювати як фізичний, психологічний так і інтелектуальний розвиток. Запроваджувати нові інновації, які можуть допомогти як і військовим, так і правоохоронцям. Підтримувати та надавати допомогу яку вони потребують. Завжди розвиватися і ніколи не стояти на одну місці. Підтримувати та надавати допомогу, яку вони потребують.

Список використаних джерел:

1. Настанова «З підготовки персоналу у Збройних Силах України» від 28.09.2020р. № 2894/НВГШ. URL: https://sprotyvg7.com.ua/wp-content/uploads/2024/03/2_ВКП-7-0001.01-НАС-З-ПІДГ-ПЕРС-У-ЗСУ.pdf.
2. Збройні Сили України. Іноваційна наука у сучасній армії. URL: https://www.zsu.gov.ua/rozvytok-armiyi/innovaczijna-nauka-u-suchasnij-armiyi/.
3. Суспільне новини. Онлайн-курси для ЗСУ: понад половина проходить навчання щороку, найбільше цікавлять БпЛА. URL: https://suspilne.media/828473-onlajn-kursi-dla-zsu-ponad-polovina-prohodit-navcanna-soroku-najbilse-cikavlat-bpla/.
4. Збройні Сили України. Психологічна підтримка. URL: https://www.zsu.gov.ua/korysne/psyhologichna-pidtrymka/.
5. Про порядок допуску та умови перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України: Закон України від 31.03.2023 р. №2849-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1479-14#n3

ДУНЯШЕНКО Олександр Олександрович
курсант 3-го курсу ФПФОДР НПУ Дніпровського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
ЖБАНЧИК Андрій Васильович
доцент кафедри вогневої підготовки, Дніпровського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЯК СКЛАДОВА БЕЗПЕКОВОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

У сучасних умовах збройної агресії проти України, питання забезпечення безпеки громадян, охорони правопорядку та боротьби зі злочинністю набувають особливої актуальності. Поліцейські, забезпечуючи правопорядок, щодня зіштовхуються з новими труднощами, що потребують високої професійної підготовки та психологічної стійкості. Серед ключових елементів професійної підготовки працівників поліції в умовах війни є вогнева підготовка, яка забезпечує здатність правоохоронців ефективно діяти в екстремальних ситуаціях, захищати себе, колег та цивільне населення.

Вогнева підготовка поліції включає в себе навчання практичним навичкам використання вогнепальної зброї, вдосконалення тактики дій під час збройних сутичок, тренування в умовах, наближених до реальних бойових ситуацій, а також психологічну підготовку до застосування зброї. В умовах війни роль цього аспекту підготовки значно зростає, оскільки працівники поліції стають однією з перших ліній оборони країни, виконуючи завдання як у тилу, так і в зоні бойових дій.

Ефективна вогнева підготовка сприяє підвищенню рівня професіоналізму поліцейських, зміцненню їхньої впевненості у власних силах, забезпечує швидке і правильне реагування на загрози, пов’язані з використанням зброї. Це не лише важливий компонент безпеки самих правоохоронців, але й запорука стабільності безпекової ситуації в державі, адже підготовлений поліцейський здатен діяти рішуче і грамотно, що є критичним у боротьбі з терористичними загрозами, диверсійними групами та іншими злочинними угрупуваннями.

Правові підстави застосування вогнепальної зброї поліцейськими досліджували такі науковці в сфері права, як Ю.М. Волков, В.Д. Поливанюк, В.О. Заросило, А.В. Губанов, О.С. Федченко, В.Д. Шиян, О.І. Ульянов, Д.А. Савчук, А.В. Корінець та інші. Але на сьогоднішній день велика кількість питань застосування зброї працівником поліції в умовах воєнного стану є невирішеними.

Особливого значення має питання підстав та кваліфікації застосування вогнепальної зброї [3].

Вогнева підготовка відіграє важливу роль у професійному розвитку поліцейських. Вона сприяє розвитку таких важливих якостей, як: майстерність у використанні зброї; відповідальність та дисципліна; реакція на стресові ситуації [2].

З огляду на це, традиційні підходи до вогневої підготовки потребують кардинального переосмислення та впровадження новітніх методик і технологій, а саме:

Моделювання реальних бойових ситуацій: передбачає використання динамічних полігонів, що імітують міські бої, зачистку будівель, роботу в умовах обмеженої видимості або за наявності цивільних осіб. Такі тренування дозволяють поліцейським розвивати навички швидкого ухвалення рішень під час стресових ситуацій та знижують ризики при виконанні завдань в умовах бойових дій;

Використання віртуальних симуляторів та VR-технологій: дозволяють поліцейським відпрацьовувати тактичні сценарії без ризику для життя та здоров'я. Симулятори можуть моделювати різні загрозливі ситуації: від збройних нападів до захисту громадян в умовах війни. VR-тренування є ефективним інструментом, що дозволяє тренувати реакції, точність та швидкість прийняття рішень у віртуально створених умовах, близьких до реальних;

Важливо адаптувати тренування відповідно до специфіки їхньої діяльності, тобто акцентувати увагу на індивідуальному підході, який враховує психологічний стан, рівень фізичної підготовки та попередній досвід роботи зі зброєю та дозволяє ефективніше готувати працівників поліції до виконання конкретних бойових завдань;

Колективні тренування, що відпрацьовують взаємодію в групах, важливі для підвищення ефективності роботи в умовах, коли поліцейські працюють у складі загонів або мобільних груп: комунікація між членами команди, синхронізація дій та підтримці один одного в критичних ситуаціях;

Психологічна складова є невід'ємною частиною сучасної вогневої підготовки: навчання у вогневих умовах з підвищеним рівнем стресу, тренування з управління страхом та розвиток стійкості до психологічних навантажень мають важливе значення для підтримки боєздатності поліцейських.

Підсумовуючи дане питання варто зазначити, що вогнева підготовка, є необхідною складовою для формування професійних якостей офіцерів та сприяє підвищенню професійних навичок, впевненості в бойових діях, розвитку організаційних навичок та зміцненню волевиявлення. Тому впровадження нових підходів до вогневої підготовки поліцейських значно підвищує їхню готовність до ефективного виконання службових завдань в умовах підвищеної небезпеки. Це сприяє збереженню життя правоохоронців, забезпеченню громадської безпеки та мінімізації загроз для мирного населення. Оновлені методи навчання

дозволяють поліцейським адаптуватися до складних реалій війни, підвищують їх професіоналізм та готовність діяти у найскладніших ситуаціях, що позитивно впливає на загальний рівень безпеки в Україні.

Список використаних джерел:

1. Забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 1 липня 2022 року). Донецький державний університет внутрішніх справ. Кропивницький, 2022. 398 с. URL: https://dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/08/materialy_konferencziyi_donduvs_01_07_2022.pdf (дата звернення: 11.09.2024)

2. Наточій А.Д., Болгаренко В.М. Вогнева підготовка та формування професійних якостей у майбутніх офіцерів: взаємозв'язок та взаємозалежність. URL: https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/06/66.pdf (дата звернення: 11.09.2024)

3. Тимофєєв В.П., Гунько К.О. Актуальні питання застосування вогнепальної зброї працівниками Національної поліції в умовах воєнного стану. URL: http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/284800/278864 (дата звернення: 11.09.2024)

4. Тимофєєв В., Дусяк О., Крисько В. Вогнева підготовка курсантів ЗВО зі специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану. URL: http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/294604/287408 (дата звернення: 11.09.2024)

ЗАЙЦЕВ Роман Сергійович
курсант 5 курсу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
Науковий керівник:
СОКОЛОВСЬКИЙ М. В.
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
доцент

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ДЕЗІНФОРМАЦІЙНИХ КАМПАНІЯХ: НОВІ ЗАГРОЗИ ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Більше ніж через два роки після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну координовані дезінформаційні кампанії в соціальних мережах залишаються серйозною загрозою для національної безпеки. Цю загрозу ускладнює активне використання генеративного контенту на основі штучного інтелекту (ШІ), що дозволяє ворогові більш ефективно маніпулювати інформацією та впливати на суспільну думку.

Великі мовні моделі (Large Language Models, LLM) — це тип штучного інтелекту, який використовує машинне навчання для обробки природної мови. Їх використання застосовуються для створення дезінформаційних кампаній. Ворог створює автоматизовані групи, що використовують LLM для поширення пропагандистських матеріалів і політичного контенту. Ці групи діють не лише на вебсайтах, але й залучають акаунти в соціальних мережах для ширшого розповсюдження контенту. Вони використовують автоматизоване динамічне перехресне посилання облікових записів, що дозволяє значно підсилити охоплення дезінформаційних кампаній без додаткових фінансових витрат.

Існують повністю автоматизовані групи акаунтів, які використовують LLM для генерації випадкового інформаційного шуму та збору матеріалів із великих вебсайтів для повторного поширення політичних новин.

У соціальних мережах, таких як Twitter (нині X), Telegram, Instagram та Facebook, бот-акаунти на основі LLM імітують політичні обговорення на чутливі теми. Відомо про спроби змусити LLM реагувати на візуальний контент, що вже має певні успіхи. Це стає все більшою загрозою, оскільки системи ШІ стають здатними обробляти візуальні матеріали та створювати до них контекстні коментарі, що вводять користувачів в оману. Бот-акаунти також активно вступають у дискусії з користувачами соціальних мереж, намагаючись імітувати людську поведінку, реагуючи на повідомлення контекстно релевантними відповідями. Вони часто коментують внутрішню та зовнішню політику України, суспільні настрої та економічні проблеми, що вказує на постійне ведення інформаційної війни росією.

Отже, діяльність, згенерована ШІ на платформах соціальних мереж, можна поділити на два основні типи. Перший - публікація новин, а саме: акаунти публікують або репостять новини та популярні пости, іноді додаючи коментарі для підсилення наративу. Другий – обговорення, а саме: бот-акаунти беруть участь в дискусіях, просуваючи потрібні наративи під виглядом особистих думок. Боти також ведуть діалоги між собою, представляючи різні версії одного й того ж наративу або реагуючи на заперечення. Ця поведінка часто виявляється на акаунтах професійних медіа-видань і офіційних профілях.

Ці мережі також активно використовують автоматизоване динамічне крос-посилання акаунтів, що значно підсилює інформаційні загрози.

Автоматизоване крос-посилання акаунтів — це технологія, яка дозволяє автоматично і в режимі реального часу встановлювати зв'язки між різними акаунтами або профілями користувачів у межах певної цифрової екосистеми. Ці посилання можуть допомагати користувачам і системам швидше знайти взаємопов'язані облікові записи, профілі або об'єкти, які мають відношення до конкретного користувача, дії або інформації.

Наприклад, кожен пост у Telegram містить посилання на два основні джерела, якими є інші канали Telegram в межах цієї ж інформаційно-пропагандистської мережі. Ці посилання генеруються програмно, з парами, які рідко повторюються. Крім того, група вибірково публікує контент з основних проросійських ЗМІ.

Координовані групи на платформах соціальних мереж залишаються серйозним викликом для протидії операціям впливу. Найбільш проблемною платформою залишається Telegram, який не лише розширює свій вплив у російськомовному просторі, але й активно працює над створенням і розвитком груп впливу, націлених на інші національні аудиторії — українську, англо-американську, французьку, фінську та інші.

Визначення ботів ґрунтується на виявленні неавтентичної поведінки як ключового фактора. Процес має включати збір великої кількості коментарів з цифрових платформ. Ці коментарі необхідно проаналізувати для ідентифікації підозрілих груп схожих повідомлень, які можуть надходити з різних акаунтів. Надалі необхідно перевірити, чи демонструють вони аномальні патерни публікацій, публікують численні підозрілі коментарі та чи діють як частина мережі. Окрім виявлення також необхідно впроваджувати нові заходи для протидії цим дезінформаційним кампаніям. Зокрема, спираючись на іноземний досвід, необхідно застосовувати наступне:

1) розвиток технологій та інструментів штучного інтелекту для автоматизованого виявлення дезінформаційних кампаній. Прикладом є Агентство передових оборонних дослідницьких проєктів США (DARPA), яке розробляє інструменти, що аналізують великі обсяги контенту в реальному часі та виявляють аномальні патерни поведінки. В Україні доцільно розвивати подібні технології для аналізу інформаційних потоків та виявлення бот-мереж.

2) у Європейському Союзі у 2018 році запроваджено Кодекс протидії дезінформації, у межах якого соціальні мережі зобов'язані вживати заходів для запобігання поширенню дезінформації. Уряд нашої держави в рамках цього кодексу міг би посилити співпрацю з глобальними платформами для моніторингу, виявлення та блокування акаунтів, пов’язаних із ворожими інформаційними операціями.

3) застосування програм RESIST та DISARM. RESIST — це рамковий підхід, розроблений урядом Великобританії для допомоги державним установам і приватним організаціям у протидії дезінформації. RESIST (Recognize, Early Warning, Situational Awareness, Impact Analysis, Stakeholders, Tell) допомагає ідентифікувати інформаційні загрози на ранніх етапах, підвищити обізнаність про ризики дезінформації та розробити стратегії для боротьби з ними. DISARM — це інша стратегія, розроблена для протидії дезінформації через аналіз її поширення та механізмів впливу. Цей підхід спрямований на те, щоб розуміти та блокувати активні інформаційні операції ще до того, як вони досягнуть великої аудиторії. DISARM включає інструменти для аналізу походження дезінформації, її впливу на суспільство та розробки методів нейтралізації таких загроз. Впровадження таких програм в Україні дозволило б відстежувати та зупиняти поширення дезінформації на ранніх етапах.

4) фінансування та підтримка фактчекінгових ініціатив, що перевіряють новини та надають громадськості достовірну інформацію. В Україні, ініціативи на кшталт StopFake потребують підтримки, щоб розширити свою діяльність і ефективніше боротися з дезінформацією.

Таким, чином дезінформаційні кампанії, що використовують великі мовні моделі та інші інструменти штучного інтелекту, становлять серйозну загрозу національній безпеці України. Автоматизація інформаційних атак, динамічне крос-посилання акаунтів та імітація людської поведінки у соціальних мережах значно ускладнюють виявлення та протидію дезінформації. Системи штучного інтелекту можуть маніпулювати суспільною думкою, поширюючи неправдиву інформацію та пропаганду. Необхідні нові підходи та інструменти для боротьби з дезінформаційними операціями, особливо на платформах, що активно використовуються ворогом для впливу на інформаційний простір України.

Список використаних джерел:

1. NATO Strategic Communications Centre of Excellence. Virtual Manipulation Brief. The Increased Role of Generative AI in Russian Propaganda. Riga, 2024. 16 p.

2. Cade Metz. OpenAI Says Russia and China Used Its A.I. in Covert Campaigns. The New York Times. 2024. 30 May.

ЗАЙЦЕВ Дмитро Сергійович
курсант курсу №1 факультету забезпечення державної безпеки
Науковий керівник:
КОМІССАРОВА Наталя Олександрівна
начальник кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інститут Національної гвардії України, кандидат юридичних наук, доцент

ЗУПИНЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ У РАЗІ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЕМ

В реаліях періоду воєнного стану дуже гостро постає питання кримінальних правопорушень скоєних військовослужбовцями під час проходження служби. Кримінальний кодекс України визначає перелік злочінів військовослужбовців. Але як відбувається процедура зупинення та відновлення проходження військової служби військовослужбовцями.

В законі України про “військовий обов’язок та військову службу” визначаються підстави за якими особа приймається на військову службу, звільняється чи відновлюється на військову службу та подальші обмеження які можуть застосовуватись до військовослужбовця за вчинення ним кримінального правопорушення.

Призупинення військової служби відбувається з дня внесення відповідних відомостей до єдиного реєстру досудових розслідувань та з таких причин у разі перебування особи в СЗЧ(самовільному залишенні військової частини) (стаття 407 ККУ), дезертирство (стаття 408) чи для тих хто добровільно здалися в полон (стаття 430 ККУ).

У законі України про “військовий обов’язок та військову службу” передбачено ряд обмежень які застосовуються до військовослужбовців а саме:

- Припинення грошового забезпечення
- Припинення речового та продовольчого забезпечення
- Призупинення часу проходження військової служби
- Звільняються з посад.
- Зняття пільг та соціального забезпечення

На підставі висновку службового розслідування яке проводилось у військовій частині відкривається кримінальне провадження та стаття за якою військовослужбовця буде притягнуто до відповідальності.

- За статтею 407 - тримання у дисциплінарному батальйоні на строк до двох років чи позбавлення волі на той самий строк

- За статтею 408 - карається позбавленням волі на строк від п’яти до дванадцяти років.

- За статтею 430 - карається позбавленням волі на строк від семи до десяти років.

Військовослужбовці, яким призначено кримінальне покарання у вигляді штрафу, яких звільнено від кримінальної відповідальності на підставах передбачених статтями 47, 48, 49 ККУ, а також яких звільнено від відбування покарань у зв’язку з амністією, підлягають звільненню з військової служби.

У разі виправдання військовослужбовця судом його повертають до проходження військової служби і відновлюють всі види забезпечення. Але все забезпечення яке повинно було нарахуватись на військовослужбовця в період призупинення військової служби не нараховується.Відновлення військової служби відбувається при поверненні військовослужбовця до місця несення служби.

Також кримінальний кодекс України визначає статті що загрожують державі в цілому а саме що до розголошення та витоку таємної інформації з держави статті 328-329. Ці статті визначають в собі діяння які загрожують витоку таємної інформації з держави та підривають авторитет або безпеку держави. Обидві статті мають санкцію позбавлення волі. У разі вчинення такого діяння військовослужбовцем строк служби на час виконання покарання повністю зупиняється строк служби військовослужбовця. Після виконання покарання строк служби та військовослужбовець на службу не поновлюється.

Отже система кримінальних правопорушень що до військовослужбовців чітко визначена в кримінальному кодексі України, а сам процес відбування покарання за кримінальне правопорушення визначений в законі України про “військовий обов’язок та військову службу” в цьому ж законі передбачені права та обмеження що застосовуються до військовослужбовця на час виконання покарання. В цій статті розглянуто лише ті статті які дуже часто помічені в наш час але це лише декілька основних статтей є ще дуже багато статтей які вчіняються в наш час але в своїй більшості їх вчіняють цивільні по відношенню до військовослужбовців.

Список використаних джерел:

1. Закон України про “військовий обов’язок та військову службу”
2. Кримінальний кодекс України
3. Статути Збройних сил України

ІЩЕНКО Євген
Курсант

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ОБЛІКУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙ

Легалізація вогнепальної зброї в Україні викликає численні дебати серед суспільства та експертів. Хоча потенційні переваги легалізації можуть бути значними, існують і серйозні перешкоди, які ускладнюють процес. Однією з найбільших проблем є корупція, що впливає на усі етапи отримання ліцензії на вогнепальну зброю. Як зазначають українські науковці, навіть за умови прийняття ідеального законопроекту, процес легалізації може залишатися ускладненим. Складна процедура отримання ліцензії включає підтвердження психічного та фізичного стану, а також створення належних умов для зберігання зброї. Кожен етап вимагає звернення до різних державних установ, що надає можливості для корупційних схем, адже громадянам доводиться отримувати документи через медичні заклади та поліцію. Це стає ідеальним ґрунтом для тих, хто бажає обійти законні процедури шляхом хабарництва.

У контексті легалізації вогнепальної зброї доцільно виділити переваги та недоліки, пов’язані з цим процесом. З одного боку, легалізація може призвести до підвищення рівня самооборони серед населення, зменшення злочинності проти власності та підвищення загальної безпеки в домогосподарствах. З іншого боку, існує ризик збільшення насильства з використанням вогнепальної зброї. Виокремлюють кілька недоліків, серед яких:

- Зростання кількості вбивств та самогубств з використанням вогнепальної зброї.
- Збільшення кількості осіб, засуджених за перевищення меж необхідної оборони.
- Використання зброї при вчиненні інших злочинів.
- Підвищення небезпеки для поліції при затриманні злочинців.
- Збільшення кількості зброї в руках злочинців [1, с. 8].

Дослідження показують, що легалізація короткоствольної зброї може зменшити рівень злочинності, оскільки населення буде мати право на легальну самооборону. Дослідники вважають, що чим вищий рівень легального озброєння, тим вищий рівень демократії та соціальної відповідальності в суспільстві.

В умовах сучасних викликів безпеки, що постають перед Україною, зокрема в контексті агресії з боку РФ, питання контролю за обігом вогнепальної зброї стає особливо актуальним. Одним із ключових напрямів вирішення цієї проблеми є впровадження електронного обліку зброї, який може забезпечити ефективний контроль, зменшити корупційні ризики та підвищити безпеку в суспільстві. Даний текст присвячений аналізу існуючих проблем, а також

перспективам впровадження електронного обліку зброї в Україні, з акцентом на сучасні технології та інновації [2, с. 57].

Однією з основних проблем є відсутність належної технічної інфраструктури. Для впровадження електронного обліку потрібні сучасні сервери, бази даних, програмне забезпечення та системи кібербезпеки. В Україні існує дефіцит фінансування на ці цілі, що ускладнює реалізацію проектів. Корупція в державних структурах може стати значним бар'єром для ефективного впровадження електронного обліку. Існуючі корупційні схеми можуть призвести до зловживань та маніпуляцій із даними, що підриває довіру до системи.

Невизначеність у законодавстві, що регулює обіг зброї, також створює перешкоди для впровадження електронного обліку. Необхідно розробити нові нормативно-правові акти, які регулюватимуть електронний облік, захист персональних даних та інші важливі аспекти. Деяка частина суспільства може бути налаштована скептично щодо електронного обліку зброї, вважаючи його обмеженням прав і свобод. Важливо забезпечити освітні кампанії для підвищення усвідомлення громадян про переваги електронного обліку [3, с. 61].

Впровадження новітніх технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект та IoT (інтернет речей), може значно підвищити ефективність обліку. Наприклад, використання блокчейн-технології забезпечить незмінність і прозорість даних, що дозволить уникнути маніпуляцій з інформацією про зброю. Електронний облік можна інтегрувати з іншими державними реєстрами, такими як реєстри кримінальних правопорушень, що дозволить створити єдину систему контролю за обігом зброї. Завдяки електронному обліку можна забезпечити більш ефективний моніторинг та контроль за вогнепальною зброєю, що, в свою чергу, може призвести до зменшення злочинності та підвищення загальної безпеки в країні. Важливо організувати навчальні програми для працівників правоохоронних органів та інших державних установ, що відповідатимуть за облік зброї. Це забезпечить їхню готовність до роботи з новими технологіями та системами. Залучення громадськості до обговорення питань впровадження електронного обліку може підвищити довіру до системи. Окрім того, активна участь громадян у формуванні політики обліку зброї сприятиме більшій прозорості та відкритості [4, с. 28].

Отже, впровадження електронного обліку зброї в Україні має як свої проблеми, так і перспективи. Сучасні технології можуть стати потужним інструментом для забезпечення безпеки та контролю за обігом вогнепальної зброї. Однак для успішної реалізації необхідно подолати існуючі бар'єри, зокрема корупцію, недостатню правову базу та супротив суспільства. Залучення громадськості, навчання працівників та інтеграція новітніх технологій можуть стати запорукою успіху в цій важливій справі.

Список використаних джерел:

1. Бахчев К. В. Особливості діяльності підрозділів дозвільної системи в умовах воєнного стану. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2022. С. 28–33.

2. Кримінальна відповідальність за незаконний обіг зброї : монографія. кол. авт.; ред. С. А. Шалгунова. Дніпро : ДДУВС, 2020. 364 с.

3. Миронюк С. А., Кобрусєва С. А. Перспективи запровадження обігу цивільної вогнепальної зброї в Україні та нові виклики для поліції у цій сфері. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 2. С. 344–347.

4. Миронюк С. Особливості реалізації дозвільної та контрольної функції Національної поліції у сфері обігу вогнепальної зброї в умовах воєнного стану. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2022. № 4 (119). С. 28–34.

КАДЯЙКІН Кіріл Володимирович
курсант курсу №1 факультету службово-бойової діяльності Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
ЗАДОРОЖНІЙ Костянтин Анатолійович
старший викладач кафедри вогневої та спеціальної підготовки Київського інституту Національної гвардії України

ПОРІВНЯННЯ СИСТЕМИ AR ТА АК В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВЕДЕННЯ ВІЙНИ

В умовах сучасного розвитку технологій в умовах ведення повномасштабної війни важливість вдосконалення стрілецької зброї не викликає сумнівів. Системи зброї, такі як AR та АК, наразі є найпоширенішими серед військовослужбовців які виконують бойові завдання. Тому постає не легке питання у виборі серед цих двох систем.

Метою даної роботи є порівняння зазначених систем з акцентом на їх функціональні можливості, ефективність, а також переваги та недоліки. Аналіз включає технічні аспекти, методи реалізації та області застосування. Важливо підкреслити, що вибір між AR та АК системами не є простим, оскільки кожна з них має свої специфічні характеристики, які можуть суттєво вплинути на кінцеві результати поставленого завдання в бойових умовах . У цьому контексті дослідження обумовлене необхідністю глибшого розуміння принципів роботи цих систем, що дозволить не тільки порівняти їх, але й виявити найефективніші рішення для конкретних умов. Результати роботи можуть слугувати основою для подальших досліджень та вдосконалення існуючих видів стрілецької зброї.

Позитивний досвід використання малокаліберного патрона США змусив СРСР почати роботу по розробці аналогічного автоматного патрона, але вже існували пропозиції по розробці малокаліберного патрона. У 1966 році головне ракетно-артилерійське управління видало завдання на розробку нового автомата під калібр 5,60 мм - так позначався калібр мало імпульсного патрона по дну нарізів. Після прийнятого в СРСР вимірі калібру по полях нарізів позначався як 5,45 мм. Даний патрон був розроблений в ЦНИИТОЧМАШ. Зменшення калібру давало зменшення маси патрона більш ніж в 1,5 рази. Значно збільшувалася початкова швидкість кулі, траєкторія польоту стала більш настильній, дальність прямого пострілу збільшувалася приблизно на 100 м, зменшувалися час польоту кулі до мети і її знесення боковим вітром, імпульс віддачі - все це сприяло поліпшенню влучності, особливо при стрільбі чергами. Тобто мова йшла не просто про поліпшення купчастості стрільби, а про загальне підвищення бойової

ефективності комплексу «патрон-зброя». Конструкція подовженою кулі дозволила забезпечити поєднання стійкості на траєкторії із забійним дією не гірше, ніж у кулі патрона обр. 1943 р.

У конкурсі на новий автомат взяв участь ряд конструкторів і конструкторських груп від Іжевського машинобудівного заводу , ЦНИИТОЧМАШ, Ковровського механічного заводу. На «Іжмаш» опрацьовувалася кілька варіантів малокаліберного автомата. М. Т. Калашников і А. Д. Крякушін створювали його на основі знаходився у виробництві автомата АКМ. З 10 представлених на конкурсні випробування зразків до заключних військових випробувань дійшли: Ковровский автомат СА-006 А. С. Константинова зі збалансованою автоматикою і іжевський автомат А-3 з «класичною» автоматикою. Жорсткі випробування виявили, що зразок А. С. Константинова мав переваги в ефективності стрільби, але по службово-експлуатаційним і виробничо-економічними характеристиками переваги були у А-3. Постановою ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР № 54-29 від 18 січня 1974 року і подальшим Наказом Міністра оборони СРСР№ 49 від 18 березня 1974 року на озброєння був прийнятий новий уніфікований комплекс автомата Калашникова, що включав чотири базові моделі автомата і стільки ж ручних кулеметів. В умовах « гонки озброєнь » можливість швидко поставити нове сімейство зброї на виробництво, спростити його освоєння і експлуатацію у військах грала не останню роль . Нарівні з попереднім, до автоматів був прийнятий новий багнет-ніж із спрощеною формою зміцненого клинка і більш зручною рукояткою.

АК- 74 (Автомат Калашникова) є індивідуальною зброєю, він призначений для знищення живої сили і ураження вогневих засобів ворога. Для ураження ворога у рукопашному бою до автомата приєднується багнет.

Бойові властивості АК-74 та АКМ:

.		АК-74	АКМ
1.	Калібр	5.45	7.62
2.	Бойова швидкострільність	40	40
4.	Темп вогню	600 п/хв	600 п/хв
5.	Дальність на якій зберігається убійна дія кулі, м	1350	1500
6.	Дальність прямого пострілу: по грудній фігурі, по ростовій фігурі	440 625	350 525

Перевагами системи АК є висока надійність роботи у важких умовах, простота і дешевизна в виробництві. У варіантах АК-74М / АК-74М3 - підтримка установки сучасних прицільних і тактичних пристосувань, що, по суті, є способом модернізації автомата , і підтримка дворядних коробчатих магазинів, аналогічних Steyr AUG , виготовлених з ударостійкого пластику, з бічними вставками з прозорого полімеру для візуального контролю кількості боєприпасів

в магазині. Так як однієї з причин створення АК-74 була зміна калібру використовуваного автоматом патрона з 7,62 × 39 мм на 5,45 × 39 мм , зброя має меншу віддачу і, відповідно, більшу точність стрільби, більш настильну траєкторію польоту кулі.

Недоліками є те, що у порівнянні з M16A2 АК-74 має більш низьку точність стрільби одиночним вогнем (в 1,28 рази внаслідок кращої в 1,44 рази купчастості бою патронів SS109), проте в 1,34-1,43 перевершує при стрільбі чергами, але у M16A2 краще ергономіка і значно підвищилася надійність. У порівнянні з американським карабіном M4A1 , АК-74 має більш низьку точність стрільби одиночним вогнем, зате у АК-74 вище точність при стрільбі чергами. У порівнянні з автоматами зі збалансованою автоматикою АЕК-971 , АК-107 / АК-108 , АК-74 має в 1,5-2 рази нижчу купчастість стрільби чергами з нестійких положень. З тактичної точки зору, у АК-74 відсутня можливість швидкої зміни стовбура, як у M16 FN SCAR ; а також режим стрільби чергами фіксованої довжини, який пізніше був доданий в автомати «сотої серії" АК101-2, АК102-2, АК103-2, АК104-2, АК105-2 . На відміну від західних автоматів з "розламується" ствольною коробкою, в АК-74 знімна кришка ствольної коробки не дає можливості розмістити планки Пікатінні, тому доводиться користуватися кронштейнами типу «ластівчин хвіст», такими, що порушують центрування зброї і збільшують вагу. В АК-74 немає можливості зміни режимів вогню однією рукою, як у M4. Відсутня можливість використання зміни напряму викиду гільзи, як у TAR-21 і зміни розташування важеля перезарядження, як у Beretta ARX-160 .

Якщо мова йде про систему AR, то найбільш яскравим прикладом є автоматична гвинтівка українського виробництва заводу “Ukrop” UAR-15. У лютому 2023 року на озброєння ЗСУ було прийнято автоматичну гвинтівку UAR-15. У Нацгвардії вони прийняті ще до повномасштабного вторгнення. У листопаді того ж року лінійка стрілецького озброєння ЗСУ поповнилась зразками — UAR-15S, UAR-15S1, UAR-15SM. Концептуальна різниця цих трьох модифікацій автоматичної гвинтівки UAR-15 — різна довжина ствола.

Бойові властивості UAR-15:

1.	Бойова швидкострільність	45/90
2.	Темп стрільби	700 ± 100
3.	Ефективна стрільба, м.	500
4.	Купчастість	3 MOA
5.	V0	860 ± 60
6.	Тип патрона	5,56 x 45

Підсумовуючи, потрібно сказати що в ідеальних умовах модифікації американської гвинтівки AR дійсно перевершують автомати серії АК. Вони більш точні, ергономічні, адаптивні. Цивільні карабіни на базі АК не так активно йдуть в ногу з часом та вже застаріли. Гвинтівки AR відчутно дорожчі, вибір базових комплектацій і калібрів менший ніж під радянські автомати, але якість

робить їх зброєю майбутнього. АК, безумовно, є надійною зброєю, і дозволяє більшій кількості бруду і сміття потрапити в ствол і продовжувати стріляти. Про через постійні несприятливі умови ця зброя швидше “зловить клин” ніж AR. Завдяки жорстким допускам бруд менше проникає в механізм AR, а зброя краще герметизується. Це дозволяє їй працювати в несприятливих умовах і виконувати свою роботу в такому ж стані, як при першому пострілі.

Список використаних джерел:

1. Карабін AR-15 vs. Автомат Калашнікова Збройова школа URL: https://www.youtube.com/watch?v=S8ZLWK7hOjQ (дата звернення: 12.10.2024).

2. Що краще гвинтівка AR-15 чи АК-74. Відповідь експерту. URL: https://www.youtube.com/watch?v=xibiNBM1KXM (дата звернення: 13.10.2024).

3. Денис Квебек. Що краще AR-15 чи АК-74 та який тюнінг доречнийURL: https://www.youtube.com/watch?v=aLWIELD5MKg(дата звернення: 27.09.2024).

4. Сучасна вогнева підготовка. URL: file:///C:/Users/User/Desktop/C%D0%97%20%D1%82%D0%B0%20%D0%92%D0%9F/%D0%A1%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B0%20%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D0%B0%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B0.pdf (дата звернення: 13.10.2024).

5. Навчальний посібник. Вогнева підготовка. Миронюк Р.В., Титаренко О.О., Чорноморець М.О. (дата звернення: 12.10.2024).

КАМІНСЬКИЙ Платон Олексійович
Київський інститут Національної гвардії України,
слухач магістратури
Науковий керівник:
ОСТРОВСЬКИЙ Сергій Олександрович
Київський інститут Національної гвардії України,
кандидат юридичних наук, доцент

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Основною метою є модернізація Збройних сил України для підвищення їхньої ефективності, мобільності та забезпечення сучасним військовим обладнанням, щоб захистити країну. Оновлення правоохоронних органів, спеціальних служб і розвідувальних структур спрямоване на забезпечення їхньої дієвості відповідно до стандартів Європи, принципів державності, патріотизму, професіоналізму, демілітаризації, координації, результативної співпраці, чіткого поділу завдань, уникнення дублювання функцій. Також планується нова модель співпраці між військовими і цивільними. Перетворення в СБУ полягає в усуненні неприпустимих правоохоронних функцій, що трансформує її в орган, який відповідає за контррозвідувальну діяльність, гарантує національну безпеку, захищає конституційний лад, територіальну цілісність, економічні, науково-технічні та оборонні ресурси від загроз, що виходять від іноземних розвідок і терористичних організацій. Реформа прикордонної служби спрямована на посилення здатності органу охороняти державний кордон, захищати суверенні права країни у виключній морській економічній зоні через створення мобільних механізованих підрозділів та мобільного загону для швидкого реагування. Пріоритетними завданнями політики безпеки є відновлення територіальної цілісності держави, гарантування верховенства права на всій її території та реінтеграція тимчасово окупованих чи неконтрольованих територій. Досягнення цих цілей можливе через політичний діалог, пошук варіантів надання додаткових повноважень місцевим органам влади та регіонам, а також через забезпечення прав усіх етнічних груп на території України. Необхідність реформ у всіх сферах – політичній, адміністративній, судовій, податковій, земельній, освіті, охороні здоров’я, безпеці – є невідкладною, оскільки аналітики підкреслюють, що досягти цих цілей можна лише об’єднаними зусиллями державних інституцій. Важливим завданням є захист суверенітету, забезпечення цілісності державних кордонів, охорона національних інтересів, відновлення контролю над тимчасово окупованими територіями та відновлення миру. Ці цілі можливі завдяки

злагодженій співпраці національних і міжнародних сторін. Важливо врахувати, що поліпшення системи національної безпеки є безперервним процесом, який впливає як на державні структури, так і на суспільство. Постійне вдосконалення цієї системи сприяє прогресивному розвитку держави, захисту національних інтересів і стабільності. Верховна Рада, Президент, уряд, судова система та інші державні інституції мають зобов'язання удосконалювати систему національної безпеки відповідно до Конституції та основного закону про національну безпеку. Президент визначає терміни для розробки та затвердження Доктрини національної безпеки, а також індикатори та показники стану національної безпеки, оцінює роботу всіх державних органів у цій сфері та формує пріоритети на основі поточної ситуації. Щорічно Президент звітує перед українським народом у Верховній Раді про стан безпеки. Політичні інституції відіграють ключову роль у забезпеченні національної безпеки України. Політична система країни є комплексом взаємопов’язаних державних, громадських і політичних структур, що розвивають самостійність та політичну активність особистості в процесі здійснення влади. Система політичного управління державою передбачає визначеність політичних цілей, національних інтересів, структури держави, правової системи, методів управління та контролю за виконанням рішень [1, с. 22-31]. Політичні партії та лідери мають на основі інтересів суспільства формулювати завдання розвитку країни, об’єднувати суспільство для досягнення цілей і програм, формувати політичну свідомість суспільства та стимулювати його активність, гарантувати політичну стабільність та баланс. Розробляти закони для регулювання поведінки громадян і контролювати їх виконання.

Кожна сфера управління має власні загрози, які можуть перешкоджати досягненню національних інтересів і становити загрозу для безпеки. Перерахуємо сфери: Сфера державного управління – це цілеспрямований вплив держави на суспільство, свідомість, діяльність громадян з метою реалізації державної політики та досягнення національних інтересів. Державне управління є регулятором і суб'єктом системи забезпечення національної безпеки. Це також загроза для досягнення національних інтересів, динаміка яких коригується стратегіями та доктринами. Соціальна сфера державного управління – це система взаємодії особистості, суспільства та держави. Цей сектор має забезпечувати соціальну стабільність, зменшення рівня безробіття, поліпшення рівня життя. Важливими є створення сильного середнього класу, соціальний захист та пенсійні реформи. Показники включають рівень безробіття, доходи, демографічні дані, мінімальні заробітки, очікувану тривалість життя. Соціальна безпека досягається через підвищення рівня життя, освіту, створення середнього класу. Механізми – це зміни в соціальних реформах, розподіл фінансів між урядом і місцевими органами. Економічна сфера управляє розвитком економіки, яка є критерієм безпеки. Фінансове управління відповідає за фінансовий суверенітет держави, стабільність банківської системи, зниження кредитних

ставок, забезпечення стабільності фінансово-економічної системи. Інформаційне управління базується на чесності та правдивості. Громадяни повинні мати доступ до інформації, а також запобігати монополізації та маніпуляціям в інформаційній сфері. Держава контролює й протидіє інформаційним загрозам. Управління кіберпростором забезпечує захист даних громадян, державних установ та підприємств, а також захист інформаційної безпеки держави. Пріоритетом є розробка національної стратегії кібербезпеки та впровадження сучасних автоматизованих систем для захисту від кіберзагроз, резервування інформаційних систем і вчасне реагування на загрози у реальному часі [2, с. 57-60].

Список використаних джерел:

1. Пилипчук В. Теоретико-правові проблеми подолання глобальних викликів і загроз національній безпеці. Вісник Академії правових наук України. 2008. № 1. С. 22–31.

2. Шаптала, Н.К., Камінська, Н.В. Державна політика України з питань тимчасово окупованих територій: проблеми концептуалізації в сучасному науковому дискурсі. Філософські та методологічні проблеми права. 1, 2022. С. 57-60.

3. Модель процесу визначення загроз воєнній безпеці, як складової національної безпеки держави / С. Гаценко та ін. Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. 2021. Т. 42, № 3. С. 111–116.

4. Булан А. Спеціальні загрози національній безпеці в сучасних умовах. Євроатлантикінформ. 2006. № 5. С. 62–64.

КОВАЛЬ Павло Володимирович
курсант курсу №4 факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
КОВАЛЬОВА Тетяна Іванівна
Київський інститут Національної гвардії України,
кандидат юридичних наук

ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах повномасштабної війни роль Національної гвардії України у забезпеченні державної безпеки набуває особливого значення та потребує ґрунтовного наукового аналізу. Національна гвардія України, як військове формування з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України, здійснює широкий спектр завдань, які суттєво розширюються та модифікуються в умовах дії правового режиму воєнного стану. Особливістю діяльності Національної гвардії України в умовах воєнного стану є необхідність одночасного виконання як військових, так і правоохоронних функцій, що вимагає особливої підготовки особового складу та відповідного матеріально-технічного забезпечення.

Аналізуючи нормативно-правову базу діяльності Національної гвардії України, Бондаренко В.А. підкреслює, що в умовах воєнного стану значно розширюються повноваження НГУ щодо застосування заходів правового примусу, що вимагає підвищеної уваги до дотримання принципу законності та прав людини [1, С. 127]. Це твердження набуває особливої актуальності в контексті необхідності балансування між забезпеченням державної безпеки та захистом конституційних прав громадян.

Ефективність виконання завдань Національної гвардії України в умовах воєнного стану значною мірою залежить від якості взаємодії з іншими силовими структурами та органами державної влади. Дійсно, практика ведення бойових дій підтверджує необхідність налагодження чіткої координації між різними елементами сектору безпеки і оборони України.

Національної гвардії України також бере активну участь у територіальній обороні. Підрозділи НГУ відіграють ключову роль у забезпеченні безпеки тилових районів та протидії диверсійно-розвідувальним групам противника. При цьому існує нагальна необхідність вдосконалення системи підготовки особового складу для виконання цих специфічних завдань.

Аналізуючи особливості застосування Національної гвардії України в умовах воєнного стану важливим питанням залишається матеріально-технічного забезпечення. Ефективність виконання завдань НГУ прямо залежить від рівня її оснащення сучасними засобами зв'язку, спостереження та ураження. Що підкреслює необхідність безперервного вдосконалення та оновлення матеріально-технічного оснащення Національної гвардії.

Особливий інтерес викликає порівняльний аналіз поглядів різних дослідників на роль НГУ в структурі підтримки національної безпеки. Так, Єрмоленко В.А. наголошує на пріоритетності правоохоронних функцій НГУ навіть в умовах воєнного стану [2, С. 115], тоді як Савченко А.В. вважає, що в сучасних умовах на перший план виходять саме військові функції [3, С. 148]. Компромісну позицію займає Кобзар О.Ф., який стверджує, що ефективність діяльності Національної гвардії України в умовах воєнного стану залежить від здатності гнучко поєднувати військові та правоохоронні функції відповідно до конкретної оперативної обстановки [4, С. 80].

Важливим аспектом діяльності НГУ в умовах воєнного стану є гарантування громадської безпеки та правопорядку. Під час воєнного стану посилюється значення превентивної діяльності НГУ щодо запобігання масовим заворушенням та іншим проявам дестабілізації суспільного життя. Ця функція набуває особливого значення в контексті протидії інформаційно-психологічним операціям противника. В умовах воєнного стану значно зростає загроза диверсійних атак на об'єкти критичної інфраструктури, що вимагає від НГУ розробки та впровадження нових підходів до їх охорони. Підрозділи НГУ активно впроваджують інноваційні технології для підвищення ефективності охоронних функцій.

Аналізуючи специфіку діяльності Національної гвардії України в умовах воєнного стану, не можна оминути увагою питання психологічної готовності особового складу. За словами Приходька І.І., виконання завдань в умовах воєнного стану вимагає від військовослужбовців НГУ високого рівня психологічної стійкості та готовності до дій в екстремальних ситуаціях [5, С. 58]. Ця теза підкреслює необхідність вдосконалення системи психологічної підготовки та підтримки особового складу.

У рамках нашого дослідження можна з’ясувати, що Національна гвардія України в умовах дії правового режиму воєнного стану виконує широкий спектр завдань, які вимагають гнучкого поєднання військових та правоохоронних функцій. Ефективність виконання цих завдань значною мірою залежить від якості взаємодії з іншими силовими структурами, рівня матеріально-технічного забезпечення та психологічної готовності особового складу. Особливого значення набувають функції щодо охорони критичної інфраструктури та забезпечення публічної безпеки. При цьому важливо зберігати баланс між необхідністю забезпечення державної безпеки та дотриманням прав і свобод громадян.

Ефективність виконання обов'язків Національною гвардією під час дії правового режиму воєнного стану забезпечується комплексним підходом до підготовки, управління, технічного та інформаційного забезпечення, а також підтримкою морального духу та законності дій.

Аналіз поглядів різних дослідників свідчить про відсутність єдиного підходу до визначення пріоритетності військових чи правоохоронних функцій НГУ в умовах воєнного стану. Однак більшість експертів погоджуються, що ефективність діяльності Національної гвардії залежить від здатності гнучко адаптуватися до змін оперативної обстановки та виконувати широкий спектр завдань. Подальший розвиток Національної гвардії України має бути спрямований на вдосконалення системи підготовки особового складу, модернізацію матеріально-технічної бази та розвиток механізмів взаємодії з іншими елементами сектору безпеки і оборони України.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко В.А. Правові засади діяльності Національної гвардії України. Науковий вісник публічного та приватного права. 2019. № 2. С. 123-129.
2. Єрмоленко В.А. Правоохоронна функція Національної гвардії України. Право і суспільство. 2020. № 3. С. 112-118.
3. Савченко А.В. Військові функції Національної гвардії України в умовах особливого періоду. Вісник НАВС. 2022. № 2. С. 145-152.
4. Кобзар О.Ф. Адміністративно-правове регулювання діяльності Національної гвардії України. Науковий вісник ДДУВС. 2021. № 1. С. 78-84.
5. Приходько І.І. Психологічна готовність військовослужбовців Національної гвардії України до дій в екстремальних умовах. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2022. № 1. С. 57-64.

КОЛОБОВ Владислав Олександрович
студент Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ

Забезпечення державної безпеки в сучасних умовах вимагає скоординованої та ефективної взаємодії між військовими формуваннями та правоохоронними органами. Гібридні загрози, що поєднують військові, політичні, інформаційні, кібернетичні та економічні аспекти, створюють нові виклики для організації такої взаємодії [1, с. 15]. Аналіз цих проблем та пошук шляхів їх вирішення є важливими завданнями для зміцнення національної безпеки.

Гібридні загрози – це поєднання різних форм агресії, спрямованих на підрив політичної, економічної та соціальної стабільності держави. Такі загрози часто втілюються у військовій агресії, дезінформаційних кампаніях, кібернетичних атаках, підтримці внутрішньої нестабільності та використанні інших неконвенційних методів впливу [2, с. 42]. Суттєвою особливістю гібридних загроз є їх здатність розмивати межі між військовою та цивільною сферами, що ускладнює своєчасне та адекватне реагування на них. У зв'язку з цим взаємодія військових формувань та правоохоронних органів стає необхідною для ефективного протистояння таким викликам.

Військові формування та правоохоронні органи мають різний функціональний профіль та структури, що призводить до розбіжностей у підходах до реагування на загрози. Правоохоронні органи зосереджені на підтриманні правопорядку та боротьбі з правопорушеннями, тоді як військові формування зорієнтовані на оборону держави та ведення бойових дій. Це може створювати конфлікти та неузгодженість у діях [3, с. 67].

Взаємодія між військовими формуваннями та правоохоронними органами регулюється низкою нормативно-правових актів, які не завжди враховують специфіку гібридних загроз. У багатьох випадках відсутні чіткі протоколи взаємодії та розподіл повноважень між структурами, що ускладнює координацію зусиль [4, с. 93].

Ефективна взаємодія військових формувань та правоохоронних органів вимагає оперативного обміну інформацією про загрози та ситуацію на місцях. Проте відсутність єдиної інформаційної платформи та механізмів обміну розвідувальною інформацією призводить до затримок у прийнятті рішень та ускладнює боротьбу з гібридними загрозами [5, с. 120].

Для ефективної протидії гібридним загрозам та забезпечення національної безпеки необхідно здійснити низку заходів: необхідно розробити та прийняти

нормативні акти, які чітко регламентують взаємодію військових формувань та правоохоронних органів під час виконання завдань із забезпечення державної безпеки. Це має включати визначення повноважень, механізмів координації та спільного реагування на гібридні загрози [6, с. 154].

Слід створити єдину платформу для обміну розвідувальною інформацією між військовими формуваннями та правоохоронними органами. Така система повинна забезпечувати оперативний доступ до інформації про загрози та можливість швидкого реагування на них [7, с. 178].

Для підвищення ефективності взаємодії необхідно проводити регулярні спільні навчання та тренування військових формувань та правоохоронних органів. Це сприятиме розвитку навичок спільної роботи в екстрених ситуаціях та забезпечить готовність до швидкого реагування на різні типи загроз [8, с. 205].

Оскільки гібридні загрози часто носять транснаціональний характер, необхідно зміцнювати співпрацю з міжнародними партнерами, обмінюватися досвідом і розвідувальною інформацією. Це дозволить підвищити рівень підготовки та адаптуватися до нових форм загроз [9, с. 230].

Таким чином, взаємодія військових формувань та правоохоронних органів є ключовою у забезпеченні державної безпеки в умовах гібридних загроз. Поряд з цим, ефективна координація потребує усунення існуючих проблем, таких як різні підходи до реагування на загрози, недосконаліть нормативно-правової бази, відсутність єдиної інформаційної платформи. Реалізація запропонованих заходів дозволить покращити співпрацю між структурами, підвищити ефективність протидії гібридним загрозам та забезпечити надійний захист національних інтересів.

Список використаних джерел:

1. Герасименко А. В. Гібридні загрози як виклик національній безпеці: аналіз та засоби протидії // Журнал національної безпеки. 2020. № 3. С. 12-20.

2. Іванов О. П. Гібридна війна: визначення сутності та основні аспекти // Військовий огляд. 2021. № 5. С. 40-45.

3. Кравченко В. М. Проблеми взаємодії військових та правоохоронних органів у забезпеченні правопорядку // Юридичний вісник. 2019. № 2. С. 65-70.

4. Закон України "Про національну безпеку України" від 21 червня 2018 року // Відомості Верховної Ради України. 2018. № 31. Ст. 241.

5. Литвиненко І. О. Інформаційний обмін як складова взаємодії військових та правоохоронних структур // Інформаційна безпека. 2018. № 1. С. 115-122.

6. Мартинюк С. Ю. Правове забезпечення діяльності сил безпеки в умовах гібридної агресії // Безпекові студії. 2020. № 4. С. 150-160.

7. Петров С. В. Єдина інформаційна система як основа взаємодії сил безпеки // Державна безпека. 2021. № 3. С. 175-180.

8. Смирнов В. Г. Підготовка до спільних дій військових і правоохоронців: проблеми та перспективи // Військова думка. 2019. № 4. С. 200-210.

9. Шевченко О. М. Міжнародне співробітництво у боротьбі з гібридними загрозами // Журнал міжнародних відносин. 2020. № 2. С. 225-235.

КОЛОМІЄЦЬ Іван Петрович
Київський інститут Національної гвардії України,
слухач магістратури

ВОЄННА БЕЗПЕКА УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ВОЄННОЇ БЕЗПЕКИ ЄВРОПИ

Проголошення незалежності України, підтверджене результатами всеукраїнського референдуму, утворило нову соціально-політичну реальність в країні. Сталася необхідність створення нової політичної системи, що ґрунтується на демократичних морально-етичних принципах розвитку та враховує національні інтереси, включаючи захист їх від зовнішніх і внутрішніх загроз. Існування України як незалежної та стабільної держави безпосередньо пов'язане з питанням національної безпеки, особливо актуальним на фоні російської агресії. В умовах нового геополітичного середовища національна та воєнна безпека України все більше залежить від інформаційно-психологічного протистояння та здатності країни реагувати на нові виклики та загрози у цій сфері, а також забезпеченні власної воєнної безпеки.

Інформаційно – психологічне протистояння має на меті змінити сприйняття історії як в самій Україні, так і зміни в європейських країнах, переформувати ідеологічні установки та цінності у суспільстві європейських країн. Це важливо, оскільки у світі спостерігаються процеси переоцінки внутрішньої та зовнішньої політики держав, а також їхньої участі в міжнародних інтеграційних об'єднаннях. Зміни в інформаційно-психологічній сфері можуть суттєво вплинути на міжнародне сприйняття ситуації в Україні та її партнерських відносин з іншими країнами. В умовах інформаційної війни, що ведеться проти України, важливим є розвиток стратегій для контрпропаганди та посилення національної стійкості через інформаційні кампанії та освітні ініціативи.

В Україні до початку повномасштабного вторгнення відбувалась «гібридна війна», яка поєднувала інформаційні, психологічні, економічні та культурні аспекти. Це вимагало повноцінного реагування на нові виклики та довгострокове стратегічне планування для захисту національних інтересів та стабільності країни.

російське повномасштабне вторгнення в Україну дуже сильно змінило підходи західних лідерів до гарантування безпеки власних країн, адже на континенті вперше з часів Другої світової виникла повномасштабна війна з застосуванням всіх спектрів озброєння, і як виявилось масовими порушеннями законів та звичаїв війни зі сторони росії. До початку повномасштабного вторгнення в Україну в світі значно зросла обуреність через економічні дії Росії, які були орієнтовані на військові цілі для досягнення своїх агресивних цілей, перш за все це нарощення виробництва озброєння і поступове збільшення своїх

збройних сил. Заява Трампа про можливу відмову від захисту європейських союзників по НАТО, якщо вони не збільшать витрати на оборону, також посилила напруження серед європейських країн.

Багато європейських країн стали активніше шукати способи підвищення своєї оборонної готовності, що включало не лише збільшення витрат на військові потреби, але й удосконалення системи колективної безпеки. Паралельно, країни НАТО зосередилися на посиленні своєї присутності в Східній Європі, щоб протидіяти можливим загрозам та забезпечити стабільність у регіоні. Захист від кібератак і інформаційних впливів став ключовим аспектом національної безпеки, оскільки ці нові загрози можуть суттєво вплинути на стабільність держав і суспільств. Європейські країни в свою чергу активно працюють над збільшенням своєї військової незалежності від США.

Невизначеність стосовно застосування 5-ї статті договору НАТО змушує європейських лідерів розглядати альтернативні плани захисту від російської загрози. Один із таких планів – це створення «загально-континентального доповнення» НАТО, яке має на меті підвищити обороноздатність європейських країн. Це не означає повне заміщення НАТО, а скоріше розглядається європейська автономія в рамках НАТО, де військовий блок ЄС працюватиме разом з американськими гарантіями безпеки. Першим кроком у цьому напрямку може бути створення посади єврокомісара з оборони.

Також в рамках ЄС розглядається концепція Стратегії безпеки Європейського Союзу, яка передбачає активну роль ЄС у забезпеченні безпеки як всередині континенту, так і за його межами. Стратегія включає розвиток європейських сил реагування, підвищення рівня спільної оборонної підготовки і взаємодії між державами-членами.

Одночасно з цим, Європейський Союз продовжує підтримувати стратегічні партнерства з країнами, що не є членами НАТО, але мають важливе стратегічне значення для безпеки Європи. Зокрема, ЄС активно співпрацює з Україною в рамках ініціативи Європейського сусідства та надає підтримку в реформуванні українських збройних сил і забезпеченні їхньої інтеграції в європейську безпекову архітектуру. Таким чином, Європа вживає комплексних заходів для посилення своєї обороноздатності і зменшення залежності від зовнішніх сил, зокрема США. Це спрямоване на забезпечення більшої автономії у сфері безпеки та ефективну відповідь на нові виклики в глобальному середовищі.

Європейські лідери чудово розуміють, що без існування України не може існувати архітектура безпеки Європи. Нестабільність у питанні американської допомоги та озброєнь для України створює реальну загрозу для країн НАТО в Європі. Європейські країни вже перевищили обіцянки Вашингтону в підтримці України, але їм доведеться брати на себе ще більше відповідальності, враховуючи можливість витрат на допомогу Україні у своїх оборонних бюджетах.

Наявність ядерної загрози з боку росії та можливе розміщення її тактичної ядерної зброї в Білорусі націлені на зміни в архітектурі безпеки Європи шляхом активного залякування країн НАТО власною військовою силою. Представниця Державного департаменту США вважає, що це потребує структурних змін в ООН, оскільки право росії на вето у Раді Безпеки є парадоксом, коли держава-агресор має таку важливу роль у міжнародних рішеннях. Таким чином, виключення росії з ООН є важливим кроком для забезпечення світової безпеки, особливо з урахуванням наявності юридичних підстав для цього. Також варто відзначити, що національні стратегічні інтереси повинні бути поєднані з міжнародними зусиллями для забезпечення стабільності. У цьому контексті важливими є нові ініціативи для розвитку європейської автономії в сфері безпеки, а також укріплення співпраці між країнами-членами НАТО і ЄС.

Крім того, крім збільшення витрат на власну оборону та змін у структурі військ і розташуванні ядерних сил, Європі також потрібно переглянути роль України в системі європейської безпеки. Угоди про гарантії безпеки між Україною та країнами-свідками (Британією, Німеччиною та Францією) є практичним кроком у напрямку включення України до загальноєвропейської системи безпеки. Проте ці угоди розглядаються як тимчасові, до того часу, поки Україна не стане членом НАТО, оскільки тільки Альянс може гарантувати її та європейську безпеку.

Отже в загальному можна сказати що європейська система безпеки тісно пов’язана з існуванням України як держави, і в даний момент це особливо актуально. Україна зараз ціною тимчасової втрати своїх територій, ціною безповоротних втрат своїх громадян та військових забезпечує безпеку та мир Європи, тому європейським лідерам необхідно докладати набагато більше зусиль для забезпечення допомоги Україні. Крім того, необхідно враховувати, що геополітична ситуація продовжує змінюватися. Тому Європа має бути готова до нових викликів і адаптувати свої стратегії відповідно до динамічних умов. Підтримка України та її інтеграція в європейські структури безпеки є не тільки питанням моральної відповідальності, але й стратегічної необхідності для забезпечення довгострокового миру і стабільності на континенті.

КОНОПЛЯ Владислав
курсант курсу №1 факультету службово-бойової діяльності Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
БЕЙКУН Андрій
доцент кафедри правового забезпечення та правоохоронної діяльності Національної гвардії України Київського інституту Національної гвардії України, кандидат юридиних наук, доцент

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРОРИТОРІЯХ

Відновлення правоохоронної системи на деокупованих територіях є складним завданням, яке потребує комплексного та системного підходу. Правоохоронні органи, що діють на основі відповідного законодавства, включають Військову службу правопорядку ЗС України, органи прокуратури, Міністерства внутрішніх справ, судові органи, Службу безпеки, Прикордонні війська та інші органи Держкомкордону, а також державні комісії та комітети вищих органів держави, в компетенції яких є здійснення правоохоронної діяльності.

Успішність реалізації цих завдань залежить від достатнього фінансування, міжнародної підтримки та ефективної координації між усіма зацікавленими сторонами. Окупація і подальше звільнення територій створюють складну ситуацію, що вимагає нестандартних рішень. Для боротьби зі зростанням злочинності на деокупованих територіях необхідно розробити спеціальну стратегію, яка враховуватиме такі фактори, як заміновані території, знищена інфраструктура, незаконне розповсюдження зброї та діяльність розвідувально-диверсійних груп ворога [1, с. 524].

Особливе значення має зміцнення довіри населення до правоохоронних органів та забезпечення їх ефективної роботи. Для цього необхідна правова реформа, адаптована до нових реалій функціонування країни в умовах правового режиму воєнного стану, а також залучення громадських організацій і міжнародної спільноти до процесу відновлення правопорядку. Міжнародна допомога у вигляді фінансування, гуманітарної підтримки та технічного забезпечення є надзвичайно важливою для подолання наслідків окупації та створення безпечних умов для життя на звільнених територіях [2, с. 4].

Окупація та звільнення територій спричинили складну криміногенну ситуацію, що потребує нестандартних підходів для її вирішення. Відсутність

довгострокового планування у правоохоронних органах призводить до неефективного використання ресурсів, затягування розслідувань і зростання недовіри серед населення. Для подолання цих викликів необхідно розробити комплексну стратегію, яка передбачатиме аналіз криміногенної ситуації, впровадження програм профілактики злочинів, а також співпрацю з місцевою громадою та міжнародними партнерами. Такий підхід дозволить не тільки реагувати на вже вчинені злочини, але й запобігати їм, створюючи безпечні умови для життя та відновлення регіонів [3, с. 173].

Ефективна протидія злочинності на деокупованих територіях вимагає системного та стратегічного підходу. Стратегію протидії злочинності слід позиціонувати як ретельно розроблений план дій, що охоплює різні рівні, - від державного до регіонального та місцевого.

Ключовими компонентами успішної стратегії, як вбачається, є:

1. Чітке визначення мети. Яку проблему необхідно вирішити? Наприклад, зниження рівня насильства, боротьба з організованою злочинністю, або відновлення довіри громадян до правоохоронних органів в умовах деокупаційних заходів.
2. Стратегія повинна охоплювати всі аспекти боротьби зі злочинністю, включно: з профілактикою, виявленням, розслідуванням, покаранням та реабілітацією злочинців.
3. Стратегія має бути гнучкою і здатною адаптуватися до мінливих обставин.
4. Успішна боротьба зі злочинністю неможлива без тісної взаємодії правоохоронних органів, судової системи, громадських організацій та міжнародних партнерів [4, с. 204].

Такий підхід, як вбачається, забезпечить більш ефективне використання ресурсів і сприятиме стабілізації ситуації на деокупованих територіях.

Безумовно, що розробка та впровадження ефективної стратегії протидії злочинності на де окупованих територіях є складним і багатоаспектним процесом. Однак, як вбачається, лише завдяки системному та комплексному підходу можна досягти значних успіхів у боротьбі зі злочинністю та забезпеченні безпеки громадян. При цьому документування воєнних злочинів стає одним із ключових завдань після звільнення територій. Це не просто збір доказів, а організований процес, спрямований на перспективу притягнення винних у вчиненні військових злочинів до відповідальності та відновлення справедливості. Правоохоронні органи України активно працюють над фіксацією злочинів, таких як обстріли, руйнування житла, катування, вбивства та інші злочини проти як комбатантів, так і некомбатантів різних категорій. З цією метою створено спеціальні слідчо-оперативні групи, які оснащені сучасними технологіями та працюють за єдиними стандартами [5, с. 119-120].

Основні завдання цих груп:

1. Огляд місць злочинів: ретельна фіксація доказів за допомогою фото- та відео зйомки, 3D-моделювання.
2. Збір матеріальних доказів: вилучення зброї, боєприпасів, документів та інших предметів, що підтверджують скоєння злочину.
3. Опитування свідків: збір свідчень очевидців і потерпілих.
4. Співпраця з експертами: залучення фахівців для проведення експертиз (балістичних, медичних, генетичних тощо).

Документування воєнних злочинів має свої особливості. Слідчі працюють у небезпечних умовах, які часто становлять загрозу їхньому життю та здоров'ю. Обсяг роботи є величезним, оскільки кількість злочинів, які потрібно задокументувати, надзвичайно велика. Збір доказів ускладнюється тим, що багато з них можуть бути знищені або пошкоджені через бойові дії, у тому числі навмисно, з метою їх приховування. Крім того, для ефективного розслідування необхідна, як вбачається, тісна співпраця з міжнародними організаціями та іншими країнами.

Документування воєнних злочинів має важливе значення:

1. Притягнення винних до відповідальності: зібрані докази будуть використані у судових процесах проти осіб, винних у злочинах.
2. Відновлення справедливості: це дозволить жертвам отримати моральне задоволення та компенсацію за завдані збитки.
3. Попередження майбутніх злочинів: створення бази даних допоможе запобігти повторенню подібних злочинів (кримінологічний аспект).
4. Збереження історичної пам'яті: зібрані документи стануть важливим джерелом розуміння суті історичних процесів для майбутніх поколінь [6, с. 228].

Документування воєнних злочинів – це не просто формальна процедура, а ключовий елемент процесу відновлення справедливості та побудови демократичної України. Завдяки спільним зусиллям правоохоронних органів і міжнародних партнерів, можна встановити істину та притягнути до відповідальності винних у злочинах проти українського народу.

Після звільнення територій правоохоронні органи часто стикаються з проблемою документування злочинів. Наприклад, у випадках, коли власники пошкодженого майна виїхали. Це ускладнює розслідування та притягнення винних до відповідальності. Так, якщо будинок зруйнований, правоохоронці не можуть просто увійти всередину для огляду і фіксації збитків без дозволу власника, оскільки це вважатиметься незаконним проникненням. Крім того, багато людей, які виїхали з окупованих територій, не можуть швидко повернутися, щоб надати свідчення.

Для вирішення цієї проблеми,як вбачається, необхідно:

1. Розробити спрощений порядок фіксації злочинів: створити алгоритм дій для правоохоронців, що дозволить оперативно фіксувати пошкодження без довгого очікування власників.

2. Забезпечити безпечний доступ до пошкодженого майна: організувати патрулювання та інші заходи для захисту правоохоронців під час їх роботи.

3. Створити онлайн-платформу для подання заяв: розробити веб-сайт або мобільний додаток, через який громадяни зможуть повідомляти про злочини дистанційно.

4. Забезпечити конфіденційність персональних даних: гарантувати захист інформації від несанкціонованого доступу.

5. Співпрацювати з міжнародними організаціями: використовувати досвід та ресурси міжнародних партнерів для документування воєнних злочинів.

Переваги такого підходу:

1. Прискорення досудових розслідувань: швидка фіксація злочинів дозволить оперативно розпочати розслідування і зібрати докази.

2. Зручність для потерпілих: люди зможуть повідомляти про злочини, не перериваючи свої справи.

3. Збільшення довіри до правоохоронних органів: ефективна робота поліції сприятиме відновленню довіри серед населення.

Створення ефективної системи документування злочинів на звільнених територіях є ключовим завданням для відновлення справедливості. Спільні зусилля державних органів, міжнародних партнерів та громадськості допоможуть досягти суттєвих результатів у цій сфері.

Отже, як вбачається, відновлення правопорядку на деокупованих територіях є надзвичайно важливим і складним процесом, що вимагає комплексного підходу. Вирішення проблеми зростання злочинності, належне документування воєнних злочинів, що вчинені військовослужбовцями, політиками та посадовими особами різних державних органів російської федерації і залучення міжнародної спільноти є ключовими елементами успішної стратегії.

Створення ефективної системи фіксації злочинів, забезпечення безпеки правоохоронців, залучення технологічних рішень та спрощення цього процесу для потерпілих дозволить швидше розслідувати злочини і відновити справедливість. Завдяки співпраці державних органів, громадськості та міжнародних партнерів можна забезпечити безпеку громадян і відновити довіру до правоохоронної системи, сприяючи побудові демократичної та справедливої України.

При висвітленні означеної проблематики додатково опрацьовувались джерела, зазначені у переліку літератури за №№ 7-9.

Список використаних джерел:

1. Кондратюк А.В., Дерій О.В., Костенко Р.С., Правоохоронна діяльність в умовах сучасної практики. Юридичний науковий електронний журнал. №3. 2024. С.524-526 URL: http://www.lsej.org.ua/1_2024/125.pdf (дата звернення: 18.10.2024).

2. Главюк І. В. Деякі питання тлумачення статті 615-1 КПК України. Організаційно-правові аспекти взаємодії правоохоронних та судових органів під час розслідування криміналь-них правопорушень, пов'язаних з військовою агресією рф проти України: матер. науково-прак-тичного семінару (м.Дніпро, 30 квітня 2022 р.). Дніпро: Луган. держ. ун-т внутр. справ ім.Е.О. Дідоренка, 2022. С.3-8.

3. Ткаченко Є. А. Неформальні практики у відновленні втрачених матеріалів кримінальних проваджень та можливі шляхи їх вирішення. Питання боротьби зі злочинністю. Вип. 36. 2018. С.171-183.

4. Циганов О.Г., Мацко А.С. Реінтеграція окупованих територій: українські реалії та зарубіжний досвід [Текст]: монографія. Вінниця: Твори, 2020. 455 с.

5. Войтенко О., Єлігулашвілі М., Козорог О., Короткий Т., Потапова В., Стокоз О., Хендель Н. Вивчаючи міжнародне гуманітарне право: навч. посіб. Київ-Одеса, 2021. 268 с.

6. Ю. С. Размєтаєва. Доктрина та практика захисту прав людини: навч. посіб. Київ, 2018. 364 с.

7. Яковенко М.О. Особливості діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України в умовах проведення стабілізаційних заходів на деокупованих територіях. Матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції. 2023. №3 С.70-74. URL: https://eesu.uz.ua/images/conferences/2023/26-09-2023/zbirnik-2023.pdf#page=70 (дата звернення: 18.10.2024).

8. Захарова О. Відновлення втраченого провадження: порівняльний огляд укр-аїнського процесуального законодавства. NationalLawJournal. Decembrie. 2016. С.120-125.

9. Тетерятник Г. К. Кримінальне провадження в умовах надзвичайних право-вих режимів: теоретико-методологічні та праксеологічні основи: монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 500 с. URL: http://dspace.oduvs. edu.ua/handle/123456789/3057 (дата звернення: 18.10.2024).

КРУК Святослав
курсант курсу №1 факультету службово-бойової діяльності Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
БЕЙКУН Андрій
доцент кафедри правового забезпечення та правоохоронної діяльності Національної гвардії України Київського інституту Національної гвардії України, кандидат юридиних наук, доцент

МАТЕРІАЛЬНІ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Теорія правових режимів є наріжним питанням в аспекті проблематики правового регулювання. Змістовна характеристика категорії «правовий режим» – поняття, види, юридична конструкція, не втрачає своєї актуальності у вітчизняній юридичній науці. Як вбачається, завжди актуальною є потреба висвітлення характеристик особливих правових режимів як одного з засобів формування змісту конституційно-правової політики держави. Вважається, що правовий режим, як особливий порядок регулювання певної сфери суспільних відносин, - передбачає застосування комплексу специфічних способів, типів і методів правового регулювання, вибір яких зумовлений метою, яку ставить перед собою законодавець, специфікою об'єкта правового регулювання, правовим статусом суб'єктів права, на яких поширює свою дію відповідний правовий режим. Вбачається за доцільне довести, що обов'язковим елементом структури правового режиму мають бути також правові принципи верховенства права, законності, доцільності, розумності, оскільки, в іншому випадку, запровадження обмежень і зобов'язань може викликати несприйняття в суспільстві та стати причиною соціально-політичної напруги. Крім того, доцільно акцентувати увагу на тому, що перевагою конструктивних правових режимів перед іншими засобами правової політики є комплексне вирішення важливих завдань конституційно-правової політики.

Перш ніж розпочати розгляд цієї теми, слід, як вбачається, розібратися з правовою природою надзвичайного та воєнного стану згідно, насамперед, Конституції України. Отже, як відомо, надзвичайний стан - це особливий правовий режим, що запроваджується в Україні у разі виникнення загрози життю та здоров'ю людей, навколишньому середовищу або суспільному порядку [1]. Його запровадження «провокується» через природні катастрофи, епідемії, соціальні конфлікти або терористичні акти. В умовах надзвичайного стану можуть бути обмежені певні права і свободи громадян, а також посилено

контроль з боку держави. У той же час воєнний стан - це особливий правовий режим, що вводиться у разі збройної агресії, воєнних дій або загрози національній безпеці. Воєнний стан передбачає ще більш значні обмеження прав і свобод, зокрема, мобілізацію, контроль за засобами масової інформації, регулювання економічних процесів. В умовах воєнного стану державні органи отримують розширені повноваження для забезпечення оборони країни. Обидва режими регулюються відповідними законами, які встановлюють порядок їх введення, терміни дії та механізми контролю за дотриманням законодавства.

Правове регулювання в умовах надзвичайного та воєнного станів є критично важливим для забезпечення стабільності, порядку та безпеки в суспільстві. Воно визначає чіткі правила дій: для державних органів, інших юридичних осіб, громадян, будь-яких фізичних осіб, що перебувають у межах територіального простору України, а також забезпечує правовий захист громадян і дозволяє ефективно реагувати на кризові ситуації, які можуть відбуватися чи виникати. Встановлення відповідного особливого правового режиму дозволяє забезпечити координацію дій між різними органами влади, що є необхідним для швидкого реагування на загрози; обмежувати права і свободи громадян лише в межах, необхідних для захисту національної безпеки, що забезпечує баланс між безпекою та правами людини [2, с. 46].

Таке правове регулювання є основою для підтримання правопорядку та захисту суспільства під час надзвичайних ситуацій. Правове регулювання надзвичайного та воєнного стану в Україні базується на ключових нормативно-правових актах, таких як: Конституція України, що визначає основні принципи захисту прав людини та можливість обмеження цих прав під час відповідних особливих правових режимів. Закон України "Про правовий режим надзвичайного стану", який, у свою чергу, регулює порядок введення та функціонування надзвичайного стану, визначає права і обов'язки органів влади та громадян, а також процедури контролю. Закон України "Про правовий режим воєнного стану" встановлює умови для запровадження воєнного стану, механізми реалізації військових завдань, права військових і цивільних органів, а також обмеження прав і свобод. Постанови Кабінету Міністрів України, прийняті у розвиток означених актів законодавства, - регламентують конкретні заходи та дії органів виконавчої влади в умовах надзвичайного та воєнного станів. Ці нормативи і формують основу правового регулювання, що забезпечує реагування на кризові ситуації та захист національних інтересів.

Правове регулювання надзвичайного та воєнного стану також базується на міжнародно-правових нормах, зокрема, міжнародних договорах та інших угодах, що забезпечують відповідність внутрішнього законодавства міжнародним стандартам. Конвенція «Про захист прав людини і основоположних свобод» (Європейська конвенція з прав людини) встановлює основні права людини, які не можуть бути повністю скасовані навіть у надзвичайних умовах. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права передбачає можливість обмеження прав

під час надзвичайного стану, проте за умови, що такі обмеження є необхідними та пропорційними. Резолюції та декларації, що стосуються захисту цивільного населення під час збройних конфліктів, також є важливими для забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

Отже, як відомо, обмеження прав і свобод громадян під час надзвичайного та воєнного стану регулюється законодавством. У цей період можуть обмежуватися права на: свободу слова, зборів, приватну власність, а також можуть вводитися заходи контролю за переміщенням осіб і товарів. Законодавство передбачає, що обмеження мають бути пропорційними, тимчасовими та необхідними для досягнення кінцевої мети - забезпечення безпеки та правопорядку. Системи контролю, включаючи суди та омбудсмена, забезпечують захист прав громадян під час дії надзвичайного чи воєнного стану. Порушення прав громадян під час цих станів може призводити до юридичної відповідальності осіб, які їх скоюють. Ці заходи необхідні для забезпечення національної безпеки, проте, їх реалізація викликає дискусії щодо балансу між безпекою та правами людини. Також чинні механізми контролю за дотриманням законодавства під час надзвичайного та воєнного стану забезпечують порядок і законність в умовах, коли країна перебуває під загрозами зовнішнього характеру, зокрема, веде повномасштабну війну. Ці механізми регулюються спеціальними правовими актами, які передбачають деякі обмеження прав і свобод громадян, а також надають додаткові повноваження органам влади для забезпечення громадської безпеки та оборони держави [3, с. 84].

У разі введення надзвичайного або воєнного стану, Верховна Рада, Президент та Уряд отримують розширені повноваження для контролю за виконанням рішень і забезпечення правопорядку. Правоохоронні структури отримують додаткові повноваження щодо затримання осіб, обмеження пересування та перевірки документів для запобігання порушенням правопорядку. У районах, де введено воєнний стан, військові адміністрації можуть здійснювати контроль за виконанням законів та запроваджувати додаткові обмеження для підтримки безпеки і порядку. Хоча права громадян можуть бути обмежені, суди залишаються важливим механізмом захисту законності. Суди загальної компетенції та адміністративні суди усіх ланок можуть розглядати справи, пов'язані з порушенням законодавства під час воєнного стану. Моніторинг з боку міжнародних організацій також повинен бути, незважаючи на обмеження, встановлені відповідним особливим правовим режимом. Зокрема, міжнародні організації, такі як ООН або ОБСЄ, можуть здійснювати нагляд за дотриманням прав людини, навіть під час надзвичайного або воєнного стану [4, с. 123-124].

Контроль за дотриманням законодавства в умовах надзвичайного та воєнного стану є критично важливим для збереження правопорядку і забезпечення стабільності в державі, але, в той же час, він має відбуватися з повагою до основних прав і свобод громадян. Також важливо відмітити, що

процедури запровадження та скасування надзвичайного або воєнного стану є чітко регламентованими на законодавчому рівні. Вони визначаються Конституцією України та іншими нормативно-правовими актами, які регулюють питання національної безпеки та оборони. Обидва ці режими мають свої окремі умови, процедури введення та скасування. Надзвичайний стан може бути введений у разі виникнення надзвичайних ситуацій, які загрожують життю або безпеці громадян чи нормальному функціонуванню держави. Сюди відносяться: стихійні лиха, техногенні катастрофи, масові заворушення, терористичні акти, загрози національній безпеці. Процедура оголошення надзвичайного стану може здійснюватися на підставі пропозиції про введення надзвичайного стану, яка подається президентом України за пропозицією Ради національної безпеки і оборони (РНБО) або Уряду. Також Президент може видати акт про введення надзвичайного стану, який повинен бути затверджений Верховною Радою України протягом 48 годин. Такий указ про надзвичайний стан має містити чітке визначення причин, території, на яку він поширюється, та конкретні заходи, що запроваджуються. Надзвичайний стан може бути оголошений на строк до 30 днів (по всій країні) або до 60 днів (в окремих регіонах). При необхідності строк може бути продовжений. Надзвичайний стан скасовується указом Президента після усунення причин його запровадження або за рішенням Верховної Ради. В свою чергу, воєнний стан вводиться у разі збройної агресії проти України або реальної загрози такої агресії. Умови введення воєнного стану: збройна агресія або загроза нападу на країну, а також виникнення загроз національній безпеці у зв'язку з військовими діями. На підставі регламентованої процедури введення Президент України подає за пропозицією РНБО до Верховної Ради власне рішення про введення воєнного стану. Після цього Президент видає указ про введення воєнного стану, який має бути затверджений Верховною Радою протягом 48 годин. Воєнний стан вводиться на визначений період, який може бути продовжений за рішенням Верховної Ради. Воєнний стан скасовується відповідним указом Президента після усунення загроз державній безпеці, закінчення військових дій або на підставі рішення Верховної Ради. Основні наслідки введення надзвичайного та воєнного станів несуть за собою як вже зазначалось, можливі обмеження прав і свобод громадян, таких як свобода пересування, зібрань, встановлення комендантської години, заборона мітингів та страйків, а також посилення контролю з боку правоохоронних органів і військових адміністрацій [5, с. 60].

Процедури запровадження і скасування обох станів чітко регламентовані законодавством, що дозволяє забезпечити їх оперативне введення та правомірність в умовах надзвичайної загрози національній безпеці. Також слід зазначити, що за порушення цих режимів особа може бути притягнутою до адміністративної або кримінальної відповідальності, залежно від характеру та тяжкості правопорушення.

Законодавство України передбачає відповідні санкції для забезпечення громадської безпеки та порядку в умовах цих правових режимів. Адміністративна відповідальність настає за менш значні порушення, пов'язані з недотриманням обмежень, встановлених у зв'язку з введенням надзвичайного або воєнного стану. Основні правопорушення та відповідні санкції регулюються Кодексом України про адміністративні правопорушення. Основні порушення, що можуть призвести до адміністративної відповідальності це: порушення комендантської години, недотримання обмежень на пересування, відмова виконати вимоги органів влади або правоохоронних органів, порушення порядку використання майна або ресурсів, встановленого режимом. До порушників можуть застосовуватися штрафи, адміністративний арешт або інші санкції, передбачені законодавством про адміністративні правопорушення. Кримінальна відповідальність настає за більш тяжкі порушення, які становлять загрозу національній безпеці, життю людей чи іншим важливим інтересам. До таких порушень належать: спроба організації масових заворушень, диверсійні дії, саботаж мобілізаційних заходів або військових операцій, а також порушення інших нормативів і заборон під час воєнного стану, що призвело до серйозних наслідків [6, с. 19; 7, с. 163; 8].

Обидва особливі правові режими: воєнний і надзвичайний, встановлюються у разі загрози національній безпеці, і законодавство суворо регламентує поведінку громадян під час їх дії. Тому, порушення цих режимів розглядаються як серйозні правопорушення. Також існують спеціальні правові наслідки за порушення воєнного або надзвичайного режимів, які передбачають додаткові обмеження, санкції або покарання, які можуть бути значно суворішими, ніж за звичайні порушення правопорядку. За порушення комендантської години, блокпостів або обмеження на пересування можуть застосовуватися адміністративний арешт або значно вищі штрафи. У разі непокори вимогам правоохоронних органів або військових може бути застосовано примусове затримання.

Під час дії надзвичайного чи воєнного станів, судові справи за порушення відповідного правового режиму можуть розглядатися у прискореному порядку, що означає швидше ухвалення судового рішення та застосування покарання. При цьому, при кваліфікації відповідних правопорушень, слід враховувати, що вчинення відповідних протиправних дій під час особливих правових режимів вважається додатковими обтяжуючими обставинами. Таким чином, під час дії цих режимів, будь-які порушення правил розглядаються з більшою серйозністю, що зумовлює жорсткіші заходи відповідальності, особливо коли порушення становить загрозу національній безпеці.

Отже, особливе правове регулювання в кризових ситуаціях є ключовим елементом забезпечення стабільності, порядку та захисту прав громадян. Адже воно регулює дії держави та громадян під час надзвичайних подій, таких як воєнний стан, надзвичайний стан, техногенні катастрофи, природні лиха або

епідемії. Особливий режим правового регулювання дозволяє державі оперативно реагувати на загрози та швидко приймати необхідні рішення.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Жванко Ю. П. Поняття та сутність особливих правових режимів в Україні. Науковий вісник публічного та приватного права. 2019. Випуск 2. Т. 2. С. 43-49.
3. Яковлєв О. А. «Правовий режим»: підходи до визначення поняття. Право та інновації. 2015. № 2 (10). С. 80-85.
4. Гайдамака І. Правовий режим: поняття та види. Державне будівництво і місцеве самоврядування. 2008. Випуск 15. С. 120-127.
5. Дзюбенко О. Л. Обмеження конституційних прав і свобод людини в умовах встановлення правового режиму карантину. Електронне наукове видання «Порівняльно-аналітичне право». 2020. № 4. С. 57–64.
6. Кузніченко С. О. Становлення та розвиток інституту надзвичайних адмінісітративно-правових режимів в Україні: автореф. ... докт. юрид. наук 12.00.07. Харків, 2010. 37 с.
7. Бєлєвцева В. Адміністративно-правові режими у системі забезпечення національної безпеки України: поняття, зміст та значення. Право України. 2010. № 6. С. 161–166.
8. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014 р. № 1207-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 26. Ст. 892.

КРУТІКОВ Павло
курсант 153М навчальної групи факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

В умовах загострення геополітичної ситуації та активних бойових дій на території України, що виникли через збройну агресію Російської Федерації, правоохоронна діяльність України проходить через один з найскладніших та найважливіших етапів. Головними завданнями для правоохоронних органів і державної влади стають забезпечення правопорядку, захист прав і свобод громадян, а також збереження територіальної цілісності країни.

Основою законодавчого регулювання у сфері безпеки є Конституція України, яка визначає права й обов'язки громадян і закладає фундаментальні принципи функціонування оборонного сектора. Крім того, "Стратегія національної безпеки України" встановлює загальні положення з питань забезпечення національної безпеки і регулює діяльність державних органів у цій сфері.

Серед основних нормативних актів, що регулюють правоохоронну діяльність, варто виділити закони України, зокрема "Про органи внутрішніх справ", "Про Державну прикордонну службу" та "Про Службу безпеки України". Ці закони визначають повноваження та обов'язки відповідних органів, які повинні бути мобілізовані та адаптовані до реальних викликів, зокрема через швидку реакцію на нові загрози та прийняття оперативних заходів для захисту національних інтересів.

Співпраця з міжнародними партнерами і організаціями є критично важливою для координації дій та отримання підтримки від світової спільноти. Важливими елементами цього процесу є розробка спільних стратегій протидії агресії, обмін інформацією та досвідом.В цілому, удосконалення правоохоронної діяльності України під час збройної агресії Російської Федерації вимагає комплексного підходу та впровадження невідкладних заходів для захисту національних інтересів та забезпечення безпеки громадян. змін у законодавстві, організаційній структурі та практичній діяльності. Шляхи удосконалення повинні бути спрямовані на зміцнення правової бази, підвищення ефективності військових дій та покращення координації між різними відомствами. Тільки таким чином Україна зможе забезпечити національну безпеку та захистити свою територіальну цілісність[7, п.1, ч.1/1].

Незважаючи на існуюче законодавство, сектор безпеки і оборони України стикається з численними проблемами, серед яких можна виділити корупцію, неефективність використання ресурсів, недостатню професійну підготовку кадрів та інші.

Шляхи удосконалення правоохоронної діяльності :

1. Підвищення ефективності правоохоронних органів: Вдосконалювати структуру та організацію роботи, забезпечувати належну кваліфікацію працівників, а також забезпечувати їх сучасними технічними та інформаційними засобами[7].

2. Боротьба з корупцією та правопорушеннями у правоохоронних органах: Необхідно вдосконалити механізми контролю та нагляду за використанням державних коштів у секторі безпеки і оборони, а також зміцнити правові механізми для покарання корупції у правоохоронних органах, військових структурах посилення контрольних та антикорупційних органів для ефективного протистояння корупції та інших правопорушень .

3. Реформа законодавства: Проведення системної реформи законодавства, включаючи прийняття та вдосконалення нормативно-правових актів, які більш точно регулюють діяльність правоохоронних органів, саме під час порушення суверенітуту держави, з метою удосконалення правової бази.

4. Підвищення професійної культури та етики: Запровадження систематичні програми підвищення професійної культури, етики та дотримання прав людини серед працівників правоохоронних органів.

5. Розвиток інформаційних технологій та засобів комунікації: Застосування ще більш новітніх технологій у сфері правоохоронної діяльності для підвищення ефективності роботи, в тому числі впровадження електронних систем моніторингу, ведення баз даних та спілкування між органами.

6. Створення сприятливого інвестиційного та економічного середовища: Залучення інвестицій для модернізації та розвитку інфраструктури та матеріально-технічної бази правоохоронних органів.

7. Участь громадськості та громадянського суспільства: Забезпечення активної участі громадськості та громадянського суспільства у контролі за діяльністю правоохоронних органів, залучення громадян до розробки та впровадження програм безпеки.

8. Забезпечення соціального захисту працівників правоохоронних органів: Вдосконалення системи соціального захисту, забезпечення гідних умов праці та оплати праці для працівників правоохоронних органів[6, р.1,ст.2, ч.5/1.

9. Запобігання загрозам кібербезпеки: Україна повинна розвивати та реалізувати правові механізми для протидії дезінформації та гібридній війні, яку проводить Росія. Це включає законодавчі акти, спрямовані на запобігання поширенню фейкових новин, кібератак та інших форм впливу, впровадження заходів з кібербезпеки для захисту державних інформаційних систем від кібератак та кіберзлочинності.

Отже, з огляду на складні виклики, з якими стикається сучасна правоохоронна діяльність, ключовим є не лише забезпечення ефективності органів правопорядку, але й зміцнення легітимності та довіри до них від громадян. Поєднання зусиль різних гілок влади, активна участь громадськості та співпраця з міжнародним співтовариством є важливими кроками у цьому напрямку. Загальна мета удосконалення правоохоронної діяльності полягає в забезпеченні ефективного функціонування правоохоронних органів та військових структур, зміцненні національної безпеки та забезпеченні захисту суверенітету та територіальної цілісності України. Для досягнення цієї мети необхідно поєднати зусилля законодавчої, виконавчої та судової влади, а також залучити активну участь громадськості та міжнародного співтовариства. Отже, з огляду на складні виклики, з якими стикається сучасна правоохоронна діяльність, ключовим є не лише забезпечення ефективності органів правопорядку, але й зміцнення легітимності та довіри до них від громадян. Поєднання зусиль різних гілок влади, активна участь громадськості та співпраця з міжнародним співтовариством є важливими кроками у цьому напрямку.

Важливо розуміти, що створення механізмів контролю, незалежності та прозорості в роботі правоохоронних органів не лише забезпечить ефективну боротьбу зі злочинністю, але й сприятиме підвищенню довіри громадян до системи правосуддя та зміцненню правової держави в цілому. Тільки шляхом суцільного та системного підходу можна досягти стійкого прогресу у забезпеченні безпеки та стабільності в Україні.

Список використаних джерел:

1. Державна політика в галузі національної безпеки та оборони: законодавчі акти, концепції, програми / За ред. О. О. Охріменка. – Київ, 2018.
2. Конституція України: текст зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80.
3. Правове забезпечення національної безпеки України: теоретичні та практичні аспекти / В. В. Кравчук. – Харків: Право, 2019.
4. Теорія і практика правової держави в Україні: монографія / О. В. Куліш. – Київ: Видавництво "Юридична думка", 2020.
5. Правоохоронна діяльність: теорія і практика / І. О. Петров. – Київ: Юрінком Інтер, 2018.
6. Про оборону: Закон України від 6 жовтня 1992 р. № 2232-XII [Електронний ресурс: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12.
7. Правове забезпечення безпеки держави в умовах загрози, агресії / В. Федчук // Право України. – 2019. – № 7. – С. 60-64.
8. Правове забезпечення оборони України в контексті загроз і викликів сучасного світу / О. Ю. Шлапак // Проблеми законності. – 2018. – № 141. – С. 198-203

9. "Стратегія національної безпеки України" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.president.gov.ua/documents/strateiya-nacionalnoyi-bezpeki-ukrayini-24663.

ЛИТВИН Андрій Віталійович
курсант 3 відділення 122 навчальної групи факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
КОМІССАРОВА Наталія Олександрівна
начальник кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ В НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Забезпечення державної безпеки в Україні є важливою темою, особливо з огляду на сучасні виклики, зокрема війну з Росією, гібридні загрози та внутрішню стабільність країни. Україна постійно задавалась питанням щодо забезпечення державної безпеки, але недостатньо приділяла уваги в підготовці особового складу силових відомств. Події 2014 року показали, що у разі виникнення реальної загрози державної безпеки силові структури були не готові до своєчасного реагування на події та прийняття серйозних рішень.

Так як Національна гвардія України (НГУ) згідно Закону України «Про Національну гвардію України, Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 17, ст.594» по своїм функціональним обов'язкам бере участь у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника), припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності, командування Національної гвардії України мало приділяло уваги для підготовки особового складу навіть після подій 2014 року.

Були створені окремі загони спеціального призначення «Омега», але їх всього 6 на всю Україну від НГУ, а в разі виникнення надзвичайні ситуації залучаються не лише вони але і особовий склад частин, які мають інше функціональне призначення і для таких ситуацій особовий склад взагалі не підготовлений.

Для вирішення цієї проблеми важливо організовувати регулярні спільні навчання і тренування, наприклад: Скоординовані дії в умовах кризи - навчання,

які симулюють спільну відповідь на терористичні атаки, масові заворушення або диверсійні операції. Це підвищить ефективність взаємодії між підрозділами під час реальної загрози; Реалізація спільних операцій - відпрацювання операцій з локалізації загроз або контртерористичних заходів із залученням різних структур, що дозволить створити єдиний фронт захисту, зрозумілість дій кожної структури в схожих ситуаціях і підготовленості дій особовим складом в різкій зміні обстановки.

Національна гвардія є багатофункціональною структурою України, але в частинах роблять основний напрям на підготовку особового складу для виконання завдань за призначенням частини, в той час коли завдання може поступити яке відрізняється від того чим займається частина. Прикладів в історії вже багато коли з оперативних частин відправляли особовий склад для припинення масових заворушень, а з частин охорони громадського порядку залучали особовий склад для охорони важливих державних об'єктів в той час коли навчання цим задачам здійснювалось лише інструктивними заняттями перед самим виконанням завдання. Для вирішення цієї проблеми варто змінити підхід до навчання особового складу і почати навчати не лише за призначенням але і розвивати універсальні навички з тактичних дій, адже в частинах не оперативного призначення на ці навички не роблять акценту.

Також варто звернути увагу на матеріально-технічну частину забезпечення навчання в частинах. Наявність навчальних центрів в структурі Національної гвардії України вносить позитивний вклад в навчання, але це одноразові курси і знання отримані в ході навчання з часом забуваються, тому частинам варто розвивати власні можливості щодо навчання своїх підлеглих. Проводити практичні тренування із задіянням системи «SkifTech» або страйкбольних приводів, побудувати тир на території частини для збільшення стрілецьких тренувань або хоча би альтернативу у вигляді мультимедійного тиру.

Отже питання щодо підготовки особового складу Національної гвардії України та проведення спільних тренувань з іншими силовими відомствами займає важливе місце в забезпеченні державної безпеки України.

Список використаних джерел:

1. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text
2. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text
3. https://mil.in.ua/uk/news/novachky-zagoniv-spetspryznachennya-ngu-prohodyat-desantnu-pidgotovku/

ЛИТВИН Андрій Віталійович
курсант 3 відділення 122 навчальної групи факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
ДАШКОВСЬКИЙ Анатолій Вікторович
викладач кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В БОРОТЬБІ З ТЕРОРИЗМОМ

Національна гвардія України (НГУ), як військове формування з правоохоронними функціями яке входить в структуру Міністерства Внутрішніх Справ України (МВС) відіграє важливу роль в забезпеченні державної безпеки України виконуючи функції, які спрямовані на збереження життя та здоров'я громадян від терористичних загроз.

У разі виникнення терористичних загроз НГУ залучається для участі у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника), припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності.[1] Для виконання цих перелічених завдань НГУ має спеціально навчені підрозділи «Омега» та підрозділи оперативного призначення. Вони тренуються по спеціальним програмам та вивчають спеціальні тактики по боротьбі з тероризмом. [2]

В роботі по недопущенню терористичних загроз Національна гвардія України також відіграє важливу роль та проводить такі види заходів: посилення контролю на пунктах пропуску та в прикордонних районах; регулярне патрулювання на території вразливої до терористичних дій; контроль за дотриманням громадського порядку під час проведення масових заходів.

У разі залучення підрозділів Національної гвардії України до операцій проти терористичних загроз, вона тісно співпрацює з Службою безпеки України (СБУ), Національною поліцією (НП), Збройними силами України (ЗСУ), та інших відомств залучених до операції. Це дозволяє ефективно координувати та значно підвищує ефективність дій кожного із відомств.

На сьогоднішній день Національна гвардія України вже встигла прийняти участь в декількох операціях. Після початку військових дій в 2014 році Верховна Рада України оголосила Анти Терористичну Операцію (АТО), яка була спрямована на протидію терористичним групам та сепаратиським формуванням, підтримуваним Росією. Національна гвардія зіграла ключову роль в операціях по звільненню: Слов'янську, Краматорську, Маріуполю. [3]

Після трансформації АТО в Операцію Об'єднаних Сил (ООС) НГУ продовжила захищати територію вздовж лінії розмежування шляхом підтримання порядку та безпеки на (підконтрольній Україні території) контрольованій Україною території, патрулювання та контроль на пропускних пунктах, контролюючи проходження людей і вантажів через пропускні пункти, щоб запобігти проникненню терористичних і диверсійних груп.

Для підтримання високої готовності до участі в операціях по боротьбі з тероризмом Національна гвардія України приділяє багато уваги в підготовці особового складу. В першу чергу кожен військовослужбовець НГУ має мати гарну фізичну форму (підготовку), що забезпечується постійними заняттями з військової гімнастики, крос-фіту, марш-кидками на далекі дистанції, підготовкою до дій у гірських та лісових умовах, спеціальні тренування з бойових мистецтв та рукопашного бою. Також підрозділи НГУ постійно проходять тактичні навчання, під час яких відпрацьовуються сценарії тактичного бою в місті де тренують дії в щільно забудованій місцевості. Штурм будівель для злагоджених дій в закритому просторі. Звільнення заручників де особлива увага приділяється технікам швидкого штурму для зниження ризиків загибелі заручників, штурм і захоплення транспорту для відпрацювання нейтралізації терористів у літаках, потягах та автобусах, анти снайперську підготовку для протидії снайперським групам терористів. Для виконання цих дій військовослужбовці мають мати гарну вогневу підготовку, тому під час тренувань військовослужбовці тренують стрільбу з різних видів стрілецької зброї (пістолети, автомати, кулемети), снайперських гвинтівок для нейтралізації важкодоступних цілей, стрілецькі тренування в різних умовах (в день, у ночі, у закритих приміщеннях). Ще Також військовослужбовці НГУ проходять спеціально інженерну підготовку де навчаються розмінуванню та знешкодженню вибухових пристроїв, розпізнаванню ознак наявності мін або вибухівки, використанню спеціальної техніки для знешкодження вибухових пристроїв. [4]

Для підвищення своєї кваліфікації та з метою отримання нового досвіду в тренуваннях командування НГУ веде активну співпрацю з міжнародними партнерами, зокрема Європейським Союзом (ЄС) та Північноатлантичним альянсом (НАТО) проводячи спільні навчання з підрозділами антитерористичних сил інших країн обмінюючись досвідом.

Отже, роль Національної гвардії України в протидії тероризму заключається в оперативному реагуванні, забезпеченні охорони стратегічних об'єктів, профілактичних заходах і являється ключовою силою у захисті країни

від тероризму завдяки своїй структурі, підготовці та взаємодії з іншими силовими органами.

Список використаних джерел:

1. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text [1]
2. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%BC%D0%B5%D0%B3%D0%B0_(%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%86%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D1%96%D0%BB%D0%B8_%D0%9D%D0%93%D0%A3) [2]
3. https://mvs.gov.ua/uk/press-center/news/10-faktiv-pro-ucast-nacgvardiyi-v-atooos [3]
4. https://www.yakaboo.ua/ua/taktika-legkoi-pihoti-dlja-dij-malih-grup.html?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwvKi4BhABEiwAH2gcwxgASzJdn9sC5FIkrdlYEppl47jE-9Ob4W-b0Sa27jci_58lZJp95BoCNxQQAvD_BwE [4]

ЛИТВИНЕНКО Євген
курсант 3-го курсу факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
КОВАЛЕНКО Віктор
старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАСТОСУВАННЯ САМОРОБНИХ ВИБУХОВИХ ПРИСТРОЇВ В УМОВАХ ВІЙНИ: НЕБЕЗПЕКИ, ЗАХИСТ ЦІВІЛЬНОГО НАСЕЛЕНННЯ.

Одним з наслідків ведення війни на території України є виробництво та застосування значної кількості саморобних вибухових пристроїв(далі СВП), що окрім застосування у військовій сфері несуть велику загрозу цивільному населенню та житлових й інфраструктурних об'єктів України. Для захисту вищезазначених елементів необхідним є дослідження і розповсюдження інформації про види СВП, їх небезпечність, протидію їм. Визначити які заходи необхідно здійснити для мінімізації загрози з боку СВП.

Саморобний вибуховий пристрій - це пристрій виготовлений та встановлений довільним способом, який містить у собі вибухові, запалювальні або отруйні хімічні речовини та використовується для нанесення різного роду шкоди шляхом руйнування, знищення або виведення з ладу обраних цілей. Для виготовлення СВП можуть використовуватись боєприпаси військового призначення та вибухові речовини непромислового виробництва.

Важливо пам'ятати, що СВП часто маскують під предмети побуту!

Призначення СВП - знищення (поранення) військового та цивільного персоналу, місцевого населення, виведення з ладу або пошкодження транспортних засобів та броньованої техніки, руйнування об'єктів цивільного та військового призначення.

Застосування СВП - використовується, як правило, незаконними збройними формуваннями (терористичними угрупованнями) та може нести більш ширше призначення, з більш конкретними завданнями на оперативному рівні, які виходять з ідеї ведення протидії державній владі або силам, що підтримують її.

Проте в сучасних реаліях СВП застосовуються ворожими формуваннями та особами які ведуть колаборацію діяльність.

Основна мета застосування СВП - пониження морально-психологічного стану серед місцевого населення, військового та цивільного персоналу, що призводить до нестабільної обстановки в країні (зоні)[1,с.18].

Необхідним є здійснення профілактичних заходів щодо інформування цивільного населення про порядок дій при виявленні підозрілих та таких які є явно вибухонебезпечними предметів:

1) ПРИПИНИТИ негайно всі роботи в місці (районі) виявлення предмета (заглушити двигуни, зупинити роботу обладнання);

2) ПОПЕРЕДИТИ про знахідку інших осіб, які є поруч та керівників робіт;

3) ВІДВЕСТИ на максимально безпечну відстань (не менше 100 метрів) усіх людей, які є поблизу, при цьому рухатися назад потрібно по своїх слідах;

4) ПОЗНАЧИТИ місце розташування предмета, якщо можливо, огородити його (для огорожі можна використовувати різні підручні матеріали: дошки, жердини, гілки, мотузки, шматки яскравої матерії тощо);

5) ЗДІЙСНИТИ, якщо можливо, фотофіксацію предмета та місця його розташування у разі наявності засобів фото-, відеозйомки;

6) ЗБЕРІГАТИ спокій, не панікувати;

7) ПОВІДОМИТИ негайно оперативні служби, надавши інформацію про характерні ознаки предмета (місце його розташування, дату і час виявлення та особу, яка його виявила) за телефонами: 102 – у разі виявлення підозрілого об’єкта; 101 – у разі виявлення боєприпасів або вибухонебезпечних речей; обов’язково дочекатися представників правоохоронних органів або ДСНС України, перебуваючи якнайдалі від місця виявлення предмета або за будь-яким захисним укриттям, не допускайти до небезпечної зони інших людей; у разі загрози виникнення вибуху негайно лягти на землю у найближче заглиблене місце (канави, ями тощо) ногами до епіцентру вибуху, обличчям вниз та прикрити голову якимись речами або руками, при цьому долонями щільно закриваючи вуха та відкривши рот для урівноваження тиску.

У разі виявлення підозрілого предмету - не намагатися заглянути до середини підозрілого пакета, коробки чи будь-якого іншого предмета, не варто бити його ногами, в жодному разі не пересувати і не розкривати виявлений предмет, попередити перехожих про можливу небезпеку, спробувати зробити все можливе, щоб люди відійшли якнайдалі від знахідки, та дочекатися прибуття правоохоронців (ви – важливий свідок)[2].

Отже, для захисту цивільного населення необхідним є:

1) Проведення профілактичних заходів для заходів щодо інформування цивільного населення про порядок дій при виявленні підозрілих та таких які є явно вибухонебезпечними предметів.

2) Формування ефективної системи сповіщення про зони, території де є загроза від вибухонебезпечних предметів.

3) Проведення обов'язкових курсів для за місцем навчання та роботи для формування в цивільного населення навичок з аналізу навколишнього середовища та оточуючих предметів на предмет наявності вибухових пристроїв

Список використаних джерел:

1. Класифікація та види саморобних вибухових пристроїв Ярославський А.В., Тьорло О.І., Йосипів Ю.Р., Курляк М.Д., Московчук М.О., Синенький В.М., – Львів: ЛьвДУВС, 2016. С. 18

2. Порядок дій та правила поведінки у разі виявлення вибухонебезпечних предметів. Офіційний веб-сайт: Черкаського науково-дослідницького експертно-криміналістичного центру МВС України. URL: https://ndekc.ck.ua/novini/956-poryadok-diy-ta-pravila-povedinki-u-razi-viyavlennya-vibuhonebezpechnih-predmetiv.html

(дата звернення 06.10.2024).

ЛОБУНОВ Денис Олександрович
курсант 123 навчальної групи факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
ЗЕЛЕНИЙ Володимир
Київський інститут Національної гвардії України,
професор

ГІБРИДНА ВІЙНА ЯК НОВІТНЯ ФОРМА ГЛОБАЛЬНОГО ПРОТИСТОЯННЯ

У XXI столітті характер воєнних дій кардинально змінився, розмивши межі між звичайними і нетрадиційними засобами ведення війни. Поява гібридних війн змінила обличчя глобальної безпеки і ставить складні завдання, що виходять за рамки звичайної військової стратегії, а тому дана тематика є досить актуальною у наш час, особливо в контексті повномасштабного вторгнення РФ в Україну.

Гібридна війна − це війна, що поєднує звичайні озброєння, партизанську війну, тероризм, кібервійну, торговельну війну, патентну війну, революційні рухи, пропаганду, порушення прав людини, злочини проти людяності, військові навчання, переселення, узурпацію і вплив на суспільну думку, основними засобами якої, у державі, обраній для агресії, держава-агресор створює внутрішні суперечності й конфлікти, які надалі використовують для досягнення політичних цілей агресії, що досягаються звичайною війною.

Тобто «поняття «гібридна війна» охоплює набагато ширше значення, ніж традиційні форми ведення бойових дій та збройних конфліктів змішаного типу. Це зовсім новий вид глобального протистояння у сучасному міжнародному безпековому середовищі» [1, с. 63]. У гібридній війні бойові дії стають другорядними, а на перший план виходять інформаційні операції та інші форми впливу. Така війна − це прагнення однієї держави активно впливати на розум жителів іншої держави, тобто бажання не знищити мільйони людей, а залякати і деморалізувати їх. Концепція гібридної війни не зовсім нова і її елементи можна простежити ще з давніх часів, коли противники використовували поєднання звичайних і нерегулярних тактик. Однак термін «гібридна війна» набув широкого поширення на початку XXI століття, особливо після інтервенції Росії в Україну 2014 року. Цей конфлікт є яскравим нагадуванням про еволюцію сучасної війни та необхідність адаптуватися до таких загроз.

Метою поєднання кінетичних і некінетичних засобів і тактик є завдання шкоди противнику в найефективніший спосіб. Крім того, гібридна війна характеризується двома особливостями. По-перше, розмивається межа між

війною і миром. Це означає, що стає важко визначити або виділити точки входу у війну. Війна важко піддається операціоналізації і тому є прихованою. По-друге, гібридна війна дешевша і менш ризикована, ніж кінетичні операції.

Гібридна війна характеризується органічною інтеграцією звичайних збройних сил, нерегулярних воєнізованих формувань, кібероперацій, економічного примусу та інформаційної війни. У ній використовується широкий спектр засобів, включно з дезінформаційними кампаніями, маріонетковими силами, політичними диверсіями та використанням соціальних протиріч у суспільстві-мішені. Цей багатосторонній підхід спрямований на дестабілізацію і підрив політичних, економічних і соціальних структур противника та створення умов, що сприяють досягненню стратегічних цілей.

Однією з особливостей гібридної війни є її акцент на некінетичні засоби, такі як пропаганда, психологічні операції та економічний тиск. Маніпулюючи наративами і використовуючи вразливі місця цільових груп, гібридні суб'єкти прагнуть посіяти смуту, підірвати довіру населення і сформувати сприйняття на свою користь. Цьому аспекту гібридної війни особливо важко протистояти, оскільки він діє у сфері інформації та сприйняття, що робить традиційні військові дії у відповідь складними.

Конфлікт між Росією та Україною, що триває та переріс у війну, є яскравою ілюстрацією гібридної війни: з 2014 року Росія реалізує багатовекторну стратегію, спрямовану на підрив суверенітету й територіальної цілісності України. Варто зазначити, що «гібридна» фаза війни Росії проти України тривала вісім років, до 24 лютого 2022 року, протягом цього періоду російське військово-політичне керівництво офіційно заперечувало будь-яку участь Російської Федерації в бойових діях на території України. «В момент фактичного початку РФ «гарячої» фази «гібридної» війни проти України реальний стан справ був загрозливим: боєздатність Збройних Сил через «перманентне» реформування була катастрофічно низькою, нове керівництво держави спочатку незрозуміло, як протидіяти такому безпрецедентному захопленню території суверенної держави, зокрема в контексті неоднозначної реакції міжнародної спільноти» [2, с. 11].

Гібридна війна держави-агресора проти України включає в себе різні елементи. По-перше, це звичайна військова інтервенція: росіяни ввели регулярні війська і важке озброєння до Криму і на схід України в рамках відкритої військової інтервенції, створивши основу для ширшої гібридної операції. По-друге, наявні маріонеткові сили і нерегулярні бойові дії: Росія бере участь у маріонетковій війні, яка забезпечує правдоподібне заперечення, водночас підтримуючи й озброюючи сепаратистські угруповання та розпалюючи нестабільність в Україні. По-третє, здійснюється безліч кібератак на українську інфраструктуру, урядові установи та цивільні організації, намагаючись вивести з ладу критично важливі системи України. По-четверте, не менш важливим є економічне залякування: Росія використовує свій економічний вплив, щоб чинити тиск на Україну і підірвати її економічну стабільність, зокрема шляхом

обмеження торгівлі та порушення поставок енергоносіїв. По-п'яте, Росія розгорнула масштабну кампанію дезінформації та пропаганди в Україні та в усьому світі, щоб сформувати наративи, посіяти насіння розколу і підірвати довіру населення до українських інститутів. «В цьому контексті особливого значення набувають соціальні медіа, які за останнє десятиліття перетворилися на один з основних каналів комунікації, що використовується у всіх сферах життєдіяльності людини. Віртуальні Інтернет-ресурси стали не тільки невід'ємною частиною сучасного суспільства, але й новітніх стратегій ведення війни» [3, с. 96]. По-шосте, слід звернути увагу на політичну диверсію: Росія прагне підірвати єдність і згуртованість в Україні, використовуючи політичні розбіжності, підтримуючи проросійські політичні сили і розпалюючи сепаратистські настрої.

На наше переконання, реагування на гібридну війну вимагає комплексного і багатовимірного підходу, що враховує різні її елементи. Країнам необхідно підвищити стійкість до кіберзагроз, зміцнити інформаційну безпеку та посилити захист критичної інфраструктури. Крім того, вирішальне значення для пом'якшення наслідків інформаційної війни мають сприяння соціальній згуртованості, підвищення рівня медійної грамотності та протидія дезінформації. Оскільки гібридні загрози часто перетинають кордони однієї держави, ефективні заходи протидії також вимагають тісної співпраці між союзниками та партнерами. Обмін інформацією, координація заходів і виступ єдиним фронтом необхідні для реагування на дії гібридних суб'єктів.

Отже, гібридна війна − один із головних викликів сучасній безпеці, що поєднує звичайні та нетрадиційні засоби для досягнення стратегічних цілей. Російська військова кампанія проти України є яскравим нагадуванням про небезпеку такого підходу. Протидія гібридним загрозам вимагає багатогранної стратегії, спрямованої на різні елементи гібридної війни, від зміцнення кіберзахисту до боротьби з дезінформацією та сприяння соціальній стійкості.

Список використаних джерел:

1. Ващенко І., Стаднік А., Полтавський Е. Передумови збройної агресії Російської Федерації проти України: від гібридного протистояння до широкомасштабного збройного вторгнення. Честь і Закон. 2023. № 4(87). С. 61−66.

2. Грицай П., Телелим В. Гібридна війна як форма глобального протистояння. Досвід України у протидії їй. Гібридна агресія Російської Федерації: досвід протидії України, наслідки для Європи: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 17 листопада 2021 р. Київ, 2022. С. 9−13.

3. Кучмій О., Фролова О. Використання соціальних медіа як інструменту сучасної гібридної війни. Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI. 2023. Special Issue. С. 94−104.

ЛОСЮК Тарас Тарасович
курсант 3-го року навчання факультету забезпечення діяльності НГУ Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
КОБА Марія Миколаївна
Київський інститут Національної гвардії України,
доктор філософії в галузі права, доцент

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ПАРТНЕРАМИ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Співпраця України з міжнародними партнерами в контексті державної безпеки значно зросла після початку російсько-української війни в 2014 році, та значно зміцнилася після повномасштабного вторгнення. Наша держава зіткнулася з багатьма викликами державній безпеці з боку країни-агресора, а це: кібератаки, кампанії з дезінформації, ІПСО та пряма військова агресія. У відповідь Україна посилила співпрацю з міжнародними партнерами, зокрема НАТО та Сполученими Штатами, з метою покращення державної безпеки.

Основними напрямами співпраці України з міжнародними партнерами в контексті державної безпеки, які ми можемо виділити є:

- обмін розвідданими;
- передача обладнання та технологій;
- спільні військові навчання.

Відносини України з НАТО в контексті державної безпеки є складними і зазнали значного розвитку за останнє десятиліття. НАТО надало Україні додаткову військову допомогу на мільярди доларів і розгорнуло тисячі військових до держав-членів НАТО, які межують з Україною. Продовження співпраці з Альянсом буде важливим для довгострокової безпеки та процвітання держави.

Поряд із політичною підтримкою, було також істотно збільшено практичну допомогу Україні з боку НАТО. Негайно після незаконної та нелегітимної анексії Криму росією у 2014 році, міністри закордонних справ держав–членів НАТО узгодили низку заходів, спрямованих на підвищення здатності України гарантувати власну безпеку. Вони також ухвалили рішення про подальше розширення практичної допомоги Україні з боку НАТО завдяки істотному зміцненню поточних програм співробітництва, а також запровадженню нових вагомих ініціатив.

Протягом багатьох років у рамках КПД (Комплексна програма допомоги) НАТО допомагала Україні здійснювати трансформацію національних структур безпеки і оборони, надаючи через Представництво НАТО в Україні дорадчу допомогу на стратегічному рівні, а також забезпечуючи практичну підтримку за

допомогою різноманітних програм й ініціатив у галузі розбудови потенціалу. Завдяки цим програмам й індивідуально розробленим рекомендаціям НАТО істотно сприяла вдосконаленню потенціалу і підвищенню стійкості структур безпеки і оборони України, а також поліпшенню здатності цих структур протистояти гібридним загрозам. НАТО і держави–члени Альянсу також забезпечили широкомасштабну підтримку зусиль у галузі розбудови спроможностей, зокрема, шляхом здійснення підготовки і освіти, а також надання обладнання і техніки [2].

Співпраця між НАТО та Україною у сфері реформування сектора оборони та безпеки є більш широкою, ніж з будь-якою іншою країною-партнером. Спільна робоча група Україна-НАТО з питань оборонної реформи (JWGDR) є основним напрямком співпраці у цій сфері [2].

Відносини України зі Сполученими Штатами в контексті державної безпеки є глибокими. Сполучені Штати є одним із найважливіших партнерів України. Їхній уряд надав Україні мільярди доларів допомоги у сфері безпеки з 2014 року, з часів коли росія вторглася та анексувала Крим. Сполучені Штати також відіграють провідну роль у зусиллях НАТО щодо підтримки України, зокрема через розгортання військ у державах-членах НАТО, які межують з Україною.

Політика США зосереджена на тому, аби Україна відбулася та зміцнилася як демократична країна, що процвітає та у безпеці, більше інтегровна до європейських та євроатлантичних структур. Хартія Україна – США про стратегічне партнерство підкреслюється важливість двосторонніх відносин і має на увазі розширення співпраці в області оборони, безпеки, економіки і торгівлі, енергетичної безпеки, демократії та культурного обміну. Документ також підкреслює незмінну підтримку Сполученими Штатами більш активної взаємодії між Організацією Північноатлантичного договору (НАТО) та України [3].

Поглиблення партнерства України з ЄС у рамках Спільної європейської політики безпеки і оборони є важливим напрямом міжнародних заходів із забезпечення національної безпеки [1, 11]. Рішенням Європейської Ради (від 15 грудня 2016 р.) зазначалося, що Угода (Угода про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 16 червня 1994 р) підтверджує співпрацю з Україною у сфері безпеки, зокрема в галузі запобігання конфліктам, поширенню зброї масового знищення, регулювання криз, але не містить зобов’язань щодо гарантій колективної безпеки або іншої військової допомоги чи підтримки України [4].

Допомога ЄС та США включає в себе фінансову допомогу, військову техніку, навчання та санкції проти росії у відповідь на її дії в Україні. Ці санкції спрямовані на стримування подальшої агресії та сприяння вирішенню конфлікту.

Слід зазначити, що Україна надавала війська до міжнародних миротворчих місій, у тому числі під егідою ООН та Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ). З цього випливає і той факт, що Україна є активним членом

міжнародних організацій, таких як ООН, ОБСЄ та Східне партнерство, де вона бере участь у дипломатичних зусиллях для вирішення проблем регіональної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Березовська-Чміль О. Б., Кобець Ю. В., Міщук М. Б. Національна безпека України в контексті інтеграції до Європейського Союзу: політико-правовий аспект (2014–2019 рр.). Науковий журнал «Політикус». 2022. № 4-2. С. 7–14. URL: http://politicus.od.ua/spec_2022/1.pdf (дата звернення: 01.10.2024).

2. Відносини з Україною. NATO. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_37750.htm (дата звернення: 01.10.2024).

3. Політика та історія дипломатичних відносин. U.S. Embassy in Ukraine. URL: https://ua.usembassy.gov/uk/our-relationship-uk/policy-history-uk/ (дата звернення: 01.10.2024).

4. European Council conclusions on Ukraine. URL: http://consilium.europa.eu/en/press/pressreleases/2016/12/15-euco-conclusions-ukraine (дата звернення: 01.10.2024).

ЛОСЮК Тарас Тарасович
командир 3 відділення 112 навчальної групи факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
ДАШКОВСЬКИЙ Анатолій Вікторович
викладачкафедри державної безпеки Київський інститут Національної гвардії України

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В УКРАЇНІ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ТЕРОРИЗМУ

Терористична діяльність як засіб досягнення протиправних цілей активно використовується наприкінці минулого століття, еволюціонуючи завдяки стрімкому розвитку технологій і переходу в інформаційний простір.

В сучасній юридичній науці немає системного ґрунтового бачення інформаційних правопорушень та, відповідно, наукових розробок щодо ефективної їм протидії, відсутнє уніфіковане бачення визначення поняття “інформаційний тероризм”. Питання стало особливо актуальним під час «гібридної війни» Росії проти України. Однак, розробка методів протидії цьому виду злочинів значно відстає від потреб правоохоронних органів. Дослідники вважають, що інформаційний тероризм — це нова форма терористичної діяльності, спрямована на тимчасове або незворотне виведення з ладу інформаційної інфраструктури держави, створюючи тяжкі наслідки для суспільства, держави та особистості.

Масове та досить швидке поширення інформаційного тероризму обумовлене широким запровадженням інформаційно-телекомунікаційних систем у всіх сферах життєдіяльності суспільства [1, с. 254].

Сучасний тероризм активно використовує інформаційно-психологічні технології для впливу на свідомість і громадську думку через глобальні комунікації. Основними інструментами терористів стали телебачення та кіберпростір. Найбільшу загрозу становить кібертероризм, що використовує новітні технології для планування та виконання атак. Актуальним є блокування сепаратистських інтернет-ресурсів "ДНР/ЛНР", які поширюють небезпечну інформацію та пропагують екстремізм, тероризм і повалення конституційного ладу в Україні.

Занепокоєння викликає активне використання спецслужбами РФ соціальних мереж, таких як "ВКонтакте" і "Одноклассники", для впливу на молодь і формування у них антигромадських поглядів через пропаганду сепаратизму.[2]

Керуючись необхідністю організації ефективної та дієвої протидії агресору (в т.ч. й в інформаційному просторі), правники визначили за доцільне на рівні відповідних профільних комітетів ВР України розглянути можливість внесення змін до: національного законодавства в частині передбачення механізму позбавлення громадянства за здійснення інформаційного тероризму, за аналогією з тим, як це зробили окремі європейські держави (зокрема Франція); - Кримінального кодексу України в частині посилення кримінальної відповідальності за розповсюдження публічних закликів до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади, зокрема з використанням ресурсів мережі Інтернет; - прийняття законопроекту, який дозволить на законних підставах на час дії воєнного стану за спрощеною процедурою (без обов'язкового отримання рішення суду) блокувати можливість перегляду на території України Інтернет ресурсів, діяльність яких загрожує територіальній цілісності України та безпеці її громадян (не зважаючи на місце їх реєстрації чи фізичне розташування технічного обладнання).

Зусиллями юристів України розроблено низку рекомендацій та пропозицій щодо удосконалення протидії тероризму.

Жайворонок О.І. робить висновки, що всеосяжного міжнародного документа з питань боротьби з інформаційним тероризмом, який був би спеціально спрямований на запобігання і припинення використання телекомунікаційних технологій терористами, поки немає. До того ж міжнародне співтовариство досі не дійшло згоди щодо утвердження на міжнародному рівні єдиного визначення терміну «тероризм». Законопроекти були далеко не новими і протягом тривалого часу вони безуспішно лобіювались національними органами безпеки, натикаючись на великий опір у парламенті, і були прийняті тільки після терактів. [3]

Найефективнішим у довгостроковій перспективі заходом протидії тероризму в Європі експерти вважають боротьбу з пропагандою радикального ісламу, з кібертероризмом і пропагандою тероризму, що являють собою ключові складники боротьби з інформаційним тероризмом. Зроблено висновок про те, що публічне управління у сфері протидії інформаційному тероризму може бути ефективним лише за умови тісної співпраці державних органів і громадських організацій, об'єднань та окремих громадян.

В Україні, враховуючи міжнародний досвід, зроблено значні кроки в боротьбі з тероризмом: створено Антитерористичний центр при СБУ, а правовою основою є Конституція, Кримінальний кодекс, Закон «Про боротьбу з тероризмом» (2003 р.) та інші нормативні акти і міжнародні договори.

Отже, треба зазначити, що терористична діяльність у сучасних умовах зазнала значної еволюції та набрала нових форм, зокрема через розвиток інформаційних технологій. Одним із актуальних викликів для України є боротьба з інформаційним тероризмом у контексті ведення Росією гібридної війни, що

включає пропаганду, поширення небезпечної інформації та маніпуляції свідомістю, особливо молоді.

Наукова спільнота не має чіткого визначення поняття «інформаційний тероризм», і дослідження в цій сфері відстають від практичних потреб. Зокрема, в Україні є пропозиції посилити законодавчі заходи для протидії інформаційним загрозам, такі як блокування небезпечних Інтернет-ресурсів під час воєнного стану, посилення відповідальності за публічні заклики до насильницьких дій проти держави та впровадження механізму позбавлення громадянства за здійснення інформаційного тероризму.

Окрім цього, міжнародна співпраця у протидії інформаційному тероризму залишається недостатньо розвинутою через відсутність єдиного підходу до визначення терміну «тероризм» та відповідних правових норм, існує нагальна потреба у вдосконаленні законодавчої та практичної бази для ефективної боротьби з тероризмом, особливо в інформаційній сфері.

Список використаних джерел:

1. Кондратьєв Я. Ю. Тероризм: сучасний стан та міжнародний досвід боротьби : навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Я. Ю. Кондратьєв, В. В. Романюта. - К, 2005. - С. 254-257.

2. Черниш Р., Осауленко І. Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України «Щодо окремих аспектів протидії інформаційному тероризму в сучасних умовах»2016р. URL:http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/6013/1/PTDMDAU_2016_367-369.pdf (дата звернення: 12.10.2024)

3. Жайворонок О.І. «Міжнародний досвід протидії інформаційному тероризму та його імплементація в Україні.» Наукова стаття. 2020 р. URL: https://doi.org/10.32836/2310-9653-2020-1.18 (дата звернення: 12.10.2024).

ЛОСЮК Тарас Тарасович
командир 3 відділення 112 навчальної групи факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
КОМІССАРОВА Наталя Олександрівна
начальник кафедри державної безпеки Київський інститут Національної гвардії України

ДЕТЕРМІНАНТИ ЗЛОЧИННОСТІ В НГУ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Детермінанти злочинності (криміногенні фактори) – явища і процеси, існування, дія (взаємодія) яких впливає на збереження, погіршення стану злочинності. Вони класифікуються за рівнем відтворення, природою, механізму дії, соціальним змістом. За джерелами формування детермінанти злочинності поділяються на антропологічні та соціальні. Антропологічні, пов´язані із: закодованими у генотипі людини споконвічними пороками, саме: жадібністю, злістю, заздрістю, розпусністю, пихатістю, лінощами, обжерливістю та обумовленими ними деструктивними програмами й установками поведінки людини у суспільстві: прагнення до незаконного збагачення, схильністю до агресії і насильства, обману, порушення існуючих правил та заборон. Соціальні - це набутий негативний життєвий досвід, що пов´язаний із поганою адаптованістю до існуючих умов суспільного життя і відносин між людьми, а також засвоєнням моделі неправомірної поведінки як масово поширеної і вигідної. За змістом детермінанти диференціюються на політичні, економічні, соціокультурні, управлінські, психологічні, моральні, правові, сімейно- побутові та ін. За структурою вирізняються детермінанти усієї злочинності, детермінанти окремих видів злочинності (проти власності, у сфері економіки). За часом функціонування - це детермінанти, під впливом яких відбувалося попереднє формування особистості злочинців певного покоління і детермінанти, що діють у теперішніх умовах та обумовлюють кримінальну активність відповідним чином налаштованих людей. Зустрічаються й інші класифікації.

Серед злочинів, вчинених під час воєнного стану, є, безумовно, вбивства цивільного населення, військовослужбовців, руйнування та пошкодження інфраструктури, зокрема енергетичних об’єктів. Існують і менш відомі випадки, про які рідко говорять, особливо під час активної фази військових дій – це протиправні дії та порушення, вчинені військовослужбовцями, такі як самовільне залишення військової частини, невиконання наказів військового

начальства, споживання алкоголю та наркотиків під час служби. Свідченням цього є ініціатива Головнокомандувача Збройних Сил щодо посилення відповідальності за легковажне ставлення окремих військовослужбовців та низький рівень дисципліни. Кримінальні правопорушення в середовищі військовослужбовців є загрозою для суспільства, явище має тенденцію до зростання, особливо в галузі інформаційних технологій, у використанні глобальної комп'ютерної мережі у терористичних, екстремістських та пропагандистських цілях, що призводить до значних негативних наслідків для держави та її громадян.

Злочинність серед військовослужбовців негативно впливає на дисципліну, державу загалом. Це стає внутрішнім індикатором стану соціальної безпеки та загального клімату в суспільстві. Вчинення кримінальних правопорушень призводить до втрати довіри до державної влади, збільшення внутрішніх та зовнішніх загроз, поширення аномії, аморальності та неповаги до військовослужбовців, зниження престижу військової служби.

Злочинна поведінка військовослужбовців на мікрорівні має численні причини, серед них: психологічні труднощі, спричинені тривалим перебуванням в одностатевому колективі, виснаження фізичними навантаженнями; невдоволення професійною реалізацією як військової особистості; недостатній рівень культури серед військовослужбовців; свідоме замовчування фактів нестатутних відносин з метою збереження військового звання та подальшого професійного росту. На індивідуальному рівні існують інші фактори злочинної поведінки серед військовослужбовців, такі як фінансові труднощі, які можуть створювати стрес та незадоволення; вживання алкоголю та наркотичних речовин; ігнорування правових норм і норм поведінки; недостатня кількість кваліфікованих військових психологів для надання необхідної психологічної підтримки.

Відповідно до «Єдиного звіту про кримінальні правопорушення за січень-вересень 2023 року» Офісу Генерального прокурора, нами було з'ясовано, що за звітній період учасниками АТО, ООС та бойових дій, пов'язаних з агресією рф проти України обліковано 783 кримінальних правопорушень (самовільне залишення військової частини або місця служби, дезертирство, викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем, недбале ставлення до військової служби, бездіяльність військової влади, перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень). Проте за період 2022 року показники значно менші Важливо мати під час війни відповідні програми та підтримку для військовослужбовців, які можуть допомогти зменшити ці ризики.

Апогеєм корупції в умовах війни може бути ситуація з закупівлею продуктів харчування для військових за завищеними цінами, які набагато

перевищували вартість аналогічних продуктів у роздрібних торгових мережах, непрозорий розподіл гуманітарної допомоги, продаж гуманітарних наборів у магазинах, в місцях стихійної торгівлі. Керівництво Міністерства оборони України відкидає таку інформацію, назвавши її фейком і спробою підірвати довіру суспільства до Міністерства оборони України.

Висновки. Дотримання норм Кримінального кодексу України є юридичним обов'язком кожного громадянина України. Кримінальні правопорушення, які вчиняються військовослужбовцями та загрожують національній безпеці держави, також становлять значущий ризик для суспільства. Для запобігання злочинності серед військових на загальнонаціональному рівні необхідно вжити державні заходи, спрямовані на обмеження та нейтралізацію чинників, що впливають на цю проблему. Важливо відновити престиж військової служби, забезпечивши високий професіоналізм військового персоналу відповідно до сучасних потреб, які пов'язані з особливостями зовнішньої політики України.

Список використаних джерел:

1. Дмитренко Н.А. Детермінанти злочинності у Збройних Силах України. 2022. URL:https://web.archive.org/web/20220618113705id_/http://lawbulletin.oduvs.od.ua /archive/ 2021/23/26. pdf (дата звернення 15.10.2023).

2. Казначеєва Д.В. Сучасні тенденції військової злочинності в Україні. Злочинність і протидія їй в умовах війни: глобальний, регіональний та національний виміри: зб. доп. наук.-практ. конф. Харків: ХНУВС, 2023. С. 101–105. URL: https://dspace.univd.edu.ua/items/2e6bd850-a863-4a24-826e-a96a003a7287

3. Карпенко М., Фесенко О., Шнипко О. До питання щодо суб'єктів військових кримінальних правопорушень. Scientific notes of Lviv University of Business and Law, 33, 2022. С. 247–254.URL: https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/download/689/631

4. Колодяжний М. Війна і злочинність в Україні: точки соціально-правового дотику. InOmul, criminologia, ştiinţa. 2023. pp. 402–405. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/402-405_14.pdf

5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III (зі змінами та доповненнями): Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada. gov.ua/laws/show/234114#Text (дата звернення 15.10.2023).

6. Орлов Ю.В. Тенденції у змінах криміногенної обстановки в Україні в умовах війни: від ординарної злочинності до кримінального радикалізму. Вісник Кримінологічної асоціації України, 28 (1), 2023. С. 108–123. URL: https://dspace.univd.edu.ua/items/18db8899-8709-455d-a951-4aa28973f4ff

7. Посашева Д., Предместніков О. Аналіз законодавства щодо військових кримінальних правопорушень в Україні. GrailofScience, (27), 2023. С. 152–157.

URL: https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/download/1226/1248

8. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. URL: https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-tarezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya–2 (дата звернення 15.10.2023).

ЛОЦКІН Тимофій Іванович
студент Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У КАДРОВОМУ СКЛАДІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ: ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Розвиток лідерських якостей у кадровому складі військових формувань є важливим чинником підвищення ефективності виконання завдань із забезпечення державної безпеки. Лідерство відіграє ключову роль у формуванні згуртованості та мотивації військових колективів, сприяє оперативному прийняттю рішень у критичних ситуаціях та забезпечує високу боєздатність підрозділів, що особливо важливо в умовах сучасних викликів, пов'язаних з гібридними загрозами та необхідністю швидкого реагування на нові форми агресії.

Лідерські якості включають вміння ухвалювати рішення, організаторські здібності, здатність до комунікації та впливу на підлеглих. Для військових лідерів важливою є також емоційна стійкість, яка дозволяє зберігати здатність діяти раціонально у складних та небезпечних ситуаціях [1]. На відміну від цивільних сфер, у військовій сфері лідерство передбачає не лише управління людьми, але й вміння надихати їх на виконання складних завдань, навіть із ризиком для життя [2]. Такі якості сприяють підтриманню високого рівня бойової готовності підрозділів та підвищенню їхньої ефективності у виконанні завдань із захисту національної безпеки.

Досвід провідних країн світу свідчить, що наявність кваліфікованих лідерів у військових формуваннях позитивно впливає на морально-психологічний стан особового складу, що в свою чергу підвищує боєздатність підрозділів. Зокрема, дослідження НАТО показали, що ефективне лідерство значно зменшує рівень стресу серед військовослужбовців та покращує їх здатність адаптуватися до нових умов бойових дій [3]. Крім того, лідери, які здатні створити атмосферу взаємної довіри та підтримки, сприяють формуванню колективної відповідальності за результати бойових дій, що є важливим елементом успішного виконання бойових завдань.

Для розвитку лідерських якостей у військовослужбовців необхідно впроваджувати спеціалізовані навчальні програми, що включають тренінги з комунікації, управління конфліктами та прийняття рішень в умовах невизначеності [4]. Наприклад, у багатьох країнах-членах НАТО акцент робиться на інтегрованих навчальних програмах, які поєднують теоретичне навчання з практичними вправами у наближених до бойових умовах [5]. Важливим аспектом є також надання можливостей для саморозвитку лідерів через участь у міжнародних навчаннях та стажуваннях.

В Україні розвиток лідерських якостей у військовослужбовців є актуальним завданням, особливо в умовах триваючої військової агресії. Основними викликами є недостатній рівень координації між різними відомствами та обмежене фінансування програм з розвитку лідерства [6]. Для подолання цих проблем необхідно активізувати співпрацю з міжнародними партнерами та використовувати досвід країн НАТО щодо інтеграції навчальних програм та забезпечення безперервного професійного розвитку військових лідерів [7].

Зокрема, важливо забезпечити доступ до сучасних навчальних матеріалів, розроблених на основі досвіду бойових дій у різних регіонах світу, а також розвивати вітчизняні навчальні програми, що враховують специфіку українського військового контексту, що дозволить підвищити рівень підготовки командирів різних рівнів та забезпечити ефективне управління військовими підрозділами у кризових ситуаціях.

Психологічна підготовка є одним із ключових аспектів розвитку лідерських якостей у військовослужбовців. Лідери, які володіють високим рівнем емоційного інтелекту, здатні не лише краще розуміти потреби та настрої своїх підлеглих, але й ефективніше управляти стресом та підтримувати бойовий дух у складних умовах [8]. Дослідження показують, що командири, які вміють будувати відкриті та довірливі відносини в підрозділі, значно підвищують готовність військовослужбовців до виконання завдань навіть у найскладніших бойових ситуаціях [9]. Що особливо важливо в умовах конфліктів, коли психологічний стан особового складу безпосередньо впливає на результати виконання завдань.

Крім того, психологічна підготовка лідерів включає розвиток здатності до самоконтролю та вміння приймати зважені рішення під час стресових ситуацій, що дозволяє військовим керівникам зберігати здатність до об'єктивного аналізу ситуації та уникати емоційно обумовлених помилок, що можуть мати критичні наслідки для безпеки як підлеглих, так і держави в цілому.

Однією з ключових функцій військового лідера є забезпечення ефективної взаємодії між різними підрозділами та структурами в процесі виконання завдань, що стосується як внутрішньої координації всередині збройних сил, так і співпраці з правоохоронними органами та іншими структурами, залученими до забезпечення державної безпеки. У сучасних умовах, коли виконання безпекових завдань часто вимагає інтегрованого підходу, здатність лідерів до створення злагоджених команд є вирішальним чинником успіху [10].

Досвід міжнародних миротворчих місій свідчить, що саме наявність ефективних командних лідерів дозволяє забезпечити координацію дій між військовими формуваннями та цивільними установами, а також швидко адаптуватися до зміни обстановки на місці виконання завдань [11]. Що має вирішальне значення в контексті захисту критичної інфраструктури, проведення антитерористичних операцій та забезпечення громадського порядку.

Таким чином, розвиток лідерських якостей у кадровому складі військових формувань є важливим не лише для підвищення боєздатності, але й для забезпечення ефективної координації між різними структурами, що відповідають за безпеку держави. Впровадження інноваційних методик та навчальних програм дозволить підготувати лідерів, здатних адаптуватися до сучасних викликів та успішно виконувати покладені на них завдання.

Список використаних джерел:

1. Роль лідерських якостей у військових формуваннях / А. В. Шевченко // Військова психологія. – 2022. – № 3. – С. 34-42.

2. Лідерство в умовах бойових дій: досвід та уроки / І. М. Грищенко // Стратегія національної безпеки. – 2021. – № 6. – С. 19-25.

3. Leadership in Modern Military Forces: NATO's Approach / M. Johnson // Journal of Military Studies. – 2023. – Vol. 12. – P. 45-56.

4. Вплив лідерства на ефективність військових підрозділів / В. І. Ковальчук // Безпека України. – 2023. – № 2. – С. 67-74.

5. Training and Development for Military Leadership: A Comparative Analysis / K. Lee // Defence Studies. – 2022. – Vol. 10. – P. 78-85.

6. Особливості підготовки лідерів у Збройних Силах України / О. Р. Сидоренко // Військовий вісник. – 2023. – № 4. – С. 23-29.

7. NATO Training Programs and Their Adaptation to Ukrainian Military Needs [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://nato.int/military-training.

8. Психологічні аспекти лідерства у військових колективах / Т. М. Кравченко // Журнал військової психології. – 2022. – № 5. – С. 56-62.

9. Emotional Intelligence and Military Leadership / J. Brown // Military Psychology Review. – 2023. – Vol. 8. – P. 32-40.

10. Інтеграція командного лідерства у військових та правоохоронних структурах / О. В. Сидоренко // Сучасні питання безпеки. – 2023. – № 2. – С. 44-50.

11. Peacekeeping Leadership: Lessons from International Missions / R. Smith // International Military Review. – 2022. – Vol. 15. – P. 90-98.

МАТЕЙ Данило
Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
БЕНЬКОВСЬКИЙ Сергій
Київського інституту Національної гвардії України

ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Для того щоб зрозуміти та проаналізувати поняття та зміст «Стратегії розвитку України». Потрібно визначити основні питання на сам перед, що розуміється під поняттям «Правові засади» та «Стратегія розвитку держави». Тільки розібравшись в цих термінах та зрозумівши їх ми зможемо найти відповіді на поставлені запитання.

Сутність «правових засад» можливо розуміти як правову основу, джерело на ґрунті якого будуються різні види діяльності [1, с. 213].

Проаналізувавши наукові дослідження та праці провідних вчених з вказаної тематиці можна зауважити, що усе різноманіття наукових поглядів щодо дефініції «правові засади» можна звести до наступних позицій, а саме:

як принципи та основні напрями (пріоритети) реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя;

як визначений порядок (процедура) здійснення та реалізації державної політики;

як цілі на досягнення яких спрямована державна політика.

Кожна з вищевказаних позиції є вірною. Але наразі першочерговою проблематикою перед Українським народом є війна яку розв’язала росія проти України. Тобто, в першу чергу потрібно спрямувати всі сили країни на перемогу в цій війні, але не забуваючи про економічну стабільність в країні.

А саме потрібно реалізувати першочергові напрями стратегії розвитку в країні:

- забезпечення системи сектору безпеки та оборони;
- забезпечення економічної системи;
- забезпечення енергетично-паливної системи;
- реалізація соціально-гуманітарної політики.

Ці напрямки стратегії розвитку держави мають бути розвинені, як під час війни так і після нашої беззаперечної перемоги. Окремо розглянимо деякі питання вказаних напрямків розвитку стратегії розвитку держави.

Так, проблеми у забезпеченні сектора безпеки та оборони значно розширились та посилились в контексті повномасштабної війни, що породжує потребу збільшувати міждержавні відносини, з країнами Європейського союзу та країнами НАТО, які надають нам сприяння та допомогу в питаннях озброєння та

захисту територіальної цілісності держави. Тому що допомога країн, які надають нам озброєння разом з нашим спротивом та героїчною відвагою Українського народу – це єдиний шлях для завершення цієї війни нашою перемогою.

На наш погляд, економічна політика повинна буть спрямована виключно на підняття ліквідності гривні та забезпечення валютного запасу держави. Також після закінчення війни виникне потреба у відбудові та відновленні зруйнованих і постраждалих населених пунктів, регіонів.

Крім того, паливно-енергетична система України потребує реформування в частині розвитку «зеленої енергетики» та альтернативної енергетики. Тобто такі енергетичні системи та станції повинні буть в кожній області, та спрямовані на особистий сектор забезпеченості.

Ці напрямки стратегії розвитку потрібно реалізовувати на правових засадах, щоб в першу чергу ця система була цікава державі, шляхом перевірки законодавчих актів які вона утворює.

Українська нація постала перед серйозним ворогом якого не можна недооцінювати, але грамотними діями нашого керівництва та героїчними діями громадян, вже більше двох років показуємо нашу силу та мужність. Лише разом ми зможемо реалізувати всі плани, які ми ставимо особисто для себе та для формування нашої країни. Разом ми сила! Слава Україні!!!

Список використаних джерел:

1. Костюка І.В. Поняття стратегії економічного розвитку країни: соціальний вимір. Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.10 стр.212-218..

МОРОЗ Ярослав
курсант 153М навчальної групи факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ І РОЛІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

У контексті сучасних геополітичних викликів, з якими стикається Україна, питання забезпечення громадського порядку на деокупованих територіях набуває особливої актуальності та значущості. Національна гвардія України, як важливий елемент системи національної безпеки, відіграє ключову роль у цьому процесі. Однак, визначення конкретного місця і ролі Національної гвардії в системі забезпечення громадського порядку на звільнених територіях супроводжується низкою проблемних аспектів, які потребують ґрунтовного аналізу та вирішення.

Складність даного питання обумовлена унікальністю ситуації, в якій опинилася Україна, відсутністю усталених міжнародних практик щодо реінтеграції деокупованих територій, а також необхідністю балансування між забезпеченням безпеки та дотриманням прав і свобод громадян. Крім того, діяльність Національної гвардії у цьому контексті має узгоджуватися з діями інших силових структур та органів державної влади, що додатково ускладнює процес визначення її чітких функцій та повноважень.

У цьому дослідженні вкрай важливо зосередити увагу на ключових проблемних аспектах, пов'язаних з визначенням місця і ролі Національної гвардії України в системі забезпечення громадського порядку на деокупованих територіях.

В сучасний період розвитку інституту Національної гвардії України, а особливо дослідження місця і ролі сил Національної гвардії України у забезпеченні громадського порядку на деокупованих територіях є досить важливим та малодослідженим питанням. Тому, в першу чергу, проблемні аспекти необхідно розділити на групи. Проблемні аспекти визначення місця і ролі Національної гвардії України у забезпеченні громадського порядку на деокупованих територіях поділяється на:

1. Правові аспекти, які включають в себе:

- колізії та прогалини в законодавчій базі, а саме відсутність чіткого законодавчого регулювання діяльності НГУ на деокупованих територіях, а також необхідність обов’язкового узгодження повноважень з іншими силовими структурами;

- проблеми юридичного характеру, а саме визначення меж повноважень НГУ в умовах перехідного періоду на деокупованих територіях, додатково

потребує узгодження діяльності з місцевими органами влади, які можуть бути в процесі відновлення.

2. Організаційні аспекти, до яких відносяться:

- структурна адаптація, яка в свою чергу поглинає в собі необхідність формування спеціалізованих підрозділів НГУ для роботи на делкупованих територіях, також проблеми координації дій з іншими силовиками та міжнародними організаціями;

- кадрове забезпечення, містить в собі потребу в спеціальній підготовці персоналу для роботи в специфічних умовах деокупованих територій, ще вирішення питань мовної та культурної компетентності персоналу НГУ.

3. Практичні аспекти включають в себе:

- забезпечення безпеки на деокупованих територіях, що полягає в таких діях як протидія диверсійним групам та залишкам окупаційних сил, а також розмінування територій та забезпечення безпеки цивільного населення;

- відновлення довіри населення відбувається за таким принципом як подолання можливої недовіри з боку місцевого населення до українських силових структур, також є необхідність балансування між забезпеченням безпеки та дотриманням прав людини.

4. Соціально-психологічні аспекти:

- робота з населенням включає в себе необхідність враховувати психологічний стан населення, яке пережило окупацію, а ще важливість проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед місцевих жителів.

- психологічна підтримка підрозділів НГУ.

5. Міжнародно- правові аспекти:

- відповідність міжнародним стандартам включає в себе- необхідність забезпечення діяльності НГУ відповідно до міжнародних норм прав людини та гуманітарного права, і ще можлива співпраця з міжнародними організаціями (ООН, ОБСЄ) у питаннях забезпечення правопорядку;

6. Інформаційна безпека включає в себе:

- комплекс заходів з протидії дезінформації, інформаційним викликам та загрозам, яка в свою чергу поділяється на необхідність боротьби з дезінформацією та забезпечення інформаційною підтримкою підрозділи НГУ.

Список використаних джерел:

1. Жбанчик А. В. Напрямки розвитку взаємодії Національної гвардії України з Міжнародною асоціацією жандармерії та воєнізованих сил поліції (FIEP). Правові та організаційні засади забезпечення державою правоохоронної функції: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро, 30 жовтня 2018 р.). Дніпро: ДДУВС, 2018. С. 78–80.

2. Кривенко О. В. Нормативно-правове регулювання розвідувального забезпечення Національної гвардії України. Честь і Закон, 2020, 2.73: 129-134.

3. Шевченко С.І. Деякі особливості визначення поняття публічної безпеки та порядку // Наукові пошуки у ІІІ тисячолітті: соціальний, економічний та гуманітарний виміри: Зб. матер. Міжнар.наук.-практ.конф. (м. Кіровоград, 22-23 квіт. 2016 р.). Кіровоград: КОД, 2016. С. 249-251.

4. Пономарьов С. П. Поняття та зміст громадського порядку: проблеми охорони. Право.ua. 2015. No 2. С. 54–57.

5. Забезпечення громадської безпеки підрозділами Національної гвардії України: організаційно-правовий аспект: монографія / Д. Ю. Толстоносов та ін. – Київ, 2023. 174 с.

МУЛЯРЧИК Алевтина Миколаївна
студентка 4-го курсу факультету 32 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Через початок повномасштабного російського вторгнення в Україну в лютому 2022 року на території нашої було запроваджено воєнний стан та оголошено загальну мобілізацію. Кількість військовослужбовців через це значно зросла, що в свою чергу підвищило актуальність питання різних видів відповідальності серед військових. В умовах воєнного стану військовослужбовці мають особливий статус та завдання, тому надзвичайно важливими для них є відповідальність та дисциплінованість. Військова дисципліна має вирішальне значення для ефективного функціонування армії у такий важкий час.

Відповідно до статті 45 Закону України «Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України» (далі – Статут) військовослужбовці несуть дисциплінарну відповідальність за цим Статутом за адміністративні правопорушення, за виключенням випадків, визначених Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). У випадках правопорушень, пов’язаних із корупцією, відповідальність військовослужбовців регулюється згідно з КУпАП [1].

Загалом у КУпАП питання щодо адміністративної відповідальності військових добре висвітлено у статті 15 , а також у главі 13-Б. Згідно з положеннями статті 15 КУпАП військовослужбовці мають нести відповідальність за адміністративні правопорушення за дисциплінарними статутами[2]. Військові, які порушують правила безпеки дорожнього руху, санітарні норми, митні правила, правила полювання та рибальства, а також вчиняють правопорушення, пов'язані з корупцією, домашнім насильством, насильством за ознакою статі, або інші правопорушення, несуть адміністративну відповідальність на загальних підставах. Однак громадські та виправні роботи, а також адміністративний арешт до них не застосовуються. У разі притягнення до відповідальності за домашнє чи насильство за ознакою статі, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах.

Глава 13-Б «Військові адміністративні правопорушення» КУпАП включає в себе такий перелік адміністративних правопорушень, за які можуть понести відповідальність військові: ст. 172-10 «Відмова від виконання законних вимог командира (начальника)», ст. 172-11 «Самовільне залишення військової частини або місця служби», ст. 172-12 «Необережне знищення або пошкодження

військового майна», ст. 172-13 «Зловживання військовою службовою особою владою або службовим становищем», ст. 172-14 «Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень», ст. 172-15 «Недбале ставлення до військової служби», ст. 172-16 «Бездіяльність військової влади», ст. 172-17 Порушення правил несення бойового чергування, ст. 172-19 «Порушення правил поводження зі зброєю, а також речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення», ст. 172-20 «Розпивання алкогольних, слабоалкогольних напоїв або вживання наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів» [2]. З порушення вищезазначених статтей передбачені такі види стягнень як штраф або утримання в гауптхваті на строк до 10-15 діб.

Відповідно до положень Наказу Міністерства Оборони України «Про затвердження Інструкції зі складання протоколів та оформлення матеріалів про військові адміністративні правопорушення» притягнення військовослужбовця відбувається таким чином[3]:

1. Протокол про військове адміністративне правопорушення складається командиром військової частини або уповноваженим ним командиром підрозділу протягом трьох діб після його вчинення. Протокол складається у двох примірниках, один з яких вручається військовослужбовцю, який має право подати письмові пояснення та зауваження щодо його змісту.
2. Протокол разом з іншими матеріалами направляється до суду за місцем вчинення правопорушення.
3. Суд приймає рішення про відповідальність військовослужбовця у разі доведення його вини.
4. Копія судового рішення передається до Служби правопорядку.
5. Протягом однієї доби після отримання копії рішення Служба правопорядку інформує про нього командира військової частини.
6. Рішення суду може бути оскаржене протягом десяти днів з моменту його прийняття.

Розглядаючи аспект саме адміністративної відповідальності можна дійти до висновку, що адміністративні порушення можуть негативно впливати на готовність військових виконувати бойові завдання, також це може призвести до загрози громадській безпеці та спровокувати ще більше розбрату та нехтування правопорядком. В свою чергу, адміністративна відповідальність допомагає запобігати поширенню та збільшенню цього негативного впливу.

Список використаних джерел:

1. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України : Закон України від 24 березня 1999 року № 551-XIV / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text (дата звернення: 07.10.2024).

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 80731-X / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text (дата звернення: 08.10.2024).

3. Про затвердження Інструкції зі складання протоколів та оформлення матеріалів про військові адміністративні правопорушення : Наказу Міністерства Оборони України від 23.10.2021 № 329. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1622-21#Text (дата звернення: 08.10.2024).

НУЖНА Тамара Олександрівна
курсантка 3 курсу факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
САХНО Артем Петрович
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичник наук, старший науковий співробітник

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну стало викликом для всіх сфер життя, у тому числі для правоохоронної. Діяльність Національної поліції зазнала суттєвих трансформацій. Однак, незважаючи на зміни умов роботи, захист прав людини залишається незмінним пріоритетом. Цей принцип є фундаментальним для діяльності будь-якої демократичної держави, і Україна не є винятком. Основними завданнями поліції є захист прав і свобод людини та забезпечення безпеки громадян. У воєнний час Національна поліція докладає максимум зусиль для оборони країни та надання допомоги Збройним Силам України [1].

Для ефективного захисту прав громадян, особливо в умовах насильства та воєнних конфліктів, необхідне посилення соціального захисту. Держава повинна забезпечити доступність медичної допомоги та створити ефективну систему правової допомоги. Особливу увагу слід приділити адміністративно-правовому захисту, який передбачає діяльність спеціалізованих органів та правоохоронних структур, таких як Національна поліція [2].

Превентивна діяльність Національної поліції на деокупованих територіях має свої специфічні особливості, зумовлені масштабами руйнувань, зміною соціальної структури, наявністю колаборантів та інших загроз. Робота поліції охоплює широкий спектр завдань: від відновлення правопорядку та забезпечення безпеки громадян до розшуку зниклих безвісти, виявлення та документування воєнних злочинів, а також взаємодії з іншими правоохоронними органами та гуманітарними організаціями.

Поліцейські працюють в умовах підвищеної мінної загрози, ризику обстрілів та інших проявів ворожих дій.

На деокупованих територіях часто спостерігається високий рівень соціальної напруженості, пов'язаний з втратами, руйнуваннями та зміною умов життя. Також, поліцейські часто надають гуманітарну допомогу населенню,

особливо в тих випадках, коли інші служби ще не можуть дістатися до постраждалих районів.

Превентивна діяльність на деокупованих територіях є складним і багатогранним завданням, яке потребує значних ресурсів та зусиль. Серед основних викликів можна виділити: потреба у кваліфікованих фахівцях, які мають досвід роботи в складних умовах; необхідність у сучасному обладнанні та транспорті; високий рівень стресу та вигорання серед поліцейських, які працюють в зоні бойових дій.

Важливим є те, що превентивна діяльність поліції – це лише один з компонентів комплексного процесу відновлення деокупованих територій. Для досягнення успіху необхідна спільна робота всіх зацікавлених сторін: державних органів, міжнародних організацій, громадських активістів та місцевого населення.

Також, варто звернути увагу, що Законом України « Про Національну поліцію» передбачено, що під час воєнного стану поліцейські можуть застосовувати фізичну силу та зброю проти осіб, які беруть участь у збройній агресії, без дотримання деяких обмежень, що діють в мирний час. Про всі випадки застосування заходів примусу, які призвели до травм, поліцейський повинен повідомити своє керівництво та прокуратуру ч. 10 ст. 42 [3].

Вважаю, використовуючи успішні практики минулого, необхідно створити нові механізми взаємодії поліції з громадою, які б гарантували захист прав громадян. Кожен поліцейський має усвідомлювати свою персональну відповідальність перед суспільством. Адже лише за умови довіри громадян поліція зможе ефективно виконувати свої функції.

Список використаних джерел:

1. Майоров В. В. Шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства. Право і суспільство. 2020. № 2, ч. 2. С. 185-190.

2. Гусаров С. М., Салманова О. Ю., Комзюк А. Т. Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України : монографія. Харків : Факт, 2022. 452 с.

3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. База даних [Законодавство України] / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show 580-19.

ОМЕЛЬЧЕНКО Мирослав Ігорович
курсант 122 навчальної групи факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
КОВАЛЬОВА Тетяна Іванівна
Київський інститут Національної гвардії України,
кандидат юридичник наук

КОРУПЦІЙНА ЗЛОЧИННІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сфера оборони разом з нафтогазовидобувною промисловістю та будівництвом належать до найбільш корумпованих сфер діяльності, до компетенції яких входить управління державними ресурсами.

Визначаючи поняття корупції, важливо брати до уваги, що, це: соціальне явище, у правовому значенні корупція не може бути зведена до одного виду правопорушення, вона становить собою сукупність різних за характером і ступенем суспільної небезпеки, але єдиних за своєю сутністю корупційних правопорушень; законодавче визначення не дає правоохоронним органам жодних додаткових правових засобів, що стосуються підстав юридичної відповідальності за корупційні діяння. Корупційна злочинність у сфері військової безпеки фрагментарно розглядається в сукупності з корупційними злочинними діями без розрізнення конкретних кримінологічних ознак.

Поряд з соціально-політичними, економічними змінами суспільства, змінюється корупція, її якісна внутрішня характеристика та зовнішній прояв. Мінливість корупційної злочинності обумовлює необхідність подальших наукових досліджень.

О.М. Костенко, О.Ю. Бусол у докторській дисертації (2015 р.) пропонують створити відповідні координуючі та моніторингові органи, а також забезпечити реальну, а не формальну участь громадянського суспільства в протидії корупційній злочинності за допомогою просвітницьких методів, що сприяють формуванню антикорупційної культури в суспільстві. Окрему увагу автори приділяють механізму запобігання і протидії корупції [1].

Проблеми протидії корупції в оборонному секторі України є саме належний підбір кадрів, що впливає на першопричину її виникнення – мотивацію та намагання посадових осіб незаконно збагатитися за рахунок держави. Потрібно закріпити на законодавчому рівні максимально прості, чіткі та прозорі правила здійснення державних закупівель, формалізацію внутрішніх правил і процедур кожною організацією-замовником, розробити типові й уніфіковані документи, чіткий перелік критеріїв оцінки економічно найвигіднішої пропозиції учасників

процедури закупівлі та методику оцінки. Забезпечити обов'язкове проведення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти передусім у виробників продукції.

Корупційні скандали у військовому відомстві, також пов'язані зі зловживаннями у традиційних сферах (постачання ресурсів, закупівлі та ремонт озброєнь, списання та утилізація матеріальних засобів), відбуваються не лише в арміях подібних до України перехідних держав, але періодично спостерігаються і в демократичних Сполучених Штатах чи Великій Британії, і в комуністичному Китаї – різниця в масштабах цього явища, зауважує споживацькі риси людського характер, а специфіка військової сфери за певних умов створює сприятливі умови для корупційної діяльності, оскільки в ній є додаткова можливість уникати контролю, прикриваючись секретністю.

А.В. Волошенко у науковій публікації на тему: «Корупційні ризики в оборонній сфері: природа, чинники та шляхи мінімізації» (2015 р.) проаналізував ризикопороджуючі фактори, систематизував основні наслідки та загрози від корупційних проявів у воєнній сфері. Ключову роль в мінімізації корупції в оборонній сфері має відігравати принцип невідворотної відповідальності та посилення транспарентності (прозорісті) державних інститутів. Одним із напрямків подолання корупції є неготовність військовослужбовців реагувати на корупційні дії відповідно до чинного законодавства [2].

У науковій статті «Актуальні питання протидії корупції у воєнній сфері» Ю.В. Луценко, А.І. Спірін, В.В. Мозговий відмітили позитивні зрушення щодо посилення кримінальної відповідальності, пов'язаної з корупцією у воєнній сфері. Зокрема, слід схвально оцінили проект Закону про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо відповідальності за порушення законодавства у сфері підтвердження відповідності, виготовлення, виробництва, реалізацію, придбання продукції, робіт та послуг, що призвело до створення реальної або потенційної загрози національній безпеці України у воєнній сфері. Як аргумент, вчені зазначають, що через неналежне державне фінансування військових формувань, а також розкрадання коштів на забезпечення боєздатної армії, військова міць держави, як основи національної безпеки та територіальної цілісності, опинилася під загрозою, що, в свою чергу, актуалізує проблему протидії корупції.

На науковому рівні правознавці встановили передумови виникнення та форм корупційних проявів у системі вищої військової освіти, а також методи протидії їм, дали визначення корупційних ризиків в секторі безпеки і оборони під час виникнення, протікання і припинення збройного конфлікту, розробка спільних заходів із запобігання і протидії корупції у військовій сфері. Запобігання корупції має здійснюватися постійно.

Внесок зазначених авторів у розробку теоретикоприкладних проблем, пов'язаних із протидією корупції важко переоцінити, проте в цих дослідженнях так і не знайшли однозначного вирішення багато дискусійних питань. До того ж

значна частина проаналізованих праць учених виконана без урахування останніх змін до національного антикорупційного законодавства. Крім цього, на сьогоднішній день кримінологічні засади протидії корупційній злочинності у сфері воєнної безпеки в Україні ще не були предметом комплексного наукового дослідження, що обумовлює актуальність теми даного дослідження, разом із нагальною потребою виробити ефективні заходи протидії їй.

Список використаних джерел:

1. Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні в контексті сучасної антикорупційної стратегії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2015. 40 с.

2. Волошенко А. В. Корупційні ризики в оборонній сфері: природа, чинники та шляхи мінімізації. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 10. С. 95-105.

ПАВЛЕНКО Владислав
слухач магістартури факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
МАЛЬЦЕВ Віталій
доцент кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат юридичник наук, старший дослідник, доцент

ЗАКОНОДАВЧІ ТА ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ЮСТИЦІЇ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ

Інформаційні атаки мають на меті дестабілізацію внутрішньої ситуації в країні, підірвання довіри до державних інститутів та провокування конфліктів. На законодавчому рівні Україна зробила кроки в цьому напрямку, прийнявши Закон України "Про основні засади забезпечення кібербезпеки України". Він визначає правові та організаційні основи для захисту держави від кібератак, зокрема інформаційного характеру. Проте, на практиці є необхідність необхідність ширшого регулювання, яке б охоплювало питання боротьби з дезінформацією, маніпуляцією суспільною думкою та кібершпигунством, Однак, зростання кіберзагроз вимагає особливої уваги до правового регулювання

Кібербезпека як основний фронт гібридної війни. Кібератаки на критичну інфраструктуру, державні інститути та приватні підприємства стали важливим елементом гібридної війни. Після російського вторгнення в Україну в 2014 році, особливого значення набули кібератаки на енергетичний сектор та державні установи. Наприклад, атака вірусу "NotPetya" у 2017 році продемонструвала вразливість українських підприємств і державних органів до подібних загроз.[1] Законодавча база, яка регулює кібербезпеку, була вдосконалена після цього інциденту. Закон "Про кібербезпеку" визначає відповідальність державних органів за захист критичної інфраструктури. Однак, необхідно посилювати механізми міжнародного співробітництва в обміні інформацією та спільних операціях та обміну інформацією щодо кіберзагроз, а також забезпечити оперативну адаптацію національного законодавства до змін у сфері кібербезпеки. Регулювання використання сучасних технологій. Потрібні зміни в законодавстві для регулювання використання новітніх технологій (дрони, кібератаки, штучний інтелект) у боротьбі з тероризмом зі збройною агресією та іншими загрозами

національній безпеці. Це особливо важливо у контексті гібридних загроз, які вимагають комплексного підходу. Україна має використовувати досвід інших держав у боротьбі з гібридними загрозами, наприклад, Європейського Союзу. ЄС створив Спільну рамкову стратегію боротьби з гібридними загрозами, яка включає заходи щодо протидії дезінформації, кібератак та використання неконвенційних методів війни. Уряди країн ЄС працюють над розробкою національних стратегій захисту від гібридних загроз, в яких велика увага приділяється взаємодії між військовими формуваннями, правоохоронними органами та приватним сектором.[2]

Реформування системи військового правосуддя, системи військової юстиції в Україні та багатьох інших країнах зростає в умовах сучасних викликів і загроз. Ефективне правове регулювання відповідальності військовослужбовців і правоохоронців за порушення під час виконання службових обов'язків є критично важливим для забезпечення справедливості, дисципліни та верховенства права в армії.

Створення спеціалізованих військових судів. Однією з ключових проблем у сфері військової юстиції є відсутність спеціалізованих судових інститутів, а й у багатьох інших країнах, є відсутність спеціалізованих судових інститутів, що могли б ефективно розглядати справи, пов'язані з порушеннями військовослужбовців. Зараз більшість таких справ розглядають загальні цивільні суди, які не завжди мають потрібну компетенцію для оцінки дій у специфічних умовах військової служби. Відтак, пропонується створити військові суди, що матимуть спеціалізовані повноваження для розгляду справ військових і правоохоронців. Міжнародний досвід свідчить про важливість такої реформи. Наприклад, у Сполучених Штатах діє Військовий апеляційний суд (Апеляційний суд для збройних сил Сполучених Штатів здійснює всесвітню апеляційну юрисдикцію щодо військовослужбовців збройних сил, які перебувають на дійсній службі, та інших осіб, які підпадають під дію Єдиного кодексу військової юстиції. Суд складається з п'яти цивільних суддів, які призначаються на 15 років Президентом за порадою та згодою Сенату.

Справи, які розглядаються Судом, стосуються широкого кола правових питань, включаючи конституційне право, кримінальне право, докази, кримінальний процес, етику, адміністративне право та законодавство про національну безпеку. Рішення Суду підлягають безпосередньому перегляду Верховним Судом Сполучених Штатів[3] що робиться для забезпечення захисту прав військовослужбовців та підтримання верховенства права), який спеціалізується на вирішенні правових питань, що стосуються військових злочинів і дисциплінарних порушень. Такий підхід дозволяє забезпечити професіоналізм і ефективність у вирішенні подібних справ .

Вдосконалення процедур правосуддя у військових умовах. Військова юстиція потребує адаптації до специфічних умов, що виникають у зоні бойових дій або в умовах надзвичайного стану. Важливим аспектом є забезпечення

швидкого та справедливого розгляду справ. Однією з проблем є затримка в процесах розгляду, коли військовослужбовці перебувають у підвішеному стані тривалий час без рішення суду. Під час розгляду трибуналами воєнних злочинів, що були скоєні після Другої світової війни, багато обвинувачених висували накази своїх керівників як захист, заявляючи, що не можуть бути притягнуті до відповідальності за скоєні злочини. Судова практика цих судів врешті-решт призвела до розроблення загальноприйнятої норми, що застосовується у всіх збройних конфліктах, внаслідок чого дотримання наказу керівника не звільняє підлеглого від кримінальної відповідальності, якщо підлеглий знав, що наказане діяння було незаконним, або якщо він повинен був це розуміти через його очевидно незаконний характер.[4] Проблеми у забезпеченні правової відповідальності військових осіб в умовах збройних конфліктів були відзначені в дослідженні Міжнародного Комітету Червоного Хреста (МКЧХ). На думку організації, удосконалення системи військової юстиції повинно включати чіткі процедури, що відповідають міжнародним нормам, зокрема Женевським конвенціям, які гарантують захист військовослужбовців та цивільних осіб у конфліктах .

Необхідність створення військових трибуналів для важких злочинів. Реформа військового правосуддя повинна також включати створення військових трибуналів для розгляду важких злочинів, таких як воєнні злочини або порушення гуманітарного права. Військові трибунали є ефективним інструментом у багатьох країнах для судового переслідування військовослужбовців за тяжкі злочини, вчинені під час виконання службових обов'язків. Зокрема, у Франції та Ізраїлі діють військові суди, які розглядають такі злочини, що забезпечує оперативність та відповідальність у судовому процесі. Наприклад, солдати, які маскують себе під цивільне населення, щоб здійснити несподіваний напад на командира противника з метою його вбити, не можуть посилатись на помилку у праві, оскільки вони помилково вважали, що віроломне вбивство супротивника становить воєнний злочин лише у міжнародному збройному конфлікті. І навпаки, снайпер, який поцілює в супротивника у воєнній формі, не може бути притягнутим до кримінальної відповідальності за воєнний злочин який полягає у нападі на цивільну особу просто тому, що особа під прицілом згодом виявилася цивільним жителем, одягненим у військову форму[5]

Гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами Україна, у процесі реформування своєї системи військової юстиції, повинна враховувати міжнародний досвід та вимоги. Особливо важливою є гармонізація національного законодавства з міжнародним гуманітарним правом та стандартами Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). Це допоможе не лише забезпечити правове регулювання на рівні, відповідному до сучасних вимог, а й посилить правові гарантії для військових та забезпечить їх захист у конфліктах. Міжнародне співробітництво з питань національної безпеки є однією з форм

реалізації державної політики у сфері національної безпеки і спрямовується на захист національних інтересів України.[6]

Список використаних джерел:

1. Аналіз атак "NotPetya". Доповідь про наслідки та рекомендації для України. [Carnegie Endowment for International Peace] URL:https://carnegieendowment.org. (Дата звернення 20.09.2024).

2.Європейська стратегія з гібридних загроз. Документи ЄС щодо боротьби з гібридними загрозами. [EuropeanCommission] URL:https://ec.europa.eu/info/policies/security-and-defense/hybrid-threats_en. (Дата звернення 20.09.2024).

3. Військовий апеляційний суд США. Інформація про роботу суду з розгляду військових злочинів. [US Court of Appeals for the Armed Forces] URL:https://www.armfor.uscourts.gov. (Дата звернення 20.09.2024).

4. Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ). Дослідження щодо прав військовослужбовців у збройних конфліктах. [ICRC] URL:https://www.icrc.org. (Дата звернення 20.09.2024).

5. Міжнародне гуманітарне право та військові трибунали. Інформація від ООН та МКЧХ. [United Nations] URL:https://www.un.org. (Дата звернення 20.09.2024)

6. Закон України "Про національну безпеку". Законодавча база України. [Verkhovna Rada] URL:https://zakon.rada.gov.ua. (Дата звернення 20.09.2024).

ПАВЛЕНКО Владислав
слухач магістартури факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
МАЛЬЦЕВ Віталій
доцент кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат юридичник наук, старший дослідник, доцент

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ І ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Проблематика правового забезпечення безпеки є надзвичайно складною як на національному, так і на міжнародному рівні, що підкреслює важливість модернізації законодавства і адаптації його до сучасних викликів та загроз.

Правову основу державної політики у сферах національної безпеки і оборони становлять Конституція України, Закон України "Про національну безпеку" та інші закони України, міжнародні договори, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, а також видані на виконання Конституції та законів України інші нормативно-правові акти.[1]

Недосконаліть правової бази щодо застосування сили військовими формуваннями та правоохоронними органами, є однією з актуальних у сфері забезпечення державної безпеки. Існує ризик порушення прав людини, коли відсутні чіткі законодавчі рамки, які визначають межі застосування сили. Це може призвести як до порушень прав людини, так і до неефективного виконання завдань у сфері безпеки.

Міжнародні документи, такі як Женевські конвенції та інші договори, включаючи Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, передбачають захист цивільних осіб та встановлюють чіткі обмеження щодо застосування сили у конфліктах, у тому числі військових. Військові зіткнення між російськими та українськими збройними силами є міжнародним збройним конфліктом, який регулюється міжнародними гуманітарними конвенціями (насамперед чотирма Женевськими конвенціями 1949 року та першим додатковим протоколом до неї 1977 року (Протокол I), Гаазькими конвенціями 1907 року, що регулюють засоби та методи ведення війни), а також загальноприйнятими нормами міжнародного гуманітарного права.[2]

Однак, на практиці існують розбіжності між міжнародними стандартами та національним законодавством. Для України, як і для багатьох інших держав, важливо гармонізувати національні закони із міжнародними стандартами, щоб уникнути порушень та забезпечити відповідальне виконання завдань у сфері безпеки. Україна, як і багато інших держав, стикається з необхідністю удосконалення своєї правової бази. Закон України "Про національну безпеку" визначає воєнну безпеку, громадську безпеку та державну безпеку як ключові складові для забезпечення стабільності держави. Зокрема, важливо визначити, що воєнна безпека передбачає захищеність державного суверенітету і територіальної цілісності від зовнішніх загроз, тоді як громадська безпека стосується внутрішніх викликів. Це включає питання, які стосуються збройних конфліктів і захисту цивільних осіб, що потребують не лише теоретичного розроблення, але й практичної реалізації відповідних норм. Вдосконалення національних законів та їхня гармонізація з міжнародними конвенціями — це першочергове завдання для України

Проблеми координації між військовими та правоохоронними органами в умовах надзвичайних ситуацій або воєнного стану є однією з ключових загроз ефективному забезпеченню державної безпеки. Відсутність чітко розмежованих повноважень і завдань може призводити до неузгоджених дій, що знижує швидкість і точність реагування на загрози, особливо в умовах кризової ситуації.

Юрисдикції та завданнях в військових та правоохоронних відомствах мають різну природу діяльності: військові структури займаються питаннями національної оборони, тоді як правоохоронні органи забезпечують внутрішній порядок та правопорядок. Однак, під час надзвичайних ситуацій або воєнного стану завдання можуть переплітатися. Наприклад, під час терористичних загроз правоохоронні органи повинні здійснювати запобіжні заходи на державному рівні, але військові часто залучаються для нейтралізації агресії. Відсутність чіткої координації може призводити до дублювання функцій або суперечливих дій.

Розробка чітких законодавчих рамок ефективної взаємодії між військовими та правоохоронними органами. Необхідно уточнити ролі та повноваження кожного з органів влади в умовах кризових ситуацій, забезпечити законодавчу базу, яка б точно визначала механізми взаємодії між ними.

Розмежування повноважень у сфері національної безпеки. Удосконалення законодавства має передбачати чітке розмежування компетенцій між різними силовими структурами (ЗСУ, СБУ, Нацгвардія, поліція) для уникнення дублювання функцій та підвищення ефективності їхньої діяльності. Юридичні аспекти захисту критичної інфраструктури. Захист критичної інфраструктури потребує конкретних правових норм, які регулюють повноваження військових та правоохоронних органів щодо їх охорони та реагування на загрози.

Недостатність комунікації та координації між відомствами під час виконання спільних операцій. Наприклад, під час операцій по ліквідації

терористичних загроз або масових заворушень, відсутність спільного плану дій та взаєморозуміння може негативно впливати на оперативність рішень. У таких випадках важливим є впровадження єдиних командних центрів для координації спільних дій.

Недостатність (відсутність) спільних навчань. Спільні навчання між військовими та правоохоронними органами проводяться рідко або не проводяться взагалі, що призводить до відсутності практичного досвіду роботи у кризових ситуаціях. Відсутність спільних тренувань знижує рівень готовності до швидкого реагування, коли обидві структури повинні діяти разом. Наприклад, навчання із симуляції терористичних атак допомогли б напрацювати механізми взаємодії між Збройними силами, Національною поліцією та Національною гвардією. Ухвалення комплексного стратегічного плану реформування всього правоохоронного сектору як частини середовища безпеки України [3] є необхідним кроком для підвищення ефективності та адаптації органів влади до сучасних викликів, що виникають у сфері національної безпеки.

Інтеграція командних центрів: Створення єдиних координаційних командних центрів для спільних дій у кризових ситуаціях може підвищити ефективність реагування на загрози.

Регулярні спільні навчання. Потрібно збільшити кількість спільних навчань, щоб відпрацьовувати механізми взаємодії між військовими формуваннями та правоохоронними органами в кризових ситуаціях.

Регулювання прав і свобод громадян в умовах надзвичайного та воєнного стану. Правові акти, що визначають обмеження прав і свобод громадян під час надзвичайних ситуацій, потребують додаткової уваги для збереження балансу між безпекою держави та правами громадян.

Законодавче забезпечення боротьби з гібридними загрозами. Гібридні загрози, такі як інформаційні атаки, кібератаки та маніпуляція громадською думкою через дезінформацію, стають одними з найбільш критичних викликів для держави. Традиційні методи оборони та безпеки включаючи закони про оборону, не повністю охоплюють нові загрози, що виникають у цифровій сфері та інформаційному просторі. Для ефективної боротьби з гібридними загрозами потрібне не лише удосконалення існуючого законодавства, а й впровадження нових норм і процедур, що стосуються специфічних загроз, що дають можливість силам безпеки та оборони діяти ефективніше.

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про національну безпеку". Законодавча база України. URL: https://zakon.rada.gov.ua. (Дата звернення 20.09.2024)

2. Звіт Human Rights Watch: Аналіз застосування сили під час збройних конфліктів. URL: https://www.hrw.org/news/2022/04/25/russia-ukraine-international-law-occupation-armed-conflict-and-human-rights (Дата звернення 20.09.2024)

3. Рекомендації НАТО щодо кібербезпеки. Стратегії для держав-членів щодо боротьби з гібридними загрозами. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_110496.htm. (Дата звернення 20.09.2024)

ПАВЛУШКІН Павло Олександрович
слухач магістратури Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
ОСТРОВЬСКИЙ Сергій Олександрович
Київський інститут Національної гвардії України,
кандидат юридичник наук, доцент

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ ЯК ЗБРОЯ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

У сучасних умовах дезінформація стала одним із головних інструментів гібридної війни, що активно використовується для дестабілізації внутрішньої ситуації в державі, підриву довіри до влади та послаблення суспільної стійкості.

Україна, перебуваючи в стані воєнної агресії, стикається з постійними інформаційними атаками, які мають на меті маніпулювати громадською думкою, деморалізувати населення та дискредитувати державні інституції.

Вивчення механізмів та впливу дезінформації є критично важливим для розуміння сучасної інформаційної загрози та розробки ефективних засобів протидії.

Дезінформація, або дезінформування, є способом психологічного впливу, що має на меті подання спотвореної інформації, яка вводить об'єкт в оману щодо реального стану речей, формуючи хибну картину реальності.

Вона включає поширення перекручених, неповних або навмисно неправдивих даних для досягнення пропагандистських, військових (обман противника), комерційних чи інших цілей. За визначенням Кембриджського словника, дезінформація – це «неправдива інформація, що поширюється з метою введення людей в оману».

Автори Енциклопедії сучасної України також вказують, що дезінформація – це свідомо неправдива, провокаційна інформація, яка поширюється як правдива для дезорієнтації громадськості, політичних суперників або конкурентів. Дезінформація може поширюватися через засоби масової інформації чи інші канали.

У військовій сфері дезінформація є способом стратегічного або тактичного маскування, яке полягає в планомірному поширенні хибної інформації про власні збройні сили, їх склад, озброєння, боєздатність та плани дій. Для цього застосовуються різноманітні методи, такі як імітація перегрупувань, створення фіктивних об’єктів і демонстративні дії.

Дезінформація використовується не лише для досягнення короткострокових цілей, але й для тривалої стратегії. Так, в радянський період дезінформація була ключовим елементом державної політики СРСР. [1].

Щоб приховати реальні події всередині країни та у світі, а також утримувати населення в інформаційній ізоляції, правляча еліта використовувала одну з форм дезінформації, відому як "Критика буржуазних фальсифікацій". Протягом десятиліть радянському суспільству нав'язували ідеологічні стереотипи про "загниваючий капіталізм", "переваги соціалізму", "агресивність НАТО" і "злочинність ОУН-УПА", що призвело до дезінформації кількох поколінь громадян СРСР і залишило негативний вплив на їхню свідомість, наслідки якого відчуваються й сьогодні [2].

У Спільній декларації представники ООН, ОБСЄ та інших організацій підкреслили, що метою дезінформації є спотворення або надання свідомо неправдивої та провокаційної інформації, яку поширюють як правдиву для введення в оману громадськості, політичних опонентів або конкурентів. У доповіді від 13 квітня 2021 року Спеціальний доповідач ООН з питань свободи думки та її вираження зазначив, що дезінформація – це «неправдива інформація, навмисно поширена з метою завдати значної соціальної шкоди».

Також у Кодексі практики ЄС щодо боротьби з дезінформацією вказано, що вона може приносити економічну вигоду тим, хто її поширює. Основною ознакою, яка відрізняє дезінформацію від просто недостовірної інформації, є навмисний умисел на її створення. [3]

Отже, дезінформація – це навмисно створена неправдива та маніпулятивна інформація, яка має на меті отримання економічних, політичних чи інших вигод.

Однак, в Україні досі не існує законодавчого визначення терміна «дезінформація», хоча Закон України «Про інформацію» [4] закріплює принцип достовірності й цілісності інформації в інформаційних відносинах. Аналогічні вимоги також прописані в Законі України «Про медіа»[5].

Водночас законодавство України досить чітко визначає способи втручання держави в інформаційну діяльність, включаючи заходи для запобігання дезінформації.

Зокрема, відповідно до Закону України «Про національну безпеку України», національна безпека України охоплює захист державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів від реальних і потенційних загроз [6].

Досягнення цілей, визначених у Стратегії, реалізуватиметься через заходи, спрямовані на стримування та протидію загрозам інформаційній безпеці України, а також нейтралізацію інформаційної агресії, зокрема спеціальних інформаційних операцій держави-агресора, що мають на меті підрив державного суверенітету та територіальної цілісності України.

Це також включає забезпечення інформаційної стійкості суспільства та держави, створення ефективних механізмів взаємодії між органами державної влади, місцевого самоврядування та суспільством, а також розвиток міжнародного співробітництва в сфері інформаційної безпеки на основі партнерства та взаємної підтримки [7].

Наразі Інтернет є найпопулярнішим джерелом інформації в Україні. Згідно з опитуванням, проведеним у 2023 році, 62% респондентів отримують інформацію з соціальних мереж, а 48% — з новинних сайтів.

Дезінформація легко поширюється в соціальних мережах через відсутність редакційного контролю, свободу публікацій для всіх користувачів і можливість швидко створювати та поширювати інформацію безкоштовно. Інтернет-користувачі можуть швидко поширювати вірусний контент, що призводить до його розповсюдження на багатьох сайтах.

Тому соціальні мережі стали надзвичайно популярними, адже будь-хто може створювати контент. В умовах інформаційного переповнення Інтернету стає надзвичайно важливо розрізняти надійні джерела інформації та ті, що вводять в оману [3].

Отже, в сучасних умовах інформаційна безпека України відіграє ключову роль у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності. Досягнення мети, визначеної в Стратегії, можливе завдяки активній протидії інформаційним загрозам, зокрема, спеціальним операціям з боку держави-агресора.

Широке використання Інтернету, особливо соціальних мереж, як джерела інформації, створює умови для швидкого поширення дезінформації, що підкреслює важливість розвитку інформаційної грамотності серед населення.

Ефективна взаємодія між органами влади, суспільством та міжнародними партнерами є необхідною умовою для формування стійкої системи інформаційної безпеки, яка здатна протистояти сучасним викликам інформаційної агресії.

Список використаних джерел:

1. Гривак Б., Лопушинський І., Сапіжак І. Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Екологія. Публічне управління та адміністрування», Вип. 1, 2024. URL : https:// DOI https://doi.org/10.32782/2786-5681-2024-1.07

2. Енциклопедія сучасної України. URL : https://esu.com.ua/article-21273 (дата звернення – 25.09.2024).

3. Миронюк О. Дезінформація: як розпізнати та боротися. URL : Law.chnu.edu.ua/dezinformatsiia-yakrozpiznatyta-borotysia/ (дата звернення – 25.09.2024).

4. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII (із змінами). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text (дата звернення – 25.09.2024).

5. Про медіа : Закон України від 13 грудня 2022 року № 2849-IX (2022) URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text (дата звернення – 25.09.2024).

6. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII (2018). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text (дата звернення – 25.09.2024).

7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки» : Указ Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021 (2021). URL : https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069 (дата звернення – 25.09.2024).

ПАСІЧНИК Станіслав Миколайович
слухач магістратури Київського інституту Національної гвардії України

СИЛИ І ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИСТИЧНИМ ЗАГРОЗАМ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН (НА ПРИКЛАДІ ОКРЕМИХ КРАЇН ЄВРОПИ ТА США)

Протидія загрозі тероризму вимагає спільних зусиль на національному, регіональному та міжнародному рівнях. За останні роки терористична загроза зросла та швидко розвивалася. Європейський Союз прагне бути зоною свободи, безпеки та справедливості без внутрішніх кордонів. Європейці повинні бути впевнені, що куди б вони не рухалися в межах ЄС, їхня свобода та безпека добре захищені. Зіткнувшись із постійною міжнародною терористичною загрозою, Європейський Союз відіграє все більш амбітну роль у боротьбі з тероризмом. Незважаючи на те, що основна відповідальність за боротьбу зі злочинністю та забезпечення безпеки лежить на державах-членах, ЄС надає інструменти співпраці, координації та (в певній мірі) гармонізації, а також фінансову підтримку для подолання цього явища без кордонів.

Одним із самих яскравих прикладів ефективного інструменту для протидії тероризму на території Європи є GIGN - це елітний підрозділ національної жандармерії Франції, спеціалізований на антитерористичних операціях, звільненні заручників та інше. Його історія розпочинається на початку 1970-х років, у відповідь на зростаючу загрозу тероризму у світі. У 1972 році під час Мюнхенської олімпіади стався сумнозвісний теракт, що показав, наскільки вразливими є мирні заходи перед обличчям глобального тероризму. У відповідь на ці загрози уряд Франції вирішив створити спеціалізований підрозділ, здатний швидко і ефективно реагувати на терористичні акти та акції. У 1973 році було створено перший загін GIGN у підрозділі національної жандармерії Франції. GIGN був офіційно створений 1 березня 1974 року під командуванням майора Крістіана Пруто. Перший склад підрозділу складався з 15 добровольців, які пройшли суворий відбір і підготовку. Однією з перших відомих операцій GIGN було звільнення заручників у Сомалі в 1976 році. Це продемонструвало високу ефективність і підготовку підрозділу.

Підходи до діяльності GIGN - загін відомий своїми високими стандартами підготовки, інноваційними тактиками і здатністю діяти в найскладніших умовах. Основні підходи до діяльності GIGN включають:

1. Суворий відбір та інтенсивна підготовка - кандидати проходять інтенсивний процес відбору, включаючи фізичні, психологічні тести та оцінку лідерських якостей, до служби в загоні допускаються тільки громадяни Франції, зазвичай відбір проходить максимум 10 – 15% кандидатів.

2. Спеціалізація на антитерористичних операціях - основна спеціалізація GIGN включає в себе нейтралізацію терористів, звільнення заручників та запобігання терористичним актам, загін також бере участь у кризовому менеджменті, тобто залучається до охорони перших осіб Франції, та може діяти для розгону демонстрацій і акцій протесту.

3. Високотехнологічне обладнання - GIGN використовує тільки найсучасніше озброєння та технічне обладнання.

4. Гнучкість та адаптивність – Загін здатний швидко і мобільно розвернутись та діяти в будь-яких умовах, також загін вміє швидко адаптуватися до змінних умов на місці операцій і приймати правильні рішення необхідні для вдалого завершення операцій.

GIGN є прикладом елітного підрозділу, який поєднує сувору підготовку, високі технології та гнучкі тактики для ефективного виконання завдань в умовах найвищого ризику, і неодноразово довів свою ефективність участю в різних операціях по звільненню заручників та ліквідації терористів.

Сполучені Штати Америки (США) є однією з країн світу, яка неофіційно очолює боротьбу з міжнародним тероризмом. Delta Force є одним із головних інструментів в руках американських чиновників щодо протидії терористичній загрозі, також він офіційно відомий як 1-й оперативний загін спеціального призначення—Delta і був створений у відповідь на зростаючі загрози міжнародного тероризму в 1970-х роках. Його історія є частиною ширшого розвитку спеціальних сил США.

Підходи до діяльності Delta Force характеризуються високим рівнем підготовки, гнучкістю і використанням передових тактик та технологій. Ключові підходи до діяльності Delta Force:

1. Суворий відбір і підготовка – кандидати на вступ у загін проходять інтенсивний і важкий процес відбору, який включає фізичні, психологічні тести, а також тести на лідерські якості, бійцями загону можуть стати тільки американські громадяни віком від 21 року, та з досвідом служби в армії не менше 2-х років.

2. Спеціалізовані операції - Delta Force досить часто спеціалізується на операціях з нейтралізації терористичних загроз, звільненні заручників та знищенні терористичних осередків, одним з яскравих прикладів таких операцій є операція «Орлиний кіготь» проведена в 1979 році на території Ірану.

3. Технічне обладнання та інновації – Delta Force як один з найкращих підрозділів має доступ до високотехнологічного обладнання, тобто активне використання передових засобів зв'язку, розвідки, навігації та озброєння, яке активно розробляється в Департаменті армійських розробок та проєктів армії США.

4. Адаптивність та гнучкість – підготовка в загоні на високому рівні і тому бійців вчать швидким реакціям, тобто здатність швидко реагувати на змінні

умови і непередбачувані ситуації під час виконання ними бойових та спеціальних завдань.

Отже, Delta Force є одним з найбільш гнучких та ефективних підрозділів спеціального призначення у світі завдяки своїм унікальним підходам до тренувань, тактики і використання технологій, здатний виконувати різного роду завдання в будь яких умовах, в тому числі і проти тероризму. Яскравими прикладами таких дій є операція в Сомалі в 1993 році, боротьба з рухом «Талібан» на території Афганістану на початку 2000-х років, дії бійців загону на території Іраку в 2000-х роках.

Важливу роль у сфері боротьби з тероризмом зі сторони США також відіграє Бюро з протидії тероризму та насильницькому екстремізму яке діє під егідою Державного департаменту США. Це Бюро забезпечує розробку координованих стратегій та підходів у протидії тероризму за межами країни і сприяє антитерористичному співробітництву з міжнародними партнерами. Попередником Бюро з протидії тероризму та насильницькому екстремізму було Управління з протидії тероризму, створене в 1972 році за рекомендацією спеціального комітету, утвореного після теракту на Олімпіаді в Мюнхені. У 1985 році це Управління стало Управлінням координації протидії тероризму, а в 2012 році перетворилося на Бюро з протидії тероризму.

Прийнятий у 2001 році новий федеральний закон "Патріотичний акт" суттєво розширив повноваження спецслужб та правоохоронних органів у боротьбі з тероризмом, що призвело до багатьох скандалів, пов'язаних зі стеженням як за власними громадянами, так і за представниками іноземних держав. Крім того, антитерористичне законодавство періодично переглядається й удосконалюється, а система державних установ з протидії тероризму є розгалуженою, добре фінансується та ефективно координується спеціальними міжвідомчими органами.

Отже, в цілому в багатьох країнах Заходу існує досить потужна система протидії терористичним загрозам, нами було розглянуто декілька прикладів таких підрозділів і їхніх підходів до своєї діяльності, в цілому всі ці підходи схожі і дозволяють таким підрозділам активно взаємодіяти один з одним щодо боротьби з тероризмом. Більшість підрозділів було сформовано після зухвалих дій терористів в 1970-х роках, тому за короткий час завдяки активному вливанню коштів в їхню підготовку та оснащення, ці підрозділи змогли продемонструвати терористичним організаціям свою ефективність в будь якій ситуації чи обстановці, в будь якому куточку планети.

ПЕТРЕНКО Дар'я Русланівна
курсант навчально-наукового інституту 31 Національна академія внутрішніх справ
Науковий керівник:
МАРКО Михайло Миколайович
Національна академія внутрішніх справ, Кандидат юридичних наук, доцент

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНОГО ПРАЦІВНИКА ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Діяльність оперативного працівника є складною та багатогранною, адже вона спрямована на забезпечення державної безпеки через глибоке знання законодавства та оперативних методик. Крім того, така діяльність передбачає високий рівень психологічної підготовки, адже оперативник щоденно взаємодіє з різними типами особистостей, керує емоціями в стресових ситуаціях та приймає швидкі й обґрунтовані рішення.

Під час проведення різноманітних оперативних заходів та завдань, які спрямовані на забезпечення державної безпеки, оперативний працівник повинен мати високий рівень комунікативних навичок, здатність швидко оцінювати ситуацію та розуміти психологію всіх осіб з якими він вступає у відповідні відносини. Це дозволяє йому ефективно виконувати поставлене завдання та отримувати потрібний результат.

Основні психологічні аспекти діяльності оперативного працівника включають:

1. Взаємодія з об'єктами оперативно-розшукової діяльності:

а) встановлення довіри: для досягнення ефективних результатів оперативний працівник повинен вміти встановлювати довірчі відносини з об'єктом, що вимагає високого рівня комунікації та розуміння психології людини;

б) маніпулятивні тактики: оперативник використовує різні тактики, такі як лестощі, створення почуття провини, патріотизму, професійного боргу та співчуття для досягнення бажаного результату [1].

2. Психологія оперативного працівника: оперативний працівник повинен розуміти психологічний стан осіб, який залежить від особистості, рівня освіти, громадської оцінки вчиненого злочину та багатьох інших факторів. Це дає можливість встановити довіру та впевненість потерпілого у справедливості розслідування [2].

3. Психологічні особливості професії оперативного працівника:

а) постійна готовність до нестандартних ситуацій: діяльність оперативника вимагає постійної адаптації до умов, обставин, які характеризують

оперативну обстановку, яка склалася на території, де проводяться відповідні заходи. Готовність до швидкого реагування на ці зміни;

б) високий рівень підозріливості: оперативник повинен бути готовим до обману та маніпуляцій з боку інших осіб;

в) вміння працювати в команді: успішне виконання завдань, де він контактує. Забезпечення державної безпеки залежить від злагодженої взаємодії оперативних підрозділів, які займаються даним поширенням діяльності.

Професійні функції оперативного працівника формують психічні якості особистості, підпорядковуючи їх вимогам, які пред'являються до сфери діяльності з забезпечення державної безпеки. Тому кожен працівник, що виконує специфічні правоохоронні функції, повинен свідомо розвивати свої професійні навички та психічні якості, аналізуючи їх відповідність обраній професії [3].

Забезпечення державної безпеки оперативним працівником включає також розуміння соціальних функцій, які особа виконує у зв'язку з охороною правопорядку та правосуддя. Велика соціальна значущість цих функцій обумовлює моральну модель особистості, яка охоплює різні напрями діяльності: соціальний, організаційний, комунікативний та пошуковий аспекти.

Специфіка діяльності оперативного працівника, яка спрямована на забезпечення державної безпеки, є надзвичайно складною, оскільки включає не лише різні професійні аспекти, а й значний психологічний та моральний вплив на саму особу.

Список використаних джерел:

1.Психологічні особливості комунікації в діяльності оперативного працівника поліції: методичні рекомендації / Я. М. Когут, О. М. Борисюк, Ю. Ц. Жидецький, Н. М. Калька, Н. О. Пряхіна, О. Й. Хомин. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 112 с.

2.Гуменюк О.Є Психологія впливу: [монографія] / О.Є Гуменюк. - Тернопіль: Економічна думка, 2003 - 304 с.

3.Чернов В.Д. Психологічне забезпечення оперативно-розшукової діяльності. Запоріжжя. 2020. 109 с.

ПЄВЦОВ Вадим Геннадійович
студент Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗАКОНОДАВСТВО ПРО БЕЗПЕКУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Забезпечення державної безпеки є найважливішою функцією держави так як вона є ключовою складовою у функціонування будь-якої країни. Її ефективне забезпечення вимагає чіткого правового регулювання діяльності військових формувань та правоохоронних органів. Ці структури є невід'ємною складовою системи безпеки, а тому їхня ефективність значною мірою залежить від правової бази, яка регламентує їхню діяльність.

Військові формування в Україні діють відповідно до Конституції України, міжнародних нормативно-правових актів, галузевих законів, таких як: Закон України «Про Збройні Сили України», а правоохоронні органи регулюються такими законами, як Закон України «Про Службу безпеки України», Закон України «Про Національну поліцію» та іншими нормативно-правовими актами.

Для підвищення ефективності забезпечення державної безпеки необхідно провести аналіз ключових проблем правового регулювання діяльності військових формувань та правоохоронних органів в Україні.

На сьогоднішній день нагальними стали наступні проблемні питання у правовому регулюванні діяльності військових формувань та правоохоронних органів, а саме:

- непрозорість механізмів притягнення до відповідальності військовослужбовців і працівників правоохоронних органів за правопорушення;
- недостатнє, для забезпечення належної діяльності фінансування, що знижує ефективність роботи цих структур.
- недостатня координація між правоохоронними органами та військовими формуваннями, що характеризується низьким рівнем взаємодії, що в підсумку заважає чіткому проведенню загальних операцій та досягнення високих результатів;
- дії правоохоронців іноді суперечать принципам прав людини, що викликає суспільне невдоволення та невдоволення серед представників суспільства;
- діючи нормативно-правова база не завжди відповідає сучасним умовам, що ускладнює реалізацію та роботу представників сил безпеки та оборони України;
- повноваження військових і співробітників правоохоронних органів не є на сьогоднішній день досконало розмежованими, що призводить до затримок і відсутності координованості спільних дій під час реагування на загрози;

- відсутність єдиного центру управління - цей недолік ускладнює координацію дій сил безпеки та оборони України, коли основною задачею є спільні дії.

Сучасні види загроз національній безпеці, такі як кіберзлочинність та нові види міжнародного тероризму, потребують нових підходів до їх вирішення, а саме:

- інтегрувати нові технології, такі як штучний інтелект, для виявлення і протидії загрозам;
- залучити населення до роз'яснювальних бесід для розуміння загроз та навчання основам «гігієни» в мережі інтернет;
- оновити законодавчу базу та адаптувати її під сучасні реалії (перебудувати закони так, щоб вони відповідали новим викликам у сфері національної безпеки);
- застосувати міжнародній досвід у сфері запобігання злочинам подібного характеру (вивчення практики боротьби з загрозами національній безпеці у правоохоронних органах та військових формуваннях іноземних держав).

Правове регулювання діяльності правоохоронних органів та військових формувань України потребує негайних реформ. Вирішення наявних проблем є важливим фактором для підвищення обороноздатності держави та ефективності забезпечення національної безпеки. Тільки через реформування законодавства та покращення співпраці між різними структурами сил безпеки та оборони України можливо досягти успіху у цій сфері та підвищити обороноздатність нашої країни.

ПОПОВ Владислав Олегович
командир 122 навчальної групи курсу №1 факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
ДАШКОВСЬКИЙ Анатолій
викладач кафедри державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

КІБЕРТЕРОРИЗМ ЯК НОВА ФОРМА МІЖНАРОДНОГО ТЕРОРИЗМУ

Беручи за основу поняття тероризму і поєднання його з віртуальним простором, можна вивести таке визначення: кібертероризм – це комплексна модель, що виражається в навмисній, політично вмотивованій атаці на інформацію, оброблювану комп'ютером і комп'ютерними системами, що створює небезпеку для життя чи здоров'я людей або настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації військового конфлікту. Що стосується природи кібертероризму, то він якісно відрізняється від загальноприйнятого поняття тероризму, зберігаючи лише стержень цього явища і ознаки. Однак є приклади кібератак, що знаходяться на межі з реальним тероризмом. По суті, це і є акт кібертероризму, оскільки він реалізований через інформаційну систему і інформаційними засобами. Але цей факт наочно показує потенційні можливості тероризму взагалі, форми його прояви. Головне в тактиці інформаційного тероризму полягає в тому, щоб акт тероризму мав небезпечні наслідки, став широко відомий населенню і отримав великий суспільний резонанс. Як правило, вимоги супроводжуються загрозою повторення акту без вказівки конкретного об'єкта. Основною формою кібертероризму є інформаційна атака на комп'ютерну інформацію, обчислювальні системи, апаратуру передачі даних, інші складові інформаційної інфраструктури, що здійснюються угрупованнями або окремими особами. Така атака дозволяє проникати в систему, що атакується, перехоплювати управління або придушувати кошти мережевого інформаційного обміну, здійснювати інші деструктивні дії. Ефективність же форм і методів кібертероризму залежить від особливостей інформаційної інфраструктури і ступеня її захищеності. Зростання інформаційних технологій дає терористам можливість отримати істотний прибуток при відносно низькому ризику. Вони можуть фінансувати свою діяльність, без використання силових нападів або грабежів банків, які збільшили б ризик виявлення. Для кібертероризму характерно і те, що всі відомі сьогодні хакерські групи і окремі особи не прагнуть

афішувати свої дані і виступають виключно під псевдонімом. При цьому слід відрізняти хакера-терориста від простого хакера, комп'ютерного хулігана або комп'ютерного злодія, який діє в корисливих або хуліганських цілях [1].

Головне в тактиці кібертероризму полягає в тому, щоб кіберзлочин мав досить небезпечні наслідки, став широко відомий населенню, отримав великий суспільний резонанс і створював атмосферу загрози повторення акту без вказівки конкретного об'єкта. Для організації, які займаються кібератаками необхідна значно більша кваліфікація їх виконавців, так як в деяких випадках кібертерористичні дії можуть виявитися кращими, ніж акти звичайного тероризму. Проведення кібератак забезпечує високу ступінь анонімності і вимагає більшого часу реагування. Вироблення методів антитерористичної боротьби лежить перш за все в області протидії звичайному тероризму. Здійснення атаки через інформаційні системи взагалі може виявитися не розпізнаний як акт тероризму, а буде сприйнято, наприклад, як випадковий збій системи.

Таким чином, загроза кібертероризму в даний час є дуже серйозною проблемою. Актуальність цього питання буде зростати в міру розвитку і поширення інформаційно-телекомунікаційних технологій. На думку американських експертів, найбільш уразливими точками інфраструктури є енергетика, телекомунікації, авіаційні диспетчерські, фінансові електронні та урядові інформаційні системи, а також автоматизовані системи управління військами і зброєю. Так, в атомній енергетиці зміна інформації або блокування інформаційних центрів може спричинити за собою ядерну катастрофу або припинення подачі електроенергії в міста і на військові об'єкти. Ще одна мета кібертерористичних атак – руйнування об'єктів інформаційних систем. Це може привести до знищення інформаційних ресурсів і ліній комунікацій або до фізичного знищення структур, в які включаються інформаційні системи. Вирішення проблеми кібертероризму є важливим при міжнародній інформаційній безпеці. Існують труднощі створення і збереження коаліцій при здійсненні міжнародного співробітництва. Так, з початком серйозного інформаційного акту тероризму міцність коаліцій держав піддається великому випробуванню, оскільки всі союзники поринуть в «інформаційний туман». Можуть виникнути і гострі проблеми з реалізацією спільних планів дій проти транснаціональної кримінальної або терористичної організації. Все це дозволяє сьогодні говорити, що терористична площина переходить з реального простору в простір віртуальний. Інформаційні мережі допомагають терористичним угрупованням в здійсненні задуманих планів, які перетікають в кібертероризм як реальну загрозу діяльності для окремих країн і всього світового співтовариства. Питання забезпечення інформаційної безпеки як однієї з важливих складових національної безпеки держави особливо гостро виникає в контексті появи транснаціональної і транскордонної комп'ютерної злочинності та кібертероризму.

Отже,ефективна боротьба з кібертероризмом можлива тільки на основі превентивних методів. Запобігання йому має полягати у виявленні, усуненні, нейтралізації, локалізації і мінімізації дії тих чинників і причин, які або породжують кібертероризм, або йому сприяють. Жодна держава не є і не буде захищена від такого типу злочинів, тому країни все ретельніше розробляють програми та заходи, спрямовані на запобігання такій терористичній діяльності, а саме створюють різні правозахисні організації, укладають велику кількість міжнародних угод. Однак, для того, щоб мати змогу дати відсіч цій міжнародній загрозі, необхідна спільна та клопітка діяльність та реальні кроки, які б запобігали, а не ліквідовували наслідки «плодів» кібертероризму.

Список використаних джерел:

1. Соколов А.В., Степанюк О.М. Захист від комп'ютерного тероризмуhttps://sci.ldubgd.edu.ua [1].

2. Тероризм: теоретико-прикладні аспекти: навчальний посібник / за заг. ред. В.К.Грищука. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 328 с. https://dspace.pdau.edu.ua/[2].

3. Богданов О.І. Високотехнологічний тероризм нової епохи. Проблеми безпеки особистості, суспільства, держави. 2005. № 4. С. 34-37.

ПОПОВ Владислав Олегович
командир 122 навчальної групи курсу №1 факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
КОМІССАРОВА Наталія Олександрівна
начальник кафедри державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

КРИМІНАЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕННИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Навряд чи можна не погодитися з тим, що представники військової сфери, захисники Вітчизни, мають бути прикладом мужності, чесності та відповідальності. Однак вчинення злочинів проти встановленого порядку несення або проходження військової служби істотно підриває авторитет Збройних Сил у суспільстві, породжує неповагу до військовослужбовців, державної влади тощо.

За конструкцією об'єктивної сторони складу військові кримінальні правопорушення можуть бути правопорушеннями як із матеріальним, так і з формальним та усіченим складом. Але, крім суспільно небезпечного діяння, суспільно небезпечних наслідків, причинно-наслідкового зв'язку між діянням і наслідками, об'єктивна сторона складу військових кримінальних правопорушень характеризується й іншими ознаками. Ці ознаки (обстановка,спосіб, місце вчинення кримінального правопорушення та інші) є ознаками основного складу або ознаками складу з обтяжуючими обставинами, проте вони неоднаково часто використовуються під час побудови норм з обтяжуючими обставинами. Чи не найбільш часто для цієї мети використовується така ознака, як обстановка вчинення кримінального правопорушення. Суб'єктами військових кримінальних правопорушень можуть бути військовослужбовці, військовозобов'язані й резервісти. Іноземці та особи без громадянства можуть проходити військову службу у Збройних Силах України, тому іноземці та особи без громадянства можуть бути суб'єктами військових кримінальних правопорушень. Військовозобов'язані й резервісти можуть бути суб'єктами військових кримінальних правопорушень під час проходження зборів. Вина у складах військових кримінальних правопорушень може бути виражена як у формі умислу, так й у формі необережності, деякі військові кримінальні правопорушення

вчиняються з подвійною виною. Обов'язковими ознаками суб'єктивної сторони складів військових кримінальних правопорушень можуть бути мотив і мета[1].

За формою вини військові кримінальні правопорушення можуть бути як умисними, так і необережними, є серед них і кримінальні правопорушення з подвійною виною. Умисними є, наприклад, діяння, передбачені статтею 404, статтею 405, статтею 407, статтею 409, статтею 410 КК України; необережними – діяння, відповідальність за вчинення яких встановлена, зокрема, у статті 403, статті 412, статті 425 КК України (до необережних загалом кримінальних правопорушень можна віднести також діяння, які полягають у порушенні певних правил, – кримінальні правопорушення, передбачені статтями 415–417 КК України, та інші); кримінальними правопорушеннями з подвійною виною – діяння, відповідальність за які встановлена в частині третій статті 406 (у формі спричинення діянням тяжких наслідків), частині другій статті 411 (у формі спричинення діянням тяжких наслідків) та інші. Військові кримінальні правопорушення за ознаками їхньої об'єктивної сторони хоча й подібні в окремих випадках до невійськових, проте мають і низку особливостей, які дають підстави для виділення їх в окрему групу. Водночас деякі військові кримінальні правопорушення «аналогів» серед невійськових кримінальних правопорушень не мають. Але ці військові кримінальні правопорушення подібні між собою, що спричиняє труднощі під час розмежування їхніх складів і дає можливість ставити питання про необхідність удосконалення відповідних норм КК України.

Насамперед, важливим є той факт, що до деяких складів військових кримінальних правопорушень, передбачених КК України, включаються ознаки уже відомих нам воєнних злочинів, які в свою чергу є предметом розгляду міжнародного гуманітарного права. До таких складів кримінальних правопорушень належать мародерство, насильство над населенням у районі бойових дій та інші правопорушення за передбаченими статтями. Інше питання про доцільність знаходження в розділі XIX статті 435-1, так як вона не відноситься саме до військових правопорушень. Яскравим прикладом юридичної невизначеності є також ситуація, за якої кваліфікувати самовільне залишення поля бою під час бою (в бойовій обстановці) можна одночасно або за ч. 5 ст. 407, або за ст. 429 КК України – вони передбачають дублюючі положення і однакові санкції. Тому варто зробити диференціацію цих понять на законодавчому рівні. Вивчивши цю тему, ми можемо надати власні пропозиції щодо вдосконалення законодавства, такі як - спростити зміст ч. 2 ст. 401 КК України, а саме замінити формулювання «військових формувань, в яких проходять військову службу військовослужбовці» на наступне «військовослужбовці, а також інші особи, визначені законодавством». Також можна додати, що сьогоднішні реалії вимагають від нас провести узагальненняВерховним Судом судової практики у справах про військові кримінальні правопорушення, вчинені в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці.

Проведений аналіз законодавства, щодо військових кримінальних правопорушень свідчить про необхідність його удосконалення. Суттєве збільшення військової злочинності за період з 2014 року по даний час потребує приведення окремих положень статутів Збройних Сил України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, КК України до реалій воєнного часу. Актуальним постає запит вищого військового керівництва та інших органів військового командування на розробку і закріплення більш ефективного законодавства у військовій сфері. Вони впевнені в тому, що ці правові норми будуть сприяти набагато ефективнішій боротьбі із військовою злочинністю, що в свою чергу є запобігаючим фактором вчиненню військового правопорушення.

Адже очевидним є, що такі порушення негативно впливають на порядок несення або проходження військової служби, на боєздатності військових частин і в цілому, на обороноздатності держави. Кримінальна відповідальність військовослужбовців є необхідним засобом охорони військової дисципліни і правопорядку, гарантією їх непорушності та міцності.

Список використаних джерел:

1.Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2021 № 51 vestnik-pravo.mgu.od.ua [1].

2.Кримінальна відповідальність за військові злочини за кримінальним правом України: монографія / С. О. Харитонов. – Харків : Право, 2018. – 328 с.

3. В. В. Книш. Електронне видання. Івано-Франківськ: Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2024. 226 с.

РАЗІНЬКОВ Владислав Віталійович
студент Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ СЛУЖБИ ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНСТВА У ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАННЯХ УКРАЇНИ

Військова капеланська діяльність - діяльність, яку здійснюють військові капелани з метою сприяння реалізації конституційного права військовослужбовців, працівників та членів їх сімей на свободу світогляду та віросповідання шляхом задоволення їх духовно-релігійних потреб [1].

Служба військового капеланства стає невід'ємною частиною забезпечення боєздатності військових формувань в сучасній Україні. Як показує досвід багатьох розвинутих держав, капелани грають важливу роль у забезпеченні морально-психологічної стійкості військових. В умовах збройного конфлікту в Україні питання морального духу особового складу набуває особливого значення, і тому формування інституту військових капеланів є вкрай актуальним.

Розбудова Української Держави потребує міцного духовного фундаменту й сприянню духовно-релігійним потребам, що забезпечує зміну суспільних цінностей і трансформацію соціальних структур.

Духовно-релігійні потреби - усвідомлені особою необхідності в ідеальних внутрішньоспонукальних мотивах діяльності, особистісному розвитку та соціальній взаємодії, що проявляються в релігійних поглядах, уявленнях, почуттях, практиках і обрядових дійствах [1].

Збройні Сили України потребують високої бойової готовності для захисту країни, що залежить від морально-психологічного стану військових. Військові капелани сприяють формуванню духовних і етичних цінностей, зміцнюючи патріотизм і бойовий дух.

Український народ очікує від армії не лише захисту, а й підтримки морального стану військових. Для цього потрібні кваліфіковані капелани, здатні працювати в умовах бойових дій. Їх підготовка має включати як богословську освіту, так і військову підготовку для кращого розуміння служби та викликів військових.

В Україні становлення інституту військових капеланів має проходити на основі аналізу міжнародного досвіду з урахуванням національних особливостей. Це передбачає створення спеціальних програм підготовки капеланів, які б відповідали сучасним викликам і потребам Збройних Сил України. Крім того, важливою складовою підготовки капеланів є розвиток їх лідерських якостей і вміння працювати з військовослужбовцями в різних психологічних та духовних станах [2].

Для успішного функціонування Служби військового капеланства в військових формуваннях України важливо не лише забезпечити відповідний рівень підготовки персоналу, а й врахувати правові аспекти, що регулюють їхню діяльність. Важливу роль у цій сфері відіграють нормативно-правові акти, які визначають правову основу для капеланської служби.

Правовою основою діяльності Служби військового капеланства є Конституція України [3], цей Закон, закони України "Про свободу совісті та релігійні організації"[4], "Про військовий обов'язок і військову службу"[5], "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" [6], інші закони України, прийняті на їх виконання нормативно-правові акти Верховної Ради України, Президента України, інших органів державної влади, міжнародні договори України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України [1].

Актуальні питання підготовки персоналу для служби військового капеланства у військових формуваннях України при виконанні завдань із забезпечення державної безпеки вимагають системного підходу та впровадження нових стандартів підготовки.

Військові капелани Збройних Сил України, Національної гвардії України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та Державної прикордонної служби України проходять навчання за спеціальною програмою підготовки військових капеланів відповідно у вищих військових навчальних закладах Збройних Сил України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти [1].

Військові капелани відіграють важливу роль у забезпеченні морально-психологічної стійкості особового складу, сприяючи підвищенню бойової готовності та стійкості військовослужбовців в умовах конфліктів.

Важливим елементом є розробка комплексних програм підготовки капеланів, які б поєднували богословську освіту з військовим вишколом. Це дозволить капеланам краще розуміти специфіку військової служби та ефективно виконувати свою роль як духовних наставників і моральних підтримувачів військовослужбовців. Впровадження міжнародного досвіду у цій сфері та врахування національних особливостей є необхідними для створення ефективної системи військового капеланства в Україні.

Таким чином, підготовка кваліфікованих військових капеланів є не лише духовною місією, але й важливим інструментом забезпечення державної безпеки, що сприяє зміцненню боєздатності військових формувань і стабілізації морально-психологічного стану особового складу.

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про Службу військового капеланства https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1915-20#Text

2. Здіорук С. І.Служба військових капеланів у воєнній організації Української Держави: необхідність, можливості та перспективи. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2014-07/Kapelany-3aa20.pdf

3. Конституція України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text

4. Закон України "Про свободу совісті та релігійні організації" https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text

5. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text

6. Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text

САВЧУК Олександр Олександрович
командир 1 відділення 112 навчальної групи факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
ЮШКЕВИЧ Володимир В'ячеславович
старший викладач Київський інститут Національної гвардії України,
кандидат юридичних наук

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНІЙ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ

Волонтерський рух в Україні набув особливої актуальності після початку російсько-української війни у 2014 році, особливої значущості – із широкомасштабним вторгненням у 2022. Він відіграє важливу роль у забезпеченні державної безпеки, оскільки доповнює зусилля офіційних державних інститутів. У цьому контексті волонтерський рух можна розглядати як один із чинників не тільки військової підтримки, а й соціальної стабільності країни. Важливо акцентувати на ролі волонтерського руху у забезпеченні державної безпеки під час російсько-української війни, а також визначити його значення для загального функціонування національної системи безпеки.

Протягом першої хвилі «спалаху» українського волонтерства (2014-2016 рр.) громадська самоорганізація переросла в потужний волонтерський рух в умовах збройного конфлікту на Донбасі, проведення антитерористичної операції (АТО). Волонтерські структури значною мірою взяли на себе функції держави із гуманітарного забезпечення силових структур та постраждалих громадян, ВПО, що суттєво компенсувало негативні наслідки розбалансованості системи державного управління та браку ресурсних можливостей в умовах збройного конфлікту. Характерними рисами першої хвилі «руху» були стихійність, спонтанність, героїчний альтруїзм [4, с. 115]. Так, серед головних напрямків роботи волонтерів на початковому етапі були: підтримка військових підрозділів на фронті, евакуація постраждалих цивільних, наданням гуманітарної та медичної допомоги, розшук полононених, переправлення тіл загиблих тощо [5, с. 87].

Гаряча фаза війни у 2022 році обґрунтувала прийняття Верховною Радою України двох законопроектів від 15.08.2022 р., а саме, № 7363 «Про внесення змін до Закону України Про волонтерську діяльність» щодо підтримки волонтерської діяльності та № 7364 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо сприяння розвитку волонтерської діяльності та діяльності неприбуткових

установ та організацій в умовах збройної агресії Росії проти України». Рішення парламенту сприяли розвитку волонтерського руху в Україні шляхом розширення напрямів волонтерської діяльності в умовах війни. [3, с. 31]. Як наслідок, суттєво зросла інституалізованість волонтерської діяльності, сталість волонтерських структур, підвищилася прозорість діяльність волонтерів, знизився рівень шахрайства й псевдоволонтерства.

Волонтери, як прогресивні пасіонарії, почали активно залучати інформаційно-технологічні засоби для «краудфандингу» та інформування населення про нагальні потреби армії. Так, створились спільні веб-платформи, портали у форматі держава+волонтерські або бізнес+волонтерські структури для зміцнення обороноздатності, надання допомоги як ЗСУ так і постраждалому населенню. [4, с. 116]

Волонтерський рух також має суттєвий вплив на морально-психологічний стан як військових, так і цивільного населення. За даними досліджень, підтримка волонтерів значно підвищує бойовий дух армії, адже солдати відчувають постійну підтримку з боку суспільства [1, с. 48]. Цей аспект є надзвичайно важливим для забезпечення стабільної ситуації на передовій та в тилу.

Незважаючи на значні досягнення, волонтерський рух стикається з певними викликами. По-перше, це питання організації та координації діяльності між різними волонтерськими групами. Багато організацій працюють самостійно, що іноді призводить до дублювання зусиль або неефективного використання ресурсів [6, с. 71]. По-друге, виникають питання щодо забезпечення безпеки самих волонтерів, особливо в умовах наближення до зони бойових дій.

Також громадська ініціатива може інституціалізуватись і взаємодіяти на рівних з державною системою управління, і тоді волонтери стають елементами громадського контролю. Ця волонтерська діяльність дуже важлива у формуванні громадянської позиції, а в контексті загальнодержавної боротьби з корупцією є елементом налагодження ефективного механізму використання державних коштів та технічної допомоги держав-партнерів, що направляються на потреби фронту. [2, с. 108].

Волонтерський рух в Україні є важливим елементом системи забезпечення державної безпеки, особливо в умовах російсько-української війни. Він доповнює зусилля держави у військовій та гуманітарній сферах, сприяє зміцненню морального духу військових і підвищенню стійкості суспільства в умовах війни, забезпечуючи гнучкість та оперативність у реагуванні на виклики.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко О. Психологічний вплив волонтерського руху на моральний стан військовослужбовців // Наукові записки Національного університету оборони України. 2021. № 5(2). С. 45–57.

2. Лисенко М. Волонтерський рух в Україні: виклики та перспективи розвитку // Журнал суспільних ініціатив. 2023. № 2(3). С. 102–115.

3. Манелюк Ю., Луценко В., Савчук Н. Волонтерський рух України в умовах військової агресії // Науковий журнал «Політикус». 2023. № 22. С. 29–34.

4. Панькова, О., Касперович О. Українське волонтерство в умовах збройної російської агресії: зміцнення потужностей через залучення ресурсів цифровізації, платформізації, ІКТ та мережевих технологій // Економічний вісник Донбасу. 2023. № 2 (68). С. 113–123.

5. Петренко І. Роль волонтерських організацій у забезпеченні державної безпеки України під час конфлікту на сході // Український соціологічний журнал. 2020. № 4(7). С. 98–113.

6. Сидоренко К. Проблеми координації діяльності волонтерських організацій в умовах збройного конфлікту // Сучасні проблеми державного управління. 2022. № 1(9). С. 66–79.

7. Шевченко А. Волонтерський рух в Україні під час війни: історія та сучасний стан // Історія новітньої України. 2019. № 3(5). С. 85–92.

СОЛОПЕНКО Максим Євгенович
курсант курсу №4 факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
КОВАЛЬОВА Тетяна Іванівна
Київський інститут Національної гвардії України,
кандидат юридичних наук

ВОЄННА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

В умовах нашого сьогодення, а саме під час невиправданної збройної агресії росії проти нашої держави, питання воєнної безпеки набуває першочергового значення для України. Воєнна безпека як складова національної безпеки держави є ключовим фактором забезпечення суверенітету, територіальної цілісності та незалежності країни. Актуальність дослідження воєнної безпеки України як об'єкта державної політики зумовлена необхідністю постійного вдосконалення системи національної безпеки в умовах динамічних змін у міжнародному безпековому середовищі та під час збройної агресії росії проти України. Метою даного дослідження є аналіз сутності, складових та особливостей формування державної політики у сфері воєнної безпеки України, а також визначення шляхів її вдосконалення в контексті сучасних загроз та викликів.

Воєнна безпека України як об'єкт державної політики являє собою складну багатовимірну систему, що охоплює різні аспекти функціонування держави та суспільства. За визначенням О.С. Бодрука, воєнна безпека – це стан захищеності національних інтересів, суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності держави від посягань із застосуванням воєнної сили [1, С. 93]. Це визначення підкреслює комплексний характер воєнної безпеки та її тісний зв'язок з іншими сферами національної безпеки.

В ключових аспектах формування державної політики у сфері воєнної безпеки важливо враховувати динамічний характер загроз та викликів, з якими стикається Україна. Як зазначає В.П. Горбулін, сучасні загрози воєнній безпеці України мають комплексний характер і включають як традиційні воєнні загрози, так і гібридні форми агресії, що поєднують військові, інформаційні, економічні та інші інструменти впливу [2. С. 102]. Це вимагає від держави розробки та реалізації гнучкої та адаптивної політики у сфері воєнної безпеки, здатної ефективно реагувати на широкий спектр загроз.

Державна політика у сфері воєнної безпеки України базується на ряді ключових документів, серед яких особливе місце займають Стратегія національної безпеки України та Воєнна доктрина України. При розгляді цих документів ми можемо побачити що, Г.П. Ситник відзначає їх важливу роль у визначенні пріоритетів та напрямів державної політики у сфері воєнної безпеки, а також у формуванні системи стратегічного планування та управління у цій галузі [3. С. 213]. Важливим аспектом є забезпечення узгодженості та взаємодоповнюваності цих документів, що дозволяє створити цілісну та ефективну структуру забезпечення воєнної безпеки держави.

Один з важливих елементів державної політики у сфері воєнної безпеки України є розвиток та модернізація Збройних Сил України. В.В. Телелим наголошує на необхідності постійного вдосконалення організаційної структури, системи управління та матеріально-технічного забезпечення Збройних Сил відповідно до сучасних вимог та стандартів [4. С. 23]. Це включає не лише технічне переоснащення, але й впровадження нових підходів до підготовки військових кадрів, розвиток військової науки та інновацій у сфері оборони.

Також зазначимо що, аспектом державної політики у сфері воєнної безпеки також є міжнародне військове співробітництво та інтеграція України до євроатлантичних структур безпеки. О.Ф. Бєлов підкреслює, що активна участь України у міжнародних безпекових ініціативах та поглиблення співпраці з НАТО є ключовими факторами зміцнення воєнної безпеки держави [5. С. 39]. Це дозволяє не лише підвищити обороноздатність країни, але й зміцнити її позиції на міжнародній арені як надійного партнера у сфері безпеки.

Особливу увагу в контексті державної політики у сфері воєнної безпеки маємо приділити питанням інформаційної безпеки та протидії гібридним загрозам. В умовах сучасних конфліктів інформаційна складова відіграє важливу роль, що вимагає розробки та впровадження ефективних механізмів захисту інформаційного простору держави та протидії інформаційним операціям противника. Це включає як технічні аспекти забезпечення кібербезпеки, так і розвиток стратегічних комунікацій та медіаграмотності населення. Важливим аспектом державної політики у сфері воєнної безпеки є забезпечення соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей. І.Ф. Корж наголошує на необхідності створення ефективної системи соціальних гарантій для військовослужбовців, що включає не лише матеріальне забезпечення, але й психологічну підтримку, медичну реабілітацію та програми професійної адаптації [6. С. 12]. Це є важливим фактором підтримки високого морального духу та боєздатності Збройних Сил України.

Розвиток оборонно-промислового комплексу є ще одним ключовим напрямом державної політики у сфері воєнної безпеки України. Створення ефективної системи державно-приватного партнерства у сфері оборонної промисловості дозволить підвищити інноваційний потенціал галузі та забезпечити Збройні Сили сучасними зразками озброєння та військової техніки.

Це вимагає не лише значних інвестицій, але й створення сприятливих умов для розвитку наукових досліджень та інновацій у сфері оборонних технологій.

Розвиток системи територіальної оборони та цивільного захисту населення є важливим аспектом державної політики у сфері воєнної безпеки. Необхідно створити ефективну систему взаємодії між різними складовими сектору безпеки і оборони, включаючи Збройні Сили, Національну гвардію, Державну службу з надзвичайних ситуацій та інші структури. Це дозволить забезпечити комплексний підхід до захисту населення та критичної інфраструктури в умовах воєнної загрози.

Воєнна безпека України як об'єкт державної політики є складним та багатоаспектним феноменом, що вимагає комплексного підходу до свого забезпечення. Висновком після аналізу наукових робіт ми можемо зазначити, що ефективна державна політика у сфері воєнної безпеки повинна базуватися на чіткому розумінні сучасних загроз та викликів, враховувати міжнародний контекст та внутрішні особливості країни, а також забезпечувати баланс між різними складовими системи національної безпеки.

Головними курсами вдосконалення державної політики у сфері воєнної безпеки України є модернізація ЗСУ, розвиток оборонно-промислового комплексу, зміцнення міжнародного військового співробітництва, протидія гібридним загрозам, забезпечення соціального захисту військовослужбовців та розвиток системи територіальної оборони. Реалізація цих напрямів вимагає узгоджених дій всіх гілок влади, ефективної координації між різними відомствами та активної участі громадянського суспільства. Лише за таких умов можливе забезпечення надійної воєнної безпеки України в умовах протистояння нашої країни проти агресора.

Список використаних джерел:

1. Бодрук О.С. Структури воєнної безпеки: національний та міжнародний аспекти. – К.: НІПМБ, 2001. – 300 с.

2. Горбулін В.П. Світова гібридна війна: український фронт. – К.: НІСД, 2017. – 496 с.

3. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади). – К.: НАДУ, 2012. – 544 с.

4. Телелим В.В. Військова освіта в системі обороноздатності держави: проблеми, світові та національні тенденції розвитку // Наука і оборона. – 2013. – № 4. – С. 21-28.

5. Бєлов О.Ф. Україна-НАТО: нові умови та реалії співробітництва // Національна безпека і оборона. – 2019. – № 1-2. – С. 37-42.

6. Корж І.Ф. Військова служба в Україні: вступ, просування, припинення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2004. – 20 с.

СЕВЕРІНОВ Даніїл Сергійович
командир 2 відділення 132 навчальної групи факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
МАЛЬЦЕВ Віталій Вікторович
Київський інститут Національної гвардії України,
кандидат юридичних наук, старший дослідник

АДМІНІСТРАТИВНО ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Посилаючись на стратегію [1] громадської безпеки та цивільного захисту України яка визначає, що саме захист прав і свобод людини та громадянина є найважливішою частиною забезпечення від загроз у сферах громадської безпеки та цивільного захисту ми можемо з'ясувати комплекс правових, організаційних та управлінських заходів, спрямованих на створення безпечного середовища для громадян та ефективне реагування на надзвичайні ситуації.

Цю стратегію розроблено відповідно до положень [2] Конституції України, Кодексу цивільного захисту України, Законів України "Про національну безпеку України", "Про Національну поліцію ", "Про Національну гвардію України", "Про Державну прикордонну службу України", "Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону", інших актів законодавства.

Історичні події сучасної України доводять, що громадська безпека є фундаментальним інститутом суспільства, що зумовлює його стале життя, ефективну діяльність держави і її публічних органів, та спрямована на продуктивний розвиток громадських організацій та підприємств, а також охорону фізичних і юридичних осіб, які є ключовими постулатами держави і мають особливе політичне спрямування в забезпечені суспільного блага.

Основними принципами забезпечення громадської безпеки є: законність; верховенство права; пріоритетність загальної профілактики правопорушень; випереджувальний характер політики громадської безпеки; імперативність спеціальної профілактики різноманітних проявів радикалізму (агресії, екстремізму, сепаратизму, тероризму, іредентизму, расизму, неофашизму, неонацизму, реінтеграції).

Окремі науковці визначають поняття "Громадської безпеки" як:

1) стан урегульованості суспільних відносин нормами права, моралі, звичаями, правилами співжиття, нормами громадських організацій;

2) результат дотримання членами суспільства встановлених правил і норм поведінки, які є загальновизнаними та загальноприйнятими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Поняття безпеки як правове явище досліджене Бандуркою О.М. , Тацій В.Я. , Битяк Ю.П. , надали визначення поняттю"громадський порядок". Сокуренко В.В. дослідив адміністративну діяльність органів поліції, діяльності сил безпеки інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації і захисту національних інтересів від впливу загроз.

Центральним елементом в системі "громадської безпеки" є безпека особи, яка наділена правовим захистом і цей захист включає в себе сім компонентів особистої безпеки: економічна, продовольча, медична, безпека особи, безпека співтовариств і політична безпека. Погоджуюсь з Єщук О.М., який визначає що, забезпечення безпеки фізичної особи є діяльністю з організації та практичного здійснення заходів безпеки, які спрямовані на життя та здоров'я індивідуального визнання фізичної особи шляхом запобігання або недопущення негативного безпекового впливу на них факторів протиправного характеру та протиправних дій.

Різні види безпеки особи, суспільства і держави об'єднуються поняттям державної безпеки. Закон України "Про національну безпеку України" визначає державну безпеку як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєвоважливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру.

На мою думку на стан громадської безпеки важливо впливає громадський порядок. Посилаючись на Закон України "Про Національну поліцію" ми можемо з'ясувати один із видів суб'єктів адміністративного забезпечення громадської безпеки, а саме Національну поліцію, яка забезпечує громадський порядок, а також навести класифікацію суб'єктів забезпечення громадської безпеки та цивільного захисту: Президент України; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Рада національної безпеки і оборони України; центральні органи виконавчої влади; Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки України, Державна прикордонна служба України та інші військові формування. створені відповідно до законів України. Вони забезпечують охорону відповідних правил і норм поведінки, які поширюються на всіх членів суспільства, а також контролюють результат їх дотримання.

Сили і засоби громадської безпеки та цивільного захисту загалом готові до виконання завдань за призначенням, але за деякими напрямами їх готовність обмежена. Значною мірою це обумовлено недостатнім рівнем забезпечення окремими видами техніки, транспорту, спеціальних засобів та необхідними запасами матеріально-технічних ресурсів. До головних завдань, які здійснюють суб'єкти забезпечення громадської безпеки, належать: а) розроблення стратегії

захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запровадження загальнодержавних програм; б) нормотворча діяльність у сфері забезпечення громадської безпеки; в) відновлення пошкоджених унаслідок надзвичайних ситуацій об'єктів громадської безпеки; г) створення умов для реалізації кадрового, матеріально технічного, інформаційного напряму діяльності суб'єктів громадської безпеки; д) контрольно-наглядова діяльність, у тому числі за участі громадськості.

Підсумовуючи, слід сказати, що комплекс заходів адміністративно-правового забезпечення громадської безпеки та цивільного захисту важливо впливає на безпеку та захисту населення і територій, матеріальних і культурних цінностей. Ефективне адміністративно-правове забезпечення громадської безпеки та цивільного захисту є запорукою стабільності та захисту прав громадян. Його реалізація потребує комплексного підходу, активної участі держави та суспільства, а також постійного вдосконалення правового поля.

Список використаних джерел:

1. Стратегія забезпечення громадської безпеки та цивільного захисту.
2. Конституція України.
3. Євдокіменко С.А-Сучасний стан визначеності громадської безпеки.
4. Крищенко А.Є Особливості визначення терміна "Публічна безпека і порядок"
5. Фатхутдінов Василь Гайнулович "Адміністративно-правове забезпечення громадської безпеки в Україні"
6. Закон України "Про правові засади цивільного захисту"
7. Закон України "про Національну поліцію України"та інші нормативно правові акти.

СОКУР Олег Миколайович
Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
ПЕНЬКОВА Наталя Євгенівна
Київський інститут Національної гвардії України,
кандидат психологічних наук, доцент

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Зарубіжний досвід у забезпеченні державної безпеки військовими формуваннями та правоохоронними органами є важливим джерелом для розвитку національних стратегій і методів боротьби з загрозами безпеці держави різного характеру. Цей досвід допоможе адаптувати та впроваджувати ефективні практики для виконання завдань щодо протидії тероризму, організованій злочинності, кіберзагрозам, а також для підвищення взаємодії між різними органами державної влади та міжнародними партнерами. Сукупність практик різних держав, які вже довели свою ефективність, можуть бути корисними для ефективного функціонування органів, що забезпечують державну безпеку в умовах сучасних викликів та загроз.

Напрямки функціонування передових світових держав у сфері забезпечення держбезпеки:

Об’єднання сил і засобів безпеки У багатьох країнах є розвинуті системи координації між різними державними структурами, які займаються питаннями безпеки. Для прикладу, у США діє єдина національна система безпеки (National Security System), яка об’єднує діяльність Міністерства оборони, Міністерства внутрішньої безпеки, правоохоронних органів та інших державних установ. Важливим є створення єдиної інформаційної платформи для обміну даними між різними представництвами. А також з метою покращення системи боротьби з тероризмом США, Великобританія та Франція, мають ефективні програми та стратегії для боротьби з тероризмом. Вони включають інтегровані підходи, які поєднують військові сили, правоохоронні органи, спецслужби та міжнародну співпрацю. Застосування таких методів може бути корисним для українських силових структур у боротьбі з терористичними загрозами.

Кібербезпека та захист критичної інфраструктури У зв’язку з глобальними викликами в сфері кібербезпеки, країни, як США, Великобританія, Франція, активно розвивають інфраструктуру кіберзахисту. В Україні важливим є

створення централізованої системи кібербезпеки, яка забезпечувала б моніторинг, захист та оперативне реагування на кіберзагрози в реальному часі.

Франція є гарним прикладом у цій сфері. Так, один з головних розвідувальних органів - Генеральне управління зовнішньої безпеки - відповідає за забезпечення інформаційної безпеки держави. Одне із завдань DGSE - отримання об'єктивної інформації, необхідної вищому керівництву держави для прийняття рішень і формування зовнішньої політики. Організація має цілодобовий ситуаційний центр (Centre de situation). Його діяльність ґрунтується на моніторингу Інтернету, який надає інформацію (знання) в режимі реального часу з відкритих джерел в тій мірі, в якій методи обробки інформації дозволяють прогнозувати тенденції розвитку подій. DGSE має базу даних, яка використовується для виявлення та усунення наслідків інформаційних збурень, спричинених засобами масової інформації (ЗМІ) та професійною діяльністю і професійними зловживаннями, а також використовується для оцінки ступеня достовірності інформації, її практичної функції та співвідношення з національними інтересами. Розвідувальні служби співпрацюють для задоволення цікавості ЗМІ, але лише в тій мірі, в якій це не порушує вимог конфіденційності. DGSE взаємодіє з Головним управлінням розвідки Міноборони з питань радіорозвідки; DGSIC був створений з метою централізації управління, скорочення витрат, підвищення якості послуг і захисту систем розвідки і зв'язку Міноборони від кібернетичних атак.

Правова база та міжнародне співробітництво Розвинута правова база є критично важливою для забезпечення ефективної діяльності правоохоронних органів і військових формувань. Багато країн мають законодавчі акти, що регламентують боротьбу з тероризмом, організованою злочинністю, нелегальними міграційними потоками та іншими загрозами. Співпраця між державами через міжнародні організації, такі як Інтерпол, НАТО, ООН, допомагає створити механізми обміну розвідувальною інформацією, проведення спільних операцій та забезпечення правопорядку в умовах глобалізації. 23 травня 2022 року Парламенту Великої Британії було представлено проєкт Рамкового закону «Про національну безпеку», підготовлений Міністерством внутрішніх справ на заміну попереднього законопроєкту «Про боротьбу із загрозами нації». Метою документу є оновлення чинного законодавства у сфері національної безпеки та його адаптація до сучасних викликів і загроз. Що стосується закритих зон у Великій Британії, законопроект має розширити можливості для належного реагування на нові тактики і методи зловмисників (наприклад, використання безпілотників). Законопроект криміналізує такі злочини, як саботаж (включаючи кібератаки на урядові та неурядові веб-ресурси та об'єкти критичної інфраструктури) та незаконне іноземне втручання в демократичні системи управління, інститути громадянського суспільства та виборчі процеси шляхом таємного впливу або дезінформації. Крім того, криміналізації підлягають дії осіб, які перебувають на стадії підготовки до вчинення злочинів проти держави, що

запобігає нанесенню серйозної шкоди національній безпеці. Для полегшення протидії прихованим загрозам державі законопроєкт розширює повноваження слідчих органів щодо проведення обшуків та виїмок.

Використання передових технологій Технології є важливою частиною сучасної безпеки. У США та країнах ЄС широко використовуються системи відеоспостереження, аналізу великих даних (Big Data), штучного інтелекту для прогнозування та попередження злочинів. В Україні також важливим є розвиток технологій для забезпечення публічного порядку та боротьби з організованою злочинністю.

Підготовка та навчання персоналу та залучення цивільного населення Навчання особового складу військових формувань та правоохоронних органів є важливим елементом у підвищенні їх ефективності. У США та інших країнах активно використовуються тренінги з управління кризовими ситуаціями, тактики й техніки проведення спеціальних операцій, а також психологічна підготовка для роботи в екстремальних умовах. Вражаючих результатів досяг Ізраїль запровадивши ідею залучення цивільних осіб до захисту безпеки і передачі їм частини поліцейських повноважень. До таких кроків наважився ізраїльський уряд після закінчення війни Судного дня: 10 липня 1974 року, на тлі збільшення кількості терористичних атак з боку палестинців, був створений Корпус цивільної гвардії (ЦАХАЛ). Він складався з групи цивільних осіб, які добровільно патрулювали прикордонні райони вночі. З часом його функція змістилася від антитерористичного патрулювання до допомоги поліції в її повсякденних обов'язках по боротьбі зі злочинністю та охороні громадського порядку. А в 1989 році Кнесет прийняв закон, що дозволяє ізраїльській поліції використовувати членів гвардії в місіях, спрямованих на захист майна, життя і безпеки громадян. У 1998 році Цивільна гвардія була включена до складу поліції Ізраїлю. Іншим прикладом ефективної співпраці поліції та громадян є діяльність незалежної неурядової організації Crime Stoppers, яка працює в Південній Австралії і співпрацює з поліцією, засобами масової інформації та громадянами з метою зниження рівня злочинності. Вони надають інформацію про злочинність та її прояви і передають цю інформацію поліції. Одним із методів збору інформації є повідомлення про злочини або підозрілу поведінку по телефону або онлайн. Інформаторам гарантується повна анонімність, оскільки жодна особиста інформація не запитується, а IP-адреса чи телефонний дзвінок не записується. Крім того, «Стоп злочин» є членом 1200 програм, що діють у більш ніж 20 країнах світу в рамках міжнародної мережі. Ця глобальна ініціатива відіграє важливу роль, заохочуючи людей по всьому світу повідомляти про транскордонні злочини, такі як торгівля людьми та незаконний обіг наркотиків, а також допомагаючи в міжнародному розшуку злочинців.

Можливості використання зарубіжного досвіду в Україні:

Підсумовуючи, сміливо можна стверджувати, що в Україні є можливість створити більш ефективні механізми координації між різними силовими

відомствами, включаючи МВС, СБУ, ЗСУ та інші, для оперативного реагування на загрози. Варто адаптувати найкращі практики інших країн для захисту критичної інфраструктури та інформаційних систем України від кібератак. Україна може вдосконалити національне законодавство, спираючись на досвід таких країн, як Великобританія, США, Франція, що вже мають розвинуту правову базу для боротьби з тероризмом, організованою злочинністю та іншими загрозами. Своєчасно вносити зміни до нормативно-правової бази враховуючи постійний прогрес суспільства у всіх сферах життєдіяльності. Розширити повноваження військових формувань та правоохоронних органів. Залучення сучасних технологій для боротьби з загрозами на рівні правоохоронних органів, зокрема в сферах відеоспостереження, використання безпілотників, обробки великих даних. Можна активніше використовувати міжнародні програми навчання та обміну досвідом для підвищення кваліфікації персоналу силових структур. Залучати цивільне населення для співпраці з органами. Події останніх років продемонстрували, що наше суспільство, за потреби, вміє гуртуватися, співпрацювати і прогресувати задля спільної мети. А державі слід переймати досвід, який на практиці довів свою ефективність.

Список використаних джерел:

1. «Роль неурядових організацій у становленні та розвитку правозахисного руху» : навч. посіб. / О. М. Шуміло , Н. Ю. Кравчук. – Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. – 227 с.

2. https://pidru4niki.com/82887/politologiya/kontseptualni_zasadi_zabezpechennya_informatsiynoyi_bezpeki_derzhavi#580

3. Гриценко В. Г. Зарубіжний досвід Франції щодо організації та функціонування правоохоронних органів і можливості його використання в Україні [Електронний ресурс] / В. Г. Гриценко // Право та інноваційне суспільство : електрон. наук. вид. – 2015. – № 1 (4). – Режим доступу: http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/

4. https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/velyka-brytaniya-onovlyuye-zakonodavstvo-u-sferi-natsionalnoyi

5. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A6%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D0%B3%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B4%D1%96%D1%8F_(%D0%86%D0%B7%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BB%D1%8C)

СОЛОПЕНКО Максим Євгенович
командир 213 навчальної групи курсу №4 факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
СТРОКОВ Ігор Васильович
доцент кафедри соціально-гуманітарних та правових дисциплін факультету забезпечення державної безпеки Київського
інституту Національної гвардії України, кандидат юридичних наук

СУЧАСНІ НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА»

Сучасні умови існування нашої держави вимагають теоретичного та методологічного обґрунтування поняття «національної безпеки», визначення її складових, та концептуальних засад і підходів до її розуміння.

Аналізуючи наукову та навчальну літературу можна визначити декілька історично сформульованих підходів до визначення головних ознак такого соціального явища, як «національна безпека».

Перший підхід до розуміння національної безпеки ми розглянемо з позиції дотримання та захисту прав і свобод людини (індивіду). Вони розглядаються як абсолютні цінності в широкому їх трактуванні. Головна ідея цього підходу пріоритет забезпечення безпеки людини (громадянина), а забезпечення безпеки держави (її інститутів) та суспі-льства розглядаються як другорядні завдання [1].

На думку інших вчених, при такому підході відбувається приниження ролі державних інститутів та інституцій (механізмів) під час розв'я¬зання тих чи інших суспільно значущих проблем, у тому числі й у сфері безпеки, що, наприклад, відображається у скептич¬ному ставленні до майбутнього цих інститутів та інституцій у концепціях ліберального спрямування [2, 75] .

Прихильники іншого підходу основну увагу звертають на пріоритеті забез¬печення безпеки державних інститутів та інституцій, які розг-лядаються як система забезпечення на¬ціональної безпеки. Такий підхід покладено в основу фор¬мування міжнародної та внутрішньої політики держави та створення механізмів її забезпечення в більшості країн, до яких, зокрема, відносяться США, більшість країни Європи, а також рф [3].

Інша думка щодо підходів розуміння національної безпеки висловлюється групою вчених, які кажуть що з'ясування змісту поняття

«національна безпека» має відбу¬ватися передусім у контексті природних факторів (об'єктів, про¬цесів тощо), які ідентифікують себе як небезпека буттю (існуван¬ню) людини (індивіда), суспільства чи державних інститутів. При цьому, необхідно враховувати, те що явища, котрі свідчать про сутнісні характеристики соціальних об'єктів, виражають не тільки очевидні характеристики соціальної дійсності. Вони також відображають й більш глибинні її процеси, зв'язок яких з цим явищем не піддається безпосередньому спостереженню, тобто має латентний характер [4].

Кожний із зазначених підходів має свої обґрунтування та може використовуватися для створення державної (національної) політики безпеки, яка знаходить своє відображення в національному законодавстві, які визначають зміст міжнародної політики окремої держави.

Визначаючи складові поняття «національна безпека» слід враховувати її складові. До складових національної безпеки, на нашу думку, слід віднести:

міжнародну безпеку - стан міжнародних відносин, який виключає порушення миру та створення реальної загрози безпеки та цілісності окремої держави;

політичну безпеки – створення небезпеки державного ладу, суспільству та громадському порядку та незалежності держави та її суверенітету;

воєнну безпеку – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів від реальних та потенційних воєнних загроз;

економічну безпеку – забезпечення захисту економічної системи держави від існуючих та можливих майбутніх загроз, захищеність економічних правовідносин, забезпечення безпечних умови нормального та сталого розвитку і добробуту громадян;

інформаційну безпеку – діяльність держави, спрямовану на посилення можливостей захисту інформаційного простору, підтримки інформаційними засобами та заходами соціальної та політичної стабільності держави, забезпечення доступу до достовірної та об'єктивної інформації, а також вжиття ефективних заходів протидії негативної пропаганди та інформаційно-психологічним операціям інших держав, спрямований на підрив суспільних відносин.

Сьогодні національна безпека та проблеми її забезпечен¬ня розглядають у різних аспектах. Проте, і до цього часу серед фахівців немає єдності стосовно того, як розглядати її, як елемент соціальної реальності, чи категорію яка його характеризує.

Таким чином розкриття сутності соціального явища, яке ви¬значають поняттям "національна безпека", залишається актуа¬льною проблемою в теорії національної безпеки та теорії пуб¬лічного управління та адміністрування.

Список використаних джерел:

1. Теоретико-методологічні засади забезпечення національної безпеки держави у її визначальних сферах : монографія / [В. Ю. Богданович, А. І. Семенченко, Ю. В. Єгоров, О. О. Бортник]. Видавництво Київ, 2007. 370 с., Ліпкан В. А. – Поняття та зміст національної безпеки законодавства. Право України, № 9, 2003. С.57-60., Гончаренко О.М., Лисицин Е.М., Вагапов В.Б., Поняття націона¬льної безпеки в контексті національних інтересів України. Наука і оборона. 2002, № 1. С. 18-24.

2. Г. П. Ситник, М. Г. Орел Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372 с.

3. Горлинський В.В. Філософія безпеки і сталого людського розвит¬ку: ціннісний вимір. Монографія. К., ПАРАПАН, 2011. 378 с., Смолянюк В. Ф. Системні засади національної безпеки. Віс¬ник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», № 2 (37), 2018. С. 107-126.

4. Ситник Г. П. В. Ф. Смолянюк, М. М. Шевченко. Геополітичний аналіз та прогнозування : навч. посіб. К., НАДУ, 2014, Ч. 1. 152 с., Г. П. Ситник, М. Г. Орел Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372 с.

СТЕЦКОВ Олександр Миколайович
курсант курсу №4 факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
КОВАЛЬОВА Тетяна Іванівна
Київський інститут Національної гвардії України,
кандидат юридичних наук

ЗАПОБІГАННЯ ВІЙСЬКОВІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

В період дії воєнного стану, коли країна зіштовхується з надзвичайними загрозами, проблема протидії злочинним діянням у військовій сфері стає критично важливою. Протиправні дії військовослужбовців не тільки знижують бойову готовність армії, але й завдають суттєвої шкоди іміджу держави у світовому співтоваристві. Генерал Валерій Залужний, колишній головнокомандувач ЗСУ, зазначає, що підтримання правопорядку та дотримання законів у військових підрозділах є ключовими факторами, що визначають їхню боєздатність та бойовий дух [1]. Тому розробка ефективних механізмів запобігання військовій злочинності стає одним з пріоритетних завдань для забезпечення національної безпеки та оборони.

Військова злочинність в умовах воєнного стану характеризується підвищеною суспільною небезпекою та специфічними формами прояву. На думку генерала-майора Сергія Кривоноса, умови активного збройного конфлікту підвищують ймовірність скоєння військовослужбовцями різноманітних правопорушень, серед яких особливо виділяються випадки дезертирства, мародерства, непокори наказам, а також злочинні дії проти цивільного населення [2]. Ці явища не лише підривають боєздатність підрозділів, але й створюють загрозу для цивільного населення та міжнародного іміджу України.

Для ефективного запобігання військовій злочинності необхідно застосовувати комплексний підхід, який включає як превентивні заходи, так і механізми швидкого реагування на вже скоєні злочини. Генерал-майор Ігор Гордійчук, Герой України, наголошує на важливості посилення виховної роботи та психологічного супроводу військовослужбовців, особливо тих, хто перебуває на передовій [3]. Це допомагає запобігти емоційному вигоранню та деструктивним діям в умовах стресу.

Важливим аспектом запобігання військовій злочинності є вдосконалення системи відбору та підготовки кадрів. Полковник Андрій Ординович, начальник кафедри військової підготовки Національної академії Національної гвардії

України, підкреслює необхідність впровадження сучасних методик оцінки психологічної стійкості та морально-етичних якостей кандидатів на військову службу [4]. Це дозволить мінімізувати ризики потрапляння до лав збройних сил осіб, схильних до протиправної поведінки.

Не менш важливим є забезпечення належного рівня матеріального забезпечення військовослужбовців. Генерал-лейтенант Сергій Наєв, командувач Об'єднаних сил ЗСУ, зазначає, що гідна оплата праці та соціальні гарантії значно знижують ризики корупції та інших економічних злочинів у військовій сфері [5].

Невідкладного розгляду потребує питання покращення ефективності та дієвості військової юстиції. Полковник юстиції Віктор Шемчук, колишній головний військовий прокурор України, наголошує на необхідності створення спеціалізованих військових судів, які б забезпечували швидке та ефективне розслідування та розгляд справ про військові злочини [6]. Це не лише підвищить ефективність покарання за вже скоєні злочини, але й матиме значний превентивний ефект.

Важливим елементом запобігання військовій злочинності є також міжнародне співробітництво. Генерал-лейтенант Леонід Голопатюк, колишній начальник Головного управління військового співробітництва та миротворчих операцій Генерального штабу ЗСУ, підкреслює важливість обміну досвідом з країнами-партнерами щодо протидії військовій злочинності в умовах збройних конфліктів [7]. Це дозволяє впроваджувати найкращі світові практики та адаптувати їх до українських реалій.

Запобігання військовій злочинності в умовах правового режиму воєнного стану є складним, але надзвичайно важливим завданням. Воно вимагає комплексного підходу, який охоплює правові, організаційні, психологічні та соціально-економічні аспекти. Як зазначав генерал-полковник Руслан Хомчак, колишній начальник Генерального штабу ЗСУ, лише систематична та послідовна робота у цьому напрямку дозволить зберегти високий моральний дух армії та забезпечити її ефективність у протистоянні зовнішній агресії [8].

Дієві заходи протидії злочинності серед військовослужбовців одночасно підвищують обороноздатність держави, зміцнюють довіру громадян до армії та сприяють зростанню міжнародного престижу України. Це особливо важливо в контексті євроатлантичної інтеграції та співпраці з міжнародними партнерами у сфері безпеки та оборони.

Список використаних джерел:

1. Залужний В. Дотримання законності як основа боєздатності армії // Народна армія. 2023. №5. С. 3-4.
2. Кривонос С. Виклики військової злочинності в умовах бойових дій // Право України. 2022. №8. С. 45-52.

3. Гордійчук І. Психологічна підготовка військовослужбовців як фактор запобігання злочинності // Вісник Національної академії оборони України. 2023. №2. С. 78-85.

4. Ординович А. Сучасні методики відбору кандидатів на військову службу // Наука і оборона. 2022. №3. С. 112-118.

5. Наєв С. Соціальні гарантії як інструмент протидії корупції в армії // Оборонний вісник. 2023. №6. С. 8-12.

6. Шемчук В. Реформування військової юстиції в Україні // Право і безпека. 2022. №4. С. 23-29.

7. Голопатюк Л. Міжнародне співробітництво у сфері протидії військовій злочинності // Міжнародне право. 2023. №1. С. 67-73.

8. Хомчак Р. Стратегія розвитку Збройних Сил України: виклики та перспективи // Стратегічна панорама. 2022. №2. С. 5-11.

ТКАЧ Олексій Олегович
здобувач вищої освіти Національного юридичного університету імені Ярославa Мудрого
Науковий керівник:
ЧЛЕНОВ Микола Володимирович
старший викладач кафедри Наонального юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЩОДО ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ ДІЙ ЗА НАСЛІДКАМИ ЗАСТОСУВАННЯ БОЙОВИХ БПЛА ДЕРЖАВОЮ-АГРЕСОРОМ

Під час широкомасштабної збройної агресії рф проти України, російська федерація масово застосовує різні види бойових безпілотних літальних апаратів (БПЛА). Зокрема, бойові БПЛА типу Shahed-136 (баражуючі боєприпаси) щодня атакують об’єкти енергозабезпечення та цивільної інфраструктури по всій території України, розвідувальні БПЛА противника здійснюють збір розвідувальної інформації та корегування ракетно-бомбових ударів. Робота учасників слідчо-оперативних груп за фактами вибухів ударних БПЛА або за фактами виявлення та вилучення на земній поверхні збитих розвідувальних БПЛА держави-агресора вимагають вжиття низки заходів безпеки, оскільки на місці події можуть бути залишки вибухових пристроїв, приховано вмонтовані вибухові пристрої (пастки) та/або GPS-трекери, які здатні передавати координати місцезнаходження цих БПЛА. Оскільки подібні загрози можуть призвести до небезпечних наслідків, необхідно дотримуватись суворих заходів безпеки під час проведення слідчих дій та експертних досліджень щодо бойових БПЛА ворога.

Одним із ризиків при виявленні, огляді, вилученні та дослідженні бойових БПЛА держави-агресора є наявність всередині них приховано встановлених GPS-трекерів з SIM-картами українських операторів стільникового зв’язку. Ці пристрої використовуються для здійснення аеронавігації під час польоту бойових БПЛА по території України, дають змогу відстежувати противником в режимі реального часу маршрут польоту та поточне місцезнаходження цих БПЛА, а у випадку потрапляння їх до Сил оборони України або правоохоронців - здійснювати дистанційний підрив БПЛА для запобігання дослідженню їх внутрішньої елементної бази та змісту польотного завдання. Особливо небезпечними для роботи слідчо-оперативних груп є ворожі БПЛА з скритно вбудованими в них вибуховими пристроями, які противник може активувати дистанційно за допомогою GPS-трекера або які ініціюють самознищення БПЛА при спробі розібрати його. Набутий під час війни досвід показав, що

використання противником GPS-трекерів для можливості дистанційного підриву розвідувальних БПЛА значно ускладнює процес проведення слідчих дій та підвищує ризик здійснення атак на слідчі групи, рятувальників, медичний персонал, спеціалістів та експертів.

Розвідувальні БПЛА противника часто містять в собі приховано встановлені вибухові пристрої, які призначені для ініціюванні вибуху при спробі їх розборки з метою дослідження найменувань, моделей та країн-виробників окремих вузлів та деталей управління, навігації, засобів фото-, відеозйомки тощо.

Для безпечного поводженнями з ворожими БПЛА або їх фрагментами під час проведення слідчих дій необхідно вживати низку заходів безпеки. Так, для огляду місця події необхідно обов'язково залучати спеціаліста-вибухотехніка. Крім того, доцільно застосовувати спеціальну техніку для глушіння радіочастот та сигналів GPS, а також обладнання для сканування вибухонебезпечного пристрою з метою виявлення всередині нього вбудованих GPS-трекерів та/або вибухових речовин. Після вилучення БПЛА або його фрагментів всі елементи дистанційного передання інформації необхідно вимкнути (знеструмити), елементи живлення відключити, а також блокувати передачу даних із GPS-трекерів за допомогою спеціального обладнання. До початку втручання у конструкцію ворожих БПЛА необхідно за допомогою спеціальних сканерів, наявних у фахівців-вибухотехніків, провести їх обстеження для виявлення та ідентифікації можливо прихованих всередині вибухонебезпечних елементів. Спеціальні скануючі установки відіграють ключову роль у забезпеченні безпеки під час поводження з різними видами ворожих БПЛА, обладнаних вибуховими пристроями. Вони дозволяють виявляти приховані вибухові пристрої та GPS-трекери без фізичного втручання у внутрішню конструкцію апарата. Важливо, що такі скануючі установки можна використовувати в польових умовах, що забезпечує оперативність під час проведення слідчих дій і виключає ризик вибуху БПЛА під час їх вилучення, транспортування та експертного дослідження. Зокрема, на сьогодні фахівцями-вибухотехніками експертних установ НДКЦ МВС для цих цілей успішно застосовується скануюче обладнання компанії Astrophysics Inc. Ці сканери безпеки (подібною до рентгену) дозволяють з високою точністю робити сканування об'єктів, видавати кольорові зображення високої роздільної здатності та завдяки інноваційному візуальному програмному забезпеченню надавати митним, правоохоронним і військовим особам дані, необхідні для перехоплення загроз національній безпеці. Використана технологія створення зображень дозволяє не тільки перевіряти в мирний час рюкзаки, валізи та багаж на контрольно-пропускних пунктах аеропортів, вокзалів, але і використовуватись для потреб слідчої, експертної практики в Україні для перевірки і виявлення вибухонебезпечних об'єктів, зокрема прихованих в БПЛА держави-агресора.

Ще одним із засобів безпеки під час обстеження ворожих БПЛА може бути застосування роботизованих систем або дистанційних маніпуляторів.

Це дозволить уникнути прямого контакту фахівців-вибухотехніків, слідчих із ворожим БПЛА до повного обстеження на наявність вибухових пристроїв. Під час роботи на місці події, необхідно передбачити створення спеціальних захисних зон, куди може бути евакуйовано людей у разі виникнення загрози вибуху.

В умовах війни виникає також необхідність забезпечення безпечного та контрольованого знищення БПЛА противника, якщо неможливо їх розмінування та подальше безпечне дослідження. Для цього необхідно використовувати спеціально обладнані полігони або мобільні установки для підриву вибухонебезпечних об’єктів. Під час вилучення даних із вбудованих в БПЛА носіїв інформації, необхідно вживати заходів кібербезпеки, щоб уникнути втрати даних, які мають важливе криміналістичне значення.

Отже, забезпечення безпеки при поводженні з бойовими БПЛА держави-агресора є одним із ключових завдань для слідчих груп, військових фахівців, спеціалістів-вибухотехніків, залучених до проведення слідчих дій за фактами застосування таких повітряних засобів ураження. Використання противником GPS-трекерів для можливості дистанційного ініціювання вибухових пристроїв на бойових БПЛА, значно ускладнює проведення слідчих дій для фіксації фактів вчинення воєнних злочинів. Використання сучасних сканерів для виявлення всередині об’єктів прихованих вибухонебезпечних предметів здатне мінімізувати ризики та підвищити ефективність забезпечення безпеки під час проведення слідчих дій та експертної діяльності.

ХАРЧЕНКО Матвій Андрійович
Київський інститут Національної гвардії України
Науковий керівник:
ЯРЕМА Владислав Валерійович
Київський інститут Національної гвардії України

МОРАЛЬНО — ПСИХОЛОГІЧНІ ЯКОСТІ ПЕРСОНАЛУ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Забезпечення державної безпеки є комплексним завданням, яке вимагає від персоналу військових формувань та правоохоронних органів не тільки високого рівня професійної підготовки, але й наявності певних морально-психологічних якостей. Вони впливають на стійкість особового складу під час виконання завдань, сприяють ефективній взаємодії в колективі та підвищують загальну ефективність діяльності у кризових ситуаціях. Розвиток морально-психологічних якостей персоналу є одним із пріоритетних завдань для збереження національної безпеки та стабільності держави [1].

Основні морально-психологічні якості які необхідні для якісної роботи в сфері забезпечення державної безпеки:

Патріотизм і відданість обов'язку, патріотизм передбачає любов до Батьківщини, готовність захищати її незалежність та інтереси. Для військових та правоохоронців це не лише емоційний стан, а й усвідомлена мотивація виконувати свої завдання, навіть у складних умовах. Відданість обов’язку стимулює військовослужбовців до самопожертви та активної участі у забезпеченні безпеки держави [1].

Стійкість і витривалість, стійкість визначається здатністю переносити фізичні та психологічні навантаження, що є критично важливим під час бойових дій або охорони громадського порядку. Витривалість дозволяє зберігати високий рівень працездатності навіть у несприятливих умовах, що включають стресові ситуації, недосипання або фізичну втому [5].

Впевненість у собі та рішучість, у складних та екстремальних ситуаціях здатність швидко приймати рішення і бути впевненим у своїх діях є вирішальною. Рішучість допомагає діяти ефективно, навіть коли немає повної інформації або існує ризик для життя [2]. Ця якість розвивається завдяки регулярним тренуванням, симуляціям бойових дій та навчанню з реальними сценаріями.

Емоційна стійкість, емоційна стійкість є здатністю контролювати свої емоції під час стресових ситуацій. Це запобігає паніці та дозволяє зберігати

здатність раціонально мислити і приймати виважені рішення. Відсутність емоційної стійкості може призвести до дезорганізації підрозділу і втрати контролю над ситуацією [3].

Професійна етика, дотримання етичних стандартів поведінки формує довіру суспільства до правоохоронних органів і військових формувань. Військовослужбовці повинні керуватися принципами справедливості, чесності, гідності та захисту прав людини, що є важливим аспектом професійної діяльності [3].

Колективізм та взаємодопомога, здатність працювати в команді та підтримувати колег є важливим аспектом у військовій справі та правоохоронній діяльності. Колективізм підвищує ефективність виконання завдань, особливо під час кризових ситуацій, коли життя та здоров'я кожного залежать від злагоджених дій усіх учасників [6].

Лідерські якості, лідерство є важливою якістю для офіцерів і командирів, що забезпечує ефективну організацію діяльності підрозділу. Лідер повинен не тільки бути прикладом для своїх підлеглих, а й мотивувати їх до виконання поставлених завдань, приймати складні рішення та брати відповідальність за свої дії [2].

Толерантність і розуміння, толерантність до різних культур, релігійних і політичних переконань особового складу забезпечує ефективне спілкування в багатонаціональних підрозділах. Вміння знаходити спільну мову та уникати конфліктів є важливим для підтримання гармонії в колективі [1].

Самоконтроль і самодисципліна, здатність контролювати свої емоції, слова та дії є важливою для підтримання дисципліни в підрозділі. Самодисципліна сприяє виконанню завдань на високому рівні, навіть коли немає зовнішнього контролю [4].

Навчання і тренінги, спеціалізовані тренінги з психологічної підготовки, стрес-менеджменту та лідерства дозволяють персоналу покращувати свої морально-психологічні якості та підвищувати рівень готовності до виконання завдань. Психологічна підготовка є невід'ємною складовою системи навчання військових і правоохоронців [1].

Психологічна підтримка та консультування, наявність кваліфікованих психологів, які працюють з особовим складом, надають індивідуальні та групові консультації, а також проводять профілактику стресових розладів, є необхідною умовою для підтримання морального стану персоналу [2].

Фізична підготовка, фізична підготовка є важливим елементом розвитку морально-психологічних якостей, оскільки сприяє підвищенню стійкості до стресу та покращенню витривалості. Регулярні фізичні тренування допомагають підвищити рівень фізичної та психологічної стійкості [4].

Таким чином, для ефективного забезпечення державної безпеки необхідно розвивати морально-психологічні якості персоналу військових формувань та правоохоронних органів. Це дозволяє не тільки підвищити стійкість до стресу,

але й зберегти здатність діяти ефективно в кризових умовах. Розвиток цих якостей має стати пріоритетом для системи навчання та підготовки особового складу.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко, О. В. Психологічна підготовка військовослужбовців. Київ: Освіта України, 2018. – 320 с.
2. Глушко, І. П. Основи моральної підготовки особового складу. Львів: Світ знань, 2017. – 270 с.
3. Карпова, Т. С. Професійна етика військовослужбовців та правоохоронців. Харків: Нова книга, 2019. – 285 с.
4. Коваленко, А. Г. Фізична підготовка як елемент психологічної стійкості. Дніпро: Видавничий дім, 2020. – 245 с.
5. Петров, В. С. Психологічна стійкість у бойових умовах. Київ: Центр військової підготовки, 2016. – 290 с.
6. Рибалко, М. І. Колективізм та індивідуалізм у військових формуваннях. Одеса: Маяк, 2021. – 260 с.

ЦИМБАЛ Артур Сергійович
студент Національного юридичного університету імені Ярославa Мудрого

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПІЛОТІВ FPV ДРОНІВ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

В умовах війни в Україні застосування FPV (First Person View) дронів стало невід'ємною частиною військових операцій. Ці дрони використовуються для розвідки, спостереження, координації атак та навіть для точного ураження цілей. У контексті забезпечення державної безпеки та ефективності Збройних Сил України (ЗСУ), питання підготовки пілотів FPV дронів набувають особливої важливості.

ЗСУ активно впроваджують сучасні методики підготовки пілотів FPV дронів, які включають як теоретичну підготовку, так і практичні заняття. Основну увагу приділяють тренуванню у реальних бойових умовах, використанню симуляторів та VR-технологій для моделювання бойових сценаріїв. Також проводяться спеціалізовані курси для підготовки операторів дронів, які включають вивчення особливостей різних моделей дронів, методик ведення розвідки та тактики бойового застосування.

Технічні складності

Висока вартість обладнання та потреба в постійному оновленні техніки є суттєвими викликами для ЗСУ. FPV дрони вимагають надійного апаратного забезпечення, а також регулярного обслуговування для підтримки їхньої працездатності. Навіть незначні поломки можуть призвести до серйозних проблем у виконанні бойових завдань. Також існує проблема нестачі запчастин та засобів технічного обслуговування, особливо в умовах активних бойових дій, коли логістика стає дуже складною. Ще одна складність полягає у швидкому моральному старінні технологій — нові моделі дронів і технології управління з'являються швидше, ніж їх встигають освоювати оператори та технічний персонал.

Психологічні та фізіологічні аспекти

Пілоти FPV дронів у ЗСУ стикаються з високими вимогами до концентрації, швидкості реакції та стійкості до стресу. Виконання бойових завдань з використанням дронів вимагає високого рівня координації та навичок маневрування, що включає в себе оперативну роботу з відеозображенням в реальному часі. Фізичні тренування направлені на підтримку витривалості та швидкості реакцій, однак навіть найкраща фізична форма не забезпечить успішної роботи без належної психологічної підтримки. Психологічна підготовка включає методи зниження стресу, навчання роботі в умовах високого емоційного навантаження та підтримку морального духу.

Безпекові ризики

Операторів дронів часто вважають пріоритетними цілями для противника, що підвищує ризики для їхнього життя та здоров'я. Також існує ризик втрати або захоплення дронів супротивником, що може призвести до витоку конфіденційної інформації та технологій. Окрім того, оператори можуть зазнавати тиску з боку противника шляхом спроб психологічного впливу та кібер-атак, спрямованих на виведення з ладу систем управління дронами.

Розуміння та вирішення цих викликів є критично важливими для ефективного використання FPV дронів у військових операціях ЗСУ, забезпечення безпеки операторів та підвищення їхньої боєздатності.

Ефективна підготовка пілотів FPV дронів є ключовим елементом забезпечення державної безпеки та успішного ведення бойових дій. ЗСУ потрібно постійно оновлювати свої тренувальні програми, впроваджувати новітні технології та забезпечувати пілотів усією необхідною підтримкою. Це дозволить підвищити ефективність виконання бойових завдань та знизити ризики для пілотів.

ШЕЛУДЬКО Іван Олександрович
курсант курсу №1 факультету службово-бойової діяльності Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
ЗАДОРОЖНІЙ Костянтин Анатолійович
старший викладач кафедри вогневої та спеціальної підготовки Київського інституту Національної гвардії України

ВИКОРИСТАННЯ КОЛІМАТОРНИХ ПРИЦІЛІВ У СЛУЖБОВО-БОЙОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Коліматорні приціли є елементом сучасної стрілецької зброї, що дозволяють значно підвищити ефективність ведення бойових дій, зокрема в умовах війни, таких як нинішня ситуація в Україні. Завдяки своїм конструктивним особливостям, ці пристрої надають можливість швидкого та точного прицілювання, що є критично важливим у ближньому бою, під час зачистки міських територій або ведення вогню в складних природних умовах, де видимість обмежена.

Коліматорні приціли працюють за принципом проекції прицільної марки на лінзу, що не залежить від положення стрільця чи кута зору. Це робить їх незамінними в динамічних бойових ситуаціях, де швидкість реакції може визначити результат сутички. Військовослужбовці отримують перевагу у вигляді зменшення часу на прицілювання та можливості вести точний вогонь з будь-якого положення.

Різновиди прицілів, такі як відкриті та закриті коліматори, дозволяють адаптувати їх під різні види зброї та специфічні бойові завдання. Відкриті моделі надають ширший огляд, що корисно для пістолетів або легкої зброї, тоді як закриті забезпечують кращий захист від забруднень і є більш стійкими до віддачі, що важливо під час використання важких автоматичних гвинтівок чи снайперської зброї.

Переваги коліматорних прицілів, такі як можливість ведення вогню в умовах низької видимості, легкість у використанні та їх сумісність із приладами нічного бачення, роблять їх надзвичайно ефективними для українських військових у протистоянні агресору. Вони сприяють підвищенню швидкості та точності стрільби, що може бути критично важливим у ближніх боях або операціях зі звільнення міських територій.

Крім того, сучасні моделі коліматорних прицілів, оснащені функцією нічного бачення або можливістю працювати у складних погодних умовах (туман, дощ, сніг), дозволяють ефективно виконувати бойові завдання у будь-який час доби і за будь-яких умов. Також, додаткові можливості щодо налаштування яскравості прицільної марки допомагають адаптувати приціл до різних умов освітлення, що є важливим під час переходу з відкритої місцевості до темних приміщень або укриттів.

Зважаючи на те, що сучасні зразки коліматорів також адаптовані для використання з важкою зброєю і можуть працювати на середніх та великих дистанціях, до 300 метрів, їх ефективність виходить за межі лише ближніх боїв. Це робить коліматори корисними і для снайперських операцій, і для підтримки вогнем із укріплених позицій або бойових машин. В умовах війни в Україні ці характеристики значно підсилюють можливості піхоти та підрозділів спеціального призначення, особливо при виконанні завдань у міських агломераціях чи пересіченій місцевості.

Коліматорні приціли відіграють важливу роль у підвищенні точності та ефективності ведення бою, а також сприяють збереженню ситуаційної обізнаності на полі бою. Розглянемо аналіз найпоширеніших моделей коліматорних прицілів, які користуються популярністю у військових та силових структурах, і їх внесок у забезпечення оборони України в умовах ведення війни.

Aimpoint Micro H-1 с точкою 2 MOA на Weaver Ця модель є однією з найлегших і компактних на ринку. Завдяки діаметру прицільної марки 2 MOA забезпечується високоточне прицілювання на середніх і коротких дистанціях. Micro H-1 відрізняється простотою монтажу на планки Weaver, що робить його ідеальним для використання з різними видами зброї, включаючи штурмові гвинтівки та пістолети-кулемети. Пристрій стійкий до жорстких умов експлуатації, зокрема до потрапляння води, пилу і ударів, що робить його надійним вибором для військових операцій.

Aimpoint Patrol Rifle Optic с точкою 2 MOA на Weaver/Picatinny Цей приціл був спеціально розроблений для тактичних операцій і піхотних підрозділів. Як і попередня модель, він має точку розміру 2 MOA, яка ідеально підходить для точного наведення на мішень навіть при інтенсивних бойових діях. Сумісність з планками Weaver і Picatinny дозволяє легко інтегрувати його з різними видами зброї, включаючи бойові гвинтівки та автоматичні карабіни. Окрім високої надійності, Aimpoint PRO вирізняється тривалим терміном служби батареї, що є важливим у польових умовах, де можливості швидкої заміни живлення обмежені.

Leupold DeltaPoint Pro Reflex Sight 2.5 MOA FDE Ця модель є компактною й ефективною оптикою, розробленою для забезпечення точного наведення в динамічних умовах бою. З точкою 2.5 MOA Leupold DeltaPoint Pro забезпечує високу швидкість прицілювання, що робить її ідеальною для використання в міських умовах та при зачистці приміщень. Завдяки міцній конструкції і використанню високоякісних матеріалів, цей приціл витримує інтенсивні

механічні навантаження, зокрема удари й сильну віддачу, що робить його надійним інструментом під час активних бойових дій.

Bushnell AR Optics TRS-25 HIRise Red Dot 3 MOA Модель TRS-25 від Bushnell є одним із бюджетних, але ефективних варіантів для тактичного застосування. Прицільна точка 3 MOA забезпечує швидке та точне наведення на мішені на середніх і коротких дистанціях, що робить його ідеальним для ближнього бою та оборони в міських умовах. Високий підйом (HIRise) дозволяє комфортно використовувати приціл у поєднанні з іншими оптичними прицілами або у разі потреби у швидкому переході між ними. Bushnell TRS-25 також характеризується компактними розмірами та міцною конструкцією, що підходить для використання в польових умовах.

EOTech 512.A65 68 MOA Цей коліматорний приціл від EOTech має унікальний дизайн з великою прицільною маркою 68 MOA, що дозволяє ефективно прицілюватися навіть у випадках, коли ціль знаходиться у русі. Це особливо важливо в умовах динамічних бойових операцій, таких як зачистка міських територій або ближні бої. EOTech 512.A65 забезпечує швидке і точне прицілювання навіть в умовах обмеженої видимості, що робить його популярним серед військових підрозділів, які виконують завдання на передовій.

Trijicon ACOG 4x32 BAC 300 BLK BDC Trijicon ACOG є одним із найкращих виборів для тактичних і снайперських завдань. Завдяки збільшенню 4x цей приціл забезпечує точне наведення на середніх і великих дистанціях. Модель 300 BLK BDC призначена для використання з боєприпасами калібру 300 Blackout, що є популярним варіантом для тактичних і спеціальних операцій. Trijicon ACOG забезпечує безперервну роботу без необхідності батарей завдяки використанню тритієвого підсвічування, що робить його ідеальним для тривалих бойових місій.

В умовах сучасної війни, зокрема в Україні, застосування коліматорних прицілів є надзвичайно важливим для підвищення точності та ефективності ведення бойових дій. Описані моделі відображають різноманіття тактичних рішень для різних типів завдань — від ближнього бою до снайперських операцій. Легкі та компактні моделі, такі як Aimpoint Micro H-1 і Leupold DeltaPoint Pro, ідеальні для мобільних груп або виконання завдань у населених пунктах, тоді як приціли з більшим збільшенням, як Trijicon ACOG, підходять для виконання завдань на середніх і великих дистанціях.

Основними перевагами цих прицілів є:

- Швидкість прицілювання і стрільби завдяки високоточним прицільним маркам.
- Міцність і довговічність у важких бойових умовах.
- Можливість використання в умовах обмеженої видимості (туман, дощ, нічні операції).
- Сумісність з різними видами зброї (від пістолетів до снайперських гвинтівок).

Таким чином, аналіз коліматорних прицілів свідчить про їх значну роль у забезпеченні боєздатності українських підрозділів. Використання таких моделей, як Aimpoint, Leupold, Bushnell та Trijicon, дає змогу підвищити ефективність військових операцій, зокрема під час ведення ближнього бою, міських боїв і тактичних маневрів на полі бою.

При опрацюванні заявленої проблематики додатково використовувались джерела, зазначені у переліку наукової літератури за №№ 3-4.

Список використаних джерел:

1. https://www.youtube.com/watch?v=C-1z-ncb540&ab_channel=Onlink%E2%80%94%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B8 (дата звернення: 26.09.2024).

2. https://www.youtube.com/watch?v=3qCVGZc-uo4&ab_channel=AlexSaint (дата звернення: 26.09.2024).

3. The Best red dot sights in 2024 https://scopesfield.com/best-red-dot-sights/ (дата звернення: 27.09.2024).

4. Best red dot sights [hand-on]: rifle, pistol, & all https://www.pewpewtactical.com/red-dot-sights/ (дата звернення: 27.09.2024).

5. https://www.youtube.com/watch?v=iW8rC3SPaZE&ab_channel=%D0%A5%D0%9B%D0%9E%D0%9F%D0%A6%D0%86%D0%97%D0%9B%D0%86%D0%A1%D0%A3 (дата звернення: 28.09.2024).

6. https://www.youtube.com/watch?v=jz9dgTaa-rI&t=4s&ab_channel=RosomahaUA (дата звернення: 28.09.2024).

7. Aimpoint Micro H-1 с точкою 2 MOA. Офіційний сайт Aimpoint. URL: https://www.aimpoint.com/products/micro-h-1-2-moa-red-dot-reflex-sight-without-mount/ (дата звернення: 29.09.2024).

8. Aimpoint Patrol Rifle Optic с точкою 2 MOA. Офіційний сайт Aimpoint. URL: https://www.aimpoint.com/products/pro-patrol-rifle-optic-2-moa-red-dot-reflex-sight-with-standard-spacer-and-qrp2-mount/ (дата звернення: 29.09.2024).

9. Leupold DeltaPoint Pro Reflex Sight 2.5 MOA FDE. Офіційний сайт Leupold. URL: https://www.leupold.com/deltapoint-pro-red-dot (дата звернення: 30.09.2024).

10. Bushnell AR Optics TRS-25 HIRise Red Dot 3 MOA. Офіційний сайт Bushnell. URL: https://www.bushnell.com/red-dots/ar-optics-trs-25-hirise-red-dot-sight/BU-AR731306.html?srsltid=AfmBOoo14UJqEW6vS9CunqAxo2nR_EuXNdpqH_UuwrI-6KP2OUhL-6p_ (дата звернення: 01.10.2024).

11. EOTech 512.A65 68MOA. Офіційний сайт EOTech. URL: https://www.eotechinc.com/product/512 (дата звернення: 01.10.2024).

12. Trijicon ACOG 4x32 BAC 300 BLK BDC. Офіційний сайт Trijicon. URL: https://www.trijicon.com/products/details/ta31-c-100413 (дата звернення: 02.10.2024).

ЯКОВЕНКО Дмитро Віталійович
курсант 111 навчальної групи курсу №2 факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
МАЛЬЦЕВ Віталій Вікторович
Київського інституту Національної гвардії України,
Кандидат юридичних наук, старший дослідник

«ДЕРЖАВНА БЕЗПЕКА ЯК ОДИН З КЛЮЧОВИХ ФАКТОРІВ СТАБІЛЬНОСТІ І РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА»

У сучасному світі, який стикається з численними і часто непередбачуваними викликами, державна безпека виступає як один з ключових факторів стабільності і розвитку суспільства. Геополітичні зміни, зростання тероризму, кіберзлочинності, внутрішні та зовнішні конфлікти вимагають адекватної реакції з боку державних структур. Одним з найважливіших аспектів цієї реакції є підготовка військових формувань та правоохоронних органів до виконання завдань із забезпечення безпеки держави в умовах таких викликів.

Підготовка персоналу є багатогранним процесом, що включає в себе розвиток фізичних, психологічних, технічних і етичних аспектів. У цьому контексті дослідження актуальних питань підготовки кадрів для військових і правоохоронних структур набуває особливої важливості.

Актуальність проблеми, сильна і підготовлена система безпеки є запорукою стабільності країни. Унаслідок динамічного розвитку терористичних угруповань, нових форм агресії та зломів інформаційних систем, підготовка персоналу військових формувань і правоохоронних органів повинна бути адаптована до нових реалій.

Традиційні методи навчання, зосереджені на физичних тренуваннях, тактичних навчаннях і формальній освіті, виявляються недостатніми. Сучасні виклики вимагають нових стратегій підготовки та навчання, що включають адаптивність, інноваційність і міждисциплінарний підхід.

Сучасне середовище безпеки постійно змінюється. Підвищення загроз з боку кіберзлочинців, терористів, а також нові технології вимагають від персоналу знань не тільки в традиційних військових та правоохоронних аспектах, але й у сфері інформаційних технологій, психології та комунікацій[1].

Внедрення нових технологій у сферу безпеки є однією з ключових тенденцій. Це стосується застосування дронів, штучного інтелекту та

інформаційних систем. Оскільки технічні засоби безпеки стають все більш складними, відповідно зростають вимоги до компетенцій персоналу[2].

Важливість технологічної підготовки, яка включає в себе знання з кібербезпеки, є невід'ємною частиною структури підготовки. Вас можуть навчити основам програмування, робототехніки та управлінню інформаційними системами.

Дрони стають все більш поширеними в військових операціях. Тренінги з використання безпілотників, включаючи їхню настройку та експлуатацію, повинні стати стандартом для підготовки військових та правоохоронних органів[3].

Психологічна підготовка є важливим аспектом, недостатній у традиційних програмах навчання. Сила духу й здатність до розв'язання кризових ситуацій є нерозривними складовими ефективних дій.

Навчання персоналу справлятися зі стресом та емоційним навантаженням важливе для підвищення загальної ефективності. Крім того, знання про психологію людей у стресових умовах може допомогти запобігти конфліктам під час виконання завдань.

Посилена підготовка у сфері кризового менеджменту може суттєво вплинути на здатність оперативно реагувати на надзвичайні ситуації.

Процес підготовки потребує нових, інноваційних навчальних програм, які враховують зміни в середовищі загроз.

Включення основ стратегічного мислення, технічних знань та тренінгів з управління кризами в освітні програми, є необхідними. На базі всього цього формуються базові модулі, які допомагають співробітникам правильно реагувати на загрози.

Практична підготовка, яка передбачає симуляції бойових дій або застосування захисту цивільного населення, повинна бути значно деталізованою[4].

Використання інтерактивних технологій у процесі навчання допомагає підвищити якість засвоєння матеріалу. Симулятори, ігри на базі сценаріїв та групові заняття сприяють більш продуктивному навчанню.

Співпраця з міжнародними структурами надає якісно нові можливості для вивчення методів підготовки. Обмін досвідом може включати в себе стажування, курсів підвищення кваліфікації, а також спільні навчання.

НАТО має добре розроблену систему навчання військових. Спільні програми підвищення кваліфікації, тренінги та стажування в країнах-членах НАТО можуть суттєво підвищити стандарт підготовки.

Співпраця з ООН у рамках миротворчих місій також може дати цінний досвід у підготовці та виконанні завдань.

Участь у міжнародних тренінгах забезпечує інтеграцію нових знань і навичок, а також формує принципи роботи в багатонаціональних командах.

Інтеграція психологічних тестів на етапі відбору, а також регулярне оцінювання психологічного стану співробітників забезпечують глибше знання про їхню спроможність виконувати професійні обов'язки.

Персонал повинен проходити тренінги з психологічної підготовки, що включають роботу над емоційною інтелігентністю. Це допоможе їм краще розуміти не тільки себе, але й оточуючих, у тому числі та роботи з цивільним населенням.

Етика грає величезну роль у діяльності військових і правоохоронних органів. Вони повинні бути готовими працювати в умовах, коли правозахисні норми можуть бути поставлені під загрозу.

Створення системи контролю за дотриманням етичних норм під час виконання службових обов'язків, щоб запобігти зловживанням.

Важливість навчання населення основам особистої безпеки, реагуванню у надзвичайних ситуаціях є необхідною у стратегіях запобігання загрозам.

Організація спільних тренінгів між правоохоронними органами і цивільним населенням може сприяти підвищенню обізнаності населення про загрози та зміцненню довіри до силових структур.

Використання кейс-методів, які передбачають аналіз реальних ситуацій, може сприяти розвитку критичного мислення та адаптивності.

Сценарії, створені на основі реальних викликів та ситуацій, допомагають персоналу готуватися до можливих сценаріїв розвитку подій.

Розвиток командної роботи є ключовим аспектом підготовки. Інтеграція міждисциплінарних підходів може суттєво поліпшити ефективність виконання завдань

Висновок

Підготовка персоналу для військових формувань та правоохоронних органів є багатоаспектним, комплексним процесом. Сучасні виклики, перед якими постає світ, вимагають нових підходів, що включають інноваційні технології, психологічну підготовку, етичні норми та міжнародну співпрацю.

Важливо, щоб підготовка кадрів базувалася на реальних потребах і викликах, з якими може зіткнутися система безпеки. Безумовно, стратегічна рамка для підготовки кадрового складу повинна включати нові технології, психологічну стійкість, та глибоке розуміння етичних та правозахисних стандартів.

Лише через системний підхід, інтеграцію новітніх технологій та міжнародний досвід можна створити сильну систему захисту та забезпечення безпеки держави, що в свою чергу стане запорукою стабільності та розвитку всього суспільства.

Список використаних джерел:

1. Навчальні посібники та підручники які були використанні:

- Садиков, О. В. (2020). Підготовка особового складу військових формувань до сучасних викликів. Київ: Національна академія оборони України.

- Коваль, І. П. (2019). Основи праваохоронної діяльності. Львів: ЛНУ імені Івана Франка.

- Бірюков, С. А., & Парашенко, В. В. (2018). Основи кризового управління. Київ: Освіта України.]

2.. Наукові статті які були використанні:

- Шевченко, В. М., & Іваненко, А. І. (2021). Інноваційні технології в підготовці військових кадрів: актуальні питання та перспективи. Вісник Національної академії оборони України, 3(1), 12-20.

- Крючков, О. В. (2020). Психологічна готовність особового складу до дій в умовах кризи. Український журнал психології, 14(2), 56-62.]

3.. Організаційні документи які були використанні:

[- Міністерство оборони України. (2020). Стратегія національної безпеки України. Київ: Офіційний сайт.

- Постанова Кабінету Міністрів України. (2019). Про схвалення Концепції розвитку системи підготовки військових формувань і правоохоронних органів.]

4. Електронні ресурси які були використанні:

[- Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України: mvs.gov.ua

- Офіційний портал з питань національної безпеки і оборони України: www.secu.gov.ua]

ЯСІНСЬКИЙ Володимир Назарійович
курсант 122 навчальної групи курсу №1 факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
КОМІССАРОВА Наталя
начальник кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

ПРОБЛЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ РОЛЬ ВІЙСЬКОВОЇ ПОЛІЦІЇ В ЗДІЙСНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Проблематика кваліфікації військових злочинів має вагомий та водночас казусний характер в сфері кримінального права за умов сьогодення в Україні, а саме знаходження країни в стані війни. Почнемо з того що в сучасному українському законодавстві відсутня чітка та послідовна нормативна база щодо визначення та класифікації військових злочинів, що призводить до правових суперечок та нерівномірного застосування законів. Грає роль також проблема з зібранням належних доказів для кваліфікації військових злочинів саме в складних умовах конфлікту, що значним чином ускладнює процедури розслідування та доказування. У разі компонування доказової бази та окремих матеріалів до кримінальної справи щодо військовослужбовця без належних фахових експертиз та проведення відповідних слідчих дій кваліфікація військового злочину та суб'єкти кримінального провадження можуть піддаватися політичному тиску, що впливає на об'єктивність розслідувань і справедливість судових процесів.

Визначення компетентних органів досудового розслідування злочинів залишається важливим, адже для розслідування, визначення та кваліфікації військового злочину повинен діяти відповідний орган саме військової юстиції. На сьогоднішній день вище зазначеними діями займаються працівники та слідчі підрозділи Військової служби правопорядку(ВПС). Проте зовсім скоро, як було передбачено Стратегічним оборонним бюлетенем України 2016 року, буде здійснено перетворення ВПС у Військову поліцію. Перша спроба створення вище сказаної організації було здійснено в 2008 році та регламентувалось в Указі Президента України № 311/2008 від 8 квітня: «Військова служба правопорядку у Збройних Силах України має бути перетворена у військову поліцію, яка здійснюватиме попередження, виявлення, розкриття злочинів та досудове розслідування справ про злочини проти встановленого порядку несення

військової служби» . Військова поліція, згідно законопроекту д-6569 2024 року , вважатиметься органом військової юстицію, одним із основних обов'язків якого - забезпечення правопорядку та військової дисципліни у збройних формуваннях, які утворені відповідно до Законів України. Об'єктами діяльності, щодо яких будуть застосовуватись відповідні заходи, є: військовослужбовці Збройних сил України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України; працівники Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, Державної спеціальної служби транспорту; інші особи та державні службовці, що пов'язані з військовою діяльністю. Щодо здійснення процесу кримінального провадження на підрозділи Військової поліції будуть покладені наступні завдання: виявлення та припинення злочинів у Міністерстві оборони України, Збройних силах України та інших військових формуваннях; досудове розслідування кримінальних злочинів та проступків під час проходження військової служби та тих, що пов'язані з корупційними діями з боку державних службовців; виявлення передумов, обставин та причин здійснення кримінального правопорушення або проступку військовослужбовцями чи працівниками органів військового управління; проведення оперативно-розшукової діяльності в межах їх повноважень; розшук та затримання військовослужбовців, які самовільно залишили військові частини або місця несення служби, а також тих хто викрав зброю та несе загрозу для оточуючих.

Процедура структуризації, організації діяльності та створення нормативної бази для Військової поліції - процес складний та довготривалий, що потребуватиме значної уваги зі сторони органів виконавчої та законодавчої влади. Задля прискорення процесу варто звернутись до країн-партнерів, у яких діяльність Військової поліції регламентована згідно всіх норм міжнародного права та функціонує повноцінно та ефективно, а саме: Франція, Німеччина, США, Великобританія , бразилія та інші.

На сьогодення є необхідність ретельного вивчення та аналізу військових кримінальних правопорушень, вчинених військовими службовими особами та військових злочинів у контексті повномасштабного вторгнення рф на територію України, що є важливим внеском у розуміння глобальних проблем прав людини, міжнародного гуманітарного права та сприяє розробці ефективних стратегій протидії та запобігання подібним порушенням в майбутньому. Ця проблематика потребує подальшого вивчення та у майбутньому відіграє участь та роль військової поліції в здійсненні кримінального провадження.

ЯСІНСЬКИЙ Володимир Назарійович
курсант 122 навчальної групи курсу №1 факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
Науковий керівник:
ДАШКОВСЬКИЙ Анатолій Вікторович
викладач кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

КІБЕРТЕРОРИЗМ ЯК НОВА ЗАГРОЗА ДЕРЖАВНІЙ БЕЗПЕЦІ

Постійний розвиток і поширення комп'ютерних технологій призвели до появи нових загроз – «кіберзагрози», що стали однією з загроз суспільству. Узагальнено визначити кіберзагрозу можна як використання комп'ютерних технологій для участі в діях, що здатні підірвати здатність суспільства підримувати зовнішній та внутрішній порядок. Історично склалося що суспільства мають двусторонній характер підтримання порядку, необхідний для виживання та процвітання: внутрішній порядок забезпечується за рахунок правил та законів, що врегульовують суспідьні відносини та перешкоджають виникненню загроз; зовнішній порядок підтримується за рахунок військової сили і, у більшій мірі, міжнародних документів. У двадцять першому столітті ті, хто прагне зруйнувати можливість суспільства підтримувати порядок, використовують мережу Інтернет для проведення віртуальних атак майже з будь-якої точки світу. Саме одними з тих є терористичні угруповування та організації, діяльність яких отримало визначення – кібертероризм.

Кібертероризм по суті це використання комп'ютерних технологій для здійснення тероризму. Повинно бути розмежування між поняттями "злочин" та "тероризм", оскільки вони мають схожі аспекти та спрямованість щодо підриву здатності держави підтримувати порядок. Злочини вчиняються задля досягнення особистих цілей та мотивів, найважливішими з яких є вигода та бажання заподіяти психологічну або фізичну шкоду. Тероризм в основному завдає шкоди, що нічим не відрізняється від шкоди, спричинений злочином (смерть, психологічна травма, трагічні події), проте мотив спрямований задля досягнення саме політичних цілей. [1. ст. 453]

Уряди багатьох країн вже почали впроваджувати заходи для протидії кібертероризму, створюючи спеціалізовані підрозділи для кіберзахисту та вдосконалюючи законодавчу базу, спрямовану на боротьбу з цією загрозою. Однак, лише національних зусиль недостатньо для ефективного стримування

кібертероризму, адже мережа Інтернет не має кордонів, і атаки можуть надходити з будь-якої частини світу. Це вимагає міжнародної співпраці та обміну інформацією між державами для координації дій та спільного запобігання кібератакам. Важливим аспектом також є підвищення обізнаності суспільства про кібербезпеку, навчання громадян, компаній і державних установ основам захисту даних та безпечного використання технологій. Лише комплексний підхід, що поєднує технологічні, юридичні та освітні заходи, зможе ефективно протистояти новим викликам кібертероризму.

Методи та наслідки злочину і тероризму у кіберпросторі дещо відрізнятимуться від тих, що можуть бути в реальному житті. Проте основна мета, спрямованість дій та ціль досягнення в обох випадках буде незмінним. Особливістю кібертероризму є широкий спектр інструментів та способів ефективного виконання терористичних дій, що будуть спрямовані на програмні забезпечення пристроїв мирного населення та інтернет-сайти державних служб чи важливих для фінансового становища компаній. В період сучасності майже вся інформація зберігається в електронному форматі та зберігається в пам'яті комп'ютерних пристроїв, що частіше за все захищена не самим інноваційним програмним забезпечення чи малоефективним сканером мережевих загроз. [2]

Банківські кошти та інформація – основна ціль кібертерористів та необхідний ресурс фінансування терористичних груп та організацій, адже задля перешкоджання розповсюдження персональних даних люди будуть відправляти гроші. Наслідок від діяльності терористів в групі спричинятиме паніку , безвихідність та прояви сумніву в превентивних заходах державних органів протидіяти кібератакам. З розвитком технологій у сферах транспорту, водопостачання та енергетики кібертерористи все частіше будуть націлюватися атакувати системи для створення хаосу та дестабілізації процесів.

Враховуючи все вище сказане варто зазначити, що кібертероризм в подальшому матиме високий потенціал як одна із головних проблем в світовій мережі. Розвиток штучного інтелекту, передачі даних та інтернету створить нові можливості для терористичних атак. Більше підключених пристроїв означає більше вразливих місць, що можуть бути використані терористами. Кібертероризм – це виклик, який вимагає від урядів, компаній та суспільства рішучих дій та інноваційних підходів для забезпечення безпеки в цифровому середовищі.

Список використаних джерел:

1. Susan W. Brenner «Cybercrime, cyberterrorism and cyberwarfare» 2006 p. ст. 453

URL: https://shs.cairn.info/revue-internationale-de-droit-penal-2006-3-page 453?lang=fr (дата звернення: 12.10.2024)

2. О. Р. Гринник, В. М. Пилипенко «Кібертероризм як нова форма міжнародного тероризму». Наукова стаття 2016 р. URL:

https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/3203/1/13.pdf (дата звернення: 12.10.2024).

РЕЗОЛЮЦІЯ

II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми забезпечення державної безпеки»

25 жовтня 2024 року **м. Київ**

За результатами обговорення основних виступів за тематичними напрямами:

1. Актуальні проблеми службово-бойової діяльності військових формувань та проблеми правового регулювання діяльності військових формувань і правоохоронних органів при виконанні завдань із забезпечення державної безпеки.

Основні виступи: доктора юридичних наук, професора Комісарова Олександра Геннадійовича на тему: «Розвиток державної безпеки як міжгалузевого знання та об'єкта дослідження»**;** народного депутата України Буймістер Людмили Анатоліївни на тему: **«**Сучасні виклики та загрози державній безпеці України в умовах воєнного стану»**;** доктора філосіфії у галузі будівництва та цивільної інженерії Остапенка Ігоря Сергійовича на тему: «Державна спеціальна служба транспорту у сфері безпеки і оборони України»; доктора філософії в галузі права, старшого дослідника Комашко Володимира Володимировича на тему: **«**Реалізація стратегічної аналітичної компоненти у процесі реформування органів правопорядку»**.**

2. Актуальні питання підготовки кадрів для військових формувань та правоохоронних органів в умовах воєнного стану.

Основні виступи: доктора юридичних наук, професора Павлова Дмитра Миколайовича на тему: **«**Особливості підготовки персоналу управління державної охорони України до виконання завдань за призначенням»**;** кандидата технічних наук, доцента Бондаренка Тараса Григоровича на тему **«**Проблемні питання створення навчально-тренувальної бази бойової підготовки військових формувань»**;** кандидата історичних наук, доцента Верхотурової Мар'яни Андріївни на тему: **«**Навчальна дисципліна «Історія озброєння та військової техніки» при підготовці персоналу для військових формувань та правоохоронних органів (за досвідом впровадження у Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного)»**;** старшого викладача мовного відділу Київського інституту Національної гвардії України Бунечка Артура Миколайовича на тему **«**Аналіз впровадження технологій змішаного навчання при вивченні іноземної мови».

3. Зарубіжний досвід та можливості його використання у діяльності військових формувань та правоохоронних органів при виконанні завдань із забезпечення державної безпеки.

Основні виступи: Ласт Девіда на тему: «Різниця між гібридними загрозами та сірими зонами та виклики внутрішньої та міжнародної поліцейської

діяльності»; Капаріні Марини на тему: «Вступ до книжкового проекту «поліція сірої зони»»; Ден бур Моніки на тему: «Вступ до книжкового проекту, спонсорованого центром передового досвіду НАТО щодо військової поліції та забезпечення стабільності».

та загальної дискусії Конференція вирішила:

1. Всебічно сприяти розвитку спроможностей суб'єктів системи забезпечення державної безпеки щодо своєчасного попередження, виявлення зовнішніх і внутрішніх загроз державній безпеці України, запобігання та протидії таким загрозам.

2. Забезпечувати становлення «Державної безпеки» як спеціальності галузі знань «К Безпека та оборона» через її розгляд як широкого домену, частини сфери або області змісту військово-правових відносин, що охоплюється освітньою програмою, курсом чи модулем, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та деталізованим галузям Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-F 2013.

3 Впроваджувати гармонізовані зі стандартами безпеки НАТО та ЄС механізми функціонування системи забезпечення державної безпеки та всіх її складових.

4. Забезпечити підвищення професійного рівня фахівців суб'єктів забезпечення державної безпеки, в тому числі в розрізі підготовки відповідних фахівців у вищих військових навчальних закладах та закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання шляхом включення до всіх освітніх програм спеціальностей галузі знань «К Безпека та оборона» змісту предметного напряму 2.13. «Право національної безпеки; військове право» із різним ступенем його деталізації, обґрунтованим рішеннями відповідних зацікавлених осіб, насамперед Департаменту освіти та науки МВС України, Департаменту військової освіти та науки МО України.

5. Вважати пріоритетним завданням складових сектору безпеки і оборони удосконалення нормативно-правового забезпечення функціонування системи забезпечення державної безпеки, організаційних засад діяльності суб'єктів забезпечення державної безпеки, їх координації, взаємодії під час формування та затвердження вимог до професійних кваліфікацій фахівців галузі знань «К Безпека та оборона», описів відповідних видів діяльності (професій), у т.ч. щодо застосування новітніх технологій та зразків озброєння, спеціальної та військової техніки в інтересах забезпечення державної безпеки складовими сектора безпеки і оборони.

6. Рекомендувати МОН України, МВС України, МО України, іншим зацікавленим центральним органам виконавчої влади у власних рішеннях щодо спеціальностей (освітніх програм) галузі знань «К Безпека та оборона» фіксувати міждисциплінарні зв'язки та кваліфікації пов'язані з іншими галузями знань, насамперед, галуззю знань «D Бізнес, адміністрування та право», з метою забезпечення реалізації прав і свобод людини та громадянина, у т.ч. пов'язаних

з можливістю особи займатися чи не займатися працею, а якщо займатися, то вільно її обирати, забезпечення кожному без дискримінації вступати у трудові відносини для реалізації своїх здібностей, національних цінностей та інтересів.

7. Звернутися до МОН України із потребою методичного забезпечення та інформаційно-роз'яснювальної підтримки МВС України, МО України, інших зацікавлених центральних органів виконавчої влади з метою забезпечення вжиття останніми дієвих заходів із запровадження міждисциплінарних освітніх програм з міждисциплінарною предметною областю підготовки висококваліфікованих фахівців в межах галузі знань «К Безпека та оборона», відповідно Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 1021), а також запровадження в інтересах військових формувань із правоохоронними функціями, починаючи з 2025 року, міждисциплінарних освітніх програм з міждисциплінарною предметною областю, що охоплює галузі знань «D Бізнес, адміністрування та право» та «К Безпека та оборона».

8. Запровадити регулярне щорічне проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми забезпечення державної безпеки»

Адреса оргкомітету:

03179, Україна, м. Київ, вул. Оборони Києва, 7, Київський інститут Національної гвардії України, факультет забезпечення державної безпеки.

Телефони для довідок:

+38-067-791-38-32 Кобзар Олександр Федорович,
заступник голови оргкомітету,
начальник факультету забезпечення державної безпеки, доктор юридичних наук, професор

+38-095-513-31-29 – Комісаров Микола Леонідович,
начальник науково-організаційного відділу, кандидат юридичних наук, доцент